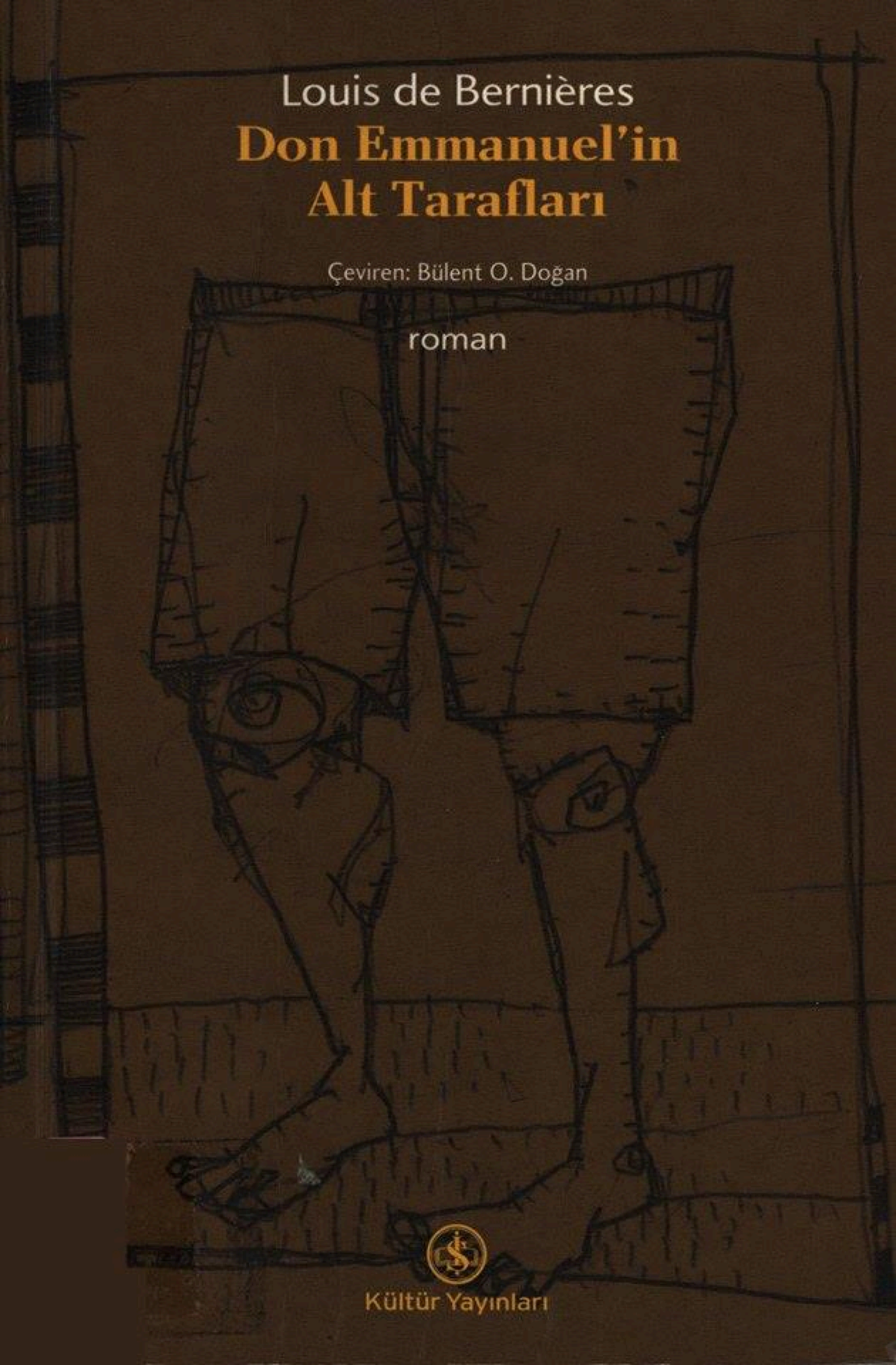
Louis de Bernières

Don Emmanuel'in Alt Tarafları

Çeviren: Bülent O. Doğan

roman



Kültür Yayınları



Genel Yayın: 631
Edebiyat Dizisi: 235

Özgün Adı The War of Don Emmanuel's Nether Parts
Copyright © 1990, Louis de Bernières
Kesim Telif Hakları Ajansı kanalıyla alınmıştır.

© Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

Yayma Hazırlayan Mürşit Balabanlılar

Kapak Tasarımı Mehmet Ulusel / Ayşe Topçu
Düzelti Müge Karalom
Sayfa Düzeni Tipograf (0212) 249 01 01
Birinci Basım Ekim 2002
ISBN 975-458-393-5
OTM 11023501
Basımevi Şefik Matbaası (0212) 551 55 87
İstanbul

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

don emmanuel'in alt tarafları

Louis de Bernières

Çeviren Bülent O. Doğan

Roman

Bana birkaç çocukla
üç at emanet eden
iflah olmaz ve efsanevi
Poponte'li Don Benjamin'e

YAZARIN NOTU

Hayali bir Latin Amerika ülkesi yaratırken, pek çok değişik ülkede farklı zamanlarda gerçekleşen olayları harmanlayıp birleştirdim. Brezilya Portekizcesi ve yerel lehçelerinden, Latin Amerika İspanyolcası ve yerel kullanımlarından, birçok Kızılderili dilinin farklı lehçelerinden sözcükler ve deyişler ödünç aldım. Öğrendiğim kadarıyla Kızılderili dillerinin oturmuş bir imlası yok. Bin bir türlü aksan kullanımının yarattığı içinden çıkılmaz anarşi, en sonunda harflerin aksanlarını tümden göz ardı etmeme yol açtı.

Yaptığım araştırmalarda pek çok kaynağa başvurdum, ama bazı eserlere özellikle borçlandığımı düşünüyorum; bunlar arasında en önemlileri Richard Gott'un *Rural Guerillas in Latin America* [Latin Amerika'da Kır Gerillası] (Pelican, 1973) ve John Simpson'la Jana Benett'in *The Disappeared* [Kayıp] (Robson Books, 1985) adlı eserleridir. Bu eserlerdeki siyasi bilgilerin kesinlikle paha biçilmez olduğunu düşünüyorum.

El yazmamı büyük bir dikkatle elden geçirerek bir sürü hatayı düzeltmemi sağlayan Helen Wright'a da ayrıca teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

1 YÜZBAŞI RODRIGO FIGUERAS'IN EN GÜZEL SAATİ 9
2 DONA CONSTANZA EVANS'IN YÜZME HAVUZUNU KURUMAKTAN KURTARMAYA KARAR VERMESİ 20
3 FEDERICO'NUN HAYALPERESTÇE GİRİŞİMİNİN BEKLENMEDİK SONUÇLARA YOL AÇMASI 29
4 SERGIO'NUN KANAL MESELESİNİ ÇÖZMEK İÇİN CANINI DİŞİNE TAKMASI 36
5 REMEDIOS VE PISTACO'LAR 44
6 GENERAL GEZİNTİYE ÇIKIYOR 53
7 DON EMMANUEL'İN BAŞARISIZ DİPLOMATİK GİRİŞİMİ VE BUNUN SONUÇLARI 61
8 AURELIO'NUN YERİNDEN YURDUNDAN OLMASI 69
9 FEDERICO'NUN ÇİLESİ 79
10 COMANDANTE FIGUERAS BİR ŞENLİĞİ BERBAT EDİYOR 88
11 AURELIO'NUN NAVANTE'LER TARAFINDAN EĞİTİLMESİ 99
12 FEDERICO'NUN GERİLLA OLMAYI ÖĞRENMESİ VE GENERAL FUERTE'NİN ESİR ALINMASI 107
13 BİR CAMPESINO'YU SİLAHŞOR YAPMANIN YEGÂNE YOLU 116
14 PARLANCHINA DÜĞÜNÜNE GİDİYOR 125
15 GENERAL CARLO MARIA FUERTE UYGARLIĞA KARŞI İŞLEDİĞİ SUÇLAR İÇİN YARGILANIYOR 136
16 DONA CONSTANZA PEK HOŞ OLMAYAN BİR SÜRPRİZLE KARŞILAŞIYOR 146
17 EVE MEKTUP 157
18 HALK KURTULUŞ ORDUSU, TEK BİR HAMLEDE HEM HALKIN MUHAFIZLARINI, HEM DE ORDUYU ŞAŞKINA ÇEVİRİYOR 165
19 JOSEF'İN ÖLÜMÜ DÜŞÜNMESİ VE PLANLARIN YAPILMASI 174

20 MASUMLAR 182
21 DONA CONSTANZA'NIN İLK KEZ ÂŞIK OLMASI VE FAZLA KİLOLARINI ÇABUCAK VERMESİ 192
22 ALBAY RODRIGO FIGUERAS'IN SAVAŞ SANATININ İLK İKİ PRENSİBİNİ UNUTMASI VE TÜM GEÇMİŞ BAŞARILARINI HEBA ETMESİ 203
23 KATOLİK KRALLARIN GAYRİ RESMİ SALTANATI 215
24 GLORIA VE DONA CONSTANZA BİR PLAN YAPIYORLAR 224
25 BAKİR VE BAKİRE 239
26 ALBAY ASADO'NUN BAHARI 248
27 ŞİFA, KEDİLER VE KAHKAHA ÜSTÜNE 258
28 CHIRIGUANA MEYDAN SAVAŞI 267
29 ALBAY ASADO BİR HATA YAPIYOR 276
30 MARIA'NIN KIŞLAYA, ASKERLERİN KÖYE DÖNÜŞÜ 285
31 OLAF OLSEN, ALBAY ASADO VE BAŞKAN HAZRETLERİ BOŞ DURMUYORLAR 295
32 ÇIKIŞ 305
33 EKONOMİK MUCİZE VE INCARAMA PARKI 314
34 GENERAL FUERTE JANDARMA İSTİHBARAT TEŞKİLATI'NIN NE KADAR KONUKSEVER OLDUĞUNU ÖĞRENİYOR 324
35 BAŞKAN HAZRETLERİ ORDUYU KÜÇÜLTMENİN AFRODİZYAK ETKİLERİNİ KEŞFEDİYOR 334
36 ¡DE TU CASA A LA AGENA, SAL CON LA BARRIGADA LLENA! 343
37 NEMESIS: GENERAL FUERTE, ESCUADRON DE LA MUERTE'NİN TEPESİNE BALYOZ GİBİ İNİYOR 352
38 KERAMET GÜNLERİ, DERMANSIZLIK GÜNLERİ 362
39 BAŞKAN HAZRETLERİ MARİFETİNİ GÖSTERİYOR VE BÜYÜLÜ BİR ÇOCUK SAHİBİ OLUYOR 375
40 GENERAL CARLO MARIA FUERTE'NİN ÜÇ SUİKASTE KURBAN GİTMESİ 384
41 COCHADEBAJO DE LOS GATOS'UN TUFAN SONRASI TARİHİNE GİRİŞ 394
42 GENERAL CARLO MARIA FUERTE'NİN CENAZE MERASİMLERİ 403
43 HAYATIN GÜZELLİKLERİ 412

1

YÜZBAŞI RODRIGO FIGUERAS'IN EN GÜZEL SAATİ

O hafta, Yüzbaşı Rodrigo Jose Figueras için çok güzel geçmişti. Pazartesi günü müfrezesiyle birlikte Chiriguana'dan Valledupar'a giden yolda marihuana dolu bir kamyon yakalamış ve köprü başına park ettirmişti. Her zamanki usule uyarak kamyona ve içindeki mallara el koymaya kalkınca, sürücü de her zamanki usule uyarak "cezayı ödemeyi" önerdi, yani tutanağı satın alacaktı. Her barikat için birer tane hazırladığı tomarlardan birini yüzbaşının cebine koyuverdi. Sonra da yüzbaşı sürücüyü kafasından vurdu; böylece hem kamyona, hem içindekilere, hem de binlerce pezonun tamamına konmuş oldu. Teğmen hemen kâğıdı kalemi çıkarıp sürücünün ölümü hakkında kısa bir rapor tuttu –"Güvenlik güçlerine mukavemet ettiği sırada vuruldu."– ve adamın kimliğiyle beraber bir zarfın içine güzelce yerleştirdi; bu sırada yüzbaşı kamyonu cipinin yedeğine almış, içinde küçük bir uçak pisti de olan hemen ilerideki çiftliğe doğru yola koyulmuştu bile, uçaklı gringoya marihuanayı satarak birkaç bin daha kazandı; artık boşalmış olan kamyonu da gerekli belgeleri ayarlayabilecek bir beyaz çiftçiye adeta hibe etti. Bütün bu işleri bitirdikten sonra da güle oynaya cipine bindi ve müfrezesinin nehir kıyısındaki kamp yerine geri döndü. Babacan bir tavırla adamların her birinin eline birkaç bin pezo tutuşturdu ve masrafları üzerine alarak bir kasa *aguardiente* ve *ron cana* alması için onbaşıyı köye gönderdi, elbette müfreze bünyesindeki her türlü zevkin tatmin edilebilmesi için on ikisinden kırkına kadar, farklı tatlarda ve boylarda fahişelerden bir demet yapmasını buyurmayı da unutmadı; bu yüzden köyde-

ki erkekler bir hafta boyunca mahrumiyet yaşadı. Yüzbaşı otuz beş yaşındaydı, onsuz Santa Marta'da kendi halinde yaşayan bir karısı ve beş çocuğu vardı. Kıllı göbeği gömleğinin düğmelerini gerdirip haşmetini hissettirecek kadar büyüktü, kalın dudaklarını şapırdatarak yan yan bakardı, saçlarının kafasına buzağı yalamış gibi dümdüz yapışmış olmasının tek nedeni nadiren yıkandığından fazlasıyla yağlanmış olmasıydı. ABD Ordusu tarafından Panama'da eğitilmişti, elbette onların kesesinden. Ha, unutmadan, yattığı her fahişe için cipinin kapısına küçük beyaz bir nokta koyardı.

Misael, her sabah yaptığı gibi şafakta uyandı ve ateşi biraz canlandırmak için birkaç tane kurumuş mısır koçanını közlerin üstüne attı; bu sayede, palasını beline takıp günlük işine çıkmadan önce, kahvaltıda yediği *bocadillo*'ların yanında sert bir kahve içebilecekti. Uzun boylu ve kır saçlıydı, kara gözlü ve neşeliydi, bir ömür boyunca çalışmanın verdiği sert ve biçimli kaslarıyla Yunan heykellerini andırıyordu. Bütün *mestizo* ve *mulatto* köylüleri böyle görünürdü, her birinin vücudu birer mükemmellik abidesiydi, hepsi de güçlü ve dayanıklıydı; ama yaşlanmaları uzun sürmezdi, güzelliklerinin bedelini gün boyu ağır işlerde kendilerini harap ederek öderlerdi.

Daha bebekken ocağın içine düşürüldüğü için vücudu korkunç bir şekilde çarpılmış olan küçük oğlunu yokladı ve onu ya da karısını uyandırmamaya karar verdi. Çalılardan yaptığı kulübesinden içeriye ışık huzmeleri sızmaya başlamıştı; olmayan kapıdan içeriye sarsak adımlarla giren bir tavuğa dostça bir tekme attı. Tavuk sinirlice gıdakladı ama hemen sonra hasmının varlığını unuttu ve yerde sürünen bir karafatmaya doğru, şiddetli olduğu kadar isabetsiz gaga darbeleriyle hücuma geçti. Misael, geceleyin içlerine girmiş olabilecek akrepleri ya da örümcekleri çıkarmak için ayakkabılarını ters çevirip yere vurdu, ardından başını kaldırıp tavandaki çalıların arasında mercan yılanı olup olmadığına baktı. Her şeyin yolunda olduğuna kanaat getirince palasını aldı ve bilemek

için ırmak kenarına bir taş bulmaya gitti, ondan sonra biraz muz kesecek, mısır tarlasını temizleyecek, atın taşaklarını buracaktı. Hava çalışılmayacak kadar sıcak olmadan önce bunların hepsini yapıp bitirmek zorundaydı.

Hacienda'ya doğru yürürken ağız dolusu tükürdü ve ağaç dallarına dizilmiş akbabalara bir küfür savurdu. Hemen ardından haç çıkardı ve işini sağlama almak için, annesinin, bilmediği bir dilde öğretmiş olduğu, kötülüğü kovmaya yarayan tılsımlı sözleri mırıldanmaya başladı.

Profesör Luis, karşısında yere oturmuş olan çocukları şöyle bir gözden geçirdi. En büyüğü on dört, en küçüğü dört yaşındaydı, onlara bildiği her şeyi öğretmişti, hatta onlara öğretinceye kadar bildiğinin farkına varmadığı şeyleri bile. Madellin'li zengin bir aileden geliyordu ve ailesinden hep nefret etmişti, zaten on yedi yaşındayken ardına bile bakmadan kaçıp gitmişti. *Estancia*'larında yaşayan, Françoise ve Antoine Le Moing adındaki Fransız çifte yemek pişiren Farides'le nişanlıydı şimdi; pezo olarak hesaplanırsa düşük sayılabilecek maaşının eksikliğini, refaha giden tek yolun eğitim olduğunu gayet iyi bilen çocuklardan ve ailelerinden gördüğü kadirşinaslık ve hayranlıkla gideriyordu. Çevre köylerdeki bütün kızlar onunla evlenmek ve akıllı çocuklar doğurmak istiyorlardı. Yıllardır birlikte yaşayanların nikâhlarını kıymak ve son ziyaretinden beri ölmüş ve çoktan çürümeye başlamış olanların cenaze törenlerini yapmak için yaklaşık iki yılda bir oraya uğrayan bezgin rahip her geldiğinde Profesör Luis'i görmeden gitmezdi. Oturup Camilo Torres'ten, Oscar Romero'dan, Jose Marti'den ve oligarşiden söz ederlerdi, sohbetleri bittiğinde katırına binip mıntıkasındaki bir sonraki durağa doğru yola koyulur, içki ve pala satan dükkânda bulunan doğum kontrol haplarını kesinlikle umursamaz, *brujo*'lara, yani sığırları iyileştiren ve ruhlarla konuşan büyücülere karşı nezaketini hiç kaybetmezdi.

Profesör Luis ağaçlardaki akbabalara dik dik baktıktan sonra sınıftaki en büyük çocuğa bir tanesini vurmasını, bir de

iguana getirmesini söyledi, çünkü o gün biyoloji dersi yapmaya karar vermişti. Sınıfta baş gösteren bir dizi şikâyetin ve derinden derine devam eden uğultunun ardından çocuk geri döndü, iğrenç yaratığı zar zor getirip sınıfın ortasına bıraktıktan sonra bir iguana bulmak için dışarı çıktı. Profesör, kuşun tüylerindeki parazitleri gösterdikten sonra genel olarak parazitler üzerine konuşuldu. Kuşun karnını yardı ve özenle anlatmaya başladı: Bu karaciğerdir, çok fazla içki içerseniz ciğeriniz şişer ve ölürsünüz. Bunlar böbrektir, içtiğiniz su temiz olmazsa, tıkanır işeyemezsiniz. Bunlar akciğerlerdir, sakın sigara içmeyin. Pençelere bastırınca nasıl otomatikman kapandıklarını gösterdi. İki tane çubuk aldı, kanatları kesti, kuyruk tüylerini yoldu ve bir tür planör icat etti; böylece uçmanın temel ilkelerini anlatabilecekti.

Çocuk kocaman yeşil bir kertenkeleyle geri döndü, eski bir araba aküsü ve iki bakır tel yardımıyla hayvanın hangi kaslarının elektrik verilince seğirdiğini belirleyerek sinirlerin nerelerden geçtiğini keşfettiler ve dışarıdaki toprağın üstüne sinir sisteminin bir şemasını çizdiler.

Akşam olunca Profesör Luis akbabanın leşini akbabalara attı ve iguanayı şişe geçirip korların üstünde pişirdi. Hem ucuzdu, hem de tavuktan daha iyiydi. Farides, kulübesinin kapısına gelip şöyle dedi: "*Querido*, akbaba öldürmek kötü şans getirir, bilmiyor musun?"

Fahişe Consuelo'nun Cuma gecesini sabırsızlıkla beklediği söylenemezdi. Alkol yüzünden biraz midesi bulanıyordu ve içi cam tozuyla doluymuş gibi hissediyordu, ne de olsa köye gelen askerin cipe doldurup götürdüğü diğer fahişelerin bütün müşterilerini tek başına memnun etmek zorunda kalmıştı. Cuma gecesini düşündü ve "*Mierda*," diye hayıflandı. Cuma gecesini boş geçiremezdi, çünkü o iyi bir fahişeydi, topluma karşı olan sorumluluğunun bilincindeydi, ayrıca resmi tatiller haricinde en çok o gece para kazanılırdı. *Campesino*'ların cuma günleri gringo çiftçiler tarafından haftalıkları ödendikten sonra nasıl katırlarının üstünde caka satarak gel-

diklerini hatırladı. Körkütük sarhoş olurlardı ve her seferinde palalarla birbirlerine girerlerdi, bu kavgaların sonunda bir kolunu orada bırakanlar da olmaz değildi hani. Sokağın iki tarafındaki *putiera*'ların önünde beklerken daha da sarhoş olan adamlar uzun kuyruklar oluştururlardı, bir yerden sonra canının acımasına aldırmayacak kadar hissizleşebilmek için Consuelo da sarhoş olmak zorundaydı. Amaaan, ne olursa olsun, diğer fahişeler ve Don Emmanuel'in çalışanları dışında, koca köyde beton bir zemin sahibi olmaya parası yeten tek kişiydi o. On ikisinde fahişelik, bir sürü velet, yirmisinde beton bir zemin. Böyle hayata can feda, üstelik hiç kimse parasını vermeden ona erkeklik taslayamıyordu.

Fahişe Dolores'in üç yaşındaki bebeği zırlamaya başladı. Hemen memesini çıkarıp çocuğun ağzına verdi, çünkü halihazırda yiyecek bir şey yoktu, zaten *nino*'lar sütü tercih ederdi, hem ne fark ederdi ki, bütün fahişeler birbirlerinin çocuklarını emziriyorlardı. Bin tane cömert babası olan, kocaman mutlu bir aileydiler; sağlıklarını da her perşembe Don Emmanuel'in onları alıp Chiriguana'daki kliniğe götürmesine ve kimseyi hasta etmesinler diye kanlarını test ettirmesine borçluydular.

Consuelo boş gözlerle akbabalara baktı, saçının kıvırcıklığını düzeltmek için içeri girdi. Zencilere ne kadar az benzerse ve siması ne kadar İspanyolları andırırsa erkeklerin o kadar çok para verdiği gerçeğini hiç gücenmeden kabullenmişti.

Hectoro'nun annesi Sierra Nevada'dan bir Arahuacax Kızılderilisiydi, ama Hectoro *conquistadorlar*'a, yani İspanyol fatihlerine benzerdi, tam da bu yüzden üç tane karısı vardı ve hepsi de kıskanç olduğu için, yolda rastlaşıp kavga etmesinler diye eşkenar bir üçgenin köşelerine denk gelecek şekilde birbirinden dörder mil uzağa yapılmış olan üç ayrı kerpiç evde oturuyorlardı.

Hectoro, hayatın girdisini çıktısını pek umursamayan, zeki olduğu kadar da hoşgörüsüz bir insandı. Bir adamın kadına ihtiyacı vardır –onda üç tane vardı; barınağa ihtiyacı var-

dır– onda üç tane vardı; paraya ihtiyacı vardır –gringoların *hacienda*'sında ırgat başıydı; mevkiye ihtiyacı vardır– kendi katırı, pırıl pırıl kılıfının içinde duran bir altıpatları, bacaklarını sıkıca saran bir deri *bombacho*'su vardı; attığı kement hiç şaşmadan boğanın boynundan geçiverirdi, sırım gibi gövdesiyle kimsenin içemediği kadar içki içerdi. Doktorun dediğine göre fazla içtiği için karaciğer yetmezliğinden ölecekti, hakikaten derisi de biraz sararmaya başlamıştı; ama Hectero çok gururlu bir adamdı ve gözünü budaktan sakınmazdı, doktoru ölümle tehdit etmiş, daha makul bir teşhis koymasını sağlamıştı.

Hectoro o kadar kibirliydi ki, insanlarla nadiren konuşurdu; aslında herkesten nefret ederdi, özellikle de emrinde çalıştığı gringolardan. İnsanlar ona saygı duyar, güç işlere onu koşarlardı, bir keresinde sığır hırsızlarından birinin hayalarını patlatıp neredeyse ölümüne sebep olduğunda görmezden gelmişlerdi. "Allah aşkına, o orospu çocuğunu bir kadına çevirdim ve ona kerhanede iş buldum. Kimse çıkıp da yeterince adil davranmadığımı söylemesin." Ondan nefret edenler bile yüzüne güler ve ona içki ısmarlarlardı; kadın, katır ya da şeref meselesi gibi önemli konularda hakarete uğradığında ölmekten çekinmeyecek, zaten hayatının son demlerini yaşayan bir adam gözüyle bakarlardı ona. Hectoro, sol elinde, yani dizgini tutan elinde siyah eldiveni, dudağının kenarından hiç eksik etmediği yörenin en ağır purosu, gözlerini kısıp bir tehdit arar gibi güneşe, bulutlara, akbabalara dik dik baktı. Katırını mahmuzladı ve sığırlardan ölen olup olmadığına bakmaya gitti.

Avcı Pedro, elli yaşındaki biri için oldukça yaşlı görünüyordu. Küçük bir temiz su göletinin başındaki ağaçlıkta, özenle büyütüp yetiştirdiği on kırma av köpeğiyle birlikte yaşardı. Çok dayanıklı ve dinç bir adamdı, hiç uyumadan ve dikkatini bir an bile yitirmeden günlerce avlanabilirdi. O kadar hızlı yürürdü ki, bir at almaya hiç ihtiyacı olmamıştı, zaten atların yalnızca iyi saman yediğini bilmeyen yoktu.

Pedro'nun her türlü yaratığı yakalamak konusunda üstüne yoktu. Bir kaymanı uzunca bir ipe bağlayıp göletinde büyütebilir, kadının teki New York'ta bin dolara timsah derisi çanta alabilsin diye hayvanı yemek artıklarıyla besleyip zamanı gelince birkaç pezoya derisini satabilirdi. Bir boa yılanını yabayla yakalayabilir, birileri büyü yapmak için satın alıncaya kadar bir yerde tutabilirdi. Düşük dozları afrodizyak etkisi, yüksek dozlarıysa sinsice adam öldürmek için kullanılan mercan yılanı zehrini çıkarmayı bilirdi. Alabalıktan daha lezzetli ve en az onun iki katı büyüklüğündeki balıkları zıpkınla yakalamak için nehre sadece bir fenerle iner, çıbanları kaybolsun diye ineklerin kulaklarına tılsımlı sözler fısıldardı.

O gün hem üzülüyor, hem seviniyordu. İki hafta boyunca dev bir kediyi, daha doğrusu sırf kana susamışlığından iki tane eşeği parçalayan ama yemeden bırakan bir jaguarı izlemişti. Onu kiralayan gringo hayvanın postunu getirirse ona beş yüz pezo vereceğini söylemişti, Pedro hemen köpekleri ve İspanyol malı çakmaklı tüfeğiyle birlikte işe koyulmuştu. Köpekler jaguarı bir uçurumun dibinde kıstırmışlar, Pedro da hayvanı tam gözünden vurmuştu, böylece postun kılına bile zarar gelmemişti. Jaguarı yüzdü ve postunu beş yüz pezoya o gringoya sattı. Çok büyük bir jaguardı ve cesurca savaşmıştı. Pedro başarısına seviniyor, ama artık çok nadir görülen o güzelim jaguar ve öldürdüğü iki av köpeği için üzülüyordu.

Gringo *hacienda*'sında bir bardak Glenfiddich'i başına diktikten sonra somurtkan ve mutsuz karısına döndü.

"Bu postu karaborsada satıp bir servet kazanabilirim."

"Bunu yapmamalıydın," dedi karısı.

Yüzbaşı Rodrigo Jose Figueras ve cipleri, fahişeler ve müfrezenin adamlarıyla birlikte Cuma günü geri döndüklerinde güneş daha yeni batmıştı. Adamlar kasılarak yürüyecek ve ona buna kabadayılık yapacak, fahişeler de her zamanki meşgalelerine geri döneceklerdi. Askerleri hiç kimse sevmezlerdi, hatta bazıları içine asker almış fahişelere gitmeyeceklerine yemin billah etti: "Onlar gringolardan da beter, çünkü gringo

olmamalarına rağmen öyle olmaya çalışırlar. Tüküreyim onların üniformalarına."

Gündüzün sıcağı yavaş yavaş yerini alkolün hararetine bırakınca köydeki gerilim azaldı ve yüzlerce köylü katırlarının üstünde sökün etti; kadınlarından, işlerinden, yoksunluklarından uzaklaşmak, biraz unutmak, biraz da hâlâ hayatta olduklarını hatırlamak istiyorlardı. Askerler neredeyse asker olmayı bıraktılar, hatta Figueras bile bir zamanlar ABD'de olduğunu ve hayatı boyunca hiç kimseyi gerçekten sevmediğini unutmuş görünüyordu.

Ama gece yarısına doğru, Consuelo artık tamamen tükendiği, beton zemin sigara izmaritleriyle ve balgamlarla kaplandığı sırada, yüzbaşı Rodrigo Figueras'ın canı sıkılmaya başladı ve nehir kıyısındaki çadırına dönmeye karar verdi. Teğmenle onbaşıyı adamları toplamaya gönderdi; adamlar şişelerinden koparılıp kerhaneden dışarıya sürüklenirken küfürler savurdular. Yüzbaşı, hepsini toz toprak içindeki pis sokağa tek sıra dizip bir bir sayarak yirmi beş adamının da orada olduğundan emin olunca ciplere binmelerini emretti.

Tam o sırada en önde duran cipe dayanmış olan yirmi iki yaşında ve dünyanın en kibar adamı olan Profesör Luis, on yedi yaşında ve yörenin en tatlı kızı olan Farides'le öpüşüyordu.

Figureas sert bir tavırla aralarına girdikten sonra tıraşsız suratını Luis'in yüzüne yaklaştırdı.

"Seni pislik," ağzından fışkıran tükürükler Luis'in gömleğinde minik benekler oluşturdu, "sen şimdi hükümet malının üstünde bu fahişeyle oynaşabileceğini sanıyorsun, öyle mi? Yoksa cipimin içindekileri mi araştırıyordun, ha?"

"Gülünç olma," dedi Luis, gözlerinden kıvılcımlar saçarak; "kötü bir niyetim yoktu ve bu da bir fahişe değil. O bir bakiredir ve benim nişanlım olur."

"Onunla evleneceksin demek..." Yüzbaşı boğazını temizledi, yere tükürdü ve dengesini tekrar sağlamak için geriye doğru bir adım atmak zorunda kaldı, "artık bir bakire olmazsa ve üzerinden yirmi beş adam geçerse, yine de evlenir misin?"

Askerler birbirlerine baktılar ve huzursuzca birbirlerine

gülümsediler; korksalar mı, sevinseler mi karar verememişlerdi.

Profesör Luis alttan alacaktı, ama bu sözleri duyunca, "Canım pahasına savunurum onu, ayrıca polise de gidebilirim," demekten kendini alamadı.

Figueras onbaşıya döndü; "Göster oğlum şu adama polisin kim olduğunu."

Profesör Luis dipçiği ensesine yiyince yere yığılıverdi. Farides de hemen kendini yere atıp feryat etmeye başladı. Yüzbaşı eğildi ve kızı saçlarından tutup kaldırdı. "Hadi bize küçük bir fahişe olduğunu söyle de seni öyle yapmak zorunda hissetmeyelim kendimizi."

Bir fahişe fahişedir ve bir fahişenin gururuna sahiptir. Farides bir bakireydi ve o da bir bakirenin gururuna sahipti. Her ikisi de gururdur ama farklıdır ve birbirlerine karıştırılmamaları gerekir. Yüzbaşı ellerini göğsünde gezdirmeye başlayınca kızın gözleri yerinden uğradı. Midesi bulanıyor, kusmak istiyor, dizleri titriyordu, ama yine de diklendi: "Ben bir fahişe değilim. Profesör Don Luis'in nişanlısıyım."

"Şu küçük fahişeyi okula götürüp hazırlayın," dedi yüzbaşı. Çığlıklar içinde çırpınan, üstünü başını paralamaya başlayan kızı sürükleyip götürdüler. Farides'i masaya yatırdılar, yakarışlarına ve hıçkıra hıçkıra ağlamasına kulak asmadan kalan giysilerini sıyırırlarken yüzbaşı sigarasını bitirdi ve cipine yeni bir işaret koyması gerektiğini düşündü.

Tam yere attığı izmariti ayağının altında ezecekken kapının eşiğinde İspanyol tüfeğiyle Pedro, altıpatlarıyla Hectoro ve elinde bir palayla fahişe Consuelo göründü.

"*Capitan*," dedi Hectoro, her sözcüğün üstüne basa basa, "eğer kızı serbest bırakıp köyü hemen terk etmezseniz, senin cesedin Pedro'nun göletindeki kaymana yem olur ve adamların da hastalıklı dondan fırlama, kokmuş bir herifin artık kendisine, ya da yankilerin köpekliğini yapan sahte hükümetine bir faydası olmayacağını rapor etme zevkine varırlar!"

Yüzbaşı Rodrigo Jose Figueras'ın şakaklarından aşağıya iki ter damlası süzüldü ve koltuk altlarında beliren iki koyu

leke gittikçe yayılmaya başladı. Hectoro'ya cüretkârca bir bakış fırlattı, ama alt dudağının titremesini engelleyemedi. "*Vamos!*" diye bağırdı adamlarına, askerler adeta özür dilercesine sıraya geçtiler. Farides yatırıldığı yerden hafifçe doğruldu, fahişe Consuelo gelip onu bir battaniyeye sardıktan ve yatıştırıcı sözler fısıldadıktan sonra biraz toparlandı, hıçkırıkları da yavaş yavaş kesildi.

Cipler gürleyerek gecenin içinde kayboldular, geçtikleri yerlerde kaçışan tavukların gıdaklamalarından ve bir toz bulutundan başka bir şey kalmadı geriye. Şoka uğramış ve öfkeli bir grup insan sokakta toplanmıştı, sonra battaniyeye sarınmış, hâlâ titreyen Farides göründü. Hectoro'yla Pedro'yu yanaklarından utangaçça öptükten sonra diz çöktü ve Profesör Luis'in başını kucağına aldı, birisi koşup su getirdi.

Yüzbaşı Rodrigo Figueras yolun bir kilometre aşağısında şoföre durmasını söyledikten sonra cipin arkasında duran kutudan bir şey aldı. Panama'da gringolar tarafından eğitilmiş olmanın verdiği ustalıkla hiç ses çıkarmadan çabucak geriye döndü. Kulübelerin çevresinden dolaşıp bir mısır tarlasını aşarak insanların toplandığı yerin yakınındaki iki evin arasından sessizce süzüldü. El bombasının pimini çekti ve kalabalığın üstüne fırlattıktan sonra hemen yere yattı.

Üç gün sonra, ulusal radyoda şöyle bir haber verildi:

"Üç gün önce, Cesar'ın Asuncion kırsalında Silahlı Kuvvetler'e ait bir birliğimiz, komünist bölücülerin şer yuvasına bir baskın düzenledi. Kısa süren çatışma sonunda komünistlerden beş tanesi ölü ele geçirilirken, yirmi tanesi yaralı olarak teslim alındı. Kuvvetlerimiz hiç kayıp vermedi, Yüzbaşı Rodrigo Figueras *comandante*'liğe yükseltildi ve madalya almaya hak kazandı. Söz konusu bölgenin askeri valisi General Carlo Maria Fuerte bu sabah yaptığı açıklamada, ülkemizin özgür insanlarını huzursuz etmek ve sahip oldukları bu özgürlüklerini kısıtlamak için haince planlar kuran Küba güdümlü komünistlere karşı Rodrigo Figueras ve komutası altındaki askerlerin göğüslerini siper ederek savaştıklarını ve savaşmaya devam edeceklerini belirtti."

Bu haberin verildiği gün, Profesör Luis için bir akbaba vurmuş olan on dört yaşındaki Federico gecenin ikisinde hamağından indi, iki kutu mermi ve babasının tüfeğini alarak, ne tam olarak o ülkeye, ne de komşusuna ait olan dağ eteklerinin oralarda bir yerde gözden kayboldu.

2

DONA CONSTANZA EVANS'IN YÜZME HAVUZUNU KURUMAKTAN KURTARMAYA KARAR VERMESİ

Klimanın ekvator sabahının bunaltıcı sıcağına ve rutubetine karşı yürüttüğü savaşı artık kaybettiği saatte, yani saat on sularında ipek çarşaflarının arasından sıyrılan Dona Constanza Evans, özel arıtma tesisinden gelen suyla soğuk bir duş aldıktan sonra aynanın karşısına geçip kurulandı. Her şımartılmış kadının sahip olduğu bir yeteneği vardı; birkaç değersiz fikri aynı anda aklından geçirir ve hepsinin de akıl erdirilemeyecek kadar önemli olduğuna kendini inandırırdı. Bu sayede, ergenliğinden beri alışkanlık edindiği üzere, kırk yaşındaki vücudunu aynada incelerken bir yandan da geçenlerde ordunun köydeki çatışmada gösterdiği kahramanlığı ve seyisinin bir el bombası şarapneliyle ölmesini düşünüyordu. Öte yandan, içindeki suyun yarısı çekilmiş olan, yosuna kesmiş yüzeyi yemyeşil görünen ve her kurak mevsimde kurbağa cenneti haline gelen yüzme havuzunu ne yapacağını geçiriyordu aklından.

Ay! Öyle bir havuzda nasıl yüzerim, bilmem, diye düşündü, dolgun ama pek çekici olmayan göğüslerinden birini kaldırıp altını kurularken. Bu korkunç yağların arasında göbek deliğimi adamakıllı görmeyeli epey oldu – işte, çocuk sahibi olmanın bedeli, zaten ne doğarken ne de doğduktan sonra bir işe yararlar. Havluyu yüzünde gezdirirken birden durdu. *Estados Unidos*'a bir dahaki gidişimde en iyisi birkaç estetik cerrah araştırayım da şöyle gönlüme göre gençleşeyim biraz. Hay Allah, Juanito'nun komünist olduğundan da hiç haberim yoktu. İki çocuk sahibi olmak oramı biraz genişletti mi nedir – belki de bu yüzden Hugh artık geceleri bana yanaş-

mıyor. Ama ordu onun komünist olduğunu söylüyorsa öyledir ve gerçekten de öldürülmesi gerekiyordur. Allah biliyor ya, Hugh kesin bir metres tuttu kendine – muhtemelen bir *campesina* fahişesi; ah, ne sürtüktür onlar. Ne de olsa ordu yankiler tarafından eğitildi, bu yüzden işlerini bildiklerinden hiç şüphem yok. Ay, yemin ederim kalçalarımdaki selülitler azmış. Ben de bir *campesino* sevgili tutmalıyım kendime, hem de şöyle pırıl pırıl parlayan kaslı bir zenci, gerçi bir *mestizo* da olabilir, görelim bakalım o zaman Hugh'un yüzü ne hale gelecek! Gerçekten de havuzun durumu utanç verici; insan Çaykovski gibi koleradan ölüp gidebilir. Atları okşayışı gözümün önüne geliyor da, Juanito da fena bir sevgili olmazdı. Hayvanları memnun etmesini bilen, kadınları memnun etmesini de bilir, öyle derler. Belki de Beethoven'dı." Bacaklarını ayırdı ve tasarladığından daha fazla bastırarak edep yerlerini kuruladı. Ay, şu halime bak, kendime biraz özen göstermezsem yandım bittim demektir! Yeni bir seyis bulmak lazım şimdi. Gerçekten de insan hayatı boyunca engellerle karşılaşıyor, sanki bu dünyaya mutlu olmak için gelmemişiz gibi. Yoksa tifüs müydü? Dediklerine göre kendi kendine tutuşma diye bir şey varmış. Keşke şöyle yakınlarda bir yerde elinde kovayla bir uşak ya da hizmetçi bekleseymiş. Diyorlar ki, şarapnel Juanito'nun şakağından girmiş ve beynini parçalamış. Narin ayağını maun sandalyeye koyup parmak aralarını kurulamaya başladı, bu arada başını kaldırıp pencereden baktı (tabii aslında en kalitelisinden sinekliğin ötesine, çünkü Evans'lar bile böyle bir iklimde cam pencere kullanacak kadar beyinsiz değildi) ve tarlada otlamakta olan farklı cinslerden yüz kadar safkan atı hayran hayran seyretti. En sevdiği *palomino*'yu aralarından seçmeye çalışırken, Mula'nın suyunu kullanarak havuzu kurtarabileceği aklına geldi. Arıtma tesisinden nehre bir kanal kazdırayım, nehir yatağına da kapı gibi bir şey yaptırayım, gerektiğinde o sular kanaldan içeri aksın. Bir de Hugh'a söylememek lazım, yoksa hiç yoktan bir neden bulup önümü kesmeye çalışır. Bunun bir doğum günü hediyesi olduğunu söylerim ve böylece New York'a

bir daha gittiğimde tüm paramı hediyeye yatırmak zorunda kalmam.

Dona Constanza aynadaki aksine şeytanca dudak bükerken aniden aklına Juanito geldi. Gözlerinde büyüyen bir üzüntü ve pişmanlık duygusu, oradan kalbine aktı. Ama hemen kendini toparladı ve derin bir nefes aldı, on altı yaşındaki o masum genç kız ifadesi yüzünden silindi ve soğuk bir ağırbaşlılık, muzaffer bir edayla her zamanki yerini aldı. Üstünü giyinip kahvaltı etmek için odasından çıktığında artık dört başı mamur bir İspanyol asilzadesiydi.

O kıtadaki tüm sıkıntılı ülkelerde olduğu gibi, o ülkede de sözünü etmeye değer sadece dört toplumsal sınıf vardı. Toplum piramidinin en dibinde on dört milyon zenci bulunuyordu. Bunların ataları, görkemli Nueva Sevilla Kalesi'nin inşası için *conquistador*'lar tarafından ithal edilen kölelerdi, çünkü Kızılderililerin köle olarak pek işe yaramadıkları anlaşılmıştı. Tanrılarından bir türlü vazgeçmiyorlar, küçük düşmektense açlıktan ölmeye seve seve razı oluyorlardı. Öte yandan, zenciler Batı Afrika'nın farklı yerlerinden geliyorlardı, ortak bir dilleri yoktu, bu yüzden kafalarını karıştırmak ve insani duygulardan yoksun bırakmak, sonra da Hıristiyanlık tarafından aydınlanmaya çağırmak çok daha kolaydı. Ne de olsa yaşadıkları cehennemde, vaat edilmiş bir cennetle avunmaktan başka çareleri yoktu. Karşı konulamaz mizah yetenekleriyle dayanıklılıkları, sırım gibi vücutları ve kaslarının sertliğiyle birleşince kamçı darbeleri ve sığır gibi damgalanma işkencesi altında dahi gayretle çalışmalarının önünde hiçbir kuvvet duramıyordu. Kale inşaatı sona erdikten ve zindanlar Kraliçe Elizabeth'ten imtiyaz belgesi almış İngiliz korsanlarıyla iyice doldurulduktan sonra, köleler kendi başlarının çaresine bakmaları için serbest bırakıldılar. Bu mütevazı başlangıcı takip eden yüzyıllar içinde *campesino*'lara, yani bütün ulusun vazgeçilmez işgücü kaynağına dönüştüler. Tam da bu yüzden, halkın en yoksul kesimini onlar oluştururlar ve hiç kimse tarafından, kendi kendilerince bile sevilmezlerdi. *Favela*'larda, *barrio*'larda, sayısız gecekondu mahalle-

lerinde toplananlar, yoksulluk ve hastalık yüzünden hırsızlığa, üçkağıtçılığa, fahişeliğe, zorbalığa ve sarhoşluğa sürüklendiler. Bu yaptıklarından dolayı kardeşlerinden, yani köylülerden bile daha fazla aşağılandılar.

Diğer sınıflarla ilgisi alakası olmayan bir dünyada da Kızılderililer yaşıyordu. Kızılderili nüfusunun yaklaşık yarısını oluşturan İnka'ların neredeyse tamamı iki bin metreden yüksekte yaşıyordu. Bu kadar yükseğe çıkıp da bunlar yaşıyor mu öldü mü diye bakma zahmetine katlananların sayısı yok denecek kadar azdı. Onlar da özenle yaptıkları çalıdan kulübelerinde mutlu mesut yaşıyor, tarlalarını ekip biçiyor, koka yaprakları çiğneyerek keyif çatıyor ve Pachacamac'a tapınıyorlardı. Arada sırada düzlüklere iniyorlarsa da, tek yaptıkları *mochila*'larını (omuza asılan pek kullanışlı ve güzelce süslenmiş heybeler) ve patateslerini satıp olabildiğince çabuk dönmekti. Eğer yolda giderken güzel bir katıra rastlarsanız, mutlaka onu yularından tutmuş götüren bir de beyaz tunikli, kapkara parlak saçlarının üstüne dimdik oturtulmuş tepesi sivri beyaz şapkasıyla güzel bir Kızılderili görürdünüz. Herkesin onlardan etkilenmesine neden olan şey Moğollara benzeyen yüzlerinden çok –gerçi bu da hem çekici, hem de etkileyiciydi– araba lastiklerinden yapılmış sandaletleri ve harikulade bacak kaslarıydı. Yüzyıllar önce İspanyollardan aldıkları ve hâlâ mükemmel bir şekilde çalışan çakmaklı tüfeklerle gezerdi çoğu, hem bu sebepten, hem de Kızılderililerin hepsinde frengi olduğu söylentisi yüzünden herkes onları rahat bırakıyordu. Devlet, her nasıl olduysa onların korunması gereken ulusal değerlerden olduklarının farkına varmış, korunmaları ve hayatta tutulmaları için memurlar atamıştı; neyse ki bu memurlar aldıkları maaşın hakkını vermek için kıllarını bile kıpırdatmıyorlardı. Bu yüzden o soylu insanlar rahatsız edilmeden yaşayıp gittiler, elbette pek seyrek sayılmayacak askeri helikopter kazaları, Oxford ya da Cambridge'den gelen zararsız ve kimsenin dikkatini bile çekmeyen utangaç antropologların ziyaretleri sayılmazsa. Bir de gelir gelmez bağırsakları bozulup burunları akmaya başlayan ve başıboş bir

şekilde ortalıkta dolaşıp duran dağcılar ki, bilinmez bir nedenden ötürü bunların da büyük bir kısmı Britanya'dan geliyordu. Daha iki bin yıl boyunca Acahuatec'ler ve Arahuacax'lar Sierra Nevada de Santa Margarita'da yedi bin fitten yüksekteki yaylalarda salyangoz kabuğuyla koka yapraklarını tokmakla dövdükten sonra tokmağı emerek kafayı bulmaya devam etseler, hiç kimsenin buna şaşıracağı yoktu; çünkü bu halk olaylı bir geçmişin inanılmaz zararlarını canları pahasına görüp öğrenmişti.

Yerli nüfusunun diğer yarısı da aşağıda cangılda yaşardı ve yaylalarda yaşayanlarla aralarında sadece yükseklik bakımından değil, görünüş ve hayat tarzı bakımından da çok önemli farklar vardı.

Zencilerin birazcık üstünde sayılan, ama onlardan pek de uzak olmayan bir toplumsal tabaka da *mestizo*'lar ve *mulatto*'lardı. Farklı ırkların karışımından ortaya çıkan bu insanlar görünüş açısından o ülkenin en ilginç ırkı sayılabilirdi, çünkü hepsi de zencilerin yaygın burunlarına ve kıvırcık saçlarına sahip olmalarına rağmen, saçları kimi zaman sarı kimi zaman kahverengiydi, gözleri bazen mavi, bazen yeşil, bazen de kehribar rengi oluyordu. Tenleri soluk sarıydı, çoğunun yüzünde bir ya da iki tane kahverengi ben olurdu. Dükkânlarda bile satılan deri beyazlatıcıları yüzünden bazılarının yüzü iyice solgun görünürdü, çünkü iktidarın çoğunluğun elinde olmadığı topraklarda yığınlar, neredeyse istisnasız bir biçimde, üst sınıfın züppeliklerini ve önyargılarını benimser. "Görün işte, ben ezilenlerden biri değilim; ben de sizin gibi üst sınıftanım," diyebilmek için yapmadıkları kalmaz. *Mestizo* sınıfının büyük şehirlerin gecekondu mahallelerinde yaşayan kesiminde henüz embriyon halindeki bir küçük burjuvazi filizleniyordu. Bunların başkentteki vericilerden gelen karmakarışık sinyalleri çekebilen televizyonları vardı. Yüzlerce mil boyunca tepeden tepeye zıpladığı için tüm dalga boyları birbirine karışıp bozulan sinyaller, şehir cereyanının ya da özel jeneratörlerin keyfine bağlı olarak yüz ila üç yüz volt arasında değişen bir elektrik gücüyle çalışan televizyonlara bam-

başka biçimlerde ulaşıyordu. Valledupar sokaklarında gece vakti yürümekte olan biri, *mestizo* ailelerinin pencerelerinden içeriye baktığında, onların muska yazılarını ya da kuşların uçuşunu okumaya çalışır gibi dikkat kesilmiş, televizyon ekranının parlak karesi üzerinde zıplayıp duran çizgileri ve noktaları izlediklerini görebilirdi. Hava koşullarındaki bir tuhaflık yüzünden ekrana seçilebilir bir görüntü geldiğinde ya da bir iki cümle duyulduğunda, yaklaşık bir dakika boyunca aile içinde tartışmalar ve yorumlar sürer, anne ve en büyük kız mutfaktan gelip neler olduğuna baktıktan sonra geri döner ve ailenin geri kalanını, eski kovboy filmlerinin, Taş Devri'nin, ABD'nin yayınladığı bildik saçmalıkların ve deri beyazlatıcı reklamlarının televizyon ekranındaki karıncalı görüntülerine ve cızırtılı seslerine bir kez daha büyülenmiş gibi bakmaya terk ederlerdi.

Soluk benizli *mulatta*'lar arasından ülkenin en gözde ve en çalışkan fahişeleri çıkıyordu. Beyazların bakış açısına göre, hem egzotik hem de çevreleri tarafından fazla yadırganmadan ahlaksızlık yapacak kadar siyahtılar. Siyahların bakış açısına göre, hem egzotik hem de bir tanrıçayla yatmış olduğunu varsayacak kadar beyazdılar. *Mestizo* erkekleri için, *mulatta* kadınları elbette tamamıyla sıradandı, bu yüzden onlar da yeterince ilgi çekici ve ahlaksız buldukları siyah fahişelere gidiyorlardı. Beyaz fahişe diye bir şey zaten yoktu, eğer olsaydı olağanüstü sayılan, bitkin ve zengin fahişeler olacakları muhakkaktı. Hiç kuşku yok ki, böyle bir durumda siyahlar ve *mestizo*'lar her cumartesi gecesi birbirlerini çiğneyerek kerhanelere saldırırlardı.

Biraz düşününce beyaz fahişe diye bir şey olmadığını söylemenin pek dürüstçe olmadığı ortaya çıkıyor, çünkü henüz oligarşiyi oluşturan İspanyol asilzadelerinden bahsetmedim. Bunların kızlarının hayattaki tek amacı bulabilecekleri en zengin kocayı bulmak ve ondan sonra ömrünü elini sıcak sudan soğuk suya daldırmadan, olabilecek en ahmakça biçimde geçirmekti. Elbette bu iffetli hanımlar kocalarının onlara sağladığı refahın karşılığını olabildiğince tutumlu bir şekilde

ödüyorlar; böylece onları iffetten, erdemden ve ulaşılmazlıktan nasibini pek almamış kadınların kollarına atıyorlardı. Bu iffetli hanımların yatağa girmeden önce uydurabilecekleri hastalıkların ve sıkıntıların çeşitliliği ve yaratıcılığı insanı hayretler içinde bırakabilirdi. Hizmetçilerine para verip kitapçı dükkânlarında kendine edebiyatçı süsü veren tombul, sürekli terleyen ve saçları dökülmeye başlamış dükkân sahiplerinden aldırdıkları açık saçık aşk romanlarını defalarca büyük bir dikkatle okumaları sayesinde yatıştırabildikleri ince elekten süzülmüş sıkıntıları içinde, hep hüzünlü olurlardı. Bu hanımlar dünyayı ilginç ve heyecan verici kılan her şeyden uzak bir yaşam sürüyor, sanki doğal bir çekimle sık sık bir araya gelerek dedikodulardan ve herkesin bildiği skandallardan söz ediyorlardı. Bu masumca sohbetleri neredeyse her seferinde talihsiz sonuçlara yol açıyordu, çünkü boynuzlarının farkında olmayan kocalar ağızdan kaçırılan ya da uydurulan birtakım hikâyeler nedeniyle birdenbire aile namusunu korumak zorunda bırakılıyordu; bu sayede avukatlar kısa zamanda zengin oluyor, hatta kimi zaman *jagunco*'lar diye bilinen pahalı kiralık katillerin bile devreye girdiği oluyordu.

Oligarşi, olağanüstü zengin toprak sahiplerinden kurulu geniş bir ağ oluşturuyordu; onların ataları da İsa, Meryem, Katolik krallar ve altın sevdası uğruna tüm bir uygarlığı yok eden cahil ve soyguncu barbarlar, yani İspanyol fatihlerdi. Yapıp ettikleri sayesinde ölümsüz ruhları için cennette daimi arpalıklarını sağlama almışlar, bir de tarih derslerinde onların puta tapan vahşilere karşı kazandıkları görkemli zaferleri ve kahramanlıklarını okuyan okul çocuklarının daimi hayranlığını kazanmışlardı. O vahşilerin harikulade şehirleri ve anıtları (elbette harabe haliyle) hâlâ gezilip görülebilirdi.

Tahmin edilebileceği gibi oligarşinin tüm üyeleri evlilik ya da kişisel çıkarlar nedeniyle birbirlerine bağlıydılar, hele La Violencia'dan sonra ilişkilerini iyice sıkılaştırmışlardı. La Violencia denen ve on yıl kadar süren o dönemde, oligarşiyi oluşturan iki kesim arasında daha önce hiç görülüp duyulmamış olan kanlı bir savaş çıkmış, *jagunco*'larla gerillaların elin-

de en az üç yüz bin kişi can vermişti. Bu katliamlar sırasında *jagunco*'lar ve gerillalar o kadar çok para kazanmışlardı ki ülkedeki gelir dağılımı ciddi bir biçimde değişmişti.

Liberaller ve muhafazakârlar olarak ikiye bölünmüş oligarşi, ancak Küba devriminin başarı kazanmasının ardından komünizmin dehşetine karşı tek yumruk olmuştu. Ne de olsa çoğunun Havana'daki kerhanelerde ve gazinolarda hisseleri vardı; bir kısmı da bu batakhanelerin yaydıkları hastalıklara karşı ilaç üreten şirketlerde hisse sahibiydi; elbette aralarından bazıları da o şirketler üzerinde hakimiyet kurmak isteyen çetelerin kullandığı silahların satışıyla ilgileniyordu. Ama yine de, liberaller ve muhafazakârlar, "eşitlik", "daha yüksek ücret" ve "demokrasi" gibi ürkütücü isteklere karşı nasıl savaşılacağı konusunda farklı görüşlere sahiptiler. Muhafazakârlar daha sert önlemler alınması taraftarıydılar; *campesino*'lara ters davranmak, okuma yazma öğrenmelerine engel olmak, sonsuza kadar haftada yüz elli pezoya talim ettirmek de buna dahildi. Öte yandan liberaller *campesino*'larınıza güler yüz göstermenizin, üzerinde talimatlar yazan kâğıt parçalarını okuyacak kadar okuma yazma öğretmenizin, sonsuza kadar haftada yüz elli pezo ücret vermenizin hiç kimseye zararı olmayacağını düşünüyorlardı. Bu sayede köylülerin hallerinden memnun olacaklarını ve komünistlik gibi ürkütücü dünya görüşlerine yaklaşmayacaklarını umuyorlardı. Muhafazakârların liberalleri "Komünist" olarak nitelemekten bir türlü vazgeçememeleri de bu meseleyi içinden çıkılmaz bir hale getiriyordu.

Bunun böyle gitmeyeceği anlaşılınca, neredeyse tarihi sayılabilecek bir başarıyla uzlaşma sağlandı, seçimler kaldırılarak demokrasi sağlamlaştırıldı; iki parti sırayla dörder yıl hükümette kalmak üzerinde anlaştılar, La Violencia benzeri bir olayın tekrarlanmasının da tamamen önüne geçilmiş oldu.

Ülkede tekrar huzurun sağlanmasıyla, oligarşi yeniden eski usullere döndü ve saygıdeğer politikacılar en büyük oğullarını devlet kademelerindeki önemli makamlara, onun küçüğünü kilisedeki önemli mevkilere, oğullarının geri kalanını da

silahlı kuvvetlerdeki önemli koltuklara oturtmanın peşinde koşmaya başladılar. Onlar bu işlerle uğraşırken köylülerin bir kısmı daha kelimenin anlamını bile öğrenemeden komünist olmuştu bile.

Konunun dağılmasına neden olan ve şimdi sayesinde tekrar konuya döndüğümüz Dona Constanza Evans bir muhafazakârdı, tüm diğer asilzadeler gibi, fazlasıyla cani ruhlu ve başarılı bir barbarın soyundan geliyordu. Kocası Don Hugh Evans ise, gerçekte on dokuzuncu yüzyıl Welsh spekülatörlerinden birinin torunlarındandı ve hâlâ resmi olarak İngiliz vatandaşıydı. Sırayla iki oğlu da Harrow'a gitmiş, orada bacak kaslarının aşırı derecede gelişmesinin yanında, koyu İngiliz hayranı olup çıkmışlardı; hiç kuşku yok ki bunun sebebi Harrow'luların İngiliz ulusunu temsil ettiği yönünde bir hayale kendilerini kaptırmış olmalarıydı. Eh, haliyle onca uygar insanın arasında kendilerini evlerindeymiş gibi hissediyorlardı.

Dona Constanza bir kanal kazdırmaya başlamasını söylemek için ırgat başını çağırttıktan sonra Profesör Luis'e şöyle bir mesaj gönderdi: "Çaykovski mi, yoksa Beethoven mi kolera ya da tifüsten ölmüştü?"

3

FEDERICO'NUN HAYALPERESTÇE GİRİŞİMİNİN BEKLENMEDİK SONUÇLARA YOL AÇMASI

Federico'nun, babasının kerpiç evinden elinde bir tüfek ve iki kutu mermiyle sürünerek uzaklaşırken, ne yapacağı ya da bunu nasıl yapacağı konusunda aklında net bir fikir olduğu pek söylenemezdi. Aslında içinden geçen, hayretle karışık bir güceniklik, bir de intikam namına dikkate değer bir şey yapmak için amansız bir kararlılıktı. Kısacık hayatı boyunca pek çok kez kan döküldüğüne şahit olmuştu, ama birkaç gün önce köyde gördüğü şey, bir kadın ya da hakaret yüzünden çıkan palalı kavgalardan, ya da yılan sokmuş uzuvların korkunç bir şekilde kesilip atılmasından çok farklı bir türdeydi; annesinin Francesca'yı feryat figan doğuruşunu umutsuzca bir dehşetle kulübenin bir köşesinden izlediği o korkunç gün bile bununla kıyaslanamazdı. Aradaki en temel fark, daha önce gördüğü tüm vahşetin ve acının bir sebebi olmasıydı; o olaylar gerçekten üzücü olmakla beraber kesinlikle yapay değildi ve bu yüzden de ona şaşırtıcı gelmemişti. Yüzbaşı Rodrigo Figueras'ın küçük başarısına eşlik eden katliam ve onu takip eden histeri, oradaki insanların hayatına öyle bir ahlaki öfke ve tiksinti duygusu getirmişti ki, Profesör Luis bir keresinde onu yapmadığı bir şeyle suçladığında Federico bu duygunun sadece bir kırıntısını hissetmiş olduğunu şimdi anlıyordu. İkincisi, *campesino*'ların şeref ve namus duygusu başka hiç kimseninkiyle karşılaştırılamaz; neredeyse hiçbir şeyi olmayan insanlar için bu duygu sahip oldukları en değerli ve en önemli şeydir, herkes bu konuda fikir birliği içindedir ve insanlar kayıtsız şartsız bu duyguya saygı gösterirler; şeref ve namus konusundaki hassasiyet karşısında sağduyunun ve ölü-

mün bile değeri yoktur. Bir kırıcı söz yüzünden kişinin en sevdiği kardeşiyle ya da öz oğluyla otuz yıl boyunca tek kelime konuşmamasının, bir borcu ödemek ya da bir sözü yerine getirmek için bir yıl boyunca aç kalmasının nedeni işte bu şeref duygusudur. Bu şeref duygusudur erkeklerin içindeki kabadayılığı ve maçoluğu kabartan; en aptalca, en yararsız, ama en yiğitçe maceralara atılmaya iten. Öyle işler yaparlar ki, Tirant lo Blanc'lar ve Don Kişot'ların artık tarih olduğunu hiç duymamışlar sanırsınız. Bu türden bir şeref duygusu özellikle erkeklerde vardır, çünkü bu topraklarda yaşayan kadınların şeref duygusu şefkat, güler yüz ve sağgörüyle hayli tanışık olduğundan, erkeği ya hayret verecek kadar kahramanca işlere ya da akla hayale gelmez çılgınlıklara sürükleyen akıldışı ve dogmatik mutlaklıklardan kesinlikle çok uzaktı. Erkeğin bu davranışları bazen öylesine içinden çıkılmaz durumlara yol açardı ki, insan oturup umutsuzluktan mı, yoksa hayranlıktan mı ağlayacağını bilemezdi. Mesela Yüzbaşı Figueras'ın o el bombasını atmasının nedeni büyük olasılıkla şerefinin ayaklar altına alınmış olmasıydı, çünkü çakmaklı tüfeği olan bir avcı, ona altıpatlar doğrultan *conquistador* görünüşlü bir adam ve elindeki palayı tehditkârca sallayan bir fahişe tarafından açıktan açığa tehdit edilmiş ve aşağılanmıştı.

Oysa Federico, amcası Juanito'yu kaybetmişti, mide bulandırıcı şişman bir subayın öğretmenini bir dipçikte yere serdiğini görmüştü, kuzeni Farides'in neredeyse ırzına geçiliyordu, ayrıca çok sevdiği köpeği öyle kötü yaralanmıştı ki, babası Sergio, şu anda kendisinin kaçırılmış bir bebek gibi kucağında tuttuğu tüfeği alıp zavallı hayvanı alnının çatından vurmak zorunda kalmıştı. Dolayısıyla Federico'nun birçok sebebi vardı yüzbaşıyı öldürmek için, ama yüzbaşı ordudaydı ve ordu da devletin bir organıydı. Hemen hemen bütün *campesino* devrimcilerin idealler ya da iktisat teorileri için değil, şereflerinin onarılamaz bir şekilde yaralandığını hissettikleri için dağa çıktıkları konusunda söylenenler kesinlikle doğrudur. Gerçi doğru olmasaydı bile, Federico söz konusu olduğunda doğru olurdu. Ordudan, devletten ve onları ayak-

ta tutan ABD'den nefret etmeyi öğrenmesinden çok önce özgürce yaşamak için dağa çıkmış, öcünü nasıl alacağını ve alırken nasıl bir doyuma ulaşacağını derin derin düşünerek uzun süre oradan oraya gezinip durmuştu.

Ama o sırada hâlâ tek tabanca bir devrimciydi ve imkânsız birtakım hayaller ruhunu kemirip duruyordu. Sırf Figueras'ı ortadan kaldırdığından emin olmak için ordudaki bütün subayları tek tek temizleyemeyeceğinin ayırdına varmaktan çok uzaktı; köy hayatının neşeli ve kanun tanımaz yoksulluğunu, Francesca'nın pırıltılı gözlerini, ya da pazar kurulduğunda *ceibu* sığırlarının art arda dizilişini özleyeceği de henüz aklına gelmiyordu. İntikam almak için yeryüzüne inmiş göksel bir ölüm meleği gibi görüyordu kendisini; yanında üç tane avokado, iki kutu mermi ve palmiye yaprağına sarılmış *bocadillo*'larla dolu bir *mochila*'dan başka bir şey olmayan, her ateş ettiğinde omzunu ağrıtan bir Lee Enfield tüfekle dere tepe dolaşan bir çocuk değildi o.

Şafak sıradağların arkasından kızıl güneşi göğe fırlattığında, Federico gece ikide yola koyulduğu sırada olduğu kadar cesur değildi. Millerce yol yürümüştü, hem de ne yol! Uçaklı gringonun *hacienda*'sını geçmişti ve Cordillera'nın eteklerine gelmeden başlayan cangıla neredeyse varmak üzereydi. Henüz kısmen nemli yeşilliklerle örtülü, kısmen taş ve toprakla kaplı, orasından burasından beyaz karıncaların yaptıkları tümseklerin yükseldiği bir araziye girmişti; fakat ne olursa olsun, çevresinde çıkan her hışırtıdan ve yolunun üstündeki her yaratığın sesinden ürküyordu. Bir boğanın ya da bir kayanın devasa gölgesiyle her karşılaştığında irkilip korkudan ter içinde kalıyor, ay ışığıyla yıkanan yoldaki her kıvrılmış figürü üstüne atılmak için gerilen bir mercan yılanı sanıyordu. Omzuna asılı duran tüfek kayışının olduğu yer sızım sızım sızlıyor, karanlığın içinde sendeleyerek yürürken tüfeğin fişek haznesi durmadan böğrüne çarpıyordu. Lee Enfield de giderek ağırlaşıyor gibiydi, ama sıkı sıkıya tutuyordu onu. Ortalık biraz ağarınca bir kayanın üzerine oturdu ve tüfeği kucağına alıp tıpkı bir kadını ilk defa okşarken his-

sedeceğini hayal ettiği gibi şefkatle, heyecanla okşadı kundağını.

Tüfeğini kayaya dayadıktan sonra *mochila*'sına uzanıp birkaç *bocadillo* çıkardı, *bocadillo*'ların tatlılığı ve *guava*'ların lezzeti gecenin onda yarattığı dehşeti sanki bir ana kucağı gibi çekip aldı. Meyvenin geri kalanını dikkatle palmiye yapraklarına sardıktan sonra güneşin daha birkaç saat düşmeyeceği bir yer bulmak için çevresine bakındı. Büyük bir kayanın gölgesine uzandı, taşları yastık yapıp yattı. Rüyasında yaralanan köpeğini ve Yüzbaşı Figueras'ın gömleğinin göbek kısmındaki düğmelerin arasından fışkıran o iğrenç kılları gördü.

Öğle vakti onu uyandıran iki şey oldu; birincisi, güneş artık kayanın üstünden aşmış ve yattığı yer hayli ısınmıştı, hatta bu yüzden uyanmadan hemen önce rüyasında yanıp kül olduğunu görmüştü; ikincisi, küçük bir oğlak pantolonunun paçalarını kemiriyordu. Gözlerini açıp da kıllı ve boynuzlu bir suratla göz göze geldiğinde, ilk düşüncesi şeytanın onu alıp götürmek için gelmiş olduğuydu; bunda pek haksız sayılmazdı, çünkü keçilerin sarımtırak iris tabakalarının ortasındaki dikdörtgen göz bebeğinde, gerçekten de dehşet verecek kadar yabancı ve insanlık dışı bir ifade vardır. Oğlak onun uyandığını görünce birkaç metre uzağa kaçtı, Federico onu vurup yemeye karar vermeden önce birkaç saniye boş boş baktı o gözlere. Hem heyecandan, hem de suçluluk duygusundan elleri titreyerek ayağa kalktı, tüfeğin namlusuna bir mermi sürdükten sonra omzuna dayayıp nişan aldı. Tetiğe dokunur dokunmaz 303 gök gürültüsü gibi patladı; aynı anda omuz kemiğinin kırıldığı hissiyle geriye doğru sendeledi ve dengesini yeniden kazanmak için bir sürü acayip el kol hareketi yapmak zorunda kaldı. Tekrar kendine geldiğinde oğlağı ıskaladığını görünce tuhaf bir rahatlama hissetti, o kadar yakın mesafeden vurmayı başaramadığı oğlak bir turunç ağacının arkasına kaçmış, şimdi yüzünde gülünç bir şaşkınlık ifadesiyle ona bakıyordu. Yeni bir atış yapmaya kalkarsa omzu bu kez gerçekten kırılabilirdi, ama yine de silahı oğlağa

doğrulttu ve tam bu sırada arkasından alaycı bir ses duyuldu: "*Buena' dia', Senor.*"

Kovboy filmlerinden herkesin çok iyi öğrendiği ani ve ustaca bir dönüşün karikatürü gibi panik içinde silahı sesin geldiği yere doğrulttuğunda, sakin sakin purosunu tüttüren ve elinde uzunca bir değnek tutan esmer, uzun boylu bir *campesino*'yla göz göze geldi. Adam yere tükürdü, soğukkanlılıkla çevreyi bir kolaçan ettikten sonra konuştu: "Anladığım kadarıyla, ortada hiçbir neden yokken başkalarının keçilerine ateş etmek hoşuna gidiyor."

Federico utanç içinde başını yere eğerek cevap verdi: "Sizin keçiniz olduğunu bilmiyordum, *Senor.*"

"Her keçinin bir sahibi vardır."

"Evet, öyledir, *Senor.* Gerçekten çok üzgünüm, *Senor.*"

Campesino elindeki değnekle tüfeğin ucuna pat pat vurdu. "Onu başka bir yere tutsan fena olmaz, değil mi? Ben bir keçiden daha büyüğüm ve ıskalaman çok zor."

Federico tüfeği indirdi ve geri geri yürümeye başladı, yine de şerefini beş paralık etmemek için bu soğukkanlılığını korusa mı, yoksa hemen arkasını dönüp kaçsa mı, karar verememişti; ama köylü onun yerine bu sorunu çözdü: "Şu tüfeği bana versen diyorum. Keçime ateş etmen karşılığında."

"Ama tüfek benim değil ki," diye cevap verdi çocuk şaşkınlık içinde. "Bu babamın tüfeği, hem keçinizin de bir şeyi yok."

"Rahibin söylediğini unutma: Kötülük yapmayı düşünmek, en az kötülük yapmak kadar günahtır. Bu yüzden tüfeği bana vermelisin."

"Ama bu benim babamın tüfeği!"

"Sen babanın sorumluluğu altındasın. Şimdi onca yol tepip babanla konuşmak yerine, hemen tüfeği alıp sorunu çözmeliyim. Görünüşüne bakılırsa pek güzel bir tüfek ve ben onu alacağım." Adam ileriye doğru birkaç adım atıp tüfeğin namlusuna uzandı.

Federico'nun karnında kabaran panik duygusu gırtlağına kadar yükselip orada düğümlendi, ansızın alnından aşağı sü-

zülen tuzlu bir ter damlası gözüne kaçtı ve onu bir an için körleştirdi.

"Olmaz!" diye bağırarak tüfeği geri çekti. Köylü elinin ayasıyla suratına bir tokat indirdikten sonra çocuğun çekingenliğinden faydalanarak tüm gücüyle tüfeğin namlusuna asıldı.

Ama o sırada bilmediği ve silahı çocuktan çalmak için şevkle ileri atılırken aklına bile gelmeyen bir şey vardı: Çocuğun işaret parmağı hâlâ tetikteydi; tüfeği kendisine doğru çektiğinde yeni bir patlama oldu ve kurşun doğrudan göğsünden içeri girdikten sonra omurlarından ikisini parçalayarak sırtından çıktı. Adam geriye doğru yıkılıp can çekişmeye başlamadan önce yüzünde bir hayret ifadesi göründü; Federico önce neler olduğunu anlayamadı, ama hemen ardından dizlerinin bağı çözüldü ve yere çöküp öğüre öğüre kustu, sonra elleriyle yüzünü kapadı ve katılarak ağlamaya, tıpkı önceki gün fena halde yaralanan köpeği gibi acıyla inlemeye başladı.

Federico cesaretini toplayıp iki hıçkırık arasında başını kaldırdığında, köylünün gömleğinin üstünde kocaman koyu renkli bir leke olduğunu, gözlerinin bulutlu ve camlaşmış gibi göründüğünü, ağzının kenarından hâlâ ince ince kan sızdığını gördü. Adamın ruhu çoktan öteki dünyaya göçmüş görünüyordu; purosu iki taşın arasına düşmüş, sanki kayda değer hiçbir şey olmamış gibi tütmeye devam ediyordu. Federico daha ona bakmadan anlamıştı adamın bedeninin soğumaya başladığını ve onun ölümünden kendisinin sorumlu olduğunu. Dumura uğramış bir halde kayaya sırtını dayadı, sonra da acayip ama yerinde bir saygıyla ölü adamın purosunu yerden aldı ve tıpkı onun hayatta olsaydı yapacağı gibi sonuna kadar içip tüketti. Çocuğun titremesi ve öğürmesi zaten iki gündür devam ediyordu, ama o puroyu içtikten sonra geriye yalnızca titreme kaldı; birkaç gün içinde ikinci kez tamamıyla yersiz bir ölümle yüzleşiyordu.

Federico, cesedin çevresine taş yığmaya başladı, ama her yanma yaklaştığında adamın göğe bakan donuk gözlerine bakmak dayanılmaz geliyordu ona; şimdiden yumurtalarını

bırakmak için toplanmış sinekleri, nereden çıktıkları belli olmayan ve şimdi adamın yüzünde siyah çizgiler halinde ilerleyerek gözlerine ve ağzına giren karıncaları görmek işini iyice zorlaştırıyordu.

Arkasında gırtlaktan gelen iğrenç bir gaklama duyunca korkuyla başını çevirdi, biraz ileride eğri gagalı, kel kafalı, hindiyle akbaba karışımı yoluk yoluk bir yaratık kanatlarını iki yana açmış yavaş yavaş sallıyor tek gözünü dikmiş ilgiyle onları seyrediyordu. Hemen eğilip yerden bir taş aldı, kuş taşın geldiğini görünce bir daha gakladı ve sabırsızca geriye çekildi. Kanat sesleri duyuldu ve yerde yatan adamın gerçekten ölüp ölmediğini anlamak için yaklaşan iki kuş daha göründü. Bir tanesi emin olmak için adamın gözünü gagaladı ve kolayca çekip çıkardı, bunun üzerine Federico tüfeğini kaptığı gibi düşe kalka kaçmaya başladı. Fakat Avcı Pedro ve Kızılderili Aurelio'nun küçük bir karacayı avlamak için gizlendikleri oyuktan son on dakikadır onu izlemekte olduklarından tamamen habersizdi.

Tamamıyla bir rastlantı eseri Dona Constanza ahırda yemlerin yeterli olup olmadığına bakarken hemen dışarıda Pedro'nun Sergio'ya oğlunun bir adamı öldürdüğünü fısıldadığını duydu. O gece, hak ve hukuk meselelerinde tüm muhafazakârların yaptığı gibi, bir kamusal sorumluluk örneği göstererek, iki yüz kilometre uzaklıktaki Cucuta'da bulunan en yakın polis şefine bir mektup yazdı. Adamcağız karşılığında maaş aldığı işi yapmak için keyfini bozmak istemedi ve mektubu derhal başkente postaladı, üç ay sonra mektup çoktan dosyalanmış ve ortadan kaybolmuştu, artık unutulmuş bir mayın gibi uğursuzca orada çürüyüp gidecekti.

İşte bu Federico'nun kişisel devrimiydi; tüm savaşlar ve devrimler gibi, bir masumun kanının dökülmesiyle başlamıştı, bu olaydaki masumun bakması gereken dört çocuğu vardı ve hayatı boyunca bir tüfek sahibi olmanın hayalini kurmuştu.

4

SERGIO'NUN KANAL MESELESİNİ ÇÖZMEK İÇİN CANINI DİŞİNE TAKMASI

Son birkaç günde meydana gelen olaylar sanki Sergio'nun hayatını mahvetmek için özel olarak tezgâhlanmıştı. Önce ikiz kardeşi Juanito askerler tarafından öldürülmüş, ama ertesi gece rüyasına girerek her şeyin yolunda olduğuna dair Sergio'yu temin etmişti. Hatta cesedi iyice çürüdüğünde kafasını koparıp alabileceğini ve büyü için yüklü bir paraya kiralayabileceğini, bundan hiç rahatsız olmaması gerektiğini söylemişti; ne de olsa ecinnilerle iletişim kurmak için en elverişli malzemenin bir ikizin kafatası olduğunu herkes bilirdi. Bu yüzden, canından çok sevdiği ikiz kardeşinin ölümüyle hissettiği derin hüzün, bir nebze de olsa hafiflemişti.

İkinci olarak, oğlu Federico tüfekle birlikte ortadan kaybolmuştu; o tüfek Sergio'nun en büyük hazinesiydi, bu kayıp yetmiyormuş gibi avcı gelmiş ve çocuğun tüfekle bir adamı öldürdüğünü söylemişti. Sergio'nun içinden bir ses oğlunun zorunlu olduğu için gittiğini ve böyle bir maceraya atılmasının erkek olmaya başladığını gösterdiğini söylüyordu, çünkü kendisi de hemen hemen tam o yaşlarda sıradağlarda zümrüt aramaya gitmişti; yine de çocuk Enfield'i alıp götürdüğü için kızgındı, gerçi tüfeği hiç kullanmamıştı, ama ikizlik sezgilerinin bir gün mutlaka geleceğini söylediği kötü günler için saklıyordu. Bu arada, öldürülen adamın akrabalarının katilin kimliğini öğrenecekleri ve şereflerini temizlemek için intikam çığlıkları atarak, ellerinde meşalelerle gelip kapısına dayanacaklarından da korkmuyor değildi.

Üçüncüsü, Dona Constanza'nın acayip planı onu gerçekten berbat bir duruma sokmuştu, bunu da kerhanenin barın-

da arkadaşlarına meseleyi açtığı zaman fark etti. Hepsi de olağandışı bir coşkuyla bir ağızdan söylenmeye başladılar, ama sorunu ortaya en somut bir biçimde koyan Hectoro oldu.

"Aslını isterseniz," diye başladı hepsinin yüzüne tek tek bakarak, "hem bizim, hem de topraklarımızın ihtiyacı olan suyun tamamı Mula'dan geliyor, böyle bir kanal açılırsa kurak mevsimde ekinler mahvolur ve biz de iskeletlere döneriz. Zaten kurak mevsimde sidik gibi incecik kalıyor, onu da Dona Constanza alırsa yandığımızın resmidir."

"İyi güzel de," diye cevap verdi Sergio, "Mula'nın geçtiği arazi Dona Constanza'ya ait, ayrıca hemen hemen hepimiz onun için çalışıyoruz, canının her istediğini yapmaya yasal olarak hakkı var, hatta onun aptal havuzu için kanalı kazacak olan da biziz."

"Dona Constanza buralardaki en güzel toprakların sahibi," dedi Misael, "ama hiçbir işe yaramayan atlar yetiştirmekten başka bir şey yapmıyor. O yasal haklarını alıp neresine sokması gerektiğini iyi biliyorum, öyle bir yer ki, Don Hugh sağlığının bozulmasından korktuğu için pek nadir giriyor."

Misael sırıtırken bembeyaz dişleri ampul ışığının altında parıldadı. Gözlerini şaşılaştırdı ve orta parmağını yukarıya doğru kaldırarak utanmazca bir işaret yaptı, bunu görünce Hectoro bile gülmeye başladı.

"Bana sorarsanız," dedi Josef, kapıya doğru hızlanmadan önce odanın içinde kıvrılıp bükülerek gezinen uçuk mavi sigara dumanları arasından bir şeyler görebilmek için gözlerini kısarak, "kanal açılması hiçbir işe yaramayacak, çünkü toprak o kadar kuru ki, Hectoro'nun *aguardiente* içmesinden daha hızlı emecektir suyu."

"Öyleyse biz de gider Dona Constanza'ya yel değirmeni pompasıyla çalışan bir boru hattı döşenmesi gerektiğini söyleriz, Profesör Luis de planlarını çizer ve böylece hiçbir sorun kalmaz," dedi Hectoro. "Ayrıca bir daha şerefime laf söylemeye kalkarsan *cojone*'lerini kesip domuzlara yem ederim Josef, bunu bilesin."

"Karım onları çoktan ısırıp kopardı zaten," diye güldü

Josef. "Ama senin şerefinden, hatta benim hayalarımdan daha önemli olan şu konuya dönelim. Bence hakkın var Hectoro. Sergio gidip boru döşenmesini önerebilir; her ne kadar bu da zaman kaybından başka bir şey olmasa da, kanal açmaya göre daha az aptalca görünüyor bana."

Dolores ve Consuelo bu erkekçe atışmaları dinliyor ve barın arkasında durdukları yerde kendi aralarında fısıldaşıyorlardı, sonunda Dolores uzun, gırtlaktan çıkan bir kahkaha atarak rom ve purodan kısılmış sesiyle lafa karıştı: "Ah, siz erkekler, sizin asıl sorununuz tüm meseleleri böyle paldır küldür çözmeye çalışmanız."

"Siz kadınların sorunu da erkekler ciddi meseleler konuşurken dilinizi tutmanız gerekirken, bunu hiç beceremememeniz," diye cevabı yapıştırdı Hectoro.

"Hiç de gerekmez dilimizi tutmamız," dedi Consuelo. "Siz bir susun da Dolores'i dinleyin, o hepinizden daha akıllıdır, hem okumayı da öğrendiği için dünyayı tanır."

"Evet," dedi Dolores, "ama şimdi söyleyeceklerimi herkes düşünebilirdi. Sizin de bilmeniz gerektiği gibi Mula *pueblo*'yu geçtikten sonra Don Emmanuel'in topraklarından geçiyor, onun da en az bizim kadar suya ihtiyacı var. Gidin onu görün, hem kendisinin hem de bizim ortak çıkarlarımız için Dona Constanza'ya engel olacaktır. Üç yaşındaki çocuğa sorsanız söylerdi bunu."

Upuzun bir sessizlik oldu, bu sessizlik sırasında Hectoro içkisini bitirdi ve şöyle dedi: "*Companeros*, kadınlar haklı olduğunda gerçekten içimi büyük bir hüzün kaplıyor."

"Dolores," dedi Misael, kurnazca gözlerini kırpıştırarak, "öyle akıllıca bir şey söyledin ki bundan sonra sana bedava vereceğim."

"Aman ne lütuf!" diye kırıttı Dolores, "Yine de ben sana beş pezodan aşağı vermeyeceğim!"

"Öyleyse ona verdiğin zaman beni uzakta tut," dedi Josef, "benimkinin onunla karışması hiç hoşuma gitmez!"

Don Emmanuel öyle pek sıradan bir insan değildi. Babası İngiltere'nin en seçkin ve ilerici eğitimcilerinden biriydi; oğ-

lunun kendi ayakları üzerinde durması gerektiğine karar verdiği için, Emmanuel hep beş parasız gezmiş ve inanılmaz derecede pervasız bir gençlik geçirmişti. Babası sayesinde Bertrand Russel adındaki dimağı kuvvetli, ama bir o kadar da mutsuz bir filozofa özel bir değer verirdi; bu hassasiyeti yüzünden Russel'ın bütün eserlerini satın almıştı. Ama hiçbirini okumamıştı ve tutup da bu kitaplardan birini açıp okumaya kalkarsanız güveler tarafından farklı farklı yönlere açılmış binlerce tünel bulurdunuz içinde, bu yüzden, yazdıkları gayet anlaşılır olan o filozofun yazdıklarını anlamak için iki katı entelektüel çaba harcamak gerekirdi; gerçekten de ortaya öyle bir belirsizlik çıkardı ki, insan sürrealist bir şiir okuduğu ya da kitabı Wittgenstein'ın Amerikalı bir öğrencisinin yazdığı hissine kapılabilirdi.

Don Emmanuel botanik çalışmak için Cambridge'e gitmiş, dengeli bir siyasi görüşe sahip olabilmek için Muhafazakâr Parti'ye, İşçi Partisi'ne, Liberal Parti'ye ve Komünist Parti'ye aynı anda üye olmuştu. Üniversitenin ikinci yılında hepsi de gözlüklü, uzun boylu ve gayet hevesli olan bir dizi botanikçi, lepidopterist, antropolog ve zoologla birlikte Sierra Nevada de Santa Margarita'nın çiçeklerini ve böceklerini incelemek için tropik bölgelere gitmişti. Ne var ki, geri dönüş saati geldiğinde toplanma yerinde değildi, hatta o yere hiçbir zaman gitmedi. Tek yaptığı manzaranın tadını çıkarmak olan bir pilotun kullandığı askeri helikopterin desteğiyle haritalara girmemiş bölgelere yapılan ürkütücü seferlerden oluşan uzun, faydasız, insanı çileden çıkaran bir arama tarama çalışmasından sonra, Emmanuel'in haydutların elinde can verdiği sonucuna varan diğer bilim adamları üzüntüyle geri döndüler.

Oysa Emmanuel *Acahuatec*'lerle birlikte yaşamaya başlamıştı; bir yıl kadar onlarla kaldıktan sonra gidip *Arahuacax*'larla kaldı. Bu sayede, Britanya'dan burunlarını çekmek ve bağırsaklarını bozmak için gelen dağcılara rehberlik edebilecek tek beyaz adam olma özelliğini kazandı.

Daha sonra düzlüğe indi ve halen içinde yaşadığı küçük

pueblo'yu buldu; burası öyle önemsiz bir yerdi ki henüz haritalara bile girmemişti, hem de o ülke için her an kapıda olan ekonomik çöküşü engellediği bile söylenebilecek olan marihuana ve kokain ticareti sayesinde evlerine beton zemin yaptırmış olmalarına rağmen.

Bir Kızılderili gibi giyinmiş olarak oraya vardığında, ilk yaptığı şey kerhaneye gitmek olmuştu. Acayip görünüşü, saçma sapan Kızılderili aksanı ve hatta beş parasız olması, teker teker bütün fahişeleri elden geçirmesine engel olamamıştı.

Böylece köylülerin nazarında saygınlık kazandıktan sonra birkaç gün boyunca çevrede dolaşmış, nihayet Mula kıyısında bir yere geldiğinde bir *estancia* yapmak için gereken ilhamı yakalamıştı. Hiç vakit kaybetmeden kendisine Kızılderili tarzı, çalıdan bir kulübe yaptı ve çatısını palmiye yapraklarıyla kapattı. Orada yaşayanların sersemlemiş bakışları altında Diojen gibi yaşamaya ve Sisyphus gibi çalışmaya başladı; onlardan daha iyi sonuçlar elde etmesi de cabası. Bu hikâyede anlatılan olaylar yaşanmaya başladığı sırada kendi elleriyle yaptığı serin, bembeyaz bir *hacienda*'sı vardı; jeneratörünü çalıştırmak için yapay bir çağlayan yapmış, bir traktör almış ve belki de kendisinin bile tam olarak hesap edemeyeceği kadar geniş bir arazinin sahibi olmuştu. Binlerce öküzünün bir kısmı pazara götürüldüğünde oturup arkalarından ağlardı; zengin beyazlarla olan ilişkileri ne kadar kötüyse, köylülerle olan ilişkileri de o kadar iyiydi. Bunun nedeni İspanyolca'yı kerhanelerde ve plantasyonlarda öğrenmiş olmasıydı; bayramlık ağzını bir açtı mıydı, envai türlü şivenin hayret verici zenginliği fışkırırdı dudaklarının arasından, üstüne üstlük ön dişleri yokmuş gibi konuşurdu, çünkü ona bu dili öğretenlerin büyük bir kısmının ön dişleri gerçekten yoktu. Başkente her gidişinde yarattığı dehşet, saygın üst sınıfın mide spazmları geçirmesine yol açıyordu; o kelimenin tam anlamıyla bir *enfant terrible*'ydı. Üstelik, resmi kayıtlarda ölü olarak görünmekten ve hiç olmazsa öldüğü yere yakın olabilmek için ABD'ye taşınacak kadar ona düşkün olan annesinden bu şekilde uzakta olmaktan duyduğu memnuniyetle, bu yaf-

tayı gerçekten de hak ediyordu. Kadıncağızın, Güney Amerika'nın ufukta görülemeyecek kadar uzak olduğundan ve oğlunun da hâlâ hayatta olup kadınlarla düşüp kalktığından neyse ki haberi yoktu.

Sadece sarhoşken kafasının çalışması, köylüleri kendisine dost seçmesi ve olağanüstü toplumsal duyarlılığı sayesinde Don Emmanuel o yörede bir efsaneye olmuştu. Köy okulunu yaptı ve paçavralar içindeki çocuklara yalnız bilgi değil, bilgiyi kullanmayı da öğretmesi için Profesör Luis'i işe aldı; çalışanlarına oralardaki tüm patronların verdiğinden dörtte bir fazla ödeme yaptı, kömür mucurundan hazırladığı harcı ahşap kalıplarda kurutarak bir çeşit briket üretmeyi başardı ve bu sayede çalışanlarının hepsine birer küçük ev yaptı. Fahişeler rutin sağlık kontrolleri için her perşembe onun Land-Rover'ına binip kliniğe gidiyorlardı, komşular arasında çıkan uyuşmazlıklarda hakemlik yapıyor, adamlarıyla birlikte çalışmaya hiç erinmiyordu. Yörede yaşayan birçok kadın, onun en safkan zencilerden bile daha şehvetli ve doyurucu bir erkek olduğunu deneyip görme şansına sahip olmuştu.

Oradakilerin bir türlü kabul edemediği tek özelliği, tütün içmeyi ısrarla reddetmesiydi; köylü sınıfının erkek, kadın, çoluk çocuk demeden sürekli ağızlarının kenarında bir puroyla dolaştıkları, yalnızca efemine oligarşi üyelerinin sigara içtiği ve pipo içmenin Fransız mühendislerle İngiliz dağcılara özgü olduğu bir ülkede onun bu acayip tavrı pek antisosyal bulunuyordu. Tıpkı kahveleri gibi puroları da dünyanın en iyisiydi; her iki ürünün de en iyi kısmını kendilerine ayırdıkları ve geri kalan posayı da ihraç ettikleri halde, yine de eksperlerin gözdesi olmaktan kurtulamazlardı. Bir akşamüstü evin önündeki hamağa uzanıp bu purolardan birini içerken yanında da o koyu ve simsiyah kahvelerinden yarım litre tüketmek, bilseler de bilmeseler de, ömür boyu geçmişte yaşamaya mahkûm olmaktı onlar için.

Sergio ve ahbapları, Don Emmanuel'e Dona Constanza'nın vahim planından bahsetmek için onun yerine gittiklerinde, onu Mula'nın içine anadan doğma çömelmiş giysileri-

ni yıkarken buldular; avazı çıktığı kadar bağırarak kendi uydurduğu açık saçık sözlerle milli marşı söylüyordu; halbuki milli marşın melodisi o kadar karışık ve hatırlanması zordu ki, oligarşi üyelerinin kendileri bile bazen tanıyamaz ve birisi arkalarından dürtünceye kadar ayağa kalkmazlardı.

Dört adamın kendisine doğru geldiğini görünce ayağa kalktı, suyun içinden onlara doğru yürümeye başladı, bir yandan da dostça küfürler savuruyordu. Don Emmanuel'i pek iyi tanımayan Sergio, adam birden durup ayaklarından birini köpekler gibi kaldırarak osurunca hayretler içinde kaldı. Don Emmanuel kendisine şaşkın şaşkın bakan adama bağırdı: "Şapkanı kafana tak, *cabron*, yoksa içine işerim şimdi. Hayatta dayanamadığım tek şey saygıdır."

Sergio telaşla *sombrero*'sunu başına geçirirken Misael konuştu: "Don Emmanuel, şu senin *paloma* her gün biraz daha büyük ve pörsümüş görünüyor. Onu eşeğinden ödünç aldığını söylüyorlar."

"Tam tersine, bizim *burro* onu benden ödünç aldı," dedi Don Emmanuel. "Kutsal Bakire üstüne yemin ederim ki sizin karılarınızın öyle *chucha*'ları vardır ki, eme eme uzatıyorlardır sizinkileri. Gerçi benim de öldüğüm zaman iki tabuta ihtiyacım olacak."

"Vasiyetinde onu bana bıraktığını yazarsın, kurutup kırbaç yapacağım da," dedi Josef.

"Hiç sanmıyorum öyle bir şey yapacağını, bence sen onu karında kullanırsın ancak!"

"Kalıbımı basarım ki, karısı böyle bir şeye hayatta itiraz etmez," diye araya girdi Misael.

"O zaman Tanrının izniyle beni de rahat bırakır," dedi Josef.

Hectoro'nun katılmak için fazla gururlu ve erdemli olduğu daha bir sürü laubali atışmanın ardından Don Emmanuel'e Dona Constanza'nın tasarısından bahsettiler ve şu cevabı aldılar: "Tanrı adına onu durduracağım, beceremezsem ölünceye dek domuzlar kovalasın beni. Gitmeden önce keçileri evcilleştirmek için bulduğum yeni yöntemi görmelisiniz."

Can sıkıntısından yerdeki çimenleri yolan kocaman sarı gözlü, huysuz bir tekenin bağlı olduğu *caracolee* ağacına doğru onun peşinden yollandılar. Don Emmanuel dizleri üzerine çöktü ve hayvanın yüzüne bakarak kafasını salladı, teke de hemen kafasını indirip saldırı pozisyonuna geçti. Don Emmanuel "Hobaa!" diye bağırdıktan sonra tekenin iki gözünün arasına parmağıyla bir fiske vurdu. Arkasından hayvanın boynuna sarıldı ve sevgiyle burnundan öptü. "İşte, bu kadar!" dedi gururla.

Pueblo'ya geri dönerlerken, "hiç de bir gringoya benzemiyor," diye bir yorumda bulundu Sergio.

"Çünkü o bir gringo değil," diye cevap verdi Hectoro. "O bir *İngles*."

"Öyleyse İngiltere sıkı bir ülke olmalı," dedi Misael. "Yerini bilen birini bulsam öğrenir giderdim."

"Don Emmanuel biliyor," dedi Josef.

"Artık bilmiyor," dedi Hectoro; bunu öyle gizemli bir havayla söylemişti ki, kimse başka bir şey sormaya cesaret edemedi."

5

REMEDIOS VE PISTACO'LAR

And Dağları'nda yaşayan Kızılderililer, tenleri beyaz olan ve insanları küçük parçalara bölebilen ölüm meleklerine inanırlar. Bu *pistaco*'lara neden inandıklarını kimse tam olarak bilmez, ama bu inanışın kısmen İspanyol *conquistador*'larının uygarlaştırıcı etkisiyle, kısmen de Engizisyon'un aydınlatıcı etkinliklerinin Kızılderililerin belleklerinde bıraktığı izlerle ilgili olduğu varsayılır. Bugün dahi bir beyaz adam için *Cordillera*'ya gitmek sakıncalı olabilir, sadece haydutlar ve soyguncular yüzünden değil, insanlığın selameti uğruna *pistaco*'ları öldürmenin yiğitlik olduğunu sanan iyiliksever *cholo*'ların ellerine geçme ihtimali bulunduğundan.

Remedios, ona "*Barrigona*" adını takmalarına neden olan yuvarlak bir karnı, simsiyah iki örgüsü ve kocaman yuvarlak gözleri olan küçücük bir kızken bile materyalistti. Tanrıya, ruhlara, ya da *pistaco*'lara inanmazdı. Biraz daha büyüdüğünde Tanrıya ve ruhlara hâlâ inanmıyordu, fakat *pistaco*'ların gerçekliğinden ve hurafeden ibaret olmadıklarından kesinlikle emindi, çünkü onları bizzat kendi gözleriyle görmüştü.

İnsanın her ne yiyorsa bir parçasını sunması ve "Al bu senin, bunu ye ki, beni yemeyesin" demesi gereken, yerin, kayaların, suların, cangılın ve vadilerin ruhlarına inanmıyordu. Koşarken takılıp düştüğünde etekleriyle bacaklarını çabucak kapatmazsa yerin ruhunun onu hamile bırakacağına da inanmıyordu. Hele düştüğü zaman ağzına bir parça toprak aldığı takdirde, ruhlar kendisini yemeden, onları yemiş olacağına hiç inanmıyordu. Ruhların insanı eritip donyağı yapaca-

ğı inancınaysa gülüp geçiyordu. Ama *pistaco*'lara inanmaya başlamıştı.

Remedios'un annesi bir Bracamoros Kızılderilisi'ydi ve daha güzel görünebilmek için dişlerini siyaha boyardı; babası Montana'da bir hidroelektrik santralı projesinde göçmen işçi olarak çalışırken tanışmışlardı. Remedios her türlü soyaçekim yasasına meydan okuyarak ne annesinin animizmine, ne de babasının koyu Katolikliğine kendini kaptırdı; yalnızca görebildiği, duyabildiği, tadını alabildiği, ya da dokunabildiği şeylere inandı. Onun dini eğitimi konusunda ebeveynlerinin bitmek bilmeyen uyuşmazlıkları sonucunda, her kiliseye gitmeye zorlandığında dua kitabının arasında küçük çocuk kitapları okuyarak büyüyen saf bir humaniste dönüştü.

Şiddet olayları başladığında Remedios dört yaşındaydı ve en sevdiği şeyler, kek yemek, arkın içinde kaymaca oynamak, elinde bir çubukla köpek pisliklerini dürtüklemekti. Şiddet olayları La Cuenca adlı minik köye ulaştığında yedi yaşına gelmişti ve hâlâ keklere bayılıyordu, ancak şimdi bir de ağaçlara tırmanmaya merak sarmıştı.

Şiddet olayları iç savaşın hemen başında meydana çıkmış ve bir daha hiç bitmemişti, çünkü kimse neden başladığını anlayamamıştı. Bir tarihçi gibi bunun köklerine inmek mümkün; ama çok fazla kafaları karıştırmamak koşuluyla.

Liberallerin otuz yıllık hükümetinin ardından 1946'da Muhafazakâr bir hükümet iktidara geçti. Bir sonraki yıl, liberallerin karizmatik lideri Ignacio Menendez, on bir eyalette meydana gelen elli altı şiddet olayından hükümeti sorumlu tuttuğu ünlü konuşmasını yaptı. Ondan sonraki yıl "Oracion" olarak bilinen daha ünlü bir konuşma yaptı ve barışın gelmesi için adeta yalvardı.

Liberallerin ve muhafazakârların neden böylesine amansız rakipler olduğunu ve birbirlerinden böylesine nefret ettiğini anlamak çok zor, çünkü her iki parti de oligarşinin üyelerinden oluşuyor ve her ikisi de tam olarak aynı politikaları uyguluyordu. Ancak, bu durum hiçbir zaman değişmedi ve barut fıçısına düşen ilk kıvılcımla o korkunç olaylar meyda-

na geldi. Mr. Marshall, Mr. Harrison ve General Ridgway muhtemel bir devrim konusundaki endişeleri olduğunu, ama yine de borç para veremeyeceklerini bildirmek için Pan-Amerikan Konferansı'na geldikleri sırada, öğrencilerin düzenlediği bir antiemperyalist mitinge katılmak üzere Fidel Castro da şehirde bulunuyordu. Aynı gün Senor Menendez kalabalığın içinde yürüyor, yüzünde samimi bir ifadeyle taraftarlarıyla tokalaşıyordu; aniden birisi yaklaştı ve onu alnından vurdu. Milli bir kuruma ve adeta salgın hastalığa dönüşüp envai çeşidi türetilen piyango biletlerinden satan bir adam, elindeki biletleri rüzgârın insafına terk ederek suikastçinin üstüne atıldı. Başka bir adam, yandaki lokantadan dışarı fırlayıp elindeki sandalyeyi kafasına indirdi, ardından kalabalık adamı öldürünceye kadar tekmeleyerek öyle bir hale getirdiler ki, artakalanlardan adamın kimliğini tespit etmek mümkün olmadı. Hemen o anda gruplar şehri yağmalamaya başladılar. ABD Büyükelçiliği'ni, kamu binalarını, Capitol'u (konferans orada düzenleniyordu) ateşe verdiler ve dükkânları soyup soğana çevirdiler. Hükümet Sözcüsü ve İngiltere Büyükelçisi komünistleri suçladılar, ancak bu suçlama, komünistlerin de herkes gibi şaşkın ve ne yapacağını bilmez bir halde olduğunu, kesinlikle hazırlıksız yakalandıkları gerçeğini değiştirmiyordu. Komünist Parti lideri iki gün boyunca liberal bir gazetenin bürolarından birinde bir masanın altında direnmeye devam etti ve komünistlerin bildik tavrıyla, devrimlere katılmak yerine hiçbir işe yaramayan entrikalar peşinde koşmayı tercih etti. Hükümet Sözcüsü'nün beyanatı, muhafazakârların birkaç Liberal Parti milletvekilini kabineye aldıkları anda olayların nasıl olup da şıp diye kesildiğini hiçbir zaman inandırıcı bir biçimde açıklayamadı.

Bu yağma ve talanın ardından şiddet olayları başladı ve liberaller bir sonraki seçimlere katılmayacaklarını açıkladılar. Bu tavırlarının sebebi sonsuza dek öğrenilemedi, ancak bu sayede muhafazakârlar rakipsiz kalarak yeniden seçildiler. Şiddet olayları süratle tırmandı. Köylü liberallerden ve muhafazakârlardan oluşan gerilla grupları ülkenin kırsalını ıssız bir

çöle çevirdiler; komünistler de dışarıda kalmamak ve uyumsuz görünmemek için, sanki nihai devrim saati için alıştırma yapar gibi orada burada şiddet olaylarına karıştılar. Bir sonraki seçim sırasında komünistler, *Menendezciliğin* yükselişi nedeniyle sayılarının epey azalmış olmasına rağmen, hâlâ Liberal Parti'yi bölebilecek güçteydiler. Üyelerinden, liberalleri sağdan eleştiren eski bir komüniste oy vermelerini istediler. Bu bölünme nedeniyle muhafazakârlar oyların neredeyse yüzde kırkını alarak bir daha iktidara geldiler. Hemen ardından komünistler, faşistlikle suçlayıp sırtlarını çevirdikleri liberalleri ani bir dönüşle yeniden desteklemeye başladılar.

Bundan sonra çıkan iç savaşın olağanüstü karmaşası içinde bazı temel gerçeklerin üstünde durmak gerekirse, yaklaşık olarak aşağıdaki manzara çıkacaktır karşımıza.

Liberaller ve muhafazakârlar karşılıklı katliamlar yaptılar. Komünistler teoriler ortaya attılar, konuşmalar yaptılar ve bildiriler yayımladılar, arkasından kadınlar ve çocuklar da dahil olmak üzere köylüleri müfrezeler halinde örgütlemeye başladılar. Komünist köylüler Viola'da bağımsız bir cumhuriyet kurduklarını ilan ettiler; bu cumhuriyet o kadar başarılıydı ki kısa zamanda zengin ve imrenilen bir yer oldu, bu yüzden Komünist Parti onları "burjuvalaşmakla" suçladı ve desteğini kesti. Liberaller ve muhafazakârlar karşılıklı katliamlara devam ettiler. Liberaller, yönetime el koymaları için askerleri zorlamaya çalışırlarken, muhafazakârlar da mevcut başkanın koltuğunu korumayı amaçlıyorlardı. Komünistler bütün solu bir araya getirmek için mücadele etmeye başladılar, önlerine koydukları hedef, Küba haricinde hiçbir ülkede, hiçbir zaman gerçekleşmeyen bir hayalden başka bir şey değildi. Ama yine de anti-emperyalist ve anti-latifundist bir zeminde uzlaşma sağlamayı başardılar, yaptıkları sayısız toplantı da bu sayede zaman kaybı olmaktan kurtuldu.

Ülkenin kuzeyinde bağımsız *Menendez* Cumhuriyeti kuruldu ve artık biraz huzur isteyen liberaller, muhafazakârlar, Protestanlar, komünistler, Yehova Şahitleri oraya toplandılar. Yeni kurulan ülkeye rahatça girmelerine izin verildi, tek şart

kendilerini "Muhafazakâr Komünistler", "Katolik Komünistler", vb. şekillerde tanımlamalarıydı. Yeni Cumhuriyet öylesine başarılı oldu ki, o da refaha erişti ve komünistler onu da "burjuvalaşmakla" suçladılar. Yine de bu Cumhuriyet bağımsızlık yönünden epey ilerledi, hatta başkanları, gerçek başkana bir mektup yazarak sınır ihlallerine bir son verilmesini, aksi takdirde diplomatik ilişkilerini askıya alacaklarını bildirdi.

"El Azucar" diye bilinen General Panela sonunda bir darbe yaparak muhafazakârları hükümetten indirdi ve bütün gerillalar için genel af ilan etti. Liberaller ve muhafazakârlar silahlarını bıraktılar; nihayet ilgiyi üzerlerine çekme fırsatını bulan komünistler de gerilla mücadelesini tırmandırmaya karar verdiler, ancak bu konuda pek elle tutulur bir şey yapmadılar.

Panela şiddet olaylarının devam etmesine engel olamadı, çünkü daha önceki şiddet olaylarında yakınlarını kaybedenler artık intikam alma zamanın geldiğine karar vermişlerdi ve bu sefer bir kan davası furyası başladı. Bunun yanında, liberaller ve muhafazakârlar Panela'nın sol görüşlü olduğundan şüphelenmeye başladılar ve Roma Katolik Kilisesi tarafından desteklenen bir koalisyon hükümeti kurarak ondan kurtulmaya karar verdiler. Bir zamanlar can düşmanı olan iki taraf, daimi bir koalisyon hükümeti ilan etti; başkanlık ve tüm diğer hükümet görevleri dört yıllık devrelerle bir liberaller, bir muhafazakârlar tarafından yürütülecekti. Bu buluşlarının halkın gözünde değer kazanması için de halkoylamasına gittiler ve iki buçuk milyon oyla kazandılar. Bu sayede oligarşi, kendi yapısını bozmadan demokrasiye erişmenin yolunu bulmuş oldu. Yeni demokratik hükümetin üyeleri, liberallerin eski yandaşlarının, yani komünistlerin üstüne gitmeye karar verdiler ve böylece iç savaşın sona ermesi bilinmeyen bir tarihe ertelenmiş oldu. Tüm bu olaylar sırasında ortaya çıkan dokuz bağımsız cumhuriyetin direncini kırıp onları anavatana katmak için özel bir çaba harcadılar. Komünistler taktiksel olarak dağlara çekilip daha güvenli bir noktadan "silah-

lı propagandalarını" devam ettirdiler. Gerçeği söylemek gerekirse, Komünist Parti "henüz tarihsel koşulların olgunlaşmadığı" görüşünü ileri sürüp devrimci şiddeti lanetleyerek çapraşık söylevler vermeye, bildiri dağıtmaya devam etti. Kapalı kapılar ardında pek çok devrimci kalkışma planı kuruldu, ama bunların hemen hiçbiri gerçekleştirilemedi; bir şekilde gerçekleştirilebilenlerin liderliğini de, Komünist Parti sadece ismen var olduğu için, başkaları aldı. Demek ki, halen dağlarda savaşmakta olan komünistler, komünist olmayan komünistlerdi.

Tüm bu yukarıda anlatılanlar tarihsel verilerin sıralanmasından ibarettir ve suçlu-masum ayırmadan insanların bedenlerini ve ruhlarını kasıp kavuran vahşetin ve acımasızlığın şeytani rüzgârının estiği o zamanların gerçekliğini açıklamak için elbette yeterli değildir. Sanki cehennemin kapı aralığından çılgın bir zebani kaçmıştı ve zerresini bile geride bırakmamacasına görgüyü ve inceliği yok ediyordu. Mahşerin Dört Atlısı üstünlüğü megatheriuma kaptırmıştı ve bu canavar, insan hayatına olabildiğince çok zarar vermeyi kendine görev bilmişti; artık bu görevinin son adımı olan La Violencia sırasında öldürülen insan sayısı iki yüz bini geçiyordu. Bulaşıcı bir ruhsal bozukluğun, ideoloji ya da ahlaki tutumlarla üstü örtülmeye çalışılan, sapıkça bir kana susamışlığı tüm ulusa yaymış olduğuna inanmak, bugünden bakıldığında hiç de kolay değil. Kırsalın ebedi huzurunu bir anda paramparça eden, her şeyi utanmazlıktan, gaddarlıktan, vahşetten ve amaçsız yıkımdan oluşan yapışkan bir tabakayla örten kudurmuşluk yayıldıkça yayıldı.

La Cuenca'yı ele geçiren gerilla birliğinin (Muhafazakâr mı, yoksa Liberal mi olduklarını hiç kimse bilmiyordu) ilk marifeti hemen oradaki ilkokula giderek bütün küçük kızlara tecavüz etmek oldu. Gerçi bu sıradan bir olaydı, ancak Remedios hayatında ilk ve bugün itibariyle son kez bir erkekle birlikte oluyordu.

Üstü başı yırtılmış, kanlar içinde kalmış olan minik Remedios duvarlardan ve çitlerden destek alarak, sendeleye sende-

leye evin yolunu tuttu; gözleri yaşlarla doluydu, giysileri parçalanmıştı ve olanlara bir anlam vermeye çalışan beyni fırıl fırıl dönüyordu. Evine vardığı zaman kapıyı aralık buldu, tam girecekti ki, içeriden korkunç bir çığlık geldiğini duydu. Boş bir boya kutusunu ters çevirip üstüne çıktı ve pencereden ebeveynlerinin büyük bir itinayla öldürülüşünü seyretti.

La Violencia sırasında insan zekâsı epey ilerlemiş ve daha önce hiç bilinmeyen düzeylere erişmişti. Kafa derisi yüzmenin, kafayı tümden koparmanın, iç organları dökmenin ve parçalamanın yepyeni yöntemleri bulunmuş, deney imkânının çokluğu ve gayretli uygulamalar sayesinde geliştirilip kusursuzlaştırılmıştı. Bu yeni bilim alanı çerçevesinde karmaşık bir teknik terminoloji ortaya çıkmıştı: *"corte de corbata"*, *"corte de mica"*, *"corte de franela"*, vb.

Remedios kaskatı kesilmiş bir halde babacığına *"picar para tamal"* yapılmasını izledi. Bu yönteme göre insanın vücudu ince ince kesilerek yavaş yavaş ölmesi sağlanıyordu, bu işlem öyle bir şekilde yapılıyordu ki, kurbanın, lime lime olunca dek canlı kalması sağlanıyordu.

Tüm bunları feryat figan izlemek zorunda bırakılan anneciği ise, daha başka bir yöntemle öldürüldü. Gerillalar kadının rahminden Remedios'un henüz gün yüzü görmemiş kardeşini koparıp aldıktan sonra onun yerine bir yavru horoz koydular. Ardından, pek karmaşık bir işlem olan *"bocachiquiar"*a başladılar. Bu teknik akupunkturun bir tür abartılmış haliydi; insanın vücuduna binlerce küçük delik açılıyor ve yavaş yavaş kan kaybından ölmesi sağlanıyordu.

Remedios, erkek kardeşi Alfredo'nun bakımını üstlendi. Artık yetim olan iki kardeş hendek civarında yaşamaya başladılar, muz kabukları yediler, şeker ambalajlarını yaladılar, köpeklerin ilgi göstermediği kemikleri kemirmeye çalıştılar; günümüzde de faaliyette olan, fakat genellikle en ucuz içkilerden başka bir şey satmayan, *chingana*'lardan ve *tienda*'lardan meyve çaldılar.

Montfort Misyonu Rahibeleri Remedios'u, İlahi Takdir Rahipleri de Alfredo'yu kanatları altına aldılar. O zamandan

sonra Remedios kardeşini hemen hemen hiç göremedi, çünkü bu iki misyon sofu bir latifundista dulunun cömert bağışı konusundaki bir çekişmeden ötürü birbirlerine diş biliyorlardı.

Remedios on altı yaşına kadar manastırda kaldı, bu süreç içinde dine olan nefreti o denli arttı ki, zavallı rahibeler içindeki şeytanları kovmak için gece gündüz dua etmek zorunda kaldılar, ancak bu da içindeki nefretin artmasından başka bir işe yaramadı. Sürekli terleyip şarkı söyleyen rahibeler tarafından kafası fena halde sarsılmış ve karışmış haldeyken, hayatını, insanları aklın yoluna çağırmaya adaması yolundaki ilahi çağrıyı dinleyerek manastırdan ayrıldı. Onca yıllık rahibelik hayatından geriye kalanlar sadece rahibelerin fanatikliği ve hastalık derecesindeki duygusuzluğuydu.

Normal hayatın içine karıştığında, artık Milli Cephe adını almış olan Liberal-Muhafazakâr ittifakından hiç hoşlanmadığını fark etti. Ebeveynlerini hangi tarafın öldürdüğünü ya da ebeveynlerinin bu partilerden hangisine oy verdiğini bilmiyordu, bu yüzden nefretini iki eşit parçaya bölerek ikisinden de nefret etti. Böylece ortada kalan tek alternatifi, yani komünistleri seçmesi kaçınılmaz bir hale geldi. Remedios için komünistlerin iki önemli çekiciliği daha vardı; birincisi ütopik bir gelecek tasavvuru, ikincisi de düşmanın kim olduğu konusunda açık seçik bir fikirdi – Partili olmayan ve bu yüzden de yığınlara zulmetmek için oluşturulan uzun mu uzun entrika zincirinin bir parçası olan herkes.

Remedios yığınlara sınıf bilinci kazandırmak ve onları örgütlemek için çok sıkı çalıştı, ama örgütsüz kalmayı tercih ettiklerinin farkına varınca büyük bir hayal kırıklığına uğradı. Bireyler kendilerini yığınların bir parçası olarak görmemekle kalmıyor ("Benim dedem bir *Capitan*'dı"), liberallere ve muhafazakârlara oy vermeye devam ediyorlardı; tabii eğer oy verirlerse, çünkü yüzde sekseni oy vermiyordu.

Remedios, bu yüzde seksenlik örgütsüz kısma ulaşmaya çalıştı, ama onları bir araya getirmek için kurulan her yapı eninde sonunda onları kendi tarafına çekmek için mücadele

etmeye başlıyordu ve bu da genellikle Komünist Parti'nin tarafı oluyordu, çünkü komünistler taraf olmayan herkesin kendilerinin tarafında olduğuna inanmaktan bir türlü vazgeçemiyorlardı.

Arbedelerin ve solun aydınlatıcılığı konusundaki cafcaflı bildirilerin arttıkça artması, Remedios'un demokratik yoldan başarı kazanma umudunun yavaş yavaş kaybolmasına neden oldu. Bölük pörçük olmuş solun herhangi bir fraksiyonuna giden her oy, Milli Cephe koalisyonuna karşı yürütülen mücadelede kaybedilen bir oy demekti. Yirmi iki yaşına geldiğinde 26 Eylül Bağımsız Cumhuriyeti'ne gitti ve oradaki silahlı gerilla güçlerine katıldı. Bu Cumhuriyet'i kurtarmak ve yeniden anavatana bağlamak için ordu kuvvetlerinin yaptığı saldırı ve akabindeki işgal sırasında da fraksiyonlardan birinin birliklerine karışarak dağlarda kayıplara karıştı.

Remedios'un kişiliği artık iyice yerine oturmuştu. Amacına olan bağlılığı, görüşlerinin sarsılmaz katılığı, ahlaki ve fiziki cesareti, hüzünlü havası sayesinde tüm *companero*'ların kalbini kazandı. Boylu boslu bir kadındı ve çekici bir görünüşü vardı, saçlarını daima at kuyruğu şeklinde bağlardı. Yarı Kızılderili, yarı İspanyol çağrışımlı bir güzelliğe sahipti, hem de babasının bir zenci olmasına rağmen. "Nereden gelmişse, bir parça *conquistador*'luk var senin kanında," derdi annesi. "Umarım kişiliğine de yansımaz."

Yumuşak kalbi ve doğanın cömertliğine rağmen, hiçbir zaman âşık olmamıştı, ona âşık olan bir kimse de çıkmamıştı. Cinsel yönü hiç yoktu sanki, yeryüzündeki tüm kimsesizler ve yoksullar onun ailesiydi; *pistaco*'ları ise, daha çocukken gözleriyle görmüştü.

6

GENERAL GEZİNTİYE ÇIKIYOR

İtalyan büyükbabasının hatırasını yaşatmak için adını Carlo koymuşlardı ve dünya üzerinde ondan daha iyi bir asker bulmak mümkün değildi; kasıla kasıla yürüyüp ona buna bulaşmaz, kışları Alpler'de kayak yapmaz, savaş kışkırtıcılığından hoşlanmaz, gerçek İskoç viskisi aramakla uğraşmazdı. Aksine, duyarlı ve akıllı bir insandı, iyi eğitim görmüştü ve pek çok alanda bilgi sahibiydi, işte tam da bu yüzden askeri otoriteler onu şüpheli bulmuş ve Cesar'a sürmüşlerdi; oraya gittiği zaman sivil otoriteler yine aynı sebepten her işine taş koymaya çalışmışlardı. Yüksek mevkide dürüst bir adam gerçekten bulunmaz bir nimetti, ancak bozuk düzenin gidişatına keyfine düşkün bir megalomanyaktan ya da sapık bir şiddet müptelasından çok daha fazla taş koyabilirdi. Daha göreve başlamasının ikinci günü Emniyet Müdürü'nü bir *mestiza* kadınına tecavüzden içeriye atıp adamcağızın bütün saygı ve nezaketiyle üstelik usulünce teklif ettiği rüşveti de reddetmişti. Bununla da kalmayıp cezasını iki katına çıkarınca, bütün şimşekleri üzerine çekiverdi. Herkesin ortasında şehrin emniyet müdürünü görevden aldığı için herkes onun deli olduğunu, daha da kötüsü komünist olduğunu düşündü. Polis kuvvetleri hiç vakit kaybetmeden greve gitti. Ancak şehir halkı greve gittiklerinin farkına bile varmadı ve kelebek bilimcilikle de uğraşan General, polis kuvvetlerindeki her polisin dosyasını ayrı ayrı inceleyeceği tehdidini savurunca grev derhal sona erdi.

General Carlo Maria Fuerte yurtsever şiirlerin toplandığı saygın bir antoloji ve o güne kadar ülkede yaşayan kelebek-

ler üzerine yapılmış en kapsamlı kataloğu hazırlamıştı. Ülkesinin haklı bir üne sahip olduğu, sayfaların açılıp kapanması ve çeşitli bölümlerin çekilmesiyle hareket ettirilebilen resimler yapma yeteneğini hazırlamış olduğu katalogda da yer yer kullanmıştı. Bu sayede kataloğunda gerçek boyutlarıyla yer alan, baykuşa benzer *calicos* kelebeğinin karton tasviri kanatlarını çırpıp antenlerini oynatabiliyordu. Yayımladığı fantastik ve kolay okunur eserin, dünya üzerindeki bütün önemli kütüphaneler tarafından satın alınmış olmasına rağmen, kendi ülkesinde bir tane bile satmamış olmasından utanç duyuyordu. Ülkesindeki okurların yurtseverlik yoksunluğuna vermişti bunu, ama ülke nüfusunun pek azının okuyabildiğini, okuyabilenlerin de bu kitabı alacak parası olmadığını; hem okuma yazmaları, hem de kitabı alacak paraları olsa bile, yanlarına yörelerine yaklaşan kelebeklerin hemen öldürülmesi için uşaklarına kesin talimat veren türden insanlar olduklarının farkında değildi. Şimdi de ülkede bulunan arıkuşları üzerine bir eser hazırlıyordu, kendi çektiği fotoğraflardan yararlanarak yapılan yağlıboya resimlerle süslenmişti kitabı; bu eser üzerine çalışırken henüz kayıtlara geçirilmemiş olan üç tane yeni tür bulduğundan haberi yoktu. Tıpkı kelebek projesi gibi, *Picaflores de la Cordillera y La Sierra Nevada* adlı eserini de yurtseverliği yüzünden hazırlamıştı.

İki tür yurtseverlik vardır, gerçi zaman zaman her ikisinin de aynı yürekte bir araya geldiği de olur. Bunlardan birincisine milliyetçilik denilebilir; milliyetçiler tüm diğer milletlerin onlara göre daha alçakta olduğuna inanırlar, bu yüzden üzerlerinde hakimiyet kurmanın onların iyiliğine olduğu görüşündedirler. Onlara göre, diğer ülkeler hep yanlış yaparlar, özgürlükleri daha kısıtlıdır, daha ilkeldirler, savaşta korkakça davranırlar, hainlik yaparlar, normal bir insanın kesinlikle inanmayacağı akıldışı ve yabancı ideolojilere kapılmaya müsaittirler, imanları zayıftır ve anormal işler yaparlar. Böyle yurtseverler her ülkede bol bol bulunur ve onların yurtseverliği yeryüzündeki en ayıplanacak şeydir.

İkinci tür yurtseverler ise, General Fuerte örneğine bakı-

larak açıklanabilir. General Fuerte "ya sev, ya terk et" anlayışına katılmıyordu; tam tersine, ülkesini seviyor, eksikliklerini açık seçik görüyor ve tüm gücüyle düzeltmeye çalışıyordu. Ülkesi görülür bir şekilde yanlış yaparken onu desteklemeye devam eden ya da ülkesinin hatalarını görmezden gelenlerin, aslında en çok korkulması gereken hainler olduğu görüşünü her fırsatta dile getirmekten çekinmezdi. İlk türden yurtseverler aslında ülkelerinde değil, kendi akılsızlıklarında şan ve şeref görürken, General Carlo Maria tıpkı bir oğlun annesini ya da ağabeyin kız kardeşini sevdiği gibi severdi ülkesini.

Amazonlara, o geçit vermez yemyeşil cangıla, devasa ağaçlara, zehirli sarı kurbağalara ve dev yılanlara; vahşi kedilere, aptal suratlı maymunlara, hâlâ anadan doğma gezen ve borularla attıkları zehirli oklarla avlanan yerlilere bayılırdı. Karayip Denizi'ni, asık suratlı balıkları, deniz mavisinin milyonlarca farklı tonunu, pırıl pırıl parlayan sarı beyaz kumları düşününce içi bir hoş olurdu. Kıyılardaki eski İspanyol köylerini, palmiyelerin gölgesi altına çukurlar kazıp içlerinde bütün gün uyuyan dev boyutlardaki yarı vahşi domuzları, akşamüstleri ellerini gözlerine siper edip ufka bakan, kocalarının sağ salim dönmelerini bekleyen ve köpekbalıklarının eline düşmemeleri için dualar eden balıkçı karılarını severdi. Hemen ardında kocaman dağlar yükselen Pasifik kıyılarını dünyadaki hiçbir şeye değişmezdi; her depremde ve dolunay zamanında kıyıları ıssız ve dehşetli mekânlar haline getiren dev gelgit dalgaları oluştuğunda o da ülkesiyle birlikte yas tutardı. Hırsızların bile çalıp çırpmayı bıraktıkları, eski tecavüzcülerin çocuklarını kaybetmiş yaşlı kadınlara katılaşmış çamur ve pislik içinde kayıp çocuklarını bulmak için yardım ettikleri afet sonrası gündelik hayata dönüş mücadelesinde yurttaşlarının gösterdiği direngenlikten duyulan gururu da paylaşırdı.

Yurttaşlarından bir çoğunun aksine, General savanaları bile severdi; kurak mevsimde canlıların kemiklerini ağartan, kızıl kayaları sanki top atışına tutuluyormuş gibi un ufak eden sıcağı, yağmur mevsiminde insanların ter içindeki bedenleri-

ni serinletmek ve ısırıkları kolayca iltihaplanıp yaralara dönüşebilen sivrisinek ordusundan kurtulmak için, Japon maymunları gibi, nehirlerde boyunlarına dek suyun içinde gün boyu beklemelerine neden olan nemi... General, sürüngenlerin kol gezdiği, tamamen kurumalarına rağmen adeta ayakta kalmaya ant içmiş otlarla kaplı bu ıssız yerlerde dolaşmaya çıkar, kuduzu köpeklerden bile beter yayan, geceleri atların, katırların boynuna yapışıp kanlarını emen vampir yarasaların mesken tutup dallarından salkım misali sarktığı, yıldırımların yakıp kavurmasıyla tamamen çıplak kalmış, hayaleti andıran ağaçların oluşturduğu manzarayı seyre dalardı. Bu gezintilerinde daima yanında taşıdığı bastonuyla ağaç gövdelerine vurarak o kımıltılı karaltılardan, emdikleri saf kanı sindirip dışkılarını bırakan yaratıklardan kaç tanesinin ürküp tepesinde dönmeye başladığını, yaktığı kibritin ışığında saymaya çalışırdı.

Herhangi bir araç kullanmaya gerek kalmaksızın tüm denizleri ve kraterleri görülebilecek kadar büyük ve parlak olan Ay'ı da çok severdi. Avrupa'da bulunduğu sırada oradaki Ay'ın küçüklüğünü ve cansızlığını hakir görmüştü; evini özlemesinin en önemli nedenlerinden biri, kendi ülkesinde geceleri de her şeyin gündüzleri olduğu kadar açık seçik görülmesi, ancak daha büyülü bir havası olmasıydı. Avrupa'nın şimşeklerini ve yıldırımlarını da hiç beğenmemişti, çünkü kendi ülkesinde şimşek çaktığında bir top gibi insanın kafasının içinde patlar, kafatasındaki kemikler sarsıntıdan parçalanacak gibi olana kadar yankılanmaya devam ederdi. Kendi ülkesinde yıldırımlar, magnezyum alevinden bile parlak olurdu ve arada bir flaş gibi çakmasıyla oluşturduğu aydınlık, devasa bir tabloya çevirirdi dünyayı; insanın gözü önünde kocaman ağaçları devirir, düşerken çatlayıp yarılarak dağların doruklarında dans ederdi.

General Fuerte'nin en sevdiği şey de bu dağlardı işte, çünkü yükseklere tırmandıkça iklim ve bitki örtüsü üç farklı kisveye bürünürdü . İlk yedi bin fit Cennet Bahçesi'ydi, dört bir yanda orkideler, arıkuşları, adeta bir mucize sonucu her yolun

kenarında coşkuyla akan incecik dereler. Daha yüksekteki üç-dört bin fit boyunca, masallarda ve romanslarda görülebilecek türden bir dünya vardı; kahverengi, kırmızı ve sarı renklerde yabancı, kameri bitkilerden tuhaf ve sihirli bir örtüyle süslenmiş asma bahçeleri gibi duran, kayalar ve gölcükler. Onların üstünde, Venüsvari bir buz dünyası uzanıyordu; neredeyse elle dokunulabilecek, aniden bastıran pervasız bulutlar, şırıl şırıl akan minik pınarlar, dokununca un ufak olan tortul kayalar, ışıldayan beyaz tepeler; insani gerçekliğin çok uzak ve gülünç olduğu, göğün sahiden insanın altında ve içinde olduğu, nefes almanın kendi başına bir çaba gerektirdiği, inanılmayacak derecede ağır ve büyük kondorların bambaşka, fantastik bir evrenin efendileri gibi hava akımlarına tutunarak gökte turlar attığı bir dünya. İnkalar işte burada yakalıyorlardı kondorları; kalkmak için konarken gerekenden daha fazla mesafeye ihtiyaç duyduklarını bildiklerinden, küçük bir ağılın içine bir leş bırakıp beklerlerdi. Kondorların tüyleri giysileri süsler, içi oyuk uyluk kemikleri de o gizemli flütlerin, *quena*'ların yapımında kullanılırdı. İnkalar haklı olarak "spor olsun diye", meraktan ya da böbürlenmek için bir kondoru vurmaya kalkanları öldürür, cesedini de kondorlara ve daha küçük akbabalara yem olsun diye ortalıkta bırakırlardı.

Yurtseverlerden bir çoğunun aksine, General halkını da severdi. Yunan heykellerini andıran kasları ve damarları, esmer tenlerinin altından nehir haritaları gibi seçilen *campesino*'ların yontulmuş gibi duran bedenlerine hayranlık duyardı. İnkaların ulaşılmaz hayatını ve yok olmuş uygarlıklarını düşündüğü zaman gizemli ve mistik bir gurur duyardı. Onun gözünde Panama dahil Kuzey Batı ülkelerini birleştirmek ve İspanyolları tüm çürümüş kasıntılıkları ve akla hayale sığmaz canilikleriyle birlikte sürüp çıkarmak için Simon Bolivar'la birlikte inatla, korkusuzca savaşmış olan yurttaşlarının değeri büyüktü gözünde. Adeta yanlış zamanda doğmuş gibiydi; boyun eğmez atalarının tam tersine munisleşmiş halkının, o ateşli ve muhteşem ruha tekrar dönmesini isterdi.

General orduyu da severdi, bir eş gibi görürdü onu, yani

sık sık ters düşer, kimi zaman sıkıcı, kimi zaman yorucu bulurdu. Genellikle anlamsız bulduğu ayrıntılarla uğraşmak zorunda kalır, içinden bir ses bırakıp gitmesini söylerdi. Yine de orduda olmak hayatına düzen ve istikrar getirmiş, yön ve amaç duygusu vermişti; kurallara sıkı sıkıya bağlı kalmayı tercih ederdi, çünkü bu sayede verdiği kararların sonrasında acı çekmiyordu. Tüm iyi subaylar gibi orduyu bir savaş aracı olarak değil, huzuru ve barışı koruyacak bir kurum olarak görürdü. Bir darbede rol almayı hayatında bir kez olsun düşünmemişti ve sadece bir kez savaşa katılmıştı; hiç kimseye bir faydası olmayan küçük bir toprak parçası üstüne çıkan, beyhude ve saçma bir savaştı katıldığı; bu gerçeği gördüğü için elinden geldiği kadar adamlarının hayatını tehlikeye atmaktan kaçınmış ve bir daha asla savaşa girmemeyi ummuştu. Orduyu bunca yıllık iyi bir eşi düşünen bir koca gibi düşünürdü, tutkuyla değil, ama insanın yüreğini ısıtan, mutluluk aramak yerine haline şükretmek gerektiğini kanıtlayan bir şefkat ve gittikçe artan bir gururla.

General'in neleri sevdiği konusunu burada kapatalım ve gelelim en çok nefret ettiği şeye, yani komünizme. Ona göre bu kelime o kadar geniş ve belirsizdi ki, tamamıyla anlamsız olduğunu söylemek yersiz kaçmazdı. Teknedeki herkes denize düşene ya da ıslanana kadar tekneyi sallamak isteyen herkes komünistti onun gözünde. Halinden memnun ve barış yanlısı bir adam için, hele hele bu adam ülkesini seviyor ve hayatın çok ilgi çekici olduğunu düşünüyorsa, rasgele suikastler ve ekonomik sabotajlar hem canice hem de aptalcadır. "Eğer halk için mücadele ediyorlarsa neden halkın yararına yapılmış olan köprüleri ve demir yollarını havaya uçuruyorlar?" diye sorardı. "Neden kendi patronlarını öldürerek başsız kalan işletmelerin batmasına sebep oluyorlar? Neden dışarıdan şiddet yoluyla bir şeyler dayatmak yerine sistemi içinden değiştirmek için mücadele etmiyorlar?"

Tabii burada ikili bir sorun vardı. Birincisi, tıpkı gerillalar gibi General de komünizmin teorisi hakkında hemen hemen hiçbir şey bilmiyordu. Örneğin bu ideolojinin tanrıtanımaz

olması onu hiç rahatsız etmiyordu, çünkü kendisi de kiliseden fazla hoşlanmazdı; keza gerillalar da bunu pek önemsemiyordu, çünkü savaşa girmeden önce meleklere dua eder, taktiksel kararlar konusunda ruhlardan yardım beklerlerdi. Gerillaların toprak reformu istemesi Generali rahatsız etmiyordu, çünkü o da bunun iyi bir şey olacağını düşünüyordu. Onu rahatsız eden ve kızdıran şey, yalnızca slogan atmayı bilen, çalı gibi sakalları olan ve yabancı ülke yapımı silahlarla gezen haydutlar tarafından askerlerinin vurulmasıydı.

Komünizmin Amerikan sistemine karşı olduğunu duymuştu bir yerlerden ama o, ülkesi için Amerikan sisteminin daha uygun olduğunu düşünüyordu: geniş ve kaliteli yollar, sağlıklı beslenme, herkese bir araba, yeni hastaneler, siyasi istikrar. ABD'ye gitmiş, oradaki insanların terbiyeli, şerefli ve konuksever oldukları sonucuna varmıştı, tam da bu yüzden komünistlerin yaptığı propagandayı sinir bozacak kadar dangalakça buluyordu. CIA oyunları, ABD'nin borç verdiği iki pezoya karşılık üç pezo faiz aldığı, ülkenin kaynaklarının ABD şirketleri tarafından talan edildiği hakkında anlatılan hikâyelere hiçbir zaman kulak asmamıştı.

O yalnızca gazetelerde okuduklarına, komünistlerin özgür dünyayı esaret altına almak için yaptıkları planlar konusunda yüksek mevkideki subaylardan, devlet bakanlarından, ABD ordusundaki tanıdıklarından duyduklarına inanıyordu. Zaten neden inanmayacaktı ki? Kimse ona başka şeylere inanması için geçerli bir neden sunamamıştı, işte bu noktada ikili sorunumuzun ikinci kısmına geliyoruz.

Bir general olduğu için ön saflardan uzak kalmıştı ve her türlü bilgiyi dolaylı yoldan alıyordu; yani Yüzbaşı Rodrigo Figueras gibi adamların gönderdiği raporların doğru olup olmadığını araştırmak için hiçbir neden göremiyordu. Bildiği kadarıyla böyle adamların aslında pek de şerefli ve başarılı olmadıklarını gösteren bir kanıt yoktu; böyle bir kanıt olsa bile bu kanıtın komünist propagandanın bir uydurması olma ihtimalini daima göz önünde bulundurmak zorundaydı. Komünistlerin sık sık köylüleri öldürdüğü ve suçu ordunun üs-

tüne attığını söylemişlerdi ona. Üstelik, Cucuta'nın saygın ailelerinden birine ait olduğu için başkalarının yoksulluğunu ve sefaletini gözleriyle görmüş, ancak kendisi bu dertleri çekmediğinden, hiçbir zaman yüreğiyle hissetmemişti. Bu nedenle, gerillaların dağa çıkmasına sebep olan kişisel meseleler konusunda hemen hiç fikri yoktu.

Sınıf hareketini ve gerilla gruplarını yönlendirmek için ülkeye sızan birkaç Kübalı ajitatörün ve askeri uzmanın durumu da pek farklı değildi. Silahlı propaganda, proletarya diktatörlüğü, cangılda gerilla taktikleri, kitlelerin uyutulması gibi konularda kafalarında bir sürü idealle ve teoriyle geliyorlar; gerillaların batıl inançları, amaçlarının belirsizliği, hasat zamanında ve bayramlarda eve gitme alışkanlıkları, örgütlenme konusundaki yetersizlikleri (daha doğrusu gönülsüzlükleri), teori konusundaki ısrarlı cehaletleri ve savaşmak için gösterdikleri tuhaf nedenler (patrondan elli pezo istedim, vermedi köpoğlu; patron tutup en sevdiğim köpeğimi vurdu; Venezüella'da daha iyi para veriyorlarmış; Fransa'ya gitmek istedim ama pasaport vermediler, doğum belgem olmadığı için doğmamış sayılıyormuşum, doğma hakkımı geri istiyorum, vs.) karşısında şaşkına dönüyor, öfkeleniyor, usanıp gidiyorlardı. Yine de, gerillaların çoğunun savaşma nedeni bir kısım insan çok zenginken bir kısım insanın çok fakir olmasıydı, ayrıca büyük bir çoğunluğu ordunun zorbalıklarından bir şekilde nasibini almıştı. Neye karşı savaştıklarını bilmek onlara yeterli geliyordu; ne için savaştıkları ya da nasıl mücadele vermeleri gerektiği konusundaki laf salatalarına karınları toktu.

General Carlo Maria Fuerte en azından ne için savaştığını biliyordu, ama bugün gezintiye çıkmayı düşünüyordu, bunu yapması hiç de zor değildi çünkü bölgede izin verme yetkisine sahip tek kişi kendisiydi. Yanına eşeğini, erzakla dolu asker torbasını, kendisini korumak için beylik tabancasını, dürbününü ve fotoğraf makinesini alarak *Sierra*'daki arıkuşlarını gözlemeye gidecekti. Havaya girmek için, cebine Hudson'un *Patagonya'da Aylak Günler* adlı kitabını koymayı da unutmamıştı.

7

DON EMMANUEL'İN BAŞARISIZ DİPLOMATİK GİRİŞİMİ VE BUNUN SONUÇLARI

Don Emmanuel, Dona Constanza'ya temsilci olarak gönderilmek için mantıklı bir seçim olabilirdi, ancak en iyi seçim olduğunu söylemek çok zordu. Bunun nedeni, birileri "Kocaoğlan, gel kulağına bir şey söyleyeyim" tarzında onu bir kenara çekip İspanyolca'sının kabul edilemeyecek kadar kaba, özellikle de zarf, sıfat ve cins isimlerine ilişkin seçimlerinin felaket olduğunu söyledikten sonra, Don Emmanuel'in etkili ve saygın kimselerle konuşurken kullandığı kendine özgü bir konuşma biçimi icat etmiş olmasıydı. Bu konuşma biçimi kısmen onun sıradan edepsizce sözlerinden, kısmen de ancak ortaçağ romanslarında görülen türden özenli bir kibarlıktan oluşuyordu. Bu konuşmanın çok da kendiliğinden olduğu söylenemeyecek sonucu, aşırı bir alaycılıktı. Ayan beyan görgüsüzlüğü konusundaki şöhreti bu sayede epeyce arttı, aslında köylü aksanım terk etmeye ya da değiştirmeye yanaşmaması da bunda büyük bir rol oynuyordu.

Bir yerden bir yere gitmek için genellikle bahtsız doru atını kullanırdı; atın alnında beyaz bir leke vardı ve bu yüzden pek de romantik olmayan "Careta" adını almıştı. Hayvanın ilk bahtsızlığı, Don Emmanuel'in sağlıklı ve güçlü kuvvetli bir adam olmasına rağmen, davul gibi gergin kocaman göbeği yüzünden atın yükünün akıl almaz derecede fazla olmasıydı. Atın ikinci bahtsızlığı, bir *pasero* olmasıydı; *pasero* kelimesi bu bağlamda feribot çalışanı anlamına değil, tırıs gitmek yerine rahvan gitmesi için özenle eğitilmiş at anlamına gelir. Sorun şu ki, Don Emmanuel onu asla rahvan sürmüyordu, bu nedenle zavallı hayvan yalnızca bel ağrıları çekmekle kalını-

yor, maddi sıkıntılar yüzünden bankada çalışmaya başlamış doğuştan sanatçı bir kişinin hüzünlü, huzursuz ve sinirli ruh halinden bir türlü kurtulamıyordu. Ne zaman yola çıkacak olsalar sahibi eyerin kayışlarını sıkarken derin bir nefes alır, nehrin ortasına kadar geldiklerinde de bütün nefesini vererek kayışların gevşemesine ve Don Emmanuel'in yan taraftan kayıp düşmesine neden olurdu. Don Emmanuel atının bu hilekârlığından gurur duyar ve atların da espri anlayışı olduğuna dair bundan iyi kanıt olamayacağını her fırsatta anlatırdı. Yine de kayışları sıkmadan önce atının nefesini bırakmasını beklemeyi öğrenmişti; bu sayede Careta, kendi kendine Hatha yoga tekniklerini öğrenen yeryüzündeki ilk ve tek at olmuştu.

Don Emmanuel neşesiz *pasero*'suyla, minik toz hortumlarının derhal yakalayıp döndüre döndüre yükselttiği toz bulutları çıkararak *pueblo*'nun tek caddesine girdi. Yolunun üstüne çıkan herkese alışılmış burundan konuşmasıyla "*Buena' dia'!*" diye seslenmeyi ihmal etmedi. Beton zemini olan üç kerhaneyi geçtikten sonra pala, içki, doğum kontrol hapı ve küçük çocukların bizzat kendi ağaçlarından aşırdıkları kocaman avokadoları satan küçük dükkânın önünden geçti; küçük bir mısır tarlasının kenarından devam etti; Profesör Luis'in elektrik üretimi için kullanılan küçük yel değirmenini gördüğü yerden sola dönerek Dona Constanza'nın *hacienda*'sına yöneldi; yol boyunca onu kızdırmak için neler söyleyebileceğini düşünüp durmuştu.

Dona Constanza şimdiden üçüncü yılını doldurmuş olan paralanmış bir *Vogue* sayısını okuduğu pencere kenarından dışarı baktığında, çekinme ve heyecan karışımı bir duyguyla onun gelişine tanık oldu. Don Emmanuel'in limon ağacına atını bağlamasını, gömleğinin açık düğmeleri arasından görünen çıplak gövdesini, kalçalarının yarısına kadar ancak çıkabilen pantolonunu görünce, yaklaşmakta olan sabır sınavı sırasında soğukkanlılığını ve kibrini yitirmemek için kendini hazırladı.

Oligarşi üyelerinin tavırlarını taklit etme meraklısı, albe-

ni yoksunu, hantal bir *mulatta* olan hizmetçisi onu Dona Constanza'nın odasına kadar götürdükten sonra bir kenarda durup çıkması için izin verilmesini beklemeye koyuldu.

"Dona Constanza," dedi Don Emmanuel, "bir leydinin hizmetçisinin, en az leydinin kendisi kadar cazibeli olması ne kadar kusursuz bir çağda yaşadığımızın en büyük işaretidir!"

Hizmetçi mutluluktan pembeleşti, hanımı da görülür bir şekilde yüzünü buruşturdu. "Her zamanki gibi büyüleyicisiniz, Don Emmanuel. Sizin de gördüğünüz gibi şu anda çok meşgulüm, eminim ziyaret sebebinizi bir an önce bildirmenizin sakıncası yoktur."

Don Emmanuel onun ne kadar çalışkan olduğunu düşünür gibi başını yukarı kaldırdıktan sonra hasır *sombrero*'sunu gösterişli bir şekilde çıkararak eğildi. "Kendilerinin ne kadar meşgul olduğunu göremediğim için eminim Madam beni affedeceklerdir. Bizim gibi bilgisiz kişilere tamamen aylak gibi görünürken meşgul olabilmek soyluluğun bir işareti olmalı."

Dona Constanza'nın dudakları gerildi ve gözlerinde bir kıvılcım çaktı, soğukkanlılığını tekrar kazanmak için epeyce uğraşması gerekti. "*Senor* bugün imalarla dolu. Şimdi söyler misiniz ziyaret sebebinizin ne olduğunu?"

"Sevgili Leydim, kulağıma geldiği kadarıyla *piscina*'nızı doldurmak amacıyla benim ve *campesino*'ların topraklarını sulayan nehrin yatağını bir kanal kazdırarak değiştirmeye niyetlenmişsiniz. Dürüstlüğe çok önem verdiğinizi bildiğim için doğrudan söyleyeceğim: Hem benim, hem de civarda yaşayan halkın böyle bir şeyin yapılmasına izin verebilmemiz için önce iyi bir düzülmemiz, kutuyu açtırmamız ve en güzel Ekvator kuşlarının pisliklerine boğazımıza dek gömülmemiz gerekir."

"Buna izin vermek mi?" dedi Dona Constanza alayla; artık sabır taşı çatlamıştı. "Sizin ya da onların izin vermeye hakkı yok ki! Topraklarımdan geçen suya canım ne yapmak isterse onu yaparım."

"Sizin pek gelişmiş kamu vicdanınıza seslenmeme izin verin; böyle bir şey yaparsanız alt taraflarımın hali ne olur?"

"Alt taraflarınız mı?" diye sordu Dona Constanza, hayretler içinde.

"Aynen öyle, *Senora*. Kurak mevsimde alt taraflarımda biriken pamuk toplarını yıkamak için Mula'dan başka bir yerde su bulamam."

"Pamuk topları!" diye bağırdı kadın, gittikçe artan öfkesiyle.

Don Emmanuel bir öğretmen edasıyla anlatmaya başladı: "Pamuk topları insanın iç çamaşırlarında görülen topaklanmış pamuk parçalarıdır ve zaman zaman insanın edep yerlerindeki kıllara yapışırlar. Genellikle gri renklidirler ve tüylü bir yüzeyleri vardır."

Dona Constanza şaşkınlık ve kızgınlık arasında bir süre bocaladıktan sonra buz gibi bir sesle konuştu: "Haklısınız, kendi deyiminizle, alt taraflarınız konusundaki hassasiyetinizi aklımdan çıkarmayacağıma emin olabilirsiniz; ne de olsa duyduğum kadarıyla alt taraflarınız rezil yerlerden pek çıkmıyormuş."

"Aynen öyle, en rezil olduğu yer de kişinin bacak arası, yani normalde durduğu yerdir, sizin gibi engin deneyimleri olan bir leydinin bunu bildiğinden hiç şüphem yok, zaten bu yüzden size geldim..."

Ama Dona Constanza çoktan arkasını dönüp odadan çıkmıştı ve Don Emmanuel bir takım yanlış anlamalar yüzünden görevini başaramamış olduğunun farkındaydı. Üzüntülü bir halde evine doğru sürdü atını.

Böylece Don Emmanuel'in ve Hectoro'nun denetimi altındaki Sergio ve adamları kanalı gizlice kazmaya başladılar, Çünkü Dona Constanza daha akılcı ve daha az zararlı alternatifleri dinlemeyi kesinlikle reddetmişti, artık tek amacı Don Emmanuel'i huzursuz etmekti.

Yüzme havuzundan başlayan ve mümkün olan en uzun yolu izleyerek nehirde son bulacak olan sığ bir kanal kazarmış gibi yapmaya başladılar. Üç ay boyunca Dona Constanza köylülerin ter içinde parlayan kaslarını, olağanüstü bir enerjiyle çalışmalarını, ancak kazmaları ve kürekleriyle nere-

deyse hiçbir ilerleme kaydedememelerini izledi. Kanalın hem çok sığ olduğunu, hem de yanlış yöne doğru gittiğini anlayınca, daha derin kazmaları ve Mula'ya doğru en kısa yolu izlemeleri için talimat verdi. Sergio, Mula'nın o noktada daha aşağıda kaldığını belirtti ve şöyle dedi: "Suyun yokuş yukarı çıkmasını sağlayamayız."

"Lütfen verdiğim talimatları yerine getirin," dedi Dona Constanza.

Kanal yeniden kazılmaya başlandı ve bu sefer çok daha yavaş ilerleme pahasına on santim daha derine inildi. Yarı yola gelindiğinde yağmur mevsimi başladı, Mula her zamanki yatağından taşıp her yandan akmaya başladı ve işler durdu. Sular çekildiğinde ve sivrisinekler kaybolduğunda kanalın çamur, taş ve ağaç kütükleriyle dolmuş olduğu ortaya çıktı. Üstelik Mula sık sık yaptığı gibi, hemen iki yüz metre ötedeki diğer yatağına geçmişti. İki yatak arasında ise, dev gibi bir pembe kaya tabakası bulunuyordu.

Dona Constanza kesinlikle yılmadı, *campesino*'lar da kıyamet gününe kadar bitmeyecekmiş gibi görünen bu işte çalışmak için normalin üstünde ücret almaya devam edeceklerini öğrenince çok sevindiler. Altı aylık meşakkatli bir uğraşın ardından Sergio'nun şans eseri haklı olduğu ve Mula'nın kurumuş yatağında su olsa bile havuz seviyesinin çok altında kaldığı anlaşıldı. Dona Constanza Sergio'ya kanalın daha derin kazılması talimatını verdi ve Mula'nın gelecek yıl eski yatağına dönmesi durumunda kanalın işe yarayacağını söyledi. Profesör Luis ölçüm çubukları ve iplerle gelip havuzu ölçtükten sonra yüzme havuzu tarafında kanalın dört buçuk metre derinliğinde olması gerektiğini belirtti; aynı gün Sergio ve adamları bir buçuk metreden sonra kanalın tabanında iki nehir yatağının arasındaki sert pembe kaya tabakalarının aynısından olduğunu keşfettiler. Tam bu noktada Dona Constanza'nın aklına bir fikir geldi.

Buldozerin iki yüz kilometre ötedeki Asuncion'dan gelmesi bir ay sürdü. Bunun nedeni aracın yavaş ilerlemesi (gerçekten yavaş ilerliyordu), ya da yolların bozuk olması değil-

di (yollar aşırı derecede bozuktu). Asıl neden yol boyunca sürücünün karşısına sürüyle kolay ve kazançlı iş çıkmış olmasıydı; sevgili buldozerinin olağanüstü marifetleri karşısında halkın hayranlığını kazanmak ona müthiş bir haz veriyordu. Ağaçların gereksiz yere köklerinden sökülmesini, toynaklarını yere dayayıp bütün gücüyle direnmesine rağmen boynuzlarından bir iple bağlanan kocaman ürkütücü boğaları sürüklenmesini izlemekten bıkıp usanmayan köylülere bedava gösteriler yaptı. Yolun yarısında daha fazla mazot almak için Asuncion'a geri dönmek zorunda kaldı.

Buldozer nihayet hedefine ulaştığında, derhal büyük bir hızla kanalı kazmaya başladı; bu işte o kadar başarılıydı ki, Don Emmanuel paniğe kapıldı ve her akşam makinenin yanına şişe şişe *aguardiente* bırakmaya başladı. Ayrıca Sergio'yu çağırıp sürücünün hava kararduktan sonra gelmesi durumunda tüm köy halkının ellerinden geldiğince cömert davranmalarını öğütledi. Sürücü kısa zamanda hantal ve aksi bir adam haline geldi; işe geç gelmeye ve erken bırakmaya başladı. Bunun üzerine Dona Constanza adamı hapse atmakla tehdit etti; bunu yapması işten bile değildi, ne de olsa istisnasız olarak bütün yargıçlar küçük bir hediye karşılığında bir adamı suçlu bulup hapse tıkabilirdi. Bu yüzden insanın yurttaşlık görevini yerine getirmesi hem şerefli, hem de kazançlı bir işti, bu tip görevlere gelmek için insanlar büyük gayretler sarf ediyorlar, gereken yerlere para dağıtmaktan kaçınmıyorlardı, bu tip işlerde genellikle ABD doları kabul görüyordu.

Sürücü eski çalışkanlığına geri dönüp nehir yatağını değiştirmek için pembe kayalardan bir set yapmaya başlayınca Hectoro bir dizi kahramanca sabotaja girişti. Don Emmanuel küçük dükkândan Pantagruel'e yakışır miktarlarda *ron cana* ve *aquardiente* getirtti ve Hectoro bunların bir miktar suda eritilmiş şekerle birlikte buldozerin mazot depolarına ulaşmasını sağladı.

Sonraki sabah buldozer, borularda kalan saf yakıt sayesinde kusursuz bir şekilde çalışmaya başladı. Ancak bir iki da-

kika sonra motorun devri aniden yükseldi, birkaç patlama meydana geldi, egzozdan bembeyaz dumanlar yükseldi ve bundan sonra motor acayip bir şekilde tekleyip bir durup bir çalışmaya başladı. Kimi zaman marş basmıyor, kimi zaman motor sahra topu gibi patlıyordu, kimi zaman da ölü gibi oluyordu. Artık aptallaşmış ve sinirleri bozulmuş olan sürücü saatler boyunca bozulmuş olduğunu düşündüğü yakıt pompasıyla, havayla dolu olduğunu düşündüğü yakıt borularıyla uğraşıyor, ağzı yüzü mazot içinde kocaman tekerlekleri tekmeliyor ve öfkeyle bağırıyor, nihayet yüzünü elleri arasına gömüyor ve hüsran içinde sırtını makineye dayayıp oturuyordu. Bir süre sonra başını yukarı kaldırıyor ve yardım ya da ilham gelmesini bekler gibi göğe bakıyordu; en sonunda yüzünde bıkkın bir ifadeyle yavaşça ayağa kalkıyor ve kabine tırmanıyor, birkaç dakika koltukta surat asıyor ve yeniden kontağı çeviriyordu. Araç gazı alıyor, kısa bir süre çalışıyor, geri tepiyor, aniden hızlanıp sonra duruyordu; böylece bütün bu komedi yeniden başlıyor, çamaşırcı kadınlar başlarının üstünde çamaşır sepetleri ve ağızlarında purolarıyla onu seyrederken her patlamada "Hobaa!" diye, makine her durduğunda "Ay, ay, ay!" diye hep bir ağızdan bağırıyorlardı. Bir süre sürücünün tamir etme çabalarını ve makineyle küfürleşmesini seyrettikten sonra sanki sözleşmiş gibi hep birden arkalarını dönüyor ve sıra halinde nehre doğru yollarına devam ediyor, orada çamaşırlarını bulabildikleri en geniş taşların üstünde döverken belki bugün bile Batı Afrika'da söylenmeye devam eden, anlamını unuttukları ahenkli şarkılar söylüyorlardı.

Söylemeye hiç gerek yok, işler olağanüstü bir yavaşlıkla ve insana illallah dedirten bir zorlukla ilerledi. Kanal çıplak gözle bitmiş gibi gözükmeye başlar başlamaz patlamalı buldozeriyle birlikte Asuncion'a doğru yola çıktı. Çok zor günler geçirmiş olan makinesi daha yoldayken hilesiz mazot takviyesi sayesinde kendine geldi ve sürücü de eski şakacılığına geri döndü, bir kez daha ağaçları köklerinden sökmeye ve boğaları çekmeye başladı. Yine de, bir kereliğine bile olsa ikti

darsızlık yaşamış bir adam olarak, bir daha asla kendisine ve güçlerine tam olarak güvenemedi.

Bu keyifli ama gerekli sabotajın pek çok beklenmedik ve korkunç sonuçları oldu. Ama bu sonuçların ne sabotajın başarısızlığıyla ilgisi vardı –çünkü başarılı olmuştu, nehir yatağı değiştirilememişti ve kanal hâlâ kupkuruydu– ne de sürücünün psikolojik olarak yıpranmış olmasıyla.

Asıl sorun *pueblo* civarında silah ve bomba seslerine benzeyen birçok patlama duyulduğuna dair yörede bir söylenti çıkmış olmasıydı. Üstelik bu söylentiler zamanla kulaktan kulağa değişime uğradı, *pueblo*'da sahiden de silahlı çatışmalar olduğu ve bombaların patladığı şeklinde yayılmaya devam etti. Bir süre sonra bu söylentiler Valledupar'a ulaştığında çatışmaların nerelerde olduğu hakkında topoğrafik detaylar, hatta işkenceye uğrayan, ırzına geçilen ve soyup soğana çevrilen kuşatılmış köylülerin "Kübalı gerillalarla" kıyasıya mücadele ederken gösterdikleri yiğitlikleri de içine katıp iyice zenginleşmişti. Bu hikâyeleri duyar duymaz, General Fuerte arıkuşları hakkındaki araştırmasını yapmak üzere izne çıktığından, Tuğbay Hernando Montes Sosa yöreye tepeden tırnağa silahlı, ülkelerini ve demokrasiyi savunmak için yerinde duramayan kamyonlar dolusu asker gönderdi.

Böylece *Comandante* Rodrigo Figueras utanç verici bir şekilde kovulduğu yere bir kez daha gitme fırsatını buldu, ancak bu kez üç kat daha fazla askeri ve omuzlarında rütbesinin yükseltildiğini gösteren yepyeni apoletleri vardı. Dona Constanza bir gün *hacienda*'sının yıkılırcasına çalınan kapısını açtığında karşısında yağlı saçları, belinde altıpatları ve ardında bir sürü askeri, gözlerinde tatsız, şehvetli bakışları olan, haşin bir adam buluncaya kadar köydeki kimsenin bundan haberi olmadı.

"Komünistler nerede?" diye emredercesine sordu *Comandante*.

8

AURELIO'NUN YERİNDEN YURDUNDAN OLMASI

Don Hernandez Almagro Mendez *conquistador*'ların soyundan geliyordu; aşırı otlatma ve ailenin geleneksel sorumsuzluğu yüzünden zayıf düşüp çoraklaşmış olan, uçsuz bucaksız toprakları vardı, ancak bir gün daha fazla toprak edinmesi gerektiğine karar verdi. Şimdi yalnız birkaç tane cılız okaliptüsün yetiştiği kıraç toprak parçası, bir zamanlar çeşit çeşit kokularla dolup taşan, orkideler ve sarmaşıklarla bezeli, madeni renkli *morpho* kelebeklerinin kanat çırptığı, jaguarların kükremeleriyle yankılanan, dev *magale* örümcekleriyle kaynaşan, gün battıktan sonra keçisağanların ürkütücü çığlıklarıyla çınlayan, insan eli değmemiş bakir bir ormandı.

Sonra Mendez ailesi gelmiş ve Kızılderilileri esaret altına almıştı, onları kamçı ve kılıç zoruyla çalıştırarak kendi yurtlarını ateşe verdirmişti, ta ki gece olduğunda kızıl yalazları Sierra'nın çok uzaklarından bile görülebilen cehennemi bir yangınla tüm orman yanıp kül olana dek. Bu büyük yangın sırasında ne kadar canlının öldüğünü tahmin etmek bile çok zor; tapirlerin, tatuların, su kobaylarının, *garapu* geyiklerinin, üç farklı türden karınca yiyenlerin, *leguan* kertenkelelerinin, azman domuzların, *bradypus*'ların, başlıklı maymunların, koatilerin, tıpkı ağlayan bebekler gibi ses çıkarabilen kurbağaların yanmış gövdeleri kömürleşmiş ağaç kütüklerinin arasında çürüyüp gitmişti.

Beyaz küllerden bir bulut toprağın üstüne indikten kısa zaman sonra, esir Kızılderililer toprağı işleme işinde çalıştırılmaya başladı. Pek çoğu hastalıklardan, kötü beslenmeden, ağır çalışma koşullarından öldü; geri kalanları da ya açlık grevi ya-

parak öldüler ya da köpekli ve atlı muhafızları atlatarak *encomienda*'nın dışına, saldırgan kelle avcısı kabilelerin yaşadığı cangıla, şanslarını denemeye gittiler. Mendez ailesi, eksilen Kızılderililerin yerine Batı Afrikalı, daha kolay boyun eğen zenciler getirdi.

Muz, tütün, pamuk yetiştirmek ve sığırları otlatmak için kullanılan arazi, birkaç yıl içinde tamamıyla iflas etti, çünkü zaten zayıf düşmüş toprak her yağmur mevsiminde erozyon nedeniyle nehirlere doğru akıyordu. Arazi kısa zamanda baştan başa derin sel yataklarıyla kaplandı; korkunç taşkınlarda, sürüler ve evler sel suları altında kaldı ve nihayet eski Cennet Bahçesi yalnızca yabani otların ve birkaç küçük bitkinin tutunabildiği çorak bir araziye dönüştü.

Orman yer yer toprağı yeniden işgal etmeye başladıysa da, çok yavaş ve kararsızca ilerliyordu, birkaç günde yok olanları yeniden yaratması yüzyıllar sürdü; bir zamanlar ananasların, paspas ağaçlarının, enfes kızıl çiçekleriyle *situli*'lerin yetiştiği yerlerde zehirli sarmaşıklar, yabani otlar boy gösterdi. Mendezler artık başkentte yaşamaya karar vererek çiftlikten ayrıldılar ve yerlerine de *enganchadore*'leri bıraktılar. Onlar da gündelikçiler ve palacılar kiralayarak verimsiz toprakları ekip biçtiler, sığırların sayısını azaltmamaya çalıştılar.

Enganchadore'ler işçilerin ücretlerini ödememek için geleneksel yollara başvurdular. Onlara yiyecek, alet, deri, at, deniz suyundan ve tavuk kanından yapılma sahte ilaçlar gibi temel ihtiyaç malzemeleri satıyorlar ve *campesino*'ların daima kazandıklarından daha fazla borçlanmalarını sağlıyorlardı. Hiçbir zaman ödenemeyecek olan borçlar gittikçe artarak babadan oğula geçip duruyordu ve latifundistalar arasında patronuna hâlâ borcu olan bir *peon*'a kesinlikle iş vermemek konusunda bozulmaz bir anlaşma vardı. Böylece Vida Tranquila Hacienda'da aynı aileler nesiller boyunca iş sahibi ama malsız mülksüz yaşamlarını sürdürdüler.

Yüzyıllar sonra, büyük bir başarıyla devlet bonoları üzerinde spekülasyonlar yapmakta olan Don Hernandez, artık parasını madenlere yatırma vaktinin geldiğine karar verdi;

özelde altın aramayı ve ek iş olarak da kahve yetiştirmeyi düşünüyordu. Vida Tranquila'nın ilerisindeki ve yukarısındaki yaylalarda en iyisinden *Arabica* kahvelerini yetiştirebileceğini, Avrupa ve Kuzey Amerika pazarlarına rahatça pazarlayabileceğini biliyordu, ayrıca oralarda, yeniden açıldığında yeterince cevher sağlayabilecek birçok İnka madeni olduğunu da biliyordu. Bu eski madenlerin kalıntılarını incelemesi için bir Fransız mühendis tuttu; adam geri döndüğünde madenlerin halen işletilebilir durumda olduğunu, ancak dağlarda Aymara Kızılderililerinin yaşadığını ve herhangi bir sanayi faaliyetine pek sıcak bakmayacaklarını bildirdi.

Don Hernandez koşullar ne olursa olsun yoluna devam etmeye kararlıydı; ilk işi tepelere çit çektirmek ve kahve yetiştirmek için toprağı temizletmek oldu. Planın bu kısmı kusursuz bir şekilde işledi, ancak daha yukarıdaki dağlara çit çektirmek o kadar kolay değildi; bir hükümet görevlisi tarafından imzalanıp onaylanmış bir tapu belgeniz olsa bile, kanyonlara ve uçurumlara düz çizgiler şeklinde çit çekebilmek için sert kayalara kazık çakmaya olanak yoktu. Don Hernandez birkaç başarısız denemeden sonra durumu kabullendi ve mülkünün çevresine aralıklarla taşlar diktirmekle yetinmek zorunda kaldı, ne var ki bu durumda canı isteyen onun mülkünün içinden elini kolunu sallayarak geçebiliyordu. Bu yüzden Kızılderililerden kurtulması gerektiği konusunda bir saplantıya kapıldı; onları hayvanlardan daha hakir görüyor ve kesinlikle daha tehlikeli olduklarını düşünüyordu.

Kızılderili köylerini yakmaları ve *cholo*'ları yurtlarından sürüp çıkarmaları için silahlı eşkıyalar göndermeye başladı, hem de *cholo*'ların Kızılderilileri Koruma Teşkilatı tarafından korunmalarına, onları tahliye etmek için elinde hiçbir yasal yetki olmamasına rağmen. Aymara'lar köylerinin yerini birkaç kez değiştirdikten sonra haklı olarak kendilerini savunmaya başladılar ve *Sierra*'ların o kısmında yüzyıllardır süren barış, kısa zamanda yerini düzensiz bir savaşa bıraktı. Don Hernandez'in eşkıya grupları, bu savaşı tam kaybetmek üzereyken Corozan Askeri Cephaneliği komutanına rüşvet verip

satın aldıkları mayınları dağlara döşemek akıllarına geldi. Bir yandan da tarım uçaklarıyla Aymara'ların köylerine ve tarlalarına zehir sıkmaya başladılar.

Aymara'lar bir süre sonra ot bitmez bir bozkırda yaşamakla kalmayıp kan tükürmeye, çıbanlarla kaplanmaya, kör olmaya ve "gök gürültüsüyle gelen ani ölüm" yüzünden gittikçe azalmaya başlayınca, nihayet boyun eğip topraklarından ayrıldılar; Aurelio da dahil olmak üzere, bazıları bir daha hiç geri dönmedi.

Henüz on dört yaşında bir oğlan olmasına rağmen, Aurelio, dağ eteklerinin üst kısımlarından güneye doğru yolculuk etti, birçok *pueblito*'da konakladı, ne iş bulursa çalıştı. Sık sık soğukla ve açlıkla savaşmak zorunda kaldı, vahşi boğalarla aynı mağaraları paylaştı, baş döndüren sarp yamaçlarda otların arasından uzanıp giden keçi yollarını takip ederken pek çok tehlike atlattı. Doğu tarafındaki yüksek bir tepeye çıkıp da aşağıdaki dev cangılı görünceye dek, nereye gittiği ya da bundan sonra ne yapacağı konusunda hiçbir fikri yoktu.

Ufuk çizgisi boyunca tüm yönlere doğru göz alabildiğince yemyeşil uzanıyordu cangıl. Orada yalnızca Kızılderililerin yaşadıklarını ve başkalarının hayatta kalamayacağını duymuştu büyüklerinden. Cangıl Kızılderililerinin kötü insanlar oldukları, ellerine geçirdikleri yabancıları öldürdükleri, kurbanlarının ellerini ve kafalarını biriktirdikleri, tuhaf bir dil konuştukları anlatılırdı. Zehirli yılanlar ve bitkiler, yırtıcı balıklarla kaynayan siyah beyaz nehirler, evlerin direkler üstüne yapılmasını zorunlu kılan akla hayale sığmaz büyüklükte taşkınlar, insanın bedenini ateşler içinde bırakan ve ruhunun bu yangından kurtulmak için kaçıp gitmesine neden olan hastalıklar hakkındaki hikâyelerle büyümüştü.

Ama o an durduğu yerden cangıl davetkâr ve güvenli görünüyordu. Tanımlanamaz bir huzur, zenginlik ve bilinmezlik vaat ediyordu; orada ölüm gelse bile, bir uçaktan ya da yollara gizlenmiş bombalardan gelmezdi. Kaybolmaktan da korkmuyordu, çünkü nereye gideceğini zaten bilmiyordu.

Kanyonlar, koyaklar, vadiler boyunca bir dereyi takip ederek sonunda cangılın yakınlarına gelmeyi başardı. Cangıl onu ürkütmekten korkar gibi yavaş yavaş başlıyordu; önce çevresindeki yeşillikler yoğunlaşmaya ve arıkuşları hayranlık verici serililikleriyle artmaya başladı. Cangıl Kızılderilileri bu kuşlara "oynaşan gün ışığı" adını takmışlardı. Mücevher gibi parıldayan küçük kuşlardan oluşan bir sürünün şimşek gibi uçarak muhteşem bir *aguache* palmiyesinin altındaki mavi çarkıfelek çiçeklerinin arasına dalmalarını izledi; bu sırada av arayan bir şahin döne döne üstlerine doğru alçalıyordu. Arıkuşlarının hepsi birden havalanıp kaçarken bir tanesi tiz bir çığlık koparark saldırıya geçti. O büyük şahin, her yöne yıldırım hızıyla uçabilen minicik düşmanını bir anlığına eline geçirebilse, tek bir gaga darbesiyle, tek bir pençe vuruşuyla, hatta sırf kanatlarıyla çarparak bile öldürebilirdi. Ama arıkuşu başının çevresinde bir oraya bir buraya uçup gözlerine pike yaparken o derece huzuru kaçtı ki, aniden yukarı yöneldi ve savaş meydanını terk etti. Minik galip, incecik bir dala konarak cengâverce bir zafer çığlığı attığında, ahbapları da saklandıkları yerden çıkıp yanı başına dizildiler. Aurelio bu olayı hiç unutmadı, her aklına geldiğinde hafif bir tebessüm yayıldı yüzüne.

Çok geçmeden Aurelio cangılda ilerlemenin hiç de düşündüğü kadar kolay olmadığını fark etti. Ağaçlara sarınmış dev sarmaşıklar, öbek öbek orkideler, beyaz beyaz zehir salan bitkiler, kokuları başına ağrılar saplanmasına neden olan başka bitkiler, ısırıklarıyla onu beş gün boyunca hasta eden *insula* karıncaları, sokmalarıyla neredeyse onu öldürecek olan ve haftalarca hasta olmasına neden olan zehirli çiyanlar, dokunduğu zaman ellerinin kabarmasına neden olan dallar, geçit vermez *tauampa* bataklıkları, aşılmaz kümeler halindeki *cana brava* bambuları, sapoeira, jilet gibi keskin yapraklarıyla teninde iltihaplı kesikler açan *fucum* palmiyeleri, bulutlar halinde gezip her yanını sokan *mutuca* sinekleri, orasına burasına batan paspas ağacı dalları, bütün bir cangıl ve içindeki türlü türlü canlı tarafından her adımda yolu kesiliyordu.

Böylece cangılda yaşayan herkesin bildiği bir gerçeği kendi kendine keşfetti: Tehlikelerin hemen hemen aynı düzeyde olduğu ama daha hızlı ilerlenen su yollarını takip etmek, cangılda yolculuk etmenin en iyi yoludur.

Bu gerçeğin farkına vardığında çoktan ateşli hastalıklar ve açlık yüzünden zayıf düşmüştü, çünkü böcekleri uzak tutmak için vücudunu anato ve *urucu*'yla ovması gerektiğini bilmiyordu, derisi bir Cangıl Kızılderilisi'nin derisi kadar kalın değildi; cangılda yiyeceklerin her zaman el altında olduğu masalının da tamamen uydurma olduğu kanaatine varmıştı. Tukanların, dev papağanların ve şapkalı maymunların yediği her şeyin insanlar tarafından da yenebileceğini bilmiyordu daha, avlanmak için kullanabileceği herhangi bir silahı yoktu, ancak büyük uğraşlar sonucunda ateş yakabiliyordu, yine de halkının dağlarda kullandığı yöntemlerle balık ve karides yakalamayı becerebiliyordu; cangılda avlanma yöntemlerini henüz öğrenememişti.

Sık yeşillikler arasından yol açmaya çalışmaktan vazgeçti ve dere boyunca ilerlemeye başladı, suyun hızlı aktığı ya da çağlayan olup döküldüğü yerlerin çevresinden dolaştı, kayadan kayaya atlamak ya da kıyıdan ilerlemek mümkün olmadığında doğrudan dere yatağının içine girdi. Bir süre sonra derenin başka iki dereyle birleştiği bir yere geldiğinde kıyıda güneşlenen kaymanları seyrederken bir *arraia*'nın üstüne bastı. Ok ucu olarak kullanıldığında çok işe yarayan ama ete girdiğinde insanın canını çok yakan dikenin etkisiyle sırt üstü suya düştü ve kumsala kadar sürünmek zorunda kaldı. Oturduğu yerde topuğunu tutarak acıyla sarsılmaya ve kaymanlar kıyıda uzandıkları yerden onu izlerken zar zor bastırdığı korkunun etkisiyle terlemeye başladı. Özellikle gece olduğunda kaymanların parlayan gözlerine baktığı zaman, Cangıl Kızılderililerinin onların ateşin kaynağı olduğuna neden inandıklarını anlayacaktı.

Aurelio suda daha güvenli bir şekilde gidebilmek için kendisine sal yapmaya karar verdi. Artık cangıl o denli sıklaşmıştı ki, bazı yerler gündüz vakti bile neredeyse tamamen karan-

lıktı; güneşin o kalın örtüyü delip geçtiği yerlerde ise ışınlar öylesine yakıcıydı ki, giysilerin altından dahi insanın derisinin su toplaması işten bile değildi.

Sal yapmak için dal kesip bunları sarmaşıkla birbirine bağlarken *Sierra* Kızılderilisi olmaktan Cangıl Kızılderilisi olmaya doğru giden uzun yolda ilk gerçek adımını atmış oldu. Bazı ağaçların kesilemeyecek kadar sert ve bazılarının da yüzdürülemeyecek kadar ağır olduğunu keşfetti, bazı sarmaşıklar dalları birbirine bağlamak için uygunken bazıları da daha eğilir eğilmez kırılıveriyordu. Akıntıyla birlikte dereden aşağıya ilerlerken salının yolu kapatan devrilmiş ağaçlara takılmaması, kıyıdan ya da sığ yerlerden uzaklaşması ve ağaç dallarından sarkan sarmaşıkların arasından geçerken yolunu temizlemesi için uzun bir sırığa ihtiyacı olduğunu gördü. Salın sürüklenirken bir yere çarpıp devrilmeye müsait olduğunu fark edince de, dümen niyetine kullanmak için kürek şeklinde bir dal kesti kendine.

Aurelio inanılmayacak kadar şanslıydı. Mücadele etmek zorunda kaldığı akıntılar fazla güçlü değildi, bir keresinde kaptanı sarhoşken Amazon üstünde seyreden Ucayali Buharlısı'nı batıran, ürkütücü girdaplardan birine kapılmadı, önceden fark edip de kayığını karadan geçirme fırsatı bulamadığı bir tek sürpriz çağlayanla bile karşılaşmadı. Piranhalarla dolu sularda yıkandı, ancak kurak mevsim henüz gelmediğinden balıkların sayısı azdı ve bu yüzden karınları aç değildi, yüzerken işemesinden huzursuz olup idrar yoluna giren atbalığı olmadı, yani balığı çıkarmak için penisleri yarılıp açılan sayısız Avrupalı kâşifin makûs kaderini paylaşmadı. Sakin nehirlerde azgın taşkınlara yol açan, tüm cangılı dev göller zincirine dönüştüren yağmur mevsimine denk gelmediği için de çok şanslıydı. Dallardan sarkan orkideler arasında salınan herhangi bir *chushupi*, fare yılanı ya da çıngıraklı yılan düşmedi; onun geçişini sakin sakin izleyen anakonda az önce bir tane azman domuz yutmuştu.

Ancak başka açılardan pek şanslı sayılmazdı. Açlıktan ve ateşli hastalıklardan dolayı bir deri bir kemik kalmıştı, deri-

si kum piresi ısırıklarının yol açtığı yaralarla kaplıydı, derisinin altında ise sığır sineği lavraları kaynaşıyordu, üstüne üstlük bir de cangıl hastalığına tutulmuştu; amansız bir yalnızlık ve paranoya altında eziliyordu. Hoşlandığı ya da sevdiği hiçbir şeyi göremiyordu çevresinde. Havadaki nem yüzünden her yanından öyle bir ter fışkırıyordu ki, kolunu her salladığında ter damlacıkları havaya savruluyordu. Sıcak ve rutubet yüzünden boğulacak gibi oluyordu. Gizemli hayat biçimleri, karabasanların gerçeküstülüğünü çağrıştıran körleştirici renkler, tiksintiden doğan bir ölüm arzusu, hiçbir düşünce ya da merhamet emaresi göstermeden oburca birbirini yok eden bir sürü acayip yaratığın zalimliği ve nefret uyandırıcılığı yüzünden nefesi kesiliyordu. Sivrisineklerin hınzırca vızıldaması, borazan kuşlarının ötüşleri, guatrlı gibi şişkin boyunlarıyla ürkütücü kara suratlı uluyan maymunların çığlıkları, tepesinden geçen ördeklerin gizemli bir şekilde oluşturdukları katarların gürültüsü, kaymanların tarihöncesi çağları anımsatan hırlamaları, tapirlerin adeta "Hey!" dermiş gibi olan acayip seslenişleri, *aregonia* kelebeklerinin çıkardıkları huzursuz edici parmak çıtlatma sesleri, salın altındaki ne cins olduğunu bilmediği bir balığın çıkardığı çıngırak sesi, yüzlerce farklı türden papağanın avazlarının çıktığı kadar aptal aptal çığlık atması, cangıl tilkisinin aksırıkları, anis kuşlarının şakımaları, su samurlarının kıs kıs gülüşleri, beyaz kulaklı sakallı guguk kuşlarının öte dünyaya aitmiş gibi gelen ötüşleri, gülen şahinlerin gece vakti yürekleri hoplatan kahkahaları, *cayenne* balıkçıllarının "Koro! Koro!" diye gırtlaklarını parçalarcasına bağırışları, guanların ıslıkları, kaplan balıkçıllarının jaguar kükremesine benzeyen ötüşleri, *cocoi* balıkçıllarının takırtıları ve en kötüsü, dev çekirge ordularının çıldırtıcı gıcırtıları yüzünden hayatından bezmiş, aklını yitirecek hale gelmişti.

Doğanın eğlenceli ve cümbüşlü kalabalığı yüzünden korkuya kapılan Aurelio gece olduğunda hamağında uyurken korkunç karabasanlar görüyordu. Gündüzleri kendi kendine konuşuyor, sanki birilerine dert anlatıyormuş gibi elini ko-

lunu sallıyordu. Huzursuz bir köpek gibi her gürültüde irkiliyor, vücudundaki böcek ısırıkları iltihaplanıp şişene kadar vahşice kaşınıyordu. Bir yerden sonra, salının hakimiyetini kaybedip sürüklenmeye başladı, kimi zaman ters bir akıntıda kendisini sular içinde buluveriyordu; aklı selimi ve İnka dayanıklılığı karşı konulmaz bir şekilde yok olurken, gözünün önünden hayaletler, canavarlar, *Sierra*'nın serin ve temiz hatırası bir türlü gitmek bilmiyordu.

Günün birinde insan bacağı kalınlığında dev bir *sucuri* yılanının elinden kurtulmaya çalışan bir adam görünce, üstüne yemyeşil yapraklar dökülmüş uyuşukluğundan bir anda kurtuldu. Su yılanı balık avlamakta olan Kızılderili'nin arkasından saldırmış, dişlerini omzuna sapladıktan sonra, kaburgalarını kırıp onu suyun içine çekmek için beline dolanmıştı.

Aurelio hayatında hiç böyle bir yılan görmediği için ilk başta bu olayı görmekte olduğu tropikal düşün bir parçası sandı. Salının üstünde ayağa kalktı ve sırığının yardımıyla bu eşitsiz mücadelenin meydana geldiği yere yaklaştı. Kısa boylu ama tunç bilekli bir adam olan Kızılderili elindeki bambu bıçakla yılanın boğazını kesmeye çalışıyordu, ancak bilincini yitirmek üzereydi. Aurelio salından atladığı gibi yılanın üstüne atıldı, salının akıntı boyunca nazlı nazlı ilerlemeye devam ettiğinin ve bir daha onu göremeyeceğinin farkında değildi. Palasıyla yılanın gövdesinde kocaman yaralar açtı, bu arada birkaç kez kamçı gibi kuyruğunun darbeleriyle savruldu. Yılan birdenbire dişlerini Kızılderiliden çekti ve Aurelio'yu boynundan yakalayıp sıkıştırmaya başladı. Aurelio palasını bu kez de hayvanın başına sallayınca yaratık en az canlıyken olduğu kadar ölümcül bir sertlikle kendini savurup gererek can çekişmeye başladı. Aurelio büyük bir çaba harcayarak boynunu bu titreyen ve kasılan gövdeden kurtardı ve mağlup sürüngen balıklara yem olmak üzere uzaklaşırken Aurelio ve saldırının ilk kurbanı zorlukla kıyıya ulaşıp yan yana kumların üstüne serildiler.

Aurelio, Navante'ler arasında geçirdiği on yılın ilk gününü baygın geçirdi. Onu hemen öldürmemelerinin iki nedeni

vardı; birincisi, kabile şefinden sonra gelen kişi olan Dianari'nin hayatını kurtarmış olması, ikincisi de cangıl halkının bu saçları örgülü, her yanı yaralarla kaplı oğlanın kim olduğunu merak etmeleriydi.

Kabilenin *paje*'si *ayahuasca* ve *yague* çektikten sonra Aurelio'nun canını bağışlamaları için ruhlarla görüştü, uzun pazarlıklar ve münakaşalar sonunda onları razı etmeyi başardı. Bunun ardından Aurelio'nun vücuduna duman üfledi, *traira* balığı dişlerinin yardımıyla derisine yerleşmiş parazitleri temizledi. Son olarak da şifalı çamur, ağaç kabukları ve pelesenk yağıyla her yanını bir güzel ovaladı.

Normalde *Paje*, kabilenin en çok korkulan ve bu yüzden mümkün mertebe uzak durulan üyesi olurdu, ancak bu *paje* olağandışı bir şefkat duygusuna sahipti ve bir keresinde fareler saçının içine yuva yaptığı için iki hafta boyunca bir ağaç gibi hiç kımıldamadan durup beklemişti. Aurelio bir süre sonra sağlığına kavuştuğunda *paje*'nin öğrencisi oldu.

Arkasında bıraktığı *Sierra*'da, Don Hernandez Almagro Mendez, çoktan bitip tükenmiş madenlerle uğraşırken servetinin yarısını yitirdi ve nereden çıktığı belli olmayan bir don yüzünden kahve ağaçları o yıl hiç meyve vermedi.

9

FEDERICO'NUN ÇİLESİ

Hayat akla hayale gelmez tesadüflerin ve beklenmedik kısmetlerin bir toplamı değilse nedir? Olaylar hiçbir zaman önceden planlandığı ya da öngörüldüğü gibi gitmez. Kimi zaman insan seçmediği bir yola girmek zorunda kaldığında mutluluğa ulaşır, kimi zaman da seçtiği bir yolda felaketine doğru ilerler. Abesle iştigal sayılan bir işin akıl almaz bir önem kazanarak bizi muhteşem sonuçlara ulaştırabileceğini düşünmekten kaçımız kendini alıkoyabilmiştir bugüne dek?

On beş yaşlarında, derisi güneşten iyice esmerleşmiş, gözlerinde kor gibi nefret ateşi yanan bir genç, dağın en doğusundaki uçurumun tepesinde mevzilenmiş beklerken köylü kıyafetli, efendi görünüşlü, güçlü kuvvetli orta yaşlı bir adamın aşağıdan bir eşekle geçmesi de tamamen tesadüftü. Orta yaşlı adamın bir dürbünü, bir fotoğraf makinesi ve kemerine asılı bir beylik tabancası vardı. Federico'nun ilgisini çeken de bu silah olmuştu, çünkü gerillalar daima silah sıkıntısı çekerler ve tıpkı başkalarının pul ya da deniz kabuğu toplaması gibi silah toplama alışkanlığına sahiptirler.

Federico dağa çıktığından bu yana epeyce değişmişti. Boyu biraz daha uzamış, cüretkârlığı ve kendini ifade etme kabiliyeti artmıştı, ancak asıl değişim, müthiş zorluklara ve sıkıntılara katlanmış olduğu için artık kendisini bir erkek gibi görüyor olmasıydı.

Korkudan, dehşetten ve tiksintiden sarsılarak cesedin başından kaçtığı o günden sonraki ilk dönem onun için çok zorlu geçti, ama yine de eve geri dönmek için fazla gururlu ve elbette fazla mahcuptu. Dağlarda yaşamanın en kötü yanı ne

yiyeceğini, yiyeceğini nasıl elde edeceğini, ne kibriti ne de tavası varken nasıl pişireceğini bilememesiydi. Evindeyken hep annesinin mucizevi bir şekilde yarattığı yiyecekleri yemişti ve hiçbir zaman düşünmemişti kadıncağızın çiğ malzemeleri nasıl lezzetli yemekler haline dönüştürdüğünü. Mısır yiyebileceği aklına geldikten sonra birkaç gün boyunca dağ eteklerine dağılmış küçük tarlalardan uçurduğu çiğ mısırlarla idare etti. Bundan bıkıp usanınca, dört bir yanda yetişen yabani bir bitki olan yuka köklerinin de yenebilir olduğunu hatırladı; ancak bunlar çiğ yenince hiç lezzetli olmuyordu, bu yüzden mango, avokado ve *guava* yemeyi tercih etti, fakat bunlar da midesini doldurmalarına rağmen tokluk hissi vermiyordu.

Bir tavuk çalıp öldürmek pek zor değildi, keza tavuğun tüylerini yolmakta da zorlanmadı, ama içini temizlemek için bıçağı yoktu, tavuğun gevşemeye başlayan karnını yarmak için yeterince keskin bir kuvars parçası bulabilmek için kayaların arasında saatlerce dolaştı. Ama bu sefer de ateş yakamadı. Bir araya topladığı kuru yaprakların ve otların üstünde taşları ısrarla birbirine vurmasına, hatta bir iki kez kıvılcım çıkarmasına rağmen, bir türlü tutuşturamadı. Pedro'nun yaptığı gibi ağaçları birbirine sürttü, ancak buna uygun ağaçların hangileri olduğunu bilmiyordu. O gece, *mochila*'sının içine koyduğu tavuğu yastık yapıp uyudu, sabah uyandığında *mochila*'nın birkaç metre uzakta durduğunu ve tavuğun yerinde yeller estiğini gördü. Hayal kırıklığı ve öfkeyle ağladı, çalıntı tavuğunu çalacak kadar ahlaksız olan vahşi hayvana bir araba küfretti. Saatlerce uğraşarak derenin içine küçük bir set yaptı ve buraya giren şişman bir *comelon*'u kafasına sopayla vurarak yakalamayı başardı; bu balık alabalıktan daha lezzetli ve daha etliydi, ama ateş olmadan değil. Kokmaya başlayınca balığı üzüntüyle *enciso* karıncılarına terk etti. Talihsiz bir dağ köylüsünün barakasından bir kutu kibrit ve bir pala çalıncaya kadar meyve yiyerek yaşadı. Kap kaçak olmadan yemek pişirmenin tek yolunun yemeğini şişe geçirmek ya da sıcak küllerin içine gömmek olduğunu da zaman içinde öğrendi. Bir gerillanın en değerli eşyalarının neden güneş

ışınlarını odaklayacak bir mercek ve bir tane tava olduğunu yavaş yavaş anlamaya başlıyordu.

Dağlarda yaşamanın ikinci en kötü yanı yalnızlıktı, çünkü onun yaşındayken insan, yalnızlığı ne özler, ne de hoş karşılar. Gerçi, kayaların arasındaki su birikintilerine balıklama daldığında, yüzerken acayip minik balıklar vücudundaki sivrisinek ısırıklarını didiklediğinde özgürlüğün o müthiş zevkine varıyor, kendisini hayli zinde hissediyordu. Berrak suların, oradan oraya uçuşan arıkuşlarının, yemyeşil otların, rengarenk çiçeklerin, göğün ürkütücü yakınlığının yarattığı bu Cennet Bahçesi içinde avarece dolaşırken kendisini dünyayla bütünleşmiş gibi hissediyordu. Ama yine de günün birinde kocaman, dost canlısı bir *cavy* gördüğünde gözyaşlarını tutamayınca nihayet anlamıştı bir dost özlemiyle yanıp tutuştuğunu. Ezici bir keder duygusunun etkisi altına girmişti.

Ağlarken insanın yanında omzunu okşayan ve onu teselli eden bir dost olmalıdır, bu yüzden Federico gözyaşlarını içine döktü. Eski yaşantısına ve insanlarına duyduğu delicesine özlem, vahşi doğanın ortasında sürdüğü yaşamda o günlerin düzenini giderek kaybetmesine yol açtı. Her gün yıkanmayı bıraktı, sadece çok acıktığı zaman bir şeyler yedi, yoğunlaşma gerektiren bir iş yaptığında yüksek sesle kendi kendisiyle konuşmaya başladı, eğer bunu yapmazsa o işi başaramayacağı hissine kapılıyordu. Asıl sorun yoluna çıkan herkesin ondan şüpheleneceğinden korkarak hemen gizlenmesiydi; gören de işlediği suçun ve yaptığı planların alnında yazdığını sanırdı, öyle bile olsa kim buna aldırış ederdi ki?

Bir gün yürümekte olduğu keçiyolunda karşısına çıkan keskin bir dönemeci döndüğünde muz yüklü bir eşeği çekiştirmekte olan ihtiyar bir adamla burun buruna gelince, yaşantısının bu evresi birdenbire son buldu. Çalıların arasına atlayıp gizlenmek için çok geç kalmıştı.

"*Buena' dia*!" diye ünledi ihtiyar, dişsiz kalmış ağzıyla sırıtarak. "Avlanmak için güzel bir gün!" Kafasını öne uzatarak Lee Enfield'e baktı; sıcak ve arkadaşça sesi çatlaktı, kurumuş yapraklara basılıyormuş gibi hışırtılı konuşuyordu.

Federico uzun uzadıya düşünmek yerine sağ elini havada sallayarak cevap verdi: "*Saludes, Senor.*" Sonra da yoluna devam etti. Biraz ilerledikten sonra arkasını dönüp yaşlı adamın eşeğini ikide bir dürtükleyip her durmaya niyetlendiğinde "*Ay, burro!*" diye bağırarak kayalık yolda kayboluşunu izledi. Federico o andan sonra bir avcı gibi davranarak hiç dikkat çekmeden ve taciz edilmeden gezebileceğini fark etti ve daha önce ne kadar korkakça davrandığını düşünerek kendine güldü. O gece tıpkı Pedro'nun yaptığı gibi bir tuzak hazırladı, sabah olduğunda tuzağına bir kırmızı geyiğin düşmüş olduğunu gördü. Hayvanı vurmadı, çünkü kurşunlar çok değerli ve zor bulunur şeylerdi. Bir kaya parçasıyla bayılttıktan sonra, aşırmış olduğu palayı kullanarak boğazını kesti.

Geyiği omzuna vurduğu gibi doğruca bir *pueblito*'ya gitti; iyi bir bıçak, bir tavuk, bir kilo kurutulmuş balık, kibrit ve araba lastiğinden yapılmış bir çift Kızılderili sandaleti ile takas etti. Hemen o akşam kızartılan geyiğiyle çekilen ziyafete katılacak kadar kaldı orada. Geyiğin ruhunun içinde bulunduğuna inanılan ciğerinden bir parça alıp ormana götürdü. Ciğer parçasını bir kurutulmuş muz yaprağına sardıktan sonra talihin ona yardım etmesini sağlayan melekler onuruna, devasa bir Brezilya kestanesinin altında yaktı. Onlara teşekkür ettikten sonra bir ay boyunca kendisine yardım etmeye devam etmek zorunda kalmalarını sağlamak için bir tılsımlı söz mırıldandı. *Pueblito*'ya geri döndüğünde duası kabul olmuştu, adamın biri *Sierra*'nın yukarılarında gerillaların bulunduğunu ve tüfeğini çalmaya kalkışabileceklerini söyledi ona.

Üç gün sonra gecenin bir yarısı kaburgalarına yediği sert bir tekmeyle uyandığında, onlarla karşılaşma fırsatını buldu. Şaşkınlık içinde doğrulup oturduğunda çevresinin dört gölge tarafından sarıldığını ve bu gölgelerin her birinin bir tüfeği olduğunu gördü.

"Sen de kimsin, *companero*?" dedi gölgelerden biri, sözleri kırık dişlerinin arasından zorlukla çıkıyormuş gibi konuşuyordu.

Federico hem korkudan, hem de heyecandan tir tir titre-

meye başladı, ama korkusu daha ağır basıyordu. "Ben Federico'yum ve siz de gerillaysanız, size katılmaya geldim," dedi becerebildiği ölçüde berrak ve cüretkâr bir sesle.

Bir el fenerinin düğmesine basıldı ve aniden yüzüne bir ışık tutuldu, kamaşan gözlerini korumak için elini kaldırdı. Adamlardan biri öne doğru bir adım attı, kaldırdığı elini yakaladığı gibi ustaca büküp kolunu arkasına kıvırdı. Federico acıdan beti benzi atmış bir halde el fenerinin parlak ışığına bakmaya başladı. Bir bıçağın gırtlağına dayandığını fark edince bu gölgelerin gerilla değil asker olabileceği düşüncesi geldi aklına.

"Diyelim ki, biz gerillayız, *companero*. Söyler misin neden katılmak istiyorsun bize?" dedi aynı ses alayla.

"Bu kadar sert davranmaya gerek yok," dedi öncekinden daha yumuşak bir ses. "Ne kadar küçük olduğunu görmüyor musun? Söyle bakalım, küçüğüm, neden bize katılmak istiyorsun?"

"Ordu," dedi ama gerisini getiremedi Federico. Düzgün bir cümle kuramayacak kadar korkmuştu.

"Ne ordusu?" dedi yumuşak ses hayretle. "Ne olmuş orduya?"

"Amcam Juanito'yu ve diğerlerini öldürdünüz, Farides'in ırzına geçmeye çalıştınız, köpeğimi de öldürdünüz. Şimdi de beni mi öldüreceksiniz?" Çaresizlik ve dehşet içinde, boğazından yükselen hıçkırıkları bastırmaya çalıştı.

Gölgeler gülmeye başladılar. "Bırak çocuğun kolunu, Franco," dedi yumuşak ses. Acı içindeki kolu bir anda serbest kaldı.

"Biz asker değiliz," dedi ses, "amcan ve köpeğin için de çok üzgünüm. Sen bize katılmak için daha çok gençsin, ama mücadelemize katkısı olacağı düşüncesiyle tüfeğini aldık. Sana bir makbuz vereceğim, zaferden sonra tüfeğinin karşılığı ödenecektir."

El feneri bir defteri aydınlattı, adam bir şeyler yazdıktan sonra sayfayı yırtıp katladı. Federico'ya uzandı ve kâğıdı gömleğinin göğüs cebine soktu. Tam bu anda Federico ayağa fırladı ve yumruklarını savurarak bağırmaya başladı: "Ol-

maz! Olmaz dedim!" Bu kadarı fazlaydı artık, babasının tüfeğini çalmalarına izin veremezdi. Ensesine inip baygın olarak yere yığılmasına neden olan dipçiği hissetmedi bile.

Uyandığı zaman gün ışımıştı ve adamın biri üzerine eğilmiş ona kahve ikram ediyordu. "Ensen nasıl oldu, *pobrecito*?" dedi adam.

"Acıyor," dedi Federico. Başını oynattıkça sızlayan yaraya dokunmak için elini kaldırdı.

"Bizim Franco pek nazik bir adam sayılmaz," dedi adam. "Her neyse, bir süre için seni yanımıza almaya karar verdik. Yaptığın şeyin cesurca olduğunu düşünüyoruz, bu yüzden liderimizle görüşmen için seni buraya getirdik; son kararı o verecek. Şu kahveyi içersen biraz toparlanırsın."

"Tüfeğimi ne yaptınız?" dedi Federico.

"Yanı başında duruyor ya, görmüyor musun?" diye seslendi adam uzaklaşırken; Federico başını çevirdiğinde adamın doğru söylediğini gördü. Yamuk yumuk teneke fincandan bir yudum alınca kahvenin sıcaklığı yüzünden ağzı yandı. Soğuması için biraz beklemeye karar verdi, fincanı yere koyduktan sonra çevresine bakınmaya başladı.

Çalıdan yapılmış kulübelerden oluşan küçük bir köydeydi, ancak her tarafın harabeye dönmüş olması Kızılderililerin uzun zaman önce çekip gitmiş olduklarını gösteriyordu. Kulübeler aşağı yukarı bir çember şeklinde dizilmişti ve ortadaki meydanda tavuklar ve keçiler geziniyordu. Bu küçük yerleşim yerinin içinden geçen yolun iki yanında başka kulübeler de vardı. Uzandığı yerin tam karşısında köyün en büyük kulübesi duruyordu. Bu kulübenin duvarları çalıdan, çatısı bambudan yapılmıştı, tam ortada birleşen bambular güneşten saçılan ışınlar gibi yayılarak bir koni oluşturuyordu. İçgüdüleri bu kulübenin bir zamanlar köyün tapınağı olduğunu söylüyordu.

Kulübelerin kapılarında ve ağaç gölgelerinde hâki üniformalı insanlar vardı. Aslında üstlerindeki giysilere tam olarak üniforma denemezdi, çünkü gerillaların her biri üniformasında gönlüne göre değişiklikler yapmıştı. Bir iki tanesi köylüler

gibi giyinmişti, bazıları da Kızılderililer gibi panço giyiyorlardı. Neredeyse hepsinin birer tane *mochila*'sı vardı ve istisnasız herkes silahlıydı. Kimileri ustaca hareketlerle silahlarını söküyor, temizliyor ve tekrar takıyorlardı, kimileri *sombrero*'larını yüzlerine örtmüş horul horul uyuyordu. Üç adam ve bir kadın zar atmakla meşguldü, başka tarafta iki adam ateşli bir şekilde Sivil Toplum Kuruluşları'nın kazanımlarını tartışıyorlardı. Köyde yaklaşık otuz kişi vardı, eğer dikkatli bakılırsa bunların on kadarının kadın olduğu görülebilirdi. Federico bundan pek hoşlanmadı, çünkü bu onun için beklenmedik bir durumdu.

Tam kahvesini bitirdiği sırada onu uyandıran adam geri döndü. "Gel bakalım, *Senorito*," dedi. "Liderimizi görmenin zamanı geldi artık."

Federico uykulu uykulu ayağa kalktı, gölgeden çıkar çıkmaz güneş bir kaya gibi kafasına indi ve ensesi zonklamaya başladı. Meydan yerine geçen küçük toprak parçasını geçti, yere her bastığında tavuklar peşinden koşup topraktan yeni tırtıllar çıkmış diye bakınıyorlardı. Adam onu eskiden tapınak olarak kullanılan kulübenin içine soktuğunda serin bir karanlık kısa süreliğine kör olmasına neden oldu. Gözleri yavaş yavaş karanlığa alışırken onu getiren adam gözden kayboldu. Görüşü tam olarak yerine geldiğinde kaba saba bir masanın ardında oturan bir kadının karşısında olduğunu fark etti. Kadın yirmi yedi yaşlarında gibi duruyordu ve o da hâki bir üniforma giyiyordu.

"*Vale*?" dedi kadın. "Konuş bakalım."

"Liderinizi görmeye gelmiştim," dedi Federico. "Ama gördüğüm kadarıyla kendisi burada değil." Çevresine bakındı. "Onu burada bekleyebilir miyim?"

"Buna gerek yok," dedi kadın, dudaklarında alaycı bir gülümseme belirdi. "Kendisi burada zaten. Etrafına daha dikkatli baksan fena olmaz."

Federico tekrar odanın her yanına baktı, bu kez de hiçbir şey göremeyince aklı karışmaya başladı. "Kusura bakmayın... ama..."

"Liderin bir kadındır. Eğer erkeklik gururun incindiyse hemen pılını pırtını toplayıp gidebilirsin, tabii tüfeğin bizde kalacak ve hayaların da ağzına sokulmuş olacak."

Çocuğun başından kaynar sular döküldü, utançla gözlerini yere indirerek, "çok üzgünüm, *Senora*," dedi. "Hiç beklemiyordum böyle..."

"Başka bir aptalca laf etmeden önce çeneni kapatsan iyi olur!" dedi kadın, sesini yükselterek. "Ben '*Senora*' değilim, ben '*companera*'yım, adım da Remedios. Şimdi söyle, ne işin var senin burada?"

Federico kekeleyerek başından geçenleri anlattı, sözlerini bitirdiğinde Remedios başını iki yana salladı.

"İntikam istemen yetmez. Barbarlarla birlikte savaşmayı aklımdan bile geçirmem; unutma ki, barbarlara karşı savaşıyoruz biz."

"İntikam için değilse ne için savaşacağım?" diye sordu Federico, sahiden çok şaşırmıştı. "Ben sadece adaletin yerini bulmasını istiyorum."

"İkisi aynı şey değil," dedi kadın. "Guevara'nın şu sözlerini asla aklından çıkarma: Bütün gerçek devrimcilerin savaşma nedeni, çok derin bir sevgidir."

"Hiçbir şey anlamıyorum!" dedi çocuk aklı iyice karışmış bir halde.

"Şimdi beni dinle. Cahil ve deneyimsiz olman iyi değil, ama öğrenme yaşın daha geçmemiş. Cesur ve dayanıklı olduğunu biliyorum, bu hoşuma gitti. Seni geçici olarak kabul ediyorum, teoride ve pratikte bilmen gerekenlerin hepsini öğreneceksin. Sonra uyarmadı deme, hem fiziksel, hem de zihinsel olarak pek çok şeyi öğrenmen gerekiyor. Bazen sana işkence gibi gelebilir. Hadi artık uğurlar olsun. Garcia!"

Sabahleyin kahve getirmiş olan adam geldi ve Federico'yu kulübeden dışarı çıkardı. Gölgeliğe doğru giderlerken şöyle dedi: "Herhalde liderimizin bir kadın olmasının nedenini merak ediyorsun."

Federico şöyle bir boğazını temizledi, ama bu tip işlere karışmaktan hoşlanmadığı için sesini çıkarmadı.

Adam devam etti: "Bunun nedeni erkekler kadar zalim olmaması. Kafasının hepimizinkinden daha iyi çalıştığını ve mangal gibi bir yüreği olduğunu anladığımız zaman onu lider seçmeye karar verdik."

10

COMANDANTE FIGUERAS BİR ŞENLİĞİ BERBAT EDİYOR

Dona Constanza bir an için İspanyol gururuyla doğal bir telaş güdüsü arasında bocaladı; tuhaf sorular soran ter içindeki üniformalı serseriler tarafından pek sık sorguya çekilmiyordu. Tepeden bir bakışla başını geriye atıp mağrur görünüşünü yerli yerine oturttuktan sonra sordu: "Ne komünisti?"

"Ne demek ne komünisti! Eğer nerede olduklarını bilmiyorum diyorsan, sen de onlardan biri olmalısın." Tüfeğin namlusunu Dona Constanza'nın karnına doğrulttu.

Kadın alaycı bir kahkaha attıktan sonra daha da küstahça cevap verdi: "Ben bir Muhafazakârım ve bundan gurur duyuyorum, Başkan Veracruz'u bir dahaki ziyaretimde sizin iğrenç tavırlarınızı ve saygısız davranışlarınızı bizzat kendim anlatacağım. Şimdi şu silahı başka bir yere doğrultun."

Comandante korkudan titremeye başlamakla aynı küstahlıkla cevap vermek arasında bir an için kararsız kaldı. İçgüdüleri onu bir vuruşta yere devirip postallarıyla suratını çiğnemesini söylüyordu; öte yandan sağduyusu, çok zengin ve seçkin olduğu her halinden belli olan bu kadının gerçekten de başkanı tanıma olasılığının yüksek olduğunu söylüyordu. Dona Constanza onun omzuna dikkatlice baktıktan sonra şöyle dedi: "Numaran FN3530076. Şimdiden ezberime aldım bile."

Figueras ve Dona Constanza birbirlerini süzmeye başladılar, kadın mutlak bir küçümseyişle, adam da çoktan savaşı kaybettiğinin giderek artan bilinciyle. Askerlerin arasından fışı gibi şişman, gözleri bulutlu, gaddar suratlı bir tanesi çıkıp ahenkli bir sesle, "hadi zengin köpeği gebertelim, *Comandante*," dedi.

Figureas gözlerini Dona Constanza'dan ayırmak için bir mazeret bulduğuna yürekten sevinerek arkasını döndü ve şaşkınlık içinde kalan askerin suratına bir tokat patlattı. "Böyle saygısızca konuşmaya nasıl cüret edersin?" diye gürledi. "Yüce ordumuzun şanını lekeliyorsun! Hemen şimdi özür dilemezsen seni askeri mahkemeye çıkartırım!" Karabinasının dipçiğini adamın ayağına öyle bir indirdi ki, adam acıyla ayağını tutarak zıplamaya başladı. "Özür dilerim *Comandante*," dedi rencide olmuş ve küskün bir sesle. "Genellikle böyle yapıyorduk da."

"Rezalet!" diye böğürdü Figureas, gözlerinde vahşi bir parıltıyla. Gerçi bu parıltıda öfkeden çok çaresizliğin izi vardı. Tekrar Dona Constanza'ya dönerek hafifçe eğildi ve topuklarını birbirine vurdu. "En içten özürlerimi kabul edin, *Senora*," derken, şakağından minik bir ter damlası süzülüp gömleğinin yakası içinde kayboldu. "Yine de size tekrar sormak zorundayım: Komünistler nerede?"

"Burada hiç komünist yok ki. Bir süre önce ordu geldi ve bir sürü insan öldürdü, bunların arasında seyisim Juanito da vardı. Onların komünist olduklarını söylediler, ama ben bundan pek emin değilim. Şu komünist dediğiniz neye benzer?

Figueras, kadının şaka yapmaya mı çalıştığını, yoksa sahiden salak mı olduğunu kısa bir süre düşündükten sonra cevap verdi: "Bu yörede silahlı çarpışmalar ve patlamalar olduğuna dair bir takım duyumlar aldık, *Senora*."

"Öyleyse yanlış duyumlar almışsınız. Burada öyle bir şey olmadı."

"Yine de bize bu konuyu araştırma emri verildi. Müsaade ederseniz karargahımı sizin topraklarınız üstüne kurmak istiyorum. Hiçbir şeye zarar vermeyeceğimize şerefim üzerine yemin ederim."

"Vermeseniz iyi olur, yoksa valiye hesap vermek zorunda kalırsınız. General Fuerte'yi de yakından tanırım. *Pueblo*'nun hemen yakınında bir tarla var, orayı kullanabilirsiniz. Ha, bu arada, atlarımı huzursuz etmezseniz size minnettar kalırım. Çok değerlidirler."

Hacienda'dan uzaklaşırlarken teğmen, "belki de komünistlerle işbirliği yapıyordur," dedi.

"O oligarşinin bir parçası, komünist olmasına imkân yok."

"Camilo Torres de oligarşinin bir parçasıydı," diye cevap verdi teğmen.

"Camilo Torres bir rahipti."

"Belki de kadın onlardan korkuyordur."

"Ben de bundan şüpheleniyorum," dedi Figueras, içinde uyanan bir acıma duygusuyla. "Teğmen, dört tane silahlı adam alıp *pueblo*'daki insanları sorguya çek. Gün batmadan dönüp doğrudan bana rapor vereceksin."

Teğmen her zamanki gibi yorgun bir selam verdi ve biraz sonra bir onbaşı ve süngülerini takmış, parmaklarını tetikten çekmeden sinirli sinirli yürüyen üç erle birlikte yola çıktı. İki kez akbabaların aniden havalanmasından ürktüler, sonra karşılarına aniden bir öküz çıkınca irkildiler, en son da bir mısır tarlasının yanından geçerken korkuluğun elindeki dal parçasını tüfeğe benzeterek sipere yattılar, bu yüzden, gayet sakin bir hayat sürmekte olan köye geldiklerinde, derhal bir şeyler içmek isteyecek kadar yorulmuşlardı. Teğmen bütün evleri aramalarını ve sorular sormalarını buyurduktan sonra köyün diğer ucundaki bara girip iki *İnka-Kola* ve bir *Aguila* içti. Adamları öncelikle kerhaneleri ziyaret ederek terörist bulmak için fahişelerin edep yerlerini bile yokladılar, nihayet teğmene rapor vermek için geri döndüklerinde, yörede silahlı serseriler bulunup bulunmadığı sorusuna herkesin istisnasız olarak "*Ustedes solo*" ya da "Sadece siz varsınız" cevabını verdiğini söylediler. Hemen o akşam iki günlük bir şenliğin başlayacağını rapor etmeyi de unutmadılar, doğuştan yurtsever olan birinin katılmadan edemeyeceği bir şenlik olduğunu da ekleyiverdiler. Bölgede herhangi bir gerilla hareketi olmadığına inanmaları için bu yeterliydi, Figueras'a rapor verdikleri zaman o da ikna oldu, öyle ki bütün birliğin "halkla yakın ilişkiler kurma" adına şenliğe katılmaya hazırlanması için derhal emir verdi.

Bu şenlik, yöreye ilk gelen atalarının anısını yaşatmak isteyen bazı köylüler tarafından yirmi yıl önce başlatılmış ve bir

gelenek halini almıştı. Yöreye ilk olarak ne zaman gelindiği bilinmediğinden bir *brujo*'ya danışılmıştı. O da bir katilin burguyla delinmiş kafatasına doldurulan *ron cana* içinde demlendirdiği kutsal bitkileri gaipten haber veren bir *mulatta*'ya içirerek tam tarihi belirlemiş, hatta ikindi vakti gelindiğini de eklemişti. Bu hesaba göre *pueblo* üç yüz yirmi bir yaşındaydı.

Öğlenden sonra saat beşe doğru çevredeki plantasyonlarda çalışan *campesino*'lar köye akmaya başladı, istisnasız hepsi kemerlerine taktıkları deriden yapılmış püsküllü kınlar içinde palalar taşıyorlardı. Düşmanca bir niyetleri olduğundan değil, hiçbiri kemerine takılı bir pala olmadan yapamadığı için. At ya da katır üstünde seyahat edenlerin palaları, bineği olmayanlara göre daha kısa olur; bunlar genellikle kromajlıdır ve bineği olmayanların daima kromajsız ve yıpranmış palalarına göre daha yumuşak çelikten (daha rahat bileylensin diye) yapılır. Köylüler bu palaları asla yanlarından ayırmaz ve her işlerini bunlarla görürler; bıkıp usanmadan nehir kıyısındaki özel taşlarda biledikleri palalarıyla, hem tıraş olur, hem de ağaç keserler. Hayvanları, başlarını bu palalarla keserek öldürürler; çok pratik ve insani bir yoldur bu; istenmeyen otları da palayı bir savuruşta kesivermek kolaylarına gelir. Şeker kamışı plantasyonlarında vazgeçilmez olan palalarını, muz plantasyonlarında da kullanırlar; muzlar olgunlaştığı zaman hevengi kökünden kesmek gerekir, çünkü pek çok gringonun sandığının aksine muzların üzerinde bulunduğu şey dal değildir; mısır tanesi için koçan neyse, muz için de hevenk odur. Palalar eskiyip yıprandığında ya da kırıldığında taşların üstünde eğelenerek başka türlü bıçaklara dönüşür.

Palalar genellikle Kolombiya'da imal edilir ama sanıldığının aksine, sapları ağaç değil, bakalittir; bu nedenle pala kınlarının üstündeki parlak renkli Kızılderili figürlerine biraz daha dikkatlice baktığınız zaman ince şeritlerle işlenmiş plastikten yapılmış olduklarını görürsünüz. Yabancılar hatıra için aldıkları palaların üzerinde "Collins" adında bir şirketin etiketini görünce bazen çok şaşırırlar.

Palalar balık avlarken de çok işe yarar. Başlamak üzere

olan şenlik de aslında bir balık şenliğiydi, çünkü inanışa göre köyü kurmuş olan kişi Balıkçı Esteban'dı. Bu nedenle o akşam şenlikler, neyse ki halen önüne set çekilememiş olan Mula nehrine yürüyüşle başladı. Yüz elli kişilik yürüyüş alayının başında İspanyol malı çakmaklı tüfeği omuzunda, köpekleri çevresinde olan Pedro vardı. Hem yaşının büyüklüğü, hem büyücülükteki ustalığı, hem de korkusuzluğu yüzünden Pedro tartışmasız liderdi; o gece yarısı kalabalığın önünde *ayahuasca* içecek, sonra da transa girip Balıkçı Esteban'la konuşarak gelecek yıl neler yapmalarını istediğini öğrenecekti.

Pedro'nun arkasında, kadınların kurduğu bir komisyon tarafından bekâretleri onaylanmış olan iki bakire, Kutsal Bakire'nin içi samanla doldurulmuş kuklalarını taşıyordu. Balık tutulmadan önce bu kukla bakireler nehre atılacaktı. Onların ardında Hectoro yürüyordu, kapkara eldivenini dizgini tuttuğu elinden çıkarmamıştı, altıpatları bir yanından sarkıyordu. Yaya kalmaktan hiç hoşnut değildi, çünkü yemek yemek, uyumak ya da sevişmek dışında hiçbir nedenden dolayı katırından ya da atından inmezdi; hatta karışımın üstünde atlarını ileri geri sürerek gerçek *gaucho* tarzı harç yapmayı bile öğretmişti adamlarına. Yine de bu yürüyüşe hiç kimsenin bineğiyle katılmasına izin verilmiyordu, Hectoro'nun bile; bu yüzden kendisini aptal ve zayıf hissetmesine rağmen o da herkes gibi yürüyordu.

Hectoro'nun yanı başında Josef yürüyor ve her zamanki gibi, ölmüş bir insana doğru dürüst cenaze töreni yapmamanın büyük bir kepazelik olduğunu düşünüyordu. Bu ikisinin arkasında Profesör Luis, Consuelo, Farides, köyde ve çevresinde yaşayan diğerleri geliyordu; balıkların ilgisini çekmek için tekrar tekrar aynı şarkıyı söyleyen cıvıltılı çocuklar en arkadaydı. On yaşının üstündeki çocuklar da dahil olmak üzere herkesin ağzında birer puro vardı, bu sayede tepelerinde kötü ruhların uzak durmasını, iyi ruhların ise göze görünür hale gelmesini sağlayacak kadar yoğun bir duman bulutu oluşmuştu.

Yürüyüş alayı Don Emmanuel'in *hacienda*'sının önünden

geçtiği sırada, o da içeride ananas kabuklarından alkollü bir *garapo* hazırlıyordu. Yürüyüş alayı, son yağmurlar sırasında güneydeki yatağına kayan Mula'ya giden yoldan geri dönerken Don Emmanuel onlara ikramda bulunacak ve aralarına katılacaktı. Nehrin kıyısına geldiklerinde Pedro geriye dönüp kollarını kaldırdı ve kalabalığın üstüne derin bir sessizlik çöktü. Sağ tarafında güneş hızla tepelerin ardında batarken, ışıkları sol taraftaki dağların tepesindeki karları kızıla boyadı; tüm gökyüzü güneşin batışıyla ışıldayıp titredi, hayvanların ve kuşların bile yüreklerini yüce duygularla doldurdu, tüm canlılar sustu ve geriye yalnızca suyun şırıltısı kaldı.

Pedro, kozmosun tüm ilahiliğini sarmalar gibi kollarını iki yana iyice açıp başını arkaya attı ve acı bir çığlık kopardı. Çökmekte olan karanlığın sessizliğini yırtan bu ata büyüsüyle kalabalık kımıldanmaya başladı; sırtlarından geçerken zangır zangır titremelerine neden olan ani bir ateş bütün vücutlarını sardı ve başlarının üstünde görünmez bir ışığın titreşmekte olduğunu hissettiler. Çoğu felç inmiş gibi olduğu yerde kalakaldı, gözyaşları yanaklarından sessizce süzüldü; bazıları hürmetle yere eğildiler, esrarengiz bir gücün baskısıyla dizleri üstüne çöktüler. Gittikçe bastıran karanlığın içinde Avcı Pedro'nun gölgesi büyümeye başladı; ilk başta bir karıştan daha fazla uzamamış gibi görünüyordu, ama sonra boyu bir at kadar oldu. Çok geçmeden bir ağaç kadar uzadı ve o zaman insanlar onun bir ilahın vücudunu almakta olduğunu anladılar. Hislerin mekânı olan karnından yükselip boğazından çıkan sesi, şimdi bir kovuktaymışçasına yankılanıyordu. O unutulmuş dilde söylediklerini hiç kimse anlamadı. Anlamasalar da ne söylediğini biliyorlardı; Afrika'nın unutulmuş ilahlarının dilinde söylenenleri sezgileriyle kavrıyorlardı.

Pedro söyledikleri bittiğinde vücutlarında son bir tur atan ateş, geri çekilirken yeniden sırtlarından geçti. Bir sessizlik peydah oldu bu kez, bir rahatlama, bir ayrıcalık ve mütevazılık duygusu. Pedro yeniden gümüş saçlı esmer avcı olmuştu, çakmaklı tüfeğine dayanmış şefkatle gülümsüyordu. "*Vamos, pescadores*," dedi.

Bakire kuklaları suya bırakıldı, yürüyüşçüler fenerlerini ya da lambalarını yaktıktan sonra palalarını kınlarından çekerek dikkatle sığ suların içinde yürümeye başladılar, çünkü su yalnızca dizlerine kadar çıkmasına rağmen akıntı çok güçlüydü. Bu beklenmedik ışık denizi karşısında afallayıp yönlerini şaşıran balıklar yüzeye yaklaşıp balıkçıların arasında yalpalaya yalpalaya yüzmeye başladılar. Bu yolla balık avlamak pek kolay bir iş sayılmaz, çünkü insanın sudan yansıyan ışığa gözlerini alıştırması gerekir, daha da önemlisi, palanın geniş ağzı suya vurulduğunda kolayca hedefinden sapabilir ve beklenmedik bir şekilde insan kendi ayağını ya da bacağını yaralayabilir. Vuruşun hızlı yapılması gerektiği ve palaların ustura gibi keskin olduğu düşünülürse bunun pek hafife alınır bir yara olmayacağı anlaşılır; ne oldu demeye kalmadan insan ayak parmaklarını uçurabilir ya da bacağını kemiğe kadar kesebilir.

Herkes bir balık avlayıp kıyıya getirdiğinde, önlerindeki yıl içinde hangilerinin işlerinin iyi, hangilerinin işlerinin kötü gideceği ortaya çıktı. Her birinin bahtı, avladığı balığın *gamitana*, *zungaro*, *chitari*, ya da *comelon* olmasına göre belirleniyordu; bu sayede herkesin bahtına bir şeyler çıkıyordu, ancak bazıları diğerlerine göre daha şanslı oluyordu – hem iyimser hem de gerçekçi bir bakış açısı. Yürüyüşçülerden en sonuncusu da balığını avladığı zaman, geriye dönüş için harekete geçildi. Dönüş yolunda Don Emmanuel'in yaptığı *guarapo* içildi ve o da yürüyüşçülere katıldı. Kızıl sakalı fener ışığında parlıyor, açık saçık sözleri yaşlı kadınların sık sık kıkırdamalarına yol açıyordu. Yaşlı kadınlar dışında herkes biraz huzursuzdu, çünkü ordunun bir kez daha bölgeye döndüğü duyulmuştu, şenlik sırasında aralarına askerlerin katılacak olması pek hoşlarına gitmiyordu.

Köylüler geri döndüklerinde askerler çoktan yerlerini almışlardı. *Comandante* Figueras tanınma korkusuyla şapkasını gözlerine kadar indirmiş olarak bekliyordu ve kalabalık köyün tek caddesine girdiği sırada iki sıra duran adamlarını sert bir komutla hazır ola geçirdi. Yürüyüş durdu ve tedirgin

bir mırıltı baş gösterdi. Figueras ileri çıkıp kalabalığı selamladı, onları selamlamak için yaptığı hareket köylüler tarafından, tuhaf olmasa da en azından çok komik bulunmuştu.

"Yurttaşlarım!" diye başladı, mümkün olduğunca şevkli görünmeye gayret ederek. "Telaşa mahal yok! Başka bir yere giderken burada mola vermiştik ve yolumuza devam etmeden önce kutlamalara katılmak istedik, giderken sizin şükran dualarınızı da yanımıza almak isteriz!"

Askerlerine doğru sert bir dönüş yapıp topuklarını birbirine vurduktan sonra haykırdı: "Tüfeeek omza!" Askerler düzensiz bir halde bir adım öne çıktıktan sonra tüfeklerini omuzlarına dayayıp namluları göğe çevirdiler. "Ateş!" diye bağırdı ve yakınlardaki ağaçlarda tünemiş olan akbabalar telaşla havalandılar. "Ateş!" diye iki kez daha bağırdı ve tüfeklerin cayırtısı karanlığı yırttı. Figueras, afallamış ve sersemlemiş kalabalığa geri dönerek bağırdı: "*Vamos*!" Don Emmanuel alaylı alaylı, "yirmi bir pare top atışı," diye mırıldandı. Josef Hectoro'nun sırtına dostça bir şaplak atarak, "bu gece kesin olay çıkacak," dedi.

"Fena olmaz," diye cevap verdi Hectoro.

Şenlik ilk başlarda umulandan daha iyi gitti; Profesör Luis yel değirmenindeki jeneratörü bir şekilde gramofona bağlamayı başarmıştı ve insanlar müzik eşliğinde dans edebiliyorlardı. Müzik rüzgâra göre yavaşlıyor ya da hızlanıyordu, ama kimsenin buna aldırış ettiği yoktu, ne de olsa daha hızlı ya da yavaş dans etmekte hiç zorlanmıyorlardı.

Caddenin bir tarafına ipler gerilerek bir dans pisti oluşturulmuştu, çok geçmeden dansçılar o kadar çok toz kaldırdılar ki göz gözü görmez oldu. Rock müziğin henüz moda olmadığı o günlerde, köydeki herkes *Bambuco* ve *Vallenato* tutkunuydu. Bu müzik tarzlarında, insanı hayran bırakacak kadar karmaşık yöntemlerle sürekli bir ezgiden diğerine geçiliyordu; kullanılan müzik aleti de küçük bir gitara benzeyen ve mandolin ya da bazuki gibi çalınan on telli bir çalgı, yani *tiple*ydi. O günlerde en sevilen dans "*El Pollo Del Vallenato*"ydu; bu dansın temel özelliği dansçıların tavukları

taklit etmesiydi. Solucan arıyormuş gibi bir ayaklarıyla toprağı eşeliyorlar, horozların gülünç azametiyle çalım satarak yürüyorlar, gaga vuruyormuş gibi başlarını aşağı yukarı sallıyorlar, bu sırada kollarını çırpıyorlardı. Şarkı bittiği zaman hep birden taşkınca gıdaklıyor, horoz gibi ötüyorlar, arkasından katıla katıla gülüyor ve yeni bir şişe *Aguila* bulmak için dağılıyorlardı.

O gece herkes burnunun ucunu göremeyecek kadar içtiği ve marihuana yüzünden göklerde uçtuğu için kimse Figueras'ı tanımadı. Birkaç saat içinde Chiriguana'lı körpecik fahişelerin hepsini sıradan geçirmiş, şimdi Consuelo'nun evinin önünde bitik bir halde sırtüstü uzanmış yatıyordu. O günlerde ailede küçük bir fahişenin olması gurur kaynağıydı, çünkü muhteşem bir kazanç sağlıyordu ve bu yüzden birçok kız daha on iki yaşında başlıyordu bu işe; öte yandan, fahişe olmayan kızların on altısına kadar bakire kalması, ondan sonra evlenmesi bekleniyordu. Yazılı olmayan bu yasanın herhangi bir şekilde ihlali durumunda derhal kurşunlar uçuşmaya başlıyordu. Yine de itiraf etmek gerekir ki, o gece fahişelik etmek gerçekten büyük bir gayret ve dayanıklılık istiyordu; kızlardan çoğu yorgunluğa ve can acısına dayanamayıp dans pistine çıkmışlardı.

Gece yarısına doğru şamata öyle bir artmıştı ki, artık orada ne için bulunduklarını bile hatırlayamaz oldular. Geç gelen bir *vaquero* şehir sinemalarının temel geçim kaynağı olan eski kovboy filmlerindeki gibi bir giriş yapmaya karar verdiğinde kalabalık iyice dağıtmıştı. Adam haykırarak atını dört nala sürdü ve tabancasıyla havaya ateş ederek köye girdi.

Yalpalayarak etrafta gezen askerlerin buna tepkisi hem çok çarpıcı, hem de içgüdüsel oldu. Hepsi de bir anda aynı fikre kapıldılar: Komünistler onları tuzağa düşürmüştü. Hepsi birden yere yatarak ya da binaları siper alarak çılgınca kalabalığa ateş etmeye başlayınca, herkes çil yavrusu gibi dağıldı. Bu ilk ateşten sonra caddede yalnızca acıyla kişneyen yaralı bir at, iki ölü çocuk, üç ölü yetişkin ve kurtulma umudu olmadan tozun toprağın içinde inleyip sızlanan birkaç yaralı kaldı.

Askerlerin hepsi son kurşununu harcayıncaya kadar, yani bir buçuk saat boyunca çatışma devam etti. Komünistlerin nerede olduğu konusunda herhangi bir fikirleri olmadığından, nerede silah ateşlendiğini görürlerse oraya ateş ediyorlardı, yani birbirleriyle çatışıyorlardı. Hepsi de zil zurna sarhoş oldukları ve korkudan ödleri patladığı için yalnızca dört tanesi öldü ve on tanesi yaralandı. Bu can sıkıcı olayın iğrenç finali de askerlerden birinin bir duvarın arkasına el bombası atmasıyla yaşandı. Duvarın arkasından iki eliyle karnını tutan bir onbaşı çıktı. Yalpalayarak caddenin ortasına kadar geldi, bir an donup kaldıktan sonra dehşet içinde uluyarak günahlarının bağışlanması için yakarmaya başladı. Kollarını göğe kaldırdığı anda bağırsakları karnındaki yaradan dışarı fırlayarak yere döküldü. Adam da hıçkırıklarla kesilen son bir ulumayla onların üzerine yığıldı.

Bu dehşetli manzara karşısında birdenbire ayılan askerler birbirlerine seslenmeye başladılar ve ağır ağır saklandıkları yerlerden çıktılar. Hepsi birden onbaşının cesedi etrafında toplandılar ve hiç seslerini çıkarmadan cesede ve birbirlerine baktılar. Zaman zaman bakışları karşılaşanlar gözlerini çeviriyor ve "Benim bir suçum yok, bu olayın benimle hiçbir ilgisi yok," der gibi omuz silkiyordu.

Figueras, Consuelo'nun evinin önünde baygın yattığı yerde uyandı ve gözlerini ovuşturarak doğrulup oturdu. Zorlukla ayağa kalktı ve evin duvarına uzun uzun işedi. Tatmin olmuş bir halde gürültüyle geğirdikten sonra arkasını döndü. Bir an için gözlerine inanamayarak çevresindeki cesetlere aptal aptal baktıktan sonra, tek söyleyebildiği söz şu oldu: "*Mierda maricon*!"

Sallana sallana adamlarının toplandığı yere gitti ve yerdeki cesedi görünce bir haç çıkardı. "Yürüyün kampa geri dönüyoruz," dedi kül gibi olmuş suratıyla.

Askerler hiçbir şey olmamış gibi hantal adımlarla köyü terk ettikten sonra, köylüler ürkekçe kapılarını açıp sağı solu kollayarak dışarı çıktılar. Tıpkı askerlerin yaptığı gibi sokağın ortasında dikildiler ve şaşkınlık içinde birbirlerine bak-

maya başladılar. Profesör Luis çatışma boyunca bir yavaşlayıp bir hızlanarak "*El Pollo Del Vallenato*"nun neşeli melodilerini çalan gramafonu susturdu. Pedro kararlı bir şesle, "bunun hesabını vermeliler!" dedi. Hectoro tabancasını belinden çıkarıp yanlarından ayrıldı. Yaralı askerlerin yattığı yerlerden on el silah sesi geldi.

Figueras ve adamları ertesi gün bölgeden ayrılırken, şimdiden akbabalar tarafından didik didik edilmiş asker cesetlerinin asılı olduğu ağaçların yanlarından geçtiler. Cesetlerin altında köpekler birikmiş düşen parçalar için dövüşüyorlardı. Figueras hiç durmadı, hatta Valledupar'a varıncaya kadar mola bile vermedi. Daha sonra bu şehirde öğrenecekti büyük bir gerilla birliğine karşı kahramanca direnişinden dolayı yeni bir madalya alacağını. Ayrıca, komünistleri tek ve kesin bir saldırıyla ne pahasına olursa olsun yok etmesi için daha büyük bir birliğin başına geçirilmişti.

11

AURELIO'NUN NAVANTE'LER TARAFINDAN EĞİTİLMESİ

Navante'ler beyaz adamın onlardan korkmasından ve nehirlerine "Ölüler Nehri" adını vermesinden büyük bir gurur duyarlardı. Albay Fawcett ve oğlunu, bir de Raleigh Rimell'i öldürenlerin onlar olduğunu hissettirmekten hoşlanırlardı; Winton'a ait olduğu sanılan bir karabinaları vardı, söylenene göre bayat *chicha* yedirerek onu zehirlemişler, sonra da bir kanoya koyup nehre bırakmışlardı. Ayrılıp gitmeye çalışmadığı sürece beyaz adama konukseverce davranırlardı; en ufak kaçma teşebbüsünde ise, *bordana*'larla öldürünceye kadar döverlerdi. Bıçağa "*couteau*" diyorlardı, bunu Fransız bir kâşiften öğrenmişlerdi ve çok düzgün bir Paris aksanıyla söylüyorlardı. "Gel biraz yamacıma, benim küçük meleğim" diye bir şarkı biliyorlardı. Bunu da yankilerden, Perululardan ve Brezilyalılardan oluşan bir grup elmas ve altın arayıcısından öğrenmişlerdi. Adamlar onlara tuz hediye etmişler, havan maytaplarıyla gösteriler yaparak kalplerini kazanmışlardı; fakat Maharon'un şef olduğu 1935 yılında kayıplara karışmayı başarmışlardı. Yerlilerin kısmen değiştirmiş oldukları bu şarkı, o gün bu gündür düğünlerde ve şef yardımcılarının göreve başlaması sırasında söylenirdi.

Tüm diğer cangıl Kızılderilileri gibi Navante'ler de, cangılı ya da *cerrado*'yu hiç terk etmemelerine karşın dünyanın en çok gezen halkıydı. Dünyanın dört bir yanma yaptıkları gezintilerde taşıt olarak *ayahuasca* iksiri kullanıyorlardı. Bu iksir onlara sonsuz bir telepati gücü, bedenlerinden dışarı çıkıp, aradaki mesafeyi kat etmeden gidecekleri yere gitme yeteneği veriyordu. Özellikle New York'a gitmeye bayılıyorlar-

dı, orada kendi kendine hareket eden milyonlarca sandık ve insanların tıpkı karıncalar gibi koloni halinde yaşadıkları dev yuvalar vardı. Noosfere yaptıkları bu yolculuklar sonucunda cangılı kesinlikle terk etmek istemediklerine karar vermişlerdi. Cangılda yaşam çok kolaydı, çünkü düzenli olarak çalışma zorunluluğu yoktu ve hiç kimse canının istemediği bir iş yapmak zorunda değildi.

Her biri yaklaşık otuz kişi alabilen çok büyük *choza*'larda yaşar ve gece olduğunda ısınmak için hayvanları da koyunlarına alırlardı. Kocaların hamakları eşlerinin hamaklarının üstündeydi, en altta da çocukların hamakları olurdu. Karanlık bastırdıktan sonra kulübenin basık girişini kapatırlar, ama içeride yanan odunları söndürmezlerdi. Bu sayede dumandan göz gözü görmeyen sıcak bir atmosfer elde edilirdi. Bazı törenlerin ve toplantıların yapıldığı ortak bir kulübeleri de vardı, köyün kulübeleri her zaman için hilal şeklinde dizilirdi. Bunun nedeni *oropendola* tüylerinden yapılmış olduğuna inandıkları Ay'a karşı duydukları büyük saygıydı. Toprağın kuruyup çatlaması sonucu bir köyü terk etmeleri gerektiğinde, ağırlık yapmasın diye eşyalarını geride bırakırlar, kimi zaman da bu eşyaların hepsini, asıl sahipleri kabul edilen kadınlar yüklenirdi.

Navante'lerde görev kavramı yoktu; muz, mısır ve yerfıstığı yetiştirmek dışında hiçbir iş yapmazlardı. Artakalan zamanlarında oyalanmak için bir şeylerle uğraşırlardı. Genç kızlar özenle hamak örerler, yaşlı kadınlar manyok çiğneyip mayalansın diye bir kabın içine tükürerek *chicha* yaparlardı. Erkekler günün büyük bir kısmını avlanmakla ya da balık tutmakla geçirirdi. Aurelio onların yanında geçirdiği zaman zarfında gerçekten de cangılda yiyeceklerin el altında olduğunu öğrendi. *Haruzam* kurbağası da dahil olmak üzere neredeyse bütün hayvanlar yenebiliyordu; harika bir tadı olan *castana*'yla birlikte kırk yedi çeşit lezzetli yemiş vardı; balık avlamak için de birden çok yöntem kullanılıyordu. Bu yöntemlerden bir tanesinde elinde bir ok ve bir yayla (ok iki metre uzunluğundaydı) suyun içinde leylek gibi durup bekleni-

yordu. Başka bir yöntemde ise, suyun içine dallardan örülmüş bir bent konuluyordu. Avcılardan bazıları, ağaç kütüğünden oyulmuş kanoları içinde bendin arkasında beklerken diğerleri ellerindeki çubukları suya vuruyorlar ve paniğe kapılan balıkların kanolara atlamasını sağlıyorlardı. Başka bir yöntem de suya *ushcharchera* dallarıyla vurmaktı, zehirlenen balıklar yüzeye çıkıyorlar ve geriye onları meyve toplar gibi toplanmak kalıyordu. İnanılmayacak kadar çeşitli balık vardı suda; piranhalar çok lezzetliydi ama fazla kılçıklı olduğu için yemek zor oluyordu. *Bufeo* insanların dostu olarak kabul ediliyordu ve dişisinin cinsel organının derisinden afrodizyak bir tılsım yapılması dışında hiçbir amaç için avlanmıyordu. *Piraruca* dünyanın en büyük tatlı su balığıydı ve bütün köyün tek bir balığı yiyip bitirmesi günler sürebiliyordu. Torpilbalığı, zehrinin felce yol açabileceği korkusuyla yenmiyordu; *candiru* hemen hemen iki metre boyundaydı ve yakalandığı zaman tam bir şölen oluyordu; *characanin*'in üst dişlerinin ortası oyuktu ve alt dişleri bu oyuklara giriyordu; bu balıkların ya da *traira* balığının dişleri deriye saplanan dikenleri çıkarmak ve cerrahi müdahaleler için birebirdi. Zırhlı yayın balığı palmiye yapraklarına sarılıp pişirildiği zaman çok lezzetli oluyordu, ama elektrikli yılan balığından kesinlikle sakınmak gerekiyordu; iri bir balık yakalandığı an balıkçı köye girerken baykuş gibi ötüyor ve herkes koşup balığı görmeye geliyordu. Daha sonra balığı taze tutmak için ıslak kumun içine gömüyorlardı.

Navante'ler hayvanları avlamak için nadiren *cerebetana* kamışlarını ve ucuna kürar zehri sürülmüş küçük okları kullanırlardı. Hepsi de ok ve yay kullanmakta ustaydı. Yayı kavradıkları ellerinde bir demet ok tutarak seri atış yapmakta üstlerine yoktu. Okların yapılması çok zordu, belki de bu yüzden nişancılıkta ustalaşmak için öylesine uzun bir eğitimden geçiyorlardı. Misyonerlerin gelişini daima coşkuyla karşılıyorlardı, çünkü onları öldürdükten ya da korkutup kaçırdıktan sonra kulübelerindeki çivileri söküp oklarının ucuna takıyorlardı, bu şekilde yapılan oklar kemik uçlu oklara gö-

re çok daha etkili oluyordu. Dört şey için avlanırlardı: beslenme, vahşi hayvanlardan korunma, alet yapma ve süslenme. Dünyanın en büyük kemirgeni unvanına sahip kıt akıllı bir tür kobay olan *capybara* dişlerinden çok iyi keski yapılıyordu; kuşları da ucu kör oklarla avlıyorlardı. Düşürdükleri kuşların en güzel tüylerini yolarak *acangatara* başlıkları yapıyorlardı. Sersemleyen kuşlar kendilerine geldiklerinde ya serbest bırakılıyor ya da hüzünlü tüy kaynakları olarak alı konuyorlardı. Bu zavallı tutsaklar er ya da geç bakımsızlıktan ölüyorlardı.

Navante'lerin en sevdikleri yiyecekler papağan, *ciapu* (muz çorbası), sessiz çıngıraklı yılan, kıyıdaki kumların içinden çıkarılan kaplumbağa yumurtaları, sorguçlu ya da sorguçsuz ağaç tavuğu, deli balı, istemedikleri ziyaretçilerine sundukları *piquia* denen, tiksinti verecek kadar yağlı bir çorba, dört uçlu oklarla vurdukları, derisi yüzüldüğünde korkunç derecede çocuk cesedine benzeyen ve karınları bağırsak parazitleriyle dolu maymun türleriydi.

Hayvanları ne kendilerinden aşağı, ne de üstün görürlerdi; onları kendileriyle denk kabul ederler ve ehlileştirilmesi imkânsız görünen çeşitli hayvanlar beslerlerdi. Bazı hayvanları kesinlikle yemez ve avlamazlardı; bunlar arasında bitlerini yiyen balaban kuşu, bakirelere bekçilik eden *urutau* kuşu ve uykuyla bağdaştırdıkları sincap vardı. Hiç mideleri bulanmadan sürüyle yaprak kesen karınca, yabanarısı lavrası ve ateşte pişirildiği zaman tadı anason tohumuna benzeyen çekirgelerden yerlerdi.

Kadınların *uluri*'lerini çıkardıkları ender olaylardan biri de karınca avıydı. *Uluri* ağaç kabuğundan yapılmış, kenarları üçer santim uzunluğunda bir üçgendi, belin çevresini dolaşan bir iple tutturuluyordu. Üçgenin alt köşesinden çıkan başka bir ip bacak arasından sıkıca geçerek kalçaların üstünde diğer ipe bağlanıyordu. *Uluri*'nin en önemli amacı edep yerine dikkat çekmekti, o küçük üçgen alt tarafları gösteren bir ok işareti gibi görünürdü. Bir kızın *uluri* giymesi ergenlikten çıktığının ispatı sayılıyordu, giymeyenler çıplak adde-

diliyor ve ayıplanıyordu. Ne olur ne olmaz diye kadınlar sürekli yanlarında yedek bir *uluri* taşırlardı. Hem erkekler, hem de kadınlar binlerce küçük salyangoz kabuğundan yapılmış kolyeler takıyorlardı. Kadınlar bu kolyeleri yapmak için altı ay boyunca kabukları taşlara sürterek daha küçük ve ince olmalarını sağlıyorlardı. Sonra her bir kabuğun ortasına sivri bir dal ya da bir hayvan dişiyle delik açılıyor, delinmiş kabuklar tek tek yabani pamuktan yapılmış iplere diziliyordu. Oğlanlar bu kolyeleri çoğunlukla bellerine takıyorlar, erkekler de jaguar pençelerinden bir kolye, ya da ayak bileklerine taktıkları ağaç kabuğundan minik halkalar dışında başka hiçbir şey giymiyorlardı. Tıpkı ortaçağdaki Oc Katharileri gibi art arda dizilip birbirlerinin bitini ve kenesini temizlemek için saatler harcıyorlardı. Neredeyse günde birkaç kez banyo yaptıkları için bitlerden ve kenelerden başka hiçbir asalak barınamıyordu üstlerinde. Yalnızca törenlerde kendilerini tepeden tırnağa boyadıkları zaman giyinik oldukları söylenebilirdi. Sarı ve kırmızı renkler için *Pquia* yağı (çorbada kullanılan) *anatto* ile karıştırılır, beyaz için kül kullanılır, mavi ve siyah için de *genipapo* tercih edilirdi. Bu boyalar hem aslında açık renk olan tenlerini tütün gibi kahverengi gösteriyor, hem de bufalo sinekleri veya hummaya yol açan tatarcıklar gibi sokan ya da ısıran sinek ve böceklerden onları koruyordu. Mümkün olduğu kadar çıplak olmak istedikleri için vücutlarındaki bütün tüyleri alıyorlar, bir tek saçları kalıyordu. Amazon Kızılderililerinin doğuştan köse olduğu masalı da buradan çıkmıştı.

Aurelio örgü örgü saçlarına rağmen kabilenin yaşam tarzına kolayca uyum sağladı. Çok fazla çalışmadan sade bir yaşam sürmenin yollarını, faydalı olmaksızın meşgul görünmeyi öğrendi; kızlarla oynaşmak, yani "*toke-toke*" gibi basit şeylerden zevk almanın yollarını keşfetti.

Aurelio zamanla mutluluğun sırrına erdi; Navante'lerin inanışına göre cennetin dünyadan tek farkı insanın oraya daha önce gidenlerle ve kabilenin atası Mavutsinin'le birlikte olabilmesiydi. Aurelio *paje*'den şifalı bitkileri bulup ilaçlar

hazırlama sanatını, ruhlarla görüşüp pazarlık yapma yollarını öğrendi. Bütün mitleri ve en saklı anlamlarını öğrendi. Tüm yıldızların ve gök cisimlerinin, hatta aralarındaki boşlukların isimlerini öğrendi. Onun boşluğu Güney haçı takımyıldızının hemen yanında bulunan "tapir"di. Onların dillerini öğrendi ve böylece yeni bir düşünme yolu keşfetti. Navante dilinde nesneleri sınıflandıran kelimeler yoktu, bu yüzden genellemeler yapmaya pek meyilli değillerdi. En ufak ayrıntıya dek her şeyi ayrı ayrı isimlendiriyorlardı, ancak bu yüzden dilleri öyle hızlı değişiyordu ki, gelişmeleri takip edebilmek için gidip diğer köylerde zaman zaman konaklamak gerekiyordu. Bir İngiliz antropologu onların dillerinin ilkel ve kullanışsız olduğunu yazmıştı, ancak bu sonuca varmasının sebebi zekâ özürlü olduğu için kabileden dışlanmış bir kızla konuşmuş olmasıydı. Aslında onların kelime haznesi Shakespeare'in kelime haznesinden bile genişti ve dilleri de tez canlı antropologların dillerinden çok daha zengindi.

Aurelio bu halkın yaşamındaki tüm özgünlükleri öğrendi ve geleneksel tarzda oyuncaklar yapması sayesinde en çok çocuklar arasında sevildi. Çubuğa tutturduğu bir ağustos böceğiyle onlara çıngırak yapmıştı; çubuk sallandığı zaman ağustos böceği hiddetle cırlıyordu. Pamuk yumaklarını *mutucana* atsineklerine bağlıyordu, çocuklar atsineğinin birkaç metre uçmasını izliyorlar, sinek yorulup bir yere konunca tekrar yakalıyorlardı. Çocuklara küçük yaylar ve oklar yapıyordu; hele ucuna taktığı ceviz kabuğu sayesinde uçarken zırıldayan okları pek seviliyordu.

Aurelio onlardan güreş sanatını öğrendi, esir aldıkları bir yanki onlara jujitsu öğrettikten sonra iyice karmaşık bir hal alan güreş müsabakaları, tıpkı judoda olduğu gibi taraflardan birinin sırtının yere gelmesi ile son buluyordu. Göğüs yumruklama sanatında ustalaştı; bu hareket selam vermek için kullanılıyordu ve kişilerin sosyal statüsüne göre biçimi değişebiliyordu. Cangılda haberleşmek ve avlayacağı hayvanı aldatmak için çeşitli hayvanların seslerini taklit etmeyi öğrendi. Dişten ve midye kabuğundan bıçak ve ok ucu yapmak-

ta, bir de bambu kesmekte iyice ehil oldu. Pan flüt ve ağaç kabuğundan borular kullanarak kulübelerin içinde diğerleriyle birlikte müzik yaptı. Kadınların, erkek çalgıcıları görmelerine izin verilmiyordu, çünkü çalgıcılık kadınlara özgü bir iş sayılıyordu. Eğer kadınlardan biri çalgı çalan bir erkek görürse, hakarete uğrayan çalgıcının erkekliğini ispatlamasına izin vermek zorundaydı. Eğer bu kadın değil de küçük bir kızsa çalgıcı onun büyümesini bekler, sonra da yapması gerekeni yaparak şerefini kurtarırdı.

Aurelio çiftleşme dansı yoluyla iki kez evlendi ve insanın beslemesi gereken bir kaynanası olmasının nasıl bir şey olduğunu öğrendi. Kurallara göre kaynanasıyla kesinlikle konuşamıyor, ne söyleyecekse karısı aracılığıyla söylüyordu. Her iki karısı da ölmeden önce ona çocuk doğurdu ve böylece anneliğin nasıl bir şey olduğunu da öğrendi. Her doğumda hamağında dört gün boyunca doğum sancılarıyla inliyor ve yere çömelip bir deliğe kolayca doğuran eşi de başında bekliyordu. Kabilenin inanışına göre erkekler bu yolla kadınların doğum sancılarını kendi üstlerine alıyorlardı.

İki kez evlilik yemini etti, şöyle:

Kendimi besler gibi bu kadını besleyeceğim.
Kendimi sakınır gibi bu kadını sakınacağım.
Bu kadına erkekliğimi kullanma hakkını vereceğim.

Sadakatsizliği yüzünden karısını yasanın gerektirdiği şekilde dövmek zorunda kalmadı; karılarından hiçbirine tecavüz eden olmadığı için, kendini savunma hakkı olmayan tecavüzcüyü dövmek ya da onun karısına tecavüz etmek zorunda da kalmadı. Aslında diğer kabilelerin üyeleri dışında suç işleyen yoktu, onlar da genellikle kadınlarını kaçırmaya kalkışırlardı, özellikle de çömlek yapmakta usta olanlarını. Kadınlar böyle şeyleri normal karşılar, nereye götürülürlerse orada mutlu mesut yaşamaya devam ederlerdi, hatta içlerinde birkaç farklı kabilede bulunmuş olanlar bile vardı.

Kadınlar, erkeklerin katılmadığı ayinler düzenlerlerdi. Ko-

cası ölen bir kadın saçlarını kökünden keser, tekrar çıkıncaya kadar kimse onunla evlenemezdi. Bu sayede yas tutmak için yeterli bir zaman kazanılıyor, saçların uzaması yaklaşık dokuz ay aldığından, bu arada doğum yaptığı takdirde babanın kimliği konusunda şüpheye mahal kalmıyordu. Kadınların inanışına göre ergenlik dönemi çok tehlikeliydi; bu sırada fazla heyecan, coşku, korku ya da hayal kırıklığı yaşanmaması gerekirdi. Kızlar bir kulübenin içinde palmiye filizlerinin üstüne otururlar, saçlarını önlerine dökerek altı ay boyunca beklerlerdi. Bu sırada hiç kimseyle konuşmaz, yalnızca geceleri annelerinin refakatinde dolaşmaya çıkabilirlerdi. Bu koza dönemi sona erdiğinde *uluri* giymeye ve evlenmeye hak kazanırlardı. Oğlan çocukları bu konuda onlar kadar şanslı değillerdi, onların erkek olması için üç ay gerekirdi. Müzisyenliğini erkeklerin yaptığı bir sosyal kulübe benzeyen, adet gören kadınlara özel ağıla erkeklerin girmesi kesinlikle yasaktı.

Aurelio'nun karılarını ve çocuklarını nasıl kaybettiği, Navante'lerden nasıl ve neden ayrıldığı başka bir hikâyenin konusu, Chiriguana'da Carmen'le karşılaşması ve onunla evlenmesi de öyle; ama burada bahsi geçen olayların anlatılma nedeni *Sierra*'dan bir Aymara Kızılderilisi olan Aurelio'nun cangıl hayatını nasıl bu kadar yakından tanıdığını –Pedro bunun nedenini bir türlü anlayamamıştı– açıklamaktır. Keza cangılda ilerlemenin başka bir yolu olmadığı için Aurelio ömrü boyunca düz bir hat tutturarak yürümüştür.

12

FEDERICO'NUN GERİLLA OLMAYI ÖĞRENMESİ VE GENERAL FUERTE'NİN ESİR ALINMASI

Federico'ya yol gösterme ve göz kulak olma işi Garcia'ya verilmişti. Kilisenin tüm öğretilerine ve emirlerine karşı çıkıp yine de bir rahip ve Katolik olarak kalabilen; bu arada Marksistliği ve devrimciliği de elden bırakmayan devrimci rahiplerden biriyle karşı karşıya olduğunu fark eden Federico bu işe çok şaşırdı.

Garcia, Profesör Luis'in de doğup büyüdüğü yer olan Medellin Dağı'nın eteğine kurulmuş şirin bir kasabada yaşayan orta halli bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmişti. On dokuz yaşındayken kendilerinden daha zengin bir ailenin kızına âşık olmuş, kızın ailesi toplum nezdinde kabul edilemez olan bu ilişkiye bir son vermek için onu Kostarika'daki akrabalarına göndermişti. Kız San Jose'de kaymak takımından bir Uraguaylı'yla evlenince, kalbi kırılan Garcia kendisini Meryem Ana Kilisesi'nin kollarına atmıştı. Çömezliği sırasında daima başı önünde, ciddi ve çalışkandı, ama zaman zaman sapkın fikirlerini açıklayarak hocalarını huzursuz ediyordu. Bu yüzden onu kuş uçmaz kervan geçmez bir yere gönderdiler. Bu tip uygunsuzlukların orada kimseye zararı dokunmayacaktı, zaten o da büyük bir bağlılıkla yerine getiriyordu görevini.

Zengin kadınların, gittikleri kilisenin rahibine anlaşılmaz ve delicesine bir tutkuyla sevdalanması pek de nadir görünen bir durum değildir, hatta kimileri işi rahibin ayaklarına kapanmaya kadar vardırır ve onu ayartmak için ellerinden geleni yapar. Peder Garcia bu durumla ilk karşılaştığında nazik ve anlayışlı bir tepki gösterdi; kadına kesin ama şefkatli bir

söylev çekerek bunun mümkün olmayacağını söyledi. Ama kadın bir türlü peşinden ayrılmayıp her fırsatta ona cilvelenmeye devam edince işler çığrından çıktı ve bütün kasaba rahibin gayri meşru ilişkisi hakkındaki asılsız dedikodularla çalkalanmaya başladı. Günün birinde bıkkınlığın verdiği bir kızgınlıkla artık yalnız bırakılmak istediğini kadına yüksek sesle söyleme gafletinde bulundu. Kadın bu şekilde azarlanmayı Hıristiyanca karşılamak yerine üstüne alındı ve incinmiş gururunu tamir etmek için intikam almaya yemin etti. Derhal evine gidip rahibin ona birkaç kez tecavüz etmeye yeltendiğine, üstelik bunu özellikle günah çıkarma bölmesinde veya sunağın üstünde yapmak gibi sapıkça bir arzusu olduğuna dair piskoposa bir mektup yazdı.

Piskopos'un konuyu araştırmak için gönderdiği keşişler gizlice kasabaya gelmelerinin üzerinden çok geçmeden barlarda ve kerhanelerde onun hakkında envai çeşit, edepsizce dedikodu anlatıldığını ve başrolünde Peder Garcia'nın bulunduğu sayısız müstehcen fıkra uydurulmuş olduğunu öğrendiler. Peder Garcia kilise mahkemesince yargılandığı sırada boş yere savundu masumiyetini; karar çoktan verilmişti ve yargılamanın sonunda cinsel ilişki kurmaktan suçlu bulunarak piskoposun kararıyla cübbesi elinden alındı.

Bu ceza Peder Garcia'nın zihninde büyük bir karmaşa yarattı, çünkü piskoposun onu haksız yere mahkûm etmekle çok büyük bir günah işlediği inancındaydı. Geceler boyu kabuslarında piskoposun ateşlerde yandığını ve Cehennem'in türlü işkencelerine maruz kaldığını gördü.

Bir sabah şevkle dua ettikten sonra piskoposun ruhunu kurtarmak için kendi masumiyetini yok etmeye ve mahkum edildiği suçu gerçekten işlemeye karar verdi. Gittiği kerhanedeki kızcağız onunla yatmadan önce haç çıkarınca Garcia işi bittikten sonra kızın günahlarını affetti. Garcia'nın o günden sonra cinsel ilişki kurmayı bir alışkanlık haline getirdiğini söylemek çok da yanlış olmaz; bu günahı ne kadar çok işlerse piskoposun ruhunu kurtardığından o kadar emin olabileceği gibi bir düşünceye saplanmıştı çünkü.

Garcia vaizlik işine kendi başına devam etti; arkasında onu besleyecek bir kilise olmadığından geçimini dilencilik ederek sağlıyordu. Köy köy dolaşmaya başladı, hastalar ve ölüm döşeğindekiler için dua ediyor, sadaka için el açıyor, İncil'den pasajlar okuyarak vaazlar veriyor ve evlilik düzeyindeki birliktelikleri takdis ediyordu. *Campesino*'ların yoksulluğu, cehaleti ve sıkıntıları onu her gün biraz daha sinirlendiriyor, hayrete düşürüyor, canını sıkıyordu. Günün birinde casus olduğu şüphesiyle gerillalar tarafından kaçırılınca nihayet kendisini hakiki biraderlerinin yanında buldu.

Birkaç gerillanın, onu, bir sokaktaki üç kerhaneye de girip çıktığını görmesi üzerine kaçırılmıştı. Böyle şeyler yapan bir kimsenin kesinlikle rahip olamayacağına, aslında rahip kisvesine bürünmüş bir casus olma ihtimalinin yüksek olduğuna karar vermişlerdi. Franco, sırtına bir Kalaşnikof namlusu dayamış, kerhanelerin bulunduğu yerden alıp götürmüştü.

O sırada kampın yönetimi ikinci liderdeydi. Birinci lider devrimci mücadeleye kaynak sağlamak için taşrada bir şantaj kampanyası başlatmış, yeterince para toplanınca da hepsini alıp İspanya'ya kaçmıştı. İkinci lider yaklaşık bir yıl sonra aynı şeyi yapmayı düşünüyordu ama o sırada liderlik görevini gönüllü gönülsüz yürütmek zorunda olduğundan, postalının burnunu ve dipçiğini kullanarak Peder Garcia'yı öyle kötü dövdü ki, dayağın sonunda rahip kan tükürmeye başladı, elini kaldırıp haç çıkarmaya bile hali kalmadı. Onu bir ağaca bağlayıp gece boyunca orada bıraktılar ama sabah olduğunda ölü gömme ayininin tamamını ezberden okuyarak bir rahip olduğunu kanıtladı, sonra da, önceki gece yaptığı zalimce işten dolayı ikinci liderin günahlarını affettiğini söyledi. Bunun üzerine gerillaların içine bir kurt düştü; her ne kadar uçkur düşkünü olsa da, bir rahibi öldürmek istemiyorlardı. Diğer yandan, gitmesine de izin veremezlerdi çünkü onları ihbar etmesinden çekiniyorlardı. İkinci lider onu, konuşamasın diye dilini, yazamasın diye ellerini kesip kendilerini tekrar tanıyamasın diye gözlerini oyarak serbest bırakmak-

tan yanaydı. "Ülken için küçük bir fedakârlık olarak görmelisin bunu," dedi ciddi ve tepeden bakar bir sesle.

"Buna hiç gerek yok," diye cevap verdi Garcia. "Eğer izin verirseniz, burada kalmak ve sizinle birlikte savaşmak istiyorum."

"İhanet etmeye kalkarsan seni oracıkta vururuz," diye hayretler içinde cevap verdi ikinci lider.

"İhanet etmeye kalkarsam, önce ben kendimi vururum," dedi Garcia.

"*Tiene cojones*!" diye bağırdı gerillalar, bıyık altından gülerek.

Garcia ufak tefek, kıvrak bir adamdı. Bir tavşanın hızına ve hüzünlü yüzüne sahipti. Çok geçmeden diğerleri gibi sakalları uzadı ve teni esmerleşti, tıpkı onlar gibi güneşin alnında gözlerini dikip ufku seyrettiği için gözlerinin çevresinde kırışıklıklar oluştu. Ama yine de yıpranmış dini giysilerini hiç çıkarmadı, hem de hareketlerini yavaşlatmasına ve sıcak havalarda onu kan ter içinde bırakmasına rağmen. Zaman içinde inceliği, yiğitçe savaşması, bilgece görüşleri ve yoldaşlarını her koşulda koruyup kollaması sayesinde, dinsizliği yürekten benimseyen Marksistlerin bile saygısını kazandı; İncil'den, tıpkı Engels'in sözlerine benzeyen vecizeler bulup çıkarmasının da bunda etkisi büyüktü.

Henüz ağzı süt kokan Federico'nun üstüne kol kanat geren, ona silah kullanmayı öğreten, nasıl tuzak kurulacağını gösteren, hangi yemişlerin zehirli, hangi bitkilerin şifalı olduğunu tek tek anlatan, çatışmalarda hep yanı başında savaşan, Federico'nun çatışma yarası olarak adlandırmaktan hoşlandığı kesikleri tedavi eden Garcia'ydı. Bir yandan da Federico'yu günahlarından arındırdı, keçisini vurmaya çalıştığı uzun boylu *campesino*'nun ölümünden dolayı onu affetti.

Federico uçurumun tepesinden General Carlo Maria Fuerte'yi işaret ettiğinde o da yukarıdaydı.

"Haydi gidip silahını alalım," diye fısıldadı Federico. Garcia bir süre sakalının ucunu çekiştirerek düşündükten sonra görüşünü belirtti:

"Bana sorarsan, bir tüfeği değil de bir tabancası olması onun farklı biri olduğunu gösteriyor. Aklı başında hiç kimse avlanmak için tabanca kullanmaz. Silahıyla birlikte onu da alıp Remedios'a götürsek daha iyi olacak gibi geliyor bana. Ayrıca boynuna asılı olan dürbün de insanda şüphe uyandırıyor; deneyimlerime göre *peon*'lar dürbün taşımazlar."

Garcia'nın bu parlak fikirlerinden etkilendiğini belli etmemek için Federico çok direndi, sonunda onun dengiymiş gibi başını sallayarak cevap verdi: "Dikkat edersen *burro*'su da bir *campesino* için fazla sağlıklı, Garcia. Bence bu da şüpheli bir durum."

Garcia bıyık altından güldü, sonra parmağıyla aşağıyı işaret ederek ilk olarak kendisinin ineceğini belirtti. Hiç ses çıkarmadan ustaca yardan aşağıya kaydılar ve bir dönemecin hemen sonrasına, patikanın iki yanındaki çalıların arkasına gizlendiler.

General Carlo Maria Fuerte, eşeğinin üstünde, Juarez'den hisli bir türkü tutturmuş geliyordu; köşeyi döndüğü anda karşısında tepeden tırnağa silahlı iki adam gördü, bir tanesinin daha sakalları bile çıkmamıştı. Bu durum onun için öyle beklenmedikti ki, sadece "*Bandidos*?" diyebildi kısık bir sesle.

Oğlan elindeki uzun namlulu ve eski görünüşlü tüfeği dikkatle doğrultarak gururla cevap verdi: "*No Senor; guerrilleros.*"

"Haa?" dedi General, daha da büyük bir şaşkınlık içinde.

"Kim olduğunuzu ve burada ne aradığınızı sormamın bir sakıncası var mı?" diye lafa karıştı Garcia. Yarı makineli tüfeğinin namlusuyla önce dürbünü sonra fotoğraf makinesini işaret etti, gözdağı olsun diye hazneye bir kurşun verdikten sonra ekledi: "Bir de şu aletleri neden kullandığınızı merak ediyorum?"

General yalan söylerse bedelini çok ağır ödeyebileceğini sezinlediği için gerçeğin bir kısmını söylemeye karar verdi. "Ben kelebekler ve arıkuşları üzerine bir araştırma yapıyorum. Şu anda arıkuşlarının peşindeyim ve adım da Fuerte."

"Demek, arıkuşları," dedi Garcia. "Peki Sagreras'ın, '*Imitacion al Vuelo del Picaflor*' adlı parçasını duydunuz mu hiç?"

"Duymaz olur muyum, bir keresinde Buenos Aires'te duymuştum. Ama onu daha çok kısaltılmış adıyla, yani 'El Colibri' olarak bilirim."

"İlim irfan sahibi bir insanla karşılaşmak ne büyük bir şeref," diye bağırdı Garcia. "Gelin tartışmamıza sizi liderimize götürürken devam edelim. Lütfen beni zor kullanmaya mecbur etmeyin."

Federico, Lee Enfield'ını General'in sırtına dayadı ve hep birlikte patikadan ayrıldılar. Federico'nun yularından tuttuğu *burro*'nun sık sık yürümeyi reddetmesi ya da başka yöne gitmeye çalışması dışında hiçbir sorunla karşılaşmadan yolculuk ettiler.

Kamp olarak kullandıkları terk edilmiş Kızılderili köyüne gelene kadar Garcia ve General Antonio Lauro'nun Venezüella valslerinden konuşmuşlar, Paraguaylı gitarist Agustin Barrios'un kocaman elleriyle çok alışılmışın dışında ama iyi müzik yaptığı konusunda fikir birliğine varmışlar, Arjantinli Ginastera'nın müziğini yerin dibine batırmışlar, Meksikalı Chavez'inkini göklere çıkarmışlar, Brezilyalı Villa-Lobos'a övgüler düzmüşlerdi. Köye girerken Garcia *saudade*'nin iyi söylenirse ne kadar acıklı olabileceğini göstermek için General'e "Mis Dolencias"ı söylüyor, General de onun yer yer sökülmüş kirli giysilerinin aslında rahip giysileri olduğunu henüz fark ettiğinden şaşkınlık içinde dinliyordu.

Onlar kampa girer girmez çevrelerinde bir sürü gerilla peydah oldu; neler olacağını görmek için, sohbetlerine ara vermeksizin çevrelerinde toplandılar. General onların seslerini sanki aralarında kalın bir cam varmış gibi derinden derine duyuyor, düş görüp görmediğinden emin olmaya çalışıyordu.

Göz açıp kapayıncaya kadar Remedios'un karşısına getirildi ve Garcia olanları bir bir anlattı. "Üstünü arayın," dedi Remedios. Garcia General'e dönerek, "müsaade eder misiniz?" diye sorduğunda gönülsüz de olsa olumlu bir cevap aldı.

Şu işe bakın ki, General yolda gelirken evraklarını ve askeri kimlik kartını bir çalının içine atmayı akıl edememişti. Garcia birkaç saniye sonra her ikisini de General'in gömleğinin cebinde bulup çıkardı.

"*Madre de Dios*!" diye bağırdı Remedios. "Bu adam hem bir General, hem de Cesar'ın askeri valisi! Onu esir aldığınıza inanamıyorum! Hemen konseyi toplamamız gerek. Federico!"

Federico, kulübeden dışarı fırlayıp kulak kesilmiş bekleyen kalabalığa doğru ilerledi. "Konsey! Konsey!" diye bağırdı kollarını sallayarak. Kulübelerden başka pejmürde kılıklı savaşçılar da çıktı ve hep birlikte Remedios'un kulübesinin önüne halka şeklinde oturarak merakla neler olduğunu birbirlerine sormaya başladılar.

Kulübenin içinde Garcia, Generali azarlıyordu. "Sen bir yalancısın. Bir böcekbilimci ve arıkuşu uzmanı olduğunu söylemiştin. Tanrının huzurunda yalan söylemek günahtır, silahlı adamların huzurunda yalan söylemekse aptallıktır."

General gülümseyerek baktı ona. "Ben yalan söylemedim. Ülkemizdeki kelebekler üzerine yazdığım kitabı görmek istersen eşyalarımın arasında bulabilirsin. Eğer hoşuna giderse okuyabilirsin de."

"Teşekkür ederim, *Patagonya'da Aylak Günler*'i de okumama izin verir misiniz?" diye sordu yeniden yumuşayan Garcia.

"Elbette," dedi General, "ama ne olur sayfaları fazla açmayın."

"Buranın iklimi ve böcekleri kitaplarınızı benden daha hızlı eskitirler."

"Bu konuda çok haklısınız. Neredeyse kitaplarımın hepsinde güvelerin açtığı delikler var, hele yağmur mevsiminde kapaklarını kaldırmaya bile cesaret edemiyorum, çünkü nem yüzünden dağılıveriyorlar."

Garcia bir kahkaha attı. "Eğer barış zamanında yaşıyor olsaydık, kitapların tropik iklimden zarar görmemesi için yöntemler keşfetmekle uğraşabilirdik General."

"Barış zamanında yaşıyor olsaydık halka o kitapları okumayı da öğretirdik, ama korkarım bizi sizden koruması için orduya bu kadar para harcarken böyle bir şey yapmamıza imkân yok."

"Askerlerinizin terhis edildiklerinde eğitim öğretimle uğraşacaklarını pek sanmıyorum," dedi Garcia. "Nedense pueblolarda karşılarına çıkan her öğretmeni öldürmek gibi bir alışkanlıkları var; eğer bu öğretmen kadın olursa durum değişiyor tabii, önce ırzına geçiyor, sonra öldürüyorlar."

Garcia ve General birkaç saniye boyunca sessizce birbirlerinin yüzüne baktıktan sonra General konuştu: "Eğer bu doğru olsaydı hepsini askeri mahkemeye çıkarırdım, dostum. Ancak doğru olduğuna inanmam çok zor."

Garcia alayla gülerken koluna konan bir sivrisineği kovaladı. "General, eğer sizi kurşuna dizmeye karar vermezsek, bir süre bizimle kalacağınızı sanıyorum. Bu zaman zarfında ordunun marifetlerini kendi başınıza öğreneceğinizden hiç kuşkum yok. Cesar'da komuta sizde olmasına rağmen hiçbir bilginiz olmaması beni gerçekten şaşırtıyor, çünkü emirleri onlara siz veriyorsunuz."

General birden ciddileşti. "Ben kimseye suç işleme emri vermem, Peder. Aksini söyleyerek bana hakaret ediyorsunuz."

"Demek ki sağ elin yaptıklarından sol elin haberi yok," dedi Garcia.

"Bence sol kanadın da kendi yapıp ettiklerinden haberi yok," diye cevap verdi Fuerte. "Her şeye rağmen, sizden bir ricam olacak, Peder."

"Neymiş o?"

"Eğer ölmem gerektiğine karar verilirse önce günahlarımı çıkarır, sonra da uygun bir şekilde gömer misiniz?"

"İşlerin bu hadde varacağını pek sanmıyorum, ama gerekirse bu isteklerinizi yerine getirmek benim görevimdir."

"Sağ olun, Peder. Peki neden elinize silah alıp dağa çıktığınızı sorabilir miyim? Siz bir din adamı değil misiniz?"

"Bu dünyaya iyilik yapmak için geldiğime inanıyorum. Pe-

ki ya siz, kelebeklere tutkun, Chavez dinlemeye bayılan kültürlü bir insan, neden ordudasınız?"

Tam o sırada Federico telaşla içeri girdi. "Onu dışarı çıkar Garcia. Halkın ve uygarlığın düşmanı olarak konsey tarafından yargılanacak."

General'in yüzünde alaycı bir gülümseme belirdi. "Öyleyse gidelim, Peder. Ayrıca sorunuzun cevabı sizin az önce verdiğiniz cevapla aynı."

Kuş bilimci General kırık dökük ottan kulübenin loş serinliğinden dışarıya, amansızca parlayan güneşin altına çıktı.

Kamaşan gözlerini kısarak çevresine baktığında, yarım daire şeklinde oturmakta olan haydut kılıklı otuz kadar savaşçının ortasında ayakta durduğunu gördü. Savaşçılardan bazıları ilgiyle onu inceliyorlar, bazıları da öfke ve nefret dolu gözlerle bakıyorlardı. Bu gözlerde yanan intikam ateşi, dağları kasıp kavuran tropikal güneşten bile daha yakıcı ve sersemleticiydi. General arkasını dönüp Garcia'ya seslendi: "Ayrıca, *burro*'ma iyi davranın. Onun adı Maria'dır."

13

BİR CAMPESINO'YU SİLAHŞOR YAPMANIN YEGÂNE YOLU

Campesino'ların gerilla olma nedenleri şehirlerde yaşayan küçük-burjuva entelektüellerin nedenlerinden farklıdır. Küçük-burjuvalar için teorik bilgi önce gelir; öğrenci evlerinde ve kantinlerde yapılan uzun tartışmalarla bu bilgileri güçlendirilir. Sonra günün birinde bu entelektüeller kıra çıkma zamanının geldiğine karar verirler ve tıpkı Hugo Blanco'nun Peru'da yaptığı gibi köylüleri ve madencileri örgütlemeye, politize etmeye çalışırlar. Kimileri de şair Javier Heraud ya da Che Guevara gibi, arkalarında büyük kahramanlık öyküleri bırakmak için cangıla, dağlara gider ve gerilla mücadelesi başlatırlar; bunlar zaman zaman bir miktar toprak ele geçirseler de sürekli ellerinde tutamazlar, çünkü köylüler ve hainler bulundukları yeri orduya bildirir.

Campesino'ların bir çoğu İspanyolca bilmez, okuma yazmaları yoktur ve dünyanın geri kalanından tamamıyla habersiz olarak yaşarlar. Uzun cümlelerle anlatılan fikirlere ilgi duymazlar ve nadiren gerilla olurlar, çünkü her şeyi olduğu gibi kabul eder ve ekinlerini ya da sürülerini kaybetmekten korktukları için *minifundio*'larını bırakamazlar.

Yine de büyük bir kısmı, bir baştan bir başa at sırtında bir hafta ya da daha fazla bir zamanda ancak geçilebilen dev *encomienda*'larda feodal koşullarla çalışırlar. Bolivya'da ve Peru'da toprak reformları yapılmasına rağmen bu reformlar kırsaldaki yetkililer tarafından uygulamaya pek konmamış, konsa bile koca bir bürokrasi ve rüşvet bataklığında boğulup gitmiştir.

Encomienda'lardan bazıları aydın ve iyi kalpli patronlar

tarafından işletilir. Bunlar, çalışanları için ev, okul ve hastaneler yaptırır, yerel bir polis gücü oluşturup maaşlarını cebelerinden öderler; örneğin, Don Emmanuel böyle bir patrondur.

Oysa Carillo kardeşler başka türlüydü. Carillo'lar çalıştırdıkları binlerce işçiye beş kuruş ödemezler, haftada altı günlük yoğun çalışma karşılığında her aileye bir *minifundio* verirlerdi ki, buradan elde edilen hasadın beşte üçü Carillo'lara giderdi.

Sanki bu olağan dışı kölelik koşulları yeterli değilmiş gibi, Carillo'lar gündelikçileri sindirmek için bir eşkıya sürüsü besler ve yerel yetkililerin işlerine karışmasına izin vermezlerdi. Carillo'lar hiç sakınmadan *jus primae noctis* geleneğini uygular, eğer canları çekerse, karşılarına çıkan kadının kim olduğuna bakmaksızın ırzına geçerdi.

Günün birinde iki kardeş, genç bir kadının, Pedro Arevalo'nun karısının ırzına geçtiler, sonra da kadını öldürdüler ve cesedini koka tarlasında bırakıp gittiler. Arevalo'nun şikâyetçi olmasına mani olmak için, hırsızlık yaptığı iddiasıyla polise şikâyet ettiler ve polisleri de alıp onu tutuklamaya gittiler. Yolda bir şeyler içmek için durdular, ancak öyle sarhoş oldular ki, onu alıp getirmesi için Paulo adındaki genç bir çocuğu gönderdiler. Pedro *burro*'sunun üstünde geldi ve Carillo kardeşlerle arasında büyük bir tartışma yaşandı. Pedro Arevalo onları karısının ırzına geçip öldürmekle suçlarken, onlar da Pedro'yu hırsızlık ve iftira atmakla suçladılar.

Körkütük sarhoş olmalarının yanında, Carillo'ları da pek sevmeyen polisler hemen hemen hiçbir soruna çözüm bulmadan oradan ayrıldılar, Pedro ve Carillo'lar da evlerine döndüler.

Pedro'nun Gonzago ve Tomas adında iki küçük kardeşi vardı; yakınlarındaki bir muz plantasyonunda çalışıyorlar, arta kalan zamanlarında Pedro'ya *minifundio*'sundaki işlerde yardım ediyorlardı. Sonraki akşam Carillo'ların *jagunco*'larıyla birlikte Pedro'yu öldürmeye geleceklerini öğrendiler. Bunun üzerine Tomas ve Gonzago sabahleyin birkaç *campesino*'yla birlikte polis karakoluna giderek Pedro'yu Caril-

lo'lardan korumak için silaha ihtiyaçları olduğunu söylediler. Karakolda bulunan üç polis onlara gayet iyi davrandılar, dertlerini dinlediler, ancak silahları vermeyi reddettiler. Çavuş tam Pedro Arevalo'yu korumak için köylülerle birlikte gitmeyi teklif edecekken, her zaman sabırsız ve heyecanlı olan Tomas tabancasını çekerek silahları derhal vermezlerse onları vuracağını söyledi. Gonzago hemen kardeşinin üstüne atladı, ancak meydana gelen arbedede silah yanlışlıkla ateş aldı ve kurşun çavuşun alnına isabet etti. Bunun üzerine *campesino*'lar diğer iki polisin Tomas'ı adam öldürmekten tutuklamalarına mani olmak için onları bağlamak zorunda kaldılar. Karakolun deposundan dört tüfek ve bir miktar cephane aldıktan sonra Pedro Arevalo'nun barakasına gittiler, ama çok geç kalmışlardı. Pedro'nun cesedi bir *caracolee* ağacının dalında sallanıyordu ve barakası alevler içindeydi.

İntikam ateşiyle yanarak *hacienda*'ya gittiler ve çevresindeki ağaçlarda mevzilendiler. Alberto Carillo iri kıyım gövdesiyle kapı eşiğinde göründüğünde çok kolay bir hedef oluşturdu. Bir yaylım ateş sonucu önce dizlerinin üzerine çöktü, sonra da taraçanın merdivenlerinden aşağı yuvarlandı. Hemen ardından pencerelerden *jagunco* yüzleri göründü, *campesino*'ların çevrede olduğunu ve ateş ettiklerini görünce yeniden kayboldu.

Ondan sonra *hacienda*'nın çevresinde uzun ve zorlu bir kuşatma başladı. Gonzago su deposundan gelen suyun geçtiği kalın su borusunu palasıyla parçaladı. Ardından jeneratörün ana kablosunu keserken elektrik çarpmasından ayakları yerden kesildi, ancak istediğini elde etti, *hacienda*'nın kliması artık çalışmıyordu.

Saatler geçip de güneş doruğa ulaştığında, beton binanın içinde sıcaktan nefes alınamıyordu. Birazcık temiz hava almak için pencereye gelen bir adam, daha nefes alamadan vurulup öldü. *Campesino*'lar, ağaç gölgelerinde kısa siestalar yaparak beklediler; *hacienda*'nın içindekiler ise, saatler geçtikçe umutlarını yitiriyorlardı. Buzdolabındaki bütün biraları içtiler, gömlek düğmelerini teker teker çözdüler, yüzlerin-

de biriken teri gömlekleriyle sildiler ve gözlerini yakan ter damlacıklarından başlarını sallayarak kurtulmaya çalıştılar. Adamlardan biri sıcağa ve korkuya daha fazla dayanamayarak arka kapıdan sessizce sıyrılıp birden koşarak kaçmaya çalıştı. Köylüler yanlarına yaklaşmasını beklediler, sonra adama palalarıyla öyle bir giriştiler ki, çığlıkları *hacienda*'nın içindekilerin yüreklerindeki korkuyu daha da arttırdı. Köylüler adamı öldürdükten sonra *hacienda*'dan rahatça görülebilecek bir ağaca astılar.

Köylüler geceleyin de evin çevresinden ayrılmadılar ve karanlıktan faydalanıp sürünerek kaçmaya çalışan iki *jaguneo*'yu daha vurup öldürdüler. Adamlardan biri hemen ölürken diğeri bir pencerenin altında ağıtlar yakarak Meryem Ana'dan yardım dilendi, şafak söktükten kısa bir süre sonra karnındaki kurşuna daha fazla dayanamayıp ruhunu teslim etti.

Tüm bunlar olurken Gonzago on dokuz, Tomas on sekiz yaşındaydılar. Öldürülen ağabeyleri Pedro yirmi iki, karısı da on yedi yaşındaydı. Üç kardeş annelerini çok küçükken kaybetmişlerdi; kadıncağız oğullarına bir kız kardeş doğurmaya uğraşırken ikisi de ölmüştü, üç kardeş babaları ve geniş bir teyze-hala tayfası tarafından büyütülmüşlerdi. Gidebilecekleri bir okul yoktu ama yine de, manastırda rahibeler tarafından yetiştirilmiş olan bir teyzeleri onlara okuma yazmayı öğretmişti. Carillo kardeşler daha sonra bu manastırı satın alıp depoya çevirmişlerdi. Pedro on beş yaşındayken babaları *encomienda*'nın güneydeki ormanlık kısımda kestiği bir ağacın üstüne devrilmesi sonucu ölmüştü ve o zamandan beri Carillo'lar hesabına *minifundio*'larında çalışıyorlardı. *Chicha* yapımında kullanılmak üzere manyok ekiyorlar, mısır tarlaları, limon bahçeleri, domuz ve tavuklarıyla ilgileniyorlardı.

Giysileri hep eski püskü ve orasından burasından yamalı olurdu, ama çocukların üçü de şakacılıkları, boylu boslu olmaları ve at binmedeki yetenekleriyle tanınırlardı. Yapılan hesaplara göre Arevalo kardeşler başkalarının yarısı kadar bir sürede vahşi aygırlara boyun eğdirebiliyorlardı, bu yüzden

zamanlarının büyük bir kısmını köylüler ya da Carillo'lar için at ve katırları ehlileştirmekle geçiriyorlar, ücretlerini de genellikle tavuk ya da parça et olarak alıyorlardı.

Pedro güçlü omuzları olan tıknaz bir adamdı ve sözcük oyunları yapmak en büyük zevkiydi. Çoğunluğu hayvanlarla ilgili olan pek çok fıkra bilirdi ve yalnızca tek bir ezgi bilmesine rağmen bu ezgiye sayısız farklı söz yazardı, elbette bunların da büyük çoğunluğu açık saçık ya da sapıkçaydı. Rosalita'nın kalbini çalmasının sebebi büyük oranda onu güldürmesi, ama biraz da hemen oracıkta uydurduğu aşk şiirleriydi.

Gonzago ve Tomas birbirlerine o kadar çok benziyorlardı ki, insanlar onları ayırabilsinler diye Gonzago kocaman bir Zapata bıyığı bırakmıştı. Pek iri yarı değillerdi, kapkara gözleri ve ortada birleşen kaşları vardı. Çocukça gülümsemeleri karşısında insanın eli kolu bağlanırdı ve kapkara saçlarına bakılırsa soylarında biraz Kızılderililik vardı. Gonzago seyyar bir *cholo* dişçi tarafından büyük bir zorlukla ağzına takılan ve her sırıttığında pırıl pırıl parlayan altın dişiyle gurur duyardı. Komşularının *mestizo* görünüşlerine rağmen onlar daha çok Meksikalılara benzerlerdi ve bu yüzden yöredeki kızların gözdesiydiler; bu kızlar sayesinde daha çok küçükken öğrenmişlerdi imalı imalı bakmayı, göz süzmeyi. Duygusal açıdansa pek birbirlerine benzemiyorlardı, Tomas kolay sinirlenir ve çabucak kendini kaybederdi, oysa Gonzago tasasız bir adamdı ve insanları kırmaktan hoşlanmazdı. Tomas koka çiğnemeyi severdi, Gonzago marihuana içmeyi. Gonzago'nun kırda yabani olarak yetişen marihuanayı tercih etmesi, belki de kişiliklerinin farklı olduğunun en belirgin işaretiydi.

Ne olursa olsun, günün birinde eyaletteki en güçlü toprak ağalarından birinin *hacienda*'sını kuşatma altına alıp içindekileri kuş gibi avlayacaklarını akıllarından bile geçirmemişlerdi. *Hacienda,* arazinin birkaç hektarını kaplayacak kadar büyüktü. Ortasında bir avlu bulunan uzun, basık, tek katlı bir binaydı. Ortadaki avluda çeşmeler, klasik taklidi heykeller vardı ve tavuskuşları geziniyordu. Bunların dışında binanın bi-

tişiğinde girişi dışarıdan olan bir ahır ve onun yanında ABD'de pek moda olan soyut bir geometrik şekilde yapılmış büyük bir yüzme havuzu bulunuyordu. Carillo'lar yılın en az dörtte birini Florida'da ya da Kaliforniya'da geçirirdi. Evin diğer yanındaki uzunca bir düzlükte bulunan hangarın içinde ise, çift motorlu bir özel uçak ve engebeli köy yollarında, özellikle de yağmur mevsiminde hiçbir işe yaramayan kocaman bir Cadillac vardı.

Sabah olduğunda Carillo kardeşlerin sonuncusu olan Peralta ve hayatta kalan on tane *jagunco* ateş ederek dışarı çıkmaya ve koşarak uçağa ulaşmaya karar verdiler. Doğu yönünde ufkun rengi karadan kızıla doğru henüz dönmeye başlamışken kapı hızla açıldı ve on biri birden hangara doğru keklik gibi sekmeye başladılar.

Gafil avlanan *campesino*'lar buna hemen tepki veremediler. Gonzago diğerlerinin dikkatini çekmek için haykırarak ateş etmeye başladı, çok geçmeden hepsi de mümkün olduğu kadar yoğun bir ateşe başladılar. *Jagunco*'lardan altısını ve en az evin önünde yatan ağabeyi kadar iri yarı olan Peralta Carillo'yu vurmayı başardılar. Ayağından vurulan Peralta boylu boyunca yere uzandı. Uçağı kullanabilecek tek kişi Peralta olduğu için geriye kalan dört adam *Cadillac*'a bindiler. Bu adamlardan biri Carillo'nun şoförü olduğundan anahtarı bulup motoru çalıştırmakta zorluk çekmediler. Araba tarlada hoplaya zıplaya ilerledikten sonra meydana, oradan da asfalt yola çıktı. *Peon*'lardan biri tek kurşunda ön camı tuzla buz edince araba yoldan çıktı ve bir ağaca çarptı. *Campesino*'lar koşarak arabanın yanına vardılar ve sersemlemiş eşkıyaları dışarı çıkardıktan sonra tek bir söz söylemeden dipçiklerle vura vura hepsini öldürdüler.

Bu işi bitirdiklerinde bir dakika kadar dehşetle ne yaptıklarına baktılar ve arkasından *hacienda*'ya geri döndüler. Yerde kıvranan Peralta Carillo gözyaşları içinde inleyip duruyordu. Eğer gürültü çıkarmasaydı kurtulma şansı olabilirdi; ancak sesini duyan *campesino*'lar, onu ayaklarından tutarak meydandan ağaçların oraya kadar yerde sürüklerken, Peral-

ta'nın inleyişleri tehditkâr haykırışlara ve bağışlanmak için yakarışlara dönüştü.

Campesino'lar ağaca astıkları *jagunco*'yu indirip yerine Peralta'yı astılar. Tombul ve talihsiz toprak ağasının yüzü mosmor kesildi ve ağzından köpükler saçıldı, bir süre ipin ucunda çırpındıktan sonra gözleri kaydı ve dili dışarı çıktı. İpi yakalayıp biraz gevşetmek için kollarını başının üstüne kaldırdı, ancak yaşlı köylülerden bir tanesi palasıyla bir vuruşta kocaman karnını yarınca bağırsakları dışarı fırlayıp yere döküldü. Dehşetten bembeyaz olmuş, elden ayaktan kesilmiş köylüler hep birlikte eski efendilerinin kancaya geçirilmiş bir öküz gibi gebermesini izlediler.

Daha sonra *hacienda*'ya girip içinde işe yarar ne varsa çıkardılar ve belki ihtiyacı olanlar almak ister diye meydana yığdılar. Pahalı eşyalarla döşenmiş odaları bir bir yağmaladılar; işe yaramaz olduğunu düşündükleri her şeyi parçaladılar. Bu işi bitirdikten sonra binaları ateşe verdiler ve dışarı çıkıp göğe yükselen yalazları ve kıvılcımları izlediler. Akşam olup da evin çatısı büyük bir gürültüyle çökünceye, geriye kömürleşmiş keresteler ve kırık dökük duvarlardan başka bir şey kalmayıncaya dek orada öylece beklediler. Her şeyi hallettiklerine karar verince, tavus kuşlarını kendi hallerine bırakarak sessizce evlerinin yolunu tuttular, cesetleri de akbabalara ve sineklere terk ettiler. Ertesi sabah en yakındaki köyün bütün sakinleri yanmış *hacienda*'nın önüne geldiler ve eşyaları paylaşıp Carillo'larm cesetlerine tükürdüler.

Ne var ki, bağlayıp karakola bıraktıkları iki polis Tomas ve Gonzago'nun kim olduklarını gayet iyi biliyordu, çünkü daha geçen sene Tomas onlardan biri için bir kısrak eğitmişti. Karakolun oradan geçmekte olan bir *campesino* ertesi gün bağlarını çözünce doğrudan Arevalo'nun barakasına gittiler ve barakanın yanmış, Pedro'nun da bir ağaca asılmış olduğunu gördüler. Tomas ve Gonzago'yu beklerken Pedro'nun cesedini ağaçtan indirip yere yatırarak akbabaları ve karıncaları uzak tuttular.

İki kardeş patikadan gelirken polisleri görünce oldukları yere çakılıp kaldılar. "*Ola*!" dedi Gonzago tedbirli bir sesle.

"*Salud*," diye cevap verdi Fulgencio Vichada adlı polis. "Bakıyorum da, silahlarımızı geri vermeye gelmişsiniz."

Tomas ağabeyinin cesedini ve yanmış barakayı göstererek şöyle dedi: "Şimdi anladınız mı silahlara neden ihtiyacımız olduğunu ve neden onları bize vermeniz gerektiğini. Bakın şuraya!"

Fulgencio içini çekti. "Bunun için gerçekten üzgünüm," dedi. Sonra şapkasını çıkarıp kafasını kaşıyarak devam etti. "Beni dinleyin, çavuşu vurduğunuz, silahlarımızı aldığınız ve bizi bağlayıp gittiğiniz için sizi tutuklamak zorundayız."

"Carillo'ları ve onların paralı maymunlarını da öldürdük," dedi Gonzago. "Bizi bunun için de tutuklamalısınız."

"Nasıl yani? Hepsini mi öldürdünüz?" dedi Fulgencio hayretler içinde. "Tek başınıza mı?"

"Tabii tek başımıza," dedi Tomas. "Yalnızca biz ikimiz."

"Sizi bunun için de tutuklamam gerekecek, ama önce gerekli soruşturmaları yapıp bundan sizin sorumlu olduğunuza dair deliller bulmalıyım." Fulgencio sevinçle ikisinin de elini sıktı. "Hoşça kal Tomasito, hoşça kal Gonzago, *buena suerte,* ha! Soruşturma yaklaşık üç gün sürecek, bu yüzden hızla uzaklaşsanız iyi olur, tamam mı çocuklar?"

"Sağ olasın, Fulgencio," dedi Gonzago o her zamanki çocukça sırıtmasıyla. "Herhalde şimdi bu silahları size vermemiz gerek, ne dersiniz?"

"Sizde kalsın," dedi Fulgencio, umursamazca bir el hareketiyle. "Dediğim gibi, soruşturmamız üç gün sürecek ve karakolda bol bol silahımız var."

Dört adam Pedro'nun cesedini Rosalita'nın mezarının yanına gömdüler, ardından polisler iki kardeşi ciple elli kilometre ötedeki anayola kadar bıraktılar. Orada sarılıp öpüştüler ve iki kardeş şehirlerarası kamyonları kullanarak geçici olarak bağımsız 26 Eylül Cumhuriyeti'ne gittiler. Orada Halkın Öncüleri hareketiyle tanıştılar ve Remedios'un birliğine katıldılar. Böylece tüm *campesino*'lar gibi onlar da kişisel ne-

denlerden gerilla olup evlerinde başlattıkları mücadeleyi çok uzaklarda sürdürmeye devam ettiler.

Hacienda Carillo köylüleri geniş *encomienda*'yı kendi aralarında bölüştüler, daha doğrusu kendi *minifundio*'larını işletmeye devam ederken *encomienda*'yı ortak toprak saydılar ve yüzme havuzunda balık yetiştirmeye başladılar. Aylar sonra jandarmalar gelip ortak toprağı ellerinden aldı, ama bunu pek umursamadılar çünkü pazar ekonomisi konusundaki cehaletlerine rağmen bütün ürettiklerini kendilerine sakladıkları için az çalışarak iyi paralar kazanmışlardı. Hiçbir zaman gereken zamanda, gereken miktarda üretim yapmayı beceremediler, ama kendi aralarında alış veriş yaparak mutlu mesut yaşamaya devam ettiler.

Carillo'larla aynı kaderi paylaşma korkusu yüzünden kimse o araziye talip olmadı ve bir zaman sonra jandarmalar da çekip gittiler. *Encomienda*'nın bir kısmı orman tarafından işgal edilirken bir kısmı da ortak mal olarak kullanılmaya devam etti. Ha, bir de ülkede yabani tavuskuşlarının yaşadığı tek bölge haline geldi.

14

PARLANCHINA DÜĞÜNÜNE GİDİYOR

Aurelio'nun dişi çok fena ağrıyordu, bıçağını yere saplayıp meleklere yalvardı, böylece güneş batınca ağrısı dinecekti.

Çoğu Kızılderili gibi kısa boylu ve güçlüydü. Suratı dümdüzdü ve seyrek sakallıydı, hâlâ ataları gibi giyiniyordu; Aymara'ların yurdunu kaybetmiş Çinliler gibi görünmelerine neden olan *trenza*'sını, yani uzun saç örgüsünü hiç kesmemişti. İçini oyduğu bir su kabağının içinde koka yapraklarını salyangoz kabuklarıyla karıştırarak tokmakla ezer, tokmağı gün boyu emer dururdu; sürekli dinç ve mutlu olmasını büyük ölçüde buna borçluydu.

Aurelio harika bir köpek yetiştiricisi olmuştu; Meksika'da yaşayan Mayaların bir zamanlar havlamayan köpekler yetiştirdiklerini duymuş ve o günden sonra hayatını bu köpek türünü yeniden yaratmaya adamıştı. Aymara dili dünyanın en mantıklı dili olmasıyla ünlüdür, sözdizimi ve grameri en yavan bilgisayarın içini neşeyle doldurabilir. Ancak anadilinin mantıklı olması Aurelio'nun akılcı bir adam olması için yeterli değildi. Belki de havlamayan köpekler yetiştirmek istemesinin nedeni, uzun zaman önce kaybolmuş olan o medeniyetle arasında bir bağ kurmaktı; belki de asıl neden her erkeğin hayatını anlamlı kılmak için bir şeye kendisini adaması gerektiğini bilmesi, kendisini neye adadığının çok da fark etmediğini düşünmesiydi.

Aurelio'yu tanıyan herkes onun sessiz bir köpeğe iyi para ödeyeceğini bilirdi, hem de pek zengin bir adam olmamasına rağmen. Bazı aklı evveller köpeklerini eğiterek havlamamalarını sağlamaya, iyi paralara Aurelio'ya satmaya bile kalk-

mışlardı. Aurelio bir kez aldatıldıktan sonra insanlığın genel olarak güvenilirliği konusunda derin şüphelere sahip oldu. Hatta bir gün karısına şöyle dedi: "Seni daha çok sevmeme rağmen, köpeklerime senden daha çok güvenirim."

Aurelio'nun karısı Carmen, ufak tefek bir zenciydi; kıvır kıvır saçlarının zencefil rengi, soyunda hafif bir melezlik olduğunu gösteriyordu. Gülerken yeri göğü inletir, hep kocasının suyuna gider, ucunu dişlerinin arasına sıkıştırdığı kocaman bir puroyu ağzından hiç eksik etmezdi. Aurelio ve köpekleriyle cangılın ortasında bir açıklıkta yaşayan mutlu bir kadındı Carmen, devasa ağaçların altından *castana* yemişleri toplar, kauçuk ağaçlarının özsuyunu çıkarır, pek verimli olmayan küçük bir toprak parçasında mısır yetiştirirdi. Bütün gayretlerine rağmen Aurelio'ya bir çocuk veremediğinden, Aurelio'nun köpek satın almak için Valladolid'e yaptığı seyahatlerden birinde, bir kapı eşiğine bırakılmış olarak bulduğu minik bir kız çocuğunu büyütmeye karar vermişlerdi.

Küçük kız ilk geldiğinde hiç konuşmuyordu, bu yüzden karı koca onun dilsiz olduğundan şüphelendiler. "Dünya tersine dönmüş," dedi Aurelio. "Köpeklerimin hepsi ses çıkarıyor, ama benim çocuğumdan tek ses çıkmıyor." Ancak daha sonra, dört yaşındaki küçüğün dilsiz olmadığını, sadece o güne dek konuşmayı öğrenme imkânı bulamadığı anlaşıldı. On iki yaşında göğüsleri çıkmaya başlayan, gözleriyle insanı cezbeden, hayat dolu ve eğlenceli bir kız olduğunda öyle akıcı ve hiç nefes almadan konuşuyordu ki, karı koca ona "Parlanchina," yani "Geveze" lakabını taktılar.

Fakat Parlanchina'yı hayvanların düzeyinden insanların düzeyine çıkartmak hiç de kolay olmadı. Önceleri pek düşmanca sayılabilecek hırlamalar yoluyla iletişim kuruyor, Aurelio yanına yaklaşınca elini ısırıyordu. Üstelik dört ayak üzerinde yürümeyi tercih ediyor ve sevgili ebeveynleri yerine köpeklerle birlikte olmayı seviyordu. Ne yıkanmaktan, ne de giysilerini değiştirmekten hoşlanıyor ve berbat kokuyordu. Küçük kız yemek artıkları için çekişirken köpeklerden birinin kulağını ısırdığında ve aynı günün akşamı dışkısının için-

de bir sürü parazit olduğunu fark ettiğinde, Aurelio artık zora başvurma zamanının geldiğine karar verdi. "Onu insana dönüştürmek için biraz daha acımasızca davranmalıyız," dedi karısına.

Carmen de ona hak verdi. Derhal cangıla giderek acı ağaç kabukları ve otlar topladı. Bunları *aguardiente*'yle karıştırarak biraz renklendirdi ve ikisi birden çocuğun peşinden koşmaya başladılar. Nihayet onu yakalayıp karışımı içirdiklerinde çocuk her zamankinden daha yırtıcı davranarak ikisini de çizik ve ısırık içinde bırakmış, kendisi de fena halde hırpalanmıştı. Ama yine de, sonraki gün dışkısını kontrol ettiklerinde parazitlerin ölmüş ve dışarı atılmış olduğunu görünce ferahladılar.

Bunun ardından karı koca çocuğu eğitmek için bir nevi ödül ceza yöntemi kullanmaya karar verdiler. Tasarılarının ceza kısmını hayata geçirmek kolaydı, çünkü hayvanlar da insanlar kadar acıya karşı duyarlıdırlar. Ancak ödülleri bulmak çok zor oluyordu, çünkü Parlanchina köpeklerle aynı zevklere sahipti. Carmen ve Aurelio onu kemikler ve yemek artıklarıyla ödüllendirmenin pek doğru olmayacağını düşünüyorlardı, ne de olsa tüm bu uğraşın yegane amacı onu bunlardan uzaklaştırmaktı. Nihayet bir gün Parlanchina'nın yemiş ve *guava*'ya bayıldığını anladıklarında çok sevindiler, ondan sonra her gün biraz zaman ayırıp bunları topladılar.

İlk başta Aurelio Parlanchina'yla konuşmaya çalışmanın bir faydası olmadığını düşünmüştü. "Söylediklerimizi anlayamadığı için cevap da veremeyecektir," diyordu ve bu yüzden onunla hırlamalar ve işaretler yoluyla iletişim kuruyordu.

Bir gün Carmen şöyle dedi: "Bence onunla hırlaşmanın bir faydası yok. Çok sıkıcı ve yorucu bir iş. Belki de eşyaları işaret etmeye ve kollarımızı sallamaya devam edebiliriz, ama eğer onunla konuşmazsak konuşmayı öğreneceği yok. Bana sorarsan, hiç durmadan konuşursak daha faydalı olur."

Böylece Carmen ve Aurelio hiç durmadan konuşmaya başladılar. Eşyaları ve canlıları göstererek adlarını söylüyorlardı; gel zaman git zaman, Parlanchina aptal aptal parmakla-

rına bakmak yerine işaret ettikleri yere bakmayı öğrendi. Hatta gün geldi kendisi de parmağıyla işaret etmeye başladı. Bu arada Carmen ve Aurelio sürekli olarak konuşmaya devam ediyorlardı. Hemen hemen her şey hakkında uzun uzun konuştular, kimi zaman anlamsız sözler söylediler, kimi zaman da hiç durmadan konuşmanın ne kadar yorucu ve sıkıcı olduğundan konuştular.

Bir gün Parlanchina masanın üstündeki *guava*'yı göstererek hayatında ilk kez gülümsedi ve gayet anlaşılır bir şekilde "gwubba" dedi. Karı koca sevinçle kızlarını kollarına aldılar ve o andan sonra bir daha eski günlere geri dönülmedi.

Küçük kız bir hafta boyunca "gwubba" kelimesini farklı tonlarda ve farklı vurgularda hiç sıkılmadan tekrarladı. Sonra yavaş yavaş kelime haznesini genişletmeye başladı. Çok geçmeden gereksiz kelimeleri atarak basit cümleler kurmaya ve istediklerini söylemeye başladı: "kuçu al", "çiş yaptı"

Büyük bir coşkuya kapılan Carmen ve Aurelio hiç durmadan konuşmaya devam ederken, günün birinde Parlanchina da bir şeyle uğraşırken kendi kendine konuşmaya başladı. "Sesli düşünüyor," dedi Carmen. "Demek ki, düşünebiliyor," diye cevapladı Aurelio. Gittikçe daha karmaşık cümleler kurmaya başladı, gerçi dilin özelliklerini ve zorluklarını henüz çözemiyordu. Babasının yanına gelip "Gitmişip koyunu bakıdım," diyor, Aurelio'da "Öyle mi? Ben de gidip koyunlara baktım," diye onu düzeltiyordu. Carmen ve Aurelio sürekli konuşmaya devam ettiler, Parlanchina yedi yaşına geldiği zaman bu durumu kabullendi ve ölünceye kadar carcar konuşup durdu.

Başka konularda da pek çok şey öğrendi. Bıçak kullanarak yemek yemeye, yemeğini yedikten sonra, tıpkı uygar insanlar gibi, parmaklarını şapırdatmadan yalamaya başladı. Yemeğini yere koyup kafasını kabın içine sokmaktan vazgeçti. Yerken hırlamayı kesti, yemeğe çılgınca saldırıp çiğnemeden yutmak yerine yavaş yavaş yemeye alıştı. Epey uğraştıktan sonra her saygın Kızılderili gibi doğru düzgün geğirmeyi de öğrendi.

Carmen ona kakasını cangıla, evden uzağa yapmayı, yıkanmayı ve günlük işleri yapmayı öğretti. Bunun yanı sıra, küçük kız şakacı ve sevgi dolu bir mizaç sahibi oldu. Sık sık Aurelio'nun dizine oturur ve onun gerçek adını öğrenmeye çalışırdı. Onu önce yanağından öper, kulağına saçma sapan şeyler fısıldadıktan sonra sorardı: "Hadi Babacık, ne olur söyle gerçek adını."

"Eşek suratlı," derdi Aurelio.

"Aman Babacık, o da neymiş öyle? Hadi, ne olur söyle," tatlı tatlı gülümser ve biraz daha yaltaklanırdı.

"Adım Şekerpare,"

"Hayır, Babacık, değil işte. Ne olur söyle, yoksa ağlarım bak."

"Olmaz, ağlayamazsın. Sana adımı söyleyemem. Eğer birine adımı söylersem beni etkisi altına alır, sen zaten tatlılığınla beni yeterince etkiliyorsun."

"Babacık, ben iyi bir kız değil miyim? Senin her söylediğini yapmıyor muyum?"

"Her zaman değil."

"Yaa, seni yalancı. Peki söylesene senin neden gerçek adın var?"

"Bunu sana bin kere anlattım, yavrucuğum."

"İyi ama ben yine dinlemek istiyorum. Çok korkutucu bir hikâye. Hadi bir daha anlat."

Aurelio "Pekâlâ," der ve sesini kalınlaştırarak anlatmaya başlardı: "Öte dünyanın kapısında bir dev vardır, dişleri pala gibi kocaman olan çirkin, vahşi bir dev. Eğer ona gerçek adını söylemezsen öte dünyaya girmene izin vermez." Aurelio burada ağzını şapırdatıp bir şeyi yutarmış gibi yapar ve karnına bir şaplak atardı. "Dev hemen oracıkta seni yer ve ruhun sonsuza dek onun karnında kalır. Orası hem karanlıktır hem de pis kokar, bu yüzden ruhun sonsuza kadar dehşet ve umutsuzlukla uluyup durur."

Parlanchina'nın tüyleri diken diken olur, kapkara uzun saçlarını savurarak sorardı: "Babacık, benim gerçek adımı ne zaman söyleyeceksin?"

"Büyüyüp kadın olduğun zaman söyleyeceğim, yavrucuğum. Dev bütün çocukları sorgulamadan kapıdan geçirir. Şu minik memelerin büyüdüğünde ve kanın damarlarında Ay'ın evrelerine göre akmaya başladığında gerçek adını söyleyeceğim."

"Bu ne zaman olacak, Babacık? Ne zaman?"

"Yakında yavrucuğum, yakında."

Parlanchina hayvani yönlerinden hiçbir zaman kurtulamadı. Cangılda bir panter kadar rahat ve korkusuzca geziyordu. Ailesi ona bütün hayvanların, balıkların ve bitkilerin adlarını, yemek ya da ilaç yapmak için onlardan nasıl faydalanacağını öğretmişlerdi.

İçgüdülerinin yardımıyla hayvanların izlerini takip etmeyi, her bir hayvanın huylarını, bir hayvan olmanın nasıl bir şey olduğunu öğrendi. Onların seslerini taklit edebiliyor, korkutup kaçırabiliyor ya da yanına çağırabiliyordu. Bir *ocelot* yavrusunu kendine alıştırdı. Zamanla yavru büyüdü ve kocaman sevimli bir *ocelot* oldu; daha küçük olmasına karşın köpeklerin korkulu rüyası haline geldi. Kocaman kedi, sevimli sahibinin peşinden hiç ayrılmıyor, hamakta onunla birlikte uyuyor, kıpırdamaya kalkarsa pençesini batırıveriyordu. "Uyurken döşeğinin kıpırdamasından hiç hoşlanmıyor," diyordu Parlanchina.

Parlanchina büyüyünce ebeveynlerinden daha uzun oldu. On iki yaşına geldiğinde düzgün bacakları o kadar uzun görünüyordu ki, koltuk altlarına kadar çıktıkları sanılabilirdi. Beline dek inen, düz, simsiyah saçlarını ortadan ayırıyordu; cangılın içinde ceylan zarafetiyle gezerken upuzun saçları rüzgârda uçuşurdu. Bir baş hareketiyle saçlarını geriye atmayı öğrenmişti, ondan sonra kocaman kahverengi gözleriyle yan yan bakıyor ve sanki en gizli sırları bilirmiş gibi gülümsüyordu; gülümserken burnunun ucu hafifçe yukarı kıvrılıyordu. Kızgın teni koyu kahverengiydi ve daha şimdiden bir genç kızın yumuşaklığına ve parlaklığına sahipti. Tıpkı bir genç kız gibi zaman zaman hülyalara dalıyor, çenesini avuçlarının arasına alarak uzakları seyrediyordu, belki de geleceğine bakıyordu.

Aurelio bir gün karısına, "kızımız öylesine tatlı ki, onun için endişeleniyorum," dedi. "Kötü kötü şeyler geliyor aklıma."

"Neden korkuyorsun ki?" diye sordu Carmen şaşkınlık içinde.

"Tanrılardan birinin ona sevdalanmasından ve onu elimizden almasından korkuyorum. Bu korku öldürüyor beni."

"Bana sorarsan genç bir adam alacaktır onu elimizden; zaten olması gereken de bu."

Aurelio karısının bakır rengi buklelerini okşadı. "Sence bir erkeği mutlu edebilir mi? Bu kadar vahşi ve güzelken bunu yapabilir mi?"

Carmen bir an düşündükten sonra cevap verdi: "Bence bir erkeği öyle mutlu eder ki, zavallı adam mutluluktan ölmese bile aklını kaçırabilir."

"Bir damada ve minik torunlara sahip olmak çok hoşuma giderdi," dedi Aurelio üzüntüyle. "Santa Barbara'ya ve tanrılara bunun için dua edip kurban keseceğim."

Carmen yanağına bir öpücük kondurduktan sonra ana şefkatiyle sarıldı ona. "Unutma ki, sakınılan göze çöp batar, üstelik bir şeyi kırk kere söylersen olur derler. Bu yüzden böyle korkuları aklından çıkarmalısın."

Aslında Parlanchina erkekler tarafından keşfedilmeden çok önce keşfetmişti erkekleri. Remedios'un gerilla grubu dağ eteklerinden *Sierra*'ya gidip gelmek için neredeyse düzenli olarak beş kilometre kadar ilerideki bir patikayı kullanıyorlardı; zaman zaman askeri devriyelerin de geçtiği oluyordu. Parlanchina onları ilk gördüğünde çok şaşırmış, tıpkı diğer hayvanların peşine düştüğü gibi sessizce peşlerine düşmüştü. Gizlendiği yerden onların davranışlarını izlemişti; gerillalar her zaman gülüşüp şakalaşıyor, bir sürü gürültü çıkarıyorlardı, oysa askerler daima yorgun argın yürüyor, tam teçhizatlı üniformaları ve şişkin sırt çantalarının ağırlığıyla sürekli terliyorlardı. Askerlerin sinirden hep gözlerinin altı mosmor gezdiklerini ve nefes almak için sudan çıkmış balık gibi ağızlarını açtıklarını görmüştü. Çevrelerinde çıt çıksa irkildikle-

rini ve silaha sarıldıklarını görünce onlarla oynamaya başlamıştı. Yanında *ocelot*'uyla ağaçların arasında gizlendiği yerde aniden jaguar gibi kükrüyor, papağan gibi ötüyor ya da uluyan maymun gibi çığlık atıyordu. Eve döndüğünde gülmekten katılarak askerlerin nasıl korkuyla yerlerinden sıçradıklarını, kendilerini yere attıklarını ve ağaçların arasına çılgınca ateş açtıklarını anlatıyordu anne babasına. İkisi de başlarını iki yana sallayarak bir daha yapmamasını söylüyorlardı, ama Parlanchina o patikaya gitmekten vazgeçmiyordu, çünkü Federico oradan geçebilirdi. Hülyalara dalmasının sebebi Federico'ydu, her geçişinde onu seyrediyor, incecik gövdesine ve yakışıklı yüzüne bakmaya doyamıyordu. Bazen onun dümdüz karnını ve uzun bacaklarını okşadığını hayal ederken buluyordu kendini. Onu her gördüğünde yüreği yerinden çıkacak gibi oluyor, boğazına bir şeyler düğümleniyordu. Federico'yu göremediği zaman askerlere işkence ederek kendini avutuyordu. Ancak hiçbir zaman kendisini göstermiyordu; askerler kendilerine işkence edenin kim olduğunu asla öğrenemediler, Federico da Cesar'daki en tatlı ve en konuşkan kızın ona âşık olduğunu hiç bilmedi.

O gün Parlanchina eve geldiğinde şaşkınlık ve neşeyle babasının yanına sokularak şöyle dedi: "Babacık, askerler patikaya tabak gömüyorlar. Sence ne yapacaklar o tabakları?"

Aurelio diş ağrısına bir süre daha katlanması gerektiğini anlayarak bıçağını topraktan çıkardı. Hemen gidip kızının neden bahsettiğini öğrenmesi gerekiyordu ve bir büyüyü bozmanın kötü şans getirdiğini gayet iyi bilmesine rağmen, asla bıçağı olmadan bir yere gitmezdi. Parlanchina'yla birlikte ağaçların arasından ilerlediler ve askerlerin birkaç metre yakınına kadar sokulup onları izlemeye başladılar. Sahiden de toprağa tabak gömüyorlardı, ama bu tabakların içi oyuk değildi ve askerler o kadar dikkatle taşıyorlardı ki, Aurelio ilk başta bunların kutsal eşyalar olabileceğini düşündü. Ama sonra belleğinde bir şey canlandı, babasının ona söylediği bir şey, yıllar önce Bolivya'da, küçük bir çocukken, bütün bu yolu kürek çekerek ya da yürüyerek kat edip bu cangıla gelmesinden daha

önce. Beyazların Kızılderilileri topraklarından sürmek istediklerini ve patikalara bir şeyler sakladıklarını hatırladı. Bu şeyler çok büyük bir gürültü çıkarıyor ve insanların kollarını bacaklarını ağaçların tepelerine kadar fırlatıyordu. Askerler uzaklaşıncaya kadar bekledikten sonra Parlanchina'ya dönerek şöyle dedi: "Bunlara 'gök gürültüsüyle gelen ani ölüm' denir yavrum. Eğer birinin üzerine basarsan demir fırlatıp ateş kusar ve vücudunu parça parça eder. Tıpkı benim halkıma yaptıkları gibi, bizi buradan sürmek istiyorlar anlaşılan. Bu şeyleri yok etmemiz gerek, ama onlara dokunamayız."

"Peki nasıl yok edeceğiz, Babacık?"

"Ben gidip tüfeğimi getireceğim. Demiri demirle, ateşi ateşle yok edeceğim; ağaçların arasında kalarak kendimi koruyacağım. Şimdi sen burada kalıp geçmeye kalkan insan ya da hayvan olursa durduracaksın; sen de kesinlikle patikaya çıkma, yoksa korkunç bir şekilde ölürsün. Geri döndüğüm zaman tabakların yerini bulacağım ve uzaktan ateş edeceğim. Anladın mı kızım?"

"Elbette anladım, Babacık. Ne olur çabuk dön."

Aurelio sessizce uzaklaşırken Parlanchina uzun bacaklarını bir ağaca dayayıp sırtını başka bir ağacın gövdesine vererek patikayı gözlemeye başladı. Uzun süre hiçbir hareket olmadı. Aurelio'nun işi uzamışa benziyordu. Genç kızın canı sıkıldı. Benek benek gün ışığının altında uyuklamaya başladı. Düşünde Federico'yu gördü. Ne kadar da yakışıklıydı!

İrkilerek uyandı. Ters giden bir şeyler vardı. Sonra neler olduğunun farkına vardı. Küçük *ocelot*'un da onun gibi canı sıkılmıştı ve ortadan kaybolmuştu. Patikaya doğru ilerlerken benekli kuyruğunun yeşillikler arasında kaybolduğunu son anda gördü. Korkuyla ayağa fırladı. "*Gato*!" diye bağırdı. "*Gato*! Gel buraya, *venga*! *Venga*!" Kedi haylazca başını çevirip koşmaya başladı. Bu oyunu sık sık oynardı. İkisi de çok eğlenirlerdi. "*Gato*!" diye bir çığlık attı Parlanchina. Aurelio üç yüz metre öteden sesini duydu, yeşilliklerin arasında ayağına takılan dikenlere küfürler savurarak umutsuzca koşmaya başladı.

Parlanchina, müthiş bir korkuya kapılarak bir an bocaladı, sonra kedinin peşinden koştu.

Aurelio patlamayı duydu. Yaşlı ve yorgun kalbini çatlatırcasına hızlanarak yeşilliklerin arasından fırlayıp patikaya daldı ve tatlı kızının yanına diz çöktü. Gözleri bunu görmeye hazır değildi, dünyadaki hiçbir şey onu buna hazırlayamazdı ki.

Parlanchina kedisinin parçalanmış cesedinin yanında yatıyordu. Aurelio, üzüntüden kararmış gözleri ve dehşetten ağırlaşmış yüreğiyle baktı kızının kanlar içindeki bedenine. Parlanchina'nın upuzun bacakları çarpılmış, teni yer yer parçalanmış ya da morarmıştı. O narin karnı yarılmış, içindekiler etrafa saçılmıştı.

Ama yüzü, o güzel yüzü, bir melek gibi tertemiz yüzü! Yüzünde hiçbir şey yoktu, yüzü kusursuzdu. Hıçkırarak eğildi ve dudaklarına küçük bir öpücük kondurdu. Hafifçe nefes aldığını hissedince irkilerek doğruldu, incinmiş yüreğinde zayıf bir umut ışığı doğdu. Parlanchina kocaman parlak gözlerini açtı ve eski bir sevgiliye elveda diyen bir kadının gözleriyle baktı babasına.

Sert mizacına inat, gözyaşları yanaklarından yuvarlanırken, "bir tanrıyla evleneceksin, kızım," dedi Aurelio. Kızı gözlerinin ta içine bakarken bir kez olsun gözlerini kırpmadı. Ancak kızının bakışları söndüğünde kırptı gözlerini.

Parlanchina'nın dudakları gerildi ve babasının gözlerini daha iyi görebilmek için hafifçe başını çevirdi. Gözünün kenarında kocaman bir damla gözyaşı göründü ve kulağına doğru yavaşça süzüldü. Bir yağmur damlası gibi bir an asılı kaldıktan sonra toprağa düştü. Yavaşça, yakarırcasına, onu okşamak istercesine mırıldandı: "Babacık."

Aurelio eğildi ve kızının gerçek adını kulağına fısıldadı. Tekrar doğrulduğunda Parlanchina'nın gözlerinin açık olduğunu ama artık bakmadığını gördü. Kendi ölümüne şaşırmış gibi kocaman açılmıştı gözleri.

Aurelio kızının harap olmuş bedenini yaşlı kollarına alıp eve taşıdı. İçinde büyüyen öfke ve acıya dar gelen yüreği sız-

lar, ruhu tanrıların bu keyfi hareketine alabildiğine isyan ederken giysileri kanla ıslanıyordu. Kızının bedenini evin eşiğine bırakıp Carmen'i çağırdı. Kadıncağız elinde bir kap muzla geldi, ama cesedi görünce eğildi ve kabı özenle yere koydu. Tatlı kızlarının bedeni başında bir süre hiç seslerini çıkarmadan durdular. Aurelio kolunu cansızca kaldırıp Parlanchina'yı işaret etti. "O bizim küçük Gwubba'mız" dedi.

Aurelio iki metre arayla iki çukur kazdı ve aralarına da bir tünel yaptı. Tünelin içine çalılardan bir yatak yaptıktan sonra kızını rahat uyusun diye hamağıyla birlikte oraya yerleştirdi. Kollarına da sevgili kedisini koymayı unutmadı.

Mezarı doldurduktan sonra artan toprakla bir tümsek yaptı. Tümseğin üstüne iki tane düz çubuk koydu ve Carmen çubukların arasına tesirli bir tılsım ördü.

"Bakire olarak ölmek korkunç bir şey," dedi Carmen, o gece kocasının kollarında yatarken.

"Yüreğindeki sevgi yüzünden öldü," dedi Aurelio. "Bunun hesabını hayatlarıyla verenler olacak. Buna yemin ettim, Santa Barbara'nın tanrıları ve melekleri de bana yardım edeceklerdir. Artık köpeklerle uğraşmayacağım."

Carmen daha bir sıkı sarıldı ona. "Başka babaların ağlamasına mı neden olacaksın? Ne yaptığına dikkat et," diye fısıldayarak başını okşadı. Erkeklerin, kendilerini hayvan düzeyine indirebilen ya da tanrı yapabilen aptalca bir inada sahip olduklarını iyi bilirdi. Ama buna karşı gelmeyecekti. Bazı şeylere karşı gelmek mümkün değildir. Tek yapabileceğiniz şey, fırtına geçtikten sonra saçılan parçaları toplamaktır.

"Yarın yola çıkacağım," dedi Aurelio. "Gerillaları bulup askerlerin 'gök gürültüsüyle gelen ani ölüm'ü nereye sakladıklarını söyleyeceğim."

15

GENERAL CARLO MARIA FUERTE UYGARLIĞA KARŞI İŞLEDİĞİ SUÇLAR İÇİN YARGILANIYOR

Franco'nun ve diğerlerinin General'i hemen vurmak istemesine karşın, Remedios doğru dürüst bir yargılama yapılmasında ısrar etti. Garcia, General'in avukatlığını üstlenirken, Franco savcılık görevini üstlendi. Kampın bütün üyeleri yargılama sonunda bir karara varacaklar ve sanığı suçlu bulmaları halinde son olarak Remedios'un onayı alınacaktı.

Halen köylü giysileri içindeki yaşlı ve yorgun görünüşlü General açıklığa çıkarıldı. Gerillalar otların üstüne sere serpe uzanmışlardı, hatta bazıları arsızca uyukluyordu. Remedios kulübesindeki masayı dışarı çıkarttırmıştı, masasına oturdu ve tehditkâr bir şekilde boğazını temizledikten sonra tabancasının kabzasıyla masaya birkaç kez vurdu. "Yargılama süresince sesinizi çıkarmayın. Duruşma başlamıştır. Franco, önce sen konuşacaksın."

Franco ayağa kalktı, yere tükürdü ve konuşmaya başladı: "Bu orospu çocuğu bölgedeki askerlerin hepsinin başında, bunun ne anlama geldiği ayan beyan ortada. Buralarda neler olduğunu şimdi size tek tek anlatmama gerek yok, çünkü hepiniz biliyorsunuz, görünüşe göre yalnızca komutan bilmiyor askerlerinin neler yaptıklarını. Federico'nun köyünde katliam yapmalarını ele alalım, mesela. Bunun tek nedeni askerlerin genç bir kıza tecavüz etmesine köylülerin engel olmasıydı, tecavüzden bahsetmişken..." burada öfkeyle Generale baktı... "senin askerlerin küçük oğlanlara ve kızlara bile tecavüz ediyor!" General ürperdi.

Franco devam etti: "Benim duyduğum ve bildiğim kadarıyla ordu bu bölgede on beş köyü yağmaladı, hatta birini iki

kez yağmaladı. Öğretmenleri, doktorları ve rahipleri öldürdü. Marihuana ve kokain ticareti yapanlardan büyük miktarlarda haraç aldıkları da herkesin bildiği bir gerçek. İstedikleri zaman, istedikleri şeyi çalıyorlar, bize öyle zalimlikler, öyle alçaklıklar yapıyorlar ki, bizim gibi sıradan köylüler, Remedios gibi entelektüeller, hatta Garcia gibi rahipler evlerini terk edip silaha sarılmak zorunda kalıyor." Sonra parmağıyla General'i gösterdi. "İşte bunların hepsinin sorumlusu olan adam! Onun ölmesi gerektiği apaçık ortada değil mi?"

General'in yüzü allak bullak olmuştu. Garcia bunu görünce, "galiba General bir şeyler söylemek istiyor," dedi.

General mağrur bir edayla söze başladı: "Bunların hiçbirinden haberim olmadı. Böyle söylentilerin hep propaganda olduğunu düşündüm ve hâlâ öyle düşünüyorum. Hepinizin başından geçenleri dinlemek isterim, eğer olur da beni bırakırsanız, şerefim üzerine söz veriyorum ki, anlattıklarınızı araştırıp varsa yanlışları düzeltirim ve bunların sorumlularını adalet önüne çıkarırım. Valledupar'da bulunan polis kuvvetlerini daha önce temizlemiştim, aynı şeyi ordu içinde de yapabilirim. Maalesef bugüne dek hep bana verilen raporlara dayanarak hareket ettim. Beni yanlış bilgilendirmiş olmaları benim kabahatim değil, beni bunun için suçlayamazsınız. Çok sevdiğim ve hayatımı adadığım ordunun böyle şeyler yapmış olduğuna inanmak durumunda kalırsam dünyanın başıma yıkılacağını bilmelisiniz.

"Ama bu sadece ordunun suçu değil ki!" diye öfkeyle lafını ağzına tıktı Franco. "Sen tüm Cesar'ın valisisin. Şerefli ve dürüst olduğuna bizi inandırmaya çalışıyorsun, ama bir çevrene baksana! Sana her köylünün gayet iyi bildiği şeyleri anlatayım şimdi! Bakalım ne diyeceksin? Parası olmayanlar için adalet yok burada, yargıçlara rüşvet vermeden hiçbir kanuni işlemi gerçekleştirmek mümkün değil, tabii ondan önce polisleri doyurman gerekiyor, yani bulabilirsen. Bu bölgedeki hiçbir memur rüşvet almadan çalışmıyor, hatta rüşvet versen bile işi ağırdan alıyor ya da seni aldatıyorlar! Her yer-

de yoksulluk kol geziyor! Neden? Çünkü yerel yetkililer bütün parayı ceplerine atıyorlar! Hepimizin utanç duyması gereken ulusal bir rezalet bu. Düzenbazlık bir yaşam tarzı olmuş artık, ve sen General, bunların hepsinin başında sen varsın! Bunca dolap döndürülürken senin dürüstlüğün ve şerefin kaç para eder? Yaşamışsın yaşamamışsın kaç yazar?"

"Benim yaşamımın hiçbir değeri yok," diye cevap verdi General. "Ben tüm yaşamımı yurduma adadım, Tanrı izin verirse yurdum için ölmeye de hazırım."

"Evet öleceksin, ama yurdun uğruna hiçbir şey yapmadığın için, süslü üniformanla caka satarak balolara gittiğin, halkın açlık ve zulümden ölürken kelebekler üzerine kitaplar yazdığın için! İğrenç bir insansın sen!" Franco öyle duygulu konuşmuştu ki, uzun süre kalabalıktan çıt çıkmadı.

"Hadi ama Franco," dedi Garcia yumuşak bir sesle "gerçekten de General'in dört yüz yıllık geleneği bir anda değiştirmesini beklemiyorsun, herhalde. Bu ülkenin aç gözlü cahil barbarlar tarafından işgal edildiğini, eski uygarlıkların yerle bir edildiğini sen de benim kadar biliyorsun. Bugün de onların torunları tarafından yönetiliyoruz, tek fark artık cahil olmamaları. Bu ülkede işler hep senin az önce anlattığı gibi yürüdü. Burası Hıristiyanların yaşadığı, ama Tanrının asla dönüp bakmadığı bir ülke; burası Tanrının bizim aramıza girmeye utandığı bir ülke! Bütün bunların hepsi General'in suçu olamaz. Ayrıca sen nasıl adaletten bahsedebiliyorsun, Franco? Bu mahkemede bile adaletin yalnızca adı var. Hepiniz General'in kurşuna dizilmesini istiyorsunuz, mahkeme bittikten sonra hepiniz onun suçlu olduğuna karar vermeye şimdiden hazırsınız, hem de içinizden bir ses onun sadece kandırılmış bir masum olduğunu söylerken. Bu mudur adalet? Uygar ülkelerde sanıklar kendilerine denk kişiler tarafından yargılanırlar. Hangimiz General'in düzeyine ulaşabiliriz? Hepinizin gördüğü gibi, o kültürlü ve şerefli bir insan. Her ne kadar hükümet sık sık deliyor olsa da, bu ülkenin anayasasına göre General'in askeri bir mahkeme tarafından yargılanması gerekir. Biz askeri mahkeme miyiz? General'in dengi olan

kişiler tarafından yargılanması gerekir. Biz general miyiz peki? Hayır, kesinlikle değiliz."

"Remedios bizim generalimiz ve biz de onun askerleriyiz," diye karşı çıktı Franco. "Ayrıca herkesin bildiği gibi anayasa hiçbir işe yaramaz. Kimsenin okumadığı hukuk kitaplarında yazan adaletten bahsetmiyorum burada, hepimizin okuyabildiği, yürekle kavranan adaletten bahsediyorum. Ayrıca, hepimiz için çok önemli olan bir şeyi hatırlatmak istiyorum. Bu Fuerte denen köpek hükümetin bir üyesidir, ülkenin bu kesimindeki işleri yürütmek üzere atanmıştır, hem de seçilmeden! Bizim hükümetimiz yabancı güçlerin kuklasından başka bir şey değil... peki kazandıkları para nereden geliyor? Ticareti yönetenler kim? Tüm bunları yapan ve yönetenin kim olduğunu hepimiz biliyoruz. Şimdi şunu iyi dinleyin: Hükümetimiz yabancılar için çalışıyor, Fuerte hükümet için çalışıyor; demek ki Fuerte yabancılar için çalışıyor. Ne bizim için, ne de yurdu için; dolaylı yoldan da olsa gringolar için çalışıyor o. Peki yabancılar hesabına çalışan bir askere ne ad verilir? 'Vatan haini.' Peki vatan hainlerine verilen ceza nedir? Ölüm!"

Çevrelerinde oturan gerillalar bu söylevi pek beğendiler. "Yaşa!" diye bağırdı biri. "Ölümüne!" dedi başka biri. General Fuerte elini kaldırarak Remedios'tan konuşma izni istedi. Remedios başını sallayınca bitkin bir şekilde konuşmaya başladı.

"Bu konuda yanılıyorsunuz. Ben hiçbir zaman Amerikalılar için çalışmadım. Asıl Amerikalılar bizim için çalışıyorlar. Bize para veriyorlar, hem de aklınızın almayacağı kadar çok para. Tek başımıza inşa edemeyeceğimiz yollar, köprüler ve hastaneler yapmamıza yardım ediyorlar. Ben birçok kez Amerika'da bulundum, oradaki insanlar çok zengin, cömert, dost canlısı, konuksever, terbiyeli ve dürüst insanlar. Amerikalıların bizim düşmanımız olduğuna inanmıyorum, onlar bizim dostlarımız. İnsanın güçlü dostlara ihtiyacı vardır. Onların desteği olmasa bu ülke batardı."

Remedios lafa karıştı. "Ben de öğrenciyken Amerika'da

bulundum. Senin gördüğün zenginliğin bedelini kenar mahallelerde yaşayanların nasıl ödediğini iyi bilirim."

Garcia hemen onu uyardı: "Hakimin kanıt göstermeye ya da fikrini belirtmeye hakkı yoktur."

Remedios ona sert bir bakış fırlattı. "Gösterdiğim kanıt gerekli ve yerindeydi."

"Peki onların şu 'desteği' karşısında bizim ödediğimiz bedel nedir?" diye sordu Franco. "Destek" kelimesini özellikle vurgulamış, cümlesini bitirdikten sonra yüzünü buruşturarak yere tükürmüştü. "Bence de gringolar ülkemize birçok yatırım yapıyor, bir sürü dolar harcıyorlar, peki kârlar nereye gidiyor? Kimin eline geçiyor bu kârlar? Yoksa çalıştırdıkları işçiler mi alıyorlar bu paraları? Hiç sanmıyorum. Peki bu paralar ülkede mi kalıyor? Hayır. İyi de ne oluyor bu paralara? Her şeyimizi elimizden alıyorlar ve karşılığında hiçbir şey vermiyorlar. Bizi soyup soğana çeviriyorlar. Yoksa neden bize 'destek' olsunlar? Bir daha yere tükürdü. "Askerlerimizi bizim gibi adalet isteyenleri öldürmeleri için eğitiyorlar. Gringoların bir kampı olduğunu ve orada askerlere bizim işkencelerimize dayanmayı öğrettiklerini duydum. Neden yapıyorlar bunu? Yani gerillalar askerlere işkence mi ediyor? Hayır. Peki ne oluyor? Aslında o kampta askerlerimiz gringolardan işkence yapmayı öğreniyorlar, çünkü gringolar onlara her türlü işkence çeşidini gösteriyor. Ayrıca bize neden kardeşin kardeşe vermeyeceği 'desteği' veriyorlar dersiniz? Çünkü bu sayede onlara bağımlı oluyoruz, her yapacağımız işi onlara sormak zorunda kalıyoruz. Hükümetimiz ve ülkeyi yöneten diğerleri tıpkı benim küçükken annemden bir parça *panela* istediğim zaman yaptığım gibi gringolara yaltaklanıyorlar!" Sesini değiştirerek şımarık bir çocuk gibi konuşmaya başladı. "Anneciğim, anneciğim, bana *panela* ver, ne olur anneciğim, söz veriyorum iyi bir çocuk olacağım!" Gerillalar gülmeye başladılar, General Fuerte de hafifçe gülümseyerek cevap verdi: "Bu söylediklerinde doğru bir yön yok değil, ama şunu da unutma ki, bir gringonun madende çalıştırdığı yüz işçiye günde yüz pezo vermesi, kimse arayıp bulamadığı

için asla açılamayan bir madende çalışamadıkları için yüz kişinin aç kalmasından kat kat iyidir."

"Hükümetimizin maden açmamasının sebebi, bütün maden arama haklarını yok pahasına dış ülkelere satmış olmasıdır," dedi Franco alayla. "Peki neden bu kadar ihtiyaç var paraya? Neden maden açacak para yok? Çünkü tüm kârlar yurt dışına gidiyor ve bu sayede gringolar gün boyu gölgede oturup kıçlarını büyütüyorlar!" Gerillaları yine bir gülme aldı, gringolar kocaman kıçlarıyla ünlüydüler.

Kalabalığın içinden biri, "ben konuşmak istiyorum," dedi ve Remedios izin verdi.

"Benim Bolivya'da oturan bir kuzenim var. Neredeyse karın tokluğuna madende çalışıyor ve ciğerleri hastalandığı için şu an ölümle pençeleşiyor. Daha otuz yaşında olmasına rağmen, köpek gibi hırıltıyla nefes alıyor. Yoksul olmasının nedeni, tenekenin fiyatı yükseldiği takdirde her şeyin plastikten yapılacak olması. İşte yabancılar bizi böyle tuzaklara düşürüyor ve daima yoksul kalmamızı sağlıyorlar."

Remedios tabancanın kabzasıyla masaya vurdu. "Mahkeme konudan uzaklaşmaya başladı. General'in halka karşı suç işleyip işlemediğine karar vermemiz gerekiyor. Hava gittikçe ısınıyor ve çok fazla gereksiz konuşma yapıldı. Herkes sıcaktan erimeden önce bir karara varsak iyi olacak. Başka söyleyecek bir şeyin var mı, Franco?"

Franco başını iki yana salladı. "Yeter, artık yoruldum konuşmaktan. Gereken her şeyi söyledim."

"Peki senin son bir diyeceğin var mı, Garcia?"

"*Companeros*," dedi Garcia, "burada cevaplamamız gereken iki soru var. Birincisi General Fuerte'nin bölgede olup bitenlerden sorumlu olup olmadığı, ikincisi de bunun için suçlanıp suçlanamayacağı. Vali olduğu için her şeyden sorumlu olduğu su götürmez bir gerçek. Ancak bunun için suçlanabileceğini sanmıyorum. Eğer neler olduğundan haberi olmuyorsa, bu onun hatası olamaz. O masumdur."

"Ama bu onun hatası, çünkü bilmesi gerekirdi!" diye atıldı Franco. "Ayrıca tüm bunlardan habersiz olduğunu nere-

den biliyoruz? Kendisinden başka tanığı yok, ölmekten korktuğu için yalan söylemediği ne malum?"

General Fuerte öfkeyle sözünü kesti. "Ben mi? Ben mi ölümden korkuyorum? *Senora* Remedios, eğer izin verirseniz tabancanızı alıp kafamı uçuracağım, o zaman göreceksiniz ölümden korktuğum için yalan söylemediğimi! Verin şu silahı bana."

Remedios yavaşça doğruldu ve kısa bir tereddütten sonra silahı elinde çevirip kabzasını ona uzattı. General bir süre elindeki tabancaya baktı. Sanki tartmak ister gibi bir elinden ötekine geçirdi.

"Bu bir asker tabancası," dedi Remedios'a bakarak. "Herhalde asıl sahibi çoktan ölüp gitmiştir."

Remedios güldü. "Hayır, ölmedi. Tabancasını bıraktı ve ardına bakmadan kaçtı."

General nazikçe gülümseyerek çevresine bakındı, sanki acısıyla tatlısıyla tüm dünyaya elveda demek istiyordu. Sonra başını kaldırıp güneşe baktı. "Ölmek için güzel bir gün," dedi. "Yağmur yağmadığı için şanslıyım."

Tabancayı kaldırıp Remedios'un kulübesinin çatısına doğrulttu. Gerillalar sanki sözleşmiş gibi hep birden silahlarını ona çevirdiler, birkaçını vurup kaçmaya çalışacağını düşünmüşlerdi. General yeniden nazikçe gülümsedi, gözlerini kapattı ve tabancayı şakağına dayadı. Birkaç saniye öyle durdu ve herkes nefesini tutarak parmağını yavaşça tetiğe bastırmasını izledi. Sonra aniden gözlerini açarak "Kusura bakmayın," dedi. "Günah çıkartmayı unuttum. Peder Garcia'ya günahlarımı itiraf etmek istiyorum. Takdis edilmeden ölmek istemiyorum."

Çevredekilerin hepsi rahatladı ve bir mırıltı yükseldi. "Garcia," diye seslendi Remedios, dişlerini gıcırdatarak, "General'in günahlarını çıkar, ama güneş hepimizi öldürmeden önce yap şu işi."

General dizlerinin üzerine çökerek konuşmaya başladı. "Beni affedin, Peder, günah işledim. Kötü şeyler düşündüm ve yaptım..."

"Bu koşullar altında ayrıntıları geçsen fena olmaz," dedi

Garcia. General'in başının üstünde parmağıyla bir haç çıkardıktan sonra devam etti: "*Absolvo te.* Git ve artık günah işleme çocuğum." Arkasından General'in kulağına eğilerek, "olduğun yerde kal," dedi.

Garcia kulübesine giderken General başı önünde güneşin alnında diz çökmeye devam etti. Bir dakika sonra Garcia geri geldiğinde elinde bir mısır *tortilla*'sı, tenekeden bir kupa ve bir şişe vardı. İki parmağını *tortilla*'nın üstünde tutarak yeniden haç çıkardı ve bir takım sözler mırıldandı, ardından *tortilla*'dan bir parça koparark General'in dilinin üstüne koydu. "Bu Mesih'in size ihsan edilmiş olan bedenidir. Bunu yerken onun çektiği acıları hatırla." General dilini geri çekti ve büyük bir zorlukla ekmeği yuttu. Çevrelerini saran gerillalardan bazıları haç çıkardı.

Garcia teneke kupaya biraz şeker kamışı romu döktü ve haç çıkararak kupayı kutsadı. Kupayı General'in dudaklarına dayayarak şöyle dedi: "Bu Mesih'in sizin için dökülmüş olan kanıdır. Bunu içerken onun çektiği acıları hatırla." Yine gerillalardan bazıları haç çıkardı. Garcia elini General'in başının üstünde tuttu ve General belli belirsiz iyileştirici bir sıcaklık hissetti. Garcia biraz dua ettikten sonra başını eğip General'in gözlerine baktı. "Huzur içinde öl."

"Teşekkür ederim, Peder." General ayağa kalktı ve dimdik durdu. Bir kez daha gözlerini kapadı ve silahı şakağına dayadı. Tetiği çekmeye başladığı sırada Garcia çılgınca elini kolunu sallayarak onu durdurması için Remedios'a işaret ediyordu. Remedios hiddetle başını iki yana salladı.

General Fuerte yıllar önce kendisine verilen eğitimi hatırlayarak tetiğe asıldı. "Kabzayı avucunda sıkar gibi, tetiği unut! Kabzayı avucunda sık, tetiği unut!" Onlara silahları ilk kez tanıtan ufak tefek talim çavuşunu hatırladı. "Şu horoz, şu fişek yatağı, şu dipçik. Silahı sürekli yağlı ve temiz tutacaksınız, yoksa sıkışabilir ya da namlusu yarılabilir ve hayalarınızı uçurabilir. Silahlarınızı her gün kontrol edeceğim, rahibe donu gibi tertemiz olduğunu görmezsem hayalarınızı ben uçururum!"

Tetiği çektiği sırada General'in ruhu çoktan öteki dünya-

ya olan yolculuğunu yarılamıştı. Ancak bir "klik" sesinden başka bir şey olmadı. Hayretle tabancayı şakağından indirdi ve tetiği bıraktı. Çevredekiler derin sessizliklerini bozup şaşkınlık içinde homurdanırken silahın içini açtı ve mermi haznesine baktı.

Sitem dolu gözlerini Remedios'a çevirerek bağırdı: "Bu silah boş. Tüm bunlar bir hiç için miydi? Neden yaptınız bunu?"

"Ben o kadar sadist bir insan değilim, kimsenin gözlerimin önünde kafasını uçurmasını istemem. Ayrıca namlusu bana bakan bir tabancanın kabzasını masaya vuracak ya da dolu tabancayı bir mahkûma verecek kadar beyinsiz değilim. Zekâma biraz saygı gösterirseniz sevinirim."

General acı acı gülümsedi ve Remedios tabancayı geri alıp kabzasını masaya vurdu. "Şimdi hepinizin gidip gölgelik bir yerde sanığın suçlu olup olmadığına karar vermenizi istiyorum. Siestadan sonra tekrar burada toplanacağız ve kararınızı mahkemeye bildireceksiniz. Kendinize bir sözcü seçmeyi unutmayın."

Gerillalar sallana sallana dev bir *caracolee* ağacının gölgesine çekildiler ve hararetli bir tartışma başlattılar. Garcia General Fuerte'yi her yanında açıklıklar olan havadar hapishanesine götürürken General ona dönerek, "şu şeker kamışı romunun tadı çok berbattı. Yutmaya çalışırken neredeyse boğuluyordum," dedi.

Garcia güldü. "Kanın tadı da çok berbattır, dostum. Unutma ki, içtiğin şey kandı."

"Ölmek üzere olmak çok hoştu doğrusu," dedi General. "Bunu hiç unutmayacağım."

Mahkeme yeniden toplandığında General kulübesinden çıkarılıp getirildi. "Kararınız nedir?" diye sordu Remedios, Asuncon'lu eski bir traktör sürücüsü olan sözcüye.

Sözcü utangaçça sırıttı, "sanığı bir anlamda suçlu, bir anlamda suçsuz bulduk," dedi kafasını kaşıyarak.

Remedios gözlerini göğe kaldırdı ve parmaklarıyla masanın üstünde trampet çalmaya başladı. "Bu pek işe yarar bir karar değil," dedi son kelimenin üstüne basa basa.

"Ama verdiğimiz karar bu," dedi sözcü biraz daha cüretkâr bir sesle. "Bir anlamda suçlu, bir anlamda suçsuz, hükmümüz böyle. Ancak onu kurşuna dizmek istemiyoruz. *Tiene cojones.* Böyle cesur bir adamın köpek gibi gebermesine gönlümüz razı olmaz."

Remedios derin bir nefes aldıktan sonra konuşmaya başladı. "Bu durumda cezayı veriyorum." Bir kaşını kaldırmış sözcüyü dinlemekte olan General'e döndü. "General Fuerte, bir anlamda suçlu, bir anlamda suçsuz bulundunuz. Bir anlamda suçsuz olduğunuz için size kurşuna dizilme cezası vermiyorum. Bir anlamda suçlu olduğunuz için size ne yapacağımıza karar verene kadar bizim esirimiz olarak kalma cezası veriyorum. Mahkeme bitmiştir. Gloria, Tomas, Rafael ve Gonzago başka bir esirle birlikte yakında dönecekler. General'in başına bir muhafız koyun."

Remedios iki adama masasını ve sandalyesini kulübeye geri götürmelerini işaret ettikten sonra General'in yanına yaklaştı. "Verilen hüküm konusunda ne diyorsunuz, General? 'Gerçek' mahkemelerde pek böyle hükümler verilmez, değil mi?"

General gülümseyerek elini gözlerine siper etti. "Hayır, ama belki de haklılar. Yanlış bir şey yapmadığımı biliyorum. Hayatım boyunca vicdanımın sesini dinledim ve elimden gelenin en iyisini yaptım. Eğer suçluysam, bunun nedeni yeterince iyi işler yapamamış olmamdır."

"Kendini bil." dedi Remedios elini General'in omzuna koyarak.

General'in yüzünde ironik bir tebessüm belirdi. "Hiçbir zaman yeterince iyi işler yapma fırsatı bulamayacağım, herhalde."

"Seni fidye karşılığı serbest bırakabilirim." dedi Remedios.

16

DONA CONSTANZA PEK HOŞ OLMAYAN BİR SÜRPRİZLE KARŞILAŞIYOR

General Fuerte insanlığa karşı işlediği suçlar için yargılandığı sırada, *Comandante* (daha doğrusu artık Albay) Figueras bir tabur askerle birlikte Valledupar'dan ayrılıyor, Remedios'un birliğinden dört gerilla çok özel bir talimat doğrultusunda dağlardan iniyor ve Dona Constanza ise üç yıl öncesine ait bir *Vogue* dergisini kim bilir kaçıncı kez eline almış karıştırıyordu. Güneş bu insanların hepsini aynı şiddetle bunaltıyor, aralarındaki konuşmalar tek bir sözcükten öteye gitmiyordu: "Öff, çok sıcak!" Dört gerilla bir ağacın gölgesinden diğerinin gölgesine koşturuyor, serinlemek için her derede mola veriyorlardı. Askerler kamyonların arkasında sarsıla sarsıla ilerlerken, başları önlerine düşüyor, burunlarının ucundan yere şıp şıp ter damlıyordu. Ter kollarından aşağıya süzülüyor ve M.16'ların mekanizmalarının içine giriyor ya da tenlerini gıdıklayarak kasıklarına ulaşıyor, çizmelerine doluyor, sırtlarında ıslak haçlar oluşuyor, koltuk altlarında kocaman koyu renkli lekeler peydahlanıyordu. Bu ıslak yerler kuruyunca dalga dalga tuzlu izler kalıyordu geriye; ter saçlarının arasından akarak gözlerini yakıyor, istisnasız hepsinin öküzler gibi kafalarını sallayıp ikide bir gözlerini kırpıştırmalarına neden oluyordu. Kamyonlar yolda ihtiyaç molası verdiğinde tuvalete koşuşan askerler işemeye kalktıklarında koyu sarı renkli ve keskin kokulu bir sıvı çıkıyordu oralarından, hatta bazıları vücutlarında işeyecek kadar bile sıvı kalmadığını hayretle fark ediyorlardı.

Dona Constanza *hacienda*'sında oturmuş biraz önce hizmetçisinden istediği kocaman buzlu limonatanın gelmesini

bekliyordu. Hizmetçi içeceği getirip çıktıktan sonra havlusunu çözdü ve ağır ağır dönen pervanenin altında sıcaktan oflayıp puflayarak çırılçıplak kanepeye uzandı. *Vogue* dergisini kaldırıp bir kenara koydu, çünkü daracık giysileri içindeki mankenlere bakmak daha da bunalıp terlemesine neden oluyordu. Zengin yoksul ayırmadan ülkedeki tüm insanları boğan güneşin altında, aklı başında her insanın yapacağı gibi kendini serbest bırakarak siestaya teslim oldu. Bu hareketsizlik içinde her insan, uyuşukluğa ve ter içinde uyuklamaya mahkûmdu.

Dünyanın her yerinde insanlar siesta yapmaya ihtiyaç duymazlar, ama herkesin her zaman paraya ihtiyacı vardır; Remedios'un birliği de buna bir istisna oluşturmuyordu. Aslında komünizmi iyi bilen gerillalar için, kapitalistlerle alış veriş yapmak ve devrimi beslemek için bizzat kapitalist hale gelmek gerçekten can sıkıcı bir durumdu. Sık sık silah kaçakçılarına o tiksindikleri yanki dolarlarından vermek zorunda kalırlardı. Ortalıkta dolaşan ve pek çok taraftar toplayan söylentilerin aksine, SSCB, 1964'den beri gerillalara el altından ya da açıktan hiç yardım yapmamıştı ve birçok gerilla grubu savaşa devam edebilmek için uyuşturucu ticareti yapmaya mecbur kalmış, uyuşturucunun karşılığını da kaçak silah pazarındaki tek geçerli para birimi olan dolarla almışlardı. Devrimciler dolar karşılığı sattıkları kokainin doğrudan ABD'ye gittiği, vatandaşlarını ve sosyal düzenini amansızca kemirdiği fikriyle biraz olsun avunmaya çalışıyorlardı. Böylece ABD kendi parasının gücü sayesinde zarara uğruyor ve Remedios'un da sık sık tekrarladığı Lenin'in bir sözü de geçerliliğini koruyordu: "Kapitalistleri yok etmek için kullanacağımız silahları, bizzat kapitalistlerin kendilerinden alacağız."

Bu ironik durumla yakından ilgili olan bir konu daha vardı. Devrimciler barış, adalet ve hakça bir gelir dağılımı elde etmek için savaşı tırmandırıyor, haksızlıklar ve ahlaksızlıklar yapıyor, uygun buldukları kişilerden para ve mal olarak haraç topluyorlardı – hem de sıradan insanların ödeyemeyeceği miktarlarda. Örgütlerin çoğunun yaptığı gibi, Remedi-

os'un grubu da el koyduğu mallar için zaferden sonra ödenmek üzere makbuzlar veriyordu. İnsanların çoğu bu makbuzlarda neler yazdığını okuyamıyordu, okuyanlar da makbuzları ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Artık insanların pezolardan iyice arındırıldığı bazı yerlerde bu makbuzlar para yerine kullanılmaya başladı. Üstünde yazan kelime sayısına göre değeri belirleniyordu, mesela şöyle sözler duyabiliyordunuz: "Şu palayı on dört kelimeye aldım," ya da "kelime başına dört mangodan aşağısı kurtarmaz." Gerillaların yağma etmeye geldiği insanlar, yazılan makbuzlarda tek tek tüm ayrıntıların belirtilmesini istiyorlardı; bu yüzden bir tür kelime enflasyonu yaşandı ve en sonunda gerillalar da bu konudaki iyi niyetlerini yitirdiler. Ama ne olursa olsun, birbirinin yerine geçebilir olmalarına rağmen, bir sürü gerilla grubunun verdiği makbuzların hepsini toplasanız bile 1913 Meksika devrimi sırasında Pancho Villa'nın hayranlık uyandıran başarısına ulaşmış sayılmazlardı – yani makbuzların bütün ülkede geçerli para haline gelmesi.

Kimi zaman devrimci vicdan, devrimci adaletin üstüne çıkar ve devrimciler mücadele ettikleri güçleri, yani kurulu düzeni ve oligarşiyi gerçekten etkileyen bir takım işlere girişirlerdi.

Dona Constanza pervanenin altında çırılçıplak uyuklarken Halkın Muhafızları Örgütü'nden dört gerillanın *hacienda*'nın kapısını kırıp içeri girmeleri de böyle oldu. Dona Constanza yıldırım gibi ayağa fırlayıp çığlıklar atarak elleriyle bir orasını bir burasını kapatmaya çabaladı. Dört gerilla silahlarını indirip manzara karşısında ağızları bir karış açık, gözleri dışarı fırlamış olarak ona bakmaya başladılar. "*Madre de Dios*!" diye bağırdı Tomas. Rafael asabi bir şekilde gülerken açık saçık bir söz söylemek istedi, ama aklına hiçbir şey gelmeyince öyle donmuş gibi bakmaya devam etti. Gonzago anlamsız bir resmiyetle elini kaldırıp "İyi günler" deyince Rafael yine gülmeye başladı. Gloria neşeyle boğazını temizledikten sonra eğildi ve Dona Constanza'ya havlusunu uzatarak sert bir sesle "*Callate*!" dedi Rafael'e. "*Basta ya*!"

"*Perdone*, ama çok komik görünüyor," dedi Rafael kahkahalarını zar zor bastırarak.

"Bana hiç öyle görünmüyor!" diye haykırdı Dona Constanza.

Gloria, "bir gün sen de böyle şeylere gülmeyi öğrenirsin," diyerek onu biraz rahatlatmaya çalıştı.

"Hiç sanmıyorum. Hemen evimden çıkmazsanız polis çağıracağım."

"Bunu nasıl yapacaksın?" dedi Tomas, şaşkınlık içinde. "Evin etrafında iki kez dolaşarak kesmek için telefon kablosu aradık. Telefonun yok ki. Buralarda hiç kimsenin telefonu yoktur."

"Belki de Valledupar'daki emniyet amiriyle telepati yoluyla haberleşiyordur," dedi Gonzago.

"Başka birinin okuyabileceği kadar derin düşünebildiğini sanmam," dedi Rafael.

Gloria, "Kesin sesinizi!" diye bağırdıktan sonra Dona Constanza'ya dönerek geliş nedenlerini açıkladı: "Hemen uygun bir şeyler giymeniz gerekiyor. Yarım milyon dolarlık fidye için sizi rehin almaya geldik. Yanlış bir şey yapmadığınız sürece saygıyı elden bırakmayacağız. Tek bir hatanızda sizi vururuz. Bu kadar basit."

"İyi ama, bu kadar parayı ödemez ki!" diye cevap verdi Dona Constanza hayretler içinde.

"Sizi sevmiyor mu yoksa?" diye sordu Tomas, hakikaten üzülmüş görünüyordu.

"Sus Tomas!" diye araya girdi Gloria. "Eğer parayı ödemezse daha sonra onu da vururuz." Hâki gömleğinin göğüs cebinden makbuz koçanını çıkardı. "Şimdi benim söyleyeceğim şekilde kocanıza bir mektup yazacaksınız."

Dona Constanza dudakları ve elleri titreyerek, gözleri dolu dolu olarak şu mektubu yazdı:

Halkın Muhafızları tarafından yarım milyon dolarlık fidye için rehin alındım. Eğer parayı ödemezsen beni vuracaklar, sonra da zaferden önce

ya da sonra seni de bulup vuracaklar. Para nakit olarak bundan iki hafta sonra 15 Mart, Cuma günü, akşam saat yedide Chiriguana köprüsünün kemerlerinden birinin altına konulacak. Para verildikten birkaç gün sonra serbest bırakılacağım. Sen bir hata yapmadığın sürece Halkın Muhafızları'na güvenebilirsin. Zafere kadar! *Patria o muerte!*

Constanza.

Gloria mektubun altına bir not ekledi: "Saygıdeğer Bayım, bu mektup Gloria de Escobal huzurunda yazılmıştır. İmzam alttadır.

Gloria de Escobal."

Gloria, Dona Constanza'yı yatak odasına götürdü ve tüm itirazlarına rağmen, yolculuk için mümkün olan en sağlam ve kullanışlı giysileri ve ayakkabıları seçmesini sağladı. İki kat iç çamaşırı ve iki bluzdan başka hiçbir şey aldırmadı.

Oturma odasına döndüklerinde, Rafael, Tomas ve Gonzago üç yıllık *Vogue*'un üstüne eğilmiş konuşuyorlardı.

"Ne tuhaf kadınlar," diye söylendi Tomas.

"Hepsi de fazlasıyla sıska, ayrıca bacaklarındaki ve koltuk altlarındaki tüylerin hepsi dökülmüş!" diye şaşkınlıkla başını salladı Gonzago.

"Böylesine hastalıklı beyaz kadın resimleriyle dolu bir kitabı kim okuyor acaba?" diye hayıflandı Rafael.

"Bunu yanıma almak istiyorum," dedi Dona Constanza üstlerinden uzanarak.

"Tabii alabilirsin, dergiyi verin çocuklar," dedi Gloria.

Rafael, "siz doktor musunuz?" diye sorunca Dona Constanza küçümseyici bir bakış fırlatarak, "hayır, iyi yetiştirildim," dedi.

"Darı gibi mi?" diye sordu Tomas. "Nasıl oluyor bu?"

Dona Constanza'ya hizmetçisini çağırttılar, zavallı hizmetçi zangır zangır titrediği için söylenenleri anlamakta epeyce zorluk çekti; ancak Gloria eline makbuzu tutuşturunca bir-

den gözleri parladı. "Şimdi anladım, hanımıma el koyuyorsunuz ve devrimden sonra bedelini ödeyeceksiniz."

"Pek sayılmaz," dedi Gloria. "Bu makbuzu mutlaka Don Hugh Evans'a vermelisin, yoksa hem o, hem de Dona Constanza vurulacak, söyleneni yapmadığın için sen de vurulabilirsin. Anladın mı?"

"Peki, madam," dedi hizmetçi korkuyla, ardından her zamanki alışkanlığıyla bir reverans yapınca Rafael kahkahayı bastı.

Gloria, Dona Constanza'ya döndü. "Hadi bakalım, daha millerce yürüyeceğiz. Hazır hava serinken şafağa kadar geri dönmeliyiz."

"Yürümek mi?" dedi Dona Constanza telaş içinde. "Ben yürüyemem!"

"Nedenmiş o?" dedi Gloria, sabırsızlanarak.

"Ben hiç yürümedim. Beş dakika geçmeden düşüp ölürüm."

"Hiç yürümedin ha?" dedi Gloria hayretler içinde. "Yapacak bir şey yok. Yürüyeceksin." Tüfeğini Dona Constanza'nın sırtına dayayıp itelemeye başladı, hep birlikte arka kapıdan çıkıp sundurmayı örten bugenvilin altından geçtiler. Hizmetçi pencereye çıkıp arkalarından bakarken, her zamanki gibi yosuna kesmiş ve neşeli kurbağalarla dolu havuzun yanından geçerek dağ eteklerine doğru akşam karanlığının içinde kayboldular.

Don Hugh Evans on iki gün sonra başkentten geri döndü. Çok uzun boylu, siyah saçlı, yakışıklı bir adamdı. Pek fazla olan boş zamanlarında Gal ve İrlanda Kulüplerinde futbol oynaması ve *Club Hojas*'da bol bol tenis maçı yapması sayesinde güçlü kaslara ve geniş omuzlara sahipti. Tavukların dört bir yana saçılmasına yol açarak köyün içinde arabasını sürerken, insanların kendisine tuhaf tuhaf baktığını fark etmişti ve Japon malı cipini *hacienda*'nın önüne park ettiği sırada hâlâ nedenini merak ediyordu. İçeri girdiğinde, hizmetçi dudaklarını kanatırcasına ısırıyor, eteğini avucunda kıvırıp topluyor, salonun ortasında dikilmiş kopacak kıyameti bekliyordu.

Don Hugh bir odadan diğerine dalarak karısını aradıktan sonra tekrar salona döndü. "Hanımın nerede?" diye sordu. "Atla gezintiye mi çıktı?"

"Hayır, efendim," dedi hizmetçi hıçkırıklarını tutmaya çalışarak. "Geçen hafta devrim geldi ve onu götürdü, efendim."

"Ne devriminden bahsediyorsun sen?" Hizmetçiyi omuzlarından tutup silkelemeye başladı. "Tanrı aşkına, onun kaçırıldığını mı söylemeye çalışıyorsun?"

"Evet, efendim. Bir hafta önce, efendim."

Don Hugh kadını bırakıp eliyle alnına vurdu. Hemen ortaya çıkan bir ter damlasını silerken sordu: "Pekâlâ, neden daha önce bana haber vermedin, seni salak kadın? Bunu düşünemeyecek kadar geri zekâlı mısın?"

Yükselen öfkesi karşısında hizmetçi iki adım geriledi. "Yalnızca hanımım nerede olduğunuzu biliyordu, efendim. Telgraf çekmek için makbuzu alıp Chiriguana'ya gittik, ama telgrafhane aylar önce devrim tarafından harap edilmiş, efendim."

"Yüce Rabbim!" diye haykırdı Don Hugh. "Ne makbuzundan söz ediyorsun sen be kadın? Söylesene ne makbuzu bu?"

"Size vermem için Dona Constanza'ya yazdırdıkları makbuz, efendim." Hizmetçi daha fazla konuşamayarak hıçkırıklar içinde ağlamaya başladı.

"O zaman ne duruyorsun, kadın. Versene şu makbuzu."

"Ah, efendim, nasıl vereyim? Harcadık onu."

"Ne demek harcadık? Makbuzu nasıl harcayabiliyorsunuz, seni iğrenç *mulatta* fahişesi?" Don Hugh kadının üstüne üstüne yürüdü, gözlerinden kıvılcımlar saçarak elini kaldırıp vurmaya hazırlandı.

"Vurmayın, efendim," diye yalvardı, olduğu yerde iyice büzülen hizmetçi, "size ulaşamadığımız için bir işe yaramayacağını düşündük. Polise de gidemedik, çünkü devrim polise gidersek hem sizi, hem de hanımımı öldüreceklerini söyledi. Bu yüzden makbuzu harcadık."

"Bir makbuzu nasıl harcayabiliyorsunuz, Tanrı aşkına?"

"Yüz yirmi iki kelimeden oluşuyordu, efendim. Onunla bir sürü alış veriş yaptık ve köyde üç günlük bir şenlik düzenledik, efendim." Şenliği hatırlayınca gözlerinin içi güldü ve utangaçça gülümsedi. "Herkes çok eğlendi, efendim."

"Demek eğlendiler?" diye bağırdı Don Hugh. "Peki şimdi nerede makbuz? Boynunu kırmadan önce söylesen iyi edersin."

"Aman efendim, makbuz Chiriguana'daki toptancı dükkânında. Ne olur canımı yakmayın."

Don Hugh kocaman eliyle kadını boğazından yakaladığı gibi havaya kaldırıp duvara yapıştırdı. "Geri geldiğim zaman seni lokma lokma edip akbabalara atacağım, kuş beyinli karı!"

Sonra kadını bırakıp arkasını döndü. Cipine bindi ve Chiriguana'daki Pedro'nun *Grandiosa Tienda de Ultramarinos*'una varıncaya kadar ne bir insan, ne bir tavuk, ne de bir köpek yüzünden frene bastı. Dükkânın önünde yoluna çıkan tavukları tekmeleyerek içeri girdi ve tehlikeyi sezdiği için hemen tezgâhın arkasına geçen dükkân sahibini buldu.

"Nasıl yardımcı olabilirim, efendim?" dedi adam yaltaklanarak. "*Ron Cana*? *Aguardiente*? Avokado? Doğum kontrol hapı?"

"Makbuzu istiyorum, hemen şimdi. Haydi elini çabuk tut be adam, makbuzu getir bana!" diye bağırdı Don Hugh, parmağını adamın yüzüne doğru sallayarak. "Makbuzu hemen getirmezsen gebertirim seni!"

"Ne makbuzu?" dedi dükkâncı şaşkınlık içinde. "Hangi makbuzu istiyorsunuz?"

"Yüz yirmi iki kelimelik olan makbuzu!" diye haykırdı Don Hugh. "Çabuk ver onu bana!"

"Ama ben onun karşılığını ödedim, o yüzden benimdir," dedi dükkâncı. "Karşılığını ödemeden alamazsınız. Hem zaten onu harcadım ben." Don Hugh'un yakasına sarılmak için uzanan parmaklarından kaçarken ekledi. "Onunla polisten çok esaslı bir şey satın aldım."

"Polis ha!" diye haykırdı Don Hugh hayretler içinde. Öf-

ke ve hayal kırıklığıyla çevresine bir şöyle bakındıktan sonra *guava*'yla dolu bir çuvalı tekmelemeye başladı. Çevreye saçılan *guava*'lar etrafta dolaşan tavukların panik içinde kaçışmasına neden oldu. Kapının önünde uyuklamakta olan bir köpek, sızlanarak kuyruğunu bacaklarının arasına sıkıştırıp uzaklaştı.

"Nerede bu Tanrının cezası polis?"

"Burada yok. Valledupar'a gitti, ama dört gün içinde geri geleceğini söyledi."

Don Hugh öfkeden gözü dönmüş bir halde, bir polis şefinin herhangi bir mazereti olmadan dört gün boyunca izinsiz şehir dışına çıkabildiği ülkesine lanetler okuyarak, *hacienda*'sına döndü. Eve girdiği zaman hizmetçinin bir daha geri dönmemek üzere ortadan kaybolmuş olduğunu gördü. Nasıl yemek yapılacağı konusunda herhangi bir fikri olmadığından, Sergio'yu işten atmakla tehdit ederek hemen bir aşçı bulmaya gönderdi. Sergio büyük bir şevkle görevini yerine getirdi ve bir süre sonra fahişe Consuelo'yla birlikte geri döndü. Don Hugh, "Tanrım, aklıma mukayyet ol," diyebildi sadece, ancak çok geçmeden Consuelo'nun yemeklere *pimienta* sosu koyarken fazla cömert davrandığını fark edince tamamen ipleri koptu. Ağzı ve boğazı alev alev yanarak Consuelo'yu köye kadar kovaladıktan sonra geri döndü. Dört gün boyunca ya körkütük sarhoş bir halde yattı, ya da öfkeden, çaresizlikten içi içini yiyerek evin salonunda dört döndü. Bu sürenin sonunda cipine atladığı gibi yıldırım hızıyla Chiriguana'ya gitti.

Şaşı gözleri ve burnunun üstündeki kocaman bir yara iziyle şiş göbekli, ölgün bakışlı bir adam olan polis memuru, Don Hugh geldiğinde mutfakta bir keçiyi sağıyordu. Don Hugh, beş dakika sonra dışarı çıktığında hâlâ kulaklarına inanamıyordu ve öfkeden eli ayağı kesilmişti. Polis şefi yüz yirmi iki kelime karşılığında *puteria*'daki tüm fahişeleri altı ay boyunca keyfine göre kullanma hakkını satın almıştı.

Don Hugh, köydeki en güzel yapı olan kerhaneye girdiğinde, neşeyle gülerek kendisine müstehcen tekliflerde bulunan farklı biçim ve boylarda on kadar kız bir anda çevresini

sarıverdi. Don Hugh kükreyerek hepsini çevreye savurdu. Tam o sırada *Madame* göründü; en az Don Hugh boyunda devasa bir *mulatta*'ydı ve kilosu da yaklaşık onun bir buçuk katı kadardı. Bu heybetli hanımefendinin ortaya çıkması umutsuz kocanın biraz sakinleşmesine yetti, zor bela kontrol edebildiği sesiyle yüz yirmi iki kelimelik makbuzu kendisine verip veremeyeceğini sordu.

"Hayır, *Senor*," dedi kadın, "o makbuz benim malım, neden size vereyim ki?"

"Öyleyse izin verin okuyayım. Karımın hayatı buna bağlı!"

"O zaman size göstereyim, *Senor*. Eğer alıp kaçmaya kalkarsanız Felicidad tabancasıyla hayalarınızı uçurur."

Don Hugh göz ucuyla baktığı zaman on beş yaşlarında masum görünüşlü bir fahişenin usta bir silahşor edasıyla ona bir tabanca doğrultmuş olduğunu gördü.

"Çalmayacağıma söz veriyorum, sadece okuyayım yeter!" diye yalvardı.

Dev *mulatta* tafta eteğinin kenarını yavaşça kaldırdı ve altından makbuzu çıkardı. Don Hugh makbuzu alıp okudu. Arkasından bir sandalyeye ölü gibi çöktü ve elleriyle kafasını tuttu. Çok geç kalmıştı.

Yıkılmış bir halde dışarıdaki gün ışığına doğru yalpalarken tek bir şeyi düşünüyordu. Konuyla ilgisi alakası olmasa da aklına takılmıştı bir kere. Yeniden gidip polis şefini buldu. "Dükkâncının senden satın aldığı esaslı şey neydi? Sadece bilmek istiyorum."

Polis keçinin memelerinden başını kaldırarak cevap verdi: "Valledupar'dan getirdiğim yeğenim. Dükkâncı pis sübyancının tekidir. İğrenç herif."

Don Hugh cipine geri dönerken dükkânın önünden geçti. On iki yaşlarında sıska bir kızcağız kapının eşiğinde manyok köklerini temizliyordu, önünden geçen uzun boylu adama sırnaşık bir bakış attıktan sonra tekrar işine döndü.

Aman Tanrım, diye düşündü Don Hugh, benim ülkem hakikaten her türlü pisliğin döndüğü bir cehennem çukurundan başka bir şey değil.

Neredeyse eve varmıştı ki şiddetli bir patlama sesi duydu. Cipi durdurup arkasına baktığı zaman Chiriguana'nın oralardan göğe doğru yükselen kapkara bir duman bulutu gördü. Merakını yenemeyerek cipi geriye döndürdü ve geldiği yolu tekrar gitmeye başladı.

17

EVE MEKTUP

La Estancia

Ma chère Maman,

Sana bu satırları yazarken yüreğim kan ağlıyor, çünkü bu dünyada insanın başına gelebilecek tüm fenalıkların gelip beni bulduğunu hissediyorum. Her şey o kadar kötü gidiyor ki, bu beyhude çabalarıma bir son verip anavatanıma, Fransa'ya geri dönmeyi ciddi ciddi düşünmeye başladım. En azından orada sıcak ve sevgi dolu bir yuvanın beni beklediğini biliyorum, gerçi tropikal kuşakta on beş yıl çiftçilik yaptıktan sonra Fransa'da nasıl iş bulacağım da başka bir konu.

Her şeyden önce, Françoise'ın hastalığı çok ilerledi, *ma chère Maman.* Biliyorsun eskiden de sağlığı pek yerinde değildi, ama bu ülkenin sıcak ve nemli iklimi onu öyle bitkin düşürdü, öyle zayıflattı ki, bir sivrisinek ısırığı bile hemen büyüyüp illet bir yaraya dönüşüyor. İnan bana, elimden gelen her şeyi yaptım. Önce antiseptik özelliği olduğunu bildiğim için limon suyu kullandım; çok berbat kokar ama bendeki kesiklere ve yaralara daima iyi gelmiştir. İkinci olarak ineklerin yaralarını iyileştirmek için kullandığım o mor renkli merhemi denedim; daha da kötü kokmasının yanında, aynı derecede faydasızdı. Ondan sonra –ne kadar çaresiz kaldığımı buradan anlayabilirsin– bir *brujo*, yani bir nevi büyücü doktor olan buralı bir avcıya başvurdum. Adamın adı Pedro. Uzun boylu, saçları ağarmış ve gizli güçleriyle yörede nam salmış olan bir kişi. Söylenenlere bakılırsa meleklerle konuşuyormuş, "*secretos*" diye adlandırdığı bazı büyülü sözler biliyor.

Ne düşündüğünü biliyorum, *Maman*. Bunun açıkça şeytanlık olduğunu, iyi bir Hıristiyan ve Katolik olarak böyle şeylerden şiddetle kaçınmam gerektiğini düşünüyorsun ama bu topraklar, tüm çıkış yolları kapanmış çaresiz ve umutsuz bir kimseyi en aşırı uçlara bile sürükleyebiliyor.

Her neyse, Pedro geldi ve ellerini Françoise'ın boynuna koyduktan sonra dimdik gözlerinin içine baktı. Arkasından kulağına eğildi ve İspanyolca'sının çok akıcı olmasına rağmen onun bile anlayamadığı bir şeyler fısıldadı. İşini bitirince benimle özel olarak görüşmek istedi. Diğer odaya geçtiğimizde, Françoise'ın, vücudundaki yaraların çok ötesinde bir hastalığı olduğunu söyledi. Sanki ben bunu bilmiyormuşum gibi!

Aynı gün ecza dolabının içinde son kullanma tarihi üç yıl önce dolmuş olan antibiyotik bir toz buldum ve yaralarına ektim. Bir hafta sonra biraz toparlanmıştı. Belki de hiçbir zaman bilemeyeceğim onu iyileştirenin yaralarına ektiğim toz mu, yoksa Pedro'nun tılsımlı sözleri mi olduğunu. Belki ikisinin de etkisi olmuştur, bu ülkede mantık hiçbir işe yaramıyor.

Françoise'ın durumuna da mantıkla yaklaşmanın bir anlamı yok. Sana en son yazdığımdan bu yana onun kanser olduğuna gittikçe daha çok inanıyorum, *Maman*. Göğüslerinin rengi iyice uçtu, gün geçtikçe şekilleri bozuluyor ve korkunçlaşıyor. Eskiden Venüs heykellerine benzeyen o güzel vücudunun şu an nasıl bir hal aldığını anlatmayı yüreğim kaldırmıyor. Üstelik kanserin böbreklerine sıçradığından şüpheleniyorum, çünkü kanlı idrar yapmaya başladı ve sürekli bitkin görünüyor. Bu ülkedeki herkes kızgın güneş altında kızarıp kararırken, o bir hayalet gibi solgun ve şeffaf görünüyor.

Ama ne fayda, elimden hiçbir şey gelmiyor! Yalnızca "doğal" ilaçlara güveniyor ve on beş yıl önce Toulouse'de migrenini tedavi eden ruh doktorundan medet umuyor. Onu başkentte bir doktora, hatta Toulouse'deki ruh doktoruna götürmek için az yalvarmadım, ama inatla reddediyor. Kendisini uzaktan tedavi etmesi için ruh doktoruna bir mektup yazdı, en iyi çözümün bu olduğunu söylüyor. Adam bana şimdiden on bin franklık bir fatura gönderdi! Çiftliğin bana

günde yaklaşık yirmi frank getirdiğini biliyorsun, *Maman*. Bu para yörede yaşayanlara göre beni çok zengin yapıyor, ancak Fransa şartlarına göre tam bir sefil sayılıyorum. Yüzlerce kilometre uzaklıktaki bir şehre gidip döviz işlemlerini halletmenin zorluğu bir yana, adamın parasını ödeyecek kadar para bulmama bile imkân yok.

Avcıyla konuştuğumda bana kanserin en iyi ilacının yeni kesilmiş bir mercan yılanını çiğ çiğ yemek olduğunu söyledi. Bir düşünsene! Hem de bunu haftada bir kez yapmak gerekiyor! Bu yılanlar çok zehirli oldukları için insanlar gördükleri yerde öldürüyorlar, bu yüzden eskisi kadar bol bol bulunmuyor. Yine de, canlı mercan yılanı getirenlere ödüller vererek bir miktar topladım ve şimdi büyük bir ahşap sandığın içinde birkaç ay yetecek kadar yılanım var. İlkini öldürdük ve Françoise vicdanı sızlayarak yemeye çalıştı, senin de bildiğin gibi yıllardır sebzeden başka bir şey yemiyor. Beklediği kadar iğrenç bir şey olmadığını söyledi ve kanseri de biraz geri çekildi. Ama vejetaryenlik ilkelerinden ödün vermek istemediği için başka yılan yemeyecekmiş. Biliyor musun, *Maman*, bazen onun tüm yüreğiyle ölmek istediğini düşünüyorum.

Aslını istersen, buraya gelmesinin tek nedeni benden ayrı kalmamaktı. Yine de, bir evli çiftin bulması gereken huzura ve mutluluğa bir türlü eremedik maalesef. Artık çömlekçilikle uğraşamadığı için çok üzülüyor. Onun için bir atölye hazırladım, ancak ne yeteri kadar kil, ne de fırın için yakıt bulabildik. Ayrıca köylülerin incelik ve zarafetten yoksun olduklarını, her şeyi kolayca affettiklerini ve kabullendiklerini düşünüyor. Ben buna uzun zaman önce alıştım ve uyum sağladım, doğrusu ya, bu da pek hoşuna gitmiyor. Üstelik her yağmur mevsiminde havadaki nem yüzünden ağrıları iyice azıyor. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi, yatakta yaşadığımız bir takım sorunlar yüzünden aramız açıldı. Ben ondan uzak duruyorum ve bu öyle çok onuruna dokunuyor, onu öyle utandırıyor ki, en son düşük yaptığından beri hiç birlikte olmadık.

Bu mektubu mutlu bir haberle bitirmek isterdim, ancak korkarım henüz bahsetmediğim başka kötü haberlerim de var.

Halk Kurtuluş Ordusu'ndan bazı gerillalar evimi bastı. Perşembe gecesi akşam yemeğini yemiş dışarıda oturuyorduk ki, birden bire ortaya çıktılar, hayatımda hiç bu kadar sersefil giyinen, bakımsız insanlar görmemiştim. Hâki üniformaları vardı ve açık düğmelerinin arasından kılları görünüyordu. Hepsi seyrek siyah sakallıydı ve saçları darmadağınıktı. Üzerlerinde o kadar çok alet edevat ve cephane vardı ki, nasıl yürüdüklerine şaştım. Ama insanı hayretlere düşürecek kadar kibardılar, elbette istedikleri şeyi makul kılmıyordu bu.

Nakit olarak iki yüz elli bin dolar teslim etmem için bir haftam olduğunu söylediler. Ne kadar şaşırdığımı ve hayret ettiğimi anlatamam. O kadar şaşırdım ki, korkudan tir tir titrememe rağmen kahkahayı koyuverdim; bu sefer onlar şaşkınlık içinde halime bakmaya başladılar. Avrupa kökenli olmanın illa ki çok zengin olmayı gerektirmediğini, yalnızca günde birkaç pezo kazandığımı ve karımın da çok hasta olduğunu onlara anlatmaya çalıştım. Karımın halini görünce söylediklerime biraz ikna oldular. En sonunda, zaman zaman onlara yiyecek yardımı yapmam gerekeceğini söyleyerek çekip gittiler. Bunun kesinlikle yanlış bir şey olduğunu biliyorum, onlarla alış veriş yapmayı külliyen reddetmeliydim, ama hiç seçeneğim olmadığını bilmelisin. Burada gerçek anlamda bir polis gücü yok; bir keresinde eşeğim çalındığında, hırsızı tutuklatmak için bir yargıca rüşvet vermek zorunda kalmıştım, daha sonra tamamen rastlantı eseri eşeğim elli kilometre uzakta eve gelirken bulundu. Beni korumaları için orduya da başvuramam; öyle beceriksizler ki, buraya geldikleri takdirde gerillaların elinde can vermem kaçınılmaz olur. Askerler burada iki kez katliam yaptığından, gelip bizi korumaları için onları çağırmaya kalkarsam gerillalardan önce köy sakinleri beni linç eder. Daha doğrusu bana hemen sırt çevirirler ve alışverişi keserler, böylece on beş yıllık güveni ve iyi niyeti bir anda silip atmış olurum. Gerillalar aldıkları her

şey için makbuz veriyor ve "zaferden sonra" bedelini ödeyeceklerini söylüyorlar; bunun iyi yanı verdikleri makbuzların bu civarda para yerine geçiyor olması, yani onlara yiyecek sağladığım sürece karşılığını iyi kötü alıyorum. Para vermeyi kabul etseydim bu şansı yitirirdim.

Yine de, Françoise ve ben fena halde telaşa kapıldık, artık yerimizi bildikleri için her an çocuklarımızı kaçırmaya kalkabilirlerdi. Geçenlerde (duyduğum kadarıyla başka bir örgüt) Constanza Evans'ı kaçırmış ve yarım milyon dolar fidye istemişler. Bunun üzerine çalışanları ve kiracıları üç gün üç gece şenlik yapmışlar, hayasızca kendilerinden geçip dans ederek bunu kutlamışlar. Onun kötü bir toprak sahibi olduğunu ben de biliyorum, ama insan çalışanlarının sadakatine ne kadar güvenebileceği konusunda kuşkuya düşüyor.

Bu yüzden Françoise'la birlikte düşünüp taşındık ve nihayetinde Jean, Pierre ve Marie'yi geçici olarak başkentteki dostlarımızın yanına göndermeye karar verdik. İlk başta gitmeyi kesinlikle reddettiler. Hepsi de çiftlikte büyüdüğü için, sevgili atlarından, köpeklerinden ve kedilerinden ayrılmak zorunda kalacakları, nehirde yüzüp timsahları taşlayamayacakları (bunu yapmamaları için sürekli uyarıyorum) fikri göz yaşlarına boğulmalarına ve onları göndermememiz için başımızın etini yemelerine neden oldu. Büyük bir tehlike içinde olduklarını dilimin döndüğünce anlatmaya çalıştım, ama bu sefer gitmemek için iki kat direnmeye başladılar, çünkü Françoise ve benim başımıza bir şey geleceğinden endişelendiler. En sonunda Marie en büyük çocuk olmanın sorumluluğunu yerine getirerek gitmeyi kabul etti, ardından diğer ikisi de boyun eğdiler ve geçen hafta onları götürdüm. İki günlük berbat bir tren yolculuğu yaptık. Vagonlar çok kaba saba yapılmış olduğundan, yolcular rahat etsin diye ithal malı amortisörlü koltuklar getirtmişlerdi. Yol boyunca aklını yitirmiş tramplenciler gibi hoplaya zıplaya gittik ve kelimenin tam anlamıyla içimiz dışımıza çıktı. Çocuklar önce bunu çok eğlenceli buldular ve kim daha yükseğe zıplayacak yarışması yapmaya başladılar, ancak çok geçmeden hepsi yedikleri-

ni çıkardı ve temizleyecek kimse de olmadığından öyle pis pis kokan bir vagonda yola devam ettik. Bir süre sonra yolculardan birinin köpeği gelip çıkardıklarını yemeye başlayınca bu sefer ben de çıkardım. Yolculuğa dayanabilmek için bol bol *Arepa* yemek zorunda kaldık, umarım onlar da benim gibi hâlâ peklik çekmiyorlardır.

Ayrıca yolculuk sırasında trende korkunç bir kaza oldu, *Maman*. Bu ülkede yaşayan kızların Amerikan filmlerindeki kadınları taklit etmeyi ne kadar sevdiklerini sana daha önce yazmıştım. Yüksek topuklu ayakkabılarla ortalıkta dolaşan ve muhtemelen çok fazla bira içmiş olan –gerçi serinlemek için herkes içiyordu– bir *mulatta* kız trenden düştü. Anlaşılan kız tam bir vagondan diğerine geçerken tren sarsılmış ve o da bir yere tutunmak isterken topuğu kırılınca dengesini kaybetmiş. Buradaki trenlerde vagonlar arasında düşmeyi engelleyici körükler yok, bu yüzden trenin kenarından aşağı yuvarlanmış. Kızın çığlıkları üzerine tren durdu ve geri geri gitti, kızı getirip bizim vagona koydular.

Zavallı kızın ne kadar korkunç göründüğünü kelimelerle anlatmam mümkün değil, *Maman*. Taşların üzerinde bir süre süründüğü için vücudunun sol tarafı tamamen sıyrılmıştı ve kemikleri ortaya çıkmıştı. Vücudunda kalan kan hızla boşalıp gidiyordu, ama hiçbir şey yapamıyorduk, çünkü yüzlerce kilometre çevrede tek bir hastane yoktu ve o yörede ne bir ambulans ne de ambulans çağırmak için bir telefon vardı. Kızcağız bilincini kaybetmedi ve iki saat boyunca yattığı yerde sessiz sessiz ağladıktan sonra öldü. Öldüğü zaman hepimiz onun adına sevindik, ama sonraki iki saat boyunca kızın ardından bütün vagon ağıt yakıp gözyaşı döktü. Halimizi görsen onu yıllardır tanıdığımızı sanırdın, oysa onun hakkında bildiğimiz tek şey, adının Maria olduğuydu. Çocuklar öyle kötü sarsıldılar ki birbirimizden ayrılacağımız sırada dökecek gözyaşları kalmayıncaya dek ağladılar.

Çiftlik şimdi bir mezarlığa benziyor; geri döndüğümde her yer sessiz ve hareketsiz göründü bana, çünkü çocuklar etrafta neşeyle bağrışmıyor, kavga edip birbirlerini kovalamı-

yorlardı. Doğruca çocukların odasına gidip Pierre'in yatağına oturdum ve kederimden ağladım.

Kendimi tıpkı bir mağara gibi boş, bir çöl gibi ıssız hissediyorum, *Maman*. Bu ülkeye ilk geldiğim zaman neşe ve coşku doluydum, Fransa'da neden olduğum olaylardan sonra, dişimle tırnağımla kendime yeni bir hayat kurmaya karar vermiştim. O sıralar bu ülkede en azından demokrasinin adı vardı, şiddet olaylarından önce bana evimi hatırlatan kültürel faaliyetler vardı. İnsan başkente gidip orada güzel bir orkestrayı dinleyebiliyor, başarılı bir oyun seyredebiliyor, her tarafı miskin dilencilerle sarılmadan sokakta yürüyebiliyordu. O sıralar biraz refah vardı, ama şimdi enflasyon yüzde iki yüze çıktı ve ülkede kazanılan bütün para dış borçların faizlerine gidiyor. Hükümet borçları ödeyebilmek için kamu işletmelerini tek tek özelleştiriyor ve gün geçtikçe ülke yoksullaşıyor. Her şeyin ne kadar kötü gittiğine, nasıl dolapların döndüğüne inanamazsın, *Maman*. Bütün bunlar beni çok derinden yaralıyor. En temel ihtiyaç maddelerini bile bulmak mümkün değil. Çiftliği mekanize etme projemi de rafa kaldırmak zorunda kaldım, çünkü *Casa Inglesa*'dan fahiş fiyata makine almak mümkün olsa bile, yedek parça bulmanın imkânı yok. Burada insanlar neredeyse hiçbir şeyleri yokken hayatta kalmak gibi mucizevi bir yeteneğe sahipler; köylülerin çoğu kokain ve marihuana yetiştirerek yaşıyor ki, bu yüzden dürüst bir insana rastlamak çok zor. Kızlar gittikçe daha küçük yaşlarda fahişeliğe (bu kelimeyi kullandığım için beni affet) başlıyorlar ve herkes her an öldürülme ya da soyulma korkusuyla yaşıyor.

Ama yine de, bu ülkenin ne kadar ihtişamlı ve romantik olduğunu unutmuş değilim, *ma chère Maman*. Fransa'ya göre Ay dört kat daha büyük ve manzara daima muhteşem, dört bir yanımız rengarenk kuşlar ve kelebeklerle dolu. İnsanlar çok hoş giyiniyorlar, her zaman neşeli ve güleryüzlüler. Toprak çok verimli, hatta zümrüt ve petrol bile var, ama işte meyvelerini toplayamıyorlar. Burada insanlar hiçbir karşılık beklemeden birbirlerine yardım ediyorlar, oysa yetkililer

rüşvet almadan kıllarını bile kıpırdatmıyor – ne büyük bir çelişki, değil mi? Bu halk, insanları çok seviyor, ama bir an bile düşünmeden birbirlerini öldürüyor!

Ne olursa olsun, günün birinde bu ülkeyi terk etmek zorunda kalırsam, ki öyle olacak gibi görünüyor, gerçekten yüreğim parçalanacak. Bu ülkeyi çok seviyorum ve onu güzelleştirmek için payıma düşeni de on beş yıl boyunca ter dökerek yaptığıma inanıyorum. Jean-Michel olmadığım için beni hiçbir zaman affetmeyen ve beni mutsuz etmekten hiç çekinmeyen Françoise'ı bile sevmeye devam ettim. Onun bedenini bu ülkenin toprağına bırakmak zorunda kalacağım düşüncesinden nefret ediyorum. Eğer ölürse, *Maman*, ki bunun yakında olacağını hissediyorum –hayır, ne olur ayıplama beni, kuruntulara kapılıyorum diye kızma–, burada sahip olduğum her şeyi satmaya karar verdim – gerçi bir savaş alanı haline gelmiş olan bu toprakları kim almak ister, bilemiyorum. Sonra da onun cenazesini alıp Fransa'ya geri döneceğim. Büyük bir sevgiyle bağlandığım ve çok saygı duyduğum bu ülke bana öyle büyük bir keder veriyor ki, artık onun zalimliğine daha fazla dayanamayacağım. Ama öldüğüm zaman bedenim Fransa'da yatsa da, kalbim burada gömülü olacak, *Maman*.

Bu mektubu alıp alamayacağını bilemiyorum. Artık burada pul da bulunmuyor, bu yüzden tren Chiriguana'dan geçerken mektubu biraz pul parasıyla birlikte makiniste veriyorsun. İnsanların bir lokma ekmeğe muhtaç olduğu bugünlerde, onun dürüstlüğüne de güvenemiyorum.

Gözlerinden öperim, seni hep yüreğimde taşıyorum.
Oğlun,

Antoine.

Not: Az önce bir patlama oldu. Neler olduğunu merak ediyorum.

18

HALK KURTULUŞ ORDUSU, TEK BİR HAMLEDE HEM HALKIN MUHAFIZLARINI, HEM DE ORDUYU ŞAŞKINA ÇEVİRİYOR

14 Mart Perşembe günü, her yanı tozla kaplanmış ter içindeki bir *campesino*, katır üstünde Halk Kurtuluş Ordusu'nun gizli karargâhına vardı. Burası küçük bir vadinin içindeydi ve daima, nöbetçiler tarafından gözlenen daracık bir geçitten başka girişi yoktu.

Vadinin iki yanından sarp kayalar yükseliyordu; gerillalar vadide yaşayan dağ keçilerini izleyerek zorunlu kaldıklarında peşlerinden hiç kimsenin gelemeyeceği şekilde bu kayalardan tırmanmayı öğrenmişlerdi. Ordunun herhangi bir baskın yapması durumunda gerillalar geçidin olduğu yeri havaya uçurarak onları daha yoldayken avlamayı planlamışlardı ve bu amaçla iki kilit noktaya birer sandık dinamit konmuştu. Bu dinamitleri Devlet Maden Tetkik ve Denetleme Kurumu'ndan, kendilerini altın arayıcısı gibi göstererek almışlardı. Eskiden avukat olan bir gerillanın düzenlediği sahte bir belgeyi göstererek "arama" yetkileri olduğunu kanıtlamışlar, görevli memura da bol bol bedava dinamit vermesi karşılığında kârın yüzde beşini teklif etmişlerdi. Dinamiti genellikle banka duvarlarını uçurmakta kullandıklarından görevliye "kârın yüzde beşini" vermek konusunda bir sorunları yoktu; geri kalanını da devrim için kullanıyorlardı.

Halk Kurtuluş Ordusu genelde bir sabotaj örgütü olarak biliniyordu. Keza Halkın Muhafızları bir baskın örgütü olarak tanınıyor, Halkın Kurtuluş Cephesi çoğunlukla adam kaçırma işleriyle meşgul oluyor, Halkın Hareketi Cephesi şantaj ve haraçla uğraşıyor, Devrimci Sosyalistler önemli kişilere suikast düzenliyorlardı. Halk Kurtuluş Ordusu'nun

bu alanda uzmanlaşmasının nedeni belki de bunun en kolay yöntem olmasıydı; ne de olsa bir yere bomba yerleştirip güvenli bir yerden havaya uçurmanın pek tehlikesi yoktur. Ülkenin kısıtlı geliriyle uzun zaman uğraşılarak, büyük zorluklarla inşa edilen altyapıyı yok etmenin yığınların acılarını hafifletemeyeceğini hiçbir zaman algılayamamışlardı. Ancak ne kadar tutarsız görünürse görünsün, onların durumları tüm insanlık için genel geçer olan bir kurala uygundu. Bu kurala göre, insanlar bir konuda uzmanlaşmışlarsa, bu konunun olağanüstü derecede önemli olduğu yolunda bir kuruntuya kapılırlar. Halk Kurtuluş Ordusu patlayıcılar konusunda uzmanlaşmıştı ve bu yüzden yaptıkları işin son derece hayati olduğunu düşünüyorlardı.

Dağların arasındaki küçük vadilerinde, sık bir bitki örtüsü ve bol bol temiz su bulunduğu için gerillalar eski çağlardaki gibi sade ve rahat bir yaşam sürüyorlardı; tek uğraştıkları mesele bir sonraki sabotaj eylemi için herkesin takdir edeceği bir hedef seçmekti. Katır üstünde gelen ihtiyar *campesino*, yani Valledupar'daki ajanları, kusursuz bir fikirle gelmişti bu sefer. Gayet yerinde bir lakapla, "El Golpe", yani bombacı diye anılan örgüt liderinin karşısına çıkmakta hiç vakit kaybetmedi.

El Golpe, bir zamanlar Arjantin'li bir Montonero gerillasıydı, ancak General Videla'nın teröre karşı terör kampanyası tamamen kontrolden çıktığında ve solculukla en ufak bir ilgisi olanlar bile "kaybedilmeye" başladığında oradan ayrılmıştı. El Golpe orada gerilla olduğu sırada, çok disiplinli, sayısız askeri olan, insafsız ve kararlı bir düşmana karşı mücadele etmenin ne kadar beyhude olduğunu görmüş ve bu ülkeye de, düşman pek o kadar çetin olmadığı için gelmişti. Buradaki ordunun da sayısız askeri vardı, insafsızdı, kararlıydı, ancak disiplinsiz ve kifayetsizdi. El Golpe, Ernesto Guevara'ya simaen çok benzemesinden daima gurur duymuştu. Tatlı bakışları ve asla Fidel'inki kadar gür çıkmayan siyah sakalları vardı, adamlarından sonsuz bir saygı ve ölümüne bir sadakat görmesini belki de Che'yle olan benzerliğine borçluydu. Adamları-

nın çoğu onun İtalyan-Arjantinli aksanını ve hızlı hızlı yürümesini taklit etmeye çalışırdı.

Campesino, El Golpe'ye bir askerin barda ağzından kaçırdığı her şeyi bir bir anlattı: Bir tabur asker yerel bir isyanı bastırmak için Chiriguana'ya gidiyordu ve Mula'nın kuzey kıyısındaki savanada kamp kurulması planlanıyordu. Köylü, "Chiriguana buradan çok uzakta değil ve orada mutlaka havaya uçuracak bir şeyler vardır," der demez El Golpe'nin zihninde bu "bir şeyin" ne olabileceğine dair bir ışık yandı ve derhal köylüyü sepetleyip en usta sabotajcılardan ikisini bulmaya gitti.

Onları nehir kıyısında ayaklarını suya sallandırmış yan yana otururken buldu, afrodizyaklar üzerine ateşli bir tartışmaya dalıp gitmişlerdi. "Vallahi doğru söylüyorum," diyordu birisi, "neredeyse bir ay boyunca kız bana beş dakika huzur vermedi..."

"Hah, benimki iki ay sürdü; neredeyse tahtalı köyü boyluyordum."

El Golpe, arkalarından yaklaşıp, "buraya bakın," diye adamın sözünü kestikten sonra aralarında durup ellerini adamların omuzlarına koydu. "Size küçük bir iş çıktı." Hiçbir detayı atlamadan ne yapmaları gerektiğini anlattı. O akşam bir eşeğin sırtına bir sandık dinamit yükleyip geçide doğru yollandılar.

"*Buena suerte*!" diye yukarıdan bağırdı gözcü.

"Şansa ihtiyacımız yok," dedi adamlardan biri, "bu seferki çocuk oyuncağı."

"Olsun, yine de iyi şanslar. Ateşli bir kız bulursanız bir kere de benim için döşeğe devirin!"

"Kusura bakma, evlat. Senin şu pis hastalıklarından birini ona bulaştırmaya gönlüm razı olmaz."

"İnşallah o size bir hastalık bulaştırır da beni hatırlarsınız!"

Hemen hemen aynı saatlerde Gonzago, Rafael ve Tomas kamptan ayrılmış, General Fuerte'nin *burra*'sı Maria'yla birlikte, ertesi gün gelmesi gereken Don Hugh'dan fidye para-

sını almaya gidiyorlardı. Plana göre köprünün yakınlarındaki çalıların arasına gizlenecekler ve hem Don Hugh gelmeden önce, hem de gittikten sonra birkaç saat etrafı gözleyeceklerdi. Bu sayede pusuya düşmekten kurtulacaklar, Don Hugh'un yalnız olarak geldiğinden emin olacaklardı.

Şafaktan önce hedeflerine vardılar, köprüyü ve yolu rahatça görebilecekleri, ancak çevrede kimsenin onları göremeyeceği uygun bir yer seçtiler.

Köprü en ucuz ve kullanışlı malzemeler kullanılarak yapılmış betonarme bir yapıydı. İki kemerden oluşan gövdesini, düzenli aralıklarla yerleştirilmiş dört sütun ayakta tutuyordu ve bunlar da nehir yatağına gömülmüş kazıklar üstüne oturtulmuştu. Çok uzun zaman önce, çoktan adı sanı unutulmuş Modernizasyon Desteği Projesi çerçevesinde, bir ABD ekibi tarafından inşa edilmişti ve ilk yapıldığı sırada işlevi, çılgın kamyon sürücülerinin yağmur mevsiminde sular kabarmışken nehri geçmeye çalışarak yol açtıkları taşıt kaybının önüne geçmekti. Valledupar'la başkent arasındaki anayol açılmadan önce bu köprü, limanlardan ülkenin iç kısmına giden ticari yolun can damarıydı ve nehir her kabardığında köprü devreden çıktığından, ülkedeki ticari faaliyet neredeyse bütünüyle durma noktasına geliyordu. Ama şimdi eski şanlı günleri sona ermişti ve artık köprüyü yaya ya da katır üstünde nehri geçmek isteyen köylülerden başka kullanan pek yoktu; bu yüzden köprü çok uzun zamandır tamir görmemişti. Köprünün üstündeki asfalt aşırı sıcaklarda gelip geçen araçların yaptığı basınçla iki yana doğru yığılmış ve pek çok yerinden çatlamıştı. Köprüyü ilk yapanlar bölgenin akıl almaz nemliliğini ve sıcağını hesaba katmamışlar, buna inşaat sonrasındaki yirmi beş yıllık ihmalkârlık da eklenince beton ıslanmış, katman katman ayrılmış ve büyük parçalar halinde aşağıdaki nehre düşmüştü. Bu yetmiyormuş gibi, sel zamanı kaya parçalarını çakıl taşları gibi yuvarlayan Mula, kemerleri ve sütunları fena halde hırpalamıştı. Son zamanlarda oradan geçmek zorunda kalan ağır vasıtalar, tıpkı eskisi gibi nehri tercih ettiklerinden, nehir tıpkı eskiden olduğu gibi

çamura saplanmış ya da devrilmiş kamyonların paslı iskeletleriyle dolmuştu.

Köprü, bu virane haline rağmen biraz uzaktan bakılınca hâlâ eskisi gibi ihtişamlı ve etkileyici bir mimari harikası gibi duruyordu; civarda oturanlar artık onu kendi malları saydıkları ve o bölgedeki tek köprü olduğu için onunla gurur duyuyorlardı. Köprünün her iki tarafına birer tane konmuş olan tabelalarda şöyle yazıyordu: "Şimdi Chiriguana Köprüsü'nü Geçiyorsunuz." Elbette bu yazının yanında yöresinde başka yazılar da göze çarpıyordu. Kimisi gönül meselelerini paylaşmak istemiş (Erendira'sız hayat haram bana), kimisi politik görüşünü açıklamış (Kahrolsun Oligarşi), kimisi de ilgisiz konulardan bahsetmiş (Eşek sevdalısı Juanito) ya da düpedüz reklam yapmıştı (Consuelo'ya gelin, memnun kalacaksınız).

Tomas, Gonzago ve Rafael köprüyü gözleme işini sıraya koydular, her biri bir saat gözcülük yapacak iki saat dinlenecekti. Dinlenenler sigara içecek, şekerleme yapacak, kertenkelelere taş atacak, çene çalacaktı. Öğlen olduğunda gece boyunca yürümüş olmanın ağırlığı üçünün de üzerine çöktü. Bu saatte bütün ülke işini gücünü bırakıp siesta yapardı, savaş zamanında bile. Dünyanın geri kalanının Latin Amerikalılara yakıştırdığı "doğuştan tembellikle" hiçbir ilgisi yoktu bunun; bu saatlerde nefes almanın güçleşmesi, kan ter içinde kalmadan kolunu kaldırmanın mümkün olmaması, görüş mesafesinin düşmesi (ter damlacıklarının gözü yakması, aşırı aydınlık ve serap görme yüzünden), el yakma korkusu olmadan açıkta bulunan hiçbir şeye dokunulamamasıydı buna yol açan. Ülkede yaşayan herkes, gölge bir yer bulduğuna şükrederek oracığa çökerdi ve insan gece olduğu gibi hiç fark edilme korkusu olmadan her türlü dalavereyi çevirebilirdi; siesta zamanında biraz gürültülü bir şekilde oynaşmak bile rezalete yol açabilirdi, ahlaka aykırı olduğu için değil, gürültülü olduğu ve başkaları uyumaya çalışırken gürültü çıkarmak kaba bir davranış olarak kabul edildiği için.

Tomas ve Rafael bir çalının dibinde uyuklarken Gonzago

da öğle güneşiyle cayır cayır yanan köprünün ve yolun parlaklığına gözlerinin dayanabildiği kadarıyla gözcülük yapıyordu. Yorulunca gözlerini kapatıyor, batması ve kamaşması geçinceye kadar koluna yaslandıktan sonra yeniden bakmaya başlıyordu. Önce gömleği, sonra pantolonu terden sırılsıklam oldu; kurumuş gırtlağı sanki bir oklu kirpi boğazına takılmış gibi acıyor, susuzluk gittikçe daha dayanılmaz oluyordu. Gözlerini giderek daha uzun dinlendirmeye, köprüye daha az bakmaya başladı ve çok geçmeden derin bir uykuya daldı, rüyasında hâlâ köprüyü gözlediğini gördüğü için hiç suçluluk hissetmedi.

Üçü de iki saat boyunca kütük gibi uyuduktan sonra dünyanın başlarına yıkıldığı sanısıyla kendilerine geldiler. Önce bir gümlemeyle birlikte yer sarsıldı ve taş parçaları dört bir yana fırladı. Peşinden korkunç bir gürleme oldu ve ani bir hava akımı soluklarını keserek hasır *sombrero*'larını havaya kaldırdı. Ardından ters yönde ani bir rüzgâr boşluğu doldurmak için hızla esti ve şaşkınlıktan gözleri faltaşı gibi açılarak hafifçe doğrulmuş olan üç kafadarı gerisin geriye yere yapıştırdı. Köprünün olması gereken yerde devasa bir toz ve duman bulutunun yükseldiğini görülebiliyordu; az sonra bu bulut bir çöl fırtınası gibi üstlerine kapandı. Hemen gömleklerinin yakasıyla ağızlarını ve burunlarını kapattılar, ancak bu sefer de nereden geldiği belli olmayan bir döküntü yağmurunun altında kaldılar. Kayalar, taşlar, demir ve beton parçaları, su ve çamur, inanılmaz bir hız ve yoğunlukla tepelerine indi, neredeyse bellerine kadar gömüldükleri bu moloz yığının içinden yara bere içinde kalmış ve neye uğradığını şaşırmış bir halde çıkarken birbirlerine baktılar.

"*Mierda*," dedi Gonzago.

"*Madre de Dios*," dedi Rafael.

"*Hijo de puta*," dedi Tomas.

Çevrelerindeki arazide küçük ama etkili bir kıyamet kopmuş gibi görünüyordu; çalılar ters dönmüş ve yapraksız kalmıştı, toprak sanki köprüden kopan parçalarla sürülüp ekilmeye hazırlanmıştı. Taşların arasına sıkışmış bir balık, zor-

lukla nefes almaya çalışırken ümitsizce çırpınıyordu. Gonzago balığın kafasına bir tane indirdikten sonra *mochila*'sının içine attı. "Daha sonra yeriz," dedi.

"İkinizin de burnu kanıyor," dedi Tomas.

"Seninki de kanıyor," diye cevapladı Rafael, ardından gözlerini kısarak toz bulutunun içinden köprüye ve çevresine bakmaya başladı. "Yarabbim, şuraya bakın!"

Köprünün ana gövdesi yerle bir olmuştu. Kırılmış direklerin içindeki demir çubuklar meydana çıkmış, sütunlar iki yana doğru eğrilip bükülerek tuhaf şekiller almıştı. Nehrin ortasında, köprünün olması gereken yerin biraz uzağında ters dönmüş bir askeri kamyon duruyordu. Kamyonun halinden anlaşıldığı kadarıyla patlama yüzünden köprünün üstünden fırlamıştı oraya. Kamyonun yakınlarında bir yerden yürek paralayıcı bir feryat geldi, askerin biri kopmuş kolunu diğer eliyle sımsıkı tutarak sudan çıkmaya çalışıyordu.

Üç gerilla biraz daha dikkatli bakınca köprünün çevresinin askerlerle kaynadığını fark ettiler. Askerler henüz sersemliklerini üstlerinden atamamışlar, darmadağınık bir halde bekleşiyorlardı, ancak sert bir sesle adamlarına hemen dağılıp çevreyi araştırmalarını emreden Albay Figueras'ın şişman gövdesi kolaylıkla seçilebiliyordu. Gerillalar tam arkalarını dönmüş kaçıyorlardı ki, bir cipin tam buluşma saatinde köprünün başında acı bir fren sesiyle durduğunu duydular. Siyah saçlı, uzun boylu bir Avrupalı cipten çıkıp yıkılan yere doğru biraz yürüdükten sonra şaşkınlık içinde çevredeki kargaşayı seyretmeye başladı.

"Don Hugh değil mi bu?" dedi Rafael. "Parayı getirmiş olmalı."

"Şu durumda oraya gidip tahsilatı yapmamız pek mümkün değil," dedi Tomas.

"Yürüyün gidelim," dedi Rafael.

"Bırakın önce bir asker vurayım," diye yalvardı Gonzago.

"Bu molozların arasında tüfeğini bulabilirsen hepsi senin olsun," dedi Rafael. "Aptallık etme. Şu namussuzlar yerimizi bulmadan tüyelim. Şu eşek nereye gitti Allah bilir."

Yürüyecek kadar zinde olduklarını söylemek zordu, üstlerine yağan molozlar oralarını buralarını yaralamış, patlamanın yarattığı şok onları epey sersemletmişti, ama yine de askerler tarafından yakalanma korkusunun verdiği insanüstü güçle yara bere içindeki ayaklarını sürüye sürüye oradan uzaklaştılar.

Altı saat sonra kamp yerine geldiklerinde acınacak haldeydiler; üstlerine yağan çamur yüzünden üniformalarının ve tenlerinin üstü yapışkan, gri bir çamurla kaplanmıştı. Giysileri yer yer yırtılıp sökülmüştü ve üçü de topallıyordu. Yüzlerindeki çamur tabakasının içinde yalnızca gözleri bembeyaz parlıyordu ve hepsi de vücutlarındaki kesikler yüzünden kanlar içindeydi. Tomas'ın alnının kenarında kocaman bir şişlik vardı. Açıklığın tam ortasına geldiklerinde üçü birden yere yığıldılar. Remedios neler olduğunu sormak için geldiğinde sere serpe uzanmış, patlamanın şoku ve yürüyüşün bitkinliğiyle uyuyup kalmışlardı.

Kampta bir curcuna başladı, herkes üç yoldaşlarının başına neler geldiğini bir an önce öğrenmek istiyordu, ama Remedios adamların revir kulübesine götürülüp yaralarının temizlenmesini emretti. Federico ve Franco dereden su getirdiler, üç adam giysileri çıkarılıp yıkanırken ve tekrar giydirilirken ne uyandılar ne de huysuzlandılar. Dona Constanza, kaderinin Tomas, Rafael ve Gonzago'nun başına neler geldiğine bağlı olduğunu bildiğinden sağlık kulübesine gidip endişe içinde bakımlarını yaptı, gereksiz yere ikide bir alınlarını ıslak bezle sildi ve iyileşmeleri için içinden dualar etti. Bir ara Gonzago'nun ne kadar yakışıklı olduğunu ve uyurken ne kadar masum göründüğünü fark edince yüreğine bir sızı düştü. Onun alnını diğerlerinden daha çok silmeye başladı.

Ertesi gün öğleye doğru uyandıklarında, dayanılmaz baş ağrıları çekmelerine ve aldıkları yaralar yüzünden değil ayağa kalkmak, kollarını bile kaldıramamalarına rağmen, Remedios onları insafsızca sorguya çekti. Remedios sorgusunu bitirdikten sonra Dona Constanza'yı çağırttı. "Görünüşe göre kocan parayla birlikte gelmiş, ancak buluşma noktası hava-

ya uçurulduğu için verme fırsatı bulamamış. Bu yüzden henüz seni vuramayacağız. Şimdilik bağışlandın."

"Şimdilik mi?" diye sordu Dona Constanza. "Kocamla görüşüp yeni bir buluşma noktası ayarlasanız olmaz mı?"

"Ne yazık ki, buna imkân yok," dedi Remedios, ağır ağır başını sallayarak. "Anlaşıldığı kadarıyla, öncelik vermemiz gereken çok daha acil ve vahim bir meseleyle karşı karşıyayız. Ordu bölgeyi işgal etti. Bu konuda bazı önlemler almamız gerekiyor."

Constanza şaşkınlık içinde, "çok ince eleyip sık dokuduğumu düşünmeyin, ama bir ordu nasıl kendi ülkesini 'işgal edebilir' anlayamadım?"

Remedios bir kahkaha attı. "Bizimki pekâlâ eder, hem de sık sık."

"Öyle olsun, şimdi müsaade ederseniz gidip yaralılara bakmaya devam edebilir miyim?"

"Elbette. Hayatında bir kez olsun faydalı bir şey yap bari."

Dona Constanza neşeyle sağlık kulübesine geri döndü ve Gonzago'nun alnını diğerlerinden daha fazla silmeye devam etti. Gonzago acıyla gülümsedi ona. "*Mochila*'mda kocaman bir balık var, Dona Constanza; onu sizin almanızı istiyorum, yoksa bayatlayıp çöpe atılacak."

19

JOSEF'İN ÖLÜMÜ DÜŞÜNMESİ VE PLANLARIN YAPILMASI

Çok fazla puro ve şeker kamışı romu içtiği bir günün akşamında Josef, bugenvilin altındaki hamağında uzanmış yatıyordu. Dikenli çalıların arasında cırcırböcekleri öterken, kocaman tropikal Ay *caracolee* ağacının üstünde yükseliyor, ağacın tepesindeki uluyan maymunlar birdenbire serbest bırakılmış ilkokul öğrencileri gibi haykırarak daldan dala zıplayıp duruyorlardı. Uzaklarda yosun tutmuş suların içinde uyuşuk uyuşuk yatan kaymanların gurultularını duyabiliyordu, o yoldan geçtiği zamanlarda, gözlerinin, fenerinin ışığıyla nasıl da kıpkırmızı parladığını hatırladı. Onları yakalayıp derilerini satmayı, böylece Paris'te ya da New York'ta aklının alamayacağı kadar zengin kadınların "timsah derisi" çantaları, ayakkabıları ve cüzdanları, çiftliğindeki tüm kaymanların derileri için alacağı toplam paranın yüzlerce katına satın almalarını sağlamayı sık sık düşünürdü; ama nedense bu aylak mahluklara karşı bir hassasiyeti vardı. New York ya da Paris'teki zengin hanımefendileri ordudan ya da validen daha fazla önemsemez, onları kendi başlarına bırakmayı tercih ederdi. Onun yerine palasının yanıyla engerek yılanlarının ve mercan yılanlarının kafalarını ezerdi – kesinlikle kafalarını kesmemek gerekirdi, çünkü anlatılanlara göre kafaları kesilse bile insanı sokabilirlerdi; engerek yılanı, dişleriyle yerden güç alarak üstünüze atlayabilirdi. Komşu köyde bir adamın kolunu baltayla kesmek zorunda kalmışlardı, çünkü bu anlatılanlara inanmamıştı, uygun panzehiri bulabilecek ya da gerekli cerrahi müdahaleyi yapabilecek en yakın hastanenin üç yüz elli kilometre uzaklıkta olması da cabası. Diğerlerinin

aksine Josef, fareleri yiyerek yararlı bir iş yapan boaları öldürmekten kaçınır, iguanaları ise can sıkıntısından değil et ihtiyacını karşılamak için öldürürdü. Avladığı hayvanların kalıntılarını nehre atar ve minik balıkların lokmalar için kapışmasını zevkle izlerdi. Bazen bu parçaların kendisine ait olabileceği düşüncesiyle ürperir ve öldüğü zaman münasip bir cenaze töreninin ardından mümkün olduğunca derine gömülmek için elinden geleni yapacağına yemin ederdi. Bunu sağlamak için gerekli parayı rahibe taksit taksit ödemiş, çarşafa sarılarak değil bir tabutla gömüleceğine dair söz almıştı. Sık sık şöyle derdi: "Asla yaban domuzlarına, karıncalara, jaguarlara ya da balıklara yem olmayacağım!" Bunu söylediği zaman dostları gülümseyerek birbirlerine bakarlar, sonra omuzlarını silkerek cevap verirlerdi: "Öldükten sonra gömülmüşsün, gömülmemişsin kaç yazar?" ya da "Hayattayken kimseye bir faydan dokunmadı, ölünce en azından bir işe yararsın, fena mı?"

O gün Josef sahiden de ölümü düşünüyordu, ama kendi ölümünü değil. İlk olarak lambanın alevi çevresinde vızıldayarak dönen sineklerin ve böceklerin, her sabah masanın, taşların üstünden süpürmek zorunda kaldığı, ya da lambanın camından dudaklarını büzüp kirlenen parmaklarına bakarak kazıdığı bu kavruk, tüylü yaratıkların ölümünü düşünüyordu. Onların ölümlerinin insan ölümüne ne kadar benzediğini düşünüyordu, ne de olsa her bir yaratığın ölümüyle koca bir evren ölür ve ne tuhaftır ki, hiçbir ölüm bir diğerinden farklı değildir. Hepimiz birer böceğiz, diye düşünürdü, ama şu an bunları düşünen böcek ben olduğuma göre, her şeyin merkezinde ben varım. Ardından o "*de todo*" sözünü idrak edemeyeceği kadar çok şeyi ifade edene kadar zihninde evirip çevirirdi.

İkinci olarak, ürpertici bir berraklıkla, belki de yalnızca subayları öldürmeliyiz, diye düşündü. Sabah olunca bu düşüncesini Hectoro, Pedro ve diğerlerine açmaya karar verdi. Chiriguana'dan gelenler bütün bölgenin asker kaynadığını söylediğinden beri onlar da ordunun döneceği zaman için hazırlık yapıyorlardı. Köydeki herkes farkındaydı ordunun da-

ha önce iki kez aşağılanmasının öcünü almak için geri döndüğünün; hepsi de sinirli bir bekleyiş içinde ne yapabileceklerini düşünüyor, kendilerine liderlik edecek birinin çıkmasını bekliyorlardı.

Liderliğin ortaya çıkış süreci doğal bir seyir izleyerek herkesi en doğru yere koydu. Fahişe Consuelo çabucak kadınların lideri ve çocukların örgütleyicisi oldu; Fahişe Dolores de onun yaverliğini üstlendi. Stratejik yerlere gerekli erzakların saklanmasını sağladılar, sargı bezi ihtiyacını karşılamak için eski giysileri şeritler halinde yırttılar, ellerinde palalarla kapı arkalarından fırlayıp sürpriz saldırılar gerçekleştirmek için talim yaptılar, silah kuşanmalarına izin vermeyecek kadar gururlu ve aptal olan erkeklerle hırgür çıkardılar. Kadınlar erkeklerle birlikte caddenin ortasına bir barikat kurup üstüne de Don Hugh'un *finca*'sından yüzleri bile kızarmadan çaldıkları dikenli teli yerleştirdiler. Askerler siper alamasın diye köyü çevreleyen tarlaları biçtikten sonra yaktılar; içme suyu olarak kullanmak ya da çıkacak yangınları söndürmek için, bulabildikleri bütün kapları suyla doldurdular.

Erkeklerde durum biraz daha karmaşıktı. Misael, Avcı Pedro, Hectoro ve Josef lider kadrosunu oluşturuyorlardı. Josef genellikle fikir adamı rolünü üstleniyordu; diğerlerine akıllıca tavsiyelerde bulunuyordu ve onlar da genellikle bu tavsiyelere uyuyorlardı. Misael yapılması gerekenleri en ince detayına kadar hesaplamak konusunda uzmandı. Hectoro kimsenin reddedemeyeceği kadar karizmatik bir şekilde görev paylaşımı yapmak ve emirleri vermek konusunda çok iyiydi. Pedro strateji belirlemek ve çarpışma başladığında taktik vermekte çok becerikliydi. Profesör Luis hepsinin yaveri ve habercisiydi, çünkü bir savaşçı için gereken kararlılıktan ve kurnazlıktan yoksundu. Ayrıca Josef'in bazı fikirlerine gerekli katkıları sunma görevini üstlenmişti; örneğin barikatın üstündeki dikenli tele elektrik vermek için, bir zamanlar gramafonun elektriğini sağlayan küçük yel değirmenini nasıl kullanacaklarını bulmuş ve askerler rahatça geçemesin diye Mula'ya bir bent yapılması fikrinin hayata geçirilmesini sağlamıştı.

Don Emmanuel, perde arkasından bir tür *éminence grise* işlevi görüyordu. Kesinlikle herhangi bir karar ya da emir vermiyordu ve hazırlıklara doğrudan katılmıyordu, tek yaptığı duvar inşa edilirken traktörü ödünç alındığında hiçbir şeyden haberi yokmuş gibi davranmaktı. Kendisine danışmaya geldiklerinde yalnızca fikrini belirtiyordu.

Josef diğerlerine yalnızca subayları öldürmelerinin iyi olacağını söylediğinde, hepsi de bunu çok akıllıca buldular.

"Askerler vatani görevini yerine getiren erlerden başka bir şey değiller, bize karşı gönüllü olarak savaşmıyorlar," dedi Josef.

"Onlar da bizim gibi *campesino*'lar," dedi Misael. "Hepsi de bizim kardeşlerimiz, onları öldürmemiz doğru olmaz."

"Bence de çok iyi bir fikir," dedi Pedro. "Hiçbir ordu, komutanı olmadan savaşamaz. Subayları ölünce ne yapacaklarını bilemeyecek ve arkalarını dönüp gidecekler."

Yalnızca Hectoro'nun bazı çekinceleri vardı. "Haklı olabilirsiniz, ama bir subay görünceye kadar ateş etmeden beklemek pek kolay olmayacaktır. Üstelik bir askeri yanındakinin vurulduğunu görmek kadar hırslandıracak hiçbir şey olamaz. Bunu çok iyi bilirim."

"Gidip Don Emmanuel'e sorsak iyi olacak, galiba," dedi Josef.

Don Emmanuel'i her zamanki gibi anadan doğma nehrin içinde oturmuş, yorucu bir işgününün ardından serinlemeye çalışırken buldular. Hepsi birden kıyıya dizilip Josef'in ortaya attığı fikir konusundaki görüşünü sordular.

Don Emmanuel düşünceli düşünceli "Hmm," diyerek bir süre kocaman kızıl sakalını kaşıdı. Sonra başını iki yana sallayarak şöyle dedi: "Bence bu pek parlak bir fikir değil."

Dört adam şaşkınlık içinde bakakaldı. "Neden?" diye sordu Josef.

"Çünkü subayların hayaları çok küçüktür. Eğer akbabaları besleyecekseniz biraz daha eli açık davranmalı ve onlara en büyük hayaları sunmalısınız."

Dördü daha büyük bir şaşkınlıkla birbirlerine baktılar.

Don Emmanuel'in her zamanki şakacılığıyla karşı karşıya olduklarını ilk anlayan Misael cevabı yapıştırdı: "Öyleyse önce seni vurmamız gerekecek, ne de olsa buralardaki en büyük *cojone*'lere sahipsin."

Don Emmanuel hayalarını sağlama alır gibi yaptı. "Bu durumda size daha fazla neden sunmalıyım, dostlar. Ama öncelikle sormak isterim: Hangilerinin subay olduğunu nereden bileceksiniz?"

"Çok kolay," dedi Josef. "Üniformaları farklı olur. Genellikle rengi daha açık yeşildir ve tepesi sivri yumuşak kumaştan şapkalar giyerler. Siyah kılıf içinde duran bir tabancadan başka silah taşımazlar. Daha açık tenlidirler ve İspanyolca'ları çok kötüdür. Her şeyi yönettiklerini ve emir verdiklerini görebiliriz, bir de sürekli geviş getirirler."

"Geviş getirmek mi?" dedi Don Emmanuel. "Birincisi, subayların üniformalarıyla askerlerin üniformaları tıpatıp aynıdır, ikincisi İspanyolca'yı kusursuz konuşurlar. Sizin gördüğünüz o adamlar subay değil."

"İyi ama kim onlar?" dedi Pedro. "Kamp yeri fahişeleri mi?"

"Yok canım, onlar *ranger*'lar."

"*Ranger*'lar mı?" dedi Hectoro ve Misael aynı anda, kafalarının iyice karışmış olduğu yüzlerinden anlaşılıyordu.

"*Ranger*'lar ABD askeri danışmanlarıdır. Bazılarının CIA'dan olduklarını duydum, ama tam olarak bilemiyorum. Büyük bir çoğunluğu Vietnam'da savaşmış kıdemli askerlerdir, cangılda çarpışmaya girme ve kontr-gerilla savaş taktikleri konusunda uzmandırlar. Buraya gelip subaylarımıza ne yapmaları gerektiğini söylerler ve ABD'nin çıkarlarını korurlar."

"Daha iyi ya," diye sevinçle bağırdı Misael. "Amerikalıları öldürürsek bizim subaylar ne yapacaklarını bilemez ve askerlerini alıp evlerine giderler!"

"Amerikalıları öldürmek de pek doğru olmaz," dedi Don Emmanuel.

"Ama onları öldürürsek Amerikalılar defolup evlerine gideceklerdir!" dedi Hectoro.

"Sen Amerikalıları tanımıyorsun," diye cevap verdi Don Emmanuel. "Birincisi, hiç gereksiz yere askerlerini öldürmeye göndermekten büyük zevk alırlar. İkincisi, istisnasız hepsi kendilerinin haklı olduğuna ve Tanrının onlarla birlikte olduğuna inanırlar, bu yüzden hiç vazgeçmezler. Eğer bir gringo öldürürsen iki gringo gönderirler, onları da öldürürsen koca bir helikopter filosu tepende biter. Hem zaten onları öldürmek sizin de işinize gelmez, çünkü size büyük faydaları dokunur." Don Emmanuel burada gülümsedi.

"Bize ne faydaları dokunacak canım."

"Çok basit," dedi Don Emmanuel. "Ne kadar tutucu da olsalar, çoğu dürüst insanlardır. Onlar ortalıkta dolaşırken bizim subaylar her zamanki gibi namussuzluk yapmaya utanırlar. Elbette *ranger*'ların da hepsi dürüst değildir, ama bunların sayısı nispeten azdır. İkincisi, İspanyolca konuşmayı pek bilmezler, yok..." kendini düzeltti, "bir tür İspanya İspanyolca'sı konuşurlar, ama sizin ve benim gibi hakiki Kastilya İspanyolca'sı konuşmayı bilmezler. İspanyolca'yı askeri okullarda öğrenirler ve buraya geldiklerinde ne konuştukları anlaşılır, ne de konuşulanları anlarlar; bu yüzden onların önerileri hep yanlış anlaşılır." Don Emmanuel bir kahkaha attı. "Bu sayede ordumuz asla kargaşadan kurtulamaz ve bu da bizim işimize gelir. Üstelik, askerlerin çoğu onlardan hoşlanmaz, çünkü onlar gringodur, hepsi zengindir ve her şeyi bildiklerini sanırlar. Ama onlar bizi tanımaz, bizi anlayamazlar, burada kaldıkları sürece öfke içinde boşuna çabalayıp dururlar."

"Peki gringoları vurmayacağız, diyelim," dedi Josef, "subayları vurabiliriz, öyle değil mi?"

"Eğer ayırt edebilirseniz vurabilirsiniz," diye cevapladı Don Emmanuel, "ama bizim subaylarımız askerlerini geriden yönetmeleriyle ün salmıştır. Zaten onları öldürmek de pek doğru olmaz."

"Herhalde bunun nedenini de açıklarsın," diye lafa karıştı artık sabırsızlanmaya başlayan Hectoro.

"Evet, Hectoro. Bunun nedeni de gayet basit. Onlar oligarşinin öz evlatlarıdır. Eğer sadece onları öldürmeye başlar-

sanız, oligarşi son kuruşuna kadar harcayacak, son askerine, son polisine kadar sizinle savaşacak ve en iğrenç, en acımasız yöntemleri kullanmaktan kaçınmayacaktır. Bence onları yaralamayı tercih etmelisiniz, böylelikle evlerine dönmek zorunda kalacaklar, kahraman ilan edilecekler ve herkes mutlu olacaktır. Bir oğul eve döndüğünde annesi sevinç çığlıkları atar. Ama oğlunu öldürürseniz intikam çığlıkları atar ve en sert önlemler alınmazsa Muhafazakâr Parti'ye destek vermeyeceği tehdidini savurur." Don Emmanuel kendi kendine güldü. "Benim de size bazı önerilerim olacak."

"Devam et," dedi Pedro. "Ama hayalar konusunda daha fazla şaka yapmasan iyi olacak. Çok ciddi bir konu bu."

"Bence onları çaresiz bırakmanın yollarını bulmalısınız. Su içebilecekleri yerlerdeki suları zehirleyin. Mula'ya atmanız için size vermekten memnun olacağım bir tane sığır leşi var bende. Ayrıca bütün köy halkının mümkün mertebe çişini ve kakasını Mula'ya yapmasını öneririm, tabii köyün aşağısında. İçine fare zehri konmuş et ve meyve satın onlara, ama öldürecek kadar değil, bol bol kusmalarını sağlayacak kadar. Onları korkutmanız da çok faydalı olur. Askerlerin çoğu karanlıktan korkar, bunu unutmayın. Eminim bu konuda yapacak bir şeyler bulursunuz. Ben de sizin için küçük bir iyilik yapacağım. Ancak bunun hayalarla ilgili olduğunu söylemek zorundayım." Neşeyle gözlerini kırpıştırdı. Dört adam dikkat kesildi.

"Chiriguana'dan küçük, sevimli bir fahişeyle ilgili. Adı Felicidad."

"Çok iyi bir fahişedir," dedi Hectoro.

"Sahiden öyle. Chiriguana'daki klinikte çalışan doktordan öğrendiğim kadarıyla Felicidad Barranquilla'ya gittiği sırada bol miktarda takdir toplamış, ancak birazcık da frengi kapmış. İğnelerini olmadan önce iki hafta beklemesi için ona dört bin pezo önerdim, ama bir şartla."

"Neymiş bu şart, Don Emmanuel? İnşallah yine bizimle dalga geçmiyorsun!" dedi, iyice sabırsızlanan ve artık olduğu yerde sinirli sinirli kıpırdanmaya başlayan Hectoro.

"Kahraman fatihlere karşı içinde büyük bir hayranlıkla ordunun kurduğu kampa gitmesi ve gücünün yettiği kadar çok subay ve gringo danışmanla yatması. Hesaplarıma göre bir ay içinde subayların ve gringoların büyük bir çoğunluğunun *paloma*'larında ve ağızlarının içinde küçük çıbanlar çıkacak, kısa zaman içinde bu çıbanlardan iltihap akmaya başlayacak. Tuvalete gittiklerinde kamışlarından sidik değil kırık cam parçaları çıkıyormuş gibi canları acıyacak ve derhal Valledupar'a çekilip hep birden askeri hastaneye koşacaklar."

Dört adam neşeyle gülmeye başlayınca Don Emmanuel sevinçle sırıttı. "Hoşunuza gideceğini biliyordum."

Köye geri giderlerken Hectoro şöyle dedi: "Ne olursa olsun, gringoları vurmamak için kendimi tutmam çok zor olacak."

"Herhalde ben bir tane vururum, sadece rahatlamak için," dedi Misael.

"Ben de bir tane subay vuracağım, ama ayağından," dedi Pedro.

"Ama Don Emmanuel'in planı işe yarasa bile ordu bir ay burada kalacak," dedi Josef. "Bir ay boyunca onlarla savaşmak zorundayız ve bu çok uzun bir süre. Bana kalırsa onlar köye gelip evlerimizi ve tarlalarımızı harap etmeden önce bir şeyler yapmamız gerekli. İlk saldıran biz olmalıyız."

"Ben giderim," dedi Pedro. "Ben bir avcıyım. Tanrı affetsin, ama kimse fark etmeden adam öldürmenin bin bir tane yolunu bilirim. Chiriguana'ya benim gitmem en iyisi."

Hectoro sıkıntıyla başını iki yana salladı. "Benim de seninle gelmem gerekiyor. Zaten gidip doktora görünmeliyim."

Misael endişeyle ona baktı. "Hasta mısın, Hectoro?"

"Henüz değilim, ama yakında olacağım. Geçen hafta Felicidad'la birlikte güzel bir gece geçirmiştim de."

20

MASUMLAR

Aurelio şafak sökmeden kalktı ve giyindi. Ocaktaki geceden kalma közleri şöyle bir karıştırdıktan sonra üstüne biraz kuru ot serpiştirdi. Ateş yalazlanınca birkaç ağaç kabuğu ve dal parçası attı üzerine, çok geçmeden kızarmış manyoğun enfes kokusu kulübenin bulunduğu açıklıktan ağaçlara doğru yayılmaya başladı. Cangılda hayvanlar uyanıyordu; onların seslerini duyunca Parlanchina'nın bu sesleri taklit ederek kendisini nasıl eğlendirdiğini hatırladı. Yüreğinde derin bir sızıyla kulübenin kapısına geldi ve kızının huzurla uyuduğu mezara bakarak "Günaydın, tatlı kızım," diye seslendi. Sonra onun neşeyle şakıyarak kendisine doğru yaklaştığını gördü. "*Buena' dia'* Babacık," dedi Parlanchina, upuzun saçlarını savurarak gözden yitmeden önce yanağına bir öpücük kondurdu ve arkasını dönerken omzunun üstünden bakıp o vahşi güzelliğiyle gülümsedi.

Parlanchina'yı daima sabahın bu saatinde görürdü ve çoğunlukla böyle birkaç kelime konuşurlardı. Bir keresinde balık avlamak için elinde mızrakla dikkat kesilmiş beklerken gelmiş ve omzuna dokunarak kulağına fısıldamıştı. "Hadi bana gerçek adını söyle."

Aurelio arkasını döndüğünde onu gülerken bulmuş ve dokunmak için uzanmıştı. Parlanchina parmaklarını alıp yanağına sürmüş, öpüp koklamıştı, sonra yeniden gülmeye başlayarak şöyle demişti: "Artık senin adını biliyorum. Ama sen benim için daima 'Babacık' olarak kalacaksın ve kimse duymasın diye adını söylemeyeceğim."

Aurelio, "Parlanchina..." diye söze başlamıştı, ama kız

onun parmaklarını son bir kez öptükten sonra gözden kaybolmuştu. O böyle silinip yok olduğunda Aurelio'nun içini tarifi imkânsız bir hüzün kaplardı. Hep sormak istemişti kedisinin hâlâ yanında olup olmadığını.

Carmen hamağında kıpırdandı. "Querido, neden benim işimi sen yapıyorsun? Kahvaltı hazırlamak benim işim. Hayatımızın düzenini değiştirmek uğursuzluk getirir, sen de biliyorsun."

Aurelio dönüp hamağa yaklaştı. Onun uykulu gözlerinin içine bakarak alaylı bir kahkaha attı. "Hayatımızın düzeni çoktan değişti."

"Gwubba'yla mı konuşuyordun az önce?" diye sordu Carmen.

"Evet, konuştuk."

"Ben neden göremiyorum onu? Neden benimle konuşmuyor?"

"Ne yapalım, işler böyle yürüyor. Oğullar annelere, kızlar babalara görünür. Eğer bir oğlumuz olsaydı, sana gelirdi ve bu sefer ben hiçbir şey göremezdim. Ayrıca benim bir Kızılderili olduğumu unutma. Ruhlarla konuşmaya alışığız biz. Ama sizin gibiler için büyü yoluyla çağrılmaları gerekir, beyaz adam ise onları hiçbir şekilde göremez."

Carmen bir an düşündü. "Onu görmediğim için üzülüyorum. Aurelio?"

"Carmencita?"

"Eğer kimse bana söylemezse, gerçek adımı nasıl bulacağım?"

"Senin bir ada ihtiyacın yok. Sen Kızılderili değilsin. Sizin ölümden sonraki dünyanız bizimkiyle aynı değil."

"Peki ama orada seninle birlikte olmak istersem ne olacak?"

"O zaman birinin sana gerçek adını söylemesi gerekecek. Ama ben söyleyemem, çünkü bilmiyorum."

"Gwubba bir Kızılderili olmamasına rağmen onun bir gerçek adı vardı."

"Eğer istersen senin de bir gerçek adın olabilir."

Şafağın belli belirsiz ışığı altında çömelerek sessizce manyoklarını yediler. Ardından Aurelio tek söz söylemeden ayağa kalktı ve Parlanchina'nın ölümün merhametsizliğine yenik düştüğü o patikayı bulmaya gitti. Oraya gittiğinde kızı onu bekliyordu, her zamanki gibi güzelliğiyle göz alıyordu ve kedisi kucağındaydı. Babasını görünce gülümseyerek kediyi yere bıraktı. Sevimli *ocelot*, kuyruğunu yeşilliklerin arasında dalgalandırarak gözden kayboldu. Aurelio mutlulukla onun kayboluşunu izledi. "Benimle mi geliyorsun?" diye sordu Parlanchina'ya.

"Hayır, Babacık. Ben burada kalıp geleni geçeni kollayacağım."

Aurelio bir an patikada durup bekledi, dağ eteklerinden doğru yürüyeceği uzun yol için gereken enerjiyi topladıktan sonra yürümeye başladı. Patikaya yeni mayınlar döşenmiş olabilirdi, bu yüzden küçükken namını çok duyduğu minik üçlü antenleri zamanında görebilmek için gözlerini dört açıyordu. Ne olur ne olmaz diye, sürekli patikanın kenarından yürüdü.

Dört saat sonra mağrur bir edayla kampın ortasına kadar yürüyüp oracığa oturdu. Gerillalar hemen çevresine toplandılar, küstahlığı yüzünden hayretler içinde kalmış, etkileyici görünüşüyle sersemlemiş ve ne yapmaya çalıştığını merak etmişlerdi. Aurelio onları hiç umursamadan elindeki sukabağının içine koka yaprakları ve salyangoz kabukları dolduruyordu. Yılların verdiği alışkanlıkla tokmağıyla birkaç vuruşta hepsini ezdi ve birbirine karıştırdı. Ardından tokmağı ağzına sokarak başını kaldırdı ve çevresini sarmış, hatta yer yer silahlarını ona doğrultmuş erkeklere ve kadınlara bakmaya başladı. "Lideriniz olan o kadınla konuşmam gerek," dedi aynı rahatlıkla.

Savaşçılar şaşkınlık içinde birbirlerine baktılar.

"Liderimizin bir kadın olduğunu nereden biliyorsun," diye sordu Franco. "Casus musun sen?"

"O dediğin ne anlama gelir bilmem," dedi Aurelio. "Görecek gözlerim var."

"Yerimizi nereden biliyordun?" diye sordu Federico. Dünyada o kampın yerini bilen hiç kimsenin olmadığına yürekten inanıyordu.

"Aşağıdaki cangılda yaşıyorum," dedi Aurelio. "Nerede olduğunuzu hep biliyordum zaten. O kadına söylemem gereken önemli bir şey var. Hepinizin bilmesi gereken bir şey bu, eğer hayatta kalırsanız."

Federico hemen Remedios'u çağırmak için koştu. Remedios işin aciliyetinden çok, meraklandığı için geldi. "İşte kadın geldi," dedi Aureilo; ağır ağır doğruldu ve Remedios'un karşısına geçti. "Hayatınızı kurtaracak haberler vermeye geldim size," dedi.

Remedios bu seyrek sakallı ve bilmediği bir Kızılderili kabilesinin acayip kılığına bürünmüş ihtiyarı saygıyla dinlemesi için bilmediği bir şeyin onu zorladığını hissetti. "Konuş bakalım," diyerek ellerini beline dayayıp dinlemeye hazırlandı.

"Savanalara gitmek için cangılın içinden geçerken kullandığınız patikaya askerler 'gök gürültüsüyle gelen ani ölüm' gizlediler."

"Gök gürültüsüyle gelen ani ölüm mü?" dedi Remedios. "Neye benziyor o dediğin?"

"Tabaklar," dedi Aurelio. "Toprağın içine gizliyorlar. Üzerine basan olursa ayakları parçalanıyor ve derisi kavruluyor. Başka bir yoldan gitmelisiniz."

"Mayınlardan söz ediyor," diye hayretle söze karıştı Garcia. "Patikaya mayın döşemişler!"

"Mayınlar," diye ağır ağır yineledi Aurelio. "Bu diğer adı mı?"

Remedios başını salladı. "senin 'gök gürültüsüyle gelen ani ölüm' daha güzel. Bize bunu söylediğin için teşekkür ederiz. İyi ama neden gelip söyledin bunu bize?"

"Kızım sizi severdi," dedi Aurelio. "Cangıldan geçtiğiniz sırada hep sizi izlerdi. 'Gök gürültüsüyle gelen ani ölüm' onu benden aldı. Size de aynı şeyin olmasını istemem; üstelik..." diye ekledi, "o patikadan geçen askerler için ölüm hazırlıyorum ve bu yüzden başka yoldan geçmeniz gerekiyor."

"Ölüm mü hazırlıyorsun?" diye sordu Remedios.

"Evet, ölüm hazırlıyorum."

"Anlıyorum," dedi Remedios. "Ama geri gelirlerse kendi döşedikleri mayınlara basacaklarını biliyorlar. Bu yüzden geri dönmeyeceklerdir."

"Hayır, dönecekler," dedi Aurelio. "Kimleri öldürdüklerini görmek için gelecekler. Her tabağın yanına gizli bir işaret koydukları için kendileri basmıyorlar. Hayvanlar da ölmüyor, çünkü kızım onlara göz kulak oluyor, ama siz kızımı göremez, ölürsünüz."

"Kızın mı?" dedi Garcia. "Kızının öldüğünü söylememiş miydin?"

Aurelio sabırla cevap verdi: "Ölmüştü. Neden her şeyi iki kere söyletiyorsunuz? Onun ruhu geçenleri kolluyor."

Gonzago ve Tomaso hemen haç çıkardılar.

"Eğer askerleri sevmiyorsan neden bizimle birlikte savaşmıyorsun ihtiyar?" dedi Remedios.

"Benim kendi hayatım var," dedi Aurelio, başını iki yana sallayarak, "ama sizi kollayacağım ve sizin yerinize askerleri gözleyeceğim. Kızım ve ben sizi koruyacağız."

"Sağ ol, yaşlı adam," dedi Remedios.

"Benim adım Aurelio" diye seslendi uzaklaşırken, o katı ve etkileyici duruşunu hiç bozmadan gözden kayboldu.

"Demek ki ordu buralarda bir yerde olduğumuzu anladı," dedi Remedios.

"Pek sanmıyorum," dedi Gloria de Escobal. "Bana kalırsa birilerinin basacağı umuduyla dağdaki her patikaya mayın döşüyorlar."

"Yarın kampımızın yerine değiştirmeyi düşünmeliyiz," dedi Remedios. "Kendimizi boş yere tehlikeye atmasak iyi olur."

"Ne yazık," dedi Garcia. "Tam da burayı sevmeye başlamıştım."

"Helikopterler gelip üstümüze napalm yağdırdıklarında pek sevmeyeceksin," dedi Remedios. "Önceki birliğimde tüm yoldaşlarımın nasıl öldüğü hiç aklımdan çıkmadı." Ürperdi.

"Yanarak koşarken attıkları çığlıkları unutmak mümkün değil. Alevler insanın vücuduna yapışıyor ve sıyırıp atmak mümkün olmuyor. Eğer söndürmek için ellerinle vurursan ellerin de yanmaya başlıyor. Akla hayale gelebilecek en kötü ölüm şeklidir. Tanrının izniyle günüm geldiğinde yanarak değil, temiz bir şekilde vurularak ölmek isterim."

"Tanrının izniyle, milli bir kahraman olarak yatağında ölmelisin, devrimden çok uzun zaman sonra," dedi Gloria.

Remedios yüzünde acı bir tebessüm belirdi. "Nelerden vazgeçtiğini düşünmek insanı üzüyor." Ağır ağır kulübesine yürürken Garcia onu izliyordu. "Tanrı yardımcın olsun, Remedios," dedi fısıltıyla.

Aurelio tam planladığı gibi güneşin batmasından hemen önce evine döndü. İlk olarak ağıla gitti ve kapıyı ardına kadar açtı. Köpekler vakitsiz bir ziyafet umuduyla havlayarak çevresini sardılar. "Dostlarım, istediğiniz gibi gezip tozasınız ve barış içinde soylu bir yaşam süresiniz diye sizi serbest bırakıyorum. Eğer aç kalırsanız, hasta olursanız ya da ölümünüzün yaklaştığını hissederseniz geri gelin, size bakarım. Cangılın tehlikelerine karşı kendinizi koruyun. Patikadan uzak durun ve Parlanchina sizi uyarırsa onun sözünü dinleyin."

Kapıyı açık bırakarak arkasını döndü ve kulübesinin kapısına doğru yürüdü. Köpekler önce hissettikleri açlık, kapının açık kalması ve rutinin değişmesi yüzünden bocalayarak bir süre etrafı kokladılar. Sonra içlerinden biri, yani gelecekteki liderleri dışarıdan gelen bir koku aldı ve burnunu yerden kaldırmadan açıklığı geçip kayboldu. Diğerleri de birer birer onu izlediler, geriye yalnızca yaşlı ve yorgun bir dişi kaldı, o da zar zor yürüyerek efendisine yaklaştı ve ıslak burnunu onun eline değdirdi. "Sen kalabilirsin, eski dostum," dedi Aurelio. Köpek yere uzandı ve hemen uykuya daldı. O günden sonra köpekler canlarının istediği gibi gelip gittiler ve Aurelio artık onların hem anneleri hem babaları değil, amcaları oldu.

Köpekler gittikten sonra Aurelio palasını çıkardı ve gidip bir miktar uzun dal kesti. Bunlardan üç deste yaptı. Bu des-

telerden birindekilerle iki tane çerçeve yaptı. Kısa dallardan oluşan destedeki dalları tek tek sivriltip ateşte sertleştirdi. Ardından uzun dallardan oluşan destedekilere de aynı şeyi yaptı. Elde ettiği kısa kazıkları çerçevelere yerleştirdi. Hayvan postlarından ve esnek ağaç liflerinden yay görevi görecek düzenekler kurduktan sonra tetik sistemini ayarladı. Ardından bir dal parçasıyla tetiği dürtünce tertibat tam istediği gibi yerinden fırlayıverdi. Sonra başka türden bir tuzak daha yaptı. Bir kürek, bir pala ve sırtına vurduğu bir denk kazıkla patikaya gitti ve iki tane derin çukur kazdı. Kazıkları aşağıya yerleştirdikten sonra palasıyla kestiği dal parçalarını sivri uçlarına dizdi. Bu dalların üstüne de cangıl zemininden ayırt edilemeyecek şekilde yapraklar koydu. Her çukurun yanına tıpkı askerlerin yaptığı gibi gizli bir işaret koydu. Arkasından eve döndü ve daha önce yaptığı tertibatları alıp patikaya götürdü. Bunlar için daha sığ çukurlar açtı ve üstlerini yine yapraklarla örttü. İşini bitirdikten sonra oturup dinlendi ve tokmağından biraz koka emdi. Yeterince dinlendiğine karar verince yerinden kalktı, önce tuzakların, mayınların ve çukurların başladığı yere, sonra da bittiği yere işedi. Ondan sonraki birkaç hafta boyunca her gün çişini tuttu ve patikaya gelip aynı yerlere işemeye devam etti. Bu sayede oradan geçen hayvanlar insan kokusunu duyacak ve patikanın o kısmındaki tehlikelerden korunmuş olacaklardı.

Remedios ve birliği kulübelerden ayrıldılar ve iki vadi ötede inilip çıkılması daha zor olan, ama Chiriguana'ya daha yakın olan bir yere gittiler. Orada ağaçların arasına yeni kulübeler inşa ettiler. Bu kez havadan görülebilecek bir meydan yapmamayı da öğrendikleri için gizlenme ve kamufle olma konusunda epey ustalaşmış sayılırlardı. Bir tek Aurelio, belki bir de Parlanchina nereye gittiklerini biliyordu.

Onların aceleyle taşınmasından sonra, aslında köylerini hiç terk etmemiş olan Kızılderililer geri dönerek çok korktukları ve nefret ettikleri insanlardan ve uygarlıktan uzak, eskisi gibi sakin ve huzurlu yaşantılarına geri döndüler. Bir kez daha çıplak çocuklar meydanda koşuşturmaya, kadınlar kapılara

yaslanarak bebeklerini emzirmeye başladılar. Bir kez daha erkekler ağaç gölgelerinde koka çiğnemeye, gençler evlerinin önünde muz ve manyok yetiştirmeye başladılar.

Çok geçmeden, Remedios'un kehaneti gerçekleşti. Atmosferin üst kısımlarında uçan yabancı bir casus uçağından çekilen fotoğraflardan o bölgede hareket olduğu anlaşılmış ve dağ komandoları komşu tepelerden birinden güçlü dürbünleriyle Halkın Muhafızları'nın yerini tespit etmişlerdi.

Halkın Muhafızları taşındıktan ve Kızılderililer evlerine döndükten iki hafta sonra Kızılderililer uzaklardan gelen bir gürültü, ritmik bir pervane sesi duydular. Daha önce de helikopter görmüşlerdi – ordunun helikopterleri sık sık dağlara çakılmaz mıydı zaten? O pilotlar beyaz adamın tanrılara verdiği kurbanlar değil miydi? Kızılderililer kulübelerinden çıkıp helikopterlerin geçişini izlemek için açıklığa toplandılar.

İlk askeri helikopter ağaçların tepesinde göründüğünde o kadar yakınlarındaydı ki, düşeceğini sanıp panik içinde kaçışmaya başladılar. Helikopterin gövdesinin altındaki yuvalardan iki roket fırladı ve aynı anda iki taraftaki açık kapılarda makineli tüfekler göründü. Roketler gürültüyle patlayarak dört yana alev ve demir parçaları saçtı, makineli tüfekler amansızca takırdamaya başladılar, çoğu daha ilk salvoda yaralanan dehşet içindeki Kızılderililer ya yerde can çekişiyor ya da yarı parçalanmış bedenleriyle umutsuzca sürünerek kaçmaya çalışıyorlardı. Hiçbiri bu katliamdan kurtulamadı. Kadınlar ve çocuklar acı içinde çığlıklar atıyor, erkekler ise bu kıyamet anında bile dayanmalarını gerektiren geleneklere uyarak dudaklarını ısırıyor, hafifçe inliyorlardı. İçlerinden biri yayını kaldırıp ateşe cevap vermek istedi, ama ikinci helikopterden atılan napalm bombası merhametsizce üstlerinde patlayınca o da diğerleri gibi bir anda ateşler içinde kaldı. Yanan bedenler acıyla doğrulduktan sonra yeniden yıkıldı. Tırnaklarıyla toprağı eşelerken gözleri yuvalarında eriyor, kemikleri kavruluyor, iğrenç bir şekilde kabarıp patlayan derilerinin altında kanları kaynayıp buharlaşıyordu. Bazıları cehennemden gelen bu yapışkan maddeyi üstlerinden sıyı-

rıp atmaya çalıştılar, çılgınca göğüslerini dövdüler, oldukları yerde debelendiler, ya da adeta akkor haline gelmelerine neden olan ateşin yol açtığı çılgınlıkla sarhoş gibi oraya buraya saldırdılar.

Şeytanın bile aklının alamayacağı bu kıyamet manzarası üçüncü helikopterden gelen *fléchette* ateşiyle biraz durulur gibi oldu. Çelik oklar vınlayarak geldi, dumanı tüten bedenleri ve hâlâ kımıldayan birkaç kişiyi delip geçti. Kızılderililerin çoktan can vermiş bedenlerini yere mıhladığı ya da parçaladığı için aslında lüzumsuz bir salvoydu bu.

Helikopterler bir tur daha attıktan sonra vadinin biraz daha üstündeki bir düzlüğe indiler. İçlerinden fırlayan askerler hemen "V" biçiminde dağılıp yüzbaşının düdüğüyle verdiği emirlere göre ilerlediler. Kayaların ya da ağaçların arasından kimse onlara ateş etmeyince hava indirme taburu askerlerinin endişesi biraz dağıldı.

Köye girmelerine son yüz metre kala haykırıp ateş ederek saldırıya geçtiler. Ama bu hazırlıksız hücum köye girmelerine birkaç metre kala yavaşladı. Kömürleşmiş ve büzüşüp kalmış cesetlerin arasında ağır ağır ilerlediler. Yanmış bedenlerden yükselen mide bulandırıcı kokuyla napalmın keskin kokusu birbirine karışmıştı. Ağaçlardan onları izleyen papağanlar aniden ötmeye başlayarak sessizliği bozdular. Adamlar cesetleri iyice gözden geçirince cehennem alevinin onlara vuruşacak kimse bırakmamış olduğunu gördüler. Tek tek gruptan ayrılıp yere çöktüler ve kusmaya başladılar, artık içlerinde bir şey kalmayıncaya kadar kustuktan sonra bile öğürmeleri devam etti.

Yüzbaşı cesetler arasında küçük çocuklar gördü, hatta kömürleşmiş cesetlerden bazılarının kadınlara ait olduğunu ayırt edebildi. Kulübelerin içine girdiği zaman teröristlerin silah ve cephaneleriyle değil, Kızılderililerin değersiz eşyalarıyla karşılaştı. Sonra tamamen hissizleşmiş bir halde cesetlerin arasında dolaşmaya başladı, iğrenç kokuları duymamak için boşuna mendiliyle örttü ağzını burnunu. Köyden uzaklaştı ve bir taşın üstüne oturdu, adamları dehşetten akıllarını kaybet-

miş bir halde, zombiler gibi oradan oraya gitmeye devam ettiler.

Teğmen yüzbaşının yanına gelip oturdu, bembeyaz olmuş yüzüyle konuşmaya başladı. "*Mierda*, *Capitan*, bunlar *cholo*'lar. Kadınlar ve çocuklar, hatta köpekler."

Yüzbaşı cevap vermedi. Öne eğilip ayaklarının dibine kustuktan sonra yüzünü ellerinin arasına alarak titremeye başladı.

"*Mierda*," dedi teğmen.

Yüzbaşı hüngür hüngür ağlıyor, göz yaşları parmaklarının arasından akıp gidiyordu.

21

DONA CONSTANZA'NIN İLK KEZ ÂŞIK OLMASI VE FAZLA KİLOLARINI ÇABUCAK VERMESİ

General Fuerte tutsaklığı sırasında derin bir melankoliye gömüldü, ama onu üzen özgürlüğünü yitirmiş olması değildi. Bir asker olmasından ötürü hayatı boyunca özgürlük nedir bilmeden kuralların ve emirlerin boyunduruğunda yaşamıştı. Bir yere kadar canının sıkıldığını söylemek doğru olabilirdi; hapsedildiği kulübede zaman geçmek bilmiyordu bir türlü. Dona Constanza ile aynı kulübeyi paylaşıyorlardı, esir alınmadan önce birbirlerini tanıyor olsalar da pek az ortak noktaları vardı ve esaret altında olmak ikisini de farklı şekillerde etkilemişti.

General Fuerte'nin acı çekmesinin asıl nedeni artık ne düşüneceğini bilemeyişiydi. Gerillaların çoğu onu seviyordu, zaman zaman ona meyve ve yemiş getiriyorlar, sırtını sıvazlayarak, "sıkma canını, *Cabron*!" diyorlardı. İşin kötüsü, Fuerte de ister istemez onlardan hoşlanmaya başlamıştı. Özellikle de Peder Garcia'yla epey yakınlaşmışlardı. Uzun saatler boyunca koyu sohbetlere dalıyorlar, kimi zaman heyecanlanıp ateşli tartışmalara girişiyorlardı. Garcia'nın parlak gelecek tasavvurunun büyüsü Fuerte'yi fena halde sarmıştı. Sınırların kalktığı ve savaşın gölgesinin bile olmadığı saf bir dünya hayalini, coşkuyla süsleyip püsleyerek anlatan Garcia'yı dinlerken kendinden geçiyordu. Bu hayali dünyada her şeyi eşit olarak paylaşan insanlar kardeşçe yaşıyorlardı, üretim araçları halkın elindeydi ve herkesin çalışıp çabalayarak ürettiği mallar azınlığın keyfi için değil, çoğunluğun ihtiyaçları için kullanılıyordu. Garcia özgürlüğün dinen zorunlu olduğunu ve komşularını seven

bir insanın onların özgürlüğü için savaşması gerektiğini söylüyordu.

Bir yandan da halka yapılan haksızlıklarla ilgili bitmek tükenmek bilmeyen korkunç hikâyeler anlatıyor, yönetenlerin zalimliğinden, aç gözlülüğünden ve hal bilmezliğinden söz açıyordu.

General tüm bunları dinliyor, ancak o güne kadar inanıp güvendiği dünyanın yıkılmasını engellemek için karşı çıkma ihtiyacı hissediyordu. Tüm ütopyaların sefalet doğurduğunu ve devrim yapmayı başaran insanların daha sonra ülkeyi yönetmekte ne kadar başarısız olduğunu anlatmaya çalışıyordu Garcia'ya. Ona göre insanların sürekli değişen ihtiyaçlarını karşılamak için yalnızca serbest pazar ekonomisi yeterince esnek ve verimli olabilirdi, Tanrı adına adam öldürmek imansızlığın ve küstahlığın daniskasıydı ("Ama sizin tarafın yaptığı bu," diye cevap veriyordu Garcia), solcular sürekli isyan edip teröristlik yapmasa devletin baskıcı olması için hiçbir neden kalmayacaktı. "Evet, neden kalmayacaktır," diyordu Garcia. "Ama yine de baskı devam edecektir. Hep öyle olur."

Her iki taraf da deneyimlerine, tarihten çıkardıkları derslere, Tanrının iradesine, mantığa başvuruyor, ama hiçbir şekilde ödün vermiyordu. Ancak Garcia'nın yeryüzü cenneti ideali Fuerte'ye bulaşmıştı bir kez. Tüm bulaşıcı hastalıklar gibi içine batıyor, onu huzursuz ediyor, kaşınıyordu ve ne kadar çok kaşırsa hastalık da o kadar azıyordu. Fuerte daima kendisiyle çatışma içinde olan bir insandı ama bu kez eğerler ve amalar, şartlar ve istisnalar, sonuçlar ve tanımlar, lazımlar ve gerekler, olasılıklar, haklar ve haksızlıklar arasında boğuluyor, nefes alamaz oluyordu. İki karşıt ideoloji, zihnindeki savaş meydanında tüm mevcut ve yedek kuvvetleriyle savaşa tutuştular ve ömrü boyunca sahip olduğu kararlılık ve görüş netliği gittikçe silikleşmeye, kaybolmaya başladı. Geçmişteki netliğini özlem ve pişmanlıkla anıyordu ama bir yandan da o dönemi bir tür ergenlik dönemi gibi görüyordu. Artık ne yapacağını, ne düşüneceğini bilemeyen tüm aklı başın-

da insanlar gibi, derin bir uyuşukluğa ve kedere gömülerek kendine yabancılaştı.

Dona Constanza'nın durumu biraz daha farklıydı. Daha önce başından heyecan verici ya da ilginç bir şey geçmediğinden, geçmişte kalan yaşantısına biraz hayretle bakıyordu. Boş işlerle uğraşarak ve önemsiz şeylere sinirlenerek ne kadar uzun bir zaman geçirmiş olduğunu aklı almıyordu bir türlü. Fidye için kaçırılmış bir tutsak olarak, kendisini geniş bir sahnede oynanan harika bir melodramın başrolünde oynuyormuş gibi hissediyordu.

İlk önceleri ona acımasızca tecavüz edeceklerinden, işkenceden geçireceklerinden, aç bırakacaklarından, hayvan muamelesi yapacaklarından ölesiye korkuyordu ve birkaç gün boyunca gözleri faltaşı gibi açık, dehşet içinde bekleyip durmuştu. Ama acıktığı zaman yemek verilmiş, yıkanmasına ve serinlemesine müsaade edilmiş, hatta Remedios ve Gloria ara sıra uğrayıp bir şeye ihtiyacı olup olmadığını sormuşlar, temiz bez yerine kullanmak için eski giysileri nasıl katlayacağını göstermişlerdi. Gerillalar *hacienda*'sındaki *mulatta* hizmetçisinden çok daha vefakâr çıkmıştı; onların çalışkanlığı ve neşesinden öylesine etkilenmişti ki, kendisi de işlerin bir ucundan tutmaya karar vermişti.

Fuerte'yi ve Garcia'yı çok sıkıcı buluyordu, sonu gelmeyen siyasi tartışmalarından bıkmıştı ve o gün kulübeye kim bekçilik ediyorsa dışarıda onunla birlikte oturmayı tercih ediyordu. Kamp hayatını büyük bir ilgiyle izliyordu, oysa ilk geldiğinde çok iğrenç bulmuştu. Erkekler ağız dolusu yere tükürüyor ve herkesin ortasında hiç utanmadan rahatlıyorlardı; bazen işlerini bitirdikten sonra kamışlarını ona doğru sallıyorlar, gözlerini şaşı yaparak edepsiz edepsiz bakıyorlardı. Mağrur bir edayla yüzünü çeviriyor ama ister istemez göz ucuyla bakmaya devam ediyordu. Herkesin ar namus demeden anadan doğma nehre girmesi önceleri onu çok rahatsız ediyordu ama giyinik kalan tek kişi olmak ve pislikten kokmak zamanla daha fazla utanç verici olmaya başladı; bir gün o da giysilerini çıkardı çekine çekine suya girdi. Bu çok hoş

bir duyguydu. Nehirde kendisiyle birlikte yıkanan erkeklerin vücutlarını pek hoş buldu; hayatında hiç bu kadar çok çıplak adam görmemişti, doğrusunu söylemek gerekirse, kocasının yıllar öncesinden hayal meyal hatırladığı biçimsiz vücudu dışında çırılçıplak bir erkek vücudu hiç görmemişti. Bazen onların cinsel organlarını kıyaslarken ya da sınıflandırırken yakalıyordu kendini. Bazıları ince uzundu, eşeğinki gibi büyük taşakları vardı. Bazılarının ucundaki deri birazcık sarkmıştı, bazılarının ucunda deriden eser yoktu. Testislerin hep birbirine benzediğine karar verdi, genellikle biçimleri aynıydı, yalnız büyük olanlar diğerlerine göre daha fazla sarkıyordu. Onların sırım gibi kaslı gövdelerini iç geçirerek seyretmekten kendini alamıyordu; kimilerinin göz ucuyla bakışlarına karşılık verdikleri de dikkatinden kaçmıyordu.

İlk başlarda erkeklerin küfürlü konuşmasından tiksiniyordu; kadın gerillaların, erkekleri bu konuda uyarmalarına rağmen kendi aralarında tıpkı onlar gibi konuştuklarını görünce dehşete kapılmıştı. Bol bol abartılı kahramanlık, güldürücü sakarlık, hüzünlü ihanet öyküleri dinledi ve bir gün kendisinin de diğerleriyle birlikte kahkaha attığını ve gülümsediğini hayretle fark etti. Çıtayı düşürdüğü için bir süre kendi kendine kızdı ama zaman içinde utanç duygusundan tamamen kurtuldu.

Sağlıklı besinler, tertemiz dağ havası, çevresindeki çıplak bedenler ve küfürlü konuşmalar Dona Constanza'nın hayal gücünü ciddi bir biçimde etkilemeye başladı. Rüyalarında birbirine sarılmış vücutlar ve pervasız içki âlemleri görüyordu artık. İnsanlar tarifi imkânsız pozisyonlarda, insanüstü bir güçle çiftleşiyorlar, çılgınca atlayıp zıplıyorlardı; bazen terli bedenlerin üstünden uçarak, bazen yanlarına yaklaşarak hayretler içinde cinsel hazzın en canlı ve detaylı manzaralarını seyrediyordu. Ter içinde, her yanı karıncalanarak, ışık görmeyen yerleri nemlenmiş bir halde uyanıyor, içinde uyanan hain şehvet duygusuyla uyuşmuş olarak kıpırdamadan yatıyordu.

Dona Constanza çocuk doğurmanın ve tembelliğin vücuduna eklediği şekil bozucu yağ tabakasını kaybetmeye baş-

ladı. Çalıştıkça hareketlenip daha da çevikleşiyor ve vücudu tıpkı gençliğinde olduğu gibi narinleşiyor, kendisi de tıpkı gençliğinde olduğu gibi çevresindeki genç erkeklere göz süzüyordu.

Dona Constanza, Gloria'ya giderek artık hiçbir şey yapmamaktan sıkıldığını söyledikten sonra kilolarını tamamıyla kaybetti. "Artık ben de diğerleri gibi çalışmak istiyorum," demişti, oysa asıl söylemek istediği şuydu: "Artık etrafta dolaşıp erkeklerin arasında olmak istiyorum." Gloria Remedios'a söyledi ve Remedios razı oldu ama kaçmaya çalışırsa derhal vurulacağını söylemeyi ihmal etmedi.

"Kaçmak mı?" diye cevap verdi Dona Constanza. "Nereye kaçacağım? Eve hangi yoldan gidildiğini bilmiyorum ve tek başıma cangıla ya da dağlara gitmeme imkân yok! Ben burada sizinle kalmak istiyorum!"

"Öyle mi?" dedi Remedios. "Yoksa sen de artık bizim inandıklarımıza inanmaya mı başladın?"

"Yok canım," diye cevap verdi Constanza.

Remedios bu işe akıl erdiremedi ama yine de çalışmaya gitmesine izin verdi, elbette ona göz kulak olması için birini görevlendirdikten sonra. Bu iş için adamlarını bir bir aklından geçirdikten sonra en uygununda karar kıldı. Bu iş için Dona Constanza'nın en çok arzuladığı adamın seçilme şansı çok düşük olmakla birlikte, şansı yaver gitmişti; neredeyse daima Gonzago'yla birlikte olacağını öğrendiğinde sevincinden neredeyse başı bulutlara değecekti.

Dona Constanza hayatında hiç bu kadar şen olmamıştı, daha doğrusu çocukları okula devam etmek için İngiltere'ye gittiklerinden beri. Çalışırken ıslık çalıyor, şarkılar söylüyor, yemeğe bulaşığa yardım ediyordu, hatta bir sabah hâlâ parande atabildiğini ispatlayarak bütün gerillaları şaşkınlığa düşürmüştü. Gel zaman git zaman, ona "*Pajara*" (ötücü kuş) adını taktılar, erkeklerden bir çoğu onu çekici buluyordu artık.

Gonzago yirmi beş yaşındaydı. Çok uzun boylu sayılmazdı, ama ince ve çevikti. Güldüğü zaman ışıldayan bembeyaz

dişleri, aralarından hemen seçilen bir altın dişi ve karaya çalan koyu kahverengi gözleri vardı. Meksikalı bir Romeo gibi görünmesine neden olan bir yüze sahipti, ama saçları dümdüz, tıpkı Kızılderililer gibi siyah ve gördü. Çevresine öyle bir hava yayıyordu ki, Dona Constanza için ona direnebilmek imkânsız bir hale geliyordu.

Dona Constanza her ne kadar açık etmemeye çalışsa da elinde değildi, dolayısıyla Gonzago'nun işin farkına varması çok uzun sürmedi. Yüzüne bir şey bulaşsa Dona Constanza parmağıyla okşarcasına siliyordu. Bir yerini kesse hemen yaygarayı koparıyor, sanki ölümcülmüş gibi hemen yaranın bakımını yapıyordu; hava çok sıcaksa tıpkı fidye parasını almadan döndüğünde olduğu gibi ikide bir gelip alnını siliyordu. Dona Constanza gömleğinin üst düğmelerini sık sık açık unutmaya başladı; yanyana yürürlerken göz ucuyla onun tombul göğüslerine baktıkça Gonzago'nun kanı kaynıyordu, hatta bazen konuşurlarken bile yüzüne bakmakta zorlandığı oluyordu, çünkü gözleri ister istemez aşağı kayıyordu. Constanza'nın giydiği şortun fermuarı tamir edilemez bir şekilde patladıktan sonra hiçbir rahatsızlık duymadan şortu giymeye devam etti. Diğer gerillalar Gonzago'ya göz kırpıyor ve yanlarından geçerken Dona Constanza'nın olduğu yere doğru parmaklarıyla edepsizce işaretler yapıyorlardı; kimileri ona "Minik *pajara* ne zaman yumurtluyor?" gibisinden sorular soruyorlardı. Bir gün Gonzago Remedios'un ona manalı manalı gülümsediğini bile gördü, o da melül melül bakarak gülümsedi.

Gonzago bu durumdan hoşnuttu, Dona Constanza da bu durumun devam etmesi için elinden geleni yapıyordu. Oligarşiden bir hanımefendiyle ilişkisi olması fikri onun için büyük bir şeydi, Constanza'nın yanındayken çok eğleniyor olması da cabası. Constanza çok neşeli ve cilveliydi, bir erkekten daha çok çalışıyor olması onu daha da çekici kılıyordu. Zamanla Gonzago gece kulübesinde uyurken rüyasında onunla seviştiğini görmeye başladı, aynı anda Constanza da kendi kulübesinde onunla seviştiğini düşlüyordu.

Etrafta bu işi yapacak başka kimse olmadığından, yiyecek toplamaya çoğunlukla birlikte çıkıyorlardı. Beraber *guava*, *papaya*, limon, yukka kökü, mango ve avokado arıyorlar, birlikte çalışıyorlar ama aralarında gittikçe artan elektriği daima hissediyorlardı. Constanza ona baktığında kalbi kafesindeki kuş gibi çırpınmaya başlıyor, bakışlarına karşılık aldığında meme uçları sertleşiveriyordu. Constanza güldüğü zaman Gonzago'nun erkekliği birden uyanıyor, pantolonunun önündeki şişkinliği göstermemek için arkasını dönmek zorunda kalıyordu, Gonzago güldüğünde Constanza'nın bacak arası alev alev yanmaya başlıyordu.

Ama Gonzago çok utangaçtı. İşleri nasıl yoluna koyacağı konusunda hiçbir fikri yoktu. Oligarşiden bir hanımefendiye nasıl açılabilir, nasıl olumlu bir cevap alabilirdi ki? Ama bu karşılıklı bekleyiş sürdükçe içlerindeki arzu gittikçe yoğunlaşıyor, fırının açık kapağından fırlayan yalazlar gibi içlerini yakıyordu.

Eninde sonunda bu işin çözümünü bulan Constanza oldu. Bir gün siesta saatinde kavurucu güneşten kaçarak büyük bir ağacın gölgesine sığınmışlardı. Sırtlarını ağacın gövdesine dayayarak yan yana oturdular, mataralarından büyük büyük yudumlar almaya ve mangolarını yemeye başladılar. Az sonra ikisinin de çenesinden mango suları damlıyor ve birbirlerinin pisliğine kahkahalarla gülüyorlardı. Dona Constanza onun gözlerinin içine ihtirasla bakarak parmaklarındaki mango suyunu yalamaya başlayınca Gonzago'nun erkekliği haince ayağa fırladı. Dona Constanza başını çevirse de göz ucuyla onun önündeki şişkinliğe bakarak, "biraz uykum geldi," dedi. "Senin omzuna yaslanmamın bir sakıncası var mı?"

"Yok canım, neden olsun," dedi Gonzago, heyecanını bastırmaya çalışarak.

Başını omzuna yasladı ve gözlerini kapayarak uyuma numarası yapmaya başladı. Gonzago hislerine yenik düşerek sinsice elini uzattı ve gömleğini hafifçe aralayarak memesini görmeye çalıştı. Dona Constanza sağ ayağını sol ayağının üs-

tüne atarak döndü ve aynı anda hafifçe aşağı kaydı, böylece sağ ayağı erkeğin ayağının üstüne geldi ve başı da onun kucağına biraz daha sokuldu. Gonzago biraz dönmek zorunda kaldı çünkü iyice sertleşen erkekliği donunun içinde sıkışmış ve serbest kalmak için yalvarıyordu. Dona Constanza sağ elini masumca daha rahat bir yere koydu, ne tuhaftır ki bu rahat yer Gonzago'nun gömleğinin içinde, sol göğsünün üstündeydi. Dona Constanza erkeğin meme ucunun sertleştiğini hissetti. Artık Gonzago'nun yalnızca özgürlük için ağlayıp yalvaran bir kamışı değil, Dona Constanza üstüne yaslandığı için karıncalanmaya başlayan bir kolu vardı. Kolunu onun altından kurtardı ve tekrar kan gelmesi için parmaklarını hareket ettirmeye başladı, bu arada hafifçe Constanza'nın boynunu ve sağ kulağının memesini gıdıklıyordu. Dona Constanza onun boynuna doğru sıcak nefesini verdikten sonra dudaklarını şapırdatıyormuş gibi yaparak hafifçe dilini dokundurdu. Bu arada sağ eliyle nazikçe göğsünü okşuyor, parmaklarını göğüs kıllarının arasında dolaştırıyordu. Sonra eli giderek göğsünden uzaklaşmaya, karnının üstünde gezinmeye başladı. Gonzago'nun erkekliği artık büyük bir ıstırap içinde kıvranıyor, kurtulmak için kumaşı alabildiğine zorluyordu, Constanza'nın kulağını ve boynunu daha bir şeytanca okşamaya başladı. Uyuyan Constanza gayet kendindeymiş gibi elini kaldırdı ve hınzırca bir hareketle tam pantolonunun önündeki şişkinliği sımsıkı tuttu.

Elini biraz gevşetmesiyle birlikte Gonzago hafif bir çığlık attı ve sanki bu önceden kararlaştırılmış bir işaretmiş gibi, cinselliğin tarihinde daha önce görünmemiş bir hırsla birbirlerinin üstüne atıldılar. Gonzago büyük bir açlıkla kadının memelerine yapışarak diliyle kamçılamaya başladı. Constanza elinin tek bir hareketiyle pantolonun düğmelerinin çalıların arasına fırlayıp gitmelerini sağladıktan sonra düşlerindeki o körpe erkekliği titreyen parmaklarının arasına aldı. Gonzago kadının memelerini bırakmaksızın nefes nefese doğrulup bacaklarını iki yana ayırdı, Constanza bir eliyle onun zonklayan ve gittikçe daha da büyüyen kamışını tutar-

ken diğer eliyle de hayalarını okşuyordu. Dona Constanza sert bir hareketle Gonzago'yu yere yapıştırdı ve tüm ağırlığıyla onun üstüne çıktı. Islak dilini hızla hareket ettiriyor, kızışmış dudaklarıyla yüzünü ve boynunu vahşice öpüyordu. Dona Constanza kasıklarını onun erkekliğine sürtmeye başlayınca, Gonzago her beyefendinin yapacağı gibi dizini kaldırarak onun işini kolaylaştırdı. Dona Constanza onun üstüne yerleşirken minik zevk çığlıkları atıyordu. Gonzago elini onun şortundan içeriye soktu ve parmaklarını, şimdi sululuk bakımından her mangoyu utandıracak olan kadınlığının çevresinde kenetledi. Dona Constanza'nın çığlıkları gittikçe arttı, kadınlığını o parmaklara şehvetle sürterken çığlıkları tek ve uzun bir çığlığa dönüştü, ardından sıtmaya tutulmuş gibi titreyip sarsılmaya başladı. Gözlerinde ateşler yanarak perişan bir halde ayağa fırladıktan sonra Gonzago'nın pantolonunu çıkarmak için atıldı. Kemerinden yakaladığı gibi öyle bir çekti ki, Dona Constanza pantolonu çıkarıp bir kenara atmadan önce Gonzago orman zemininde bir metre kadar sürüklendi. Dans eder gibi önce bir ayağını sonra diğerini kaldırıp kendi şortunu da çıkardı. Düğmeleri çözülmüş gömleğini çıkarmadan Gonzago'nun üstüne ata biner gibi oturdu ve şehvet dolu bir çığlıkla yerleşerek erkekliğini içine, mümkün olduğunca derine aldı. İkisi de aynı anda patladı, ölçülemez bir zaman dilimi boyunca çığlıklar ve iniltiler içinde gidip geldiler, dönüp durdular, sonra aniden Dona Constanza'nın başı Gonzago'nun göğsüne düştü. Uzun uzun inledi ve erkekliğini kökünden bükerek Gonzago'nun da inlemesine yol açtıktan sonra üstünden kayarak yanma uzandı.

Gonzago utanmıştı. "Bu kadar çabuk gelmek istemezdim. Elimde değildi. Uzun zamandır elime kadın eli değmemişti."

"Önemi yok... önemi yok... önemi yok..." dedi Constanza, cümlesini bitirmek için derin bir nefes almaya çabalayarak, "ben üç kere geldim zaten."

Ağacın gölgesinde uyuyakaldılar. Dona Constanza başını Gonzago'nun karnına yaslamış, bir eliyle uzun zamandır hayalini kurduğu yeri korumak ister gibi sımsıkı tutmuştu.

Önce Constanza uyandı. Gözlerini açtığı zaman ilk gördüğü şey kendisine bakan tek gözlü, pembe tenli bir beyefendiydi. Onu hafifçe okşadığı zaman biraz kımıldandığını gördü. Elini çevresinde biraz gezdirdikten sonra hayaları avuçlayınca bu beyefendi biraz daha kımıldandı. Bu tuhaf deneyimin heyecanına kendisini kaptırarak kamışın çevresindeki tüyler üzerinde parmaklarını gezdirmeye başladı. Kamış uzayıp dikilmeye başladı. Bir eliyle hayaları okşarken diğerini de kamışın üstünde aşağı yukarı hareket ettirdi. Ucuna dokunduğu zaman kamış elektrik çarpmış gibi birden sarsıldı, bunu birkaç kez daha yaptı. Artık kamış tamamıyla sertleşmişti ve pırıltılı ucu burnunun dibine kadar gelmişti. Başını çevirip Gonzago'nun hâlâ uyuyup uyumadığına baktıktan sonra gençliğinde okulda sadece fısıldandığını duyduğu bir şeyi hayatında ilk kez yapma fırsatının ayartıcılığına direnmeyi bıraktı. Diliyle nazikçe ucuna dokundu. Tadı fena değildi. Bu benim tadım, diye düşündü. Bir şekeri yalar gibi dilini düzleştirip kamışın çevresinde gezdirmeye başladı. Bu şeyin derisi pek nazikti ve kolay yaralanır gibi görünüyordu. Önce bir tarafından baştan sona yaladı, sonra diğer tarafından, bir kez de ortasına kadar ilerledi. Tekrar başını çevirip uyuyup uyumadığını kontrol ettikten sonra biraz daha aşağı kayarak dilinin ucunu Gonzago'nun hayalarında gezdirdi. Ara sıra göz ucuyla kamışa baktığında kalp atışının ritmine göre zonkladığını görebiliyordu. Geçmişteki tüm beklentilerine ve ön yargılarına rağmen, şu an harika zaman geçirdiğini fark etti. Bir eliyle kasıklarını okşarken eğildi ve kamışı olduğu gibi ağzına aldı. Önce nefesini kesmeden ne kadar derine gidebildiğini denedi, ardından başını aşağı yukarı hareket ettirirken dilini de o nefis şekerin çevresinde dolaştırmaya başladı.

Gonzago uyandığı zaman, inanılmaz bir oral seks deneyimi yaşadığını gördüğü rüyanın aslında hiç de rüya olmadığını fark etti, Dona Constanza zevkle yaptığı işe öylesine gömülmüştü ki artık onun uyuyup uyamadığına bakmıyordu bile. Daha sonra iki kez daha birlikte oldular ve şüphe uyan-

dırmamak için üstlerini başlarını toparlamakla epey uğraştıktan sonra topladıkları meyvelerle birlikte geri döndüler.

Gonzago ve Constanza her fırsat bulduklarında ve mümkün olan her biçimde aşk yapmaya devam ettiler. Kimi zaman bir kayanın ardına gizlenip üstlerini başlarını paralayarak çılgınca bir hızla sevişiyorlar, kimi zaman akşamüstleri aşk oyunlarına fazlasıyla zaman ayırarak uzun zaman birlikte oluyorlardı. Toprağın üstüne sevişirlerken karıncaların sırtlarını ısırmasına zamanla alıştılar, gece olduğunda Gonzago sık sık kulübesinden ayrılıyor, gizlice Constanza'nın kulübesine giriyordu. Böyle geceler çok daha ihtiyatla sevişiyorlardı, çünkü talihin yüzlerine gülmesi sonucu melankolisi derin derin uyumasına neden olan General'i uyandırmamaları gerekiyordu.

Bu ateşli ihtirasları yüzünden ikisi de gittikçe zayıfladı, gözlerinin altı çukurlaştı ve tenleri soluklaştı. Artık dili epeyce zenginleşmiş olan Dona Constanza, bir gün kudurmuş gibi Gonzago'nun üstünde gidip gelirken nefes nefese şöyle dedi: "Gonzito, bacaklarım morarana, boynum kopana kadar burada seninle kalıp böyle oynaşmak istiyorum!"

"Bunun için bize katılman gerekecek," dedi Gonzago, nefesini toplamaya çalışarak.

Remedios Dona Constanza'nın başvurusunu kabul etti ve böylece Constanza birliğin ne için savaştığı konusunda hiçbir fikri olmayan tek üyesi oldu. Hayatın anlamını bulmuşken böyle önemsiz şeyleri kim düşünür ki?

22

ALBAY RODRIGO FIGUERAS'IN SAVAŞ SANATININ İLK İKİ PRENSİBİNİ UNUTMASI VE TÜM GEÇMİŞ BAŞARILARINI HEBA ETMESİ

Hectoro ve Pedro karanlığın çökmesini bekliyorlardı. Hectoro toz zerrelerinin döne döne yükselmesini ve kararsızlık içinde bir o yana bir bu yana gezinmesini izliyordu; doktor kanının temiz olduğunu söylediğinden keyfi yerindeydi. Üç karısına meseleyi nasıl açıklayacağını daha fazla düşünmeyecek, üç ay boyunca kadınlardan uzak kalmayacaktı. *Conquistador* sakalının üstünden yüzünü kaşıdı ve hasır *sombrero*'sunu gözlerine kadar indirdi. Kısa süre önce zaman darlığı yüzünden içkiyi azaltmıştı, bu duruma minnettar olan karaciğeri de teninin sarılığını biraz olsun gidermişti.

Pedro usta bir avcının soğukkanlı ve görmüş geçirmiş bakışlarıyla askerleri gözlüyordu. Gringolar hesabına eşkıyaların peşine düştüğü zamanlar haricinde daha önce hiç insan avlamamıştı. Ama bu kez durum farklıydı çünkü askerler hareket halinde değildi, hepsi bir kampta toplanmıştı. Subayların kampı taşımak istememelerine Felicidad'ın yanında olma arzusunun yol açtığını düşününce gülümsedi. Usta fahişenin geceleyin bir çadırdan ötekine gizlice sızdığını görmüş ve sinsice kıkırdayıp baştan çıkarıcı sözler fısıldadığını keskin kulaklarıyla duymuştu.

Aslında Pedro ve Hectoro askerlerin orayı terk etmeleri için pek çok sebep yaratmışlardı. Köylüler kampın içinden geçen nehrin yukarısına sığır leşini gömmüşlerdi ve aynı noktada her fırsatta coşkuyla işeyip sıçıyorlardı. Kamptakilerin bir çoğu şimdiden ciddi karın ağrılarından ve bağırsaklarının bozulmasından şikâyetçiydiler, sık sık yediklerini çıkarma ihtiyacı hissediyorlardı. Askerler erzaklarını yanların-

da getirdikleri için köylüler onlara zehirli yiyecek satma imkânı bulamamışlardı ama Misael, onlara odun ruhundan yapılma *aguardiente* satmayı başarmıştı ve askerlerden ikisi hemen hemen kör olmuştu.

Hectoro ve Pedro, işgalcilere işkence ettikleri iki haftanın birinci gecesi, daha önceki saldırıda ölen askerlerden birini mezarından çıkarmışlar, bir başka askerden gömülmeden önce aldıkları hâki üniformayı giydirmişlerdi. Adamın çürümüş bedenini derme çatma bir çarmıha gerdikten sonra çarmıhı kampın tam ortasına diktiler. Ceset öyle iğrenç görünüyor ve öyle korkunç kokular saçıyordu ki, akbabalar bile yanına yaklaşmadılar. Kaçarken birkaç tane de silah yürütmeyi ihmal etmediler. Kalk borusundan sonra kampta oluşan manzara yüzünden iki adam gün boyunca gülmekten kendini alamadı, çünkü askerler dehşet içinde taş kesilip bir süre bakakalmışlar, ondan sonra burunlarını tutarak bu beladan nasıl kurtulacaklarını tartışmaya başlamışlardı. Nihayet bir subay iki tane acemi eri kurşuna dizmekle tehdit ederek cesedi uzağa bir yere gömmelerini sağladı ve sorunu çözdü.

İkinci gece nöbetçiler iki katına çıkarıldı, ama Pedro bir asker kuklası yapıp tılsımlı sözler söyleyerek gözlerine ve kasığına çiviler çaktıktan sonra kampın orta yerine bırakıp Hectoro'nun yanına geri döndü. Nöbetçilerden birinin uyuyakalmasını bekledikten sonra adamın tepesine binip boğazladılar. "Ben bunu yapmak istemiyorum," dedi Pedro; bu yüzden adamın gözlerini ve cinsel organlarını kestikten sonra ağzına tıkan Hectoro oldu. Sabahleyin kampta büyük bir telaş vardı, adamlar hararetle ellerini kollarını sallayarak subaylara bağırıyorlardı: "Büyücülere karşı savaşamayız," subaylar cevap veriyordu: "Büyü diye bir şey yoktur. Böyle hurafelere inanmayın. Biz burada teröristlere karşı savaşıyoruz."

Hectoro ve Pedro o gece dört askerin sessizce kamptan sıvışmasını izledi. Onlardan birini yakaladılar ve Pedro adama iki hafta boyunca hayaller görüp sayıklamasına neden olacak bir iksir içirdi. Adamın yönünü tekrar kampa çevirdiler ve sallana sallana kampa girmesini, hayaletler ve ruhlarla ilgili

saçma sapan şeyler söyleyerek çadırların üstüne devrilmesini izlediler. Kamptakiler birden ayaklandı, panik içinde bağırışıp oraya buraya koşuşturdular.

Sonraki iki gece Pedro ve Hectoro hiçbir şey yapmadılar, ama saklandıkları yerden altı adamın daha kaçmasını izlediler. Ancak kamptakilerden hiçbiri bu adamlar kaçtı mı, yoksa karanlığın güçleri tarafından kaçırıldılar mı bilemiyordu. Artık kimsede ne huzur, ne de sinir kalmıştı.

Altıncı gece Hectoro ve Pedro Don Emmanuel'in *finca*'sına gidip bir tane kayman yakaladılar. Hayvan epeyce büyüktü ve Pedro çenesinin arasına bir çubuk sokup gözlerini bağlayıncaya kadar kuyruğunu öfkeyle savurarak mücadele etti. Pedro gözlerinin arasına sert bir şekilde vurup hayvanı sersemlettikten sonra iki adam onu kampa kadar taşıdılar. Aynı çadırdan iki adamın kaçmasını ve nöbetçinin uyuyakalmasını bekledikten sonra kaymanı ve yanlarında getirdikleri ölü bir fareyi çadırın içine soktular. Ölü fareyi uyku tulumlarından birinin ağzına bırakırken kaymanı diğerinin içine sokup tekrar dışarı çıkamasın diye tulumun ağzındaki ipleri sıkıca çektiler. Sabah olduğunda kayman içerde debelenirken çadır sallanıp duruyordu, bir askerin yüzü bembeyaz kesilmiş bir halde kampın içinde koşarak bağırdığını duydular: "Suarez bir timsaha dönüşmüş! Suarez timsah olmuş!" Figueras yerde kıpırdanıp duran uyku tulumunun başında bir an durduktan sonra içinde gerçekten de kızgın bir canavar olduğunu fark ederek kendini çadırdan dışarı attı. O anda zavallı mahluk ipleri kopardı ve öfke içinde sürünerek kamptan uzaklaşmaya başladı; adamlar canlarını kurtarmak için kaçışırlarken Mula'ya doğru gözden kayboldu. Figueras acemi bir ere hemen çadırın içine girip bakmasını söyledi. Halen ergenlik çağında olan genç adam bir haç çıkardıktan sonra korkuyla çadırın kapısını araladı. Bir şey göremeyince biraz cesaretlendi ve içeriye süzüldü. Birkaç saniye sonra hızla dışarı fırlayıp hazır ola geçti. Bembeyaz kesilen dudaklarının titremesini durdurmaya çalışarak Figueras'a rapor verdi: "Diğeri de fareye dönüşmüş, komutanım. Üstelik ölmüş."

Bir sonraki hafta Hectoro ve Pedro yine hiçbir şey yapmadılar. Yine de gündüzleri çok meşguldüler, Sergio ve Profesör Luis'le birlikte kuytu köşelerden bazı şeyler topluyorlardı. Saçtıkları dehşetin hâlâ etkisinin sürdürdüğünü, askerlerin hastalıkların ve korkunun pençesinde kıvrandıklarını, gece olduğunda kaçmaya devam ettiklerini biliyorlardı.

Hectoro ve Pedro sırtlarında üç çuvalla kampın yakınlarına gittiler. Hectoro yine yerden döne döne kalkan toz bulutlarını izleyerek ve kanının temiz olduğu için keyifle sakalını karıştırarak günü geçirdi. Gece olup da nöbetçiler haricinde herkesin uykuya daldığı ve nöbetçilerin de çevrede dolaşmaları gerekirken korkuyla birbirine sokulup beklediği ana kadar beklediler. Pedro çuvalın içindeki mahlukların üstüne bir tür duman üfleyerek sersemlemelerini sağladı.

Çadırların arasından sessizce geçerlerken Hectoro çadırların önüne sıralanmış postalların içine kocaman tarantulalar attı. Zehirli değillerdi, ancak kamptaki herkes öyle olduklarını düşündü. Bu esnada Pedro da kimseye görünmeden oradan oraya giderek bütün çadırların içine mercan yılanları bıraktı. Mercan yılanları kendilerini tehlikede hissederlerse yıldırım hızıyla saldırıp sokarlar, zehirleri de insanı bir günde öldürür. Ancak dumandan uyuşmuş yılanlar sabaha kadar kendilerini tehlikede hissetmeyecekler ve güzelce oldukları yere çöreklenip adamların arasında mutlu mesut uyuyacaklardı.

Ayrıca bir torba engerek yılanının yarısını helalara, diğer yarısını da erzak çadırına koydular.

Bu manevranın sonuçlarına bütün köy katıla katıla güldü, hem de Hectoro ve Pedro'nun girdikleri gülme krizi yüzünden olanları doğru düzgün anlatamamalarına rağmen. İnsanlar birbirlerine bakıyorlar ve hiç yoktan kahkaha atmaya başlıyorlar, çok geçmeden bu kahkaha bir salgın gibi yayılıyor ve bütün köy yeniden gülmeye başlıyordu. Eğer kahve içiyorlarsa karşılarındakine püskürtüyorlar, yemek yiyorlarsa lokmalarını dört bir yana saçıyorlardı. Dolores soluk borusuna takılan bir muz parçası yüzünden neredeyse boğu-

lacaktı ama Josef panik içinde arkasına geçip sırtına bütün gücüyle bir şaplak patlatınca muz parçası ağzından dışarı fırlayıverdi.

Aynı gün, hiç anlayamadığı ve hiç görmediği güçler tarafından yenildiğini kabul eden askerler yer değiştirdiler. Kampı otuz mil uzağa taşıdılar, sakin bir gece geçirdikten sonra hallerinden memnun bir şekilde orada kalmaya başladılar, ya da en azından bir sabah Figueras uykulu uykulu çadırından çıkıp sendeleyerek helaya girene dek. Pantolonun düğmeleriyle biraz boğuştuktan sonra kamışını dışarı çıkardı. Gözlerini ona odaklayıp idrarını yapacak kadar rahatlamaya çalışırken neredeyse tam ucunda küçük sarı bir iltihaplı kabarcık olduğunu gördü. Başından aşağı kaynar sular döküldü, emin olmak için daha dikkatli baktı. "*Mierda*," dedi. İdrarını yapmaya çalıştı ama yol tıkanmıştı. Kasıklarındaki bütün kasları zorlayarak tıkanıklığı açmayı başardı ve bir parça sarı irin kamışının ucundan çıkıp yere damladı. Eğildi ve damlayan şeyi dikkatle inceledi. İçini çekerek doğrulurken "*Que puta*," diye mırıldandı. Tekrar idrarını yapmaya odaklandı ve bu kez azar azar yapmaya başladı. Yüzünde önce sersemletici bir şaşkınlık, hemen ardından umutsuzca bir ıstırap ifadesi göründü. İdrarını yapması gerekiyordu, ama idrar yolu alev alev yanıyordu. İdrarını yapmak canını yakıyor, yapmamak da canını yakıyordu. En sonunda idrarını yapmamaya karar verdi, sidik torbasının basıncına dayanamayıp teslim oluncaya kadar yarım saat kadar acıya katlandı. O gün ve sonraki günler Figueras, subayları ve gringo danışman cam parçaları işemenin nasıl bir şey olduğunu öğrendiler.

Figueras bir grup askeri Felicidad'ı tutuklamaya gönderdi.

"Onu neyle suçlayacağız?" diye sordu onbaşı.

Figureas düşündü, düşündü, ama bir suç bulamadı. Kafasını kaşıyarak bir süre kısılmış gözleriyle ufka baktı. Nihayet düşündüğünden daha yerinde bir saptamayla şöyle dedi: "Sabotajla suçlayacaksınız."

Ama Felicidad'ı bulamadılar. Çoktan Chiriguana'ya gidip iğnelerini olmuş, Don Emmanuel'in evinde dinleniyordu. Don

Emmanuel dört bin pezosunun ikinci yarısını ona verdiği zaman cilveli cilveli gülerek şöyle dedi:

"Artık çok zenginim."

"Ne demek, çok zenginim?" diye sordu Don Emmanuel.

"Herhalde onlara bedava vereceğimi düşünmüyordun, değil mi?"

"Seni küçük şeytan!" diye güldü Don Emmanuel.

"Kötü bir şey yapmadım ki!" diye dudaklarını büzdü kız. "Alnımın teriyle kazandım. Ben çok iyi bir fahişeyim."

"Hectoro da öyle söylüyor," diye cevap verdi Don Emmanuel, "ama henüz bunun doğru olup olmadığını öğrenme fırsatım olmadı."

Felicidad gülerek elini kaldırıp baş ve işaret parmağını birbirine sürterek para işareti yaptı. "Üç ay sonra kanım temizlendiğinde *guava*'mın tadına istediğin gibi bakabilirsin. Ve..." kulağına eğilip fısıldadı, "hoşuma giderse para da almam."

Don Emmauel, onun alnına bir öpücük kondurduktan sonra sığır damgalamak için dışarı çıktı.

Felicidad sırayla köydeki her evde aynı cömertlikle ağırlandı, hem de yaptığı masum sabotajın aslında ne kadar çok şeyi değiştirdiği pek bilinmemesine karşın. Pedro ve Hectoro da tıpkı kahramanlar gibi karşılandılar; böylesine sevgi gösterilerine alışkın olmadıklarından bu duruma uyum göstermeleri pek kolay olmadı. Ne de olsa Pedro yalnız başına gezen bir avcıydı ve Hectoro kimseyle konuşmamaktan gurur duyardı; ikisi de mümkün olduğunca göze çarpmamaya gayret ettiler.

Figueras'ın birliğindeyse işler pek iyi gitmiyordu. Subay heyetinin istisnasız oybirliğiyle, Valledupar'a dönüş için acil askeri gerekçeler bulundu. İlk etapta adamların çoğunun hasta olmasını gerekçe gösterdiler, oysa artık Mula'dan su içmedikleri için iyileşmeye başlamışlardı. "Ne olursa olsun, üstlerimle görüşmem gerekiyor," dedi Figueras kibirli kibirli, "ve telsiz mesafesinin dışında oldukları için buradan iletişim kurmam mümkün değil."

Valledupar Askeri Hastanesi'nin zührevi hastalıklar bölü-

mü Salı ve Perşembe günleri sabah dokuzdan on bire kadar subaylara, öğlenden sonra üçten altıya kadar diğer askerlere hizmet veriyor, böylece çalışanların siesta yapmak için bol bol zamanı oluyordu. Acil askeri nedenlerle Chiriguana'dan ayrılan subay heyeti Salı sabahı kendilerini bu bölümün giriş salonunda eksiksiz toplanmış buldu. Her içeri giren subay diğerlerini görünce utancından kıpkırmızı kesiliyordu. Albay Figueras gelinceye kadar uzun süre tam bir sessizlikle oturdular. O içeri girince hep birden ayağa kalkıp hazır ola geçtiler. Figueras bacaklarını ayırıp ellerini kalçasına dayayarak başını iki yana salladı. "Felicidad?" Hepsi de üzüntüyle başlarını salladılar. "O ateşli fahişe benden başkasıyla yatmadığını söylemişti," dedi Figueras. "Bana da aynı şeyi söylemişti," dedi teğmen, dokunsan ağlayacak gibi görünüyordu. Diğerleri de mahcup bir şekilde başlarını salladılar. Sonra Figueras bir kahkaha patlattı, "boş verin dostlar. Buna değerdi, yine gelse hiç çekinmeden kemerimi çözerdim. Tanrı şahidim olsun, yapardım!" Diğerleri de gülümsediler ve çoğu aynı şeyi düşündü. Duvara asılmış çerçeveli bir yazı Figueras'ın dikkatini çekti: "Tuğbaydan düşük rütbeli olanların, klozetten bulaştığını söyleme hakkı yoktur."

Tuğbay o gün Albay Figueras'tan pek memnun değildi. Figueras üstünün karşısında hazır olda duruyor ve onun raporları incelemesini seyrediyordu. Kendi raporu da oradaydı.

"Raporun tam bir cehalet abidesi," dedi Tuğbay, yarım daire şeklindeki gözlüklerinin üstünden Figueras'a bakarak.

"Sağ olun, Efendim."

Tuğbay derin derin içini çekti. "Yine de, geçmişte hızla rütbenin yükselmiş olmasını edebi yeteneğine değil, göze çarpan cesaretine ve savaşta gösterdiğin başarıya borçlusun."

Tuğbay yeniden raporlara döndü, okudukça kaşları çatıldı, şakaklarındaki damarlar görünür bir şekilde zonklamaya başladı. "Albay, burada havaya uçan bir köprüden, iskeletlerden, dizanteriden, kusma nöbetlerinden, delilikten, kara büyüden, yılanlardan, ölü farelerden, örümceklerden, timsahlardan bahsedildiğini görüyorum. Askerlerden iki tanesi an-

laşılmaz bir şekilde kör olmuş, bir nöbetçi sakat bırakılmış. Gördüğüm kadarıyla bir miktar silah ve cephane kaybolmuş. Üstelik taburunuzdan kırk kişi eksilmiş. Kırk kişi!" Tuğbay çaresizce ellerini göğe kaldırdı. "Peki bunlar nasıl eksilmiş? Savaşta mı ölmüşler? Devriyede pusuya mı düşürülmüşler? Hiç ilgisi yok! On üç tanesi yılan sokmasından, dört tanesi köprüde meydana gelen patlamadan ölmüş, diğerlerini de "*desaparecidos*" olarak rapor etmişsin! Bu adamlar nasıl ortadan kayboldu, Albay?"

Figueras kan ter içinde kalmış, gözleri dolmuştu. "Bana kalırsa düşman tarafından kaçırıldılar," diye cevap verdi.

"Kampın ortasından mı kaçırıldılar? Hiçbiri nöbet ya da devriye görevi sırasında kaybolmamış! Öyle olsaydı anlayabilirdim! Ama hayır, raporuna 'uyurken ortadan kayboldular' diye yazmışsın!" Tuğbay ayağa kalkıp Figueras'a arkasını dönerek öfkeyle pencereye doğru yöneldi. Sonra aniden geri dönerek yumruğunu masaya indirdi. "Askerlerin kaçmış, Figureas! Ve bunun tek bir açıklaması olabilir! Bir, nöbetçilerin yerlerinde değildi. İki,..."

"Adamlar çok korkmuşlardı," dedi Figueras özür dilercesine. "Kötü ruhlara karşı savaştıklarına inanıyorlardı."

"Üstün konuşurken sözünü kesme! İki, moralleri bozulmuş ve korkuya kapılmışlardı." Tuğbay burada sustu ve yorgun bir sesle sordu: "Subay Okulu'nda sana savaşın yedi prensibini söylemediler mi?"

"Söylediler, efendim."

"İlk ikisi nedir?"

Figueras boş yere belleğini yokladıktan sonra ilk aklına gelen iki şeyi söyleyiverdi: "Savaş ve asla geri çekilme."

Tuğbay bir kez daha içini çekti. "Birincisi, bir hedef seçip ona ulaşmaya çalışmaktır, Figueras. İkincisi de her zaman askerlerin moralini yüksek tutmaktır."

"Haa, tamam," dedi Figueras, "siz söyleyince hatırladım."

"Ama hatırlamak için çok geç kaldın. Adamlarının kaçmasının nedeni morallerinin bozulmuş olması. Nasıl olsa hatırlayamayacağına göre şunu da söyleyeyim, Albay: Mora-

li yüksek tutmanın en iyi yolu birinci prensibe sıkı sıkıya bağlı kalmak ve adamları sürekli faaliyet halinde tutmaktır." Tuğbay tekrar sustu ve kâğıtları karıştırmaya başladı. "Senin amacın neydi, Albay?"

"Komünistleri yok etmekti, efendim."

"Peki komünistleri yok etmek konusunda ne yaptığını sorabilir miyim? Bu raporlarda güvenliği sağlamak ya da düşman hattını araştırmak için herhangi bir devriye çıkarıldığına dair bir kayıt bulamıyorum. Bu raporlarda birliğinden herhangi bir kişinin komünistleri gördüğüne dair bir kayıt bile yok. Oraya gidip bir ay boyunca kamp yapmak dışında hiçbir işle uğraşmadın mı, Albay?"

Figueras çizmelerinin ucuna gözlerini dikmiş hiç kıpırdamadan duruyordu. "Komünistlerin nerede olduğunu bilmiyorduk, efendim."

Tuğbay yeniden kaşlarını çattı. "Bu konuda tek bir hatırlatma yapmak yeterli olmayacak galiba. Birincisi, Hava Kuvvetleri İç Güvenlik Komutanlığı'yla, Hava Kuvvetleri Araştırma-İnceleme Birimi'yle, cangıl komandolarıyla ya da dağ komandolarıyla hiçbir şekilde bağlantıya geçip onlarla ortak bir faaliyet yürütmemişsin. İkincisi, 'kara büyü' ile ilgili raporlardan anladığım kadarıyla sizi böylesine korkutanlar gerillalar değil, basit köylüler; uyku tulumlarına timsah koymak geleneksel kır gerillası taktikleri arasında değildir, mercan yılanları ya da engerekler de öyle. Üçüncüsü, teröristlere karşı her zamanki gibi gözü pek savaştığına dair bir ibareye rastlayamadım. İki kez rütben yükseltildi ve iki kez Andean Condor Cesaret Madalyası aldın, biri gümüş, diğeri altındı. İçimden bir ses bu kez raporuna her zamanki gibi kahramanlık öyküleri yazmamış olmanın tek nedeninin, askeri danışmanımız Binbaşı Kandinski'nin de bir rapor yazacağını bilmen ve raporlar arasında büyük uçurumlar olmasını istemediğin olduğunu söylüyor."

Figueras perişan bir halde çizmelerine bakmaya ve terlemeye devam ediyordu.

"Yine de," diye devam etti Tuğbay, "içimden gelen bu se-

si dinlemeyeceğim ve daha önce vermiş olduğun raporlardan kuşku duymayacağım. Şimdilik onları araştırmak istemiyorum." Tuğbay "şimdilik" kelimesini üstüne basa basa söylemişti. "Peki, bunun nedenini biliyor musun?"

"Hayır, efendim."

"Çünkü, bir aylık tatiliniz boyunca hiçbir şey becerememenizin asıl sebebini öğrenmiş bulunuyorum." Önündeki rapor yığının içinden bir tanesini çekti. "Bu rapor askeri hastanenin başhekiminden geliyor. Eşcinselliğin, Silahlı Kuvvetler'den en onursuz şekilde atılma nedeni olduğunu biliyor muydun, Albay? Bu rapordan anladığım kadarıyla sen ve subayların ordudan en onursuz şekilde atılmayı fazlasıyla hak etmişsiniz."

"Eşcinsellik mi?" diye şaşkınlık içinde sordu Figueras.

"Evet, Albay, eşcinsellik! Ama tıbbi raporların gizli kalması gerektiğini söyleyerek buna itiraz edeceksen, sana hemen 1993 Silahlı Kuvvetler Akti'nin Meclis tarafından onaylanmış olan Askeri Düzenlemeler El Kitabı'ndan 66. kısım, 5. bölüm, 10. bent, 3. fıkrayı okuyayım." Tuğbay kitabı eline alıp daha önce işaret koyduğu sayfayı açtı. "Yetkili askeri doktorlar üst subaylarına genelde gizli tabir edilen her türlü bilgiyi vermekle yükümlüdürler, işbu kararı vermek için askeri doktorun ilgili raporu vermediği takdirde askeri verimliliğin ve disiplinin tehlikeye düşeceği kanaatine varması yeterlidir." Tuğbay kitabı masaya koyup raporu tekrar eline aldı. "Burada yazdığına göre sen ve taburundaki subaylar cinsel münasebetler yoluyla bulaşan iki hastalığa yakalanmışsınız, birincisi çok yaygın bir hastalık olan bel soğukluğu, ikincisi Barranquilla çevresinde yaygın bir hastalık olan frengi. Bunun tek açıklaması, senin ve subaylarının bir araya gelmiş olduğunuzdur, Albay."

"Evet, efendim, bu doğru," dedi Figueras. Bir araya gelmenin toplantı yapmakla aynı şey olduğunu düşünmüştü.

Tuğbay dehşet içinde ona baktı. "Demek şu tatil kampına gitme nedeninizin gay partileri vermek olduğunu kabul ediyorsun?"

"Hayır, efendim. Her gün subay heyetini bir araya getirip brifing veriyorduk, ama size yemin ederim ki bu hastalıkların konuşmakla geçtiğinden haberim yoktu." Figueras bunları söyledikten sonra yeniden boynunu büktü.

Tuğbay öfkeyle patladı. "Albay Figueras! Sen benim dediğimi anlamıyor musun? Yani şimdi sen ve subayların, hatta göründüğü kadarıyla Binbaşı Kandinski, askeri bir operasyona gittiğiniz yerde yan gelip yattığınız ve canınız çektikçe birbirinizi düzdüğünüz için mi aynı zührevi hastalıkları taşıyorsunuz?"

Albay Figueras'ın aklı başından gitti ve olduğu yerde titremeye başladı. Tüm korkusunu ve utancını unutup hiddetle haykırdı: "Sen bana *maricon* mu diyorsun? Bana *maricon* diyenin alnını karışlarım! Canına mı susadın sen be adam?"

Bu ateşli karşı çıkış üzerine Tuğbay ilk kez gülümsedi. "Öyleyse bana bunun nedenini söyler misin, Albay?"

"Felicidad," dedi Figueras, ağzından tükürükler saçarak.

"Felicidad mı, Albay? Yani mutluluktan mı bulaştı bu hastalıklar size?"

"Hayır, efendim. Felicidad kızın adı, o küçük fahişenin! Hepimizi tek tek ayarttı ve başka erkeğinin olmadığını söyledi. O aşifte hepimizi kandırdı!"

Tuğbay başını salladı ve ellerini masanın üstüne koyarak öne eğildi. "Anlaşılan subaylara karşı sapıkça bir ilgisi olan seks düşkünü bir kadının kurbanı olmuşsunuz."

Tuğbay tekrar pencereye döndü ve aşağıda talim yapan askerleri izlemeye başladı. Figueras endişeyle onun ensesini izliyordu. Tuğbay arkasını dönmeden konuştu. "İlk başta senin bu büyük beceriksizliğini üstlerime bildirmeyi düşünüyordum. Ancak şerefli geçmişini ve askeri mahkemeye çıkartılman durumunda ordunun onurunun lekeleneceğini göz önüne almak zorundayım. Bu yüzden..." Tuğbay topuklarının üstünde dönerek dimdik Figueras'ın gözlerinin içine baktı, "sana son bir şans daha vereceğim. Üç aylık kafa izni veriyorum sana, bundan sonra askeri sorumluluklarını yerine getirmeni ve operasyonlarda en önde çatışarak askerlerini cesaretlen-

dirmeni öneririm. Hakkında tutulan raporları ve senin raporlarını siciline işleyeceğim ve tüm bu saçmalıkların istisnai olaylar olduğuna ikna olmadıkça silmeyeceğim. Artık çıkabilirsin."

Figueras bir selam çakarak, "Sağ olun, efendim!" dedi. Biçimsiz gövdesinin izin verdiği kadarıyla azametli adımlarla dışarı çıktıktan sonra bitkin bir şekilde koridor duvarına yaslanıp kaldı.

Figueras mendiliyle yüzündeki teri silmeye çalışırken Tuğbay masasına dönmüş ve bir türlü çözemediği başka bir sorun üstünde çalışmaya başlamıştı: Askeri Vali nereye kaybolmuştu?"

23

KATOLİK KRALLARIN GAYRİ RESMİ SALTANATI

Tüm dünyada Özgür Masonlar aşağı yukarı aynı şeyi söylerler: "Bizimki gizli bir cemaat değil, bir gizemler topluluğudur." Gizli ayinlerini gerçekleştirmek için toplanmadıkları zamanlarda hayır kuruluşları için ya da yüce amaçlar uğruna para toplarlar. Her loca var olduğu yıllar boyunca kendisine özgü nitelikler kazanmıştır ve üyelerini genellikle tek bir meslek erbabı oluşturur.

Başkentte bulunan localardan birinin Vatikan Bankası'yla doğrudan bağları vardı. Bu locanın üyeleri yalnızca Silahlı Kuvvetler'in üst rütbeli subaylarından oluşuyordu; bu locada sadece iki yer için bağış toplanıyordu: "Komünist Tehlikeye Karşı Katolik Hareket," ve "Eğitimi Hıristiyanlaştırma Örgütü."

Elbette ordunun farklı birimleri diğerlerinin mallarını ve ayrıcalıklarını kıskanıyor, onları iktidarı paylaşma konusunda kendine rakip olarak görüyordu. Mesela, Deniz Kuvvetleri, iktidarın merkezinden uzak kalmaktan öyle korkuyordu ki, talim ve komuta merkezlerini sahildeki Puerto Del Inca'dan başkente taşıdılar (başkent denizden yüzlerce kilometre içerdeydi), bu yüzden denizciler karasularını korumak için nesiller boyunca çölün ortasında eğitim gördüler. Loca, ordunun bu birimleri için bir buluşma noktasıydı, çünkü Amiral Fleta, General Ramirez ve Hava Kuvvetleri Komutanı Mareşal Sanchis yıllardan beri bu locanın üyesiydiler; ayinlerden ve tanışma toplantılarından sonra konforlu istirahat salonlarına çekilip ülkenin durumunu konuşur, işlere çeki düzen vermek için ne yapacaklarını tartışırlardı.

Üçü de koyu Katolikti, vatanlarına, ailelerine, kanuna ve nizama yürekten bağlıydılar; ancak çevrelerine baktıkları zaman her yanda dinsizlik, Marksizm, kafirce boşanmalar, rahatça sevişip bayrak sallayan özgürlükçü öğrenciler, ekonomiye zarar veren grevdeki işçiler, yabancı ülkelerin tepkisini çekmekten korktuğundan sert önlemler almaya cesaret edemeyen sivil hükümet üyeleri görüyorlardı. Üçünün de tıpkı Arjantin'de olduğu gibi "üçte bir" ilkesine göre kurulmuş askeri bir cuntaya sıcak baktıklarını söylemeye gerek yok, ama üçü de gerçekçi insanlardı. ABD'de Demokrat Parti'nin iktidara gelmesi durumunda, bir darbe hükümetine beş kuruş yardım yapılmayacağının farkındaydılar. Ama hükümetlerinin ekonomik politikası ne olursa olsun, başkanın daima onlara istediklerini vereceğini de biliyorlardı, çünkü adamcağızın dünyada en çok korktuğu şey askeri darbeydi. Tüm bunlara rağmen, "*Los Reyes Catolicos*" kod adlı operasyonlarının tamamen gizli kalmasına ve bundan böyle gayri resmi bir cunta olmaya karar verdiler. İlk olarak düzen bozuculardan oluşan zararlı otları temizlemek için, bel ve çapa kullanmayı becerebilecek sadık subaylar bulmaları gerekiyordu. Hepsi de aynı şeyleri yapmak için benzer yöntemlere başvurdular ve ne yazık ki biz de bu yüzden elinizdeki anlatının amaçları açısından ordunun idealist çabalarına yoğunlaşmak durumunda kaldık.

General Ramirez yardımcılarından birinin, yani yakışıklı ve yıldızı hızla yükselen bir subayın fazlasıyla ateşli olduğunu fark etti. Sovyetler Birliği'ne karşı kaçınılmaz olarak açılacak bir savaşta Devlet'in stratejik öneminden ve dinsiz Marksistlere karşı acil önlemler alınması gerektiğinden uluorta bahsettiği yolunda raporlar almıştı. Ramirez bir gün bu yiğit yüzbaşıyı odasına çağırttı; genç adam içeri girdiğinde kendisini Silahlı Kuvvetler'in en kıdemli üç komutanının karşısında buluverdi.

"*Capitan*," dedi General, vatanını ve milli yaşam biçimimizi korumak için dövüşüp ölmeye, hatta Hıristiyanlık vicdanına sığmayacak işleri yapmaya her an hazır olduğunu düşünmekte haklı mıyım?"

"Evet, komutanım," diye şevkle cevap verdi yüzbaşı, bir mükâfat kokusu almıştı.

"Güzel, herhalde içimizdeki düşmanın ülkemiz için yarattığı tehlikelerin farkındasındır, öyle değil mi?"

"Komünistler mi, komutanım?"

"Evet, *Capitan*, komünistler ve ülkeyi kana boğmaları için onlara her türlü desteği sunan sempatizanları. *Capitan*, sen ve yetiştirdiğin adamların resmi olarak Antarktika'da bulunan stratejik gözlem istasyonlarından birine gideceksiniz."

Genç adamın bir anda hayalleri yıkıldı. Beklediği mükâfat bu değildi. "Antarktika mı, komutanım?" dedi, masanın altında sol dizini istem dışı sallamaya başladı.

"Ama seni oraya göndermeyeceğimizi anladın herhalde. Onun yerine burada kalıp yeraltına ineceksin. *Capitan*, senin işin, bölücülerin ve bölücülüğün kökünü kazımak için bağımsız kadrolar yetiştirmek. Jandarma İstihbarat Teşkilatı'nın bütün gizli dosyaları emrine amade olacak; hainleri tutuklayacak, alıkoyacak ve onları sorgulayarak neler bildiklerini öğreneceksin. Bunun için herhangi bir mahkeme emri, suçlama ya da yasal işlemlerle uğraşmana gerek olmayacak." General çaresizlik içinde ellerini kaldırdı, Amiral Fleta ve Hava Kuvvetleri Komutanı Mareşal Sanchis'e hüzünlü bir bakış fırlattı.

"Böylece durumun ne kadar ciddi boyutlara ulaştığını ve çaresizliğimiz yüzünden ne gibi yollara başvurmak zorunda kaldığımızı sen de göreceksin."

"Emredersiniz, komutanım."

General devam etti: "Kimi zaman biz askerler uygarlığın varlığını sürdürmesini garanti altına almak için uygar olmayan yöntemler kullanmak zorunda bırakılırız (ve bu tarihin bir cilvesidir, *Capitan*). Bir askerin taşıması gereken en ağır yük budur, korkunç bir yük ve korkunç bir sorumluluk. Söylediklerimi anlıyor musun, *Capitan?*"

"Evet, komutanım."

"Sana söylemeye çalıştığım şey, *Capitan*, bu insanlık düşmanlarının hepimizin iyiliği için ebediyen ortadan kaldırılması gerektiğidir."

"Ebediyen mi, komutanım?" diye sordu yüzbaşı.

" Ebediyen," dedi General. "Ancak Silahlı Kuvvetler'in şanlı isminin, emeklerimizi boşa çıkarmaya ve hatta bizi ortadan kaldırmaya çalışan hainler tarafından kirletilmesine hiçbir şekilde göz yumamayız." General sözlerinin etkisini artırmak için bir an sustu. "Bu da senin biriminin resmi olarak var olmayacağı anlamına geliyor. Eğer açığa çıkarsanız sizinle ilgili hiçbir bilgimiz olmadığını açıklar ve sorumluluğu üstümüzden atarız. Eğer açığa çıkarsan, *Capitan*," dedi General dirseklerinin üstünde öne eğilerek, "reddedemeyeceğimiz kanıtlar öne sürülürse, seni, görevini kötüye kullanmaktan ve emirlere uymamaktan askeri mahkemede yargıladıktan sonra kurşuna dizmek zorunda kalırız."

Yüzbaşı tek kelime söylemedi, General düşüncelere dalar dalmaz odadan fırlayıp çıkmak için can atıyordu.

"Elinin altında sınırsız mali kaynak olacak. Faturaları ve raporları hemen yok edebileceğimiz şekilde bize ulaştıracaksın. Yapacağın iş karşılığında seni şimdiden albaylığa yükselteceğiz, özel bir maaş alacaksın, işinin tehlikeleri ve insanlardan uzak yaşayacak olman nedeniyle alacağın tazminat da cabası. Karargâhını, Askeri Elektrik Elektronik Mühendisliği Akademisi'ne kuracaksın. Akademinin subaylara ayrılmış kısmını tamamen boşalttırdık, orada tutukladığınız insanları koyabileceğiniz birçok küçük oda ve gerekli miktarda tuvalet banyo var. Herhangi bir sorun var mı?"

"Hayır, General." Yüzbaşı bir silindirin altında eziliyormuş gibi hissediyordu kendini.

"Güzel," dedi General Ramirez. "Sana birkaç tane Ford Falcon otomobil ayarladık, bir kısmı Devlet Telekomünikasyon İşletmesi'nin renklerine, bir kısmı da Devlet Petrol Ofisi'nin renklerine boyandı. Bu otomobillerin bagajları epeyce geniş oluyor."

"Anladım, komutanım."

"Çok iyi, Albay. Yarın saat tam 11.00'de buraya geri geleceksin ve sana diğer ayrıntılar hakkında bilgi verilecek. Şimdi çıkabilirsin."

Yeni Albay şık bir selam vererek odadan uygun adım dışarı çıktı. Kapıdan çıkar çıkmaz şapkasını başından çıkardı ve gidip tuvalette yirmi dakika öylece oturdu. Panik duygusu karnından boğazına yükselirken Ekvator'a nasıl kaçabileceğini düşünmeye başladı. Ama sonra "sınırsız mali kaynak" ve yeni rütbesi geldi aklına. "Bir deneyelim bakalım," diye düşündü.

Odanın içinde Amiral Fleta, General Ramirez'e "Sence ona güvenebilir miyiz?" diye sordu.

Generalin cevabı "Güvenebiliriz," oldu. "Jandarma İstihbarat Teşkilatı'na onu izlettirdim, üstelik sorumluluklarını ciddiye almadığı takdirde ondan kurtulabiliriz."

"Doğruca Antarktika'ya mı göndereceğiz?" diye sordu Hava Kuvvetleri Komutanı Mareşal Sanchis, diğer ikisi kahkahalarla gülmeye başladılar.

Albay işe başladığı zaman her şeyin düşündüğünden daha kolay olduğunu gördü. Jandarma İstihbarat Teşkilatı'nın dosyalarına baktığı zaman yalnızca iki kategori buldu: "*Communistas*" anlamına gelen "C" ve "*Subversivos varios*" (muhtelif bozguncular) anlamına gelen "SV". Albay dosyaların çokluğunu görünce şaştı kaldı. Yüz binlerce dosya vardı karşısında. "Durum sandığımdan çok daha kötü olmalı," diye düşündü.

Bir asker olmanın verdiği düzenli ve sistemli iş yapma alışkanlığıyla A harfinden başlamaya karar verdi. Başkentin dışında yaşayanları başlangıç için göz ardı ederek ilk elli dosyanın fotokopisini alıp eve götürdü. Yolda durup bulabildiği en büyük ajandayı ve resmi davetlerde kullanılan türden bir deste tebrik kartı satın aldı. Çocuklar için satılan bir yazı takımı da aldıktan sonra kartların üzerine şu mesajı yazdı:

Sayın .....

.../.../19... tarihinde saat ..... Askeri Elektrik Elektronik Mühendisliği Akademisi'nin Güvenlik Kanadı'na bekleniyorsunuz. Resepsiyona, geldiğinizi haber verip bekleyiniz. Davet nedeniniz rutin

soruşturmalardır. Eğer herhangi bir mazeret yüzünden verilen zamanda gelmeniz mümkün değilse, yeni bir randevu tarihi almak için 47867112 nolu telefonu arayınız.

Ertesi gün bir sekreter tuttu, görüşmeleri ayarlama, tebrik kartlarını gönderme ve resepsiyona bakma işlerinin sorumluluğunu bu sekretere verdi. Birinci haftayı bürosunu düzene sokmakla, bir ayna ve kayıt cihazının yardımıyla sorgulama teknikleri konusunda alıştırma yapmakla geçirdi.

İkinci hafta bölücüler gelmeye ve neyi yanlış yaptıklarını ve bu görüşmenin amacının ne olduğunu düşünerek huzursuzluk içinde bekleme odasını arşınlamaya başladılar.

Albay sabah dört kişiyle, öğleden sonra dört kişiyle görüşüyordu, yalnız cumaları öğleden sonralarını General Ramirez'e raporunu yazmakla geçiriyordu. İki hafta sonra hiçbir şey elde edemediğini fark etti, sıkılmış ve hayal kırıklığına uğramıştı.

Görüşmeye gelen kişi, oturduğu yerde sinirli sinirli kıpırdanıyor, Albay dosyadan başını kaldırıp karşısındaki öğrenciye, ev kadınına, vakıf çalışanına ya da her kimse ona bakıyor ve şöyle diyordu: "Burada yazdığına göre Milli Marş okunduğu sırada ayağa kalkmamışsınız/konuşmaya devam etmişsiniz/saygısızca gülmüşsünüz." Ya da şöyle bir şey telaffuz ettiği de oluyordu: "Bir sendika toplantısı sırasında Deniz Kuvvetleri hakkında yapılan bir şakaya imalı imalı gülmüşsünüz."

Korku içindeki öğrenci/ev kadını/vakıf çalışanı saçma sapan mazeretler öne sürüyordu (Ayağımı incitmiştim, yanımdaki adam bana bir soru sormuştu, erkek arkadaşım beni gıdıklıyordu, vb.). Albay kaşlarını çatıyor ve memnuniyetsizlikle içini çekiyordu. Görüşmeye gelen iyice korkuya kapılıyor, Albay ayağa kalkıp odanın içinde bir tur attıktan sonra bölücülük ve bölücüler hakkında sorular sormaya başlıyordu.

Görüşmeye gelenin iyice aklı başından gidiyor, "ben hiçbir şey bilmiyorum," diye sorularını savuşturmaya çalışıyor-

du. Bunun üzerine Albay vatansever bir insanın nasıl olması gerektiğine dair uzun bir söylev çekiyordu. Bu söylevlerin kurbanları ürkmüş ve canı sıkılmış bir halde bürodan çıkıyor, derin bir soluk aldıktan sonra kafasını sallayarak düşünüyordu: "Bütün bunların amacı neydi?"

Görüşmeye gelenler ona hiçbir ilginç ya da heyecan verici bilgi vermediği için gittikçe daha kolay sinirlenmeye, daha çabuk sertleşmeye başladı, ama bir gün radikal bir avukatla görüşene kadar kendini kaybetmemeyi başarmıştı.

Adam yuvarlak John Lennon gözlükleri takıyordu, saçları uzun ve yağlıydı, kirli sakalının arasında yer yer benler göze çarpıyordu. Albay onun haline bakınca vücudunda neredeyse hiç kas olmadığı fikrine kapıldı. Bir eşcinselle karşılaştıklarını hissettikleri zaman tüm askerlerin kapıldığı bir korku ve nefrete kapılmıştı. Avukat daha sandalyesine oturmadan boynundaki çingenelere özgü boyun bağı, eskiciden alınmış yeleği ve ayağındaki sandaletlerle Albayın sırtındaki tüyleri diken diken etmişti.

İzin almadan gelip sandalyeye oturdu, küçümseyen ve saygısız bakışlarla Albayı süzdükten sonra bir sigara sarmaya başladı.

"Burada sigara içemezsiniz," dedi Albay, sert bir sesle. "Sigara dumanından nefret ederim." Radikal avukat ağır ağır sigarasını sarmaya devam etti, dudaklarının arasına yerleştirip yaktı. Albay sigarayı adamın dudaklarının arasından çektiği gibi çizmesinin altında ezdi.

"Sadece meraktan geldiğimin farkında olduğunuzu umarım," dedi radikal avukat. "Beni gelmeye mecbur kılmak için hiçbir yasal dayanağınız yok."

"Size bazı sorular sormak istiyorum," dedi Albay. "Bunun yasalarla bir ilgisi yok. Bu bir işbirliği meselesi."

"Peki eğer işbirliği yapmazsam ne olur?" dedi avukat, sandalyesinin arkasına yaslanarak.

Albay cevap vermedi. Adamın dosyasında yazanlara bir göz gezdirdi: Şüpheli kişi, topluma aykırı unsurları ve bölücüleri mahkemede savunmayı âdet edinmiş bulunmaktadır.

"Solcuları mı savunuyorsunuz?" diye sordu Albay.

"Avukatım burada yokken sorduğunuz sorulara cevap vermeme hakkına sahibim. Aslında tutuklanmış ya da suçlanmış olmadığım için her koşulda sorularınızı cevapsız bırakabilirim. Bu arada, adınızı söyler misiniz, Albay."

"Benim adımımı mı öğrenmek istiyorsunuz?" diye sordu Albay, kuşkulu bir sesle. "Siz mi?"

"Bağlı olduğum kurum, militarist domuzların adlarını öğrenmek ve onların yaptıklarını İnsan Hakları Derneği'ne ya da BM'e bildirmekle meşgul olur da."

Albay olduğu yerde donakalmıştı. "Sen bana "*cochino*" mu dedin, az önce?"

"*Cochino*," diye tekrarladı avukat. "Bu kelime sizin gibi Latin Nazileri tarif etmek için kullanılır. Eğer tam olarak anlayamadıysanız tek tek söyleyeyim ki, gayri resmi raporunuza yazabilesiniz: N-A-Z-İ ve C-O-C-H-I-N-O. İsterseniz verin ben yazayım."

İki haftalık beyhude çabaların yarattığı öfke ve hayal kırıklığıyla, Albayın cinleri tepesine çıktı. Avukatın üstüne atladı ve yeleğinin düğmesiz yakasından yakalayıp silkeledi. Sonra onu sandalyeden kaldırıp hızla duvara çarptı, adamın kafası duvara vurunca bir çatırtı oldu.

Avukat inleyerek kendisini toplamaya çalışırken alaycı bir sesle, "Demek sizin gibi domuzlar şiddet kullanmadan konuşmayı bilmiyor," dedi.

Albay kolunu iyice gererek adamın burnunun üstüne öyle bir yumruk indirdi ki, adamın burnundan kanlar fışkırdı. Adam elinin tersiyle burnunu silerek devam etti: "Ne kadar haklı olduğumu kendin gösterdin işte."

"Sen haklı falan değilsin," diye bağırdı Albay. "Sen kendini bir şey zanneden garabetin tekisin. Bana hem domuz, hem de Nazi dedin! Var mı daha diyeceğin?"

"*Fascista*!" diye cevap verdi avukat.

Albay adamın karnına bir yumruk atarak iki büklüm olup yere düşmesine ve orada kıvranmaya başlamasına yol açtı. Öfke ve nefretle adamın böbreklerine iki tekme daha attık-

tan sonra sürükleyerek koridora çıkardı. Geçmişte misafir subayların kullandığı küçük odalardan birinin kapısını açarak adamı içeriye fırlattı. "Benimle daha saygılı ve uygar bir şekilde konuşmayı öğrendiğin zaman gitmene izin vereceğim."

Masasına oturup bir sonraki görüşme için hazırlanmaya çalışırken hâlâ öfke ve nefretle titriyordu. İçeri giren genç kadına o kadar sert davrandı ki, zavallıcık gözyaşlarına boğuldu.

İki saat sonra, adam kapatıldığı odanın kapısını yumruklayarak "Tuvalete gitmek istiyorum!" diye bağırıyordu.

Albay bir süre adamın haykırışlarını dinledikten sonra yeniden hakimiyetini kaybetti. Adamı kapattığı odanın kapısına giderek nefret dolu bir sesle, "hiçbir yere gidemezsin, altına yap!" diye bağırdı.

Albay o gece Devlet Telekomünikasyon İşletmesi renklerindeki Ford Falcon'unu öfkeyle sürerek evine döndüğü sırada, radikal avukat hâlâ hücresindeydi, açlıktan midesi kazınıyordu ve çişi geldiğinde odanın bir köşesine yapıyordu.

24

GLORIA VE DONA CONSTANZA BİR PLAN YAPIYORLAR

Uraguay'da hayat daima durağan ve sıkıcıydı. Yıllar boyunca ülke merkezdeki iki parti tarafından yönetilmişti; Colorado'lar ve Blanco'lar. Her ikisi de on sekizinci yüzyıl Britanya'sındaki Whig'lere ve Tory'lere benzer şekilde liderliği babadan oğula geçen bir hadenedan tarafından yönetiliyordu. Bu ikisinin siyaset anlayışları arasında herhangi bir fark varsa bile, bunu ayırt etmek için gerçekten keskin bir zekâ gerekiyordu. Ülkedeki durum liberallerin ve muhafazakârların hükümeti ellerinde tuttukları Kolombiya'ya paralel gidiyordu.

Ancak onlarca coşkulu yıkıcı örgüt, üniversitelerde fink atmaya başlayınca işler değişti. Üst ve orta sınıfların şu ya da bu ölçüde aylak çocukları her duyduklarına inanmak ve bu düzeni nasıl değiştireceklerini geceler boyu konuşmak için bol bol zamana ve paraya sahipti. Babası büyükelçi olan Gloria de Escobal, bir süre *Frente Amplio* ile Halkın Zaferi Partisi arasında bocaladıktan sonra, çok daha küçük olmasına rağmen ikincisini seçti.

Gloria yirmi beş yaşındaydı, İngiltere'nin Brighton şehrinde Roedean denen bir yerde okuduktan sonra öyle zengin bir adamla evlenmişti ki, alış veriş yapmak için Buenos Aires'e uçmak ya da güneşin altında bronzlaşmak için Punto del Este'ye gitmek dışında bir işle uğraşmasına gerek kalmamıştı. Kışları tatil yapmak için genellikle İtalya'ya giderdi.

Kocasına bir oğul doğurduktan sonra üniversiteye gideceğim diye tutturdu. Kocası ve ailesi karşı çıktılar ama o yine de dediğini yaptı. Sol örgütlerle ilişkisi fazla utanç verici ve tehlikeli oluncaya kadar kocası ondan boşanmadı. Ancak

daha sonra Gloria'nın ailesinin de iznini alarak çocuğu kaçırdı ve mahkemeyi de kazandı. Bu yüzden Gloria kendine ait bir çocuk yapmaya karar verdi; çocuğun babası belli olmayacaktı.

Gloria, Tupamaro gerillalarına katılmamıştı ama onların eylemleri yüzünden çok kısa zaman içinde ülkede sol görüşlü olmak bile hayli tehlikeli oldu. Merkez sağ eğilimli olmasına rağmen hayli ılımlı olan hükümet, ülkede yaşayan herkes gibi, sıradaki el bombasının nerede patlayacağını ya da bir sonraki suikastte kimin öldürüleceğini karmaşa içinde beklerken buldu kendini. Tupamaro'lar Paris'teki öğrenciler gibi polise taş atmanın kadınca ve faydasız olduğunu düşünüyorlardı ama eylemleri yüzünden sabrı taşan ordu iktidarı eline alıp on bir yıl boyunca bütün ülkeyi baskı altında tutunca onlar da herkes kadar şaştılar bu işe.

Gloria de Escobal'ın küçük örgütü teknik olarak hâlâ yasal görünüyordu ama tanıdık yüzler anlaşılmaz bir şekilde ortadan kaybolmaya, sağda solda işkence ve cinayet öyküleri anlatılmaya başlayınca işin renginin değiştiğini anladı. Pılını pırtısını topladı, bebeğini kucağına alıp Arjantin'e taşındı. Buenos Aires'in Belgrano semtinde çok pahalı bir daireye yerleşti, babasının gönderdiği parayı sekreterlik yaparak kazandığı parayla birleştirerek rahat bir yaşam sürmeye başladı.

Evini basıp onu götüren silahlı adamlara kendisini bebeğinden ayırmamaları için yalvardı ama adamlar bebeğine ilgiyle bakılacağını söyleyince, henüz bir yaşında olmasına rağmen onu dairede yalnız başına bırakmak zorunda kaldı. Gloria'nın babasına, bebeğin Gloria'yla birlikte hapse konduğu söylendi. Gloria'ya da bebeğin babasına gönderildiği söylendi. Oysa bebek çoktan Santiago de Chile'ye götürülmüş ve öldürüldükten sonra bir umumi helanın çukuruna atılmıştı. Adamlar Gloria'nın eşyalarına da el koydular ve satıp parasını aralarında paylaştılar.

Gloria gözleri bağlı olarak Ondetti Mühendislik Şirketi'ne götürüldü. Şirket bir süre önce satılıp nakde çevrilmiş ve bo-

şaltılmıştı; şimdi binada tutsaklar dışında hiç kimse yoktu. Gloria arkasından metal kapıların kapandığını duydu, sırtından itilerek metal merdivenlerden bodruma indirildi. İki hafta boyunca gözleri bağlı olarak kaldı ve konuşmasına bile izin verilmedi ama gardiyanların fısıldaşmalarına kulak misafiri olduğunda hem gardiyanların, hem de tüm tutsakların Uruguay'lı olduğunu hayretler içinde öğrendi.

Gloria iki hafta boyunca yalnızca üç kez yemek yiyebildi, çığlıklar ve işkencecilerin çığlıkları bastırmak için çaldıkları yüksek sesli müzik nedeniyle neredeyse hiç uyuyamadı. Bazen tutsaklara gruplar halinde işkence ediyorlar, bazen Gloria'yı tek başına işkencehaneye alıyorlardı.

Uruguaylı işkenceciler Arjantinlilere göre çok daha uygar davrandılar. Tek yaptıkları Gloria'nın bileklerini arkasından piyano teliyle bağlamak, sonra onu bir kirişten sarkıtıp ayaklarını tuzlu suyla dolu bir tanka sokmaktı. Sonra vücudunun her yanma elektrik veriyorlardı, ama çoğunlukla memelerine ve cinsel organına. Arjantin'de sürgünde olan Uruguaylılar ve Uruguay'da tanıdığı solcu eylemciler konusunda ona sorular sormaları gerekiyordu, ama genellikle unutuyorlardı.

Gloria birkaç hafta boyunca kollarını kullanma yeteneğini yitirmekle kaldığı için şanslıydı, oradan bir askeri hava alanına götürüldü. Montevideo'daki bir hapishaneye götürülecek, artık işkence ya da ölüm korkusu duymayacaktı. Bunun nedeni Arjantin'in örnek alınacak bir uluslararası gizli servis işbirliği sağlamış ve onun hapsedilmesini yasallaştırmak için Uruguay'a harika bir öneri götürmüş olmasıydı.

Buenos Aires'ten geri getirilen grup bir kamyona tıkılarak Villa Maravillosa'ya götürüldü. Bir odaya tek sıra halinde dizildiler ve askerler odayı tüfek ve cephaneyle doldururken kelepçeli bir halde beklediler.

Televizyon ekipleri geldiğinde mahkumların başlarındaki kukuletalar çıkarıldı ve tek sıra halinde elleri kelepçeli olarak Villa Maravillosa'dan dışarı çıkarıldılar. Ondan sonra televizyon ekipleri *Villa*'dan içeri sokuldu ve teröristlerin devasa silah deposu gösterildi.

Gloria artık resmen bir mahkûm olduğu için, büyükelçi olan babası onu dışarı çıkartmak için harekete geçme fırsatı buldu. Hapishane psikoloğu belli bir teşvik bedeli karşılığında ona geçici delilik teşhisi koydu ve beyin yıkayıcı propagandanın etkisi altında kalmış olduğuna dair rapor verdi. Bunun üzerine Gloria, Uruguay'dan ayrılması gerektiği ve gelecekte yapacağı eylemlerden babasının şahsen sorumlu olacağı hatırlatılarak serbest bırakıldı.

Gloria evsiz ve çocuksuz olarak Latin Amerika'nın onu kabul eden kısımlarında dolaşırken Mexico City'de Remedios'la karşılaştı. Remedios ülkesindeki gerilla birliğine dahil etmek için sürgün Montonero'ları yetiştirmekle uğraşıyordu. Gloria teröristleri uzaktan sempatiyle izleyen bir teoride komünist olmaktan vazgeçti ve Remedios'la birlikte geri dönerek terörizmi bizzat uygulayan bir komünist haline geldi.

Gloria dağlarda üst sınıf alışkanlıklarını ve tavırlarını bıraktı ama kültürlü olması ve karşısındakini ikna etme yeteneği sayesinde diğer gerillaların saygı duyduğu, kendine güvenli bir insan oldu. Remedios'un başına bir şey gelmesi durumunda Gloria'nın lider olacağı dile getirilmese de herkes tarafından kabul edilmiş bir durumdu. Tomas'la birlikteydi, ama geçirdiği işkenceler yüzünden ona asla bir çocuk doğuramadı.

Gloria ve Dona Constanza sıkı dost oldular; kısmen şaşırtıcı, kısmen de beklenen bir durumdu bu. Beklenen bir durumdu, çünkü ikisinin de geçmişleri birbirine benziyordu; öte yandan şaşırtıcıydı, çünkü Gloria çok ciddi ve entelektüel bir kişi olmasının yanında hayatı boyunca mutluluğu yaşayamayacak gibi görünmesine rağmen, Dona Constanza fena halde uçarıydı, siyasi konulardan bahsetmeyi sıkıcı bulurdu ve daima mutluluktan uçuyormuş gibi görünürdü. Belki de onları bir araya getiren şey, ikisinin de kusursuz savaşçılar ve Gonzago ile Tomas'ın da kardeş olmasıydı; belki her ikisinin de diğerinin bazı niteliklerini kıskanıyor olmasıydı.

Bir gün Constanza, Gonzago'yla bir çağlayanın arkasındaki kaya çıkıntısında yaptıkları hayat dolu ve sanatsal bir çalışmanın ardından üstü başı darmadağınık olmuş, kırlangıç

pisliğine bulanmış bir halde döndükten sonra, Gloria'yla birlikte kampın bir kenarında oturmuş yaprak kesen karıncaların günlük yiyeceklerini uzun bir kafile halinde evlerine götürmelerini izliyordu. Tıpkı arazide ilerlemekte olan bir gerilla grubu gibi görünüyorlardı.

"Hiç kocanı özlediğin oluyor mu?" diye aniden sordu Gloria.

"Pek özlemiyorum onu," dedi Constanza. "Şimdi öyle uzak görünüyor ki..."

"Sadece birkaç ay önceydi," dedi Gloria.

"Biliyorum, ama yine de öyle. Şimdi ne yapıyordur acaba? Herhalde bir *mulatta* kızıyla birlikte minik depremler yaratmakla meşguldür."

"Bana sorarsan endişeden ve üzüntüden saçını başını yoluyordur," dedi Gloria. Kısa bir sessizlik oldu. Sonra Gloria devam etti: "Ben kocamı sık sık düşünürüm. Yanlış anlama, tabii ki Tomaso'dan çok hoşlanıyorum ve eski halime dönmenin hayalini hiç kurmuyorum. Ama onu bir zamanlar sevmiştim. Çok romantik hayalleri vardı."

"Neye benziyordu?"

"Şey, uzun boylu, yakışıklı ve çok zengindi."

"Kulağa hoş geliyor," dedi Constanza.

"Sahiden hoştu, ama beni hiç anlamadı. Daha doğrusu hiç anlamaya çalışmadı. Ben sadece onun eve geldiği zaman alnından öptüğü tatlı eşiydim."

"Hugh bunu bile yapmazdı," dedi Constanza. "Tek yaptığı rugbiden ve polodan konuşmaktı. Gonzago'nun yaptığı gibi portakal çiçeklerinin arasında benimle sevişmedi hiç."

"Öyleyse şu an bir *mulatta* kızıyla birlikte minik depremler yaratmıyor da olabilir, haksız mıyım?"

"Yok canım," diye güldü Constanza, "bence, o işi öteden beri yapıyordu, bana fazla yaklaşmamasının sebebi de buydu."

"Kocanın fidye parasını gerçekten toparlayıp toparlayamadığını merak ettim şimdi. Sence gereken parayı bulmuş muydu?"

"Bulmuş olduğunu sanıyorum," dedi Constanza. "Daima

doğru hareketi yapar, her zaman vaktinde harekete geçer. Tıpkı Almanlar gibidir."

"Neden gidip parayı ondan almıyoruz, o zaman? Bence para hâlâ duruyordur, tabii eğer söylediğin kadar titiz bir insansa."

"Herhalde şu anda onunla bağlantıya geçmemizi bekliyordur," dedi Constanza.

"Tek yapmamız gereken ona yeni bir fidye mektubu göndermek. Ondan sonra seni verir parayı alırız."

"İlk fırsatta yeniden kaçıp gelirim," diye devam etti Dona Constanza.

"Aslında pek dürüstçe bir hareket değil, bir insana böyle bir şey yapmak doğru mu sence? Yani pek ilkeli bir davranış olmaz."

"Devrimden sonra parasını geri veririz," dedi Constanza alayla. "Neden gidip Remedios'un fikrini almıyoruz?"

Remedios bekledikleri gibi kuşkulu yaklaştı bu fikre. "Birincisi, göründüğü kadarıyla ordu bölgeye yayılmış durumda. Hiç yoktan adamlarımı ve malzemelerimi kaybetmek istemem. İkincisi, senin bu planı kaçmak için kurmadığını nereden bilebilirim, Constanza? Daha sonra bize ihanet etmeyeceğini kim söyleyebilir?"

Constanza bu söze çok gücenmişti, yüzünü asarak, "bu çok gülünç!" dedi. "Geri gelmeyecek olsam bile, yarım milyon dolar sahibi olacaksınız. Üstelik askerleri falan peşime takıp gelmeme de imkân yok, çünkü nerede olduğumuz hakkında en ufak bir fikrim bile yok."

"Eğer gerçekten de bunun için endişeleniyorsan, giderken onun gözlerini bağlayabiliriz," diye lafa karıştı Gloria.

"Buna itirazım olmaz," dedi Constanza, öfkesini bastırmaya çalışarak. "Ama her koşulda geri döneceğimi bilmelisin. Gonzago burada olduğu sürece ben de burada olmak istiyorum."

Remedios içini çekti, hâlâ kuşkularını üstünden atamamış gibi görünüyordu. "Bunu düşüneceğim," dedi, "yarın size son kararımı bildiririm."

Kulübeden uzaklaşırlarken Gloria sordu: "Bu arada söyler misin nasıl oldu da hâlâ Gonzago'dan hamile kalmadın? Artık zamanı gelmedi mi?"

"Yoo," diye cevap verdi Constanza. "İki çocuğun yeterli olduğunu düşündüğüm için New York'ta bir kliniğe gidip kısırlaştırılmıştım."

"Senin Katolik olduğunu sanıyordum!" dedi Gloria şaşkınlık içinde.

"Evet, öyleyim ama uygarlığın getirdiği kolaylıklardan yararlanmanın dine aykırı olduğunu düşünmüyorum. Peki ya sen neden Tomas'tan hamile kalmadın?"

Gloria acı acı gülümsedi. "Ben de Buenos Aires'te kısırlaştırıldım."

Sabah olduğunda Remedios fikrini değiştirmişti. Federico'yu gönderip iki kadını yanına çağırttığında endişeli bir beklentiyle kulübeye yürümeye başladılar. "Ne söyleyeceğini merak ediyorum," dedi Constanza.

Remedios biraz önce Aurelio'yu, yani "şu komik kılıklı *cholo*"yu gördüğünü söyledi. Mısırlarını satmak için Chiriguana'ya gittiğinde ordunun kısa zaman önce bölgeden ayrılmış olduğunu öğrenmişti. "Ama etrafta devriye gezen cangıl komandoları olduğunu da söyledi," diye devam etti. "Şimdilik doğudalarmış ve Kızılderililer epey başlarını ağrıtıyormuş, bu yüzden rahatça aşağı inebilirmişiz. Dağ komandolarının ne yaptığını tam olarak bilemiyoruz, ama savanaya indikten sonra onlarla karşılaşma tehlikesi ortadan kalkacaktır."

"Yani bu, gidebileceğimiz anlamına mı geliyor?" dedi Gloria, heyecanla.

"Evet, gidebileceğiniz anlamına geliyor. Aurelio yarın sabah buraya gelecek ve cangıldan geçerken tuzaklarına düşmemeniz için size rehberlik edecek, geri dönüşte de sizi cangılın başından alacak. Bu yüzden kendinizi ona göre ayarlamanız gerekecek. Sana gelince, Constanza..." Remedios dimdik gözlerinin içine baktı, "sana güvenebileceğime karar verdim, ama eğer ikili oynadığın ortaya çıkarsa, seni bizzat takip edip alnının çatından vururum. Anladın mı beni?"

"Anlamaz olur muyum," dedi Constanza. "Ama size ihanet etmeyeceğime göre, beni vurmana gerek kalmayacak."

"Güzel. Bu operasyonun komutanı sen olacaksın Gloria. Federico'yu da yanınıza almanızı istiyorum, oralı olduğu için çevreyi iyi biliyor. Ayrıca yanınıza iki kişi daha almanız gerek."

Remedios kendi kendine gülümsedi. Gonzago ve Tomas'ı seçeceklerini adı gibi biliyordu, Gonzago kıskançlık içinde Don Hugh'un *hacienda*'sının yakınlarında beklerken Constanza'nın kaçma ihtimalinin hayli düşük olduğunu da. "Bir şey daha var, Constanza..." "Eğer kocanın *hacienda*'sında silah, cephane ve patlayıcı varsa, onları almaktan da çok memnun oluruz."

Aurelio şafakta onları bekliyordu, tek söz söylemeden önlerine düşüp yürümeye başladı. Önlerinde hiçbir yol olmadığını sandıkları anlarda bile dümdüz ilerlemelerini sağlayarak onları cangılın içindeki en kısa yoldan geçirdi. Bu yolculuğu ballandıra ballandıra anlatmaya gerek yok ama uzun sürdüğünü, insan kanı içen böcekler yüzünden dayanılmaz olduğunu, rutubet yüzünden ter içinde kaldıklarını ve Aurelio'nun yol boyunca Federico'nun birkaç adım arkasında yürüyen Parlanchina'yı hiç gözden kaybetmediğini söylemek zorundayız. Parlanchina'nın upuzun saçları arkasında dalgalanıyor, ayaklarının dibinde *ocelot*'uyla birlikte yürürken her zamanki gibi gevezelikler etmeye devam ediyordu.

Aurelio cangılın bitip savananın başladığı yerde gerillalardan ayrıldı ve Federico'ya köye en kısa yoldan nasıl gideceklerini tarif etti, gerçi o da oralarda büyüdüğü için yolu biliyordu. Tam bir hafta sonra aynı yerde buluşmak üzere sözleştiler. "Eğer geldiğimde burada olmazsanız, sizi iki gün daha bekleyeceğim," dedi Aurelio.

Onlar gittikten sonra Aurelio Parlanchina'ya döndü. "Hayalet olmayan bir erkeği sevmen doğru mu, Gwubba?"

"Senin bilmediğin şeyler biliyorum, Babacık."

Bir zamanlar General Fuerte'ye ait olan, ama şimdi Gloria'nın kullandığı dürbünle köyü gözlediklerinde çok şaşırdı-

lar. Çevredeki tarlaların hepsi biçildikten sonra yakılmıştı ve köyün tek caddesinin her iki çıkışına üzerine dikenli tel çekilmiş barikatlar kurulmuştu.

"Yoksa ordu köyü ele mi geçirdi?" dedi Constanza.

"Haydi gidip neler olduğunu öğrenelim," diye cevap verdi Gloria.

Biraz daha yaklaştıklarında Gloria dürbünü Federico'ya vererek, "bak bakalım tanıdık birilerini görebilecek misin?" dedi. Federico köyü gözlerken heyecanı gittikçe artmaya başladı.

"Babamı gördüm!" diye bağırdı. "Yeni bir silah almış kendine! Misael ve Josef'i gördüm, ikisi de silahlılar. Fahişe Dolores barikatın üstüne çıkmış puro içiyor. Amanın! Hepsi silah kuşanmış bunların!"

"Bana kalırsa orduya karşı kendilerini savunmak için hazırlık yapıyorlar," dedi Constanza. "Bunu yapmak için en az iki sebepleri var."

Grup dikkatle köye yaklaştı. Yanmış tarlalara geldiklerinde Federico tüfeğini sallayarak bağırdı: "Ateş etmeyin! Ateş etmeyin! Benim ben, Federico! Ben geldim!"

Kimin bağırdığını görmek için toplanan birkaç kişinin arasından bir siluet sıyrıldı ve onlara doğru yürümeye başladı. Birkaç adım attıktan sonra gördüğü şeyin gerçek olduğundan emin olmak ister gibi duraladı ve birden koşmaya başladı. Federico da ona doğru koştu.

Baba ve oğul tarlanın tam ortasında karşı karşıya geldiler. İkisi de konuşmadı ama gülümsüyorlardı. Federico babasının tıpkı eskisi gibi olduğunu fakat biraz ufalmış gibi göründüğünü düşünürken, Sergio oğlunun kocaman bir adam olduğunu düşünüyordu. Sergio'nun gözleri oğlunun elindeki Lee Enfield'a takıldı. "Tüfeğimi çalmışsın, evlat," dedi. "Onunla masum bir adamı öldürmüşsün. Beni utandırdın."

Federico tüfeği iki eliyle tutarak babasına uzattı. "O günden beri masum olmayan başka adamları da öldürdüm. Al işte, geri veriyorum."

Sergio tüfeğini aldı ve mutlulukla elinde tarttı. "Bu iyi bir

silah." Kendi M.16'sının askısını omzundan çıkardı ve Federico'ya uzattı. "Herhalde senin de bir silaha ihtiyacın olacaktır, Federico. Ben de sana kendi silahımı vereyim. Pedro bunu askerlerden çalmıştı. İki silah bana fazla gelir, nasıl olsa."

Baba ve oğul gözyaşları içinde sarıldılar; küçük gerilla grubu ise, arkalarında saygılı bir şekilde bekliyordu.

Sonra hep beraber köye girdiklerinde, o güne kadar görülmemiş ve o günden sonra görülmeyecek kadar heyecanlı anlar yaşandı. Bunun tek nedeni Federico'nun geri dönmüş olması değildi; tüm oğulların yaptığı gibi onun da er geç baba ocağına geri döneceğini herkes biliyordu.

Bu heyecanın nedeni eski toprak sahibelerini hâki asker üniformasının içinde, zayıflamış, güneşten esmerleşmiş bir halde görmeleriydi. Açık saçları beline kadar uzanıyordu, kemerinden iki el bombası sarkıyordu ve sırtına bir yarı otomatik tüfek asmıştı. Ne diyeceklerini ya da düşüneceklerini bilemediler, onu her görenin ağzı bir karış açık kalıyordu.

Dona Constanza elini beline koyup onlara seslendi: "Açıkta bir şey mi gördünüz de cins cins bakıyorsunuz!" Bunun üzerine kalabalık daha da afalladı. Constanza, açık kalan ağzını kapamayı akıl edemeden onu göstererek arkasından yürüyen ihtiyara döndü. "Eğer o ağzını kapatmazsan, içini at pisliğiyle doldurur, kara kıçını kan gelinceye kadar tekmelerim!"

Eski günlerdeki gibi burnunu havaya kaldırdı, Federico ve diğerleriyle birlikte yürüyerek Pedro, Hectoro, Josef ve Misael'den oluşan lider kadrosuyla görüşmeye gitti. Federico gittikten sonra köyde neler olduğunu ağırbaşlı bir havayla dinlediler, ardından dört adama kendi planlarını anlattılar. Görüşme sonunda gerillaların köyün konukseverliğinden yararlanabileceklerine karar verildi.

"Ayrıca, bana öyle geliyor ki, iki taraf da aynı orduya karşı savaşıyor, bu yüzden birlikte savaşmamız hepimizin yararına olur."

"Askerlerin ne zaman geri döneceklerini düşünüyorsunuz?" diye sordu Gloria.

"Bilmiyoruz. Ama geldikleri zaman size haber gönderebiliriz, böylece onlar bize saldırmadan birleşip biz onlara saldırırız."

Gloria bir an düşündü. "Aurelio adındaki *cholo*'yu tanıyor musun?"

"Onu tanırım," dedi Pedro. "Çok iyi bir avcıdır. Ben ona gerekli araçları sağlarım, o da bana cangıldan topladığı bitkilerle yaptığı ilaçları verir."

"Kurduğu tuzaklara düşmeden onu nasıl bulacağını biliyor musun, peki?"

"Elbette biliyorum," dedi Pedro. "Ticaretimizin devam edebilmesi için tuzakların yerini bana göstermişti."

"İyi o zaman," dedi Gloria. "Askerler geldiği zaman ona haber verirsin, o bizi nerede bulacağını bilir."

Ertesi sabah Dona Constanza silahlarını Sergio'nun kulübesinde bıraktı ve Gloria ellerini arkasından bağladı. Hep birlikte iki kilometre yukarıdaki Don Hugh'un *hacienda*'sına gittiler. Gloria dürbünüyle evi gözledikten sonra, "çok şanslıyız, Don Hugh buradaymış," dedi. Federico ve Tomas'ı evin etrafını keşfe gönderdi, onlar döndükten sonra hep birden gölgelerin arasından sıyrılarak evin önüne geldiler. Gonzago bıçağını çıkardı ve manzarayı daha dramatik bir hale getirmek için Constanza'nın gırtlağına dayadı.

Don Hugh kapının çılgınca vurulması üzerine yüreği küt küt ederek kapıya geldi. Karşısında tepeden tırnağa silahlı üç savaşçı, yani Gonzago, Tomas ve Gloria'yı, bir de yanlarında elleri bağlı ve gırtlağına bıçak dayanmış, tıpkı karısının gençliğindeki haline benzeyen bir kadın gördü. Daha dikkatli bakınca bunun gerçekten de karısı olduğunu anladı; "Constanza?" dedi.

"Merhaba, Hugh," diye cevap verdi, Constanza. Çok uzun zamandır görmediği kuzenini görmüş gibi candan sevinmişti.

"İsterseniz değerli vaktimizi boşa harcamayalım," dedi Gloria, sert bir sesle. "Biz Halkın Muhafızları'yız. Gördüğünüz gibi karınız hayatta ve kılına bile zarar gelmedi, daha ön-

ce kararlaştırdığımız şartları yerine getirmeniz durumunda onu derhal serbest bırakmaya hazırız. Yarım milyon ABD doları. Ayrıca evinizde bulunan bütün silahları, cephaneyi ve patlayıcıları da bize teslim etmenizi talep ediyoruz."

"Bende öyle şeyler bulunmaz," dedi Don Hugh.

"Yalan söyleme," diye atıldı Constanza, ama çam devirdiğinin hemen farkına vararak ekledi: "Nasıl olsa evin her yanını arayacaklar. Bana söylemişlerdi."

"Evi arayın," dedi Gloria iki biradere. Biraz sonra iki tüfek, bir tane otomatik Browning ve birkaç kutu mermiyle birlikte geri döndüler.

"Av tüfeğini sana bırakma inceliğini gösterdik," dedi Gonzago, o çekici ve pırıl pırıl gülümsemesiyle, "güvercin vurma zevkinden seni yoksun bırakmak istemeyiz."

"Yarım milyon dolar!" diye tekrarladı Gloria.

Don Hugh derin bir nefes aldıktan sonra boynunu büktü ve *hacienda*'ya girdi. Birkaç dakika sonra eski bir kahverengi bavulla dışarı çıktı.

"Bavulu al ve bahçenin ortasına gidip içini boşalt," dedi Gloria. "Sonra da tekrar doldurup geri getir." Don Hugh denileni yaptı ve Gloria bavula bubi tuzağı kurulmadığından emin oldu. Don Hugh geri geldiğinde Gloria bavulu alıp içine herhangi bir izleme cihazı yerleştirilip yerleştirilmediğini kontrol etti. Dona Constanza'yı Don Hugh'a doğru iteledikten sonra çantayı Tomas'ın eline verip adamlarıyla birlikte asfalt yoldan uzaklaştı.

"Nereye gideceklerini sana söylediler mi?" diye sordu Don Hugh, cipinin anahtarlarını cebinden çıkarırken.

Dona Constanza, "Valledupar'a gidiyorlar," diye yalan söyledi daha önce yaptıkları plana göre.

"Onlara bir saat zaman vereceğim," dedi Don Hugh, kararlı bir sesle. "Ardından Don Pedro'nun oraya gideceğim. Uçakla Valledupar'a gideceğiz ve haydut parçaları geri döndüğünde onları ordunun yarısıyla birlikte bekliyor olacağız."

"Herhalde seninle birlikte geleceğimi düşünmüyorsun,"

dedi Dona Constanza. "O kadar yorgunum ki, bir hafta boyunca uyuyabilirim."

Don Hugh birdenbire karısının geri dönmüş olduğunu hatırladı, az önce yarım milyon dolar kaybetmiş olmanın acısıyla bunu unutmuştu. Karısını omuzlarından tuttu ve alnına bir öpücük kondurdu. "Zavallı sevgilim," dedi. "Senin için çok, ama çok korkunç bir deneyim olmalı. Ne kadar endişelendiğimi tahmin bile edemezsin! Üzüntüden saçımı başımı yolarak oradan oraya koşturup bir çare arıyordum!"

"Abartmana gerek yok," dedi Constanza merhametsizce. "Böyle bir şey yaptığına inanmak pek kolay değil."

Don Hugh aptallaştı; bir zamanlar her oyunu kuralına göre oynayan karısı, şimdi onun minik, masum oyununu pervasızca bozuyordu.

Dona Constanza başka bir şey söylemeden kocasını elinden tuttu ve yatak odasına götürdü. Ağır ağır, şefkatle sevişti onunla, son bir kez, eski zamanların hatırı için, elveda demek ve üzgün olduğunu anlatmak için. Don Hugh onun şehveti, tazelenmiş vücudu ve canlılığı karşısında hem şüphelendi, hem de hayretler içinde kaldı. "Geri geldiğim zaman... Herhalde polislere ve yargıçlara gerekli rüşvetleri vermek bir hafta kadar sürecektir... İkinci bir balayına gitmeye ne dersin? Rio'ya ya da Paris'e gidebiliriz mesela!"

Constanza "Evet" anlamında başını salladı.

Don Hugh cipin motorunu gürültüyle çalıştırıp yola çıktığı sırada, rugbicilere özgü geniş omuzlarının direksiyonu çevirirken oynamasını, bir toz bulutu içinde hızla gözden kaybolmasını izlerken, Constanza hafif bir pişmanlık, ince bir sızı duydu içinde. Kimi zaman hayata öylesine geç kalıyoruz ki, diye düşündü.

Dona Constanza sandalyesine oturup bir mektup yazdı:

Sevgili Hugh

Çok uzun bir zamandır senden uzaktayım, bu zaman içinde düşünemeyeceğin kadar değiştim. Geçmişi silip yeni bir başlangıç yapmamız artık

olanaksız görünüyor bana. Bu yüzden sana elveda demek zorundayım. Beni kurtarmak için o kadar parayı harcaman çok ince bir davranış, bunun için sana daima minnettar kalacağım. Yine de, çok daha büyük paralar kaybetsen bile bütçenin sarsılmayacağını biliyorum, tıpkı bugüne kadar benimleyken hiç mutlu olamadığını bildiğim gibi. Senden başka hiç kimseyle birlikte olmadım (tutsaklık hayatı yaşarken bunu yapmam mümkün müydü zaten), ama hayatımda yeni bir başlangıç yapmak istiyorum. Önce Costa Rica'ya oradan da Avrupa'ya gideceğim. Çocuklara sevgilerimi ilet. Kendimi toparlayınca sizinle tekrar temasa geçerim.

Çok üzgünüm.

Constanza

Üst kata çıkıp çek defterini aldı. Hesabında bol miktarda para vardı ve bir gün işine yarayabilirdi. Hugh'un ve çocukların bir fotoğrafını da yanına almayı ihmal etmedi.

Constanza'nın tekrar dağlara döndüğünü ve artık bir gerilla olduğunu Don Hugh'a hiçbir koşulda söylememeleri gerektiği köydeki herkese sıkı sıkı tembihlendi.

Köyde beş gün daha kaldılar. Federico, kız kardeşi Francesca'nın çok güzel bir genç kız olduğunu görünce ağzı açık kalmıştı, erkeklere karşı dikkatli olmasını öğütlediğinde kız bilgiç bilgiç güldü.

"Silahlar erkeklerden çok daha tehlikelidir," dedi. "Asıl dikkatli olması gereken sensin!"

Sözleştikleri zamanda Aurelio'yla buluştular ve kampa geri döndüler. Constanza, Don Hugh'la geçirdikleri son birkaç saati Gonzago'ya asla anlatmamaya karar verdi. Kimi zaman gerçekleri olduğu gibi söylemektense, küçük yalanlar uydurmanın kimseye zararı dokunmazdı.

Aurelio, Parlanchina'nın daha önce olduğu gibi Federico'nun ardından yürüdüğünü görmüştü. "Gwubba, sen bir tanrıyla evlenmedin mi?" Ama Parlanchina'nın tek yaptığı o

güzelim saçlarını savurarak gizemli gülümsemesiyle babasına bakmak oldu. Federico o günden sonra, cangılda yaşayan güzel ve vahşi bir kızla ilgili ıstıraplı rüyalar görmeye başladı.

25

BAKİR İLE BAKİRE

Federico yeni silahından pek memnun değildi. Bu silah Lee Enfield'dan daha modern ve daha kısaydı. Mermileri daha küçüktü, şarjörü otomatikti ancak insanı daha fazla cephane harcamaya itiyordu ve bu silahın mermilerini bulmak hiç de o kadar kolay değildi. Eski 303 bu açıdan dağlarda çok daha kullanışlı bir silahtı.

Canını sıkan iki sorun daha vardı. Birincisi, M.16'yla uzun mesafedeki hedefleri vurmak çok zor bir işti; ikincisi, silahın otomatik mekanizması kolayca sıkışabiliyordu ve karmaşık yapısı nedeniyle temizlemek çok zor oluyordu. Birinci sorun oldukça sinir bozucuydu, çünkü keskin nişancılıkta ustalaşmaya başlamıştı ve gerilla grubunun en iyi avcılarından biriydi. İkinci sorunsa herhangi bir çatışma durumunda başına büyük belalar açabilirdi.

Silahını bir Kalaşnikof ya da av tüfeğiyle değiştirmek için çok uğraştı, ama kimse böyle bir şeye yanaşmadı. Hepsi de silahlarına alışmışlardı ve ondan ayrılmanın uğursuzluk getireceğini düşünüyorlardı. Federico özellikle bir Kalaşnikof istiyordu, çünkü bu silahın mekanizması çok basitti ve çamurun içinden çıkarsan bile çalışıyordu ama diğerleri tam da bu nedenden silahlarından ayrılmak istemedikleri için sonunda durumu kabullendi ve M.16'sını titizlikle temizleyip yağlayarak kullanmaya devam etti. Remedios ona bir Kalaşnikof sözü verdi, yeni bir tane bulununca elbette.

Federico dağ komandolarının faaliyetlerini takip ediyordu. Bu adamlar çok iyi eğitilmiş askerlerdi, asıl görevleri Kızılderilileri eşkıyaların, bandidoların ve modern uygarlığın diğer

temsilcilerinin açgözlü saldırılarından ve soygunlarından korumaktı. Ama o sıralarda genellikle yaptıkları, gündüz ve gece dürbünleri ve dijital teleskoplarıyla gerilla gruplarının yerini belirlemek ve bunu üslerine bildirmekti. Mecbur kalmadıkça ateş açmamaları ve göze çarpmadan hareket etmeleri emredilmişti. Remedios ve gerillalar haklı olarak onların faaliyetleri konusunda endişeleniyorlardı, bu yüzden aralarındaki en çevik ve ateşli gerilla olan Federico'ya araziyi sürekli tarama ve onları gördüğü yerde vurma görevi verilmişti.

Ancak her iki tarafın da şansına, Sierra Nevada de Santa Margarita çok geniş, haritalara geçmemiş, pek çok kısmı ulaşılmaz olan bir bölgeydi, aksi halde her iki tarafın verdiği kayıpların dramatik boyutlara ulaşması kaçınılmaz olurdu. Yetkililer, görevden dönmeyen dağ komandolarının tırmanış sırasında düştüklerini varsayıyor ve bu konuda hiçbir şey yapmıyorlardı, bu arada Federico onların silahlarını alıyor ve cesetlerini olabildiğince insaflı bir şekilde gizliyordu.

Dağ komandoları genellikle helikopterler tarafından uygun yerlere ikişer ikişer bırakılıyorlardı, helikopter beş gün sonra gelip aynı yerden onları alıyordu. Bu süre zarfında çevredeki tepelere tırmanmaları ve cihazlarının yardımıyla bölgedeki etkinlikleri gözlemeleri gerekiyordu. Birbirine yakın bölgeleri sistematik olarak tarıyorlar ve böylece bir yıllık bir çalışma sonucunda sıradağların tamamını gözden geçirmiş oluyorlardı.

Ama bu fazlasıyla çetin ve zorlu bir işti; hatta olağan dışı bir görev aşkıyla uygulamaya kalksalar içinden çıkılacak gibi değildi. Beş gün içinde bir sürü tepeye çıkmalarının, hem de bunu erzaklarını, tüfeklerini, tırmanma ekipmanlarını ve gözlem cihazlarını taşıyarak yapmalarının beklenmesi bir yana, bölgenin vahşiliği ve iklimin değişkenliği insan gücünün çok ötesindeydi. Dört bin metreden sonra tepeler buz gibi oluyor ve en beklenmedik anlarda hava değişebiliyordu. Pırıl pırıl bir güneşin altında sabah serinliğinde bir dağa tırmanıp zirveye ulaşabilirdiniz, ama gözlem yapmak için dürbünlerinizi çıkardığınız anda bulutlar etrafınızı sarabilir, kar-

la karışık dondurucu bir yağmur ve insanın etine batan bir toz fırtınası başlayabilirdi. Bu yetmiyormuş gibi, geceleri don olduğundan yarlardaki kayalar ufalanıp tortulu bir hal alıyordu, özellikle yağmurlu günlerde yukarıya ve ileriye doğru gittiğinizi zannederken aşağıya ve geriye doğru kaydığınızı fark ediyordunuz.

Gerilla grupları çok kısa zamanda dağ komandolarından korunmayı öğrendiler. Dağ eteklerinin daha aşağı kısımlarına, cangılın onları koruyup sakladığı yerlere indiler, helikopter sesi duyduklarında hemen pılıyı pırtıyı toplayıp komandoların önceki hafta araştırdıkları vadilere geçiyorlardı. Bu sayede yılda sadece bir kez yer değiştirmeleri yetiyordu. Bu arada komandoları öldürmenin gayet basit olduğunu da keşfetmişlerdi tabii.

Bunun iki nedeni vardı. Birincisi, komandolar Kızılderililer dışında herhangi bir kimseyle karşılaşmayı beklemiyorlardı. Helikopterden indiklerinde daima Kızılderililerle karşılaşıyorlardı, çünkü gerillalar helikopterin sesini duyar duymaz ortadan kayboluyordu. Gerillalarla yakın temasa geçmemeleri komandoları dikkatsiz ve savruk yapıyordu, tabii bu da pusuya düşmelerini kolaylaştırıyordu. İkincisi, komandolar kendilerine verilen görevi hakkıyla yerine getirseler hayat onlar için öylesine çekilmez oluyordu ki, genellikle hiçbir şey yapmamayı yeğ tutuyorlardı. Helikopterden iniyorlar, aynı yerde beş gün kamp yapıyorlar, sonra da helikoptere binip gidiyorlardı. Böyle bir düzenbazlık yaparak iki yıl hayatta kalmış olmaları, üçüncü yılın ilk haftasında uyurken boğazlarının kesilmesine engel değildi.

Ne olursa olsun, komandoların bölgede olması gerillaları huzursuz ediyordu. Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nın haritadan rasgele bir yer seçip asker indirme ihtimali her zaman vardı, ya da bir helikopter duyulmadan indirme yapabilirdi, çünkü dağların akustiği çok beklenmedik sonuçlara yol açabiliyordu.

Bu yüzden Federico devamlı tek başına devriye gezerek komandoları arıyordu. Bu işi canının istediği zaman yapma-

sına ve eğer isterse diğerlerini de yanında götürmesine izin veriliyordu ama Federico daima hayran olduğu ve küçükken taklit etmeye çalıştığı Avcı Pedro'ya çok benziyordu; yaptığı işi çok ciddiye alıyordu, daima yalnız gidiyor ve zamanının büyük bir kısmını yeteneklerini geliştirmeye harcıyordu.

Federico o güne kadar iki çift dağ komandosu öldürmüştü. İlk ikisini yukarıdaki bir uçurumdan iplerle tırmanırken görmüş ve kuş gibi avlamıştı. Adamlar o kadar yüksekten düşmüşlerdi ki, cesetlerini bulmak için hayli uğraşmıştı. Akbabalar cenazelere saygısızlık etmesin diye ikisini de gömmüştü (vurduğu ilk adamın cesedini akbabalardan korumayı başaramadığı günden bu yana cesetleri gömmek konusunda çok hassas davranıyordu). Federico adamların ekipmanlarını iki defa gidip gelerek kampa götürmüş ve bu kahramanca davranışının ödülünü Remedios tarafından tüm adamların önünde övülerek almıştı.

İkinci çifti öldürmesi, bir tepenin çevresini döndüğü sırada aşağılarda iki komandonun deli gibi çırpınan bir Kızılderili kadının ırzına geçmeye çalıştığını görmesiyle olmuştu. Komandolardan biri dipçiğiyle vurarak kadına boyun eğdirmeye çalışıyor, diğeri de kollarını kadının bacaklarına dolamış üstüne çıkmaya çalışıyordu. Birinci adam dipçiğini havaya kaldırdığı sırada Federico onu tam kafasından vurdu ve adam kanlar içinde öne devrildi.

Diğer adam telaşla ayağa kalktı, arkadaşının halini görünce bir an tereddüt ettikten sonra koşmaya başladı. Kızılderili kadın yerden bir taş alıp adamın peşinden seğirtti. Federico hızla koşan hedefleri vurmak konusunda pek deneyimli değildi, adamı bacağından vurup düşürmesi için dört el ateş etmesi gerekti. Adam yere düştü ve bacağını tutarak acı içinde kıvranmaya başladı, Kızılderili kadın peşinden yetişti ve elindeki taşla birkaç vuruşta adamın kafatasını parçaladı. Ardından ayağa kalktı, üstünü başını düzeltti, şalıyla alnını sildi ve geri gidip şapkasını aldı; sonra da vakur bir edayla vadiden aşağıya yürüyüp gitti. Kendisini kurtaranı görmek için başını bile çevirmedi, herhalde bunun başka bir Kızılderili ol-

duğunu ve sadece yapması gerekeni yaptığını düşünüyordu. Federico yine adamların ekipmanlarını Remedios'a götürdü ve daha çok övgü aldı.

Aslında Federico komandolarla çok ender karşılaşıyordu; günlük devriye görevi sırasında genellikle avlanıyor ve kampa et götürüyordu. Tembel ve uysal lamaları avlamak çok kolaydı, öyle ki bir süre sonra vicdan azabı çekmeye başlayıp daha yükseklerde kayaların arasında atlayıp zıplayan dağ keçilerini avlamaya başladı. Daha aşağılarda ise yaban domuzlarını ve kuduz köpekleri vuruyordu. Bu köpekler yemek için değildi elbette ama onları ortadan kaldırmak kanun kaçaklarının bile riayet ettikleri bir insanlık göreviydi.

Bir gece Federico, cangılda yaşayan, kocaman kahverengi gözleri ve beline kadar uzanan saçları olan güzel ve vahşi kızı belki yüzüncü kez rüyasında gördü. Uyandığı zaman, "Bu rüya cangıla inip cangıl komandosu avlamam gerektiği anlamına geliyor," diye düşündü fakat içten içe başka bir şeyin hesabını yapıyordu: Eğer cangıla giderse ona buhranlı ve çıldırtıcı geceler geçirten o kızla karşılaşabilirdi.

Oraya gitmek istediğini söylediğinde Remedios şiddetle karşı çıktı. "Oraya gitmene kesinlikle izin vermiyorum. Zaten Aurelio bizim için cangılı gözlüyor, bizim oraya inmemize hiç gerek yok, çünkü dağ komandoları bizim için çok daha önemli bir sorun. Ayrıca Aurelio her tarafa tuzaklar yerleştirdi ve sen yerlerini bilmiyorsun. Dağları ve savanayı iyi biliyor olabilirsin ama ikisinin arasındaki cangılı hiç bilmiyorsun, oraya gidersen yolunu kaybedersin ve bir daha buraya hiç dönemezsin. Üstelik bu bölgede hiç cangıl komandosu yok ve seninki de dahil olmak üzere herkesin zamanını boş yere harcamana izin vermemi bekleme benden."

Federico her zaman yaptığı gibi tepelere doğru ilerledi ve kamp gözden kaybolduktan sonra vadinin kenarından dönerek cangıla doğru inmeye başladı. Tıpkı dağlarda yaptığı gibi güneşi izleyerek cangılda yolunu bulmasının çok kolay olacağını düşünüyordu.

Cangılın yemyeşil örtüsü gittikçe daha yoğun ve geçilmez

oluyor, rutubet artıyordu. Federico gittikçe daha sık susuyor ve terliyor, yoluna çıkan derelerde serinlemeye çalışıyordu. Başının üstündeki dallar ve yapraklar giderek sıklaştı, güneş ışığı azaldı. Her yavaşladığında sinekler tarafından kuşatılmış buluyordu kendini.

Aniden durdu. Sanki kafasının içinde birisi konuşuyordu: "Oraya gitmene kesinlikle izin vermiyorum." Bunlar Remedios'un sözleriydi, ama ses onun sesi değildi. Dimdik durdu ve başını salladı. "Sen cangılı tanımıyorsun," dedi ses, Remedios'un kelimelerini kullanarak. Federico kulağının dibindeki bir sinekten kurtulmak ister gibi yeniden başını salladı. İleriye doğru bir adım attı ama sanki çok ağır bir yük taşıyormuş ya da birisi omuzlarına bastırıyormuş gibi ağırlaşmıştı ayakları. Sabah kurduğu plana uyup uymaması gerektiğini düşünmek için patikanın kenarına oturdu. Cangılın tehlikeleri konusunda hep uyarırlardı onu. Cangılda bataklıklar, boruları ve zehirli oklarıyla saldırgan Kızılderililer, yılanlar, korkutucu bir karanlık, yeşilliklerin örttüğü derin uçurumlar ve kuyular vardı. İnsanın öldüğü yerde kaldığı, yolunu kaybedenlerin çıldırdığı bir yerdi burası. Federico, sağduyusuyla inatçılığı arasındaki çetin çarpışmalar sürerken uzun zaman oturdu orada. Onun yaşında insan kendine aşırı derecede güvenir ve bir erkek olduğundan hâlâ kuşku duyduğu için karşı konulmaz bir erkeklik gururuna sahiptir. Orada oturduğu sırada inatçılığı korkusuyla beslendi ve ayağa kalkıp yürümeye başladı. Sanki birisi iki eliyle göğsünden iterek onu geri döndürmeye çalışıyordu ama o buna direndi. Nihayet o bilinmez gücü tamamen yenilgiye uğrattı ve cangılın daimi alacakaranlığının içine daldı.

Parlanchina açıklığın bir kenarında ortaya çıkıp babasına seslendi. Aurelio mısır ekerken kullandığı çubuğu bırakıp onun peşine takıldı. Parlanchina birkaç adım atıyor, arkasını dönüp acele etmesi için umutsuzca işaret ediyordu. Aurelio da telaşa kapılıp adımlarını sıklaştırdı.

Latin Amerika'da ona kaplan derler ama vahşiliği ve gözü pekliği dışında kaplanlara pek benzemez. Jaguarın boyu,

upuzun şeritli kuyruğu hesaba katılmazsa iki metreye kadar ulaşabilir. Leopara benzer, ama çok daha güçlü bir yaratıktır, kocaman bir kafası ve kaslı bacakları vardır, kürkü genellikle sarı kahverengi bir renktedir. Bacaklarında siyah benekler, yan taraflarında gül şeklinde siyah lekeler vardır. Kimilerinin rengi bembeyazdır, tanrısal bir güzelliği olan simsiyah jaguarlara çok nadir rastlanır. Bazı Kızılderili kabilelerinde liderlik siyah jaguarlar sayesinde elde edilir. Savaşçılar şef olmak için tek bir çarpışmada siyah jaguarı öldürürler, sonra da onun postunu büyük bir gururla giyerler. Siyah jaguar kutsal ve kudretlidir, Kızılderililer onun doğadaki en yürekli hayvan olduğunu düşünürler.

Jaguar bulunduğu yerin sunduğu doğal avantajları kullanarak avlanır. Arjantin'deki pampalarda koyunlar ve ineklerle beslenir. Nehir kıyılarında balık ve kaplumbağa yakalar. Yüksekteki ormanlarda tapir etiyle beslenir. Alçaktaki cangıllarda dalların arasında kımıldamadan durur ve beklenmedik bir şekilde maymunların ve kuşların üstüne atlar. Genellikle patikaların üstündeki dallarda pusuya yatar, çünkü hayvanlar da tıpkı insanlar gibi cangılda en kolay yollardan gitmeyi seçerler. Ama jaguarlar genellikle insanlara saldırmazlar, onların geçip gitmesine izin vermeyi öğrenmişlerdir, çünkü yeryüzündeki en tehlikeli yaratık insandır.

Federico ağaçlarda öten bin bir türlü parlak renkli kuşu, daldan dala atlayıp ondan uzaklaşan maymunları seyrederek yürümeye devam etti. Sivrisinekler kollarını ve boynunu sokarken ter damlacıkları şakaklarından adeta fışkırıyor ve gözlerini yakıyordu. Artık geri dönmeyi düşünmeye başlamıştı. Bu düşünceyle patikada durduğu anda, yukarıda bir jaguarın hırladığını duydu.

Federico irkilerek geriye doğru seğirtti, ama bir dala takılarak ayağını burktu ve boylu boyunca yere uzandı. Hemen düştüğü yerden doğruldu ve telaşla tüfeğini askıdan indirdi. Kocaman siyah jaguar sırtını gerginleştirip ağzını sonuna dek açtı; göğsünün derinliklerinden yükselen bir kükremeyle birlikte kaçacak bir yer bulmak umuduyla çevresine bakın-

dı. Federico korku ve panik içinde M.16'yı omzuna dayadı, beceriksizce jaguarın kafasına nişan alarak tetiğe asıldı. Hiçbir şey olmayınca Federico'nun kalbi göğsünden fırlayacak gibi çarpmaya başladı. Emniyet mandalını açmayı unutmuştu; mandalın yerini bulması gerekiyordu. Yanan gözleriyle umutsuzluk içinde iki kez silahı gözden geçirdikten sonra titreyen parmaklarıyla mandalı açmayı başardı. Tüfeğin sürgüsünü çekmesi gerektiğini son anda hatırladı. Jaguar kaçıp gitmesini söylemek ister gibi bir kez daha kükredi ona ama Federico silahı bir kez daha omzuna kaldırdı ve hayvanın kafasına nişan alıp ateş etti. Ama silahı iyi tutamamış ve doğru düzgün nişan alamamıştı, kurşun jaguarın başının üstündeki ağaç dallarından kıymıklar koparark geçip gitti. Kurşun geçerken jaguar karnını iyice dala yapıştırıp sindi, sonra öfkeyle doğruldu ve atılmak için hazırlandı.

Federico panik içinde tekrar ateş etmeye çalıştı. Ama bu sefer de şarjörün otomatiği sıkışmıştı. Federico acemisi olduğu tüfeğin acemisi olduğu sürgüsüyle uğraşırken, gözleri nefretle parlayan jaguar, öfkenin verdiği olağanüstü bir cesaretle daldan aşağı atladı. Kocaman pençeleriyle Federico'nun omuzlarından iterek onu arkası üstü yere yıktı. Jaguar pençelerini etine batırdı ve çenesinin tek bir hareketiyle Federico'nun gırtlağını parçaladı.

Federico bir düşteymiş gibi öldü. Ruhu derin bir sessizlikle örtüldü ve o andan sonra hiçbir acı hissetmedi. Bir an için Francesca'yı ve onun ne kadar güzel bir genç kız haline geldiğini düşündü. Sonra Sergio'yu ve babasının malını çalmasının nasıl affedildiğini hatırladı. Öldürdüğü ve akbabalardan kurtaramadığı adamı hatırladı pişmanlıkla. Profesör Luis için öldürdüğü akbaba aklına geldi. Annesinin ne kadar güzel *arepa* yaptığını düşündü.

"Seni korumaya çalıştım," dedi Remedios'a ait olmayan ses. Federico gözlerini açtığında Parlanchina'yı mı gördü, yoksa ölürken düştüğü uyuşukluk sırasında onu hayal mi etti, bunu söylemek zor. Ama Parlanchina üstüne eğilmişti, kocaman kahverengi gözlerinde yaşlar vardı, upuzun saçları yü-

züne dökülmüştü. "Sen rüyamda gördüğüm kızsın," dedi Federico. "Sen cangılda yaşayan o güzel ve vahşi kızsın."

Parlanchina gülümsedi. "Tıpkı benim gibi sen de bir bakir olarak öldün. Seni korumaya çalıştım ama sen beni bir kenara ittin. Şimdi sana rehberlik etmeye geldim."

Federico onun ne kadar güzel olduğunu fark etti; teni yumuşak ve kusursuzdu, göğüsleri küçük ve sertti, bacakları düzgün ve uzundu. Parlanchina kalkması için elini uzattı, Federico onun peşine takılıp gitti, en az Parlanchina'nın vücudu kadar hoş ve kusursuz olan vücudunu jaguarın nasıl parçalayıp yediğini hiç görmedi. Aurelio'nun jaguarla sert bir sesle konuştuğunu ve hayvanın kaçıp gittiğini görmedi. Sadece Parlanchina'nın yanında olduğunun farkındaydı; elinden tutmuş, ona yan yan bakarak büyük sırlar saklıyormuş gibi gülümsüyordu.

Aurelio, Parlanchina'nın mezarını açtı ve bembeyaz kemiklerinin çalılardan yatağının üstünde huzurla uyuduğunu gördü. Sevgili kedisinin de yalnızca kemikleri kalmış ve sahibinin kemiklerine karışmıştı. Beyaz karıncalar işlerini çok iyi yapmışlardı. Aurelio Federico'nun vücudunu Parlanchina'nın yanına koyduktan sonra, güçlü gövdesine ve dağ güneşiyle esmerleşmiş çekici yüzüne son bir kez baktı. Cesedi diğerlerinin kemiklerine iyice yaklaştırdı ki, daha sonra hepsinin kemikleri birbirine karışabilsin.

Mezarı kapattı ve Federico'yu daha çocukken kazayla masum bir adamı öldürmesini nasıl izlediğini düşündü, bir de Parlanchina'nın onu cangılda nasıl sürekli izlediğini.

"Gwubba," dedi suçlayıcı bir sesle, "onu sevdiğin için mi ölümüne sebep oldun?"

"Hayır, Babacık," dedi kızı. "Onu korumaya çalıştım. Ama kaderin önüne geçilmez. Beni sevdiği için ölmeyi seçti."

Aurelio doğruyu söyleyip söylemediğini anlamak için kızının pırıltılı gözlerine dikkatle baktı. Parlanchina aynı anda hem neşeli hem de hüzünlü bir gülümsemeyle karşılık verdi.

"Demek bir tanrıyla evlenmedin?"

"Hayır, Babacık."

26

ALBAY ASADO'NUN BAHARI

Albay ertesi sabah işe gelip radikal avukatın hücre kapısını açtığında, berbat bir sidik kokusu burnuna çarptı. Avukat perişan bir halde başını önüne eğmiş, şiltesinin kenarında oturuyordu, dudaklarındaki ve çenesindeki kan kuruyup kalmıştı.

"Defol buradan!" diye bağırdı Albay. "Bundan sonra saygısızlık edeceğin insanları iyi seç."

"Saygısızlık mı?" diye başını kaldırdı avukat. "Senin gibi zorbalara saygı göstermemi nasıl beklersin?"

"Senden önce kimseye tokat bile atmamıştım; bunu bir asker olarak değil, bir erkek olarak yaptım."

Radikal avukat acı acı güldü. "Daha iyi bir dünya için mücadele eden insanları size ihbar etmemi istiyorsunuz, onları ortadan kaldırarak istediğiniz gibi at oynatmaya devam edeceksiniz. Amacınıza ulaşmak için insanları dövmekten çekinmiyorsunuz. Sen ve senin gibiler, hepiniz faşistsiniz!"

Albay cevap vermedi. Dışarı çıkıp kapıyı kilitledi. Birkaç dakika sonra bir kova su ve bir bez parçasıyla geri döndü. "Gitmeden önce bu pisliği temizleyeceksin," dedi.

"Kabul etmiyorum," dedi avukat. "Tuvaleti olmayan bir odaya kilitlenmiş olmam benim suçum değil."

Albay bezi adamın eline tutuşturdu ve şöyle dedi: "Eğer temizlemezsen buradan gidemezsin." Sonra çıkıp kapıyı arkasından kilitledi ve ilk görüşmesini yapmaya gitti.

O gün, görüşmeye gelen ürkmüş insanlara zorbalık yapmak ve gözlerini korkutmak çok daha kolay göründü ona. Bir kadını ve bir öğretmeni tokatlamak zorunda kaldı, o akşam

bilgi vermediği için üç kişi alıkonuldu; avukat da bunların arasındaydı, yerleri silmiş, ama haksız yere alıkonulduğu için Albayı dava etmekle tehdit etmişti. Albay ona ne yapacağına bir türlü karar veremiyordu, adam gidip de dava açmaya kalkarsa, kendisini idam mangasının önünde bulabilirdi.

Arabasıyla eve giderken düşünüyordu. "Bu adam bir solucan, bir böcek, anarşiyi azdıran ve yurdumuza zarar veren pisliklerden biri." General Ramirez'in bölücüleri "ebediyen" ortadan kaldırmak konusunda söylediklerini hatırladı. "Evet, bu adam kesinlikle bir bölücü, buna hiç kuşku yok," dedi kendi kendine. Yurttaşlık görevini yapmaya karar verdi, ama bu kararı yüzünden sabaha kadar gözüne uyku girmedi.

Sabah olunca ellerinin titremesine ve bütün uzuvlarının isyan etmesine karşın, adamı kalbinden vurdu. Karanlık olunca cesedi sürükleyerek dışarı çıkardı ve Ford Falcon'un geniş bagajına yerleştirdi. Şehir dışına çıkarak cesedi belediye çöplüğüne atıp üstünü çöplerle kapattı. Geceleyin çöp kamyonlarının boşalttıkları çöpler yüzünden cesedin üstü açıldı ve sabah çöpçüler cesedi bulduklarında köpekler çoktan yarısını yiyip bitirmişti. Konuya yerel gazetede tek bir sütunda yer verildi ve cesedi tanıyan kimse bulunamamıştı. Ceset kimsesizler mezarlığına gömüldü, kayıt defterine "*Non Nombre*" yazıldı ve başına dikilen küçük tahta haça bir numara kondu.

İşler böyle kapatılıp gidince çok rahatlayan Albayın aklına aniden bir fikir geldi. Adamın dosyasına tekrar bakıp kayıtlarda yalnız başına yaşadığının geçtiğinden emin olduktan sonra, bahsi geçen bölücü müşterileri hakkında araştırma yapmak için dairesini ziyaret etmeye karar verdi.

Demir bir çubukla kapıyı zorlaması gerekti, ama kimse görmeden ve herhangi bir aksilik olmadan içeri girebildiğinde ilk gördüğü şey dairenin çöplük gibi olduğuydu. Kül tablaları ağzına kadar izmaritle dolmuş, kirli giysiler yerlere saçılmıştı, dağınık haldeki yatağın çarşafları haftalardır değiştirilmemiş gibi duruyordu. Albay adamın masasına gitti ve aklına gelen yeni bir fikirle daktiloya bir kâğıt takıp şunları yaz-

dı: "Artık bu hayata dayanamıyorum. Gideceğim ve bir daha geri dönmeyeceğim."

Ardından masayı araştırıp işine yarayabileceğini düşündüğü kâğıtları aldı. Duvardaki raflarda bir yığın kitap vardı. Daha dikkatli baktığı zaman bunların arasında *Das Kapital*, Freud'un *Günlük Yaşamın Psikopatolojisi*, Reich'ın *Faşizmin Kitle Ruhu* gözüne çarptı. "O pisliği ortadan kaldırmakla iyi etmişim," diye düşündü.

Albay evin her tarafını didik didik aradı ve adamın yatağının baş ucundaki çekmecede içine kaplan gözü gömülmüş altın bir yüzük buldu. Yüzüğü almaya karar verdi. "Değerli bir şeye benziyor," diye düşündü ama sonra yerine geri koydu. Bir dakika sonra çekmeceyi açıp yüzüğü tekrar aldı. "Neden olmasın?" dedi kendi kendine. "O namussuzun artık buna ihtiyacı yok." Yüzüğü cebine koydu ama ani bir suçluluk duygusuyla ürperdi. Tekrar cebinden çıkarıp çekmeceye doğru uzandı ama yine fikir değiştirerek yüzüğü serçe parmağına geçirdi.

Dışarı çıkarken demir çubukla kapıyı kırmış olduğunu hatırladı. "Kapının hali hırsızlık olduğu sanısını uyandırdığına göre, içerisini de benzer bir duruma getirsem iyi olacak," dedi kendi kendine." Tekrar içeri girdi ve dairenin içindekileri dikkatle alıp yere uygun bir şekilde yerleştirmeye başladı ama bir türlü istediği şekli veremedi, bunun üzerine bir sanatçı gibi hırsızlık manzarası oluşturmak yerine her şeyi çılgınca kırıp döktü. Bu kez daha iyi olmuştu.

Albay, aynı günün ikindi vakti daha fazla sorgucu yetiştirme zamanının geldiğine karar verdi, çünkü bütün dosyaları tek başına halletmeye çalışırsa işi sonsuza kadar sürebilirdi. Kendi alayından üç kişi daha getirdi; General bu transferlerin hepsini onayladı ve rütbelerini yükseltti. Ama bir süre sonra onu ofisine çağırdı.

"Albay," dedi, "korkarım raporlarınızı okuyunca işlerin sizin yaptığınız kadar doğrudan yapılmasının bazı kötü sonuçlar doğurabileceğinden endişelenmeye başladım. Anlaşıldığı kadarıyla insanları çağırmak için onlara davetiye gönde-

riyorsunuz. Bunun çok ekonomik bir yöntem olduğunu kabul ediyorum, ancak aldıkları bir davetiye üzerine sizin ayağınıza kadar gelecek kişilerin gerçekten bölücü olabileceğine dair bazı şüphelerim var."

"Haklısınız, Generalim," diye cevap verdi Albay, "ancak işleri karmaşıklaştırmamanın daha doğru olduğunu düşündüm. Üstelik bir kişinin bölücü olduğunu gizlemesinin en iyi yolunun tamamen masummuş gibi davranması olduğu kanaatindeyim. Bu yüzden, onlarla görüşüp işimi sağlama almak istedim, komutanım."

"Anlıyorum," dedi General.

"Ayrıca," diye devam etti Albay, "sorguladıklarımdan birinin gerçekten de bölücü olduğunu anladım ve onun dosyası, şey... kapatıldı, komutanım."

"Çok güzel," dedi General. "Ama bana sorarsanız yaptığınız davete icabet etmeyen şüpheliler üzerinde yoğunlaşsanız daha iyi olur. Ha, bir de senden bir ricam var..."

"Emredin, komutanım."

"Eğer dosyaları, senin deyiminle 'kapatacaksan', insanlara davetiye göndermeyi bıraksan iyi olur, daha sonra yakınlarının bulması halinde bunlar bize sorun çıkarabilir. Ne demek istediğimi anlıyor musunuz, Albay?"

"Anladım, komutanım," dedi Albay.

"Sivil giysilerle şüphelinin yaşadığı yere gittikten sonra arabanıza bindirip Askeri Elektrik Elektronik Mühendisliği Akademisi'ne getirseniz daha iyi olur. Eğer yolculuk sırasında gözleri bağlı olursa, nereye gittiğini görmesinin de önüne geçmiş olursunuz." General burada bilgiç ve babacan bir ses tonu takındı. "Bu söylediklerim aramızda kalsın Albay. Böyle yaparsanız psikolojik açıdan çok daha fazla verim alabilirsiniz, çünkü sorgulayacağınız kişiler önceden biraz korkutulurlarsa onlardan bilgi almak daha kolay olacaktır. Her ne kadar tatsız bir iş olsa da, görevimizi yerine getirebilmek için bazen insanları biraz korkutmamız gerekebilir Albay.

"Evet, komutanım."

"Son bir şey daha var. Bir şekilde faaliyetlerini genişletmen

gerekiyor. Bunun için uygun kadrolar oluşturmanı istiyorum. Masrafları hiç merak etme." General Ramirez eliyle teskin edici bir hareket yaptı. "Faturaların hepsini bana gönder, Ordu Yardım Vakfı ve Şehit Yakınları Dayanışma Sandığı yoluyla hallederim."

Albay üç silah arkadaşını yanına çağırıp her birinden dörder tane ideolojik olarak uygun adam yetiştirmelerini istedi ve kısa zaman sonra görüşme merkezi epey hareketli bir yer olmuştu. Silah arkadaşları tarafından yetiştirilen on iki adam dörtlü takımlar halinde bölücüleri merkeze getiriyorlardı; genellikle bu iş akşam karanlık çöktükten sonra yapılıyor ve Albayla üç silah arkadaşı dört ayrı ofiste bunları sorguya çekiyordu. Şüphelilerin çoğunlukla fena halde dövülmüş ve şaşkına dönmüş bir halde geldiği Albayın dikkatini çekti ama adamlarından, hepsinin de gözaltına alınırken vahşice direndiklerini ve başka çıkar yol bırakmadıklarını öğrendi. "Çok güzel," dedi Albay, General Ramirez'in tavırları ve sözleri ona da biraz bulaşmıştı.

Ancak fena halde dövülmüş insanların evlerine dönüp gizli polis tarafından tutuklanıp kötü muamele gördüklerinden yakınmalarına izin veremezlerdi. Bu yüzden Albay onları merkezde tutmaya başladı ve kısa zaman içinde odalar insanlarla dolup taştı. Albayın sinirleri iyice bozulmaya başlamıştı; yemek saatlerini, banyo saatlerini, tuvalet saatlerini ayarlamak zorunda kalıyor, faturalar düzenleyip sorgu yapıyor ama hiçbir yere ulaşamıyordu. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi gün boyunca hücre kapılarını yumruklayarak haklarını haykıran ya da ağlayıp sızlayan insanları dinlemek zorunda kalıyordu. Bazen sabır taşı çatlıyor, hücrelere girip seslerini kesinceye kadar dövüyordu onları.

Bir gün adamları genç bir kadın getirdiler, çok şık giyinmiş, hoş bir makyaj yapmıştı ve epeyce kendine güvenli görünüyordu. Yüzünde cesaret verici bir gülümsemeyle sandalyeye oturdu. "Evet, sizin için ne yapabilirim?" diye sordu, şuh bir sesle.

Kadının kendisine bakışı bile Albayı huzursuz etmeye yet-

mişti. Ona bölücüler hakkında soru sormaya başladı ama kadın yan yan bakmaya ve muzipçe gülümsemeye devam ediyordu.

"Buradan çıkmak için ne yapmam gerekiyor?" diye sordu. "Aklınıza gelen her şeyi yapabileceğimden emin olabilirsiniz." Bunu söylerken sesine şehvetli bir ton vermiş, "her şeyi" kelimesini öyle ayartıcı bir şekilde söylemişti ki, Albay ürpermekten kendini alamadı.

"Her şeyi mi?" diye sordu.

"Ay, evet, her şeyi," diye cevap verdi kadın.

Bir an birbirlerine baktılar, kadın ağır ağır ayağa kalktı, kapıya yürüdü ve anahtarı kilidin içinde yavaşça döndürerek kilitledi. Sonra geri dönerek Albayın yanına geldi ve ateşli bir sesle kulağına fısıldadı: "Sadece senin için ne yapabileceğimi söyle, ardından gitmeme izin ver." Geriye çekildi ve sıcak bir gülümsemeyle onun gözlerine baktı. Kadın gömleğinin düğmeleriyle oynamaya başlayınca Albayın erkekliği uyanıverdi. Kadın çok çekici bir koku sürmüştü. Arkasını dönüp omzunun üstünden bir daha gülümsedi. Topuklu ayakkabılarını çıkarıp odanın bir köşesine fırlattıktan sonra ağır ağır soyunmaya başladı. Albay dehşet, şaşkınlık ve hayranlıkla onu izliyordu. Kalp atışları hızlanıyor, güçten düştüğünü hissediyordu. Kadın çırılçıplak kalınca ona dönerek vücudunu sergiledi, kollarını kaldırdı ve bir balerin gibi bir kez olduğu yerde döndü. "Beğendin mi?"

"*Madam*, sizden kıyafetlerinizi giymenizi rica etmek zorundayım," dedi Albay sertçe.

"Amaan, o kadar oyunbozan olma canikom," dedi kadın. Yanına geldi ve gömleğinin düğmelerini çözerken şımarıkça yüzünü ekşitti.

"*Madam*, sizi uyarmak zorundayım..."

Kadın, "şşş..." diyerek parmağını Albayın dudaklarının üstüne koydu. Düğmelerini çözdükten sonra serin ve yumuşacık elini içeri kaydırdı. Albay elinde olmadan gerildi ve hızlı hızlı soluk almaya başladı. Kadın dizlerine oturdu ve kollarını boynuna doladı. "*Madam*..."

"Hadi ama," diye yine yüzünü ekşitti kadın, "hadi bir kereliğine kötü çocuk ol."

Kadının üstüne çıktı ama bu durum ona o kadar yakışıksız ve gülünç göründü ki bir şey yapamadı. Bir türlü hareketlenmeyen erkekliğine sövüp sayarak kadının üstünden indi, midesi bulanıyor, kendisini perişan hissediyordu. "Çabuk defol git buradan!" dedi öfkeyle.

"Hemen kızma canım," dedi kadın canı yanmış çocuğunu avutmaya çalışan bir annenin sesiyle. "Sadece sana iyi vakit geçirtmeye çalışıyordum."

Kadın hızla giyinmeye başlayınca, elindeki fırsatı kaçırmak üzere olduğu duygusuyla Albayın erkekliği yeniden uyandı. Kadını kolundan tuttuğu gibi kendine çevirdi, külodunu yırttı ve masaya yatırdı. Kollarını boynuna dolayan ve bacaklarıyla onu sıkı sıkı tutan kadının içine girdi ve birkaç gidiş gelişten sonra boşaldı.

Kadın gittikten sonra dosyasını açıp okudu. "İş gezisindeki bir sendika heyetiyle düşüp kalktığı sanılan bir telekız" olduğu yazıyordu raporda.

Demek ki, az önce tek yaptığı bir fahişeyle para vermeden yatmaktı. Öfkeden kıpkırmızı kesildi, kendisini aşağılanmış hissediyordu. Çok alçakça bir şeydi bu.

Ancak o günden sonra, kadın şüphelilere bakış açısı tamamen değişti. Onları sorguladığı ve üzerlerinde hakimiyet kurduğunu hissettiğinde erkekliği sertleşiyor, bacakları karıncalanıyordu. Kendini bir tanrı gibi hissediyordu artık; kadınlar eskiyinceye kadar kullanılacak, sonra da sinekler gibi ezilecek yaratıklardan başka bir şey değillerdi. Ama daha sonra sorguladığı kadınlardan hiçbiri kendini ona sunmayınca sabırsızlanmaya başladı ve bir gün zıvanadan çıktı.

Karşısında on dokuz yaşında sevimli, parlak bir sosyoloji öğrencisi vardı, kızın gözleri mavi, saçları kahverengi ve kıvırcıktı. Hiçbir şey bilmediğini söyleyince Albay son günlerde sık sık yaptığı gibi kendini kaybetti. Kızın suratına bir yumruk atıp sandalyesinden yere düşmesine neden oldu. Kız yerde çaresizce ağlayıp sızlarken pantolonundaki kemeri to-

kasından çekip çıkardı ve kızın feryatlarına hiç kulak asmadan acımasızca vurmaya başladı. "Konuş, diyorum, kaltak!" diye bağırdı. "Konuş!"

"Ama ben hiçbir şey bilmiyorum ki," dedi kız hıçkırıklar arasında.

Albay eğildi ve kızı yüzüstü çevirdi. Zavallının maskarası gözyaşlarına karışıp yüzüne yayılmıştı. Bir çekişte kızın gömleğini yırttı ve sütyenini göğüslerinin üzerine kaydırdı. "Konuş dedim sana," diye bağırdı, göğüslerini vahşice avucunda sıkarken.

Kız çaresizlik içinde "Tanrım yardım et!" diye inledikten sonra teslim oldu, fermuarı çözülüp kotu bir yana fırlatılırken, iç çamaşırları vahşice çekilip çıkarılırken sessiz sessiz ağlamaya başladı. Albay ırzına geçerken de hiç kımıldamadan ağlamaya devam etti.

Ondan sonra Albay, ofisine giren hemen her kadının ırzına geçti, özellikle de genç ve güzel olanların. İşini bitirdiklerini sersefil bir halde hücrelere kapatıyordu. Kimi zaman en güzellerinin birkaç kez ırzına geçiyor ve kendisiyle aynı alışkanlığı edinmiş olan çalışanlarına bırakıyordu. Albay artık hiçbir şeyi umursamıyordu. Karşı konulmaz bir kudrete sahip olduğuna, her şeyi yapabileceğine inanıyordu.

Albay her gün düzenli olarak bütün tutukluları sıra dayağından geçirmeye başladı. Canı tatlı olanlar sırf bir şeyler söylemiş olmak için yalandan itiraflarda bulunuyorlardı, ama bunu da umursamıyordu artık. Onların verdikleri isimleri de tutuklayıp işkenceden geçiriyordu. Deneyimleri sonucu insanların yüzlerine zarar verilmesinden çok korktuklarını keşfetmişti, özellikle de kızlar; bu yüzden sürekli kızgın bir demir çubuk bulundurmaya başlamıştı şöminede. Tutukluların ona "Asado" adını taktıklarını öğrendi; bu kelime hem "öfkeli" hem de "barbekü" anlamına geliyordu. Bu ad ona sadistçe bir zevk veriyordu, meslektaşları da onu bu isimle çağırmaya başladığında hiç rahatsız olmadı. Tutukluların ağzından çıktığında onun kudretini simgeliyor, meslektaşlarının ağzından çıktığında huzur ve tanışıklık hissi veriyordu. Üç si-

lah arkadaşı da onun gibi takma adlar edinmişlerdi: Şüphelileri bir üvendire yardımıyla sorgulamaktan hoşlanan "El Electricista," şüphelileri büyük bir zevkle filistin askısına alan "El Verdugo," insanların kafasını suya sokmaya bayılan "El Bano."

İnsanlara böyle muamele ettikten sonra onları evlerine göndermelerine imkân yoktu, bu yüzden işkencede ölmeyecek kadar dayanıklı olanları temiz bir şekilde enselerinden vurarak öldürüyorlardı. En sonunda Askeri Elektrik Elektronik Mühendisliği Akademisi'nin spor salonunda ceset koyacak yer kalmayınca, Albay alternatif çözümler aramaya başladı. Akademinin bodrumuna bir krematoryum yaptırdı; bir kısım cesetleri de yine numaralı tahta haçlar altında kimsesizler mezarlığına gömdürttü. Bir askeri nakliye uçağı kullanarak cesetleri cangıla attırdı, bulundukları zaman ölümleri teröristlerin üstüne atılıyordu; bu yönteme "serbest düşüş" adını takmışlardı. Bazılarını da denize atmaya başladılar ama utanç verecek kadar çok miktarda ceset akıntıyla tatil merkezlerinde kıyıya vurunca bundan vazgeçtiler.

Çok geçmeden gazeteler Ford Falcon'larıyla gelip insanları götüren silahlı adamlardan ya da günün birinde kaybolup bir daha hiç görünmeyen insanlardan bahseden hikâyelerle doldu. Bütün bunlar yüzünden arap saçına dönmüş olan polis kayıtlarına sürekli yeni kayıp vakaları ekleniyor, aileler ellerinde ihzar emirleriyle karakollara başvuruyordu. Polis yetkilileri, "başvurunuza cevap vermemiz mümkün değil, çünkü bu insanların tutuklandığına dair elimizde hiçbir belge yok," diyorlardı. Albay Asado kayıplar hakkında haber yapan bütün gazetecileri ve ortalığı velveleye veren kayıp yakınlarını tutuklayarak bu karmaşaya bir son verdi. Deniz ve Hava Kuvvetleri de oyuna dahil olunca insanlar verilmek istenen mesajı kısa zamanda aldılar. Başkentin üstüne sessiz bir terör bulutu çökmüştü.

Albay Asado dört merkez daha açtı ve emrinde çalışanların sayısını altmışa çıkardı. Kaybolanların eşyalarını satması, General Ramirez'in faturalar konusunda asla sorun çıkar-

madığını keşfetmesi ve özgürlüklerini satın almaya kalkan tutukluları öldürmeden önce teklif ettikleri parayı alması sayesinde epeyce zenginleşmişti.

27

ŞİFA, KEDİLER VE KAHKAHA ÜSTÜNE

La Estancia

Ma chère Maman,

Sana en son yazdığımdan beri o kadar çok şey oldu ki, nereden başlayacağımı, önce hangisini yazacağımı bilemiyorum, *Maman.* Son mektubumun seni çok fazla üzmediğini ümit ediyorum; ne yazık ki, o satırları kaleme alırken tarifi imkânsız acılar içindeydim; ama o günden bu yana çok şey değişti ve kaybettiğim hayat sevincimi şimdi yeniden bulmuş gibiyim, bunun en önemli nedeni de Françoise için bir umut ışığı doğmuş olması.

Son mektubumda Pedro adında bir *brujo*'dan (büyücü gibi bir şey) söz ettiğimi hatırlıyor musun? Yörede yaşayanlardan bazıları ona "*El Legatero*" diyorlar, çünkü timsahları canlı canlı yakalayabiliyor. Kanserinin geçmesi için Françoise'a çiğ mercan yılanı yemesini söylediğini hatırlarsın, ama Françoise bir taneden fazla yemeyi reddetmişti ve hafiflemiş olan ağrıları yeniden nüksetmişti.

Birkaç gün önce adam geri geldi ve yaşadığı köyde bir Kızılderiliyle birlikte özel bir iyileştirme ayini yapacaklarını söyleyerek bizi davet etti. "İkiniz birlikte gelmelisiniz, çünkü *Senora*'nın hastalanmasında senin de payın var," dedi. Çok şaşırmıştım, bunu bir hakaret olarak mı kabul etsem, yoksa gülüp geçsem mi bilemedim. Ama sesimi hiç çıkarmadım, çünkü adam çok ciddi görünüyordu ve insanın aklını başından alan, etkileyici bir gizem vardı. Çok uzun boylu ve ince bir adam, kollarındaki kaslar Yabancılar Lejyonu beden eği-

timi hocalarının kasları gibi; yakaladığı hayvanların postlarından kendi elleriyle diktiği bir giysisi var. Bir keresinde Don Pedro (uçağı olan adam) için azgın bir jaguarı haklamıştı, hem de postuna zarar vermemek için hayvanı tam gözünden vurmuştu. Bir insan eski bir çakmaklı tüfekle nasıl bu kadar iyi ateş edebilir, bir türlü aklım almıyor. Her neyse, saçlarına ak düşmüş, saygıdeğer bir insan, üstelik davetinin daha çok bir emir niteliğinde olduğunu da itiraf etmek zorundayım.

Françoise çok bitkin ve güçsüzdü, o gece neredeyse onu götürmekten vazgeçecektim. Ama kararımı verdim ve toprak yollarda çukurlara girip çıkarak büyük bir zorlukla on beş kilometre ötedeki köye kadar gittik, oraya vardığımızda köyün kuşatma halindeymiş gibi göründüğünü, ancak çevrede herhangi bir kuşatmacı olmadığını gördük. Caddenin ortasına dikenli teller çekilmiş ve barikatlar kurulmuştu, kadınlar ve çocuklar da dahil olmak üzere herkes tepeden tırnağa silahlıydı. Bir kadına neler olup bittiğini sorduğumda, "askerlerin geri dönmesini bekliyoruz," diye cevap verdi. Köydeki herkesin komünist devrimciler olup olmadığını sorduğum zaman kadın sanki çıldırmışım gibi yüzüme baktıktan sonra kahkahalara boğuldu. Ama en azından bana iyileştirme ayinin yapıldığı yeri gösterme inceliğinde bulundu.

Burası kir pas içinde küçük bir *choza*'ydı, yani genellikle Ant Dağları'nda bulunan bir nevi kulübe. İçeri girdiğimizde ilk önce tam ortada yanan ateşten başka hiçbir şey göremedik. Bir ses, "Oturun," dedi, bunun büyücü Pedro'nun sesi olduğunu zar zor ayırt ettim. Edep yerindeki bir bez parçası haricinde çırılçıplaktı; kısmen gölgeler içindeki yüzü ve alevlerin ışığıyla kıpkızıl kesilmiş vücuduyla son derece ürkütücü görünüyordu. "Hiç et, şeker ve tuz yemediniz, değil mi?" diye sordu. "Hayır, yemedik," diye cevap verdim.

Hepimizden hastalıklarımızı söylememizi isteyince yanımda oturan kadın bir fahişe olduğunu (sana böyle bir şey yazdığımı için ne olur beni bağışla) ve mesleğini icra ederken çok fena sırt ağrıları çektiğini anlattı. Adının Dolores olduğunu

söyledi en son. Ondan sonra Misael adındaki adam konuştu, o da Pedro gibi uzun boylu ve kaslıydı, görebildiğim kadarıyla onunla aynı yaşlardaydı. Çok korkunç yanık yaraları olan küçük oğlunun yerine oraya geldiğini söyledi. Bunu biraz tuhaf buldum, ama oradaki herkes başkasının aracılığıyla iyileşmeyi normal bir şeymiş gibi karşıladılar. Ardından adı Aurelio olan Kızılderili konuştu. Moğollara benzeyen bir yüzü, örgülü uzun saçlarıyla çok tuhaf görünüyordu, aynı zamanda çok kısa ve topluydu. Pedro'nun ruhlarla iletişim kurmasına yardım etmek için geldiğini söyledi. Arada sırada "Gwubba" diye seslendiği ve onun dışında hiç kimsenin göremediği biriyle konuşuyordu. Hepten çıldırmadıysa da, biraz aklını oynatmış olduğu kanaatine vardım.

Pedro ve Kızılderili kocaman purolar yaktılar, sonra da ellerindeki sukabaklarını "*ayahuasca*" dedikleri bir şeyle doldurdular. Sanıyorum bu kelime Quechua dilinde, ama anlamını bilmiyorum. Pedro bir şarkı söylemeye Kızılderili bir çıngıraklı yılanın çıngırağını çalmaya başladı, sonra yaptıkları sıvıdan hepimize birer sukabağı dolusu içirdiler. İçtiğimiz çayın tadı öylesine kötüydü ki neredeyse geri püskürtecektim; hem yağlı, hem de acıydı, ayrıca bir kısmı insanın gırtlağında kalıyor gibiydi.

Onlar şarkı söyleyip çıngırak çalarken yaklaşık bir saat kadar orada oturduk, sonra Aurelio aniden, "ruhlar burada," dedi. Aynı anda midem bulanmaya başladı, başımı çevirdiğim zaman Françoise'ın da benimle aynı durumda olduğunu gördüm. Kalbim hızlı hızlı çarpıyor, zihnim karışıyordu. Doğru düzgün oturamıyordum, çünkü neresinin zemin, neresinin çatı ya da duvar olduğunu algılayamıyordum. Öte yandan, gözümün önünde uçuşan parlak renkli çizgiler ve lekeler yüzünden çevremi de göremiyordum. Çoğu mavinin tonlarında olan bu çizgiler ve lekeler geçip giderken mor renkli kocaman tüylü toplar da bir yaklaşıp bir uzaklaşıyordu. Bir an kulübenin duvarları o kadar yakınıma geliyordu ki nefes alamıyordum, bir an sonra duvarlar kilometrelerce uzaklara gidiyor ve kendimi bir karınca kadar küçük ve önemsiz his-

sediyordum. Kan ter içinde kalmıştım ve ciğerlerim çalışmayı reddediyordu.

Birdenbire kendimi evde bugenvilin altında oturmuş Ay'ı seyrederken buldum, bir an sonra Fransa'daydım, bir inciri kopartmaya çalışıyordum, ama bir türlü boyum yetişmiyordu; ardından yine kulübedeydim, ancak çevremdeki hiç kimseyi göremiyordum. Sürünerek onları bulmaya çalıştım, ama zemin çok hareketli olduğundan kendi eksenimde dönüp duruyordum, birden her şey alt üst oldu ve kendimi tavanda sürünürken buldum. Ancak vücudum öylesine ağırlaşmıştı ki hiçbir yerimi oynatamıyordum, "*Au secours*!" diye bağırmaya kalktım, ama ağzımdan sadece boğuk bir inilti çıktı.

Sonunda her şey normale döndü ve onları gördüm, hâlâ şarkı söyleyip çıngırak çalıyorlardı. Tam "Sonunda bitti Yarabbim," diyordum ki çevredeki herkes hayvanlara dönüşmeye başladı. Öküzlere, lamalara, tavşanlara, jaguarlara, *ocelot*'lara, tukanlara, kaymanlara dönüşerek oradan oraya öyle seri hareketlerle gidip gelmeye başladılar ki, bütün paniğim geçti ve hipnotize edilmiş gibi hayranlıkla onları izlemeye başladım. Bir ara saçları beline kadar uzanan genç ve güzel bir kızın Kızılderilinin arkasında durduğunu, elini onun omzuna koymuş olduğunu gördüm.

Bu hayaller sona erdiğinde Pedro, yerde sırtüstü yatmakta olan Françoise'ın yanına geldi. Gömleğinin düğmelerini çözüp göğüslerini ortaya çıkardı; bu öyle tiksindirici bir manzaraydı ki düşünmek bile midemi bulandırıyor şimdi. Pedro karımın göğüslerinden birini ağzına aldı ve bütün gücüyle emdi. Sonra uzaklaştı ve ateşin içine tükürdü. İnan bana *Maman*, tükürüğü bir akrebe dönüşüp korların üzerine düştü, hemen kendini soktu ve kül olup gitti. Ardından diğer göğsüne aynı şeyi yaptı ve ateşe tükürdü, bu kez bir metre uzunluğunda bir yılan düştü közlerin üstüne, o da biraz kıvrandıktan sonra yanıp kül oldu. Daha sonra benim yanıma geldi ve dişleriyle karnımdan kaktüs dikenleri çıkardı.

Kendimden geçmeden önce gördüğüm son şey bu oldu, tekrar kendime geldiğimde Aurelio ve Pedro ayine yeniden

başlamışlardı ve bize bu sefer daha fazla *ayahuasca* içirdiler. İçtiğim o sıvı yüzünden başım dönmeye başladı, aniden kafamın arkasında olup biten her şeyi görebildiğimi fark ettim. Önümde neler olduğunu görmek için kafamı arkaya çevirmem gerekti. Ardından Aurelio benimle öyle derinden ve korkunç bir sesle konuşmaya başladı ki, hissettiğim dehşetten bayılıp kalmışım. Sabaha kadar bir daha uyanamadım, kalktığım zaman ağzımın içi parmesan peyniri doldurulmuş eski bir çizme gibi olmuştu.

Diğerleri de kalkmıştı, Pedro uyandığımı görünce "Bir *copa* ister misin?" diyerek küçük bir kupayla *chacta* verdi, gerçekten çok sert bir içecektir. Midemin delindiğini hissettim, ama içer içmez kendime geldim. "Karımın vücudundaki kanser doğal yollardan mı olmuş, yoksa kötü ruhlar tarafından mı konmuş, anlayabildin mi?" diye sordum Pedro'ya.

Ağırbaşlılıkla cevap verdi: "Biraz oturup düşünürsen her şeyin doğal yollardan olduğunu, ama aynı zamanda kötü ruhlar tarafından yapıldığını sen de anlayacaksın."

Maman! Şimdi senin bu kelimeleri okurken nasıl tekrar tekrar haç çıkardığını hayal edebiliyorum! Ama ayinden sonraki bir hafta içinde meydana gelen harika olayları sana anlatmalıyım; Françoise'ın kanseri hızla yok olmaya başladı, gözlerindeki ışık geri döndü ve aylardır ilk defa onu mutlu görüyorum. Anlattığına göre o da benim gördüklerimi görmüş ancak ben bayıldıktan sonra bir de melek görmüş, çift cinsiyetli bir melek! Elinde bir mızrak ve bir terazi varmış, onu dudaklarından öptüğünde tüm vücudundan bir elektrik akımı geçmiş. Onun baş melek Rafael olduğundan emin ama nedenini bilmiyor. Ayinden önce onun birkaç hafta içinde öleceğine inanmıştım, bu yüzden yüreğim kurşun gibi ağırdı, oysa şimdi bir çalıkuşu kadar şen ve özgür!

Tüm bunlar yeterince tuhaf değilmiş gibi, ayinin hemen sonrasında yörede dünyanın en olağan dışı salgını başladı, gerçi bu salgının pek yıkıcı olmadığını eklemeliyim. Kâğıdın üstünde pençe şeklinde mürekkep izleri olduğunu ve el yazımın anormal derecede kötü olduğunu fark etmiş olmalısın

(fark etmemek mümkün mü?). Bunun nedeni ben yazarken kocaman siyah bir kedinin kâğıdın üstüne oturmaya çalışması, bir yandan da patisiyle kalemime vurup duruyor. "Bunun neresi tuhaf? Oğlum kedilere bayılır," dediğini duyar gibiyim. Tuhaf olan bir anda yörenin akla hayale gelmeyecek kadar çok kediyle dolmuş olması. Nereden çıktığı belli olmayan bu hayvanların sayısını sana sözcüklerle anlatmama imkân yok *Maman*. Pencere pervazlarında, kapı eşiklerinde oturuyorlar. Çatıları ve ağaç dallarını doldurdular, cipimin içindeler, evimdeler, ahırımdalar, bahçemdeler. Artık geceleri alıştığım gibi dışarıda oturup dinlenemiyorum, çünkü üç dört kedi birden kucağıma atlıyor, omuzlarıma çıkıyorlar, Françoise'ın taraçadaki hamağının üstünde oturuyorlar. Ellerimi yıkamak için önce onları lavabodan çıkarmam gerekiyor, duş almadan önce bir sürü kediyi küvetten almak zorunda kalıyorum. Sabah olduğunda ikimiz de yatağımızı dolduran kediler yüzünden boğulmak üzereyken, kan ter içinde uyanıyoruz, bazen küçük pembe dilleriyle yüzümü yalayarak, kulağımın dibinde mırlayarak uyandırıyorlar beni. Ne kadar gıdıklandığımı anlatamam!

İşin kötüsü evin bütün pencerelerini ve kapılarını kapatmama rağmen, bir şekilde ortaya çıkıp ayağıma dolanıyorlar; duvarların içinden geçebildiklerine inanasım geliyor bazen.

Çok gülünç bir durum daha var, her an her yerde bulunmalarına rağmen, bugüne kadar beni hiç kızdırmadılar. Buralarda görülen türden derisi kemiğine yapışmış, pireli, mutfakları talan eden kedilere hiç benzemiyorlar; hepsi parlak tüylü ve kocaman, çok sevimli yüzleri ve cana yakın tavırları var. Ne yiyecek çalıyorlar; ne bahçeye çukurlar açıyor, ne de halıların üstüne fare leşleri bırakıyorlar. Zamanlarının büyük bir kısmını popolarının üstüne oturarak, sanki bir şeyler olmasını bekleyerek geçiriyorlar, insan bu kadar sabırlı olmalarına şaşıyor doğrusu. Öyle tatlılar ki... Eğer boyunlarını gıdıklarsan hiç durmadan mırlıyorlar. Hiçbir şeyden korkmuyorlar ve hepsinin keyfi yerinde, geceleri cırcır böceklerinin çıkardığı sesin yerini artık tamamen onların mırıltısı aldı, hep

bir ağızdan mırladıkları için sesleri boğuk bir kükreme gibi geliyor insanın kulağına, uzaktan gelen dalgaların sesi gibi. Cırcır böceklerinin sesinden çok daha huzur verici olduğu için beni hiç rahatsız etmiyor. Françoise ilk başlarda nezle olmaktan korkuyordu, bilirsin kedilere alerjisi vardır, ama Tanrıya şükür şimdiye kadar böyle bir şey olmadı, yalnız bir keresinde karanlıkta banyoya giderken bir kediye takılıp düştü. Çok şükür, her ikisinin de canı yanmadı.

Kedilerin işgal ettiği tek yer bizim *estancia* değil, bütün bölgeye yayılmış durumdalar. Yaklaşık yirmi kilometre çapında bir alanı kapladılar, görünüşe göre köpekler de onların korkusundan pek ortalığa çıkmıyorlar. Küçük siyah olanlar, sürekli gülümsüyormuş gibi duran kar beyazı kediler, zencefil rengi olanlar, bir gözü mavi bir gözü yeşil olan beyaz renkliler, duman mavisi ve tüy yumağı gibi olanlar, kısa tüylü sarmanlar, daha neler neler; ama en güzelleri kapkara ve iri olanlar. Kurutma kâğıdının üstünde oturup beni yazmaktan alıkoymaya çalışan pek sevimli doğrusu.

Ama bir takım acayip şeyler de olmuyor değil. Chiriguana köprüsü geçenlerde havaya uçtu ve dört askerin ölümüne yol açtı. Patlamanın çıkardığı toz bulutu buraya kadar geldi ve her şey bembeyaz oldu. Ordu bir ay kadar kamp kurduktan sonra çekip gitti, ardından köylüler arasında bir kahkaha salgını başladı. Buna bir türlü anlam veremiyorum, akıllarını mı kaçırdılar bilemiyorum ama yerlilerin büyük bir çoğunluğunun kahkahadan katılması için sadece yüzüme bakması yetiyor. Çamaşırcı kadın bir ağız dolusu *chicha* birası püskürttü üzerime, tek nedeni sürekli kıkırdamasının beni rahatsız ettiğini söylemek için birasını yudumladığı sırada yanına gitmiş olmam. Özür dileyeceği yerde histeriye tutulmuş gibi sarsıla sarsıla gülmeye devam etti, sonunda ben de dayanamayıp onunla birlikte gülmeye başladım. Bizi böylesine güldüren şeyin ne olduğunu merak eden Françoise da bir süre sonra yanımıza geldi ve üçümüz birden katıla katıla gülmeye başladık, gözlerimizden yaşlar geldi, kasılan midelerimizi tuta tuta kahkahalar atıyorduk. Kapıya kadar sürünüp ora-

da yağmur suyuyla dolu fıçıya başımı sokarak ancak kendimi durdurabildim. O kadar gülmüştük ki sonrasında epey boğazım ağrıdı, Françoise'ın hali de benden farklı değildi ama o anı hatırlayınca her seferinde gülmekten kendimizi alamıyoruz.

Buradaki herkes aşırı neşeden felç olmuş durumda, neredeyse hiç kimse iş yapamıyor. Bu durumun birilerinin ölümüne yol açacağından korkuyorum. Kedi istilası ya da kahkaha salgını gibi olağanüstü durumlar burada hiç kimseye tuhaf görünmüyor. Anlattıklarına göre ben buraya gelmeden önce çeşitli bölgelerde yaprak dökülmesi salgını, uykusuzluk salgını, görünmez dolu yağmuru, unutkanlık salgını olmuş, hatta bir keresinde yıllar boyunca süren bir sağanak yağmur yüzünden her şey çamur içinde kalmış, ekinler mahvolmuş.

Sana en son mektup yazdığımdan bu yana Halkın Kurtuluşu Ordusu beni tamamen unutmuş görünüyor, bu yüzden çocukları geri getirmeye karar verdim. Duyduğuma göre Dona Constanza Evans geçenlerde kocasının yarım milyon dolar fidye parasını ödemesi sonucunda serbest kalmış, ancak hiç vakit kaybetmeden pılını pırtısını toplayıp Costa Rica'ya kaçmış. Doğrusu çok kibirli ve boş bir kadındı, bu yüzden kocasının yarım milyon dolara mal olsa da ondan kurtulduğu için şanslı olduğunu düşünüyorum.

Acaba bana yeni bir Land-Rover motoru gönderme imkânın olur mu? Benimki neredeyse otuz yıllık ve o kadar çok tamir gördü ki, artık yedek parçalarını bulmak mümkün olmuyor. Döviz kurları bugünlerde çok düştü, bu yüzden bana Fransa'dan bir tane motor göndermenin çok daha ucuza mal olacağını düşünüyorum, *Credit Lyonnaise*'deki hesabımda kalan parayla sana karşılığını öderim.

Bu mektubu öncekinden daha neşeli bulacağını umuyorum, *Maman*. İnsanın bir an kendini en derin cehennem çukurundaymış gibi hissederken başka bir an doruklarda bulması (ya da tam tersi) ne tuhaf şey, değil mi?

Son olarak hayatın ne kadar güzel olduğuna dair sana bir şey anlatayım, *Maman*. Dışarıda sapsarı gözleri olan minik

bir siyah beyaz kedi çamaşır ipinin üstünde yürümeye çalışıyor –tam üç kere çok komik bir şekilde düştü– ve Françoise'la aşçımız Farides mutfakta kahkahayla gülüyorlar.

Seni binlerce kez öpüyorum.

Seni seven oğlun,

Antoine.

28

CHIRIGUANA MEYDAN SAVAŞI

İki yıllık ateşli bir nişanlılık evresini de içine alan, uzatmalı, ihtiyatlı ve incelikli bir ilişkinin ardından, Medellin'de doğma, kendini köylülerin eğitimine adamış Profesör Luis, Chiriguana'da doğma, geçenlerde Pedro'yla Aurelio'nun iyileştirdiği Fransız çiftin aşçısı olan Farides'le evleniyordu. Profesör Luis'in zaman zaman oturup Camilo Torres ve Oscar Romero'nun fikirlerini tartıştığı gezgin rahip, Chiriguana'daki kerpiçten küçük kilisede nikâhlarını kıyacaktı.

Josef rahibi yeniden gördüğüne çok sevinmişti çünkü daha önce rahibe parasını ödediği güzel cenaze töreninin yanında, ruhunun huzur içinde uyuması ve Araf'tan çabucak geçmesi için yapılması gereken üç ayin istiyordu ve parasını da hazırlamıştı. Josef, sağ salim Cennet'e ulaştıktan sonra, bitip tükenmek bilmeyen bir kudretle, sonsuz sayıda huriyle yatacağına inanıyordu. Ölümü ve yeniden dirilişi için bu kadar şevkle para harcamasının arkasında yatan asıl neden buydu. Rahip ona Cennette cinsellik diye bir şey olmadığını söylediğinde, Josef bunun büyük bir çelişki olduğunu öne sürmüş, "Tanrı bile böyle tatsız bir yere inanıyor olamaz," demişti. Rahip içini çekmiş ve onu ilkel köylü mantığıyla baş başa bırakmayı tercih etmişti.

Cura, yani Don Ramon kırk beş yaşındaydı. İlahiyat fakültesinden yirmi üç yaşında mezun olduğundan bu yana aynı mıntıkaya hizmet veriyordu; ağır ağır sürdüğü katırının üstünde hep aynı yolu izleyerek her köyü sırayla ziyaret ederdi. Dağlardaki *tambo*'lardan savanada olmadığından, başını sokacak bir yer bulamadığı, yıldızların altında *gara*'sına

(hayvan postundan yapılma at battaniyesi) sarınarak aç susuz, pislik içinde uyuduğu çok olurdu. Siyah giysisi beyaz toza batmış olarak köylere gelir, evlilikleri kutsar, çocukları vaftiz eder, son ziyaretinden beri ölenlerin cenaze törenlerini ve ayinlerini yapardı. Yerlilerin konukseverliklerini memnuniyetle kabul eder, onlara fazla rahatsızlık vermemek için hayvanlarla birlikte uyumaktan daha fazla bir şey istemezdi. Ufak tefek, saçı sakalı ağarmış, hafif toplu bir adamdı. Ömrü boyunca zulüm görmüş, yorgun ve bıkkın bir insan edası taşırdı. Haç çıkardığını gördüğünüzde, yaptığı şeyin anlamını gerçekten bildiğini hissederdiniz çünkü kendi hayatı da acı çekmekle ve fedakârlıkla geçmişti. Artık gözleri pek iyi görmediğinden ayinleri yapmak için belleğine, her zamanki yolunu izlemek için de katırının içgüdülerine güveniyordu.

Don Ramon helal süt emmiş bir *cura*'ydı, oysa pek çok meslektaşı cemaatin kiliseye Kutsal Bakire ve ölmüşlerin ruhu için hediyeler bırakmasını kabul eder, sonra da vicdanları bile sızlamadan bunları kendileri için kullanırlardı. *Cura*'ların günahlarını affetmeleri karşılığında güzel kadınlardan faydalanmaları, sayısız babası olan piç sayısına katkıda bulunmaları (ne tuhaftır ki, bu çocuklara "*anti-Cristos*" [Deccal] denirdi), ölmek üzere olanlarla pazarlık yapmaları ve Cennet'e giden yolu düzleştirmek karşılığında mallarını kiliseye bağışlamalarını sağlamaları, artık herkes tarafından kanıksanmıştı. Bu sayede rahiplerin büyük bir çoğunluğu varlıklı toprak sahipleri haline gelmişti. Büyük şehirlerdeki kilise hiyerarşisinin üçte ikisi askeri hükümete, gösterişli ayin kıyafetlerine, radikal unsurların yok edilmesine sempatiyle bakan plutokratlardan ve oligarşi üyelerinden oluşuyordu; bu kilise babaları, Don Ramon gibi rahipleri kesinlikle sevmez ve onlara güvenmezlerdi, çünkü Don Ramon gibi rahiplere göre insanın komşusunu sevmesi, onun çıkarlarını korumayı gerektiriyordu. Don Ramon bir keresinde "siyasi" davrandığı gerekçesiyle kiliseden atılmakla tehdit edilmişti ve o günden beri mesleğini icra ederken hüzünlenirdi.

Chiriguana'daki küçük kerpiç kilisenin çinkodan bir da-

mı, pembeye boyanmış, çatlaklarla dolu yamrı yumru duvarları vardı; yerdeki düzleştirilmiş toprak dışında üzerine oturulabilecek hiçbir şey bulunmazdı içinde. Yörede yaşayan dindar kimseler içeriyi gelin telleri, kirli aynalar, ev yapımı cicili bicili Meryem Ana ikonalarıyla süslemişlerdi. Sunak görevi gören tahta kutunun üstünde soytarı gibi duran bir Corpus Christi asılıydı, sapsarı yüzü ölümün ıstırabıyla buruşmuş, fena halde çarpılmış ve orası burası dökülmüş bedeni soluk sarı bir renge bürünmüştü. Kafasına limon dallarından yapılma bir dikenli taç takılmış, gerçekçi bir görüntü vermek için orasına burasına koyu kırmızı kan renginde lekeler kondurulmuştu. Onun tam karşısındaki kapının üstünde benzer bir Çarmıha Gerilen İsa vardı, rahip kiliseye her geldiğinde onun sıradan işçiliğinden sıkıntı duyar, onun yerine haçların üstünde Aşai Rabbani kıyafetleri içinde haleli Mesihleri, kendi zihnindeki Kurtarıcı imgesi olan Kral Mesih'i görmeyi dilerdi. *Cura*, cemaatinin esnek dindarlık anlayışına hoşgörü göstermeyi ve onları anlamayı öğrenmişti, hatta hiç yerinmeden ikinci vaftiz ayinine bile katılıyordu. *Yacucheo* denen bu ayinde *brujo*'lar puro dumanından bulutlar ve putperestçe ilahiler yardımıyla kötü ruhları kovuyorlardı. İlk saç kesme ayini olan *Lanta Tipina*'ya da katılıyor, ama *La İspa*'ya katılmıyordu, çünkü bebeğin idrarını içmekten pek hoşlanmamıştı.

Farides kara gözlü, kara saçlı bir kızdı ve daima gülümserdi. Dış görünüşü tıpkı Haitili dilberlere benzerdi ve Gauguin'in tabloları için biçilmiş kaftan olduğu söylenebilirdi. Günün birinde şişmanlayacağının sinyallerini verse de, yumuşak bir teni ve yuvarlak hatları vardı; daima sol kulağına beyaz bir çiçek takarak dolaşması sayesinde etkisini daha arttıran bir çocuksuluk vardı üstünde. Düğün için yörede bulabildiği en parlak ve en renkli giysileri ödünç almıştı, Felicidad'ın kırmızı jartiyeri ve altın pullu bluzu dahil. Siesta saati yaklaşıp güneş ışınlarını acımasızca yeryüzüne göndermeye başladığında, makyajının altından buram buram terlerken kendisini pişmiş tavuk gibi hissedince, o kadar cafcaflı bir şekilde süslendiğine bin pişman oldu.

Profesör Luis sahip olduğu tek takım elbiseyi giymişti; saygın ailesiyle birlikte yaşadığı Medellin'deki gençlik günlerinden kalmıştı bu elbise. O zamandan beri birkaç santim uzamıştı ve şimdi elbise hem çok dar, hem de kol ve bacaklardan kısa geliyordu. Elbisenin kollarının kısa olduğunu gizlemek için kartondan yapılmış çok şık kolluklar, paçalarının kısalığını gizlemek içinse pırıl pırıl cilalanmış, ihtişamlı gümüş mahmuzları olan bir kovboy çizmesi giymiş, bu sayede en az Pancho Villa kadar atılgan ve kabadayı görünmeyi başarmıştı. Boynuna siyah renkli Avrupai bir kravat takmış, başına da bir zamanlar Cochabamba'da bir Kızılderili'den satın aldığı kapkara *guarapon sombrero*'sunu geçirmişti.

Genç çift yörede çok seviliyordu; tazelikleri, güzellikleri ve birbirlerine bağlılıkları, bütün bir gün boyunca yalnız bir kez konuşan Hectoro'yu bile derinden etkilemişti. Olağanüstü kibirliliği nedeniyle günde yalnızca bir kez konuşur, sadece bir cümle kurmakla övünmesine rağmen o gün boğazına kadar yükselen hıçkıra hıçkıra ağlama isteğinin beklenmedik bir anda serbest kalıvermesinden korktuğu için şöyle dedi: "*Campas* Kızılderilileri düğünün yapıldığı meydanda gerdeğe girerler. Neden biz de aynı geleneğe uymuyoruz?"

Don Emmanuel'in, yularlarıyla kuyrukları çiçekler ve tüllerle süslenmiş en güzel atlarından ikisinin üzerinde gelin ve damat köyden çıktı. Atlarını yan yana sürerken her yol ayrımında yüreklendirici tezahüratlarla öpüşmek zorunda bırakılıyorlardı. Çifti, atlarının, eşeklerinin ve katırlarının üstünde bütün köy ahalisi takip ediyordu, Don Emmanuel'in boz aygırının ortalığı birbirine katması yüzünden ilerleyebildikleri kadarıyla tabii. Dişi hayvanların üstüne çıkmaya çalışan, kendisini geçmeye kalkanların popolarını ısırmak için çabalayan aygırı Misael zorlukla zaptediyordu. Onları bu mutlu günlerinde yalnız bırakmayan kedilerin bir kısmı hayvanların ayakları arasında dolaşıyor, bir kısmı da yol kenarından kuyruklarını sallayıp mırlıyarak kafileye eşlik ediyordu.

Köylülerin arkasından traktörünün üstünde Don Emmanuel geliyordu, kocaman göbeği gömleğinin düğmeleri ara-

sından taşmış, kızıl sakalı güneşte parlıyordu. Her zamanki gibi kafiledeki kadınlara edepsizce şakalarla sataşıyor, aynı türden cevaplar alıyordu. Traktörün arkasına en büyük römorkunu takmış, içine köyün çocukları ve kedilerini doldurmuştu; kedilerden ikisi de traktörün çamurluğuna tırmanmış, sarsıntılara aldırmadan güvenle oturuyorlardı.

Chiriguana'ya ilerleyen kafile neşeli bir toz bulutu kaldırıyor, bu toz yalnızca hepsini gündüz gezen hayaletlere çevirmekle kalmayıp susuzluklarını hayli artırıyordu. Onlar da yanlarında getirdikleri *chicha*, *chacta*, *pisco*, *aguardiente*, *ron cana*, *guarapo*, *Aguila* birası ve galonlarla meyve suyunu şevkle tüketiyorlardı; nedense yiyip içmeyi pek sevmeyen kediler, sırayla Mula'nın sularına atlayarak serinliyorlardı. Bu yürüyüşün ardından resmi nikâh meydanda kıyılacaktı, çünkü henüz bir belediye binası inşa edilmemişti.

Belediye Başkanı yerel polis kuvvetlerini de yönetmekte olduğundan, herkesin canını sıkan bürokrasi nispeten azalıyor, rüşvet verilmesi gereken kişi sayısı ikiden bire düşüyordu; bu yüzden ahali onun aynı zamanda yargıçlık ve *gobernador*'luk görevini de alması için uğraşıyorlardı. O gün bir değişiklik yaparak üniformasını giymiş, milli renklerdeki resmi kuşağını göğsüne verevine takmıştı. Kuşağın kırmızısı vatan için kendini feda eden şehitlerin kanını, sarısı kumu ve güneşi, mavisi denizi ve göğü, yeşili cangılı temsil ediyordu. Saçını güzelce taramış, tıraş olmuş ve bir kereliğine olsun keçisinden ayrılmıştı. Göğsünü şişirip karnını içeri çektiğinde, oradaki herkes onun belediye başkanları ve polis şefleri olduğu için gurur duyuyordu, hem de gözlerinin şaşılığına, burnunun üstünde kocaman bir çıban olmasına ve Valledupar'da yaşayan on iki yaşındaki yeğenini yüz yirmi iki kelimeye toptancı Pedro'ya sattığının ayyuka çıkmasına rağmen.

Belediye Başkanı, nikâh töreninde resmi olarak söylemesi gereken sözcükleri bulamadığı için kendi kafasından kısa ve duruma uygun bir şeyler uydurmuştu. Yüksek sesle şöyle dedi: "Cumhuriyet'in kanunlarına ve yasalarına uygun olarak evlenmiş olduğunuzu ilan eder ve onaylarım. Yaşasın Cumhu-

riyet!" Polis şefi kalabalığın bağrışlarını ve "*viva*"larını havaya bir el ateş ederek kesti; silah sesini duyan kediler panik içinde kaçacak yer aradılar. Silahını tekrar kılıfına yerleştirerek devam etti: "Daha bitirmedim. Belediye Başkanınız olarak bir konuşma yapmam gerekiyor ve bundan vazgeçmeye hiç niyetim yok."

İlham gelmesini bekler gibi bir süre göğe baktıktan sonra boğazını temizleyerek söylevine başladı.

"İyi bir kadın, iyi bir keçiye benzer. Güzeldir, narindir, bağışlayıcıdır, bereketli ve doğurgandır. İyi yarenlik eder ve insanı yalnızlıktan kurtarır. Farides güzel, narin, bağışlayıcı ve şimdiden Profesör Luis'i yalnızlıktan kurtarmış durumda. Doğurgan olup olmadığını anlamak için zamana ve emeğe ihtiyaç var." Şeytanca bir göz kırptı ve kalabalıktan edepsizce kahkahalar yükseldi. Polis şefi elini kaldırıp kalabalığı tekrar susturdu. "Ve iyi bir erkek," diye devam etti, "iyi bir tekeye benzer. Yakışıklıdır, soyludur, koruyucudur ve bereketlidir. İyi yarenlik eder ve insanı yalnızlıktan kurtarır. Profesör Luis'de bunların hepsi var, ama onun ne kadar çalışkan olduğunu da zaman gösterecek! İkinizin de bereketli olup olmadığınızı anlayabilmeniz için size bol bol kuvvet diliyorum!" Ahali bir kez daha alkışladı ve polis şefi yine elini kaldırdı.

"İyi bir çift, hoş bir seda gibidir. Hoş bir seda dişi gibi incelikli ve şefkatli, erkek gibi güçlü ve etkileyici olmalıdır. Doğru ritim ve hava böyle elde edilir. Profesör Luis'de sapına kadar erkeklik, Farides'te muhteşem bir incelik var. Yüce Tanrıdan onlara daima hoş bir seda ihsan etmesini dilerim!"

Belediye Başkanı'nın Valledupar'dan getirttiği küçük müzik grubu mesajı aldı ve Vilcanota'dan duygusal bir hava çalmaya başladı, ondan sonra akşama kadar süren bir *retreta* başladı. Müzik grubunda, hayranlık uyandırıcı tiramolalar yapan bir tiple çalgıcısı, pastan tanınmayacak hale gelmiş eski bir suzafon çalan şişman bir adam, çeşitli çap ve ebatlarda davular çalan davulcular, Meksikalı bir borazancı, *quena* ve pan flüt çalan ufak tefek bir Kızılderili vardı. Meydanın ortasında çalmaya başladılar, bir süre tek sıra halinde kedilerin ve katılımcıla-

rın arasında dolaşarak çaldılar, nihayet aralarda içtikleri içkilerin etkisi ve kedilerin üstüne basmamaya çalışarak yürürken çalmanın zorluğu nedeniyle dolaşma faslını sona erdirdiler.

Dini tören için hepsini birden kilisenin içine sokmanın imkânı yoktu; Don Ramon ve genç çift bile büyük bir zorlukla insanları yana iterek ön tarafa geçtiler. Don Ramon kedileri sunağın üstünden ve haçın üstündeki tüneklerinden indirdikten sonra dua kitabını açma ihtiyacı bile duymadan mağrur bir edayla töreni gerçekleştirdi. Hayatını ve emeğini başkalarına adadığı için Don Luis'in hakikaten İsa'nın oğlu olduğundan ve hayatını hizmet etmekle geçirdiği için Farides'in hakikaten Meryam Ana'nın kızı olduğundan bahsettiği kısa bir konuşma yaptı. Cemaate genç çifte hak ettikleri yakınlığı göstermelerini, daima onları memnun etmeye çalışmalarını tembihledi. Son olarak yeni evlileri takdis etti ve ardından Aurelio ayağa kalkıp ön tarafa geçti. "Ben de yeni evlileri takdis edeceğim," dedi ve müsaadesini almak için Don Ramon'a baktı. Don Ramon başını sallayınca Aurelio elini Farides'in omzuna koydu. Farides ona gülümserken Aurelio önce Aymara, sonra da Quechua dilinde şöyle dedi: "Bu bakireyi Ay'a sunuyorum." Arkasından Luis'in omzuna elini koydu. Önce Aymara, sonra Quechua dilinde şöyle dedi: "Bu bakiri Güneş'e sunuyorum." Bir adım geri çekilerek genç çiftin ellerini birleştirdi ve başlarının üstünde Güneş'i, Ay'ı, Balık'ı ve Yılan'ı temsil eden işaretler yaptı. Aurelio bu işlemden sonra çiftin artık gerçekten evlenmiş olmasının verdiği rahatlıkla onlara baktı. "Teşekkür ederim," dedi, tıpkı diğerleri gibi bütün bunlardan hiçbir şey anlamamış olan Luis. Aurelio başını sallayarak geri döndü ve yerini kapmış olan kocaman siyah bir kediyi kaldırıp kendisi oturdu. Polis şefi arkalardan bir yerden bağırdı: "Karnaval başlamıştır! Erkekler kendilerine dikkat etseler iyi olur; kızlar çok iyi silahlanmışlar ve hiçbirine güvenmemek gerekir!"

Herkes heyecan içinde cıvıldaşarak kiliseden çıkıp meydana yollandı. Orada Farides'i *regiadora* seçtiler. Hemen omuzlara alındı, gülerek elini kolunu sallıyor, bacaklarına uzanan

ellere birer şaplak atarak yapmacık bir öfkeyle haykırıyordu. Dar sokak boyunca ilerlemelerini emretti ve yolun ortasına geldiklerinde ellerini başının üstüne kaldırıp birleştirdi.

Bu işaret üzerine, kimse fark etmeden sıvışmış olan kızlar birdenbire pencerelerden, balkonlardan ve çatılardan saldırıya geçerek aşağıdaki erkeklerin ve kedilerin üstüne un torbaları, yumurtalar ve su balonları yağdırmaya başladılar, hem erkekler, hem de kediler balkon altlarına kaçışarak saklanmaya çalıştılar. Yağmur dindiği zaman Misael başını balkonun altından çıkarıp yukarı baktı. Hemen o anda ipe bağlanmış bir torba un kafasına iniverdi, Felicidad torbanın ipini geri çekerken zevkle kıkırdadı. "Ay! Ay!" diye bağrıştı kızlar surların ardından. Biraz sonra Misael başını bir daha çıkardı ve bu sefer tam suratının ortasında su dolu bir balon patladı. Dans ederek sokağın ortasına geldi ve öyle bir saldırı altında kaldı ki kireçten yontulmuş şekilsiz bir heykele dönüştü. Kollarını kaldırarak bağırdı: "*Es yo solo que tiene cojones*?" Erkekliğine meydan okunan adamlar cesurca sokağın ortasına geçip savaşa katılarak ona cevap verdiler.

Erkekler yumurta, *arepa*, *guava*, mango, *papaya*, *cancha* atıyorlar, kadınlar un torbaları, su dolu balonlar ve yumurtalarla cevap veriyorlardı. Kahkahalar ve çığlıklar atan, kan ter içinde kalmış, her yanı una batmış karşı cinsten askerlerin savaşı bütün köyü kapladı ve ortalık birbirini itip kakan bembeyaz kesilmiş insanlar ve oradan oraya koşuşan kedilerden oluşan karmaşa yumağına dönüştü. Yarım saat süren hararetli çatışmaların ardından Felicidad Polis Şefi'nden ödünç aldığı düdüğü çaldı ve herkes bir anda olduğu yerde durup yukarı baktı. Felicidad'ın balkonunun altında tüm bu curcuna boyunca gururunu ve üniformasını korumuş olan Polis Şefi ortaya çıkıp bağırdı: "Savaş bitmiştir, kızlar galip geldi!" Neşe saçan sevimli kızlar balkonlardan, pencerelerden, çatılardan ellerini çırparak zaferlerini kutlarken, erkekler "*Abajo las Muchachas*!" diye homurdanıyorlardı. Felicidad Polis Şefi seslendi: "*Senor Jefe*! Ateşkes koşullarını konuşmak istiyoruz!" Polis Şefi'ni ona cevap vermek için başını kaldırdı, ancak bir kova su ba-

şından aşağı dökülüverdi. Öfkeyle bağırıp çağırmaya başlayınca peşinden bir torba da un geldi, sonra da su dolu bir balon. "Karnaval sırasında bir kadına asla güvenme!" diye bağırdı Felicidad, erkekler yeni bir saldırıya hazırlıksız yakalandılar.

Bazı koç yiğitler kapıları omuzlayıp yakın temas sağlayıncaya kadar savaş tüm hızıyla devam etti. Eşyalar havada uçuştu, insanlar kedilerin üstüne düştü, çığlıklar içinde çırpınan kızlar giysileriyle birlikte nehre atılmak üzere dışarı çıkarılırken odaların altı üstüne geldi. Sırılsıklam bakirelerin kıyıya çıkmasına yardım etmek için centilmence elini uzatan pek çok erkek haince suyun içine çekildi; akşam olduğunda derin arkadaşlıklar, içkinin ve dansın yardımıyla daha da derinleşti. Yakında başka düğünler ve başka karnavallar olacak, onların peşinden yeni evlilikler ve yeni karnavallar gelecekti; böylece bölgedeki nüfus hem sayı, hem de neşe bakımından artıp duracaktı.

Ertesi sabah Farides sol kulağının üstüne çapkınca kızıl bir çiçek takmış, yüzünde kibirli ve bilgiç bir ifadeyle sokakta geçit yapıyordu. Karnaval üç gün sürdü, bütün köyün mırlamalar ve horultularla inlediği sieasta saatleri dışında yorulmak bilmeden dans edip eğlendiler. Halen mağrur ve sakin görünen kediler, tüylerinin arasında yol yol donup kalmış hamur parçalarıyla ortalıkta dolaşarak Chiriguana Meydan Savaşı'nda kullanılan cephaneleri yiyorlardı. Diğer herkes gibi onlar da karnavaldan sonra uzun zaman temizlenmekle uğraşacaktı.

Fahişe Dolores, Farides'e içi beyaz kremle dolu küçük bir teneke kutu verdi. "Luis yoldan çıkar ya da iş tutamaz olursa," diye fısıldadı, "bunu *chucha*'na süreceksin, o zaman kızışmış koçlar gibi koşar sana. Iquitos'a gittiğimde bir *canoeira*'dan almıştım, *bufeo* hayalarından yapılmış." Dolores göz kırpıp purosundan bir nefes çekti; "Çok etkili bir kremdir. Dikkatli kullan, ha!"

Kıpkırmızı kesilen Farides gülümseyerek cevap verdi: "Sağ ol Dolores. Gözüm gibi saklayacağım, inşallah hiç kullanmam gerekmez."

29

ALBAY ASADO BİR HATA YAPIYOR

Norveçli Olaf Olsen çok önemli bir sanayiciydi ve hem ticari, hem de askeri arazi taşıtları üreten bir ABD şirketinin ülkedeki temsilcisiydi. Kaybolan insanlarla ilgili hikâyeler o güne dek hiç ilgisini çekmemişti, çünkü sapına kadar muhafazakârdı, onlardan hiçbirini tanımıyordu ve tıpkı diğerleri gibi o da, kaybolanların bunu hak ettiklerini düşünüyordu.

Bay Olsen'in Regina adında, sapsarı saçları olan çok güzel bir kızı vardı, o sırada liseyle üniversite arasındaki bir yıllık boşluğunu evde babasıyla birlikte geçiriyordu. Bay Olsen, Regina'nın iş hayatına ilk adımını atma zamanının geldiğini düşünüyor, bu yüzden ona çok az cep harçlığı veriyordu, kızının bir bebek bakıcısı olarak çalışmaya başladığını duyunca çok sevindi. Regina bebek bakıcılığı yaptığı kadınlardan biriyle çok sıkı arkadaş olmuştu; o kadın da sarışındı, yirmi altı yaşlarındaydı ve adı Esmeralda'ydı.

Esmeralda evli değildi, gençken bir nevi şehir gerillası olmuş, karakola taş atmak ve seçkin golf kulüplerinin binalarını ateşe vermek gibi işlere karışmıştı. Elbette yaşı ilerleyince böyle şeylerle ilgisini kesmişti ve şimdi bir bankada veznedar olarak çalışıyordu ama hâlâ eski radikal günlerinden kalma arkadaşları vardı. Albay Asado'nun listesindeydi ama adresi bir türlü bulunamamıştı. Albay Asado Esmeralda'nın arkadaşlarından birini tutukladı ve nedense ona işkence edip ırzına geçmedi; beklenmedik bir âlicenaplık göstererek Esmeralda'nın adresini vermesi karşılığında canını ve namusunu bağışladı. Esmeralda'nın arkadaşı El Electrista'nın yol açtığı çığlıkları duyduğunda seve seve razı oldu Esmeralda'nın adresini Asado'ya vermeye.

Rüzgâr gibi evine gidip arkadaşına telefon etti ama telefona çıkan olmadı, sabah ilk iş yeniden aramaya karar verdi.

Regina sabah erkenden bebek bakıcılığı yapmak için Esmeralda'nın evine gitti, ancak Esmeralda'nın geceyi bebeğiyle birlikte erkek arkadaşının evinde geçirdiğinden haberi yoktu.

Bahçe kapısını açıp eve doğru yürümeye başladı. Başını kaldırdığı zaman, evin taraçasındaki gölgelerin arasından sıyrılan dört adamın üzerine geldiğini gördü. Regina kaçırma, ırza geçme, işkence ve cinayet hikâyelerinin hepsini duymuştu ve seçkin babasının aksine bu hikâyelere inanmıştı. Kimliğinin sorulmasını beklemek yerine bir sıçrayışta bahçe kapısını geçti ve koşarak kaçmaya başladı. Albay Asado hemen arkasından seğirtti, bir dizinin üstüne çöküp nişan aldı ve ateş etti. Regina kaldırımın üstüne yıkıldı, Devlet Telekomünikasyon İşletmesi'ne ait Ford Falcon'un geniş bagajına tıkılarak sorgulanmak üzere götürüldü.

El Electricista'nın kocaman bir demir ızgarası vardı, çok iyi topraklanmıştı. Sorgulamak için kullanılmadığı zamanlarda üzerine bir tabla koyup yemeklerini yerlerdi. El Electricista demir ızgarasını çok seviyordu, ona "Susana" adını takmıştı. Aslında işkencecilerin hepsi de aletlerine bağlanmanın yanı sıra işlerine de çok bağlanmışlar, herkese örnek olması gereken bir gayret ve verimlilikle çalışıyorlardı.

Bir şeyler kaçırma korkusuyla evlerine çok nadir gidiyorlardı. Mesailerini geç bitiriyor, erken başlıyorlardı, kimi zaman yirmi dört saat boyunca uyumadan göz yaşartıcı bir fedakârlıkla çalıştıkları oluyordu. Yemeklerini okulun yemekhanesinde yıldırım hızıyla yiyorlar, yatakhanede uyuyorlardı. Çığlıklar ve yakarışlar, bunları bastırmak için yirmi dört saat boyunca sürekli çaldıkları yüksek sesli müzik, yatakhanelere kadar gelmiyordu. Hepsi de sapkın, müptela, tiryaki olmuşlardı.

Regina'ya karşı yurttaşlık görevini yapma fırsatını ilk bulan El Electricista oldu. Kızın giysilerini hunharca parçalarken bir tuhaflık olduğunu fark etti; vücudunu ters çevirince kalçasının hemen üstünde bir kurşun yarası olduğunu gördü. Asado içeri girip onu görünce, "Ne olmuş yani? Yine de

güzel parça," diyerek "Dosya Kapandı" formuna eklemek üzere kızın nüfus cüzdanını bulmak umuduyla ceplerini kurcalamaya başladı. O bu işle uğraşırken Regina'nın bilinci yerine geldi, ancak bacaklarını oynatamıyordu. Nerede olduğunu anlamak için çevresine bakındığında, çırılçıplak yerde yattığını ve iki adamın nüfus cüzdanına bakmakta olduğunu gördü.

"Bu o değil," dedi Asado, ses tonunda gittikçe belirginleşen bir telaşla.

"Ne fark eder?" dedi El Electricista. "Yine de elimize geçmişken biraz keyfini çıkarabiliriz."

"Bunu yapamayız," dedi Asado. "Yabancı uyrukluymuş. Şunun adresine baksana. Babası epey varlıklı olmalı. Önemli bir adam olduğuna kuşku yok. Belki de bir büyükelçidir. Korkarım başımız belada." Regina'ya dönerek, "baban kim ve ne iş yapar?" diye sordu.

"Lütfen elbiselerimi giymeme izin verir misiniz?" dedi kız.

"Çok özür dilerim, hanımefendi," dedi Asado, hemen kibarlaşarak. "Vücudunuzun ne halde olduğunu görmek için giysilerinizi çıkarmak zorunda kaldık. Yaralanmışsınız."

"Ayaklarımı oynatamıyorum," dedi Regina.

"Merak etmeyin, bir çaresine bakarız," dedi Asado, sonra da bir battaniye bulmaya gitti, El Electricista da peşinden. "Allah aşkına, işini bitirip kurtulalım şundan. Kim nereden bilecek? Bir serbest düşme yaptırırsak her şey yoluna girer."

"Dur bakalım, göreceğiz," dedi Asado. Battaniye ellerinde geri döndüler. "Şimdi lütfen kim olduğunuzu ve ebeveynlerinizin adlarını söyleyin. Hastane kayıtları için gerekiyor."

Asado, adamın kimliğini öğrenince Jandarma İstihbarat Teşkilatı'nı arayarak kod adını verdi. Kısa bir görüşmenin ardından Olsen'in ve kızının kesin olarak "dokunulmazlar" sınıfına ait olduğunu öğrendi. İlk önce El Electricista'nın öğüdünü tutmayı düşündü ama bir şey, belki de kendini koruma iç güdüsü, böyle durumlarda her aklı başında askerin yapması gerekeni yapmasını söylüyordu. Durumu İstihbarat Teşki-

latı'nın yetkili subayına bildirdi. Adam bir ambulansa atladığı gibi gelip Regina'yı askeri hastanenin gizli bölümüne götürdü. Orada kurşunu çıkararak hayatını kurtardılar ama ömrünün sonuna kadar ayağa kalkamayacaktı. Asado'ya geri getirildi ve üstleri bir karar verene kadar onu tutması söylendi. Ama üstleri bir türlü karar veremediler. Kızı serbest bırakırlarsa kamuoyunun nezdinde rezil olmaktan, Norveç büyükelçisinin açıklama talebine cevap vermek zorunda kalmaktan çekiniyorlardı; öte yandan kızdan kurtulma yolunu seçerlerse, kaçırıldığını bir kişinin bile görmüş olması çok daha büyük bir rezalete yol açabilirdi, ve maalesef gerçekten de böyle biri vardı.

Esmeralda'nın komşusu Esmeralda'ya söyledi, Esmeralda Bay Olsen'e telefon etti. Adam olağandışı bir hız ve kararlılıkla harekete geçti. İlk iş olarak ordu içindeki dürüst ve şerefli bir General olan, Zırhlı Araç Tugayı Komutanı Tuğgeneral Esteban Correra'ya telefon açtı.

Birlikte Emniyet Müdürlüğü'ne gittiler ve Derhal Emniyet Genel Müdürü'nü görmek istediklerini bildirdiler. Asık suratlı, şişman bir polis Emniyet Genel Müdürü'nün kapısını tıklatıp içeri girdi. Sonra dışarı çıkıp "Şu an meşgul, sizinle görüşemeyecek," dedi. Tuğgeneral Correra kimlik kartını çıkarıp adamın eline tutuşturdu. "Bunu müdürüne göster ve ona de ki, yirmi beş saniye içinde burada olmazsa onu tutuklatır, sonra da kurşuna dizdiririm."

Emniyet Genel Müdürü beş saniye sonra telaşlı ve yardımsever bir yüz ifadesiyle dışarı fırladı. Ancak Tuğgeneral Correra'nın sorusuna verdiği cevap, Tuğgeneralin tepeden tırnağa titremesine ve hemen akabinde küplere binmesine yol açtı.

Çaresizce ellerini iki yana açarak "General," dedi "Hemen hemen her gün kırk elli kişi buraya gelir, aylardan beri gelenleri hiç saymıyorum. Hepsi de ellerinde ihzar emirleriyle gelirler, ama onlara yardımcı olamıyoruz çünkü bu kayıp kişiler bizde değil ve nerede olduklarını da bilmiyoruz. O kadar çok dosya var ki hangi birini soruşturacağımızı bilemiyo-

ruz, bu yüzden onları görmezden geliyoruz. Ama yine de bize gelmenize çok şaşırdım General."

"Bu da ne demek?" dedi Tuğgeneral. "Kaçırma durumunda polisten başka nereye gidebiliriz ki?"

"Bize gelmeniz çok şaşırtıcı," dedi Emniyet Genel Müdürü, "çünkü göründüğü kadarıyla sizin dışınızda herkes bu kaçırma işlerini yapanın Silahlı Kuvvetler olduğundan haberdar."

Tuğgeneral Correra dondu kaldı. "Olamaz!" diye bağırdı. Emniyet Genel Müdürü kolundan tutup onu bir köşeye çekti ve Olsen'in duyamayacağı bir sesle konuşmaya başladı. "Ben kendimi bildim bileli bu ülkedeki gizli servislerin hepsinin başında daima Silahlı Kuvvetler olmuştur. Bu bilgi çok gizlidir ve yalnızca size söylüyorum. Ne olur benim gönderdiğimi söylemeyin, ama General Ramirez'le görüşürseniz sorununuza bir çözüm bulabileceğinizi sanıyorum."

Tuğgeneral Correra, Olsen'in yanına döndüğünde yüzünde kararlı bir ifadeyle, "Sen evine git ve bu işi bana bırak. Şimdi biriyle görüşmem gerekiyor," dedi.

Tuğgeneral Correra doğru olduğuna inandığı şeyi yapmaktan asla çekinmeyen yürekli bir adamdı. Uzun boylu ve sağlıklı, namusuna düşkün, kötü niyete karşı acımasızdı. Siyasi alanda "orta yolcu" olarak bilinirdi, yani orduya göre potansiyel bir bölücü, halka göre muhafazakârdı.

General Ramirez'in yanına gitti ve bütün kaçırma olaylarıyla ilgili Silahlı Kuvvetler dahilinde soruşturma açılmasını istedi. Hatta kendisinin, yani Correra'nın, Zırhlı Araç Tugay Komutanlığı'nda olduğu sürece ordunun şerefine kimsenin leke süremeyeceğini ekledi. General Ramirez durumun farkında olduğunu ve gerekli adımları atmakta olduğunu söyledi. Olsen dosyasını da zaten bildiğini, kızın bir an önce serbest bırakılacağını ve onu yasadışı yollardan kaçıran subayların askeri mahkemeye çıkartılacaklarını da ekleyerek Correra'nın yüreğine su serpti. Correra'yı hızla olaya el atmasından ve dürüstlüğünden ötürü tebrik ederek, "ordumuzun sizin gibi askerlere ihtiyacı var, General," dedi.

General Ramirez, Correra'yı uğurladıktan sonra bir telefon görüşmesi yaptı ve Tuğgeneral Correra, bir hafta ortadan kaybolduktan sonra cesedi, işkenceden geçirilmiş ve kurşunlarla delik deşik edilmiş bir halde, radikal avukatın atılmış olduğu belediye çöplüğünde bulundu.

General Ramirez, Correra'nın cenazesinde ona methiyeler düzerken gözyaşlarını tutamadı, pırıl pırıl bir vatan evladını daha kaybetmelerine neden olan terörizme karşı ateşli bir konuşma yaptı. Ramirez'in konuşması, dürüst ve açık yürekli Tuğgeneral Correra'ya göre yaşama içgüdüleri daha fazla gelişmiş olan ulusal gazetelerde eksiksiz olarak verildi.

Ama Olsen umudunu yitirmeyi reddetti. Emniyet Genel Müdürü'nün kaçırma işini yapanın Silahlı Kuvvetler olduğunu söylediğini duymuştu ve Norveç Büyükelçisi'ne gidip durumu anlattı. Büyükelçi kaçırma olaylarından zaten haberdardı; Meksika Büyükelçiliği, İsviçre Büyükelçiliği, ABD Büyükelçiliği gibi onun başı da çaresiz insanların iltica ve yardım başvurularıyla dertteydi, ama o güne kadar Norveç vatandaşlarından kimse gelmemişti. Başvuru sahiplerinin dediğine göre yalnızca iki önemli büyükelçilik kimseye yardım elini uzatmıyordu, bunlar İngiliz ve Sovyet Büyükelçilikleriydi; herhalde kendilerine özgü nedenleri vardı ama tehlikeye atmak istemedikleri ithalat anlaşmalarıyla alakalı olduğunu pek sanmıyordu.

Ülkenin Dışişleri Bakanlığı ile Büyükelçilik arasındaki görüşmelerden bir şey çıkmayınca Norveç Büyükelçisi Başkan'ı görmeye gitti.

Başkanlık makamına girdiğinde ilk gördüğü şey Başkan Hazretleri'nin karısının, hazretlerinin kucağında oturmakta olduğuydu. Başkan Hazretleri sık sık gönderildiği sürgünlerden birinde, Panama'da, bir striptiz kulübünde tanışmıştı karısıyla, kadın orada "aktris" olarak çalışıyordu. Başkan Hazretleri'nden kırk yaş daha küçük olmasının yanında, insanın içini gıcıklayan bir görünüme sahipti. Bir gün başkanlık makamına oturacak olan, striptiz kulübünün eski sahibi ise o sırada Dışişleri Bakanıydı ve makamını tehlikeye atmak pahasına,

büyücülük üzerine sayısız kitap yayımlamıştı. Kendisine sorarsanız, kitapları ona yazdıran güç, baş melek Cebrail'den başkası olmadığı için onları yayımlaması kutsal bir görevdi. Kulübün fedaileri, daha doğrusu kapıcıları şimdi Tarım Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı gibi iki saygın makamda oturuyorlardı.

Başkan Hazretleri'nin karısının elinde hazretlerinin en sevdiği Türk Lokumlarından vardı. "Hadi ama, Babişko," diyordu, "minik tavşancığın için şu değersiz kâğıt parçasını imzalamazsan başka lokum yok sana."

"Ama olmaz ki, Tatlişko," dedi Başkan Hazretleri, "çok pahalı."

Kadın yüzünü buruşturarak Başkan Hazretleri'nin kucağındaki kalçasını oynattı. "Sana lokum mokum vermiyorum!" Lokumu dudaklarının üstüne koydu, ama tam ağzını açtığında geri çekiverdi.

"Off, tamam imzalıyorum," dedi Başkan Hazretleri, kadının dolgun kalçasına bir şaplak indirerek. "Ama sırf senin hatırın için, minik kediciğim." Kâğıdın üzerine eğildi ve titrek parmaklarıyla tuttuğu kalemle imzasını attı. Kadın cilveleşerek hazretlerinin kucağından indi ve dudaklarındaki parlak kırmızı rujun izini bırakan şapırtılı bir öpücük kondurdu adamcağızın alnına. Kadın kâğıdı aldı ve kıvırta kıvırta odadan çıkarken Büyükelçiye şuh bir bakış atmayı da ihmal etmedi.

Başkan Hazretleri çaresizce Büyükelçiye bakarak "Karım" dedi, durumu açıklamak için en uygun sözcüğü bulmuş gibi. "Evet, sizin için ne yapabilirim."

Büyükelçi durumu aktarırken, Başkan Hazretleri Türk Lokumu kutusundan aldığı lokumları çiğneyerek kayıtsızca dinledi. Büyükelçi sözlerini bitirdiğinde Başkan Hazretleri şöyle dedi: "Sayın Büyükelçi, son bir ayda diğer altı büyükelçiden duyduğum şeylerin aynısını söylüyorsunuz bana, bu yüzden konu hakkında hiç ama hiçbir şey bilmediğimi size de üzülerek söylemek zorundayım. General Ramirez, Amiral Fleta, Hava Kuvvetleri Komutanı Mareşal Sanchis'le ve

emniyet teşkilatımızın başındakilerle bu konuda görüşmeler yaptım, hepsi de en az benim kadar şaşırmış ve hayrete düşmüş durumdalar. Aslını isterseniz, hepimiz bunun bir Sionist komplosu olduğu, İsrail'in güney eyaletlerimizi işgal etmek için ülkemizin istikrarını bozmaya çalıştığı kanaatindeyiz."

Norveç Büyükelçisi, Başkan Hazretleri'ne kuşkuyla baktıktan sonra, "Başkan Hazretleri, sizden ciddi olmanızı rica ediyorum," dedi.

"Ciddiyetimden kuşku duymanız için bir neden yok," dedi Başkan Hazretleri. "Deniz ve Hava Kuvvetleri İç İstihbarat Teşkilatları bu konuda kesin kanıtlar sundu bize. Verdikleri raporlar şu anda masamda duruyor."

Büyükelçi'nin içinden kahkahayı koyuvermek geldi ama kendini tutarak söze başladı. "Başkan Hazretleri, sizin gibi siyasi deneyim sahibi ve akıllı bir insanın böyle raporları ciddiye alabileceğine inanmam mümkün değil. Bu iddialar kesinlikle çok gülünç ve gerçek dışı. Sizin yerinizde olsam bana böyle raporlar getiren görevlileri hiç vakit kaybetmeden bir akıl hastanesine kapatırdım."

Başkan Hazretleri gülümseyerek başını iki yana salladı. "Sizin bilmediğiniz bazı bilgilere sahip olduğumu belirtmek zorundayım, Sayın Büyükelçi. Bu raporları o kadar ciddiye aldım ki, istihbarat teşkilatlarından gelen bilgiler ışığında bir takım Yahudilerin ve Sionistlerin tutuklanması emrini verdim."

Büyükelçi'nin sabrı taşmıştı. "Başkan Hazretleri, sizin istihbarat teşkilatlarınızın Nazi'lerle dolu olduğundan başka bir anlamı olamaz bunun."

Bu kez Sayın Başkan'ın sabrı taştı. "Sayın Büyükelçi, diplomatik dokunulmazlığın kötüye kullanılmasının hiç hoş bir şey olmadığını size hatırlatabilir miyim?"

Büyükelçi ayağa kalkarak sert bir sesle cevap verdi. "Başkan Hazretleri, eğer bu ülkede planlı programlı Yahudi katliamı yapılıyorsa, yeryüzündeki hiçbir uygar ülkenin sizinle bir alış verişi olamaz! Ben de size Norveç'in bütün hidroelektrik santral programınızı yürütmekte olduğunu hatırlatabilir miyim? Ayrıca, Başkan Hazretleri, Regina Olsen'in bulunma-

sı konusunda hükümetimin acil çözüm beklediğini de aklınızdan çıkarmayın! Son zamanlarda meydana gelen olaylardan anlaşıldığı kadarıyla Regina Olsen ordunun elinde bulunuyor, Bay Başkan. Bir zahmet oradan başlarsanız iyi edersiniz."

Başkan Hazretleri gözlerini kapadı ve sıkıntıyla içini çekti. "Elimden geleni yapacağım, Sayın Büyükelçi, ancak benim konumumdaki bir insanın orduyla olan ilişkilerinde hassas davranması gerektiğini takdir edersiniz. Geçmişte neler olduğunu bildiğinizi sanıyorum."

"Evet, Başkan Hazretleri, her şeyin farkındayım, ancak Norveç Büyükelçisi olarak Norveç vatandaşlarının hayatlarından ben sorumluyum. Siz de bunu takdir edersiniz umarım."

Başkan Hazretleri masasındaki çekmecelerden birini açtı ve bir tabanca çıkardı. Avucunun içinde hafifçe kaldırarak ağırlığına baktı. Tabancayı Büyükelçiye gösterdi. "Bende bunlardan yalnızca bir tane var, oysa orduda binlerce var."

Norveç Büyükelçisi öfkeli ve emeline ulaşamamış olarak odadan çıktığı sırada, karısına düşkün ihtiyar başkana alnındaki ruj lekesinin hâlâ durduğunu söylememeye karar verdi.

30

MARIA'NIN KIŞLAYA, ASKERLERİN KÖYE DÖNÜŞÜ

General Fuerte'nin yokluğu uzayınca Valilik makamındaki işler neredeyse durma noktasına geldi. Onun yönlendirici emirleri olmadan, personel çalışma isteğini ve yeteneğini tümden yitirmişti; sekreterler tırnaklarını cilalıyor, dantel örüyor, aşk maceralarını tartışıyor, o da olmazsa "sessiz sinema" oynuyorlardı. Fuerte'nin yardımcısı Yüzbaşı Rojas, ne kadar acı ve küçük düşürücü olsa da, kimseye söz geçiremediğini ve azarlamaya kalktığı personelin dostça omzuna vurduğunu, bir çocuğu avutur gibi sesler çıkararak içmesi için *chancaca*'yla tatlandırılmış limonata verdiğini görünce ilk başlarda öfkeden küplere biniyor, bu durumu kendine yediremiyordu ama sonra bir matem havasına büründü ve duyarlılığını yitirdi; yalnızca General'in yerinin bulunması için Tuğbay'a umutsuzca yalvarırken biraz canlanıyordu.

"Asıl sorun şu ki," diyordu Tuğbay, "izin verme yetkisi onda olduğu için kendisine izin vermiş, bu yüzden formları doldurmamış. Nereye gittiği, ne yapmaya gittiği ya da ne zaman döneceği konusunda hiçbir kayıtlı belge yok. Kaybolduğuna dair hiçbir kanıt yok elimde.

Tuğbay bu konuda çok çekingen davranıyordu, çünkü yüksek rütbeli subayların ortadan kaybolduğunu askeri dedikodu gazetesi sayesinde öğrenmiş ve bunun nedenleri konusunda bazı ipuçlarına rastlamıştı. Bir soruşturma başlatarak kendi kayboluşuna neden olmayı haklı olarak pek istemiyordu ve dosyayı "kaçak" olarak kayıtlara geçirmeye niyetliydi, çünkü Yüzbaşı Rojas, General'in, eşeğinin sırtında gittiğini ve köylü kılığında olduğunu söylemişti. Uzun uzun dü-

şündükten sonra, General'in belirsiz dönüş tarihine kadar onun işlerini üzerine almak dışında hiçbir şey yapmamaya karar verdi.

Bir sabah Yüzbaşı Rojas, merdivenleri koşarak tırmandığı için kıpkırmızı kesilmiş ve soluk soluğa Tuğbay'ın bürosundan içeri daldı. Hemen toparlanıp selam verdikten sonra, "Komutanım, Maria geri geldi, ama General onunla birlikte değildi!" dedi.

"Maria mı?" diye sordu Tuğbay. "Kimmiş bu Maria?"

"General Fuerte'nin *burra*'sı," dedi yüzbaşı. "Gözlerimin önünde Chiriguana yolundan geldi ve ahırdaki yerine gitti."

"General'in eşeği," diye düşündü Tuğbay. "Çok tuhaf, doğrusu. Sağlığı yerinde miydi bari?"

"Evet, komutanım," dedi Rojas. "Yalnız üstü başı toz içinde kalmıştı ve doğurmak üzereydi."

Tuğbay bir çekmeceyi açtı, bir kâğıt çıkarıp özenli bir rapor yazmaya başladı, arada detayları yüzbaşıya soruyordu. "Chiriguana devrimcilerin yuvasıdır," dedi. "Bence artık General Fuerte'nin teröristlerin elinde can verdiğinden emin olabiliriz. Bu fikrimi General Ramirez'e bildirip onun emirlerini bekleyeceğim. O zamana dek, bu konuda kimseye tek söz söylenmeyecek."

"Tamam, komutanım. Peki Maria'yı ne yapayım?"

Tuğbay şöyle bir düşündükten sonra şakacı bir tarzda kaşlarını kaldırdı. "Onun bakımından sen sorumlusun, *Capitan*."

Yüzbaşı selam verip çıktı. Tekrar ahıra döndüğünde Maria'nın yerde yattığını gördü; samanların arasında dört tane minik tüy yumağı duruyordu. Maria büyük bir zorlukla ayağa kalktı ve yavrularını yalayarak temizlemeye başladı. Yüzbaşı onları izlerken, asker kafası bir türlü almıyordu gözleriyle gördüğü şeyi, çünkü analarından süt emmek için çaresizce miyavlayan yavrular kocaman siyah kedilerden başka bir şey değildi. Biraz sonra, duruma müdahale etmesi gerektiğini anladı, çünkü kedi yavruları yatarak süt emerler, oysa eşekler ayakta emzirirler ve bu yüzden kedicikler Maria'nın

memelerine ulaşamıyorlardı. Nihayet kararlılık ve hemen hareket geçme yeteneğiyle çözülebilecek bir sorun bulmuş olmanın rahatlığıyla dükkâna koştu ve bir biberonla geri döndü. Üniformasının dizlerini kirletmemeye özen göstererek eğildi ve Maria'yı sağmaya başladı. Eşek önce huysuzlanarak onu yana itti. Yüzbaşı eşeğin sağrısını okşadı, General'in bir zamanlar yaptığı gibi birkaç kez dilini şaklattı ve böylece Maria sağılmaya razı oldu. Adil olmaya büyük bir özen göstererek yavruların hepsine eşit miktarda süt verirken daha açılmamış gözleri, savunmasız halleri, minicik kalın kuyrukları, dokunaklı miyavlamaları ve kocaman yumuşak kulakları yüzünden yürekten bağlandı hayvanlara. Maria'nın yavrularına kendi başına bakmasının zorluğunu gördüğünden, vicdanının sesini dinleyerek uyku tulumunu ahıra taşıdı ve yavruları gece gündüz iki saatte bir beslemeye başladı. Öyle bir görev aşkıyla çalışıyordu ki, *chancaca*'yla tatlandırılmış limonata servisi yapmak ve imzalaması gereken kâğıtları vermek için ahıra inmek zorunda kalan sekreter kızlar ona Yüzbaşı Papagato, yani kedi babası adını taktılar. Eski sıkıntılı ve kayıtsız hali zamanla yerini meleklere yaraşır bir gönül hoşluğuna bıraktı; bir süre sonra siyah kedi yavruları büyüyüp puma kadar olunca onları köpekleri gibi benimsedi ve her yere yanında götürmeye başladı. Kediler neşeyle oradan oraya zıplayıp oyunlar oynarken bürosunu harabeye çevirdiler, Yüzbaşı Rojas dört kişilik bir yatak alarak hepsine uyuyacak yer sağladı. Mahkemeye başvurarak adını gerçekten de Papagato'ya çevirdi ve aslında dalga geçmek için kendisine takılmış olan adını o günden sonra gururla taşıdı. Kocaman sarı gözlü kedilerinin yarattığı olağan dışı dehşet yüzünden sekreter kızlar üzerinde mutlak bir otorite sahibi oldu; Valledupar'daki diğer kızlarsa onun kedileriyle olan gizemli bağını hayranlıkla karşılıyorlardı. Yüzbaşı Papagato devasa yatağına bir parça daha ekletti ve dünyada ondan daha talihli bir insan olamayacağı inancıyla yaşamaya başladı.

Figueras o kadar talihli değildi; üç aylık belsoğukluğu ve Barranquilla frengisi tedavisi sonunda taburuyla birlikte ye-

niden aynı yere gönderilmiş ve bu kez kesin ve dikkate değer sonuçlarla geri dönmesi söylenmişti. Kamyonlar ürkekçe, bilinen askeri ihtiyatlılığın çok üstünde bir yavaşlıkla geçmiş yenilgilerin yaşandığı yere gittiler ve mümkün olduğunca kimseye görünmemeye çalışarak Chiriguana'dan üç kilometre ötede savanaya kamp kurdular. Figueras'ın gönderme zorunluluğunu hissettiği devriyeler geri döndüklerinde yerel halkın iflah olmaz bir kahkaha salgınına yakalandığı ve bütün bölgenin kedilerle kaynadığı dışında bir bilgi getirmediler. "Bunu zaten biliyorum," dedi Figueras. "Sürekli ayağıma dolanıyorlar ve lanet olası mırlamaları yüzünden geceleri uykumdan oluyorum."

Pedro, Aurelio'ya askerlerin döndüğünü haber verdi ve Aurelio durumu Remedios'a bildirdi. Remedios ve gerillalar Aurelio'nun rehberliğinde cangılın güvenli kısımlarından geçerek Figueras'ın beklenen saldırısından iki gün önce *pueblo*'ya vardılar. Remedios, Federico'nun kişisel eşyalarını Sergio'ya teslim ettikten sonra onu kucakladı. "Oğlun çok cesurdu," dedi. "Onu hepimiz özlüyoruz." Sergio içini çekti. "Ben de onu özlüyorum ama geceleri rüyama giriyor ve Aurelo onun çok mutlu olduğunu, hatta evlendiğini söylüyor."

Dinsizliği, Marksistliği ve materyalistliğiyle gurur duyan Remedios adamın böyle hurafelere inanmasına içten içe acıyarak cevap verdi: "Bunu duyduğuma çok sevindim."

General Fuerte'yi beline bağladıkları bir iple çekerek köye getirmişlerdi. Yaşama isteğini öylesine yitirmişti ki, iki aydır ne konuşuyor ne de gereksiz yere hareket ediyordu. Olabilecek en rahatsız pozisyonda, ayakta dikilerek uyuyordu ve General'in aslında çoktan ölmüş olduğuna kanaat getiren Peder Garcia, adamın vücudunun halen çalışıyor olmasına rağmen onun için bir cenaze töreni bile düzenlemişti. General artık kimsenin merak edip bakmadığı bir maskota, ya da eski bir tabloya dönmüştü. Franco General'i ipinden tutup çekmekten sıkıldığında ipi adamın beline dolamış ve ucunu da eline vermişti. General robot gibi kendi ipini çekerek Franco'nun peşinden yürümeye devam etmişti. Gerilla grubu *pu-*

eblo'ya vardığında Franco yere büyük bir kazık çakıp General'in ipini ona bağladı. General kazığın çevresinde ağır ağır yürümeye devam etti ve bir süre sonra ipi iyice kısalınca kazığa sırtını dayayıp oturdu, her şey olup biterken ikisi kucağında biri omzunda mırlayan iki kediyle öylece bekledi.

O akşam kedilerin huzursuzlanmaya başladığı herkesin dikkatini çekti, sürekli olarak oradan oraya gidip geliyor, ağaç gövdelerini tırmalıyor, kulübelerin çatılarına tırmanıyorlardı. Köpekler masaların altına saklanıyor, atlar, eşekler ve katırlar tarlalarda kişneyip anırarak çevrede dolaşıp duruyordu.

Pedro, "Bir şeyler olacak," dedi Remedios'a.

"Haklısın," dedi Remedios. "Sonsuza dek unutulmayacak bir savaş olacak. Hayvanlar ölümün kokusunu şimdiden alabiliyor."

Remedios, Pedro, Misael, Hectoro ve Josef strateji ve taktik meselelerini görüşmek üzere toplandılar. Remedios geleneksel gerilla tarzında küçük sürpriz saldırılarla orduyu taciz etmek istiyordu. Misael köydeki barikatların ve duvarların arkasından bir savunma savaşı vermek istiyordu, Hectoro'nun tercihi ellerinde palalarla şafak sökerken düşman kampına yapılacak bir süvari hücumuydu. Misael'e kalırsa ellerindeki iki ağır makineli tüfek sayesinde askerleri açık alanları geçerken ekin biçer gibi biçmek çocuk oyuncağıydı. Remedios kendi planı sayesinde düşmanı sürekli şaşkın ve dağınık tutacaklarını, kayıp vermeden onların direnişlerini kırarak geri çekilmelerini sağlayacaklarını iddia ediyordu. Hectoro düşman hazırlıksız bir halde uyurken hepsini parça parça doğramanın en iyisi olduğu konusunda ısrarlıydı. Hiçbiri fikrini değiştirmeye yanaşmayınca, yeni kurulmaya başlanan ittifakın temellerini daha faaliyete geçmeden sarsan ateşli bir tartışma başladı. Nihayet son olarak Josef söz alınca mesele çözüldü.

"Beni dinleyin," dedi. "Hepiniz güzel planlar kurmuşsunuz, neden hepsini birden kullanmayalım?"

"Nasıl?" dediler, Hectoro ile Remedios bir ağızdan.

Josef, "Gelin göstereyim," diyerek kendisini takip etmeleri-

ni işaret etti. Yerden bir çubuk aldı ve kumun üzerinde çizerek anlatmaya başladı; bu hiç de kolay değildi çünkü kediler ikide bir çizgileri bozuyor ya da patileriyle çubuğa vuruyorlardı.

"İşte burası *pueblo*, burası da barikat," dedi Josef. "Barikatta iki makineli tüfeğimiz var, iki makineli tüfekçi ve yardımcıları dışında köyde kimse olmayacak." Başka bir çizgi çizdiği sırada, Remedios eğilip çubuğun ucunu yakalamaya çalışan bir kediyi kenara çekmek zorunda kaldı. "İşte Remedios'un gerillaları şu sağ tarafta duracaklar," diye devam etti Josef. "Oradan açık alanı çapraz ateş altında tutmamızı sağlayacaklar ve makineli tüfeklerin cephanesi değiştirilirken yandan saldırıp çekilecekler." Hectoro'ya dönerek, "sen bulabildiğin bütün atları, katırları ve eşekleri toplayacaksın," dedi. "Yeterince binici olsun olmasın bineklerin hepsini yanına katarak askerlerin ardından, seni görmeyecekleri bir mesafeden geleceksin. Biz askerlerin büyük çoğunluğunu temizlediğimizde, kalanlar siper almış ya da çekilmeye başlamış olacak. O zaman hem makineli tüfekler hem de Remedios ateşi kesecek ve arkalarından bir süvari hücumu başlatarak hepsini parça parça doğrayacaksın!"

"Bravo!" diye bağırdı Hectoro.

"*Excellentisimo*!" dedi Remedios, Josef'in omzuna vurarak. "İyi ama neden askerlerin doğrudan karşıdan saldırıya geçecekleri üzerine hesap yapıyorsunuz? Belki daha karmaşık bir planları vardır."

"Hiç sanmıyorum," dedi Josef. "Başlarında hâlâ aynı şişman subay var, onu daha önce de gördük. Her zaman en basit yolu seçen korkak ve aptal bir heriftir. Üstelik gerillaların burada olduğundan ve iki ağır makineliyle onu beklediğimizden haberi yok. Sadece tüfekleri ve palalarıyla kendilerini savunmaya çalışan bir grup köylüyle karşı karşıya olduğunu sanıyor; kalıbımı basarım hazırlıklı olmamızı bile beklemiyordur. Bu yüzden en kolay ve en basit yoldan bize saldıracağından eminim."

"Eğer planın işlerse, adını Bolivar olarak değiştirmelisin," dedi Remedios, hayranlıkla.

"İşleyecek," dedi Josef. "Ayrıca Paraguay'la yapılan Chaco Savaşı'nda Bolivyalılardan öğrendiğim ufak bir makineli tüfek numarası var. Bakalım yutturabilecek miyiz?"

Ertesi gün Hectoro palalı süvarileriyle birlikte ordunun arkasına düşecek şekilde savananın çevresinden dönmek için köyden ayrıldı. Adamlarına hiçbir şekilde ateş yakılmamasını tembihleyerek kampı gözlemeye gitti. Sabah olduğunda Figueras'ın subaylarına emirler verdiğini, subayların da gidip askerleri harekete geçirdiğini gördü. Saklandıkları yerden taburun ok şeklinde ilerlediğini ve yayılmaya başladığını görünceye kadar bekledi. Ardından süvarilerinin yanma geri döndü ve yaklaşmakta olan tehlikeyi haber vermesi için çocuklardan birini savananın içinden köye gönderdi.

Askerler, sinirlerini alt üst etmesine rağmen olaysız bir ilerleyişin sonunda toz içinde kalmışlardı, miğferlerinin altından adeta ter fışkırıyordu ve postal bağlarına atlamaya çalışırken ayaklarına dolaşan kedileri tekmelemekten usanmışlardı.

Biçilip yakılmış tarlaların başladığı yerde durdular ve Albay Figueras ön tarafa geçip dürbünüyle köyü gözetlemeye başladı. Köyün duvarlar ve barikatlarla güçlendirilmiş olduğunu görünce korkuya kapıldı ancak köyde kediler dışında hiçbir canlı varlık olmadığını fark edince ferahladı. İki bin askerle saldırdığı zaman boş bir köyü almasının işten bile olmadığına karar verdi. Ama yine de işini sağlama almak için taburun en gerisine geçerek askerlere süngü takıp hücuma geçmelerini emretti. Bütün tabur soğukkanlılıkla yanmış tarlalarda ilerlerken Josef aniden barikatın üstünden başını çıkardı ve makineli tüfeklerden birini çalıştırdı. Bir dizi piyadeyi Tanrının rahmetine kavuşturduktan sonra diğerlerinin panik içinde kendilerini yere atmalarını izledi. Ateş etmeyi kesti ve avazı çıktığı kadar bağırdı: "Çabuk yardım edin! Silah sıkıştı."

Askerler hemen ayağa fırlayıp hücuma geçtiler ve o anda iki makineli tüfek birden ateş açtı, yan taraftan gerillalar da ateşe başladılar. Akıl almaz bir kurşun yağmuru altında as-

kerler yarım saat boyunca telaş içinde oradan oraya koşuşup birbiri ardına yere kapaklanmaya devam etti. Vurulmayanlar ölülerin arasına yatıp ölü numarası yaptılar; Figueras da öyle yaptı, kendini bir sulama kanalına atıp bir süre kıpırdamadan yattıktan sonra çaresizlik içinde sürünerek uzaklaştı.

Makineli tüfekler ateşi kesti, gerillalar ateşi kesti, iki yüz asker silahlarını bırakıp geriye doğru koşarlarken, panik içinde üstlerine gelen bir katır ve eşek sürüsü onları darmadağınık edip ayakları altında çiğnedi. Tekrar ayağa kalktıklarında Hectoro ve köyün erkekleriyle kadınları tepelerine bindiler, kimilerini yakın mesafeden tabancayla vurdular, kimilerinin kollarını başlarını palalarla kopardılar. Hectoro soğukkanlılıkla atından indi ve cesetlerin arasında gezerek hâlâ hayatta olanların hepsini tek tek boğazladı. Her cesedin üzerine ayrı ayrı tükürerek "*Hijo de Puta*!" demeyi de unutmadı.

Taburdan geriye Figueras dahil elli kişi kalmıştı, var güçleriyle kampa kadar koştular ve tüm malzemeleri geride bırakarak kamyonlarla Valledupar'a döndüler. Figueras büyük bir sevinçle tek kurtulan subayın kendisi olduğunu ve Binbaşı Kandinski'nin de kayıplar arasında olduğunu gördü. Raporuna eklemek üzere, düşmanın karşı konulmaz gücüne rağmen gösterdiği kahramanlıklarla ilgili hikâyeler düşünmesi gerekiyordu şimdi.

Katliam alanında galipler zafer sarhoşluğuyla dehşet duygusu arasında bocalıyorlardı. Renkleri uçmuş ve sarsılmış bir halde birbirlerini kucakladıktan sonra duygusuzca ölülerin arasında gezindiler.

"Onlar masumdu," dedi Misael. "Baksanıza daha tazecik delikanlılar hepsi."

"Haklısın," dedi Pedro. "Yüreklerinde korkuyla çılgın liderlerin arkasından giden küçük çocuklar."

"Çoğu altına kaçırmış," dedi Josef. "Pantolonlarına baksanıza."

Cesetler parçalanmış korkuluklar gibi görünüyorlardı, çarpılmış, kanlı ve gerçek dışıydılar. Ölmeden önceki ifadeleri yüzlerinde donup kalmıştı: dehşet, acı ve hayret. Bir çi-

zik bile almamış olan galip savaşçılar, korkunç bir utanç içinde sessizce onlara bakıyorlardı; galibiyetlerini bir şenlikle ya da zafer naralarıyla kutlayamayacak kadar pişmanlık ve vicdan azabı içinde kıvranıyorlardı. Kedileri okşayıp dualar mırıldanarak öylece oturup kaldılar cesetlerin başında.

"Bunların hepsini gömmemize imkân yok," dedi Remedios.

"Onları yakamayız," dedi Josef. "Saygısızlık olur bu."

"Don Emmanuel'in traktörünü kullanarak hepsini birden gömebiliriz," diye bir öneri yaptı Pedro.

"Ben de cenaze törenlerini yaparım," dedi Garcia. "En azından doğru dürüst bir şekilde gömmeliyiz."

"Gidip traktörü getir, Pedro," dedi Josef. "Biz de akbabalar üşüşmeden cesetleri toplayalım."

Galip asiler ikişer ikişer çalışarak cesetlerin üstünden yüzükleri, künyeleri ve evrakları topladılar, sonra da ayaklarından ve koltuk altlarından tutarak tarlanın bir kenarına dizdiler. "Bana kalırsa onları kazdırdığım kanala gömebiliriz," dedi Dona Constanza. "Kanaldan çıkartılan toprakla üstlerini örtmek kolay olur. Hem üst üste koymak yerine yan yana yatırmış oluruz. Bana kalırsa öylesi daha saygılı bir davranış olur."

Remedios Tomas'la birlikte çalışıyordu. Yirminci cesedi götürmek için yüzüstü çevirdiğinde aniden dehşetle yüzü gerildi. Telaşla eğilip adamın gömleğini açtı ve künyesine baktı. Künyeyi okuduktan sonra, sanki daha fazla şey bulmayı umuyormuş gibi arkasını çevirdi. Ardından cesedin yanına oturdu ve başını dizlerinin arasına gömdü. Hıçkıra hıçkıra ağlarken, Tomas gelip elini omzuna koydu. "Ne oldu, Medio? Yoksa onu tanıyor muydun?"

Remedios başını kaldırıp acıyla ona baktı, yanaklarından yaşlar süzülüyordu. "Bu benim küçük kardeşim, Alfredo. En son on iki yaşındayken görmüştüm onu. Belki de onu öldüren benim kurşunumdu. Askere alındığından haberim yoktu."

Tomas yanına oturup ona sarıldı ve o da ağlamaya başladı. "Bugün hepimiz kardeşlerimizi öldürdük, Medio." Re-

medios kendini toparlayarak ayağa kalktı. "Onu pek tanımazdım."

Remedios Alfredo'nun ayrı bir mezara konmasını istemedi. Cesetler traktörün römorkunda Dona Constanza'nın kanalına taşındı, işi bitirmek için o gece ve sonraki gün çalışmak zorunda kaldılar. Traktör kanalın kenarındaki toprakla üstlerini örterken, Peder Garcia her biri için tek tek cenaze ayini yaptı ve ruhları için dualar okudu. Sadece Hectoro cenaze törenine katılmayı reddetti, Aurelio ise uzun süre tereddüt ettikten sonra Aymara ve Quechua dilinde onları kutsadı. Kediler biraz uzakta kanalın kıyısına toplanıp bütün olanı biteni sessizce izlediler.

Remedios birkaç *mochila*'yı künyelerle doldurduktan sonra General Fuerte'nin boynuna astı. "Valledupar'a git ve senin gibilerle birlikte yaşa."

General Fuerte tek söz söylemeden, şangırdayan heybeleriyle *pueblo*'dan çıktı. Gerillalar onu Chiriguana'ya kadar götürdüler, bol şans dilediler ve sağlığına birkaç *copa* içtiler. Ardından onu alması için bir kamyon durdurdular. Ağzını bile açmadan, yüzünde hep aynı ifadeyle çekip gitti, ama gitmeden önce eğilip kedilerden birini yanına aldı.

Kahkaha salgını artık sona ermişti.

31

OLAF OLSEN, ALBAY ASADO VE BAŞKAN HAZRETLERİ BOŞ DURMUYORLAR

Olaf Olsen başarılı bir Norveçli işadamının sahip olması gereken bütün özelliklere sahipti. Kırk beş yaşında ve sarışındı, olduğundan çok daha genç gösteriyordu ve zihni daima açıktı. Norveçlilere özgü kayak yapma ve her zaman zinde kalma alışkanlıklarını hiç kaybetmemişti ve boşanmasının tek nedeni o sıralarda Norveç'te bunun moda olmasıydı. Aslen Oslo'da doğmuştu ve halen orada bir evi vardı, Munch Müzesi ve Vigland Parkı arasında bir yerde. Üniversiteden mezun olduktan sonra şirkete İskandinavya'da girmiş ve üstün kabiliyeti sayesinde şimşek hızıyla yükselmişti.

Önemli bir Avrupalı sanayici olarak hemen hemen gerekli olabilecek herkesi tanıyordu. Üzerlerindeki etkisini sistemli bir şekilde kullanmaya başlayınca, tuhaf görünüşlü fötr şapkalarını gözlerine kadar indirmiş dört adamın belli bir mesafeden kendisini takip etmeye başladığını gördü. Yürürken aniden geri dönüp adamlara iyi günler dilemek dışında pek umursamadı onları. Bunu yaptığı zaman adamların şaşkınlık ve utanç içinde kalmaları, çabalarının sonuçsuz kalmasının yarattığı umutsuzluğu ve öfkeyi biraz olsun dindiriyordu.

Olsen'in ilk işi yeniden polise başvurmak olmuştu. Regina'nın kaçırıldığı yer ve saatte resmi bir operasyon yapılacağının polise bildirilmiş olduğunu biraz zorla da olsa öğrenmeyi başardı. Silahlı Kuvvetler'le polis arasındaki gayri resmi anlaşmaya göre tüm operasyonlar önceden bildiriliyordu, çünkü geçmişteki kaçırma olaylarının bazılarında görgü tanıkları polis çağırmış ve askerlerle polisler arasında ciddi çatışmalar çıkmıştı. Telsiz konuşmalarını kaydetmekle görevli polis

memuru ilk başlarda Olsen'in istediği bilgiyi vermekten çekindi, ama bir deste ABD doları ve Olsen'in para için adam öldürmekten çekinmeyecek dostları olduğuna ikna olması sonucunda korkusunu yenmeyi başardı. Kayıtları sinsice araştırdıktan sonra Olsen'e kızının Askeri Elektrik Elektronik Mühendisliği Akademisi'nden görevli bir birim tarafından kaçırılmış olduğunu söyledi.

Olsen polis merkezinden çıktıktan sonra başkentteki ve yüz millik çevredeki bütün hastaneleri tek tek gezdi. Zaten çok fazla hastane yoktu, ama yine de hasta kabul kayıtlarını görebilmek için her birine "bağış yapmak" epey pahalıya mal oldu. Ancak çok geçmeden bu çabasının da boşuna olduğunu anladı, ordu tarafından hastaneye getirilenler yanlış cinsiyet, yanlış milliyet ve sahte isimle kaydediliyordu. Hatta birinin adının "Pato Donald," bir başkasının "Raton Miguel" olarak kaydedildiğini görmüştü.

Olsen, Norveç Büyükelçisi aracılığıyla Başkan'a bir mektup yazarak kızı on gün içinde serbest bırakılmazsa ulusal basına, Norveç basınına ve ABD basınına haber vereceğini belirtti. Başkan Hazretleri'nin bürosundan derhal cevap geldi: Tüm güvenlik birimlerinin yöneticilerine kızını bulmaları için gerekli emirler verilmiş ve Regina Olsen vakasına öncelik vermeleri istenmişti. Olsen buna pek anlam veremedi çünkü Regina'nın nerede olduğunu ve onu kimin kaçırdığını zaten mektubunda yazmıştı. Sonraki on gün içinde şu mektupları aldı:

[a]
Gön: Askeri Elektrik Elektronik Mühendisliği Akademisi.

Sn. Olaf Olsen,

Kızınızın kaybolmasından gerçekten çok müteessir olduğumuzu belirtmek isteriz ancak Başkan Hazretleri'ne kızınızın bizim tarafımızdan alıkonulduğunu yazmanız bizi gerçekten çok şaşırttı.

Sizin de bildiğiniz gibi, biz bir askeri akademiyiz ve savaş zamanında bile tutuklular bize getirilmez. Size araştırmalarınızda başarılar dileriz.

Saygılarımızla.

[b]
Gön: Jandarma İstihbarat Teşkilatı.

Sn. Olaf Olsen,

Maalesef soruşturmalarımız sonucunda kızınız Regina'nın âşığıyla birlikte Tayland'a kaçmış olduğunu öğrendik. Anlaşıldığı kadarıyla evliliğine karşı çıkacağınızdan çekiniyormuş, çünkü söz konusu adam zenci, ondan kırk yaş büyük, anarşist faaliyetlerde bulunan ve çocukları taciz etmekten yirmi yılını hapiste geçirmiş.

Size bu kötü haberleri verdiğimiz için gerçekten çok müteessir olduğumuzu belirtmek isteriz.

Saygılarımızla.

[c]
Gön: Emniyet Genel Müdürü

Sn. Olaf Olsen,

Bu mektubu, Başkan Hazretleri'ne yazmış olduğunuz mektuba ve merhum Tuğgeneral Correra ile müdürlüğümüze yaptığınız ziyarete istinaden yazıyorum. Eğer kızınızı bulmak konusunda ısrarlıysanız, son gelişinizde size söylediklerimi tekrar hatırlatmak durumundayım.

Bu ülkede aşırı sağcı unsurlarla sol unsurlar arasında bir kirli savaş devam etmektedir. Elimizdeki tüm kanıtlar Regina'nın bu kirli savaşta iki ateş arasında kaldığını, bir başkasıyla karıştırıldığı için şu anda aşırı sağcı unsurların elinde olduğunu göstermektedir. Sizin de tahmin

edeceğiniz nedenlerden ötürü bu unsurların kimliği konusunda bilgi veremiyorum.

Tüm içtenliğimle size araştırmalarınızda başarılar diliyorum. Bu çok tehlikeli insanlarla uğraşırken, babalık duygunuzun izin verdiği ölçüde dikkatli ve basiretli davranmanızı tavsiye ederim.

[d]
Gön: Devlet Enformasyon Enstitüsü

Sn. Olaf Olsen

Kızınız Regina Olsen'in nerede olduğunu bulabilmek için çok geniş çaplı arama tarama çalışmaları yapmış bulunuyoruz. Elimizdeki verilere göre kızınız aşırı sol bir örgüte gizlice üye olmuş ve terörist faaliyetlere karışmış. Şu anda gerilla yoldaşlarıyla birlikte dağa çıkmış olduğunu sanıyoruz.

[e]
Gön: Dışişleri Bakanlığı İstihbarat Teşkilatı.

Sn. Olaf Olsen

Kızınız Regina'nın kaybolması konusunda yaptığımız incelemeler sonucunda, kendisinin "CC" adlı aşırı sağcı bir terörist örgüte katılmış olduğunu ve Kolombiya'da sol görüşlü örgüt militanlarıyla girdiği silahlı çatışmada hayatını kaybettiğini öğrenmiş bulunuyoruz. Size bu kötü haberi verdiğimiz için gerçekten çok müteessiriz.

[f]
Gön: İçişleri Bakanlığı Güvenlik Teşkilatı.

Sn. Olaf Olsen

Kızınız Regina'nın birdenbire ortadan kaybolduğunu duyduğumuz için gerçekten çok

müteessir olduk ve hiçbir masraftan kaçınmadan, onu bulmak için her türlü çareye başvurduk.

Edindiğimiz bilgilere göre, en son Sierra Nevada de Santa Margarita'da trekking yaparken görülmüş ve raporlara göre, çok yüksekten kapatılmış bir madene düşerek ölmüş. Ne var ki henüz madenin tam yerini bulabilmiş değiliz. Size bu kötü haberi verdiğimiz için gerçekten çok müteessiriz.

Olsen gizlice ülkeden ayrıldı ve ABD'ye gitti. Orada Demokratik Parti'nin senatörlerinden ve kongre üyelerinden destek sözü aldıktan sonra Norveç'e uçtu. Birkaç gün sonra acayip fötr şapkaları olan bir sürü silahlı adam şehir dışındaki lüks dairesinden içeri daldı ve Olsen'i bulamayınca hizmetçiyi vurdu.

Olsen, Avrupa'da elinden geleni ardına koymadı. Yüce Papa Hazretleri üç defa Regina'nın nerede olduğunu öğrenmek için yazdı; resmi bir ziyaret için gelen ABD Hükümet Sözcüsü aynı bilgiyi istedi; İsviçre'deki Uluslararası Özgür Kilise Komitesi bir mektup yazıp Regina'nın durumunu sordu; İngiltere'den İşçi Partisi ve Demokrat Parti yazdı, Fransa'dan Sosyalist Parti yazdı. Başkan Hazretleri bu mektupların hepsine araştırmaların devam ettiği cevabını verdi.

Bu sırada Askeri Elektrik Elektronik Mühendisliği Akademisi'nde ölümler eskisi gibi sürüp gidiyordu. Albay Asado form doldurmaktan, dosyalar arasında boğulmaktan kurtulmak için çok güzel bir çözüm bulmuştu. O ve adamları Ford Falcon'larıyla şehirde geziyor ve bölücü gibi görünen, bölücülerin sürdüğü türden arabalar süren, bölücülerin yaşadığı yerlerde yaşayan kişileri bagaja atıyorlardı. Eğer bu kişiler güzel kızlarsa daha büyük bir şevkle yapıyorlardı işlerini, tabii arabadakiler El Verdugo, yani oğlanları becermekten hoşlanan türden değilse.

Bir gün Albay Asado, El Bano'ya şöyle dedi: "Senden daha güzel bir kadın getireceğime bahse girerim!"

"Neyine?" diye cevap verdi El Bano, bu meydan okumayı derhal kabul ederek.

"Bin pezosuna!" dedi Asado.

"Kabul, hadi bakalım!" dedi El Bano.

El Bano avıyla birlikte geri döndüğünde, Asado hıçkıra hıçkıra ağlayan on altı yaşındaki iki kızın ellerini arkaya bağlamış, sırayla ırzlarına geçiyordu. El Bano yanaklarından yaşlar süzülen kızlara bakarak "Pekâlâ, sen kazandın," dedi Asado'ya.

Dış ülkelerin temsilcilikleri, Başkan Hazretleri'nin kayıp kişiler konusunda yaptıkları başvurulara hep aynı cevabı vermesinden şüphelenmeye başladılar. İstisnasız tüm vakaların sol örgütlerin iç hesaplaşmalarının kurbanı oldukları iddiası inandırıcılığını yitirdi. ABD Büyükelçiliği'nden bir görevlinin aklına kayıplar konusunda bir istatistik araştırması yapmak gelince ortaya şu sonuç çıktı: On dört Liberal Hıristiyan, dört ilerici Katolik, "üçüncü dünya" hareketinde görevli üç rahibe, yirmi fahişe, kırk bir *Rosicrucian*, elli üç sendikacı, yirmi beş eşcinsel, on dokuz hipi, beş sanatçı, on bir gazeteci, dört film yapımcısı, dört dergi editörü, yedi yazar, sekiz misyoner, üç Anglikan, on bir Mormon, otuz bir Yehova Şahidi, sekiz Hare Krişna müridi, Kutsal Işık Tarikatından iki kişi, seksen beş Sosyalist, altmış Demokrat, kırk Öncü Parti üyesi, otuz üç Milli Parti üyesi, yirmi Liberal Demokrat Parti üyesi, kırk bir Radikal Parti üyesi, on sekiz Hıristiyan Parti üyesi, kırk üç Sosyal Demokrat Parti üyesi, iki bin yüz on dört Komünist Parti üyesi, altmış altı İnsan Hakları Vakfı çalışanı, bin beş yüz altmış üç Kadın Hakları Derneği üyesi, yüz pasifist, yüz Nükleer Enerji Karşıtları Derneği üyesi, yirmi iki Rotaryan, dokuz yüz üç Marksist Cephe üyesi, yirmi oymakbaşı, iki bin kadar Yahudi ve Sionist. Bunun dışında, düzenli olarak kaybolan ve genellikle tek başına gözaltına alınan bir kategori daha vardı: Genç kızlar.

ABD Büyükelçiliği bu listeyi diğer önemli büyükelçiliklere gönderdi, onlar da ülkelerindeki Dışişleri Bakanlıklarına gönderdiler ve Başkan Hazretleri bir sabah uyandığında kendisini diğer ülkelerden gelen "organize kitle katliamı" konusunda resmi protestolara boğulmuş buldu. İhtiyacı olan gıda

maddelerini elde etmiş olan Sovyetler Birliği bile protesto göndermişti ve her zamanki gibi, protesto yollamayan tek ülke İngiltere olmuştu.

Ancak Başkan Hazretleri'nin daha önemli sorunları vardı. Halihazırda savaş durumunda olmayan, insanların barış içinde yaşamasının askeriyenin katı mantığına ters düştüğü, hükümetin çok düzensiz ve çürümüş olması yüzünden halkın büyük çoğunluğunun askeri bir hükümeti tercih ettiği bir ülkede, askerlerin darbe planları yapmasını engellemek için onlara yapacak bir iş bulmak her şeyden önce gelir. Başkan bir dış düşman bulabilmek için sürekli çabalıyor, bunun için tarih kitaplarının arasına gömülüyor, devlet arşivi memurlarına sürekli emirler gönderiyor, güve ya da beyaz karıncalar tarafından kemirilmemiş, soba tutuşturmak için kullanılmamış ya da ABD üniversitelerine satılmamış eski anlaşma metinlerini getirtiyordu. Bu çabalarının sonunda 1611 yılında ülkesinin, Pasifik Okyanusu'nun ortasında bir kaya parçasına sahip olduğunu öğrendi. İngiliz korsanları bu kaya parçasını ele geçirmiş ve Kral James'in malı ilan etmişti. O günden bu yana kaya parçası İngiltere'nin elindeydi. Başkan Devlet Kütüphanesi'ndeki *National Geographic* dergilerinin bir sayısında söz konusu adayla ilgili bilgiler buldu. Adada kaplumbağalar, kertenkeleler, yaban domuzları, foklar, dağ keçileri, balıkçıl kolonileri, ispinozlar, adanın yakınlarında gemisi batan ve oraya yerleşip münzevi hayatı süren Yeni Zellandalı bir gemici dışında hiç canlı bulunmadığını öğrenince pek sevindi.

Başkan astrologuna, Tarot falcısına, kuvvet komutanlarına danıştı. Planın onaylanmasında tam ittifak sağladıktan sonra ülkenin tarih kitaplarında halen büyük bir gururla tam metni bulunan "*Carta Historica*"sını basına verdi.

Aziz Vatandaşlarım!

Milli vicdanımızı gölgeleyen kara bir bulut gibi tepemizde dolaşan bir gerçek, göklerde parlak bir yıldız gibi parlayan onurumuzu kirletmeye daha ne kadar devam edecek? Yüreğimize sokulmuş hain

hançeri sonsuza dek söküp atmak ve onun bıraktığı yarayı iyileştirmek en az benim olduğu kadar sizin de en önemli görevinizdir, aziz vatandaşlarım ve canımdan çok sevdiğim hemşerilerim.

Hepinizin ayna anda acıyla hatırlayacağı gibi, La Isla De Los Puercos'dan, Pasifik'te bulunan o değerli adadan, aslında öz be öz anayurdumuza dahil olup alçakça elimizden alınan o asude toprak parçasından söz ediyorum. Şimdi utanmazca o ada üzerinde hüküm süren emperyalist ülkenin adını ağzıma bile almak istemiyorum! Eminim bu emperyalist imparatorluğun hangisi olduğunu hepiniz biliyor ve tüm yüreğinizle ondan nefret ediyorsunuz!

İşte bu hainliğe daha fazla dayanamadığım için, yüce silahlı kuvvetlerimize her türlü fedakârlığı göze alarak onurumuzu kurtarmaları, kutsal anayurdumuza ait olan bu adayı geri almaları emrini vermiş bulunuyorum. *¡Los Puercos Son Los Nuestros! Patria o Muerte!*

İngilizler, Endeavour Adası'nın İspanyolca'da "Domuzlar Adası" olarak bilindiğinden habersizdiler, bu yüzden Kraliyet Mülkü'nün işgal edilmek üzere olduğunun farkına varamadılar. Ancak Başkan Hazretleri'nin ülkesinde hem silahlı kuvvetler, hem de halk savaş çığlıkları atıyordu. Dört bir yanda *"¡Los Puercos Son Los Nuestros!"* yazılamaları ve posterleri vardı; yığınlar Başkanlık Sarayı'nın önündeki meydanda toplanıyor, yurtseverlik ateşiyle yüzleri kıpkırmızı, sloganlar atıp marşlar söylüyordu. Adanın nerede olduğunu kimsenin bilmiyor olmasının bir önemi yoktu, asıl önemli olan neşelenip sarhoş olmak, hatta polisleri ve askerleri kardeşçe kucaklamaktı. Hiçbir ülke böylesine yek vücut olmamıştır; Asado bile bir günlüğüne kurbanlarına işkence edip ırzlarına geçmeyi kesmişti.

Başkan, Kurmay Subaylar Heyeti'ne adanın çok iyi savunulduğunu ve saldırının başarılı olması için çok büyük bir kuvvetle saldırmak gerektiğini bildirdi. Sadece iki adet savaş

kruvazörü (ABD malı, 2. Dünya Savaşı'ndan kalma), dört firkateyni (İngiliz malı, buhar gücüyle çalışan, 1920'li yıllarda inşa edilmiş) olan Deniz Kuvvetleri, askerleri taşımak için beş ticari gemiye ve firkateynler için bol miktarda kömüre el koydu. Hava Kuvvetleri saldırılacak adanın savaş uçaklarının menzili dışında olduğunu anlayınca uçakların kanatlarının altına yedek benzin depoları ekletti; depolar boşaldığı zaman atılacaktı. Kara Kuvvetleri devasa erzak depolarının karaborsacılık yüzünden tamamen boşalmış olduğunu anlayınca, beş bin piyadeyi doyurmak için adada yeterli yiyecek olmasını ummaktan başka bir şey yapamadı (General Ramirez askerleri açlıktan öldürme riskini almak istemiyordu).

Ardından gelen şanlı savaşta, Hava Kuvvetleri on uçak kaybetti. İki tanesi daha kalkarken düşmüştü, çünkü pilotlar tepeden tırnağa bombayla yüklenmekle kalmayıp bir de yedek yakıt tankları eklenmiş uçakları kullanmaya alışkın değillerdi. Üç tanesi, ekstra benzin tanklarının boşaldığında kanattan ayrılması için kullanılan patlayıcıların fazla büyük olması nedeniyle kanatları havaya uçtuğundan düşmüştü. Üç tanesinin pilotları açık denizde uzun mesafe uçuşları yapmaya alışkın olmadıklarından kaybolmuşlar, benzinleri bitince de sulara gömülmüşlerdi. Son iki tanesi, USS New California hattının üzerinde alçaktan uçarken vaktinde kimlik bildiremedikleri için güdümlü füzelerle aşağı indirilmişlerdi. La Isla De Los Puercos'a ulaşmayı başaran on savaş uçağı kusursuz bir şekilde yüklerini boşaltarak bol miktarda kaplumbağa öldürdüler.

Savaş gemileri adaya vardıklarında yoğun top ateşi başlattılar ve deniz tutmuş, açlıktan nefesleri kokan, tepeden tırnağa ise bulanmış piyadeleri boşalttılar. Piyadeler savunmacıları çembere alıp imha etmek amacıyla adanın iki tarafından karaya çıktılar. Savaş gemilerinden atılan top mermileri önlerinde ve kimi zaman aralarında patlarken cesurca ilerlediler. Sonunda adanın doğusundan karaya çıkanlar, batısından karaya çıkanların bir tepenin üstünden geldiğini gördüler. İşte düşman karşılarındaydı! Dört saat süren şiddetli çar-

pışmaların ardından nihayet her iki tarafın komutanları kısa bir sessizlik anında birbirleriyle telsiz konuşması yapmayı başardılar. Her iki tarafta derhal ateşkes emri verildi, ardından savaşın kazanıldığı ilan edildi ve askerler gözyaşları içinde zafer naraları atarak birbirlerine sarıldılar. Savaşın yapıldığı tepeye bayrak dikilirken olağanüstü bir coşkuyla tekrar tekrar Milli Marş okundu ve ardından kamp kuruldu.

Dokuz yüz kırk kişi çarpışmalarda hayatını kaybetmiş, yaklaşık iki bin tanesi yaralanmıştı. Adadaki bütün hayvanları tüketene kadar kamp kurduktan sonra Deniz Kuvvetleri askerleri geri götürdü. Deniz tutmuş, açlıktan nefesi kokan ve bir kez daha tepen tırnağa ise bulanmış piyadeler kahramanlar gibi karşılandılar. Restoranlarda bedava yemek yediler, para vermeksizin fahişelerle yattılar, bir hafta süreyle ilan edilen milli tatil sırasında coşkulu kalabalıkların omuzlarında gezdiler. Gazetelerde kocaman harflerle manşetten şu başlık atıldı: "¡HORA LOS PUERCOS SON VERDADERAMENTE LOS NUESTROS!" (Artık Domuzlar Gerçekten Bizim!) ve dokuz yüz kırk askerin adı Şehitleri Anma Kurumu tarafından tek tek yayımlandı; bunlara Hava Kuvvetlerinden on pilot ve firkateynlerden birinde kazan patlaması sonucu ölen bir denizci de eklendi. Dokuz yüz elli aileye devlet yardımı sözü verildi ancak hiçbir zaman anlayamadıkları nedenler yüzünden, bu paraları bürokrasinin elinden almaları mümkün olmadı.

Nihayet İngilizler neler olduğunu anlayıp Kraliyet Deniz Kuvvetleri'nden bir birimi söz konusu adaya gönderdiklerinde, bol miktarda hayvan iskeleti ve bilmedikleri bir Latin Amerika bayrağını kendisine pelerin yapmış Yeni Zelandalı ihtiyar bir münzevi dışında hiç kimseyi bulamadılar.

Başkan Hazretleri askeri darbe ihtimalini aşağı yukarı yüzde on düzeyinde azalttığına karar verdi. Derhal erken seçime gitti ve "Los Puercos Zafer Oyları" sayesinde oy sandıklarını önceden kendi oylarıyla doldurmasına gerek kalmadan tekrar seçilmeyi başardı. İstatistikçiler, iki seçim arasındaki beş yıl içinde nüfusun iki kat artmış olduğunu bıkkınlık ve alaycılıkla basına açıkladılar.

32
ÇIKIŞ

28 Ocak 1746'da, Lima'da yaşayanlar Aziz Simon ve Aziz Jude bayramını henüz kutlamışlardı. Dolunayla aydınlanan güzel bir gecede üç dakika süren bir deprem sonucu şehir tamamen yok oldu ve altı bin kişi hayatını kaybetti. Okyanus iki mil geri çekildi ve peşinden gelen dev dalga Callao'yu yerle bir etti. 13 Mayıs1647'de, Santiago'da meydana gelen bir depremde iki bin kişi öldü. 31 Mart 1650'de on beş dakika kadar süren bir deprem Cuzco şehrini haritadan sildi ve bir rahip cübbesi bir dala takılınca beş gün boyunca bir uçurumda asılı kaldı. Kırık bir Meryem Ana heykeli mucizevi bir şekilde tekrar eski haline geldi; bir keresinde Lima'da Aziz Petros'un heykeli, kaidesi üzerinde yüz seksen derece döndü. Chapi-Chapi köyündeki Meryem Ana heykeli duvardaki oyuğundan şapelin kapısına yürüdü. Rahip köyün başına bir uğursuzluk gelmesin diye heykelden kurtulmaya kalkınca bir dolu fırtınası çıktı ve Meryem Ana'yı oyuğa yerleştirinceye kadar dinmedi.

Amerika kıtasının batı kısmındaki dağlar her gün korkunç sancılar, sarsıntılar ve kasılmalar sonucu yeni dağlar doğurur. Kıta batıya doğru yürür de yürür; gezegenin yüzeyindeki dev tabakalar birbirini iter, kaydırır ve Pasifik sahilini sıkıştırarak yöredeki dağların her yıl biraz daha yükselmesine yol açar. Don sonucu kırılıp ufalanmasalar, buzulların ağırlığı altında ezilmeseler, kum fırtınalarının ve doluların aşındırıcı etkisine maruz kalmasalar, daha da hızlı yükselmeleri beklenebilir. Dehşetli acılar içindeki Andlar'ın oluşturduğu uzun dağlar zinciri, tıpkı sinir bozucu peklik sancıları çeken

ya da yelde kaldığından karın ağrısıyla kıvranan bir Leviathan'a benzer. Yeryüzünün bağırsakları ve büzgen kasları üzerindeki devasa basınç, Tanrının ya da insanın aklına gelebilecek en muazzam hemaroidlere, en heybetli fistüllere, en dehşetli çıbanlara yol açar. Vadiler çamur deryaları altında kaybolur, yarıklar açılıp kapanır, nehirler yatak değiştirir, dağlar yükseldikçe yükselir. Geçitler o kadar yüksektedir ki, bir zamanlar Lima'dan Iquitos'a gitmenin tek mantıklı yolu, altmış paund ödeyerek bir buharlıya binip Liverpool üzerinden aylarca yolculuk yapmaktı.

Andlar, bağırsaklarını temizleme ihtiyacı hisseden gezegenin dışkısı olarak görülebilir; oysa diğer yandan ne muhteşem, ne saf bir güzellik abidesidir o! İnsanı yalnızlığa ve huzura çağırır, kulağına altın, gümüş, kurşun, bakır, tertemiz sular, canlılık veren hava, kayıp uygarlıklarla ilgili hikâyeler fısıldar ve cennet bahçesinin masumiyetini vaat eder.

Remedios'un gerillaları ve civarda yaşayan ahali, Chiriguana'daki katliamdan sonra eski huzurlu yaşamlarına bir daha geri dönemeyeceklerini biliyorlardı. Er ya da geç askerler intikam almak için bütün güçlerini toplayarak geri gelecekler, yağma, talan ve tecavüzle galipleri sindirmek isteyeceklerdi. Bir dahaki sefere tanklar, helikopterler, uluyarak tepelerinden geçen savaş uçakları olacaktı; morali bozuk erlerle değil, sınırlardaki *portachuelo*'ları koruyan seçkin askerlerle karşı karşıya geleceklerdi. Artık orayı terk etmenin ve başka bir yerde her şeye yeniden başlamanın zorunlu olduğunun herkes farkındaydı. Bir çoğu başka yerlerdeki akrabalarının yanına gitti, ancak iki bin kadarı dağlara çıkmaya, sınırı geçip unutulmuş bir vadide hayata yeniden başlamaya karar verenlere katıldı. Remedios ve gerillaları meydan savaşının nasıl bir şey olduğunu gördükleri, duydukları ve kokladıkları için silahlı devrim hayallerini bırakıp yeni bir başlangıç, yeni bir dünya, daha iyi bir yaşam hayaline katılmışlardı. Ama yine de kendi silahlarını ve öldürdükleri askerlerin silahlarını yanlarına aldılar, hem alışkanlıktan, hem de dış tehditlere karşı. Don Emmanuel gidip Don Hugh, Don Ped-

ro ve Fransız çiftle görüşerek katliam için gelen askerler bölgeye ulaşmadan önce taşınmalarını öğütledi. Don Hugh ve Don Pedro başkente kaçtılar; Antoine ve Françoise, kaçış nedenini bile bilmemelerine rağmen, çocuklarıyla birlikte kaçaklara katılmaya karar verdiler; onların yeryüzü cenneti hayallerinden ve Don Emmanuel'in coşkulu halinden etkilenmişlerdi. Zaten bu göç başarıya ulaşamasa bile Fransa'ya dönme şansları vardı.

Göç hazırlıkları iki hafta sürdü. Yanlarında taşıyabilecekleri tüm yiyecekleri, aletleri, kap kacağı, kişisel değeri olan eşyaları hayvanlara yüklemek için denkler haline getirdiler. Don Emmanuel Hectoro'yla birlikte kendi sürüsünü ve beraberlerinde gelecek diğer herkesin sürülerini idare etmeleri için sığırtmaç ekipleri kurdu. Hiç utanç duymadan Don Hugh'un ve Don Pedro'nun atlarını ve sığırlarını da aldı, ne de olsa sigortadan aldıkları ve hükümetin verdiği tazminatlarla sürülerini yeniden kurabilirlerdi.

Tüm bölgede son dakikaya kadar denk bağlayanlar, denk çözenler, hayvanları yükleyenler, boşaltanlar yüzünden tam bir kargaşa hüküm sürüyordu. Bütün bunların sırf onlar eğlensin diye yapıldığını sanan kediler ise denklerin üstünde zıplıyor, birbirlerini kovalarken iplere dolanarak işlere mani oluyorlardı. Hectoro sonunda eşyalarının üstünde hoplayıp zıplamalarından usanarak bir tanesine yakın mesafeden ateş etti. Hayvan ona bir göz kırptıktan sonra yanına gelip palasının kınındaki püsküllerle oynamaya başladı. Bu yaratıkların yok edilemez olduğunu anlayan Hectoro tabancasını kılıfına koydu ve bir daha ne yaparlarsa yapsınlar sesini çıkarmadı.

Don Emmanuel ve adamları atları yularlarından güçlüden zayıfa doğru sırayla birbirine bağladılar, en başta gri aygır vardı. Ardından, aynı şeyi katırlara ve eşeklere de yaptılar. Her sığır dizisinin başına bir tane boğa koydular ve en öndeki dizinin başına Cacho Macho'yu bağladılar. Kırık boynuzlu bu boğa yöredeki tüm boğaların tartışmasız kralıydı; Don Emmanuel'in bahçesine girme ayrıcalığına tek başına sahip olan hakiki bir dev olmasının yanında, yeryüzündeki boğaların en

kibarı olduğu da herkesçe kabul ediliyordu. Tavuklar sandıklara konup bineklerin üstüne yerleştirildi; iple bağlanmak için fazlasıyla inatçı ve heyecanlı olan keçiler sürüler halinde götürülecekti. Köpekler nasıl olsa peşlerinden gelir diye, onlar için özel bir düzenleme yapılmadı.

Yolculuk gününün şafağında binlerce hayvan, sürgünlerin eşyalarıyla yüklenmişti ve öğleye doğru tüm işler bitirildi. Herkes kafilenin belli bir kısmının sorumluluğunu aldı; sıcak ve nem iyice dayanılmaz bir hale gelince insanlar hırçınlaşmaya ve huzursuz olmaya başladılar, yola çıkmadan önce herkes siestaya çekildi; Mula'nın kıyısında çılgınca, üstlerini başlarını paralayarak sevişmeye giden Dona Constanza'yla Gonzago ve okul binasındaki masanın üstünde daha nazikçe ve usüllere uygun olarak sevişmeye giden Profesör Luis ve Farides dışında tabii.

Akşam olmadan herkes kafiledeki yerini aldı, kediler yine huzursuzca çevrede dolaşmaya başladılar, diğer hayvanlarda da tuhaf bir panik hali vardı. Hayvanları harekete geçirmek epey güç oldu, neredeyse kontrolden çıkmışlardı. Boğucu bir toz yükseldi, yükler düştü, küfürler arasında yeniden yerleştirildi, kimileri bacaklarına çifte yedi, katırlar öylece yere oturup yürümeyi reddettiler, kediler yıldırım hızıyla ayaklarının arasına daldılar ya da diğer hayvanların sırtlarına çıktılar, bulundukları yere pençelerini batırarak ayrılmayı reddettiler ve bu arada hayvanların boyunlarındaki pençelerden duydukları rahatsızlığı homurdanarak, şahlanarak ya da gözlerini devirerek ifade ettikleri gözden kaçmadı.

O akşam bizim hacılar savananın kenarında kamp yaptıkları sırada Valledupar'dan zırhlı araçlar, kamyonlar ve tanklar yola çıkmıştı bile. Kamyonlardan birinde yirmi kişilik müfrezesiyle Figueras oturuyordu, rütbesi teğmenliğe indirilmiş, kollarında bir kediyle karargâhın kapısına doğru yürümekte olan bir teröristi çantalar dolusu künyeyle birlikte yakalamasına rağmen bütün madalyaları geri alınmıştı.

Ertesi sabah Aurelio kafileyi cangıla doğru götürürken hayvanlar yine sinirlendiler ve abuk subuk şeyler yapmaya

başladılar. Ağaçların üstünde maymunlar çığlıklar içinde bir daldan ötekine atlıyor, tukanlar ve onların süslü kuzenleri gırtlaklarını paralarcasına öterek daire şeklinde uçuyorlardı. "Yanlış giden bir şeyler var, yolumuz üstündeki hayvanların hepsi çok mutsuz," dedi Aurelio. "Sizin için de uygunsa bu tepeyi geçtikten sonra yolumuza yamaçtan devam edelim."

"Benim için hepsi bir," dedi Pedro. Böylece kafile bol miktardaki nemli yeşilliklere doğru hafif bir yokuşu tırmanmak üzere sol tarafa yöneldi.

Don Emmanuel'in bir fikri vardı. Ön tarafa gelerek şöyle dedi: "Bana sorarsanız yol boyunca arkamızdan birkaç ağaç devirirsek bizi izlemeleri daha zor olacaktır. Mesela şu ağaçtan başlayabiliriz." Yol kenarındaki uzun ve geniş ağacı işaret etti.

"Öyleyse sen kesmeye başla," dedi Aurelio. Pedro'yu dirseğiyle dürttü ve birbirlerine göz kırptıktan sonra Don Emmanuel'in palasını çekip savurmasını neşeyle izlediler. Pala gövdenin üzerinde sektikten sonra öyle sarsılıp titredi ki Don Emmanuel onu yere atıp acı içindeki bileğini ve parmaklarını tutmak zorunda kaldı, önce yüzünü buruşturarak iki büklüm oldu, sonra ayağa kalkıp ağaca baktığında üzerinde iz bile bırakamamış olduğunu gördü. Arkasını döndüğünde sırıtarak ona bakan Aurelio ve Pedro'yla göz göze geldi.

"Bu ağaç bir *quebracha*'dır," dedi Aurelio. "Gövdesi o kadar serttir ki taş niyetine kullanılabilir."

"*Quebracha* mı?" dedi Don Emmanuel. "Balta kıran mı demek istedin?"

"Ya da pala kıran," dedi Pedro. Don Emmanuel'e palasını geri verirken ucundaki kırılmış yeri gösterdi.

"İkiniz de su katılmamış orospu çocuklarısınız," dedi Don Emmanuel, acı içinde. "Bu benim en sevdiğim palaydı."

Don Emmanuel geri adım atmadı. Aurelio'nun arkasında yürüyüp gözüne kestirdiği ağaçları işaret ediyor, Aurelio cevap veriyordu: "Hayır, bu bir kauçuk ağacı; yazık olur. Hayır, bu bir ceviz ağacı; yazık olur. Hayır, bu kutsal bir ağaç; onu kesersen *Pachacamac* gücenir sonra."

"Yeter artık," dedi Don Emmanuel. "Hayvanlar arkamızda kör bir adamın bile izleyebileceği kadar pislik bıraksalar da ağaç kesmeyeceğim."

"Şunu kesebilirsin," dedi Pedro. "Ama herkes gelip geçene kadar başlama sakın."

Don Emmanuel *balsa* ağacını birkaç dakikada devirdikten sonra şerefini kurtarmış olarak kafileye katıldı.

Ağır ağır bayırdan yukarı çıktılar, burası yaklaşık üç yüz metre yüksekliğinde bir tepeydi. Doruğa ulaştıklarında insanlar, kediler ve diğer hayvanlar güneşin altında taze havayı içlerine çekmek ve serin rüzgârın tadını çıkarmak için biraz durdular. Aşağıda dağlarla savana arasında kalan ağaçların oluşturduğu ince koyu bir şerit, kuzeyde rüzgârla yemyeşil dalgalanan, ufku saran asıl cangıl vardı. Sol tarafta davetkâr ama ürkütücü dağlar yükseliyordu, sağ tarafta ancak dürbünlerle görülebilen terk edilmiş *pueblo*, terk edilmiş Chiriguana, iplik gibi görünen pırıl pırıl Mula vardı. İnsanlar doğdukları, ter döktükleri, şenlikler yaptıkları topraklara özlem ve pişmanlıkla baktılar, hepsi aynı şeyi düşünüyordu. "Bir gün mutlaka geri döneceğim."

Tepedeki çimenlerde serilip uzandıkları yerden tam kalkmaya başlıyorlardı ki, kedilerin huzursuzluğunun ve bineklerin tuhaf inatçılıklarının nedeni ortaya çıktı. Derinden bir gümbürtüyle birlikte ayaklarının altındaki toprak sarsılmaya, devasa bir kaptaki *guava* jölesi gibi iki yana doğru sallanmaya başladı. İnsanlar ve hayvanlar hemen dizlerinin üstüne çöktüler ya da oturdular, kediler kendilerini kurtarmak için kollarına atlayıp iyice sokuldular. İki bin kişi birden dizlerinin üstünde sarsıntıdan ve dehşetten titreyerek hep bir ağızdan günah çıkarmaya başladılar, Peder Garcia aynı anda hepsini dinlemek zorunda kaldı ve tüm o anlaşılmaz mırıltılar ve gümbürtüler arasında herkesin günahlarını affetti. Garcia depremin iki *Ave Maria* ve bir *Tota Pulchra Est* süresince devam ettiğini hesapladı.

Yerin derinliklerinden gelen hafif geğirmeler ve çağıltılarla birlikte deprem sona erdi, halen haç çıkaran, melekleri ve

ruhları yardıma çağıran insanlar kararsızlık içinde ayağa kalktılar. Aşağıdaki manzaraya baktıkları zaman eski evlerinin titreyip dönen gümüşi bir ışığa gömülmüş olduğunu gördüler, çünkü depremin yarattığı titreşimlerle yükselen soluk beyaz tozun üstünde güneş parıldıyordu. Onlar farkında değildi, ama evleri tozun altında sapasağlam duruyordu. "Ay! Ay! Ay!" diye bağırdı bizim hacılar, korkuya yenik düşmüş ve ovadaki pırıltılı denizin güzelliğiyle büyülenmişlerdi. Orada uzun süre durup ağır ağır çöken toz okyanusunu seyrettiler. Ansızın yeni bir kükreme, korkunç bir gürleme duyuldu. Bir kilometre ötede, daha önce içinde yürüdükleri vadinin üstünde muazzam bir su kütlesi göründü, neredeyse yüz metre yüksekliğinde bir dalga aniden iki dağın arasından fırladı ve geniş bir yay çizerek aşağıdaki cangılın üstüne kapandı. Ağaçları kibrit çöpleri gibi dağıttıktan sonra heybetinden hiçbir şey yitirmeden, tarihöncesinden kalma dev boğa sürüleri gibi gümbürdeyerek ilerledi, göğün çatısına kadar uzanan su damlacıkları sıçratarak Mula havzasına ulaştı.

Kalabalık dili tutulmuş bir halde durup devasa bir su sütununun dağların arasından coşkuyla fışkırmasını seyretti. Ovanın kocaman bir çamur deryasına dönüşmesine, suların ilerledikçe ilerleyip ufku kaplamasına tanık oldular. Suyun fışkırması yavaş yavaş azaldı ve iki saat sonra, aşağıdaki göle dökülen bir çağlayana dönüştü.

İnsanlar pek fazla bir şey söylemeden tepenin üstünde kamp kurdular. Akşam olduğunda kucaklarında kedilerle birbirlerini ziyaret ettiler, geçmişte birbirlerine kötü davranmış olanlar, kin besleyenler özür dileyerek kucaklaştı. Eski dostlar el sıkıştı ve geçmişte bir kez olsun konuşmayanlar birbirleriyle sırlarını paylaştılar. Böyle şeyler korkudan değil, evrende hiçbir şeyin durağan olmadığının ve her şeyin sonuçta şansa bağlı olduğunun, insanların hayatının bir anda alt üst olabileceğinin bilinciyle olur. İnsanlar altlarındaki sağlam zeminin kaybolduğunu hisseder ve daha önce asla çaresizliğe düşmemiş olanların yüreklerinde derin yaralar açılır, her şeyin ne kadar geçici ve sıradan olduğunun farkına varırlar.

Bu kadar amansız bir kuvvetin, bu kadar akıl almaz bir kayıtsızlığın, bu kadar kendiliğinden ve karşı konulmaz bir afetin karşısında insanlar, düşüncesiz bir adamın yürürken basıp geçtiği bir karınca yuvasında bulunmanın ne demek olduğunu çok iyi anlar.

İşgalcilerin konvoyunun en önünde ilerleyen araçlar hızla yükselen bir selin içinde buldular kendilerini. Bütün konvoy durdu ve Portachuelo Muhafızları'nın tümgenerali ön tarafa gelip kamyonlardan birinin üstüne çıkarak önlerindeki manzarayı inceledi. "Daha önce de böyle bir şey görmüştüm," dedi tümgeneral. "Sarsıntı yüzünden dağlardaki bazı kayalar yerinden oynadı ve işte sonuç. Geri dönmemiz gerekiyor."

Araçlar büyük bir zorlukla çamurun içinde ileri geri manevralarla geriye döndüler ve peşlerinden gelen selin önüne düşüp Valledupar'ın yolunu tuttular. Sel suları şehrin elli kilometre kadar yakınına geldikten sonra durdu ve ağır ağır geri çekildi.

Hükümet Milli Afet ilan etmedi, hiçbir kurtarma operasyonu gerçekleştirilmedi. Görüldüğü kadarıyla devrim ve devrimciler layıklarını bulmuşlar, gömülmüş ve unutulmuşlardı.

Tepenin üstünde Pedro, Aurelio'ya dönerek, "Carmen sele kapılmış mıdır?" diye sordu.

"Hayır," dedi Aurelio. "Diğer yanda yüksekte oturuyoruz biz. Oraya bir şey olmadı. O benim öldüğümü sanıyordur ama geri döndüğüm zaman yaşadığımı görecek nasıl olsa."

Pedro, şimdi artık ay ışığının altında hayli uysal görünen devasa göle bakarak yanağına sürünen kedinin kulaklarını okşadı.

"Bundan kurtulduğumuz için çok şanslıyız."

"Hayvanların söylemeye çalıştıkları şeyleri anladığım için çok şanslısınız," dedi Aurelio.

Josef arkalarından gelip bir an yanlarında durduktan sonra, "sokağa attığım onca parayı düşünüyorum da," dedi üzüntüyle, "iyi bir cenaze töreni ve üç ayin yapılması için Don Ramon'a o kadar para saydım."

"Sıkma canını," dedi Pedro. "Peder Garcia hepsini beda-

vaya yapar nasıl olsa, böylece bir cenaze töreni ve üç ayin için verdiğin para boşa gitmemiş olur."

Josef başını sallayarak Pedro'nun sözlerindeki mantığı onayladı.

"Ama ne fark eder ki?" diye ekledi Pedro. "Seni köpeklerime yem yapsam daha faydalı olursun, haksız mıyım *cabron*?"

33

EKONOMİK MUCİZE VE INCARAMA PARKI

Görece güçsüz ve yoksul ülkelerde zaman zaman bir takım vatan evlatları çıkar ki, bunlar olağanüstü geniş görüşlerine rağmen hayatlarına konan sınırlar sonucu hayal kırıklığına uğramış ve fena halde gücenmişlerdir; oysa kendileri ve ülkeleri için yıldızlara ulaşmak işten bile değildir onlar için. İnsan bu yiğit yurtseverleri görünce dağ doruklarına tırmanıp bağırmak istediklerini düşünür: "Buraya bakın! Ne yücedir bizim düşlerimiz! Şu ihtişamın doğuşuna şahit olun!" Kimi zaman bu türden iki adam aynı anda ortaya çıkabilir, işte o zaman bütün dünya korkuyla titremelidir. Bizim hikâyemizde bu iki adam Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Dr. Jorde Badajoz ve Başkent Belediye Başkanı Raoul Buenanoce'ydi. Bu iki yiğidin yaptıkları, doğrudan birbiriyle ilişkili olmasa da, tuhaf bir şekilde paralel bir yol izlemiştir.

O sıralar Başkan Hazretleri ekonominin gidişatına biraz daha iyimser bir gözle bakmaya başlamıştı; şehir gerillaları mucizevi bir şekilde ortadan kayboluyor gibiydi. Silahlı Kuvvetler'in onları gizlice yok ettiğine dair bir takım söylentiler duymuştu ama her açılışını yaptığı köprü ertesi gün havaya uçmadığı ve elektrik kesintileri sabotaj sonucu değil, eski mutlu günlerde olduğu gibi teknik aksaklıklardan meydana geldiği için epeyce rahatlamıştı. Son genel grev sırasında birçok sendika liderinin kaybolmasına pek memnun olmuştu çünkü onların yerine geçenler ücretlerin yüzde iki yüz oranındaki enflasyona yetişebilmesi için yüksek zamlar talep etmekten vazgeçmişlerdi. Huzur ve güven ortamına zarar verdikleri için grevci işçilerden yüzlercesini tutuklatmıştı ve Gene-

ral Ramirez büyük bir incelik göstererek grevcilerin arasına karışıp onları kışkırtacak bol miktarda sivil giyimli asker göndermişti. Bu plan işleyince polisler copları ve su sıkan panzerleriyle saldırıyorlar, göstericilerin üzerine biber gazı sıkıyorlardı. Bu sayede göstericiler yüzleri gözleri kıpkırmızı bir haldeyken ıslatılıyorlar, bir yandan da kafalarına cop yiyorlardı. İşçiler her gösterilerinde cehennem azabı çekip yerlerde sürünmekten bıkınca, hayat standartlarının düşmesine karşı daha anlayışlı olmaya başladılar ve sanayide büyük ölçüde düzen sağlanmış oldu.

Dağlardaki ve cangıldaki kır gerillaları Başkan Hazretleri'ni çok fazla endişelendirmiyordu. Oralara hiç gitmemişti ve gitmeyi de düşünmüyordu; başkentten uzak durdukları sürece o pasaklı ve cahil köylüler ne isterlerse yapabilirlerdi. Başkente ulaşmayı başarıp kenar mahallelerde tahta ve mukavvadan derme çatma barakalarda oturmaya başlayanlar ise, polisin kulübelerini yakması, hepsini kamyonlara doldurup başkentten mümkün olduğunca uzağa bırakması sayesinde geri dönme isteğini kaybediyorlardı.

Artık ekonomik ilerleme için zorunlu olan huzur ve güven ortamı sağlanmıştı. Başkan Hazretleri, Dr. Badajoz'u göreve getirerek ondan bir mucize gerçekleştirmesini istedi. Badajoz, Devlet Petrol Ofisi Yönetim Kurulu Başkanı ve Serbest Ticaret Konseyi Yönetim Kurulu Üyesi'ydi. Uluslararası bankacılık alanında çok geniş bir ilişki ağı vardı, eğitimini Eton'da tamamlamış züppe bir İngiliz hayranıydı. Ekonomi mastırını Harvard'da yapmış, Freidmanist monetarizmin ateşli bir taraftarı olmuştu. Pazar güçlerinin, rekabet ortamı içinde fiyatları ve enflasyonu düzene sokacağına yürekten inanıyordu.

Dr. Badajoz bürosuna geldi ve ilk gününde ekonominin durumunu şöyle bir gözden geçirdi: On beş milyar dolarlık dış borç, ödemeler dengesinde beş milyar dolarlık bir açık, sıfıra yakın döviz rezervi, eksi rakamlarda seyreden ve bu yüzden "küçülme oranı" olarak anılan bir büyüme oranı. Hükümetin son on beş yıl boyunca iflasın eşiğindeki bütün sanayi dallarını kamulaştırma politikası izlediğini ve şehirlerde ça-

lışan işçilerin neredeyse yarısının devlet kadrosunda olduğunu gördü. Üstelik, geçmişte ithal mallara karşı olağanüstü korumacı önlemler alınması, birçok verimsiz işletmenin faaliyete devam etmesine yol açılmıştı. Dr. Badajoz bütün Kamu İktisadi Teşekkülleri'nin satılması, korumacı ithalat vergilerinin kaldırılması gerektiğine karar verdi ancak Başkan Hazretleri ülkede işsizlik yaratacağı endişesiyle karşı çıktı; ona göre işsiz kalan herkes terörist olmaya itilecekti. Dr. Badajoz işlerin düşündüğü kadar kolay olmayacağını kısa zamanda kavradı; ekonomiyi düzeltmek için yapabileceği tek şey, aynı anda hem kemerlerin sıkılmasını, hem de üretkenliğin artmasını sağlamaktı. Böylece kimse işsiz kalmayacak ama işi olanlar da neredeyse karın tokluğuna çalışacaktı.

Dr. Badajoz büyük bir cesaret örneği göstererek fiyatları serbest bıraktı ve serbest pazar dengelerine göre belirlenmesi riskini göze aldı; tütün fiyatı bir anda iki katına çıktı ve benzin fiyatları yüzde kırk oranında yükseldi. Ondan sonra fiyatlar her ay yüzde elli artmaya başlayınca, Dr Badajoz düşürmek için geldiği enflasyonu yükseltmekte olduğunu fark etti; bunun üzerine ücretleri dondurdu ve halkın alım gücünü göreve gelmesinden önceki döneme göre yarı yarıya düşürmeyi başardı.

Dr. Badajoz, ülkenin milli gelirini vergilendirme yoluyla arttıramayacağını gördü; kamu çalışanları dışında hiç kimse vergi ödemiyordu ve özelleştirme programı ilerledikçe gelen vergi miktarı hızla düşüyordu. Kamu çalışanları dışında herkes vergi vermek yerine vergi memurlarına rüşvet vermeyi tercih ediyor ve bu işler yalnızca yasadışı yollardan ülkeye giren ABD doları ile yapılıyordu; doların karaborsa değeri günlük gazetelerde bile çıkıyordu.

Birkaç yıl önce hükümet döviz endeksine bağımlı devlet tahvilleri ve bonoları piyasaya sürmüş ve insanlar enflasyonun yoksullaştırıcı etkisinden kurtulmak için ücretlerini bunlara yatırmıştı; sonra ellerindeki bonolar ve tahviller paraya çevrilmeyince takas yöntemiyle ellerinden çıkarmaya başlamışlardı. Artık kimse çek kullanmıyordu çünkü çekler kesil-

dikten üç gün sonra değerlerinin büyük bir kısmını kaybetmiş oluyorlardı.

Dr. Badajoz umudunu petrole, kahveye ve tropik meyvelere, yani ekonominin geleneksel dayanak noktalarına bağladı; bir yandan da yeni meclisten yeni yasalar çıkartarak tarım sektörüne büyük teşvikler sağladı, bu arada ithalat üzerindeki kontrolün kalkması yüzünden ağır sanayi daha rekabetçi bir hale gelmişti. Bu sayede ülkenin sanayisi neredeyse tamamen ortadan kalktı, ucuz yabancı sanayi ürünleri yerlilerin yerini aldı ve yabancı sermaye başıboş kalan sanayi altyapısını büyük bir şevkle doldurdu.

Dr. Badajoz bu beklenmedik etkileri görünce yabancı sermayenin yatırım yapmasını sağlayarak döviz kurlarını stabilize etmeye karar verdi, faiz oranlarını serbest bıraktı ve enflasyonu düşürmek için bir dolara karşılık gelen resmi pezo değerini iki yüzde sabitledi (aslında dört yüzdü), ancak gerçek değer üzerinden ticaret yapılmasına göz yumdu. Latin Amerika'nın en zengin işadamlarından biri olan babasının ölmek üzere olduğunu anladığında, şahsi işleriyle devlet işlerini karıştırmama konusundaki ilkesini daha makul boyutlara çekerek veraset vergilerini kaldırdı.

Bu büyük iktisat dehasının en paha biçilmez özelliği, dünya bankacılığının önemli isimlerinin güvenini kazanmış olmasıydı. Buna yol açan etkenler büyük bir ihtimalle diğer politikacıların aksine sırım gibi olan gövdesi, tamamıyla ifadesiz bakan gözleri, kusursuz İngilizce'si, Savile Row'dan alınma takımları ve bir asilzade kadar bilgiç görünmeyi becerebilmesiydi ama ne olursa olsun, adam yabancı bankalara ne isterse yaptırabiliyordu. Çok uygun geri ödeme koşullarıyla, ABD bankalar grubundan altı yüz milyon, Avrupa bankalarından üç yüz milyon, IMF'ten üç yüz milyon dolar borç almayı başardı. Hatta Paris'e Merkez Bankası'nın bir şubesini açtı.

Bunu yapması hiç de zor olmamıştı, çünkü hayat standartlarındaki dramatik düşüş ve ucuz ithal mallarının ülkeye akması sonucu enflasyon yarı yarıya azalmış ve yüzde yüz düzeyine düşmüş, ülke içinde rekabet koşullarının oluşması so-

nucu büyüme oranı yüzde beşe kadar yükselmişti. O sene iyi bir kahve hasadı alınınca hem ödemeler dengesi, hem de döviz rezervleri sağlıklı bir düzeye yükseldi.

Eğer şöhretini hak edecek kadar akıllı bir adam olsaydı, o sırada bakanlıktan çekilir, fırtınayı başkasının biçmesini beklerdi; ama her şeyin kontrolü altında olduğunu sanarak safça görevine devam etti. Başkan özelleştirme programıyla işsizlik yaratmasına hâlâ karşı çıkıyordu ancak Kamu İktisadi Teşekkülleri'ni satın alan yabancı işletmeler üretim yapmaya pek niyetli değildiler; bütün mekanik aksamı ülkelerine götürdüler ve arkalarında koca bir işsizler ordusu bıraktılar. Badajoz bunların hepsine iş vermek zorunda kaldı, hem de ortada verebileceği bir iş olmamasına rağmen. Bu yüzden kamu çalışanlarının sayısı eski düzeyine ulaştı ve milli gelirin tüketilmesinde devletin payı hızla yükselmeye başladı.

Doktor, ekonominin en büyük sektörlerinden birinin tamamen kontrolü dışında olduğunu fark etti. Başkan Hazretleri bile bu sektörün ne kadar büyük olduğunu söylemeyi reddediyordu. "Sadece canının sıkılmasına neden olur," demişti. "Ben bile bu konuyu düşünmeye dayanamıyorum." Badajoz, Silahlı Kuvvetler canının istediği gibi harcama yaptığı sürece enflasyonu yenmesinin kesinlikle mümkün olmadığını gördü. Ordunun kendi kimya, tekstil, çelik ve uçak fabrikaları, devasa tersaneleri vardı. Alman tankları, Amerikan jetleri, İngiliz radarları, Fransız helikopterleri ve kim satarsa ondan aldıkları füzeler için yurt dışına akıl almaz miktarlarda para akıtıyorlardı. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi, Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı ulusal hava yolları işletmesine altı yolcu uçağı alınmasını reddedince, bu uçakların savaşta lazım olabileceğini öne sürerek karşı çıkmışlardı. Bu uçaklar Japonya ve Singapur'a sefer yapmak üzere alınmışlardı ancak hiç kimse oralara gitmediği için altısı da depolarda çürümeye terk edildi. Badajoz bir şeyi daha fark etti: İşadamları her yaptığı anlaşmadan "iyi niyet" payı olarak yüzde beşlik bir miktarı orduya aktarıyorlardı. Diğer yandan Deniz Kuvvetleri'nin nükleer araştırmalara ve hidroelektrik santralleri-

ne inanılmaz büyüklükte yatırımlar yapmasının önüne geçemiyordu. Uzun sözün kısası, ülkenin ekonomisi biraz yoluna girince ordu daha büyük paralar talep etmeye başlıyordu.

Her şey bir anda oldu; beş büyük şirketten oluşan traktör ve otomobil sektörü, ucuz ithal mallarıyla rekabet edemedikleri ve pezo değerinin üstünde sabitlendiği için bir ay içinde çöktü. Ülkenin ekonomisini kurtarması beklenen yeni tarım devrimi yabancı makinelerle yoluna devam etmek zorunda kaldı. Dr. Badajoz dolar spekülasyonunun önüne geçmek için faiz oranlarını serbest bıraktı, bunu yapmasıyla birlikte faiz oranları enflasyon oranını bile geçti ve bütün çiftçiler iflas ettiler, ondan sonra hiç kimse yatırım yapmaya yanaşmadı. İnsanlar tüm mallarını mülklerini satıp ve finans piyasasında spekülasyon yapmaya başladı. Yabancı sermaye yeni faiz oranlarından faydalanmak için ülkeye akın etti ve bir ay sonra faiz ödemeleri adı altında devletin parasını yanına alarak aynı hızla çekip gitti. Üç banka, alacaklarını talep etmeye kalktıklarında borçlu fabrikalara ve çiftliklere el koymak zorunda kalıyor ancak onlardan da hiçbir şekilde kâr edemiyorlardı, alacaklarını tahsil edemeyince likide olup iflas ettiler.

Sürekli değişen finans pazarında başarılı olan spekülatörler yurt dışında müsrifçe tatiller yaptılar ve iki yıl içinde 41 milyar dolar harcadılar. Bu paranın büyük bir kısmı ABD'ye gitti, çünkü pezonun dolara göre resmi değeri sabitlendiği için dolar iyice ucuzlamıştı. Aynı sebepten ithalat bir yıl içinde yüzde elli beş oranında arttı.

Üç yıllık bir ekonomik mucizenin ardından, Dr. Jorge Badajoz bakanlığın yıllık raporuna şu bilgileri koymak zorunda kaldı: Göreve başladığından beri kredilerin ve nakit paranın yüzde doksanı devletin eline geçmişti, hayat standardı ve üretim oranı yüzde elli düşmüştü. Dış borç 60 milyar dolar olmuş, enflasyon yüzde dört yüze fırlamıştı. Hazine ilk defa bir milyon pezoluk banknotları basmıştı. Dr. Badajoz sahip olduğu her şeyi sattı; üzgün, hayal kırıklığına uğramış ve bıkıp usanmış bir halde, bavullar dolusu ABD dolarıyla orta-

dan kayboldu, daha sonra Uruguay'da yaşamakta olduğuna dair bir takım dedikodular çıktı.

Raoul Buenanoce, bir baba gibi kollarını üstüne gerdiği başkentin yüce geleceğini görebilen kültürlü bir adamdı. Dr. Badajoz'la aynı yıl göreve başladığında yaptığı konuşmanın tam metni şöyledir:

> Sömürge döneminden kalma muhteşem anıtları, dört büyük gökdeleni, parkları ve bulvarlarıyla göz kamaştıran, her yurttaşın gurur duyması gereken bir şehrimiz var! Deri giysiler ve mücevherler almak istediğimizde alışverişe gidebileceğimiz bir Selfridge şubesi bile var güzel şehrimizde. Tıpkı Parisliler gibi şık giyinen erkeklerimiz ve kadınlarımız var. Buenos Aires ve Madrid'ten gelen en güzel oyunların sergilendiği dört tiyatromuz var! Segovia 1944'de bu şehirde sahneye çıktı, 1963'te bir daha çıktı!
>
> Ancak kazandığımız bu şöhretle yetinemeyiz! Görev sürem doluncaya kadar sevgili başkentimizi sadece şerefli ülkemizin başkenti değil, uygar dünyanın kültürel başkenti yapacağıma söz veriyorum! İlk olarak favela'ları, kenar semtlerimizi çevreleyen o sefalet mekânlarını kaldıracağım ve onların yerine bugüne kadar görülmemiş bir park inşa ettireceğim! Sevgili yurttaşlarımız gün boyunca çalışmanın verdiği yorgunluğu üzerlerinden atmak ve gezip eğlenmek için bu parka gidecekler!

Büyük alkış alan bu müthiş nutuk sonrasında dünya tarihindeki en zorlu inşa programı başlatıldı.

Birinci proje şehrin tam ortasından geçen ve havaalanına giden büyük bir otoyol yapılmasıydı. Uluslararası pazarlardan bir milyar dolar borç alarak şehrin en eski ve tarihi bölgesini dümdüz etti çünkü otoyol on beş şerit genişliğinde olacak şekilde tasarlanmıştı. Regina Olsen serbest bırakılıncaya kadar taşınmayı reddeden Norveç Büyükelçiliği'nin çevresin-

den dolaştığı kısım dışında havaalanına doğru dümdüz bir hat izliyordu. Buenanoce üç bin kişiyi evsiz bıraktı, ancak proje hiçbir zaman tamamlanamadı, çünkü parkın inşaatına başlamak için daha fazla sabredemeyerek bütün kaynakları oraya aktardı. Otoyolun son kısmı bir köprünün ortasında bittiğinden, herkes eski yolu kullanarak havaalanına gitmeye devam etti.

Buenanoce gecekondu mahallelerini yerle bir ederek üç yüz bin kişiyi zorla evinden attı. İnsanlar geri dönmeye çalışınca, öncelikli görevi gecekondu sakinlerini bir daha geri dönmemek üzere bölgeyi terk etmeye ikna etmek olan özel bir gizli birlik kurdu. Bu iş sona erdiğinde gizli birliğini dağıtmadı ve çalışanlara göz kulak olmak ve şehirdeki muhaliflerinin kökünü kazımak için kullandı.

Otoyol inşaatında 200 bin ton zift, 4 bin çelik payanda, 700 bin metreküp beton kullanmıştı ancak bu rakamlar eğlence parkında dünyanın önemli harikalarının kopyalarını yaparken harcadıklarının yanında solda sıfır kaldı. "Ne yapılması gerektiğini çok iyi biliyorum," dedi tombul yüzüyle gülümseyerek. "Büyük planlar yapmanın ve bir kez başlayınca bir daha durmamanın ne kadar önemli olduğunu bilecek kadar çok deneyimim var."

Bu dev projenin kamu bütçesine hiçbir maliyeti olmayacağı hesaplanıyordu, çünkü rekabetin kızıştırılması sayesinde tüm yatırım maliyetleri özel sektörün sırtına yüklenmişti ve daha sonra parkın işletilmesi sırasında meydana gelebilecek zararlar yine bu yatırımcılar tarafından karşılanacaktı. İhaleyi kazanan şirkete kamu fonlarından 50 milyon dolar borç verilecek, geri ödemesi de işletme kârlarından yapılacaktı. Eğer işler zamanında bitirilmezse söz konusu şirket geciktiği her gün için 20 bin dolar ceza ödeyecekti.

Her şey kurallara uygun yapılmıştı, ihaleyi kazanan şirketin ortaklarının Hava Kuvvetleri'nden bir general, Kara Kuvvetleri'nden bir tuğbay ve Deniz Kuvvetleri'nden bir tuğamiral olması dışında. Buenanoce iyi niyetini göstermek için onlara fazladan 20 milyon dolarlık bir yardım yaptı ve onlar da

tüm işleri zamanında bitirebilmek için bütün projelere aynı anda başladılar. İnşa etmeye başladıkları yapılar şunlardı:

Bir hayvanat bahçesi, bir akvaryum, dev bir eğlence parkı, bir sinema, kendi ekseni etrafında dönen iki yüz metre yüksekliğinde bir kule, rengarenk fıskıyeler, on beş bin kişilik bir dans pisti, bir adet milli park. Bunun yanında birçok bilinen dünya harikasının kusursuz kopyaları yapılıyordu. Chichen Itza'daki Maya harabeleri, Babil'in Asma Bahçeleri, Babil Kulesi, Piramitler, Pisa Kulesi, Özgürlük Heykeli, St. Paul Katedrali, St. Basil Katedrali, St. Petrus Katedrali, Sfenks, Kolombiya'daki Cartagena Şatosu, Michelangelo'nun David'i (orjinalinin iki katı), Machu Pichu, Amritsar'ın Altın Tapınağı, Cuzco Kalesi, Tac Mahal, Empire State Binası, Intihuatana Rasathanesi, Petra Şehri, Eyfel Kulesi, Manaos'daki terk edilmiş opera binası, Notre-Dame, Carnac ve Stonegenge'deki dikili taşlar, Teotihuacan'daki Güneş Tapınağı, Palenque'deki Conde Tapınağı, Pekin'deki Yasak Şehir, El Escorial, Kopenhag'daki denizkızı heykeli (orjinalinin iki katı), Viracocha Tapınağı, Londra Kulesi, Brunei Sultanı'nın sarayı, Huanaco Viejo, Ural Dağları'nın küçültülmüş maketi, Huayna-Capac Sarayı, Panama Kanalı'nın ölçekli modeli üstüne yerleştirilmiş dörtte bir ölçekteki Golden Gate Köprüsü.

Bir bütün olarak Incarama olarak adlandırılan projenin pek de iyi gitmediğine dair halk arasında söylentiler dolaşmaya başladı. Aksilikler daha gümrükte başlıyordu, çünkü gümrük memurlarını açık deniz limanlarına indirilen sayısız konteyneri kontrol etmemeleri için ikna etmek kolay olmuştu. Söylentilere göre bu konteynerlerin içinde dönme dolaplar ve atlı karıncalar yerine tanklar, zırhlı araçlar, uçak yedek parçaları, füzeler, doğum kontrol hapları, iç çamaşırları, bayraklar, elektrikli su ısıtıcıları, diş macunu, tuvalet kâğıdı, hesap makineleri ve kaçak sanat eserleri vardı. Üstelik faturalar tuhaf bir şekilde yükseliyor, paranın büyük bir kısmı anlaşılmaz bir şekilde Incarama Parkı hisse sahiplerinin İsviçre, Lüksemburg ve Jersey'deki gizli hesap numaralarına akıyordu.

İnşaatın bitiş tarihi geldi geçti ve hiçbir ceza uygulanmadı. Bir konsorsiyum sonucu fazladan altı ay süre ve şehir fonlarından ekstra 20 milyon dolar verildi. Daha sonra Incarama Parkı projelerden hiçbirini tamamlayamadan likide oldu ve battı. Borçları o kadar fazlaydı ki, kredilerin büyük çoğunluğunu sağlayan banka da onun peşi sıra battı ve merkez bankasına devredildi. O yıl Dr. Badajoz'un finansal tasarılarını harap eden olay buydu.

Başkent belediyesi iflas etti ve Raoul Buenanoce tüm hastaneleri ve belediye hizmet binalarını kapattıktan sonra, yüz dolarlık banknotlarla dolu bavullarını kaptığı gibi Uruguay'a kaçtı. O günden sonra başkent olağanüstü güzellikteki tarihi kalıntılar üstüne kurulmuş gecekondu mahalleleri ve suyunun Panama Kanalı'nın bir kopyasından sağlanmasıyla bütün Latin Amerika'da tanınır oldu.

34

GENERAL FUERTE JANDARMA İSTİHBARAT TEŞKİLATI'NIN NE KADAR KONUKSEVER OLDUĞUNU ÖĞRENİYOR

Tuğbay, Albay Figueras'ın raporunu şaşkınlıktan gözleri faltaşı gibi açılmış olarak okudu; raporda geçen tek doğru bilgiyi, yani kedi istilasından ve kahkaha salgınından söz edilen kısımları kesinlikle inanılmaz ve gülünç buldu. Figueras'ın akıl almaz zorluklara rağmen yiğitçe yaptığı saldırıları ve karşı saldırıları okudu, askerleri kaçabilsin diye Figueras'ın tek başına bir köprüyü yirmi dakika boyunca tutmasının dokunaklı hikâyesini okudu. Hayatta kalan askerleri tek tek çağırıp görüştü. Sonunda Figueras'ı bürosuna çağırttı.

Figueras Tuğbay'ın tiradından sonra kulakları hâlâ kıpkırmızı, rütbesinin teğmenliğe indirilmesine fena halde içerlemiş bir halde yürürken, tören alanında bir zombi gibi yürüyerek kendisine doğru gelen General Fuerte'yle karşılaştı. Figueras durdu ve karşısındaki pejmurde, ağzı burnu birbirine karışmış yaratığa, uzamış sakallarına, boş bakan gözlerine, şakırdayan *mochila*'larına, kucağında duran kediye baktı. "Sen de kimsin?" diye sordu.

General bir dakika kadar düşündükten sonra derinden gelen bir sesle cevap verdi: "Bu kadar uzun sürdüğü için çok üzgünüm. Gerillaların yanındaydım."

"Gerillaların yanındaydın ha?" diye bağırdı Figueras. İçinin madeni paralarla dolu olduğunu umarak *mochila*'lardan birine elini attı ve birkaç künye çıkardı. Dikkatle künyeleri inceledi. "Chiriguana'dan bunları mı getirdin?"

General yine bir süre düşündü. "Birileri beni ve kediyi bir kamyona bindirdi. Bu kadar uzun sürdüğü için üzgünüm."

"Yürü bakalım," dedi Figueras. Tabancasını çekerek Ge-

neral'in sırtına dayadı ve onu bekçi odasının kapısına kadar götürdükten sonra içeri iterek kapıyı üzerine kilitledi. Tekrar Tuğbay'ın yanına gitti.

"Yine mi sen," dedi Tuğbay, ayağa kalkarak.

"Evet, komutanım," dedi Figueras. "Çok önemli haberler getirdim. Az önce kendimi büyük tehlikelere attım ve üzerinde Chiriguana'da öldürülenlerin künyelerini taşıyan silahlı bir gerillayı tek başıma ele geçirdim."

Tuğbay bıkkınlıkla içini çekti. "Teğmen," dedi vurgulayarak, "penceremin tören alanına baktığını unutuyorsunuz. Az önce bir kedisi ve bir sürü çantası olan ihtiyar bir adamı yakaladınız."

"Çantalarda künyeler vardı, komutanım. Üstelik adam gerillaların yanında olduğunu söyledi. Doğruyu söylüyorum."

"Çok güzel, Teğmen. Jandarma İstihbarat Teşkilatı'na haber verin sorgulamak üzere şüpheliyi alsınlar. Mümkünse uzun bir süre için yüzünüzü bir daha görmek istemiyorum. Çıkabilirsiniz."

Figueras selam verip çıktı ve bir mesaj göndermek için telsiz operatörünün odasına gitti. "Yazmanıza gerek yok," dedi Figueras'ın okuma yazmasının ne düzeyde olduğunu gayet iyi bilen operatör. "Siz söyleyin ben gönderirim."

General iki gün boyunca kedisiyle birlikte hücrede oturdu ve kimsenin ona yemek vermediğinin farkına bile varmadı. Uyanık görünürken derin derin uyumanın çok iyi bir yöntemini bulmuştu, tatlı hayaller görerek, çocukluk günlerini anarak oyalandı. Ford Falcon'un bagajında hoplaya zıplaya başkente doğru giderken üç gündür hiçbir şey yememiş olduğunun farkında değildi ama kollarından alınıp tören alanına fırlatılan kediyi gerçekten çok özlüyordu. "O benim kedimdi," demişti kederle.

Askeri Elektrik Elektronik Mühendisliği Akademisi'ne vardığında iki asker General'i El Verdugo'ya teslim etti. El Verdugo'nun eline tutuşturulan raporda şöyle bir şey yazıyordu:

"İsim bilinmiyor –şüphelinin çıldırmış olduğu sanılıyor– anlaşıldığı kadarıyla Chiriguana Halkın Muhafızları'ndan

bir gerilla –dikkatle sorgulanması gerekli– her zamanki sorular sorulacak."

El Verdugo kurbanını ite kaka koridordan geçirdi; sağlı sollu hücreler ağlayıp haykıran tutuklularla doluydu ve havada ağır bir insan pisliği kokusu vardı. General duvara kocaman harflerle yazılmış olan yazıyı görmedi: "Tanrı yok, Mesih izne çıktı." Çıplak ampulleri, saçlarından sürüklenerek yanından geçirilen yara bere içindeki aklını kaçırmış çıplak kızı görmedi. Yerlerdeki pıhtılaşmış kan gölcüklerini, duvarlardaki kararmış kan lekelerini görmedi, çürümüş ve yanmış et kokusunu almadı. Akasya çiçeğine konmuş bir imparator kelebeği ve acı bakla üstünde duran bir arıkuşu görüyordu sadece.

El Verdugo General'i askı odasına götürdü ve ellerini arkasına bağladı. İplerle tavandaki bir makaraya bağlanmış olan bir karabinayı kollarının altından geçirdikten sonra ipi gerdi. Ardından bir bilim adamı hassasiyeti ve maharetiyle ipe hızla asıldı, ancak omuz eklemlerinden gelen çatırtıya rağmen General'in çığlık atmadığını görünce hayretler içinde kaldı. "Kimsin sen?" diye bağırdı, ipi bir daha çekerek.

"İmparator," dedi halen rüya görmekte olan General.

"Ne imparatoru?" dedi El Verdugo, ipi bir daha çekerken.

"Akasya," dedi General. El Verdugo masasına dönerek yazdı: "Şüpheli Asya İmparatoru olduğunu iddia ediyor."

"Demek, aklın sıra espri yapıyorsun," dedi El Verdugo dişlerini gıcırdatarak. "Bakalım bunu da komik bulacak mısın?" General'i tavana kadar çektikten sonra, ayağının dibine monte edilmiş olan freni aniden bırakarak düşmesini sağladı. General'in omuzlarından dal kırılıyormuş gibi bir ses geldi. "Şimdi söyle bakalım sen kimsin, İmparator?"

"Kedimi benden aldılar," diye fısıldadı General gözleri yaşlarla dolu. "Kedimi istiyorum."

El Verdugo yeniden yazı masasına döndü. "Şüpheli aklını kaçırmış gibi görünüyor ve acıya karşı tamamen duyarsız," diye yazdı.

General'i askıdan indirdi ve bağlarını çözdü, adamcağızın

kolları ağaçtan yapılma bir kuklanın kolları gibi iki yana düşüverdi. El Verdugo pes etmeye pek niyetli değildi ancak işkence etmesi gereken daha hassas ve heyecan verici kurbanları vardı, bu yüzden General'i duvardaki parmaklığa baş aşağı astı ve bir daha dönüp bakmadı. General gece boyunca kedili düşler gördü, tüm başkent uyurken El Verdugo'nun vücutlarını ve zihinlerini parça parça ettiği yirmi kişiyi ne gördü ne de duydu.

Ertesi sabah El Verdugo General'i El Bano'ya devretti. El Bano bön bön kendisine bakan kurbanını şöyle alıcı gözle bir süzdükten sonra, "ben onu konuşturmayı bilirim," dedi. Generali ite kaka özel banyolarının olduğu yere götürdü. General'in kafasını teknelerden birinin içine soktu ve bastırmaya başladı. General rüyasında anasının rahminde olduğunu gördü ve nefes almayı bıraktı. Vücut fonksiyonları olağanüstü yavaşladı, hatta neredeyse durdu, öyle ki El Bano hiçbir sonuç elde edemeden bir saat boyunca onu suyun altında tutabilirdi. El Bano ellerini çektiğinde General diğerlerinin daima yaptığı gibi aksırıp tıksırarak başını sudan çıkarmadı. Ağzından ince bir baloncuk dizisi çıkararak mutlu mutlu suyun altında durmaya devam etti. El Bano onu çıkardı, idrar ve dışkı dolu başka bir tekneye sokarak dört dakika boyunca orada tuttu. En sonunda direnmeyi bıraktı ve yaltaklanan, yalvaran, onun mutlak hakimiyetini kabul eden insanlara işkence edebilmek için General'i rahat bıraktı.

General'in aklını başına getiren ve tekrar acı duymasını sağlayan El Electricista oldu. General'i Susana'ya, yani metal ızgarasına yatırdı, parmaklarına ızgaraya bağlanmış halkalar geçirdi. Elektriği daha iyi iletsin diye hareketsiz vücuduna bir kova su döktü ve üvendireyi dokundurdu. Elektrik akımı General'in vücudunu baştan ayağa dolaştı ve titreyip sarsılmasına yol açtı. General bir yıldırımın kaslarını lif lif ayırdığını hissetti ve bir anda hayallerinden sıyrıldı. Doğrulmaya çalıştığı zaman hareket edemediğini fark etti. "Sen de kimsin, namussuz?" diye haykırdı.

"El Electricista hizmetinizdedir," dedi işkenceci. Başarısıy-

la kendinden geçerek üvendireyi General'in diğer ayağına yerleştirdi. General sarsılarak bir çığlık attı. "Bu daha iyi," dedi El Electricista. "Şimdi söyle bakalım, kimsin sen?"

"General Carlo Maria Fuerte," diye cevap verdi General. "Cesar'ın askeri valisi. Buradan kurtulduğum zaman seni kurşuna dizdireceğim."

"Ama kurtulamayacaksın," dedi El Electricista. "Yani şimdi sen hem Asya İmparatoru hem de bir General'sin öyle mi?" Üvendireyi birkaç saniye kurbanının göbeğine değdirdi. General bir kez daha uluyarak sarsıldı. Acı içinde kıvranırken soluk soluğa tekrarladı: "Ben General Fuerte'yim."

"Sen Chiriguanalı bir gerillasın," dedi El Electrista, üvendireyi General'in ağzına değdirirken. General çığlık atmayı bıraktığında damaklarındaki kanı tükürdü ve tekrar konuştu: "Ben General Fuerte'yim. Aylar önce gerillalar tarafından kaçırıldım, daha yeni serbest bıraktılar beni.

"Sahtekâr!" diye haykırdı El Electricista, üvendireyi General'in sol memesine bastırdı; çığlıklarını dinlerken, yanan etin ve terin kokusunu içine çekerken sapıkça bir zevkle kahkahalar atıyordu. Erkekliği hareketlenmeye başladı.

"Aslında neyi öğrenmek istediğimi adın gibi biliyorsun, değil mi?" dedi alayla. "Gerillalar ve ilişki kurduğun diğer pisliklerle ilgili her şeyi tek tek anlatacaksın."

General tam her şeyi anlatmaya başlayacaktı ki, El Electricista üvendireyi sağ memesine bastırdı. Tam konuşacaktı ki üvendireyi penisinin sağ tarafına bastırdı. General istem dışı idrarını yapmayı, hıçkırmayı ve öğürmeyi kestiğinde El Electrista devam etti: "Sanırım bana bir şey söylemek üzereydin."

General esir alınmış olduğunu ve tüm bunların bir hata olduğunu anlatırken, El Electricista üvendireyi penisinin sol tarafına bastırdı. Kendinden geçtiğini görünce üzerine biraz daha su dökerek onu uyandırdı. "Daha en iyi kısma gelmedik, öyle hemen su koyuvermek yok!" diyerek üvendireyi General'in hayalarında ve penisinin ucunda gezdirmeye başladı. General vücudunun binlerce kez küçük parçalara bölündüğünü hissetti, sanki eti kerpetenle lokma lokma koparılıyor-

du, sabah oluncaya dek bir daha kendine gelemedi. Uyandığı zaman kollarını kıpırdatamadığını fark etti ve önceki gün gördüğü işkenceleri bir bir anımsadı.

El Electricista gelip onu bir tekmede yere yıktı. "Sana uygun bir tedavi buldum," diyerek General'i saçlarından tutup elektrik odasına götürdü. Demir ızgaranın üstünde on altı yaşlarında, çıplak ve vücudu yanıklarla, kızarıklıklarla kaplı bir kız yatıyordu. El Electricista bir eline tabancasını, diğerine kırbacını aldı. General'in eline üvendireyi tutuşturdu ve elektriği açtı. "Ona işkence et," diye emretti.

General şaşkınlıktan olduğu yerde donakalmıştı. "Etmeyeceğim," dedi.

Kırbaç hızla sırtına indi ve ucuna geçirilmiş minik demir topuzlar etinden parçalar kopardı. "Ona işkence et!" diye bağırdı El Electricista, "yoksa o sana işkence edecek!"

"Kollarımı oynatamıyorum," dedi General. "Kullanabilseydim şimdiye çoktan boynunu kırmış ya da bunu denerken vurulup ölmüştüm."

"Cesur sözler, *Comunista*! Seçimini yaptın."

Öbür kurbanına dönerek üvendireyi göğüslerine ve cinsel organına yaklaştırdığında, işkenceye uğramış korku içindeki kız başını kaldırarak yalvaran gözlerle ona baktı.

"Hayır, hayır, hayır!" diye bilinçsizce tekrarlıyordu. "Ne olur, ne olur, yapmayın."

"Sana yapabileceğim şeyleri çok iyi biliyorsun, değil mi, sıskacık? Şimdi seç bakalım, ben mi seninle oynayayım, yoksa sen mi bu sevimli beyefendiyle oynayacaksın?"

"Yapamam," dedi kız çaresizce.

"Ben yaparım," dedi El Electricista şehvetli gözleriyle kıza bakarken üvendireyi ağır ağır memesine yaklaştırdı.

"Tamam yapacağım," dedi kız. "Ne olur dur, yapacağım."

Kızcağız hıçkıra hıçkıra ağlayarak, gözyaşlarıyla körleşmiş bir halde işkencecinin söylediklerini yapmaya başladı. Üvendireyi dokundurduğunda General sarsıla sarsıla çığlıklar atarken sürekli "Özür dilerim, özür dilerim," deyip duru-

yordu. El Electiricista uzaktan sesleniyordu: "Hayalarına, seni fahişe. Hayır çekme! Daha uzun tut! Bastır! Daha fazla su dök!" Durduğunu ya da tereddüt ettiğini görür görmez kırbacını kızın sırtına indiriyordu. Sonunda olayın müthiş heyecanına daha fazla dayanamadı ve General'in bilinçsiz gövdesi üstünde kudurmuş gibi kıza tecavüz ettikten sonra tam gırtlağına sıktığı bir kurşunla ondan kurtuldu. General'i Susana'nın üstünde bağlı bırakarak kızın cesedini çılgınca tekmelemeye başladı, bir yandan da "Fahişe! Fahişe! Orospu!" diye bağırıyordu. Ardından kendine çeki düzen verdi ve kız arkadaşıyla buluşmaya gitti. O akşam İspanyolca alt yazılı olarak gösterilen O *Lucky Man* adlı filmi izleyeceklerdi.

"Benim zavallı sevgilim," dedi kız arkadaşı. "Çok yorgun görünüyorsun. Seni bu kadar çok çalıştırmalarına neden müsaade ediyorsun?"

Kibarca güldü. "İnsan görevi neyi gerektiriyorsa onu yapmalıdır."

Asado iki gün sonra özel bir likidasyon görevinden geri döndüğünde El Electricista'nın odasına uğradı. "Ne haber, nasıl gidiyor? Yeni bir şey var mı?"

"Hep aynı. Sadece bir tane deli getirdiler. Yine de onun sayesinde yeni bir şey buldum."

"Ne buldun?"

"Bir dizi küçük elektrot yutturduktan sonra üvendireyi kıçlarından içeri sokmak çok ilginç olabiliyor."

Asado sırıttı. "Hakikaten çok ilginç! Hiç denedin mi?"

"Tabii denedim," dedi El Electricista. "O delinin üstünde denedim. Çok işe yarıyor."

"Kimmiş bu deli?" dedi Asado. "Biraz dağlamaya değer mi?"

"İlk geldiğinde Asya İmparatoru olduğunu söylüyordu, ama aslında Chiriguana'lı bir gerilla olduğunu öğrendik. Şimdi de gelmiş "General Fuerte" olduğunu söylüyor. Deli meli ama kaya gibi sağlam."

Asado irkildi. "Ben harp okulunda öğrenciyken General Fuerte Subay Akademisinin komutanıydı. Üç hafta önce Ge-

neral Ramirez benden onun Valledupar'da kaybolması olayını araştırmamı söylemişti. Hangi hücrede bu deli?"

"Soldan üçüncü. Üç gün boyunca kramp sandığında tuttum onu. Senin yerinde olsam hiç zahmet edip bakmazdım; General falan değil, altı üstü kafayı sıyırmış bir komünist."

General Fuerte tam ölümün eşiğine geldiği bir anda, apar topar askeri hastaneye kaldırıldı ve orada dört ay tedavi gördükten sonra Villa Maravillosa Askeri Bakımevi'ne gönderildi. Orada uzman fizyoterapistler sayesinde yavaş yavaş kollarını yeniden kullanmayı başardı. Koğuşunda, tekerlekli sandalyeye mahkûm genç bir Norveçli kız vardı, adının Regina Olsen olduğunu, askerlerin kendisini silahla yaralayıp bir işkence merkezine götürdüklerini söylüyordu. Koğuşlarında bir de genç bir hava yüzbaşısı bulunuyordu, tamamen aklını yitirmişti ve sürekli aynı şeyleri tekrarlayıp duruyordu: "Onlar *cholo*'lardı. Hepsini ben yaptım. Bütün suç benim. Ben yaptım." Regina, Fuerte'ye genç adamın kaza eseri bir Kızılderili kabilesini katlettiğini ve ordunun onu serbest bırakmaktan çekindiğini söyledi. "Beni de serbest bırakmayacaklar," diye ekledi. "Belki de sonsuza dek burada tutacaklar. Sizin durumunuzun ne olduğunu bilmiyorum, ama herhalde sizi de bir daha bırakmazlar. Kimse buradan çıkamaz. Yine de siz şanslısınız, sizden önce yanlışlıkla işkence ettikten sonra buraya getirdikleri adamın çekiçle çenesini parçalamışlardı."

Sonraki hafta hem Regina Olsen, hem de çıldırmış yüzbaşı ortadan kayboldu. General selamete ulaştıklarını varsayarak onlar adına sevindi ama yine de daha ahlaksızca bir çözüm bulunmuş olabileceği endişesi aklından çıkmıyordu. Bir sabah üniformasını giydi ve yüksek duvarlarla çevrili bahçelerde ağır ağır dolaşmaya başladı, çok geçmeden dallarından biri duvarın öbür tarafına uzanan tırmanabileceği bir ağaç bulmayı başardı.

Duvarın üstünden atladığında bileğini burktuğundan kaldırımda topallayarak ilerledi. Tıklım tıklım bir otobüse el etti ve şoföre kimliğini gösterdi. Adamcağız yol parası isteyemeyecek kadar korkmuş ve etkilenmişti, hatta General'i as-

keri havaalanına kadar bıraktı. General kendisini Valledupar'a götürecek bir pilot ve küçük bir uçak temin edilmesi yönündeki emirlerine direnen subayları askeri mahkemeye çıkartmakla tehdit edince çok kısa bir süre içinde yola çıkmayı başardı.

Tuğbay'ın bürosundan içeri daldığında ne bir merhaba dedi, ne de diğerinin selamını aldı.

"Soru sorulmayacak!" dedi General sert bir sesle. "Çok gizli bir görevdeyim ve konuşacak vaktim yok. Elimizdeki en iyi askerler kimler? Çabuk cevap ver."

Hayretler içindeki Tuğbay cevap verdi: "Portachuelo Muhafızları'ndan bir birlik halen burada, komutanım."

"Güzel," dedi General. "Tam bir saat içinde üç günlük erzaklarıyla birlikte hazır olsunlar, ayrıca gerekli nakliye araçları ve fazladan iki boş kamyon hazırlansın. Üç tane de sıhhiyeci istiyorum. Hemen gerekli emirleri ver. Benim acilen yerine getirmem gereken işler var."

"Emredersiniz, komutanım," dedi Tuğbay bir selam vererek. "İzin verirseniz, gelmenizin çok iyi olduğunu söylemek isterim, komutanım. Gerçekten çok rahatladım. Hayatınızdan endişe ediyordum."

"Teşekkür ederim," dedi General. "Ben de endişe ediyordum." Sonra kendi bürosuna yöneldi, ama yolda fikrini değiştirdi ve geriye dönüp karargâh komutanıyla telefon görüşmesi yapmakta olan Tuğbay'ın bürosuna girdi. Telefon görüşmesi bitene kadar bekleyebileceğini işaret etti. Gerekli emirlerin verilmesi bittikten sonra General, Tuğbay'ı kesin bir dille uyardı: "Buraya geldiğim ve bir birlikle ayrıldığım, koşullar ne olursa olsun gizli tutulacak, General Ramirez'e bile bu konuda bilgi verilmeyecek. Resmi olarak halen kayıp bulunuyorum, şu an daha yüksek bir otoritenin emri altındayım. Söylediklerim anlaşıldı mı?"

"General Ramirez'den daha yüksek bir otorite mi? Bildiğim kadarıyla ondan daha yüksek bir otorite yok."

"Zaten bilmeniz gerekmiyor," dedi General. "Şimdi lütfen odamın yedek anahtarlarını buldurun ve buraya getirmeleri-

ni söyleyin. Saat tam 16.00'da adamlar tören alanında kamyonların içinde olsun. Gerekli bilgiler yolda verilecek."

General odasına girdiğinde her şeyin bıraktığı gibi durduğunu gördü, yalnız biraz tozlanmışlardı ve içerisi küf kokuyordu. Kapının oradan bir ses geldiğini duyunca döndü ve hafifçe aralanmış kapıdan içeriye ince bir ışık sızdığını gördü. Hemen elini tabancasına attı ama sonra kapıya yaklaşıp eğildi. Gerinen ve bacaklarının arasında dolanan şeyin sırtını okşadı. "Minik *gato*," dedi. "Seni çok özledim. Oturduğum yeri nereden öğrendin bakayım sen? Ayrıca nasıl hayatta kalmayı başardın?"

Kedi yalvarırcasına miyavlayınca General küçük bir et konservesini açtı ve içindekini bir kahve tabağına boşalttı. Hemen gidip arazi üniformasını giydi ve çıkmadan önceki kırk dakikasını kapıya kaba saba ama işlevli bir kedi kapağı yapmakla geçirdi. Giderken Tuğbay'ın posta kutusuna bir not bıraktı: "Kedimin her gün saat 18.00'de beslenmesini sağlayınız."

35

BAŞKAN HAZRETLERİ ORDUYU KÜÇÜLTMENİN AFRODİZYAK ETKİLERİNİ KEŞFEDİYOR

Asado, kurbanlarının yetim kalan çocuklarını Avrupa ve ABD'deki çocuksuz ailelere satmak için ilk gayri resmi sözleşmesini imzaladığı sırada, Kuvvet Komutanları, Kurmay Subaylar Locası'nda hararetli bir tartışmaya dalmıştı.

"Sözümü dinleyin, şimdi tam zamanı!" diye haykırdı Amiral Fleta. "Los Puercos sayesinde halkın büyük sempatisini topladık!"

General Ramirez, "ama Başkan da sempati topladı," diye lafa karıştı. "Bu fikri ortaya ilk atan kendisi olduğu için hem büyük sempati topladı, hem de seçimlerde çoğunluğu sağladı."

"Her koşulda çoğunluyu sağlayacaktı zaten," dedi Hava Kuvvetleri Komutanı Mareşal Sanchis. "Seçimlerde hile yaptığını dünya âlem biliyor."

"Hile yapmasa da kazanırdı," dedi Ramirez. "Halkın desteğini aldığı ortada."

"Bunun bir önemi yok," dedi Fleta. "Başkent belediyesi iflas etti, sosyal hizmetler çöktü, enflasyon yüzde dört yüze fırladı ve ücretler dondurulduu. Halkın memnuniyetsizliği had safhada. Bana kalırsa bizi destekleyeceklerdir."

"Ama onlar bütün suçun Buenanoce ve Badajoz'da olduğunu düşünüyorlar, Başkan paçasını sıyırdı!" dedi Ramirez, sert bir sesle. "Koltuğunu sağlama almış durumda."

"İnsanların ne düşündüğü kimin umurunda," dedi Fleta. "Onlar önyargılı, beyinsiz, aylak yığınlardan başka bir şey değil. Onların desteği olmadan da iktidarı alabiliriz."

"Bunu ben de isterim," dedi Sanchis, "ancak sessiz çoğun-

luğun, yani bir yandan disiplin ve düzen isterken diğer yandan siyasete bulaşmaktan çekinen orta sınıfların desteğine ihtiyacımız var. İşçilerin ne diyeceğinin hiçbir önemi yok çünkü sendikaların hepsini yerle bir ettik ve sol unsurlar da yaklaşık kırk ayrı parçaya bölündü. Durumları içler acısı. Şu anda beş ayrı Komünist Parti olduğunu ve hepsinin kendilerini tek gerçek Komünist Parti sandıklarını biliyor musunuz?"

"Geçenlerde altı oldular," dedi Fleta.

"Nasıl oldu bu?" diye sordu Ramirez.

"Bir tanesi merkezde duran bir üyesini eşcinsel olduğu gerekçesiyle partiden atınca üyelerin bir kısmı onunla birlikte ayrılıp yeni bir parti kurdu. Asıl parti onlara "*Maricommunistas*," diyor, onlar da diğerlerini "*Machocommunistas*" diye çağırıyor. Tam bir soytarılık."

"Sahiden öyle," dedi Sanchis. "Duyduğum kadarıyla Troçkistler, Marksistler ve Anarşistler birbirlerine savaş açmışlar. Şu solculardan korkmamıza hiç gerek yok, ellerine silah alınca ilk kurşunu birbirlerine sıkıyorlar."

"O zaman neden sürekli onları imha etmeye çalışıyoruz?" dedi hayretler içinde kalan Fleta.

"Çünkü bize zarar vermeye devam ediyorlar ve şeytana tapıyorlar," dedi Ramirez.

"Konudan uzaklaşıyoruz," diye araya girdi Sanchis. "Şimdi iktidarı alıyor muyuz, almıyor muyuz?"

"Bana sorarsanız, alalım, derim," dedi Fleta.

"Katılıyorum," dedi Ramirez. "Son zamanlarda meydana gelen olayları göz önüne alırsak, ben de iktidarın alınmasından yanayım ama bunu yapmamın tek nedeni ülkenin yararına olduğunu düşünmem. Yoksa iktidarın başına geçme hırsına kapılmış değilim."

Fleta alayla bir kaşını kaldırdı. "Yani şimdi Başkanlık görevini sen almayacak mısın?"

"Yok canım, olur mu öyle şey," dedi Ramirez telaşla. "Ben başka bir anlamda söyledim. Ne de olsa Kara Kuvvetleri daima en başta gelir ve ordunun asıl gövdesini oluşturur. Başkanlık görevini benim devralmamdan daha doğal ne olabilir?"

"La Violencia'dan önce yapılan on beş darbenin hepsinde başkanlık görevine Kara Kuvvetleri Komutanı'nın getirildiğini hatırlatabilir miyim?" dedi Fleta, buz gibi bir sesle. "Bence artık Deniz Kuvvetleri'ne de bir şans vermek gayet adilane bir davranış olur."

Hava Kuvvetleri Komutanı Mareşal Sanchis atıldı. "Kara Kuvvetleri'nin halk tarafından pek sevilmediğini ve Deniz Kuvvetleri'nin de fazlasıyla küçük olduğunu hatırlatmak isterim. Hava Kuvvetleri romantik imajı sayesinde daima ordunun en sevilen kesimi olmuştur. Ayrıca ikiniz de altmış üç yaşındasınız ve iki yıl içinde yaş haddinden emekli olacaksınız, oysa ben daha elli yedi yaşındayım."

"Paraguay'da Stroessner'e bakın!" dedi heyecanlanan Ramirez. "Şili'de Pinochet'e bakın! Venezüella'da Gomez'e bakın! Hepsi de ileri yaşlara kadar iktidarda kaldılar!"

"Bu bizi bağlamaz," dedi Sanchis. "Bu ülkede asker kökenli başkanlar, altmış beş yaşında emekli olma geleneğine daima uymuşlardır. Geleneklere aykırı davranırsan halk senin bir megalomanyak olduğunu düşünmeye başlar." Sanchis ikisinin de yüzüne anlamlı anlamlı baktı.

"Halkın ne düşündüğü umurumda değil," dedi Ramirez, suratını asarak. "Hele hele ordunun yan unsurlarına komuta edenlerin düşünceleri hiç umurumda değil."

"Yaşı ilerleyen asker kökenli başkanlar tuhaf kararlar verirler," dedi Sanchis. "Pinochet'in yaptığına baksanıza. Hayatının hatasını yaparak seçime gitti. Hele şu Galtieri'nin yaptığına ne demeli? Adam İngiltere'ye savaş açtı."

"Ama biz de İngiltere'ye savaş açtık," diye atıldı Fleta.

"Evet, ama onlara haber vermedik. Aylar sonra öğrendiklerinde savaş çoktan olup bitmişti."

"Sen bana nasıl bunak dersin," diye sertçe araya girdi Ramirez. "Eğer komutam altında olsan çoktan seni kurşuna dizdirmiştim."

"Bana da diyemezsin," dedi Fleta. "Şerefli bir adam olarak seni düelloya davet ederdim ama sırf medeni bir insana yakışmaz düşüncesiyle yapmıyorum."

"Ben sadece şerefli bir geleneği yıkmanın bizden sonra gelecek nesillere kötü örnek olacağını söylemek istemiştim," dedi Sanchis sabırla. "İkinizin de bunak olmadığınızın farkındayım."

"Peki ya dördüncü adam?"

"Kukla başkandan mı söz ediyorsun?" dedi Ramirez. "Ama zaten bir tane var."

"Burada ülkenin nasıl düze çıkacağını tartışıyoruz," diye karşı çıktı Sanchis. "Bir kukla başkanın yeterli olacağını hiç sanmıyorum."

Locanın dinlenme odasındaki tartışma, sabahın erken saatlerine kadar bu seyirde devam etti, kesin sonuca ulaşamadılarsa da, bir sonraki pazartesi aynı meselenin tekrar ele alınması gerektiğinde fikir birliğine vardılar. Devlet Enformasyon Enstitüsü konuşmanın kaset çözümünü Başkan Hazretleri'ne iletti ve adamcağız sonraki günlerde kara kara düşünüp durdu. Diğer yandan kuvvet komutanları bu toplantının ardından diğer iki kuvvetin gücünü azaltmaları gerektiğine kanaat getirerek çıkmışlardı. Entrikalar iktidarın üstünde kara bir bulut gibi dolaşmaya başladı.

Kişinin kendisiyle çelişkiye düşme korkusu olmadan ortaya atabileceği fikirlerden biri de, uzun zamandır ordunun içinde bulunan askerlerin, aynı şekilde düşünmeye eğilimli olduklarıdır. Bunun ilk akla gelen istisnası, Peru'da iktidarı aldıktan sonra bürokrasinin yoluna çıkardığı tüm engelleri aşarak değme sivil hükümetlere taş çıkartacak toprak reformları yapan radikal askeri hükümettir. Gelin onlara hakları olan medeni şeref payesini biçelim ve hikâyemizde geçen ülkede General Ramirez, Amiral Fleta ve Hava Kuvvetleri Komutanı Mareşal Sanchis'in birbirine tıpatıp benzeyen karşılıklı düzen bozma girişimlerine dönelim.

Bir ordunun zarar verilebilecek üç hassas noktası vardır: Personel, malzeme ve emir komuta zinciri. Bu üçünün birden işlevsiz kalmasını sağlamak için yalnızca bir tanesine zarar vermek yeterlidir.

Her şey, aynı hafta içinde Kara Kuvvetleri'ne ait dört he-

likopterin anlaşılmaz nedenlerle dağlara çakılmasıyla, gayet masumane bir şekilde başladı. Ramirez, elinde herhangi bir kanıt olmamasına rağmen bu kazaların rastlantı olamayacağını düşündü. Deniz Kuvvetleri ve Hava Kuvvetleri'nin Kara Kuvvetleri'ni zayıflatmak için işbirliği yaparak helikopterleri sabote etmiş olduğuna karar verdi. Deniz Kuvvetleri'ne ait bir firkateyne plastik patlayıcı yerleştirip Hava Kuvvetleri'ne ait bir füze rampasının havaya uçmasını sağlayarak bu saldırıya cevap verdi. Sanchis de Fleta da diğer iki kuvvetin kendilerine karşı işbirliği yaptığı paranoyasıyla derhal harekete geçtiler ve sonraki iki hafta içinde Kara Kuvvetleri karadan karaya füze saldırıları sonucu iki tank kaybederken, Deniz Kuvvetleri bir adet kurtarma helikopteri ve bir sahil güvenlik gemisi, Hava Kuvvetleri ise Fransa'dan satın alınmış olan yepyeni bir jet kaybetti.

Öfkeden kuduran kuvvet komutanları, kirli işlerini yaptırdıkları birimlerin komutanlarını çağırdılar, büyük meblağlar önererek "vatani görevlerini" yapmaya teşvik ettikten sonra, yargısız infaz edilmesi gereken "hainlerin" kimler olduğunu tek tek açıkladılar.

General Ramirez bir geçit törenine katıldığında platformun altında bulunan bomba törenden sonra patladı ve kimse bir sıyrık bile almadı. Amiral Fleta'ya yönelen suikast kurşunu ona bir zarar vermeden şapkasını delip geçti ve Hava Kuvvetleri Komutanı Mareşal Sanchis'in çantasına yerleştirilen el bombası infilak etmedi. Üç adam da iyice asabileşti ama sanki birbirlerinin arkasından dolap çevirmiyormuş gibi bir araya gelip darbe planları yapmaya devam ettiler. Başkan onların konuşmalarını okumaya devam etti ve üçünü birden tutuklatıp vatan hainliğinden kurşuna dizdirirse ordunun tepkisini alıp almayacağını düşünmeye başladı. Ama kendini tehlikeye atmamanın en iyisi olduğuna karar vererek beklemeye devam etti ve üç komutanın birbirlerine ve birliklerine zarar vermeleri için daha fazla kışkırtmanın yollarını aradı. Hepsini tek tek Başkanlık Sarayı'na çağırarak Devlet Enformasyon Enstitüsü tarafından kendisine iletilen bazı

tezgâhlar konusunda onları uyardı. Tek tek her birine bu tezgâhların diğer iki kuvvetin "belli bazı üyeleri" tarafından kurulduğunu söyledi; elbette bu bilgiler çok gizli kategorisine giriyordu ve başka kimselere hiçbir koşul altında söylenmeyecekti.

Kuvvet komutanları birbirlerinin istihbarat teşkilatlarına sızma planlarını hayata geçirmeye başladılar. Bu neredeyse imkânsızdı; mesela Kara Kuvvetleri'nden bir askeri Deniz Kuvvetleri'ne ait bir organizasyona sokamazdınız, çünkü Deniz Kuvvetleri İnceleme Bürosu tüm üyelik başvurularını dikkatle gözden geçiriyordu. Bu yüzden karşı teşkilatların üyelerine yüksek miktarlarda rüşvetler önerildi; kısa zaman içinde kimse bir diğerinin tek taraflı mı, çift taraflı mı, yoksa üç taraflı mı oynadığını bilemez hale geldi. Bunu takip eden şüphe ve paranoya ortamı içinde sivil bölücülere karşı düzenlenen operasyonlar neredeyse durma noktasına geldi, çünkü Silahlı Kuvvetler'in diğer kollarındaki istihbarat teşkilatlarının çalışanlarını bulmak, işkenceden geçirmek ve cesetlerinden kurtulmak çok fazla zaman ve enerji gerektiriyordu. İşin komik yanı, tüm suikastler, kaçırmalar, kaybolmalar ve patlamalar otomatiğe bağlanmış gibi sol unsurların terörist faaliyetleri olarak gösterilmesine rağmen, sol unsurlar artık tutuklanmadıklarını ve işkence görmediklerini fark edince ağır ağır saklandıkları yerlerden çıktılar.

Komünistler birbirlerinin örgütlerini suçlayan ve birlik çağrısı yapan bildirileri bir kez daha serbestçe dağıtmaya başladılar. Anarşistler yine köprülere ve karakol duvarlarına sloganlar yazıyorlardı. Troçkistler yine komünistleri Stalinizm'le suçluyorlardı. Maocular yine sürekli devrim vaazları veriyor, Peru'daki Aydınlık Yol gerillalarına destek için *centavo*'lar topluyordu. Hepsi de coşku içinde, sanki devrim çoktan olup bitmiş gibi konuşuyor, ideolojik saflık konusunda tartışmalar düzenliyor, özenli bir gizlilikle çalıştıkları, şifreler ve gizli işaretler kullandıkları, fare kaynayan mahzenlerde gizli toplantılar düzenledikleri günleri içten içe özlüyorlardı. Üstlerindeki baskının azalması yüzünden kendilerini ihmal edil-

miş hissetmeye başladılar, bu da fena halde ağırlarına gitti. Maocular ve anarşistler askeri hedeflere bomba koymaya başladılar, aslında gayri resmi olarak bundan hiçbir kazanç sağlayamadıklarından haberleri yoktu. Eğer bunu bilselerdi, herhalde başka bomba bırakmazlardı çünkü dünya üzerindeki hiçbir devrimci ihmal edilmeyi ve hak ettiği şanı elde edememeyi kendine yediremez.

Askeriye içindeki karşılıklı çatışmalar gittikçe sıklaştı ve şiddetlendi; nizami subaylar evlerinden Ford Falcon'larla alınıp kaybedilmeye başladı ve cesetleri "*Non Nombre*" kaydıyla mezarlıklara numaralı haçların altına gömüldü. Uçaklardan o kadar çok insan cangıla atıldı ki, Anuesha, Jibaros ve Bracamoros Kızılderilileri'nin mitolojilerine meleklerin kanatları koptuğu zaman yere çakıldıkları eklendi. Deniz Kuvvetleri uzun arayışlar sonunda cesetleri tatil merkezlerinin sahillerine sürüklemeyecek akıntılar keşfetti; köpekbalıkları savaş gemilerinin pervane seslerini duyduklarında akşam yemeklerini beklemeye alıştılar ve o çevreden hiç ayrılmadılar. Denizin yüzeyi kısa bir süre için kan kırmızısına dönüyor, köpekbalıkları lokmaları için savaşırken denizin yüzeyi köpüklenip kaynaşıyordu. Halen kendinde olan bazı talihsizler yüzerek kaçmaya çalışıyorlar; ama olta mantarı gibi aniden dibe çekiliyorlar, sonra tekrar yüzeye çıkıyor ve yeni bir saldırıyla tekrar batıyorlardı. Kara Kuvvetleri büyük bir su tankını piranhalarla doldurarak benzer bir kurtulma yöntemi kullanmayı denediyse de, bu küçük balıkların ürkütücü şöhretlerini pek de hak etmediklerini keşfetti. Askerler yarı yarıya kemirilmiş cesetleri havuzdan çıkarmak zorunda kaldılar. Bu başarısız deneye son verildiği sırada birinin aklına piranhaları Amiral Fleta'nın yüzme havuzuna koymak geldi. Fleta, havuzu sırf konumunu düşünerek yaptırmıştı ve o güne kadar kimse o havuzda yüzmemişti, bu yüzden malikânesinin çevresinde dolaşırken açlıktan ölmüş balıkları havuzun yüzeyinde ilk gören o oldu. Bunu zevksiz bir dostunun yaptığı bir eşek şakası olarak aldı, aslında bir ahmağın canına kast etmeye çalıştığını nereden bilebilirdi ki? Tıpkı CIA'in din-

siz Castro'yu devirmek için Küba'da sahte bir Mesih'in dünyaya dönüşünü tezgâhlaması gibi, umutsuz bir çaba.

Sessiz sedasız devam eden bu kanlı savaş sırasında kaç kişinin canından olduğunu tam olarak bilmek imkânsız, çünkü daha bu skandalın soruşturulmasına başlanamadan bütün kayıtlar yok edildi. Ama yine de gerçek bir skandalın patlak vermesine engel olunamadı, çünkü kaybolan subaylar, oğulları kaybolduğu zaman seslerini yükseltecek pozisyona sahip ailelerden geliyordu. Sesini çıkaran ailelerden bazıları da kaybolunca skandal akıl almaz boyutlara ulaştı ve gazeteler bile iç sayfalarında tek sütun halinde haberler vermeye başladılar. Silahlı Kuvvetler ve Başkan Hazretleri tüm suçu teröristlere atıyordu, ama Devlet Telekomünikasyon İşletmesi ve Devlet Petrol Ofisi renklerine boyalı Ford Falcon'larla o kadar çok insan kaçırabilecek tek gücün ordu olduğunu herkes biliyordu artık. Teröristler adam kaçırdıklarında 1950'lerden kalma hurdası çıkmış otomobiller kullanırlardı çünkü daha fazlasına güçleri yetmezdi.

Başkan Hazretleri kuvvet komutanlarına teröre bir son vermeleri çağrısında bulundu; bundan bizzat onların sorumlu olduğundan hiçbir zaman söz etmedi tabii, gerçi terörün zerre kadar azalmaması onu içten içe sevindiriyordu. Orduya ayrılan pay kafa sayısına göre hesaplanıyordu ve askeri personelin azalması sayesinde enflasyona karşı mücadelede ilerlemeler kaydedebiliyordu. Bir darbede rol alabilecek kişi sayısının azalması da işine geliyordu doğrusu.

Kirli savaş giderek genişledi, önce astsubaylar, ardından uzman çavuşlar ve en sonunda erler bile kendilerini bu savaşın içinde buldular. Savunma Bakanlığı'na tazminat ödeyerek ayrılma talepleri gelmeye başladı ancak bunların hepsinin reddedildiği kısa zaman içinde Başkan Hazretleri'nin kulağına gitti. Bir televizyon kanalında kendisiyle yapılan röportajda, yasalara göre tüm askeri personelin adli meselelerde doğrudan Devlet Başkanı'na başvurabileceğini açıkladı ve önüne yığılan binlerce ayrılma talebini okumaya bile gerek duymadan imzaladı.

Tazminat ödemeye gücü olmayanlar ya memleketlerine kaçtılar ya da hiç askere gitmediler ve onları arayıp bulmak için uzun zaman uğraşmak gerekti. Bir yıl içinde Silahlı Kuvvetler'de meydana gelen azalma olağanüstü dramatik boyutlara ulaştı; hem ekipman hem de personel bazındaki düşüş Başkan Hazretleri'ni hayli memnun etti. Şimdi önündeki tek engel, Sanchis, Ramirez ve Fleta'nın hâlâ hayatta olmaları ve darbe planları yapmaya devam etmeleriydi; Başkan Hazretleri'ne ulaşan kaset çözümlerine göre terörün azalması gerektiğine dair imalarda bulunmaya da başlamışlardı. Elindeki metinde Ramirez'in şu sözleri yer alıyordu: "Bence terörizmi ezmenin zamanı geldi de geçiyor. Sizce de artık somut adımlar atmanın zamanı gelmedi mi?" Kayıtlara göre diğer ikisi de "genizden sesler çıkararak" bunu onaylamışlardı. Metne göre halen ortada kesin bir darbe tarihi ve belirlenmiş bir lider yoktu.

Başkan Hazretleri sevinç içinde karısının cicili bicili küçük odasına gitti. Kadın dudaklarını büzerek kollarını uzattı.

"Babişko, yaramaz minik kızıyla oynamaya geldi," dedi Sayın Başkan.

36

¡DE TU CASA A LA AGENA, SAL CON LA BARRIGADA LLENA!

Bir zamanlar gezgin bir ressam dağlarda dolaşırken Mesih'in görünmez bir resmini yapmaya karar vermiş. Resmi bitirdiğinde Kızılderililer, kayaların arasından çıkıp bakmışlar ve yaptığı resmin aslında Viracocha'nın resmi olduğunu görmüşler. Oradan geçmekte olan bir Çinli herkesin heyecanla toplandığını görünce gidip bakmış ve kayanın üstünde Buda'nın resminin olduğunu görmüş. Ressam, Mesih'in görünmez resmini yaptığında ısrar etmiş, şiddetli ve nefret dolu bir tartışma başlamış. Bağırış çağırış devam ederken, bir Kızılderili başını çevirip yeniden baktığında resmin silindiğini görmüş.

Gerçekten de dağlarda istediğiniz her şeyi bulmanız için sadece çevrenize bir göz gezdirmeniz yeterlidir, tabii dağların ahmakları pek hoş karşılamadığını, özellikle de önceden kafasında tasarılar kurup öyle gelenlerden nefret ettiğini aklınızda tuttuğunuz sürece.

"Sana hep sormak istedim," dedi Pedro. "Neden yurdun olan dağlarda kalmak yerine cangıla inip her şeye yeniden başladın?"

"Çünkü asıl evimden uzakta, başka dağlarda kalsaydım evimin özlemine dayanamazdım," dedi Aurelio. "Cangılda yaşarken kötü anılar daha az geliyor aklıma."

"Ama yine de eve dönmeden önce bize rehberlik edeceksin, değil mi?" dedi Pedro. "Burada nasıl hayatta kalacağımızı bize öğretmelisin."

"Bunu yapmaya niyetliyim zaten, aksi halde birkaç gün içinde hepiniz telef olur gidersiniz. Fakat Carmen'e haber ver-

mem gerekiyor. Yukarıda bir *tunday* var, onunla bir mesaj gönderirim."

İnsanlar ve hayvanlardan oluşan konvoy, seli seyrettikleri tepeden ayrıldılar ve *puna*'dan, yani iki tarafı vadilerle çevrili küçük bir yayladan yukarı tırmandılar. Aurelio önden gitti ve bir taş yığının üzerinde duran, yer yer yakılarak delinmiş, kocaman içi boş ağaç kütüğünü buldu. Hemen dibine bırakılmış sopayı aldı ve kütüğe vurarak yankılı bir ses çıkarmasını sağladı. Kütüğün uçlarından ince notalar, ortasından kalın notalar çıkıyordu. Ritmi ve perdeleri değiştirerek basit bir şifreyle Carmen'e uzun bir süre eve dönemeyeceğini, çünkü çok önemli bir işi olduğunu haber verdi. Carmen'in mesajı aldığını haber vermek için yaktığı yaş yaprakların dumanını görünceye kadar bekledikten sonra sopayı tekrar *tunday*'ın yanına koydu ve konvoya katıldı.

"Bu kedilerin gittikçe büyüdükleri senin de dikkatini çekti mi?" diye sordu Gloria.

"Artık onları kucağıma alamıyorum," dedi Constanza. "Ama hâlâ yavru kediler gibi oyunlar oynuyorlar."

Onların yanında yürüyen Peder Garcia bu konuda hiçbir şey söylemedi; yükseklik arttıkça daha ikna edici ve ilginç olmakla kalmayıp gittikçe sapkınlaşan yeni bir teoloji fikrini kafasında evirip çevirmeye henüz başlamıştı.

Gerillalar sürekli dağlarda gezmenin verdiği çeviklikle güle oynaya ilerliyorlardı, oysa köylüler soluk soluğa kalmışlardı, ayak tabanları ve bacakları sızım sızım sızlıyordu. Hayvanlar nazlı nazlı yürüyor, bir ot cennetine düşmüş olmanın sevinciyle sık sık durup yeşillikleri koparıyor, suratlarının bir yanında otlardan ve çiçeklerden kıpır kıpır oynayan bıyıklar bitmiş gibi görünüyorlardı.

Dağların eteklerine vardıklarında, hiç kimsenin nereye gidecekleri ya da gittiklerinde orada ne yapacakları konusunda net bir fikre sahip olmadığı anlaşıldı. Mevcut koşullar altında her seçenek en az diğeri kadar akla yakın görünüyordu. Sergio, rüyasında Federico'nun selin kaynağına gitmelerini öğütlediğini Pedro ve Hectoro'ya söylediğinde,

ikisi de omuz silkerek kabul ettiler, sadece Aurelio selin geçtiği vadilerde yiyecek bir şey bulamayacaklarını çünkü her şeyin sel tarafından silinip süpürüldüğünü söyleyerek karşı çıktı.

"Gündüzleri yürürüz," dedi Sergio. "Eğer şansımız yardım ederse Federico her gece bana bir sonraki gün nereden gideceğimizi söyler."

"Saygısızlık olarak alma, ama Federico bir Kızılderili değil. Dağlarda yaşayan Kızılderililer, yollarına ne çıkarsa çıksın daima düz giderler. Bu sayede asla yolumuzu kaybetmeyiz. Federico'ya söyle bizi düz götürsün ve kaybolduğu zaman bunu kabul etsin."

"O bir ruh," dedi Sergio hiddetle. "Ruhlar kaybolmazlar."

"Demek ki ruhları tanımıyorsun," dedi Aurelio. "Hayattayken bildiklerinden daha fazlasını bilmezler ve genelde aynı hataları yaparlar, kaybolmak da buna dahildir."

Puna'ya çıktıklarında durup hayvanlar için yonca ve *ichu* topladılar, hepsini denk yapıp zaten yüklü olan hayvanların sırtına koydular çünkü dağlarda her zaman uyulması gereken bir kural vardır: "Başkasının evine giderken karnın tıka basa dolu olsun" Kızılderililer bu kuralı görmezden gelebiliyorlardı, çünkü koka sayesinde günler boyunca hiç durmadan yolculuk edebilirlerdi. Koka mucizevi bir şekilde açlıklarını ve susuzluklarını giderir, onlara enerji verirdi ancak bedenleri fazla çalışmaktan kendini tükettiği için erken yaşlarda ölümlerine yol açardı.

Diğerleri ot toplarken, Pedro ve Misael yamaçtan yukarıya çıkıp oralarda dolaşan küçük bir *vicuna* sürüsüne sessizce yaklaştılar. Çevrelerinden dolaşıp onlardan daha yukarıya çıktıktan sonra sürünerek aşağıya indiler. *Vicuna*'lar onları fark edip kaçmaya başladıklarında dört tanesini yakın mesafeden vurdular ancak diğerleri büyük bir hızla hoplaya zıplaya kayaların üstünden uzaklaştılar. Daha aşağıya inip avları taşımak için yardım istediklerinde, Misael şöyle dedi: "Dört *vicuna*'yla iki bin kişiyi nasıl doyuracağız?"

"Doyuramayız," dedi Pedro. "Ama hayvanların sırtında

bir sürü yiyecek var. Üstelik avlanamayanlar bir süre bitkileri yiyerek yaşayabilirler."

Puna'da hayvanlar yüzüldü ve parçalara ayrıldı, Pedro ve Misael taşıyamadıkları kısımları başkalarına verdiler. Aurelio postları aldı, *portachuelo*'dan yukarıdaki karlı bölgeden geçeceklerse, bu postlardan yapılma giysilere çok ihtiyaçları olacaktı.

Yaylanın sonuna ulaştıklarında yolcular vadiden yukarı devam ettiler ve her vadinin ya da koyağın dibinde birikmek zorundaymış gibi duran, taş yığınlarından ve hayvan kemiklerinden oluşan alüvyon birikintilerinin üstünden atlayıp geçtiler.

Her yanlarında bir zamanlar bu dağları karınca yuvası gibi canlı ve faal hale getirmiş olan geçmiş yaşantının izleri vardı. Yamaçlarda *andene*'ler, yani uzun zaman önce eski uygarlığı içine alan taştan duvarların üstüne yapılmış taraçalar vardı. Vadi tabanında *tapiales*'ten, yani Don Emmanuel'in kullandığı briketlerin kilden benzerleriyle yapılmış, kalasların üzerine inşa edilmiş küçük evlerin kalıntıları görülüyordu. Duvarlardan arta kalanlardan burada yaşayanların çiftçi oldukları, etlerinden ve yünlerinden faydalanmak için lama ve alpaka besledikleri anlaşılıyordu. Şimdi geriye yalnızca bir iki tane *tambo*, yani birbirine bağlanmış kamışlardan yapılma kaba saba kulübe kalmıştı.

Yükseklere çıktıkça çevrelerindeki bitki örtüsü değişiyordu. Cangılın zümrüt yeşilini ya da Mula havzasında yetişen otları çiçekleri hatırlatan hiçbir şey yetişmiyordu burada. Upuzun otlar, akasyalar, *guinual* ve *guishua* ağaçları; bembeyaz çiçekleri ve gümüşe vurmuş dalları olan, yakıldığında etrafa nefis bir koku yayan boğum boğum çalılar vardı yükseklerde. Şurada burada, rüzgârdan kaçmış ama güneşe yakalanmış kuytularda, boyu yer yer on iki metreye kadar uzanan ateş çalıları bitmişti; kızıl çiçekleri taşkın örtüler gibi güneşte yanıyordu bin beş yüz metrede hoş kokulu sedir ağaçlarından oluşan küçük korular başlıyordu, Kızılderililer bunlara "*jaguey*" derdi. Çok yükseklerde döne döne uçan kara akba-

baları kondor sandılar (gerçek bir kondor görünceye kadar). Konvoyun iki yanındaki yamaçlara tutunmuş kayaların arasında beyaz *alcamarini* kuşları neşeyle uçuyordu.

Bu tuhaf bitkiler, bıcırdayarak önlerinden kaçışan minik *vizcacha* sincapları, gözleri böyle görüntülere alışmamış olan yolculara başka bir dünyanın mucizevi yaratıkları gibi görünüyordu. Ve ne kadar soğuktu derelerden akan su, içmeye kalktığınızda kafanızın içi sızlıyor, acı içinde "Ay, ay, ay!" diye bağırarak şakaklarınızı ovmak zorunda kalıyordunuz ve azıcık ısıtılmadığı sürece bu suyla hassas bölgelerinizi hayatta yıkayamayacağınıza karar veriyordunuz.

Vadinin içinde özgürce dolaşan küçük yabani sığırları hayranlıkla seyrettiler, eskiden görmeye alıştıkları devasa ceibus sığırlarına hiç benzemiyorlardı, uzun uzun böğürmelerini duyduğunuzda birbirleriyle konuştuklarını sanıyordunuz. Kimi zaman kayalık yollardan ilerlerken ya da bir nehri geçerken bineklerden biri kayıp düşüyor, yolcular durup dağılmış ya da ıslanmış yükünü tekrar yerine yerleştirdikten sonra onu tekrar konvoya itiyor ve ipini bağlıyorlardı. Gün boyunca hayvanları hareket ettirmeye çalışanların çıkardığı "*Ay, mula*!," "*Vamos bribon*!" sesleri ya da uzun uzun çekilen "Çöh, çöh, çöh!" nidaları duyuluyordu. Bir süre yabani bir boğa onları takip etti, yolcular ona "Nicolito" adını taktılar ve biraz daha yaklaşması için kandırmaya çalıştılar ama hayvan pek uyanık çıktı, onlardan uzaklaştı ve bir tepeciğin üzerinden geçip gitmelerini izledi; sonraları hepsi onu çok özlediler. Başka koşullar altında çok iyi dost olabilecekleri birine veda etmek zorunda kalmış gibi hissediyorlardı kendilerini.

Gün geçtikçe büyüyen kediler kayaların arasında sıçrayıp oynuyorlar, birbirlerine pusu kuruyorlar, güreşirken yamaçlardan aşağı yuvarlanıyorlardı. Kimileri seçtikleri insanların yanında ağırbaşlılıkla yürüyor, kimileri de her seferinde kurnazca ellerinden kurtulan yabani keçileri ve kuşları yakalamaya çalışıyordu. Kediler dere ve nehirlerde ayaklarını ıslatmaktan nefret ediyorlar, özellikle *pongo*'lardan, yani hızlı akıntılardan çok korkuyorlardı; herkes geçip giderken suyun

kıyısında hırlayarak bekliyorlar, konvoy ufukta uzaklaşırken endişeyle kıyıda geziniyorlardı. Nihayet insanları kaybetme endişeleri üstün geliyor ve ihtiyatla suya giriyorlar, her adımda dondurucu suyu silkelemek için patilerini havaya kaldırıp derinden derine hırıldayarak karşı kıyıya geçiyorlardı.

Devasa boyutlardaki konvoy, birkaç *choza*'dan ibaret bir köye ulaştığında insanların evlerine saklandıklarını, zaman zaman kafalarını kapıdan uzatıp şaşkınlık ve endişe içinde kendilerine baktıklarını gördüler. Aurelio, "*Shami*," diye seslendi köylülerden birine, Quechua dilinde "Buraya gel" demişti. Adam kendi dilinde konuşulduğunu duyunca sakınarak evinden çıktı. Aurelio ona selam verdikten sonra gece nerede kamp kurabileceklerini sordu. Boğazı *coto* –iyot eksikliği– yüzünden korkunç derecede şişmiş olan adamın kafası pek iyi çalışmadığı için Aurelio ondan pek az şey öğrenebildi. Yine de adam vadinin yukarısını işaret ederek, "*Campina*'nın ötesinde," demeyi başardı.

Cholo'ların küçük bahçelerinde patates, arpa ve yonca yetiştirdikleri, civarındaki bayırlarda koyunların otladığı *campino*'nun içinden geçtiler ve kendilerini volkanik kayalardan ve külden oluşan bir dünyada buldular. Yükseldikçe soğuklaşan ve sertleşen rüzgârın her esişinde küller döne döne kalkarak kampçıların nefesini kesiyordu.

Şimdiden çevrelerindeki dağların dorukları karlıydı, daha yukarı giderlerken kondorlar devasa kanatlarını gere gere tepelerinde, ta yukarılarda dönüyor, kendilerine bir leş kalması umuduyla onları gözlüyordu. Daha yukarılarda bir yerlerde bir çobanın flüt çaldığı duyuluyordu; İnka insanlarının mistik, özlem dolu müziğiydi bu; onlardı kondorun içi oyuk kalça kemiğinden *quena* flütleri yapan ve toprak testilerin içine üfleyerek *yavari* çalan. Bu testilerden notalar yankılanarak, sızlanarak, sınırsız bir hasretle çevreye yayılırdı.

Dolores'in küçük kızı Raimunda aniden bir akrep, yani dağların her yerinde hazır ve nazır olan *alacran* tarafından sokuldu. Küçük kız şaşkınlık ve ıstırap içinde feryat figan kıvranırken ayağı şişip kocaman oldu. Dolores kızının ayağını

buz gibi akan dereye soktu, ardından Sergio onu sırtına aldı, kızcağız hâlâ hıçkırarak kollarını Sergio'nun boynuna dolamış giderken, adeta içinde bir güneş patlamış gibi ağrıyan ayacığı şişmiş zonkluyordu.

Bir zamanlar altın, gümüş, civa, kurşun çıkarılan madenlerin yanından geçtiler. Doymak bilmez *conquistador*'ların yağma ve talan düşleriyle gelip madencilerin tüm sırlarını öğrenmesinden, ardından onları esaret altına almasından ve öğrettiklerinin bedelini canlarını alarak ödemesinden çok önce işliyordu bu madenler. Görecek gözleri olanlar hâlâ ölülerle birlikte gömülen ve bu yüzden "*huacos*" olarak bilinen şahane İnka testilerini sağda solda görebilirdi. Bu testiler iki parçadan oluşur ve özenle işlenmiş, girintili çıkıntılı, acayip figürlerle süslenirdi. Bu testilere bazı hayvanların, özellikle de ördeklerin şekli verilir, akustikleri öyle bir ayarlanırdı ki birinden diğerine su dökerken hayvanların sesini çıkarırlardı. Mesela ördek şeklindeki bir testiden yine aynı türden bir testiye su döktüğünüzde kavga eden ördeklerin sesi duyulurdu, öyle ki çevredeki gerçek ördekler de telaşlanır ve şamataya katılırdı. Bu tuhaf ve büyüleyici testileri imal etme sanatı artık kayıp; bu testiler yalnızca mezarlarda ve o sırlarla dolu uygarlığın harabelerinde parçalanmış halde bulunuyorlar.

Derelerin kenarlarında uzun zaman önce oraya bırakılmış *porongo*'lar bulmak mümkündür; insanlar gün boyunca yorulmak nedir bilmeden bu kalburun içine doldurdukları çamuru eleyerek dibinde kalan altın parçalarını bulmayı umarlar. Maden damarlarının olduğu yerlerde daracık maden girişleri halen göze çarpar, bir köşeyi döndüğünüzde dağın bir yüzünün neredeyse tamamen kazılmış olduğunu görmeniz işten bile değildir ya da ünlü *kimbalete*'lerin kalıntıları çıkabilir karşınıza; bu devasa taştan makinelerde, sürekli dönen kocaman bir taş maden cevherini su ve cıvayla ezip karıştırır. Her tarafta yeni *conquistador*'ların gelmesini bekleyen, çıkarılıp bir kenara yığılmış maden cevherleri vardır.

Derelerde altın arayıcılarının yaptığı dâhiyane setler ve kanallar hâlâ görülebilir. Bu yöntemle suyun kendi gücüyle

altın zerrelerini tortulardan ayırırlardı. Belki hemen yakınlarda bir yerde, altını arındırmak için kullanılan *guayra* fırınları vardır; bu fırınlar biçimleri dolayısıyla rüzgâr alabildiğinden körükler olmadan çalışır.

Ama bu maceraperestler gideli çok olmuştu, şimdi zengin insanlar hiçbir işle uğraşmadan paralarını spekülasyon yoluyla artırabiliyorlardı. Quecha dilinde "*Ori cancha*?" sorusunun şevkle sorulduğu, şüpheci Kızılderililerin güvenini kazanmak için bin bir türlü dolabın çevrildiği, çalışanların elindekileri alıp kaçan sonra da ganimetlerini paylaşamayıp birbirini öldüren eşkıyaların yaşadığı dönem geçmişte kalmıştı. Artık kimse katırının sırtında uzun yollar tepip kazıklarla *pertenencia*'sını belirlemiyor, "Ya yorgunluktan öleceğim, ya da eve zengin döneceğim" deyip canını dişine takarak çalışmıyordu. Artık insanlar tarihi mezarları tahrip ediyor, düşlerinde altının nereye gömüldüğünü görebilmek için geceleri yastıklarının altında büyülü otlarla uyuyorlardı; açgözlülüklerini çalışkanlık ve yiğitlikle süsleyebilen çılgın maceracılar kalmamıştı.

O akşam bizim yolcular kamplarını kurduktan sonra, Aurelio onlara tatlı su karideslerini nasıl yakalayacaklarını gösterdi. Derenin tabanına kazıklar çaktılar ve kazıkların arasını söğüt dallarıyla sıkıca ördüler. Tam ortada bir delik bırakarak deliğin arkasına hasır bir sepet koydular. Su sepetin içinden geçerken karidesler sepetin dibinde birikti, daha sonra kabukları sabırla çıkarılan karidesler oburca yenecekti.

Binekler çöktürüldü ve sırtlarında taşıdıkları yemleri önlerine kondu; insanlar küçük ateşler yakarak yiyeceklerini ısıtırken yanlarında çadırlar ve kepenekler olmadığı için hayıflandılar. Kimileri ateşte ısıttıkları bıçaklarıyla su kabaklarının üstüne şekiller yaparak, kimileri masallar anlatarak ya da şarkı söyleyerek zaman geçirdiler. Bir çoğu şimdiden *tercianas* yüzünden titreyip terlemeye, sık sık ürpermeye başlamıştı bile; dağ humması kaçınılmaz olduğu kadar açıklanamaz bir hastalıktır. Bu hastalığa tutulan bir kişi ölmek üzere olduğunu sanabilir ama bir saat içinde kendini her zamankinden da-

ha iyi hisseder ve büyük bir çeviklikle yürümeye devam eder. Bir süre sonra yeniden her yanı kırılmaya başlar ve hayatı boyunca kendisini hiç bu kadar bitkin hissetmediğini düşünür.

Ateşler yakıldığında ve hızla alçalan güneş dorukların beyazlığını kan kırmızısına çevirdiğinde, gökyüzü kararmadan önce son bir kez turkuvaz rengine büründü. Doğuştan gece hayvanları olan kediler avlanmaya çıktılar, yıldızlar gecenin kobalt ve indigo mavisi yastığına başlarını dayamış pırıl pırıl saçları darmadağınık uyurken geri döndüler ve insanlara yemeleri için *cui*, ördek, *vizcacha* ve dağ keçisi getirdiler.

"Bu *gato*'lar hakikatli hayvanlarmış," dedi insanlar; sol elleriyle yemeklerini yerken sağ kollarını kedilerin boynuna dolayıp yumuşacık tüylü kulaklarını ve yanaklarını okşadılar. Sabah olduğunda kediler puma iriliğine ulaşacaklardı ama o gece insanlar ve kediler birbirlerini ısıtmak için kucak kucağa uyudular; kamp kurdukları vadi kedilerin mırıltılarıyla tatlı tatlı yankılandı durdu.

37

NEMESİS: GENERAL FUERTE, ESCUADRON DE LA MUERTE'NİN TEPESİNE BALYOZ GİBİ İNİYOR

General Ramirez, gençliğinde ailesinin zorla bıraktırdığı tırnak yeme alışkanlığına tekrar başlamıştı. Daha biraz önce dişleriyle tırnağının bir parçasını koparmış ve tırnağın kökünün bir tarafından kanamasına yol açmıştı. Ağzındaki tırnak parçasını çiğnerken tırnak kökünün acısını dindirmek için parmağını kıvırıp diğer parmaklarının arasına almaktan tuhaf bir zevk alıyordu.

Son zamanlarda çok asabi bir insan olmuştu. Kanlı iç savaş sırasında akıl almaz miktarda adam ve malzeme kaybetmişti, öte yandan gücünün ve etkisinin sürekli olarak azaldığını hissetmeye başlamıştı. Başkan Hazretleri'nin bile artık kendisini ciddiye almadığını hissediyordu; tüm bunlar yetmiyormuş gibi şimdi bir de General Fuerte belası sarılmıştı başına. Keza, darbeden sonra kimin başkanlık koltuğuna oturacağını kararlaştırmayı da başaramamışlardı.

Asado ilk elden ona başvurmuş olsa General Fuerte'yi derhal "kaybetmesini" emrederdi fakat emirleri bekleyeceği yerde General'i doğrudan hastaneye götürmüştü. Canlı kaldığı her gün ondan kurtulması biraz daha zorlaşıyordu ama bu konuda mutlaka bir şeyler yapılmalıydı, çünkü Fuerte dürüstlüğü ve ilkelerinden ödün vermemesiyle tanınan bir askerdi, eğer serbest bırakılırsa fena halde utanç verici sonuçlara yol açması işten bile değildi. Fuerte'nin emri altındaki askerler üzerinde kesin bir hakimiyet sahibi olduğunu çok iyi biliyordu; seçim yapmak zorunda bırakılırlarsa kuvvet komutanlarını ezip geçerler, komutanlarına körü körüne itaat ederlerdi. Ramirez, tam da bu sebepten General Fuerte'nin

bir hafta içinde taburcu edilmesi ve hemen ardından bir araba kazasına kurban gitmesi için gerekli ayarlamaları yapmıştı; ancak şimdi de Fuerte'nin bir şekilde Villa Maravillosa'dan kaçtığı ve yerini hiç kimsenin bilmediği rapor edilmişti. Valledupar'a derhal telgraf çektiğinde, hayır, demişlerdi, General henüz geri dönmedi; evet, geri döndüğü zaman mutlaka size haber verilecektir.

General Fuerte'nin Valledupar'dan çıkıp başkente varması yalnızca iki gün sürdü, ilk gün kamp kurduklarında subaylarına şöyle bir brifing verdi:

> Baylar, hızlı ve etkin hareket etmemizi gerektiren, ana unsuru sürpriz saldırı olan çok önemli bir görev bizi beklemektedir. Yüksek Otoritelere ulaşan bilgilere göre bir takım hain subaylar hiçbir emir almadan Askeri Elektrik Elektronik Mühendisliği Akademisi'nin subaylar kanadında oluşturdukları bir toplama kampında sistemli işkence yapmakta, cinayet işlemektedir. Bu kampta toplumun her kesiminden sivil yurttaşlara ve askerlere, ne yazık ki sizin de kendi gözlerinizle görmek zorunda kalacağınız gibi, iğrenç yöntemler kullanılarak ölünceye kadar işkence edilmektedir. Görevimiz çok basit, hain subayları tutuklamak ve tutsakların hepsini oradan kurtarmak. Herhangi bir silahlı direnişle karşılaşacağımızı sanmıyorum ama böyle bir durumda ateş etmekte kesinlikle tereddüt edilmeyecek.
>
> Özel olarak taktikler geliştirmeye ihtiyaç yok, tek yapmamız gereken kapıdan içeri girip sayısal üstünlüğümüzü kullanarak binayı ele geçirmek. Benim komutamda içeri girilecek; sizin işiniz en hızlı şekilde her tarafı aramak, mümkün olduğunca az kan dökerek karşı çıkanları etkisiz hale getirmek, sonra da tutsakları tahliye etmektir.
>
> Baylar, bu ülkedeki en iyi, en güvenilir ve en şerefli birliklere komuta ettiğiniz için bu göreve

seçilmiş bulunuyorsunuz. Görevin bir binbaşı ya da yarbay tarafından değil de bir general tarafından komuta edilmesinin bu görevin ne kadar önemli olduğunun altını bir kez daha çizdiğini umuyorum.

Planımızın yeterince ayrıntılı olmamasından dolayı sizlerden özür dilerim. Maalesef binanın planını elde etme imkânımız olmadı. Birinci takım hain subayları hemen tutuklayacak ve kaçmalarına engel olacak. İkinci takım yürüyemeyecek halde olanları boş kamyonlara taşıyacak ve özenli bir şekilde yerleştirecek. Üçüncü takım hâlâ yürüyebilecek halde olanları bir araya toplayacak ve Valledupar'a yapılacak yolculuk için hazırlayacak, yani binadaki imkânlar dahilinde hepsi tek tek yıkanacak, giydirilecek ve doyurulacak. Tutsakları dehşet içinde, ne yapacağını bilmez bir halde bulacaksınız, bu yüzden onlara nazik davranılacak ve hoşgörü gösterilecek. Dördüncü takım Ford Falcon'larla gelmeyen hiç kimseyi kapıdan içeri sokmayacak. Ford Falcon'la gelenler içeri alındıktan sonra derhal tutuklanacak, gerekirse güç kullanılacak. Dördüncü takımın kimseyi dışarı bırakmayacağını söylemeyi gereksiz buluyorum.

Artık takımlarınıza brifing vermek için çıkabilirsiniz, Baylar. Adamlarınıza ordunun şerefinin tehlike altında olduğunu ve Portachuelo Muhafızları'na her koşulda büyük bir güven duyduğumu söylemeyi unutmayın.

İkinci akşam konvoy Incarama Parkı'nın ıssız bir yerinde durdu ve Viracocha Tapınağı'nın hemen yanında bulunan El Escorial'in kasvetli harabelerinde kamp kurdu. General subaylara planlarda yaptığı son değişiklik ve eklemeleri bildirdikten sonra yıldızların altında bir puro içmek için dışarı çıktı. Puro içmek gerillaların arasında edindiği bir alışkanlıktı, onlarla birlikte geçirdiği uzun aylara gitti aklı. Yüzünde bir te-

bessümle hatırladı Peder Garcia'yla yaptıkları ateşli tartışmaları, ona söylemek isteyip de söyleyemediklerini hatırladı. Sonra söylediğini farz etti: "Kanunlarımız, kurumlarımız ve anayasamız tamamıyla demokratik ve aydınlanmacıdır, onlarda hiçbir yanlış olduğunu sanmıyorum. Asıl sorun bunların dayatılmamasında, insanların kendilerini bunlara bağlı hissetmemesindedir." General bir taşa tekme atıp onu çalıların arasına gönderdi ve şahin büyüklüğünde yarasaların döne döne yükselmelerini, harabelerin arasında kaybolmalarını izledi. Kendi kendine güldü: "Ben de bir tür gerilla oldum şimdi. Aslında benim emrimde olmayan askerlere komuta ediyorum. General Ramirez'in izni olmadan kendi başıma işler çeviriyorum." Kurmay subayını zihninde canlandırmaya çalıştı, onun öyle bir adam olabileceğini hiç düşünmemişti. "O bir asker değil, bir politikacı. Acaba Remedios benim bu yaptığımı takdir eder miydi? Kim bilir, belki de yıldırımları çalınan Zeus gibi öfkelenirdi." Tekrar çadırına dönüp uyku tulumunun içine girdi ve planlarını tekrar tekrar kafasından geçirirken uyuyakaldı. Rüyasında rengarenk kelebekler gördü.

Ertesi sabah saat on birde kamyon konvoyu Askeri Elektrik Elektronik Mühendisliği Akademisi subaylar kanadının dış kapısı önünde durdu. Dördüncü takım ilk araçtan aşağı atladı ve makineli tüfek yuvasından şaşkınlık içinde onlara bakan muhafızları etkisiz hale getirdi. Kapı açıldı, konvoy avluya girip durdu. Portachuelo Muhafızları binanın içine girerken kamyonlar ileri geri giderek burunlarını kapıya çevirdiler.

Beklendiği gibi, direniş olmadı. İşkenceciler kollarını sıvamış mesleklerini icra ederken takım komutanları içeri daldı, silahlarını aldı ve muhafızlar hepsini yüz üstü yere yatırdı. Korkudan kan ter içinde kalan Asado bütün anahtarları ortaya çıkardı ve bir teğmenin refakatinde binadaki tüm odaların ve dolapların kapılarını bir bir açtı.

Muhafızlar buldukları şeyler karşısında gözlerine inanmadılar ve insanlıklarından utandılar. Yanmış et, dışkı, ter, idrar ve kol gezen korkunun kokusu yüzünden orada bulunmak bile dayanılmaz geliyordu insana; her yanda pıhtılaşmış kan göl-

cükleri ve kurumuş dışkılar vardı. Askerlerden bazıları dipçiklerle hücre pencerelerinin parmaklıkları arasından camları kırarak içeri temiz hava girmesini sağladılar. Çırılçıplak, bir deri bir kemik kalmış, duvarlara sırtını dayamış sıtmalı gibi titreyen, şimdiden ölmüş gibi boş boş onlara bakan tutsakları ne yapacaklarını bilemediler. Kimileri çoktan hakkın rahmetine kavuşmuştu; General Fuerte ortadan kaldırılmak üzere bir odaya yığılmış kucak kucağa cesetlerin arasında Regina Olsen ve çıldırmış yüzbaşının bedenlerini buldu. "Onlar için yapabileceğimiz bir şey yok," dedi General. "Onları burada bırakıyoruz."

Tutsaklar çok acınacak şekìllerde sakat bırakılmışlardı; erkeklerin çoğu öyle korkunç biçimlerde hadım edilmişti ki, hayalarının derisi çürümüş paçavralar gibi bacaklarının arasından sarkıyordu. Bütün tutsakların vücutları yaralar, yanıklar, kırbaç izleriyle doluydu. Kimilerinin dişleri kırılmış, gözleri oyulmuş, kulakları koparılmış, kimilerinin el ve ayak parmakları kesilmişti. Hepsi de yeniden işkence görmeye götürüldüklerini sanmalarına rağmen askerlerin onları toplaması hiç zor olmadı. "Bir şey bilmiyorum," diyorlardı yalnızca, sıhhiyeciler onları duşlarda özenle yıkarken tekrarlıyorlardı: "Bir şey bilmiyorum."

Üçüncü takımdan bir onbaşı, kapısında "Savaş Ganimetleri" yazan bir odaya girdiğinde içerisinin tavana kadar giysilerle dolu olduğunu gördü, dört adamıyla birlikte taşıyabildiği kadarını duşların oraya götürdü, takımın geri kalanı da oluşan yığının içinden göz kararı seçtikleri kıyafetlerle kukla gibi tepkisizce bekleyen tutsakları giydiriyorlardı.

Dış kapıda dördüncü takımın askerleri alışverişten dönen El Verdugo'yu yakaladılar. İkinci takımın askerleri yürüyemeyen tutsakları kamyonlara taşıdılar. Bu zavallıcıklar "kaybedilmeye" götürüldüklerini sanıyorlardı ve hali olanlar ağlayıp sızlıyordu.

Akademinin Elektrik Mühendisliği kanadında iki öğretmen pencereye çıkmış aşağıdaki manzarayı izliyordu. "Bu sefer neler çeviriyorlar acaba?" dedi biri.

"Sakın sorma," dedi öbürü. "Hatta düşünme bile."

General Fuerte işkencecilerin tutulduğu konferans odasına girdi. Topu topu on beş kişi vardı içeride. General aralarından Asado'yu tanıdı, Asado da onu tanımıştı."

"General!" diye haykırdı Asado, ayağa kalkıp selam verdi.

"Seni hatırlıyorum," dedi General. "Subay Koleji'nde Şeref Madalyası kazanmıştın."

General bir onbaşıya seslendi. "Yanına iki adam al ve bütün telefon hatlarını kes. Sonra da altı adam bul ve bütün dosya dolaplarını kamyonlara yüklet." Tekrar Asado'ya döndü. "Otur yerine, asker. Senin gibi katillere verilecek selamım yok benim."

General işkencecileri bir binbaşıya teslim ettikten sonra yaralıların bulunduğu üç kamyonla birlikte oradan ayrıldı. Tüm devlet hastanelerinin kapalı olduğunu görünce Askeri Hastane'ye gitti ve görevlileri çağırıp hastaları kamyonlardan indirtti. Hasta kayıt kısmına giderek sekreter kızla görüştü. Kız önüne bir yığın evrak koydu. General içlerinden birini alıp baktığında üç sayfa uzunluğunda olduğunu gördü. "Her bir hasta için bir tane doldurmanız gerekiyor," dedi kız. General evrakları kaldırıp kızın önüne fırlattı. "Hayır, senin doldurman ya da evraka gerek olmadığını farz etmen gerekiyor. Bu kadar evrakla uğraşamam."

"Israr etmek zorundayım," dedi kız. "Kaç tane hastanız vardı."

"Yaklaşık altmış kişi, ayrıca, sen benimle böyle konuşamazsın." Arazi üniformasının omzundaki rütbesini göstererek, "bunun ne anlama geldiğini biliyor musun?" diye sordu.

Kız dikkatle baktı. "Sizin bir subay olduğunuz anlamına geliyor."

"Hayır; birincisi, bu benim bir general olduğum anlamına geliyor," dedi öfkeyle. "İkincisi, eğer sen ya da diğer hastane çalışanları derhal harekete geçmezseniz adamlarımı çağırıp hepinizi tutuklatacağım anlamına geliyor. Hadi kaldır kıçını!"

Kız telaş içinde acil servis sorumlusuna telefon etti ve beş

dakika geçmeden hastanenin içi oradan oraya koşuşan doktorlar ve hemşirelerle doldu. Sekreter kız, General'in yanında enkaz halindeki insanlar sedyelerle önünden geçerken yüzünde dehşet ve hayret karışımı bir ifadeyle seyretti. "Bunlar kimdi?" diye sordu, sanki çoktan ölmüş insanlardan bahseder gibi.

"Terör kurbanları." dedi General.

"Kim olduğunuzu anlayamadığım için çok özür dilerim," dedi kız; "daha önce arazi üniforması içinde bir general hiç görmemiştim."

General, Askeri Elektrik Elektronik Mühendisliği Akademisi'ne geri döndü ve akademinin kapıları kitlendikten sonra konvoy Valledupar'a doğru yola çıktı.

O akşam General Ramirez, Asado'ya telefonla ulaşmaya çalıştı, ama hattın kesik olduğunu gördü. Gönderdiği motorlu kurye geri döndüğünde mekânın kapatılmış olduğunu ve kapısında bekleyen kimse olmadığını söyledi. Ramirez binayı araştırmaları için birkaç adam gönderdi, ama onlar da binanın en az Marie Celeste kadar boş ve ıssız olduğunu rapor ettiler. "Sadece bazı cesetler vardı." Ramirez gücünün elinden kayıp gittiği hissinin altında öyle ezildi ki, işaret parmağının tırnağından bir parça kopardı ve tırnağın kökü kanarken kopardığı parçayı çiğnemeye başladı.

Sıhhiyecilerin tüm çabalarına rağmen, yürüyebilir haldeki yaralılardan üç tanesi sarsıntılı ve uzun yolculuğa dayanamayarak iç kanama geçirip öldü. Fuerte geri kalanları Valledupar Askeri Hastanesi'ne bıraktı ve "en yüksek otorite" adına bu hastaların orada bulunduklarının gizli tutulmasını emretti. Bir hafta boyunca işkencecileri sorguladı ve dosya dolaplarını inceledi. Bürosundaki kızlar onu tekrar gördüklerine çok sevinmişlerdi, ama üzerlerine ne kadar çok iş yıktığını gördüklerinde bu sevinçleri kursaklarında kaldı. Dolaplarda bulunan bütün evrakların iki kopyasını çıkaracaklar, bir kopyayı "şüphelinin yakını" olarak geçen kişinin adresini üzerine yazarak bir kenara ayıracaklardı. İkinci kopyaları ise alfabetik sıraya göre dizerek *New York Herald* gazete-

sine postalayacaklardı. General Fuerte evrakların asıllarını Asuncion'da bir banka kasasına koydurdu.

General, Merida'ya uçtu ve şüpheli yakını olarak geçen kişilere dosyaları gönderdi, sonra tekrar Valledupar'a uçarak gizli ama yasal bir askeri mahkeme kurdu, kendisinin ve Tuğbay'ın yönettiği bu mahkemede bütün işkencecileri yargıladı. Zamandan ve güçten tasarruf etmek için hepsini birden yargılamaya karar vermişti, zira hepsi için deliller aynıydı, tanıklar aynıydı, savunmalar aynıydı ve cezalar da aynı olacaktı.

Fuerte ve Tuğbay, Valledupar Askeri Hastanesi'nde bulunan tanıkları tek tek mahkemeye getirdiler. Mahkeme sırasında, General dosyalardan seçmiş olduğu uzun metinler okudu.

Savcılık görevini üstlenen binbaşıya görevini en iyi şekilde yerine getirmesini birçok kez hatırlatmak zorunda kaldı, ama adamcağız kendisine verilen görevi son derece mide bulandırıcı bulduğundan sanıkların pek çok kez tekrarladığı "Verilen emirler doğrultusunda hareket edilmiştir" savunmasının bir adım bile ötesine geçmedi. General zaten bildiği şeyi çok kısa bir süre içinde sanıkların ağzından öğrendi: Bütün emirler General Ramirez'den geliyordu. "Ama bunu kanıtlamanıza imkân yok," dedi Asado. "Teşkilatımız tamamıyla gayri resmidir."

General kalemini alayla masaya vurdu. "Aksine, gayet kolay kanıtlayabilirim," dedi. "Sana verilen emirlere uyup emirleri yok etmemişsin. Onun el yazısıyla sana bırakılmış emirleri dosyaların arasından bulup çıkardım."

"Öyleyse bunun bizim suçumuz olmadığını biliyorsunuz, komutanım. Biz yalnızca bize verilen emirleri uyguladık."

Birkaç gün daha süren mahkeme sonunda, General ve Tuğbay artık can sıkıcı bir gevezelik haline gelmiş olan mahkemeye son verme kararına vardılar. On beş işkenceciyi cezayı açıklamak için çağırdılar. Önce Tuğbay konuşmaya başladı.

"Nuremberg Mahkemeleri sırasında uluslararası yasamanın bir prensibi olarak kabul edildiği gibi, 'verilen emirler doğrultusunda hareket etmek' sizin kabul ettiğiniz ve bu-

radaki yeminli şahitlerin doğruladığı, neredeyse her gün yaptığınız canilikler için bir mazeret sayılmamaktadır. Bu mahkeme sizi şu konularda suçlu buldu: Cinayet, haksız yere alıkoyma, yasadışı adam kaçırma, saldırı, adam yaralama, hırsızlık, gasp, haneye tecavüz, ırza geçme, haksız yere tutuklama, gayri resmi emirleri uygulama vs. vs. Şimdi General Fuerte cezayı açıklayacak."

General Fuerte kalemini masanın üstüne bıraktı ve yüzünde ciddi bir ifadeyle işkencecilere baktı. "Askeri Ceza Kanunu'na göre bu türden suçlara verilen ceza bellidir. Hepiniz kurşuna dizileceksiniz."

İşkencecilerin elleri ayakları boşaldı, dudakları titremeye başladı. Asado bağırsaklarının kasıldığını hissetti ve altına yapmamak için kendini zor tuttu.

"Amma ve lakin, size bu cezayı layık görmüyorum," dedi General. "Kurbanlarınıza uyguladığınız yöntemlerle hayatınıza son verilmesine karar verilmiştir."

General tekrar sustu, sonra devam etti. "Sizin uyguladığınız yöntemler bana ortaçağ engizisyoncularını hatırlattı, bu nedenle size ortaçağda uygulanan bir ceza verilecek. İşkenceyle yargılama yöntemini hiç kuşkusuz hepiniz duymuşsunuzdur, insanlar ellerini kaynar suya sokmak veya kızgın korlar üstünde yürümek zorunda bırakılır. Gerçi bu tür ayrıntıları sizin gibi canilere anlatmama gerek yok. Size işkenceyle yargılama cezası veriyorum."

Mahkûmlar dışarı çıkarıldıklarında Tuğbay, General'e döndü. "Peki Ramirez'e ne yapacağız?"

"Şimdilik ona dokunmuyoruz," dedi General. "İşkence olaylarıyla ilgili tüm dosyaları yabancı basına dağıttım. Emekli olacağından, sonra da tutuklanıp yasal olarak yargılanacağından kuşkum yok. Aksi taktirde onu biz yakalarız ve askeri mahkemede yargılarız."

"Bir iç darbeden mi söz ediyorsunuz?"

"Aynen öyle."

General odasına dönüp kedisini besledi, hayvan kısacık zamanda hayret verecek kadar büyümüş, bir puma kadar ol-

muştu. Ahıra gidip Maria'ya elleriyle şekerkamışı yaprakları yedirdikten sonra Papagato'yla birlikte kedilerini dolaştırmaya çıktılar.

O akşam işkenceciler bir uçağa bindirilip birkaç yüz metre yüksekten cangıla atıldılar. Paraşütleriyle salına salına indiler ve ağaç dallarına takıldılar. Düştükleri yerde Chuncho kabilesi yaşıyordu. Halen neolitik devirde yaşayan bu kabile altı aylık deneme evliliği geleneğini hâlâ uygulamasıyla ve yamyamlığıyla ünlüydü.

38

KERAMET GÜNLERİ, DERMANSIZLIK GÜNLERİ

Şafak söktüğünde gezginler soğuktan ve hastalıklardan tir tir titriyorlardı. Zorlukla eklemlerini hareket ettirerek yaktıkları küçük ateşlerin çevrelerine toplandılar, yola devam etmek için *guava* marmeladını *panela* dilimlerine sürüp yediler, bol bol da baş ağrılarından şikâyet ettiler. Hava o kadar soğuk, o kadar inceydi ki, nefes almak adeta insanın ciğerlerini yakıyordu ama bu ova insanları için nefeslerini verdiklerinde havaya buhar savurmak çok yeni bir şeydi, bu yüzden ciğerlerini havayla dolduruyorlar, yanaklarını şişirerek minik bulutlar yaratıyor, her seferinde "Hobaa!" diye bağırarak kendi bulutlarıyla çevrilmiş diğerlerine bakıp gülüyorlardı. Sığırlar da böyle bir şeyi ilk defa gördüklerinden her nefes verdiklerinde huzursuzca sıçrıyorlardı, kediler buharla oynamaya çalışıyor, popolarının üstüne oturup nefeslerini verdikten sonra patileriyle yakalamaya çalışıyorlardı. Bir de toprağın üstünde dizlerine kadar yükselen sis tabakası vardı, tüm yolcular bir bulutun üstünde yürüyormuş gibi görünüyordu; meleklerin kara gölgeleri ya da hayatın kapısında bekleyen kayıp ruhlar gibi. Güneş vadinin öbür tarafından, aşağılarda bir yerlerden hızla yükselmeye başlayınca hepsinin ağzı açık kaldı, güneşin bu kadar üstünde olabilecekleri hiç akıllarına gelmemişti; yerdeki sis yükselmeye başladı ve önce kalçalarına, sonra bellerine kadar çıktı, öyle ki, artık çocuklar hiçbir şey göremiyorlar, yetişkinler ikiye kesilmiş gibi duruyorlardı. Sis başlarına kadar ulaştığında, ayakta duranlar bir şeyler görebilmek umuduyla oturdular, sanki bir alacakaranlığın içine çökmüşlerdi; gök gözden yitmiş, çevre kararmıştı.

Ansızın sis kayboldu ve hava aydınlandı. Güneş kemiklerindeki buzu çözerken, insanlar uyanırken olduğu gibi titrediler ve biraz hareket edip ısınma ihtiyacı duydular. Kahve pişirdiler, eşyalarını hayvanlara yüklediler, mataraları ve su kabaklarını dereden doldurdular, hayvanları yeniden konvoya bağladılar. Atlar ve katırlar çok sağlıklı görünüyordu ama büyük *ceibu* sığırları alışık olmadıkları soğuk yüzünden kötü bir gece geçirmişlerdi: Gözleri yaşarıyor, böğürleri titriyor, burunlarından su geliyordu. Don Emmanuel endişeyle gidip onlara baktı, büyük bir çoğunluğu ona aitti ve sağlıklarına çok dikkat ederdi. Geceleri bir yolunu bulup onları dona karşı korumazsa pek çoğunun öleceğine kanaat getirdi, sürekli yürümenin yağlarını eritmesi de işleri iyice zorlaştırıyordu.

Don Emmanuel, Dona Constanza'nın gerillalara katıldığını gördüğünde gözlerine inanamamıştı, üst sınıf tavırlarını tümden bıraktığını ve bir *campesino*'nun sevgilisi olduğunu duyduğundaysa, az kaldı aklını yitiriyordu; kadın artık küfürlerini eğlenceli buluyor, edepsizce şakalarına gülüyordu. Dona Constanza onu gördüğünde ilk sözü şu olmuştu: "*Hola cabron*! Keyfi nasıl şu senin pamuk toplarının? Hâlâ alt taraflarını süslüyorlar mı?"

"Süslemezler mi, ben de tam onları tek tek yolacak bir gönüllü arıyordum."

"Kerhanelerdeki eski dostların bunu memnuniyetle yapacaklardır."

"Bakıyorum da, seninkileri yoldurmak için filinta gibi bir delikanlı bulmuşsun."

"Gözlerin seni yanıltmıyor, Don Emmanuel. Sizin paşa gönlünüzü bilmem de, ben oraları yıkadığım için buna gerek kalmıyor."

Tüm yolcular içinde yalnızca iki kişi kendini yabancı hissediyordu: Antoine ve Françoise Le Moing. Tüm konvoy içinde bir tek aşçıları olan Farides'i tanıyorlardı. Artık koşullar değiştiği için göç sırasında bir hizmetçi sahibi olmayı uygun görmemişler, Profesör Luis, ve Farides'le birlikte yolculuk ediyorlardı. Diğerlerinin onları dışlamasından çekindik-

lerinden üstlerine düşen işleri hakkıyla yerine getirmeye çalışıyorlardı. Profesör Luis, Fransız çiftin çok kültürlü ve ilginç insanlar olduğunu fark etmişti, bu yüzden Farides'le birlikte zamanlarının çoğunu onların İspanyolca'sını ve ülkenin tarihi konusundaki bilgilerini geliştirmekle harcıyorlardı.

Yamaçtan tırmandıkları sırada Pedro, yukarılarda, sağ taraflarında bir mağara gördü ve Aurelio'yla birlikte bakmaya gitti. Aurelio o mağaranın ne için kullanıldığını tahmin ettiğini söyledi. Mağaranın içi zifiri karanlıktı, Pedro fenerini almak için tekrar konvoyun olduğu yere indi.

Pedro geri döndüğünde feneri yakıp gölgeleri sarı bir ışıkla aydınlattılar. Mağaranın duvarlarına düzenli aralıklarla açılmış oyuklar gözlerine çarptı; her yanda balık, yılan, Güneş ve Ay sembolleri, jaguar ve asık suratlı muhafız kabartmaları vardı. Pedro feneri bir oyuğa yaklaştırdığında irkilerek geri çekildi. Sonra başka bir oyuğa yaklaştı ve Aurelio'ya bakmasını işaret etti.

Burası bir mezarlıktı. Oyukların içinde ana rahmindeki gibi kıvrılmış mumyalar vardı, derileri kemiklerine yapışmış, dudakları büzülüp dişlerini meydana çıkarmıştı. Kafataslarına tutunmayı başaran birkaç tutam saç, hayatta oldukları zamanın kötü bir taklidi gibi görünmelerine yol açıyordu. Ağızları daimi, kaskatı bir şaşkınlıkla açık kalmıştı. Mumyaların içinde örümcekler ve gözleri olmayan böcekler yaşıyordu, oyuklardan birinde gümüşi beyazlıkta bir yılan, mumyanın boynundan çıktı ve telaş içinde yuvasının karnından içeri girdi, rahat bırakılmak için içeriden tıslad ı.

"Bunu diğerlerine söylemeyelim," dedi Aurelio. "Burası kutsal bir yer, üstelik bunun kötü bir işaret olduğunu düşüneceklerdir."

"Bence bu iyi bir işaret," dedi Pedro. "Bu kadar uzun zaman insanın rahatsız edilmeden huzur içinde uyuyabilmesi burasının bize uygun bir yer olduğunu gösteriyor. Ne dersin, burada altın var mıdır?"

"Varsa bile, bize ait değil," dedi Aurelio, sert bir sesle. "Ayrıca hiçbir işimize yaramaz. Onları rahat bırakalım."

"Hiç bu kadar çok ölüyü bir arada görmemiştim," dedi Pedro, killi yamaçtan aşağı kayarlarken.

"Nasıl görmedin," dedi Aurelio. "Chiriguana Savaşı'nda çok daha fazlasını gördük."

"Belki o çocuklar da bir gün bulunurlar ve bulan kişi şöyle der: 'Hiç bu kadar çok ölüyü bir arada görmemiştim.' Neden orada olduklarını merak eder."

"Kemiklerin arasında mermiler olacak," dedi Aurelio. "Neden orada olduklarını şıp diye anlarlar."

"Ama kimse gerçekte neler olduğunu bilemez," dedi Pedro.

"Profesör Luis'den olanları yazmasını istemeliyiz, sonra da kâğıtları bir kutuya koyup ölülerin yanına gömeriz," dedi Aurelio.

Zorlukla ilerleyen konvoya tekrar katıldılar ve bir sırtı geçtikten sonra "*pajonales*" olarak bilinen geniş yaylalardan birine vardılar. Yolcular çıktıkları yerin olağan dışı düzlüğü ve otların uzunluğu karşısında şaşıp kaldılar. Hayvanları otlamaya bırakıp kendileri de yedek ot topladıktan sonra uzanıp dinlendiler.

Karla kaplı kısımlara hemen hemen varmışlardı, tam bu yükseklikte insanların çoğu *soroche* yüzünden aniden kendilerini çok kötü hissetmeye başladılar. İki bin kişi içinden sadece Aurelio ve Don Emmanuel bu kadar yüksekte bulunmuştu ve hastalığın işaretlerini çoktan görmüşlerdi.

"Burada üç gün ya da daha uzun süre kamp kurmak zorundayız, yoksa işler berbat bir hal alacak," dedi Don Emmanuel.

Aurelio da ona hak verdi; Don Emmanuel'le birlikte gidip insanlara *soroche*'den bahsettiler ve etkilerini azaltmak için orada bir süre durmaları gerektiğini anlattılar.

Daha şimdiden, hemen hemen herkes korkunç baş ağrıları çekmeye başlamıştı, bazıları ya ishal olmuştu ya da sık sık kusuyordu. Bir ayağınızı kaldırıp diğerinin önüne koymak için insanüstü bir güç gerekiyordu ve her on beş adımda bir durup nefesinizi düzene sokmak zorunda kalıyordunuz. Başa çıkılmaz bir bitkinlik, huzursuzluk ve hissizlik hem insan-

ların, hem de hayvanların üstüne çökmüştü. Kediler bile otların arasında birbirlerini kovalayamayacak kadar halsiz düşmüştü.

Don Emmanuel herkesi toplayıp anlatmaya başladı. "Hepiniz bir süre kendinizi hasta hissedeceksiniz, çünkü burada hava daha az. Boğularak öleceğinizi zannedebilirsiniz, ama aldanmayın, bir süre sonra kendinizi iyi hissedeceksiniz. Herkes bu sorunla başa çıkmanın yolunu kendisi bulmalı. Bazılarının bol bol yemesi ve içebildiği kadar içki içmesi gerekir, ama başkaları aynı şeyi yaparsa *soroche* daha dayanılmaz bir hal alır, onların çok az yemeleri ve içmeleri gerekir. Bazılarının sürekli iş yapması, bir şeylerle uğraşmaları gerekir, bazıları da gölgelik bir yerde oturup öylece beklemelidirler. Benim önerim bir sürü *panela* yemeniz, varsa koka çiğnemeniz, gücünüz yettiğince tepişmenizdir. Dağlarda yürümenin Iquitos'lu bir çamaşırcı kız kadar bacak aranızı kaşındırdığını fark etmiş olmalısınız!"

Çoğu gülümseyemeyecek kadar kötü hissediyordu kendini ama Farides cilveli cilveli Profesör Luis'e bakıp gülümsedi, Gonzago'yla Constanza ise çoktan bu öneriye uymuşlardı ve kendilerini gayet iyi hissediyorlardı. Neredeyse çocukluğundan beri ar, namus nedir bilmeyen Felicidad, minik depremler yaratmak konusunda hiç bu kadar isteksiz olmamıştı. Bir bohçanın üstünde sere serpe yatıyordu, şakakları zonkluyor, her nefes aldığında soluk borusu törpüleniyormuş gibi acıyordu, *mochila*'sını gözlerinin üstüne koymuş inleyip duruyordu. Hayvanlar Don Emmanuel'in önerilerini anlayamadıklarından olsa gerek, otların üstüne yayılmış yorgun yorgun geviş getiriyor, en az insanlar kadar acı çekiyor olmalarına rağmen gayet sabırlı davranıyorlardı; ne de olsa ıstırabını dile getirme imkânı olmayanlar, nispeten daha az acı çekiyormuş gibi görünürler.

Dizi sızlamaya başlayan Misael, çok geçmeden yağmur yağacağını söyledi. Onu tanıyan ve dizininin hayatta şaşmadığını iyi bilenler yamaçlara çıktılar ve kayaların arasına derme çatma barınaklar yaptılar. Geri kalanlar bulutsuz, berrak

göğe bakarak bıyık altından güldüler ve *pajonale*'de kalmayı tercih ettiler; ancak geçenin bir yarısı insanı felç eden buz gibi bir yağmurla sırılsıklam uyandıklarında, hızla akan bir çamur deryasının içine batmış olduklarını gördüler. Küfürler ederek, şanssızlıklarına lanetler okuyarak ıslanmış ve çamur içinde kalmış eşyalarını toplayıp yamaçlara çıktılar. Sabahleyin jaguar büyüklüğüne ulaşacak olan kediler kayaların arasındaki kovuklara ve mağaralara sığındılar, sırtlarındaki buz gibi suları yalayıp kurulandılar ve sıcacık, yoldaşça tüy yumakları oluşturarak rahat rahat uyumaya devam ettiler.

Birbirine sokulmuş uyuyan, tepeden tırnağa ıslak, *terciana* ve *soroche*'den bitap düşmüş zavallı insanlar sabahın gelişiyle biraz ferahladılar. İlk defa moralleri bozulmuş, cesaretleri kırılmış, içleri pişmanlık ve çaresizlikle dolmuştu; bir zamanlar sıcak ve nemli olduğu için gün boyu küfür ettikleri tozlu ovalarını özlediler; varacakları yerin yabancılığını hissettiler, onları bekleyen sürgün hayatının dehşetini ta yüreklerinde duydular. Çok azı uyuyabilmişti; daima ılık, sevecen ve duygusal bildikleri yağmurun şimdi dondurucu ve uyuşturucu olması hiçbirinin hoşuna gitmemişti.

Sabahın gelmesiyle kül rengi bir aydınlıkta gerçekleşen yeni bir mucize, sefaletlerini daha da arttırmasaydı hepsini hayranlık içinde bırakabilirdi: *Pajonale*'nin hemen üstünde bir bulut, çalkalanıp kabararak döne döne üstlerine doğru gelirken, aynı anda gökten başka bir bulut tepelerine çöküverdi. Birinin hınzırlığına hiç yoktan alet olmuş gibi duran ıslak bir sisin alacakaranlığı her yanlarını sardı. Burunlarının ucunu bile göremez olmuşlardı, birbirini bulmaya çalışan insanlar taşların üstüne yuvarlandılar, eşyalarını kurutmak için boş yere bir araya toplamaya çalıştılar. Bu da yetmiyormuş gibi, kediler ortadan kaybolmuşlardı; insanlar onların varlıklarına fena halde alıştıklarından ve onları doğaüstü güçlerin bir hediyesi saydıklarından, onların yok olup gitmesiyle talihlerinin de yok olup gittiğinden korktular. Buz gibi bir esinti yalnızca sefaletlerini arttırmakla kalmadı, içinde yüzdükleri bulut denizini de dağıttı, ancak o zaman kediler

gerinip esneyerek mağaralardan ve kovuklardan çıktılar, zayıf gün ışığının altında yalanmaya başladılar. Yalnızca jaguar boyuna erişmekle kalmamış biçim de değiştirmişlerdi. Önceleri kocaman tekirler, devasa kürşuni beyazlar, sarmanlar, siyah beyaz benekliler, tuhaf renkli gözleri olan beyaz kedilerken, şimdi simsiyah postları olan, kimileri sarımsı kahverengi, kimisi benekli, sahici jaguarlara dönüşmüşlerdi. İlk defa insanların yüreklerine korku saldılar, çünkü Güney Amerika kedigilleri içinde en tehlikelisi jaguardır; ama her zamanki gibi birbirleriyle oynamaya başladıklarında, insanlara yemeleri için *guanaco* getirdiklerinde, okşandıkları zaman yine mırlayabildikleri ortaya çıktı; böylece doğaüstü güçlerin hediyesi de geri dönmüş oldu.

O gün ve ertesi gün insanlar yüksekliğe alışabilmek için *pajonale*'de konakladılar ve hayvanları otlamaya bıraktılar. O gece mağaralarda ve kovuklarda kedilerle birlikte uyudular, onların tüyleri arasında ısındılar, teskin edici mırlamaları sayesinde hastalıklarından kurtuldular; sabah olduğunda kendilerini temizledikten sonra aralarında yatan insan dostlarını temizlemeye karar veren kedilerin kocaman dillerinin temasıyla uyandılar.

"Eskiden sadece kulak mememi yalardı," dedi Antoine Françoise'a. "Şimdi bir kerede yüzümün tamamını yalayabiliyor."

"Biz onların yavrularıyız," dedi, birlikte uyuduğu sıcacık tüy yumağı çekilip gittiği için titrerken. "Tek korkum dişleriyle ensemizden yakalayıp bizi taşımaya kalkmaları."

Soroche ve can sıkıntısı salgını geçmişti, yola çıkmak için bulunmaz bir sabahtı; yolcular sözsüz bir anlaşmayla hayvanlarını yüklediler ve bir kez daha batıya doğru yola koyuldular. Yaylanın sonuna geldiklerinde karşılarında üç yol olduğunu gördüler, biri yukarı çıkıyor, biri aşağı iniyor, biri düz gidiyordu. Tam bulundukları yerde ise bir harabe vardı.

Aurelio bile bu harabenin eskiden ne olduğunu tam olarak bilemiyordu. Geriye yalnızca dört devasa duvar ve ortada kare şeklinde bir zemin kalmıştı. Harabenin çevresine top-

lanan yolcular, dünyanın çatısındaki bu el değmemiş bölgede böyle bir yapı bulunmasına hayret ettiler; sanki dünya üzerinde el değmemiş hiçbir yer kalmadığını ilan etmek için dikilmişti oraya. Taşlar o kadar kusursuzca örülmüşlerdi ki, bıçağını çeken Francesca taşların arasında onu sokacak hiçbir yer bulamadı, hem de taşların çokgenler ve paralel kenarlar şeklinde yapılmış olmasına karşın.

"Bu kadar kusursuz bir duvar örmeyi nasıl başarabildiler?" dedi Don Emmanuel. "Taşı kesmek için demirden aletleri bile olmadan bunu yapmalarına imkân yok."

Aurelio gülümsedi. "Alet kullanmıyorlardı zaten. Bütün taşlar biçim verilmiş olarak yerleştiriliyordu."

"Ama bu nasıl olabilir?" diye atıldı Pedro. "Hiçbir yerde bunlar gibi biçimli taşlar bulunmaz."

"Taşları yumuşatıp kil gibi işlemek için kullandığımız bitkiler vardı," dedi Aurelio. "Sonra onları tekrar sertleştirip taşa dönüştüren bitkilerimiz de vardı. Duvarların bu kadar kusursuz olmasının tek nedeni budur."

"Sana inanmıyorum," dedi Don Emmanuel. "Buna imkân yok."

Aurelio su kabağının içinde biraz koka yaprağı ezdi ve bir süre tokmağı emdi, tıpkı pipo içen yaşlı bir Fransız gibi görünüyordu. "Eğer buna imkân olmadığını düşünüyorsan, bu sırrı hiçbir zaman öğrenemezsin," dedi. "Ömrünün sonuna dek, bundan daha kötü taşlar kesmek için demir parçalarıyla didinir durursun." Elini duvara yasladı ve onu sevgiyle okşadı. "Biz taşın sırrını biliyorduk," dedi gururla, "ve siz hiçbir zaman bilemeyeceksiniz."

"Biz de *tapiales*'ten güzel evler yapıyoruz," diye karşılık verdi Sergio. "Kili olduğu gibi kullanmak varken, neden taşı kile çevirelim ki?"

"Daha uzun dayanır," dedi Aurelio. "O kadar uzun dayanır ki, onu yapan ölüp gitse de ayakta kalır."

"Peki o zaman, *cholo*'lar neden o ufacık berbat *choza*'larda yaşıyorlar?" diye sordu Hectoro.

"Çünkü sır unutuldu. Rahiplerimiz ve bilgelerimiz, altını-

mızı ve gümüşümüzü yağma etmek isteyenler tarafından, Tanrı adına öldürüldü. Uygarlığımızın bütün bilgeliği yok edildi. Bu taşlar, ruhu göçtükten sonra çürüyen bir cesetten başka bir şey değil; bizim gibi hayatta kalanlar ise, öldükten sonra çıkmaya devam eden saçlar ve tırnaklar."

"Buna da kesinlikle inanmıyorum," dedi Don Emmanuel, hüzünlü Kızılderilinin sırtını sıvazladı. "Senin gibi geriye kalanlar, kesilmiş dev bir ağacın bıraktığı son tohumlarsınız. Tohumlar kesilmiş ağacın yakıldığı yerdeki küllerle beslenecek ve yeniden dev ağaçlara dönüşecekler."

"Tohumlar geniş alanlara yayıldığında, büyüyüp ağaçlara dönüşebilirler," diye karşılık verdi Aurelio," ama yeni bir orman yaratamazlar."

"O ağaçlar da kendi tohumlarını saçtıklarında, aradaki boşluklar dolar ve yeni bir orman doğar," dedi Don Emmanuel.

Aurelio biraz umutlanmıştı. "Benim de dileğim budur. Ama taşların sırrını unuttuktan sonra, orman olmuşuz olmamışız ne yazar."

"O zaman *tapiale*'leri kullanırız," dedi Sergio, diğerleri onun basit mantığına güldüler.

Vadinin sonunda üç yoldan birini tercih etmeleri lazımdı. Ya ortadaki düz yoldan gidecekler, ya soldakinden aşağı inecekler, ya da sağdakinden yukarı tırmanarak karlı kısımlara varacaklardı.

"Federico yukarı gitmemizi söylüyor," dedi Sergio, ön taraftakilere.

"Öyleyse yanılıyor," dedi Don Emmanuel. "O yoldan gidersek buzullara ulaşırız ve buzullardan öteye yol olmadığını hepimiz biliyoruz."

Bunu takip eden tartışmanın sonunda Don Emmanuel ve Aurelio'nun buzula tırmanıp bir yol aramasına karar verildi, ayrıca zirveye çıkıp daha ilerideki yolun nasıl olduğuna bakacaklardı.

İki adam iplerle birbirlerine bağlandılar, Don Emmanuel katırlardan birinden deri *garra*'yı aldığında öteki bu işe pek

şaştı. Tırmanışın çok tehlikeli ve tamamen anlamsız olduğunu düşünüyorlardı, çünkü sığırları buralara çıkarmak söz konusu bile olmazdı, üstelik buzul iki tepeyi birbirine bağlayan uzun bir sırta ulaşıyordu, muhtemelen çok dardı ve diğer tarafında derin bir uçurum vardı.

Ölümcül bir çıkmaz sokağı keşfedeceklerinden emin olan iki adam buzula yaklaştılar ve yüzyıllar boyunca düzleşip kayganlaşmış buzul taşlarından yukarıya tırmanmaya başladılar. Alt taraflarda kar buzlanmıştı, ama yukarıya doğru çıktıkça pırıl pırıl parlamaya başlayan üst tabakadaki taptaze karlar gözlerini kısmalarına ve daha sakıngan davranmalarına yol açtı. Ancak burada kar kabuğu daha zayıftı ve Don Emmanuel aniden omuzlarına kadar karın içine gömülüverdi. Debelene debelene tekrar yüzeye çıktı, dondurucu karlara rağmen kan ter içinde ilerlemeye çalışırken sık sık böyle karların içine batmaya devam ettiler. Aurelio öne geçti, çünkü daha hafifti, daracık bir yarığı geçmek için kullandığı kardan köprü ağırlığına dayanamayıp çökünce bu yöntemin faydasını gördü. Onun düşmesiyle Don Emmanuel yüzükoyun yere kapaklandı, Aurelio aşağıdaki dipsiz mavi buz duvarlarını bir an gördükten sonra öteki onu yukarı çekti. Yarığın kenarından yürüyüp başka bir geçit buldular, ancak Aurelio daha sonraki dört yarığa düştü ve Don Emmanuel onun peşinden geçmeye çalışırken iki tanesine daha düştü.

Beş saatlik yorucu bir tırmanışın ardından sırta ulaştılar, keskin bir rüzgâr çevrelerindeki karları savururken sırta oturup iyice seyrelmiş havayı içlerine çektiler. Aurelio Kızılderili geleneklerine uygun olarak tırmanışı çıplak ayakla yapmış ve ayaklarını sık sık karla ovalamıştı. Sırtın öbür yanındaki manzara muhteşemdi: çok aşağılarda yemyeşil ve sislerle örtülü bir vadi güneyden kıvrıla kıvrıla geliyordu, diğer yanda ise daha da yükseklere ulaşan tepeler karlı dorukları ve ürkütücü pırıltılarıyla ufku kaplıyordu. Yollarına devam etmek için aşağılarda uygun bir geçit göremediler, artık yolculuklarının bir sona varması gerektiğini ikisi de anlamıştı, çünkü ilerideki tepeleri geçmeye kalkarlarsa bir çoğu canından olabilirdi.

Dünyanın kertikli çatısını hayranlık, korku ve çaresizlik içinde seyrederlerken, arkalarından derinden bir gümbürtü geldiğini duydular. Başlarını çevirdiklerinde devasa bir çığın başlamış olduğunu, sağ taraflarındaki tepeden gittikçe hızlanarak kaydığını gördüler. Sanki dağın bir yarısı yerinden kopmuş, tanrısal bir hız ve korkunç bir kükremeyle buzulun üstünde kayıyordu. Binlerce ton buz, kar ve kaya parçası gürleyerek aşağı inip ta onların bulunduğu sırta kadar uzanan bir kar bulutu çıkarırken, iki adam hayretle karışık bir saygıyla izlediler.

Aşağıdaki vadide şaşkına dönmüş sürgünler karşı konulmaz beyaz çığın, kocaman taşları buzula vura vura, ayaklarının altındaki toprağı sarsa sarsa indiğini gördüler. Hemen dizlerinin üstüne çöküp haç çıkardılar, ruhları ve melekleri yardıma çağırdılar. Aurelio ve Don Emmanuel'in kesinlikle ölmüş ve bu amansız çağlayanın altına gömülmüş olduğuna kuşkuları kalmamıştı.

Çığ sona erip kar bulutu yere çökmeye başladığında, bazı korkusuz yolcular sakınarak buzulun yamacından tırmandılar ve iki adamı görmeye çalıştılar, ancak dört yüz elli adam çıktı karşılarına. Kaskatı kesilmiş ve donarak öldükleri günkü kadar canlı görünen Conde Pompeyo Xavier de Estramadura, tepeden tırnağa zırhlar içinde elli İspanyol askeri, dört yüz elli bir Kızılderili esir. Cennetlik Pizarro tarafından efsanevi İnka şehri Vilcabamba'yı bulmaları için sefere yollanan ve buzullar arasında donup ölen zavallılar. 1533 yılının St. Cecilia Günü'nde onları boğup öldüren çığın yeni bir dalgasıyla sahile vurmuş gibi duran, onları yutan dağ tarafından nihayet katırları ve yükleriyle birlikte serbest bırakılmış biçareler.

Bu doğal buzdolabındaki ürünleri hayretler içinde izleyenler, Don Emmanuel'in ünlemeleriyle kendilerine geldiler. Don Emmanuel ve Aurelio deri *garra*'ya arka arkaya binmişler, yamaçtan aşağı kayarak geliyorlardı. Topuklarını kara bastırarak uydurma kızaklarını durdurdular ve şaşkınlıktan dilleri tutulmuş bir halde donmuş bedenlerin arasında gezinme-

ye başladılar. Pahalı zırhları içindeki kontun yanına geldiklerinde, "tıpkı Hectoro'ya benziyor," dedi Aurelio.

Aurelio cesetlerin oldukları yerde bırakılmalarını ve donmuş halde kalmaları için vücutlarının tekrar karla örtülmesini istedi. "Onlar için bazı tasarılarım var," dedi. Yolcular onun dediklerini yaptılar, buzun içindeki mezarlardan her birini vadiden kestikleri uzun çubuklarla işaretlediler. Sonra Aurelio Sergio'ya döndü. "Yukarıda berrak bir gök ve derin uçurumlardan başka bir şey yok. Ruhların kaybolabileceğini söylerken haklıydım."

Sergio oğlunun kaybolabileceği fikrine şiddetle karşı çıktı. "Bize bu ölü insanları göstermek istedi."

"Damadım doğru yolu bulamadığına göre, şimdi benim dediğim yere gideceğiz," dedi Aurelio.

Aurelio, haklı çıkmanın verdiği gururla konvoyun önüne geçip onları vadi boyunca dümdüz götürdü; uzun ve zahmetli bir yürüyüş sonunda aynı uçurumun daha enginde kalan kısmı yollarını kesti. Kenardan aşağı baktıklarında, kayalık yamaçlar üstündeki devasa bir okyanus gibi ağır ağır kabarıp dalgalanan, belli bir seviyenin altını tamamen görünmez kılan bembeyaz bir bulut gördüler. Bu muhteşem manzarayı büyülenmiş gibi seyrederlerken, Sergio gelip Aurelio'nun yanı başında durdu, "Peki ya yaşayanların yön bulma yeteneğine ne demeli?" dedi başını iki yana sallayarak.

Altlarındaki bulut kabarıp dalgalanarak yükselirken, yolcular güneşi arkalarına alarak sol taraflarındaki bir kanyondan aşağı inmeye başladılar. Bulutla aynı düzeye geldiklerinde yeni bir mucize yaşandı ve her biri sisin içinde kendi ruhuyla yüz yüze geldi. Her bir ruhun başının üstünde şahane ışıklar ve rengarenk haleler vardı, insanlar bir kez daha dehşet ve korku içinde diz çöküp haç çıkarırlarken karşılarındaki ruhlar da diz çöküp haç çıkardılar. İnsanlar tekrar ayağa kalktıklarında ruhlar da kalktılar ve her hareketlerini taklit ettiler; nihayet korkuları silinip gitti ve ruhlarıyla oyunlar oynamaya başladılar, aniden atılıp ruhlarını yakalamaya çalıştılar. Bulut kaynaşıp kabararak biraz daha yükseldi ve

onları tamamen sardı, ışıklı haleleri olan ruhları ancak o zaman ortadan kayboldu.

Yolcular yeniden hayvanlarının başına döndüler ve buzulun olduğu yönde yardan inmeye devam ettiler; bulutu arkalarında bırakarak son şanslarına doğru ilerlediler.

Eğim pek fazla olmasa da gittikçe daha alçaklara inerken, uçurumun dümdüz duvarının altında demir madeni damarlarının kızıllaştırdığı yerleri görebiliyorlardı. Hemen yanlarında köpüklü akıntıları ve ışıltılı şelaleleriyle geniş bir nehir geçiyor, vadinin içinden gürül gürül akarak güneye doğru uzanıp gidiyordu.

Aşağı indikçe havanın ısınmaya ve daha solunabilir hale gelmeye başladığını hissediyorlardı; günler süren bir tırmanışla çıktıkları yüksekliği birkaç saatte indiler. Aurelio ve Don Emmanuel'in durup aşağıyı seyrettikleri sırtın kuzey ucunda doruğu bulunan dağın çevresinden dolanarak yamacı indiler. Onlara ışıltılı haleleriyle ruhlarını gösteren bulut şimdi yükselmiş, o doruğu içine almıştı.

Yamacı dönerek indikçe indiler, nihayet aşağılarda son günlerin en büyük mucizesine şahit oldular ve gördükleri şey karşısında dilleri tutulmuş gibi kalakaldılar.

39

BAŞKAN HAZRETLERİ MARİFETİNİ GÖSTERİYOR VE BÜYÜLÜ BİR ÇOCUK SAHİBİ OLUYOR

Başkan Hazretleri, böl ve yönet politikasının sonuçlarını büyük bir memnuniyetle gözden geçirdi; Silahlı Kuvvetler tam bir kaos içindeydi ve herkes birbirinden korkuyordu; kuvvet komutanları sürekli ertelediği darbe konusunda hâlâ bir karara varamamıştı. Bunun yanında, General Ramirez denen tatsız adamın adı, pek yerinde bir rezalete karışmıştı. Başkan Hazretleri buna yol açanın ne olduğunu öğrenememişti, ancak yabancı basında çıkan haberlere göre General, pek çok insanın kaybolmasıyla ilgili bir takım yakışıksız etkinliklere bulaşmıştı ve kuvvet komutanlarından en güçlü ve en tehlikeli olanının çok yakında emekliliğini isteme ihtimali hayli yüksekti.

General Ramirez, her gün daha da asabileşip tırnaklarını kemirirken, Başkan Hazretleri, tam tersine, koltuğuna yönelen tehditleri ve tehlikeleri her gün daha az düşünmek zorunda kalıyordu; bu sayede, elindeki en önemli soruna dönme fırsatını nihayet bulmuştu. Ülkede ve başkentte devam eden ekonomik krizle, yani Raoul Buenanoce ve Dr. Jorge Badajoz'dan miras kalan belalarla meşgul olmaya başladı.

Onu en çok endişelendiren 60 milyar dolarlık dış borçtu; çünkü ülkesinin bu borcu ödemesi bir yana, faizlerini karşılaması bile çok zor oluyordu. Bu yüzden, yeni dış borçlar almak neredeyse imkânsız hale gelmişti. Meksika, Brezilya ve Arjantin'le başı yeterince belada olan Uluslararası Para Fonu, hiçbir finansal yardımda bulunamıyordu; Dünya Bankası ve diğer büyük uluslararası finans kurumlarının, özellikle Lloyds'un hali de pek farklı sayılmazdı. Borç ödemele-

rinin takvime bağlanması için büyük uğraşlar verdi, ancak bu soruna çok daha etkin bir çözüm bulunması gerektiği ortadaydı.

Kahve üreten diğer ülkelerin kahve plantasyonlarına sabotaj yaparak bir sonraki hasada kadar fiyatları yükseltmeyi düşündü, ancak Kolombiya ya da Brezilya gibi ülkelere bulaştırılacak herhangi bir hastalığın kendi ülkesini de etkileyeceğini, Kenya'nın ise sabotaj yapmak için epeyce uzakta olduğunu öğrendi. Teneke fiyatlarını yükseltmek için yapabileceği hiçbir şey yoktu, çünkü insanlar hemen plastik kullanmaya başlarlardı; OPEC'in bildik düzensizliği yüzünden petrol fiyatlarını yükseltmesi de mümkün değildi.

Fikirleri akıl mantık sınırlarını aşıncaya dek, boş yere alternatifler arayıp durdu. Devlet bütçesinden kaynak ayırarak El Dorado'yu bulmaları için keşif grupları gönderdi, hem de efsanelere göre Peru'da, Guyana'da, Ekvator'da ya da Kolombiya'da, hatta belki de Bolivya'da olmasına rağmen. Kızılderili şeflerini çağırtıp İnka altınının nereden çıkarıldığı konusunda sorguya çektirdi, ancak "Buradan çıkarılıyordu, ama İspanya'ya götürüldü," gibisinden faydasız cevaplar aldı. Londra'daki büyükelçiye haber göndererek, Sir Francis Drake tarafından el konulan hazine dolu kalyonların iadesini talep etmesini emretti. Hatta Şili'ye savaş açmayı bile düşündü, bu sayede Şili'nin Peru'dan aldığı tuz yataklarını ele geçirebileceğini hesaplıyordu. "Bu ülke altın yığının üstünde oturan paçavralar içindeki bir dilencidir" sözünü zihninde evirip çeviriyor, peki nerede bu altın yığını, diye kendi kendine soruyordu. Araştırmaları sonucunda bütün altın, gümüş, kurşun, cıva, bakır, sülfat, demir, kalay ve zümrüt madenlerinin, gerekli maliyetleri karşılayacak sermayesi olan yabancı şirketlerin elinde olduğunu öğrendi; bu sanayi dalını olduğu gibi kamulaştırması işleri yoluna sokabilirdi. Ardından Salvador Allende'nin başına gelenleri hatırladı, Castro Amerikalı iş adamlarını ülkeden dışarı attığında ABD'nin nasıl bir tepki verdiğini düşündü ve bu işletmeleri kamulaştırmanın, koltuğunu devirmesi için CIA'ya davetiye çıkartmakla bir olduğunun farkına vardı.

Bir gün böyle çaresizlik içinde düşünürken simya üzerine okuduğu bir makale aklına geldi. Makalede yazdığına göre bazı alimler metalleri altına döndürmenin sırrına ermişlerdi ve *Rosicrucian* Tarikatı lideri bu mucizeyi bir keresinde halk önünde gerçekleştirmişti. Arşiv memurlarına, üniversite kütüphanesine gidip simya konusundaki bütün kitapların fotokopisini almaları talimatını verdikten sonra, ABD'den Başkanlık Sarayı'nın kullanılmayan kanadına yapılmak üzere tam teşekküllü bir laboratuvar sipariş etti.

Başkan Hazretleri okumaya başladığı yeni konuları fena halde abartılı, anlaşılmaz ve çelişkili buldu. Kitapların büyük bir çoğunluğu Latince ya da Eski Yunanca olduğundan, çeviri yapması için bir akademisyen kiraladı. İspanyolca olan kitaplarda ise, rastık taşı, felsefe cıvası, beyaz arslan, su, sarı zırnık, limon sarısı, meridyen kırmızısı, gümüşi parlaklık, çözünme, pıhtılaşma, ayrışma, siyahın beyazı, beyazın kırmızısı, kırmızının sarısı, ıslak ateş, karga, akbaba, kırmızı aslan, uçuculuk, tavuk yumurtası, elle tutulmaz varlıklar, albumin cisimler, tiriz, dışkı, ejderha, su eleği, felsefe taşı, magnezyum, sırlanmış sülfür, bakire sütü, makul randıman, *botri*, zencar, *astragalus*, iksir, fiziksel cevher, zihinsel öz gibi tuhaf ve anlamsız şeylerden söz ediliyordu.

Basil Valentine, Cornelius Agrippa, Paracelsus, Vaughan, Ficino, Roger Bacon, Geber, Kirchringius, Heliodorus, Synesius, Athenagoras, Zozimus, Archelaus, Olympiodorus, Sendivogius, Eirenaeus, Albertus Magnus, Hermes Trismegistus ve sırlarla dolu bu zanaatin tüm diğer ustalarının eserlerini, gün geçtikçe zihnindeki berraklığı yitirerek, anlayış yoksunluğundan kafası döne döne okudu.

Laboratuvarını imbikler, test tüpleri, fırınlar, gaz tahliye dolapları, imbik ayakları, kazanlar, potalar, kavanozlar içinde dizi dizi parlak renkli kimyasallarla doldurduktan sonra kurşundan altın elde etme çalışmalarına başladı. Onlarca anlaşılmaz simya tarifini ve mistik şemayı karşılaştırarak kafasını boş yere karıştıracağına, her bir tarifi tek başına ele almaya karar verdi ve Hermes Trismegistus'un *Altın Levha*'sıyla işe başladı.

Daha beşinci paragrafta ne yapacağını şaşırdı: "Bir buçuk ons rutubet, bir o kadar meridyen kırmızısı al, dördüncü kısım altının ruhudur, yani bir onsun yarısı; sarı zırnık, yarım –bu da sekiz eder– yani üç ons; o zaman bileceksin bilgenin bağı üçte bereketlidir, buradan elde edilen şarap otuzda mükemmeldir."

Durum tamamen umutsuzdu; bu alimlerin, mahirlerin, kahinlerin gerçekte ne söylemeye çalıştığını anlamaya imkân yoktu; her biri birbirinden çapraşık şeylerden söz ediyorlardı.

Böylece Başkan Hazretleri, Rönesans döneminde üfürükçü dedikleri türden, keyfi olarak her şeyi birbirine katan yol yordam bilmez bir deneyci haline geldi. Bir iki tane küçük yanıktan, ayakkabılarından birinin burnu bir damla sitrik asit yüzünden eridikten ve saçlarını kaybettikten sonra, hazretleri kendisine kauçuktan bir elbise yaptırdı ve elbiseye bir gaz maskesi taktırdı, sonra duman bulutları ve zararlı gazlar arasında yolunu bulabilmek için bir de fener aldı.

Altı ay boyunca bıkıp usanmadan yaptığı deneyler sonucunda, Başkan Hazretleri kurşundan altın elde etmeyi başaramadı. Dört yangına, üç patlamaya ve laboratuvarı günlerce gaz maskesiyle bile girilemeyecek hale getiren sayısız zehirli gaz kaçaklarına neden oldu.

Yine de, tesadüfen bir buluş yapmayı başardı; öyle bir patlayıcı buldu ki, iki metre içindeki her şeyi yok ediyor ama iki metreden sonra anlaşılmaz bir şekilde aniden etkisini yitiriyordu. Yavrusuyla gurur duyan bir baba edasıyla, bu deneyi sayısız kez tekrarladı ve ABD'de patentini almak üzere tarifini özenle bir kenara yazdı.

Esrarlı olaylar hakkında epeyce tecrübesi olan ve daha önce belirtildiği gibi baş melek Cebrail'le şahsen tanışan Dışişleri Sekreteri'yle yaptığı bir konuşma sonucunda, çalışma yöntemini ve amaçlarını hepten değiştirmek durumunda kaldı. Dışişleri Bakanı, tüm simya kitaplarının cinsel birleşmenin türlü türlü yollarını anlatan göndermelerle dolu olduğunu, insanların dileklerini gerçekleştirmek ve ruhlarını Tanrıyla birleştirmek için yazılmış olduklarını anlattı.

Başkan Hazretleri çabucak kitaplarının başına döndü ve Basil Valentine'nin *Zıtlıklar Arabası* adlı eserinden başlayarak hepsini sihirbazlar için cinsellik kılavuzlarına dönüştürdü; bu kitapları gizemli kimyagerlik metinleri olarak algıladığı döneme göre çok daha büyük bir başarı elde etti. Bu başarısıyla iyice ateşlenerek geceler boyu çalışması yüzünden sağlığı daha çok bozuldu (şaşkın deneyleri yüzünden zaten epeyce bozulmuştu); bir yandan arzu ettiği şeyleri elde ederken, diğer yandan en nefis ve gizemli duyguları yaşamanın harika bir yolunu bulmuş olmaktan sonsuz bir mutluluk duyuyordu.

Bu çalışmaları sonucu bir simya sözlüğü oluşturdu ki, bazı terimler şunlardı:

"Ana Kartal": Mukoza zarları
"Deney Tüpü": Kadın cinsel organı
"Beyaz Kartal": Kadındaki kayganlaştırıcı sıvı
"Çözücü": Yukarıdakinin eş anlamlısı
"Pot İmbik": Cinsel ilişki sırasında mukoza zarları
"Kartal": Kadın
"Aslan": Erkek
"Kırmızı Aslan": Ersuyu
"İksir": Ersuyu
"Cevher": Dönüştürülmüş ersuyu
"Aksülümen": Ruhsal güzelliğe dönüştürülmüş cinsel haz

Başkan Hazretleri, bu terimleri ve daha onlarcasını çevirdikten sonra, cinsel birleşmeye yapılan göndermeler olarak okunduklarında ne gibi sonuçlar elde edeceğini görmek için karısının yardımını istedi. Bir striptiz kulübünde "aktris" olarak çalışmış olan karısı, hünerlerini böyle soylu bir iş için kullanmaya seve seve razı olunca aşağıdaki şekilde denemelere giriştiler.

Günler boyunca büyülü iffetlilik uyguladılar; yani erotik içeriği olan hiçbir şeyin akıllarına gelmesine izin vermediler.

Cinsel ilişki ya da çıplaklık konusunda her türlü imgeyi zihinlerinden sildiler ve kendilerini sıradan ve kesinlikle insanı heyecanlandırmayan şeylere yoğunlaştılar. Her ikisi de bunun hiç de kolay olmadığını fark ettiler ve insan, başkan bile olsa zamanının büyük bir kısmını erotik konuları düşünerek geçireceği yolundaki sevilen masalın doğruluğunu kanıtladılar. Bu zorlu ve insanlık dışı çabanın amacı cinsel enerjilerini akşama saklamaktı.

Akşam olduğunda birlikte banyo yapıyorlar, her ne kadar zaman zaman gülmeleri tutsa da, büyük bir titizlik ve özenle birbirlerini keseliyorlardı. Ardından kurulanıyorlar ve yatak odasına çekiliyorlar, Başkan Hazretleri'nin icat ettiği minik bir ayin yapıyorlardı. Başkan Hazretleri ellerini karısının omuzlarına koyuyor, gözlerinin içine bakarak bir nakaratı tekrarlar gibi, "Sen benim kraliçemsin, sen yaşayan İsis'sin, sen benim rahibemsin," diyordu. Sonra karısı onun omuzlarına ellerini koyuyor, gözlerinin içine bakarak o pes sesiyle cevap veriyordu: "Sen benim kralımsın, sen dirilen Osiris'sin, sen benim rahibimsin."

Birlikte yatağa uzanıyorlar ve bir sonraki aşamaya geçiş mümkün olana kadar birbirlerini okşuyorlardı, ardından karısı ata biner gibi bacaklarını açarak kucağına oturuyor, kollarını boynuna doluyor ve cinsel organının düzenli kasılmalarıyla onu tahrik etmeye çalışıyordu. Bir zaman sonra kadın bu işte epeyce ustalaştı, artık neredeyse bir iki saat boyunca buna devam edebiliyorlar, tek söz etmeden birbirlerinin gözlerinin içine bakarak hipnotize oluyorlar, yüce benliklerine ulaşıyorlar, hazzın tepelerine tırmanıyorlar, Tanrının bilgisine erişiyorlar, İsis ve Osiris olduklarını hayal ediyorlar, dış borçların azalışını bütün güçleriyle zihinlerinde canlandırıyorlardı.

Bu ayini yaparlarken doruğa varmayı, hatta bunu arzulamayı kendilerine yasaklamışlardı, çünkü ancak bu sayede ayini istedikleri kadar devam ettirebiliyorlardı; büyü enerjisi toplamak için çok iyi bir yoldu ve insanın asabı bozulmadan bu ayini sayısız kez tekrarlayabilmesi ancak böyle mümkün oluyordu.

Bu ayinler içlerinde öyle olağandışı bir enerji ve ferahlık hissi uyandırdı, gözlerine o kadar şahane ve yüceltici göründü ki, Başkan Hazretleri devlet işlerini ihmal etmeye, hipnoz halindeyken karşılaştığı meleklerin yağlıboya tablolarını yaparak zaman geçirmeye başladı. Bu durumdan son derece memnun olmasının bir nedeni de, orgazm olmama çabasının, her kocamış erkeğin asla gelmeme endişesinin sebep olduğu iktidarsızlığı tedavi etmiş olmasıydı. Son günlerde, doruğa ulaşıp ayini berbat etmesin diye karısının hünerli kasılmalarını durdurmak için önceden kararlaştırdıkları işareti sık sık tekrarlamak zorunda kalıyordu.

Bu mistik ayini kusursuzlaştırdıktan sonra, bir noktaya kadar ikinci aşamanın aynısı olan üçüncü aşamaya geçtiler. İki aşama arasındaki en önemli fark, üçüncü aşamada ayinin iki üç saat devam ettirildikten sonra muazzam boyutlara ulaşmış arzuların iki çağlayan gibi aynı anda patlayarak sona erdirilmesiydi. Bu arada, dış borçların azalmasını olabildiğince güçlü bir şekilde zihinde canlandırma kuralı kesinlikle bozulmuyordu.

Ne var ki, her şey teoride yazdığı kadar kolay uygulanmıyordu pratiğe. İlk seferinde gerçekten de tam olarak aynı anda ilahi ateşle tutuşmayı başardılar, ama ikisi de o kadar heyecanlanmışlardı ki borçların azalmasını, yani "büyülü çocuklarını" zihinlerinde canlandırmayı unuttular.

İkinci defada Başkan Hazretleri hedefine karısından önce ulaştı ve borçların azalmasını zihninde adamakıllı canlandıramayacak kadar utandı. Üçüncü defada doruğa hiç ulaşamadılar, çünkü Başkan Hazretleri ikinci defadaki fiyaskoyu tekrarlama endişesi yüzünden konsantrasyonunu ve derin saadetini kaybetti.

Ama yine de, dördüncü denemelerinde her şey simyevi tarife tamamıyla uygun gitti ve sarmaş dolaş, sarsılıp titreyerek, haz verici acı ve acı verici haz arasında bir yerlerde saatler boyu devam ettiği hissi veren mistik bir vecd içinde öylece kaldılar. Melekler başlarının üstünde kanatlarını çırparak turlar attı, yatak dayanamayıp yükseldi ve havada birkaç kez dön-

dü, bir pencere kırıldı ve camlar şangır şungur her yana saçıldı, kapı kendi kendine açılıp kapandı, Tanrı ateşli alınlarından öptü, zihinlerinde altınla tıka basa dolu hazine sandıkları gördüler.

Bir süre sonra yatak ağır ağır eski yerine kondu, bitkin düşmüş, esinlenmiş çift inleyerek, kesik kesik soluyarak birbirinin kollarında yatağa devrildiler. "Babişko!" diye mırıldandı hazretlerinin karısı, "Ah, Babişko!" Bunu takip eden aylar boyunca ikisi de saadet dolu bir uyuşukluğa gömüldüler, uğursuzluklarla savaştılar, tanrısal bir mutluluğa erdiler, dış borçların azalmasını zihinlerinde apaçık canlandırdılar.

Başkan Hazretleri her gün Hazine'den rapor istiyor ve gelen raporu büyük bir titizlikle okuyarak büyülü çocuklarının doğum belirtilerini bulmaya çalışıyordu. Karayip Denizi'nde meydana gelen bir fırtınanın muz ve tropik meyve fiyatlarını yükseltmesini, kahve hasadının önceki yılın tersine yağmurlar tarafından harap edilmemesini büyük bir memnuniyetle izledi. Dış borç, aşama aşama 50 milyar dolara kadar düştü.

Ancak bu kısıtlı sonuçların simyevi işlerle ilgili olduğuna pek ikna olmuş değildi; Dışişleri Bakanı'nın tüm ısrarlarına rağmen simyaya olan güvenini yitirmeye başlıyordu. El Dorado'yu bulmaya gönderdiği keşif grubundan sevindirici haberler geldi; grubun mühendisi *Sierra*'da kuş yumurtası toplarken yeni bir zümrüt madeni keşfetmişti.

Tarihten dersler çıkarmayı öğrenmiş olan Başkan, madenin haklarını Kuzey Amerikalılara satmak yerine kamuya ait bir maden işletmesi kurdu ve bütün masrafları devlet bütçesinden karşıladı. Böyle bir projenin korkunç ve kaçınılmaz çöküşünü engellemek ve verimliliği sağlamak için, dürüstlüğünden ve yurtseverliğinden kimsenin şüphe etmeyeceği bir askeri yönetime getirmeye karar verdi. Cesar valisi General Fuerte'ye bu niyetle bir telgraf gönderdi ama beş dakika sonra Valledupar'dan General Fuerte'nin o gece bir suikaste kurban gittiğine dair bir telgraf geldi.

Üzgün ve yılgın, karısını görmeye gitti; karısı günlerden

beri mide krampları yüzünden yataktan çıkamamıştı. Başkan Hazretleri bu krampların doğa üstü simyevi uğraşlarıyla ilgili olduğundan endişeleniyordu. Daha koridora henüz girmişti ki kesik kesik çığlıklar atan ve bir makineli tüfek hızıyla, Azize Catherine'in hararetiyle haç çıkarmakta olan nedimeyle karşılaştı. Kadını omuzlarından tutup sarsmasına, bununla da yetinmeyip birkaç tokat atmasına rağmen ağzından bir laf alamayınca karısının odasına girdi ve onu kapkara minik bir tüy yumağını okşarken buldu. Tüy yumağı karısının memesine ağzını dayamış, patileriyle ritmik olarak bastırarak süt emiyordu.

Karısı onun içeri girdiğini görünce başını kaldırdı ve nazlı nazlı gülümsedi. "Baksana, Babişko," diyerek alt dudağını büzdü. "Hamile olduğumu bile fark etmemiştim, minicik bir bebeğimiz oldu. Ne kadar tatlı, değil mi?"

Başkan Hazretleri ellerini arkasına kavuşturarak eğildi ve yeni doğana dikkatli dikkatli baktı. Tekrar doğruldu ve dudak kıvırdı.

"Babasının ben olduğuma emin misin? Bu bir kediye benziyor."

40

GENERAL CARLO MARIA FUERTE'NİN ÜÇ SUİKASTE KURBAN GİTMESİ

General Carlo Maria Fuerte her türlü önlemi almıştı; Portachuelo Muhafızları'nı kuş uçmaz kervan geçmez dağlardaki üslerine derhal geri göndermiş, Valledupar'dan verilen her türlü emrin ve talimatın Tuğbay tarafından imzalanmasını sağlamıştı. Ancak eninde sonunda korktuğu başına geldi; General Ramirez ordunun dedikodu gazetesi sayesinde General Fuerte'nin tekrar Cesar'da ortaya çıktığını ve görevine başladığını öğrendi. General Fuerte'ye bir telgraf çekerek taziye dileklerini iletti ve onu hapse atan, kötü muamele eden hain subaylarla bizzat ilgilendiğini eklemeyi de unutmadı. Ardından solcuların üzerine atılmak üzere bir suikast ayarladı ve *New York Herald*'a bir mektup yazarak yayınlamakta oldukları evrakların hepsinin sahte olduğunu bildirdi. Başkan'a gönderilmek üzere bir emeklilik dilekçesi yazdı, tırnaklarını kemirerek pek çok kez tekrar tekrar okudu, sonra yırtıp attı.

General Fuerte başına gelecekleri tahmin ettiği için üssün çevresindeki güvenliği iki katma çıkardı. Ancak kendi özgürlüğünden kesinlikle feragat etmedi ve dev kedisiyle (artık kedi kapağından bir patisi ancak geçiyordu) birlikte yürüyüşlere çıkmaya, kimi zaman Yüzbaşı Papagato ve dört kedisine gezintilerinde eşlik etmeye devam etti.

İki adam yaş ve rütbe farklarına rağmen çok sıkı dostlar haline geldiler. Bunun nedeni her ikisinin de hayvanlarına aşırı derecede düşkün olmalarına ya da Papagato, Maria'ya ve umulmayan yavrularına baktığı için Fuerte'nin ona minnettar olmasına bağlanamazdı yalnızca. Daha çok ikisinin de bir tür bezginliği ve duygusallığı paylaşıyor olmalarıydı.

General Fuerte, insanın, hayatının bir değeri olup olmadığını, hayatta gerçekten bir yerlere ulaşıp ulaşmadığını, aynı yoldan yürümeyi isteyip istemediğini düşündüğü bir yaşa gelmişti. Orduyla olan uzatmalı aşkı ve evliliği boyunca neyi kaçırdığını merak etmeye, şu dünyada kalan günlerini geçirmek için bir yerlerde daha hoş, daha canlı bir düzen kurup kuramayacağını hesap etmeye başlamıştı.

Diğer yandan, Yüzbaşı Papagato yirmi sekiz yaşında olmasına rağmen gençliğinin elinden kayıp gittiğini, talimatnameler, evraklar, talimler, tatsız günler, toplu yemekler, Panama'da Amerikalılardan alınan periyodik eğitimler, gönülsüz ve cahil erlere çekilen söylevlerle hayatını berbat ettiğini hissediyordu. Amansızca gölgeler diyarına doğru uzanan bir hayatın dehşetini yüreğinde duyuyor, hayatının amacına ulaşamadığını hissediyordu.

Bir gün savanada gezerlerken, "uzun zamandır görevden ayrılmayı düşünüyorum, General," dedi.

"Sahiden mi?" dedi General. "Ben de aynı şeyi yapmayı düşünüyorum. Gözden uzaklaşmayı ve başka bir yerde her şeye yeniden başlamayı ne kadar isterdim, bilemezsin."

"Beni şaşırtıyorsunuz General, sizin sonsuza dek burada kalmayı düşündüğünüzü ve beni de kalmaya ikna etmeye çalışacağınızı ummuştum."

"Birkaç ay önce olsaydı öyle yapardım, yani o göreve çıkmadan önce."

"Affedersiniz efendim, ama hiç kimse bilmiyor bu görevin ne olduğunu. Acaba bize açıklamaya yetkiniz var mı?"

"Maalesef yok *Capitan*, kesinlikle çok gizli."

Bir tören alayını teftiş eden subaylar gibi ellerini arkalarında kavuşturup bir süre sessizce yürüdüler. "Şuraya bak!" dedi General. "Bir azman domuz!"

Onların varlığından rahatsız olan hayvanın ağır ağır uzaklaşmasını izlediler. General aniden söze başladı: "Önümüzdeki hafta ayrılmayı düşünüyorum. Uzun bir keşif gezisine çıkıp *Sierra*'da yaşayan hayvanları sınıflandırmak istiyorum, daha

önce kelebekler ve bir ölçüde arıkuşları üzerinde benzer çalışmalar yaptığımı biliyorsun."

"Keşif gezisi mi General? Aah, ah!" Yüzbaşı bütün cesaretini toplayarak, "cüretkârlığımı mazur görün General, size eşlik etmeme izin verir misiniz? Gerçekten minnettar olurum," dedi.

General bu fikri pek beğenmiş görününce yüzbaşı hem rahatladı, hem de şaşırdı. "Ama sen de biliyorsun, *Capitan*," dedi General, "görevinden ayrılman için altı ay önceden başvurman gerekir. Daha önce bunu yaparsan kaçak sayılırsın. Bir suça ortaklık etmek istemem."

"Siz altı ay önceden başvurdunuz mu?" diye sordu yüzbaşı.

"Hayır, başvurmadığımı kabul etmeliyim ama birlik doktorunu ikna ederek görev yapmaya sağlık durumumun uygun olmadığına dair rapor aldım, önümüzdeki çarşamba komutayı devredeceğim ve altı ay içinde emeklilik başvurum kabul edilecek. Şu anda tamamen özgür bir adamım."

"General!" dedi yüzbaşı heyecanla. "Neden beni görevden atmıyorsunuz?"

"Atmak mı? Hangi sebepten yapacağım bunu?"

"Ne olursa!"

"Delilik, eşcinsellik, onursuz davranışlar, yetersizlik gibi seçeneklerin var."

"Delilik, General, delilik olsun. Ne de olsa dört kedi besliyorum ve adımı Papagato olarak değiştirdim."

"Birlik doktoruyla konuşurum," diye söz verdi General. "Ama seni bir görmek isteyecektir. Kedilerini yanında götürmeni ve olabildiğince abuk sabuk konuşmanı öneririm."

"Ah, sağ olun, Generalim! Gerçekten sağ olun!"

"Hiç önemi yok, *Capitan*. Keşif gezimde bana eşlik etmen çok hoşuma gider; bunu kesinlikle askeri olmayan, tamamıyla bencilce nedenlerden yapıyorum."

Yüzbaşı büyük bir coşkuyla General'in elini sıktı, gözleri mutluluk ve hazdan çakmak çakmak olmuştu. "Bir haftalığına aklını yitirmek eğlenceli bile olabilir."

"Bir *burro* edinmeyi ve yolculuk için ihtiyacın olacak her şeyi toparlamayı unutacak kadar yitirme ama," dedi General. "Onun dışındaki tüm eşyalarını iaşe subayına bırak ki, sonradan gerekirse alabilesin."

Sonraki salı gecesi, Maria'ya yüklemek için eşyalarının büyük bir kısmını toplamış olan General, sivil elbiselerini giydi, kafasına eski püskü hasır *sombrero*'sunu geçirdikten sonra kentte küçük bir gezintiye çıktı. Zaman zaman böyle tebdil-i kıyafet çıkar, barlarda insanların neler konuştuklarını öğrenmeye giderdi; yerel halk daima memurların ahlaksızlığından, rüşvetçiliğinden dem vurur, yakınır da yakınırdı. Bu basit yöntem sayesinde pek çok memurun işine son vermişti.

Ama bu gece memurların ahlaksızlığı General'in aklının ucundan bile geçmiyordu, o yalnızca özgürlüğün dinlendirici havasını koklamaya çıkmıştı. Tüm malını mülkünü Eski Askerler/Denizciler/Havacılar Sendikası'na, Asuncion'daki kasanın içindekileri ise, bir keresinde Yakın Tarih Bölümü'nün davetlisi olarak La Violencia hakkında seminer vermeye gittiği Kaliforniya'daki Berkeley Üniversitesi'nin kütüphanesine bıraktığını belirten bir vasiyet yazdı. Odasına bir intihar notu bırakmaya karar vermişti ve neler yazacağını uzun uzun düşündükten sonra kısa bir not yazmayı uygun görmüştü: "Artık kendimle yaşamaya dayanamıyorum. Bir nehre atlayıp hayatıma son vereceğim." Ama daha geç saatlerde evine geri giderken kaldırımda ağır, hareketsiz bir cisme takıldı ve yere yuvarlanmaktan zor kurtardı kendini. El fenerini çıkardı ve yerde boylu boyunca uzanmış cisme çevirdi. Aylaklığı ve otlakçılığı nedeniyle insanların "El Cucarachero" diye de çağırdıkları El Gandul diye tanınan bir sarhoştu yerde yatan. Kimse gerçek adını ya da nereli olduğunu bilmezdi, yolun ortasına düşüp sızdığı için daha önce iki kez yaralanmıştı. Bu kez kafasının üstünden epeyce ağır bir şey geçmiş olacak ki, suratı kaldırım taşına yapışmıştı; iğrenç görünümlü bu kanlar içindeki yüzü, üstündeki kıyafetler olmadan tanımak imkânsızdı. General, bu beş parasız avarenin kendisiyle neredeyse aynı boyda ve kiloda olduğunu fark ettiğin-

de, aklına gelen parlak bir fikirle cesedi çalıların içine çekti. Cipiyle geri dönmeden önce köpeklerin ya da akbabaların onu bulmamasını dileyerek aceleyle oradan ayrıldı.

Cesedi dairesine götürüp ezilmiş suratına bakmaktan kaçınarak giysilerini çıkardı. Daha önce hiç giymediği ordu malı pijamalarını (hâki yeşili, pamuklu, subaylara mahsus) giydirdi ve yatağa yatırdı. Çürümeye başlayan bir alkoliğin ölüsüyle odasını paylaşmak yerine sivrisinekler tarafından sokulmayı tercih ederek o geceyi balkonda bir uyku tulumunun içinde geçirdi.

Sabah olduğunda cephaneliğe gitti, üç kopya evrakı doldurdu ve yetkisini son kez kullanarak, bir saatli bomba aldı. "Kullanım amacı" hanesine "kontrgerilla faaliyetleri" yazdı. Cihazın üstünde alelade bir saat vardı, kırmızı renkli ibre infilak saatini, beyaz renkli ibre gerçek saati gösterecek şekilde ayarlanıyordu. Talimatları dikkatle okudu:

> Cihaza herhangi bir şekilde müdahale etmeden önce talimatları okuyunuz.
>
> 1. Üzerinde "KUR" yazan düğmeye BASIN.
> 2. Beyaz renkli ibreyi gerçek saate ayarlayın.
> 3. Kırmızı renkli ibreyi infilak saatine ayarlayın.
> 4. "KUR" düğmesine tekrar basın. Cihaz çalışmaya başlamıştır ve "KUR" düğmesine tekrar BASILMADAN yeniden ayarlanmamalıdır.
> 5. Hiçbir koşul altında burada tarif edilenden farklı bir şekilde cihaza müdahale etmeyin.

General bombayı ertesi sabah saat üçe ayarladı ve yatağının altına yerleştirdi.

Maria'nın sırtına yükleyeceği birkaç parça eşyayı torbalara doldurmaya başladı: İki kat elbise, iki çift postal, madalyaları, on kadar asker tayını, su arıtma hapları, sivrisinek ilacı, dürbün, pusula, tabanca, askeri haritalar, *Picaflores de la Cordillera y de la Sierra Nevada* adlı kitabı, birkaç defter,

temizlik gereçleri, havlular, bir kampeti, bir uyku tulumu, büyük bir su şişesi, annesinin verdiği bir haç, daha öncekini Peder Garcia'dan geri almayı unuttuğu ve bu yüzden okuyamadığı için yeni bir tane W.H. Hudson'un *Patagonya'da Aylak Günler*'i. Çok önemli bir şeyi unuttuğu hissiyle odada bir aşağı bir yukarı yürüdükten sonra torbasına bir ilk yardım çantası, bir pala, dört kutu mermi ve bir makas koydu. Odanın tam ortasında dikilerek ordu malı tüfeğini çalıp çalmamak konusunda bir karar vermeye çalıştı, sonra eğilip yatağının altındaki metal kutuyu açarak tüfeğin kabzasını ve namlusunu çıkardı. Oturma odasında duran başka bir metal kutudan mekanizmayı aldı ve yatağının üstüne oturup tüfeği takmaya başladı. Hareketli kısımları özenle yağladıktan sonra mekanizmayı çekip bırakarak nasıl çalıştığını kontrol etti. Bir top temizlik bezi ve bir kutu tüfek yağıyla birlikte alet edavatı bir parça beze sarıp eşyalarının arasına yerleştirdi. Tüfeğin kayışını taktı ve omzuna asıp rahatlığını kontrol etti.

Eşyalarının hepsini cipine doldurdu ve Maria'nın bakıldığı hemen ilerideki ahıra kadar götürüp oraya bıraktı. Sonra geri dönüp kedisini aldı ve Yüzbaşı Papagato'nun eşeği ve dört kedisiyle birlikte gelmesini beklemeye başladı.

Yüzbaşı kısa bir süre sonra köylü kıyafetleri içinde geldi, iki adam eşeklerinin yularından tutup Chiriguana'ya doğru sessizce yola koyuldular. Onlar *sombrero*'larını göz hizasına kadar indirmiş yürürken, kediler savana üstündeki yolun kenarlarında sinsi sinsi geziniyorlar, bazen birbirlerini pusuya düşürüyor, bazen kendi kuyruklarının peşinden koşuyorlardı.

"Sana bir şey itiraf edeceğim," dedi General, istemeye istemeye.

"Dinliyorum."

"Sana yalan söyledim, *Capitan*. Birlik doktorundan rapor falan almadım, şu anda kaçıyorum. Çok şaşırmadığını umarım ama sana bunu söylediğimden beri vicdan azabı duyuyordum."

Yüzbaşı gözlerini ufka çevirdi ve şapkasını çıkarıp yüzüne sallayarak serinlemeye çalıştı. "Deli taklidi yapmak da kaçmanın başka bir türüdür."

O akşam yıldızların altında *sancocho* pişirdiler ve fısıltıyla sohbet ettiler. Çevrelerindeki yeşilliklerin içinden hayvanlar hışırdayarak geçiyor, ağustosböcekleri kendilerini göstermeden cırlıyordu. General kahvesinin yanında bir de puro yaktığı sırada yüzbaşı söylendi: "İşte şimdi tam bir *campesino*'ya benzedin!"

"Sen de denemelisin," dedi General. "Ne kadar güzel olduğunu göreceksin. Dünya üzerinde bu purolar kadar insanı dertlerinden uzaklaştıran ve zihni açan bir şey olamaz."

"O zaman bir tane ver de deneyeyim."

"Elbette," dedi General, paketinin içinden bir puro daha çıkardı.

Yüzbaşı Papagato purosunu yaktı, üflediği enfes kokulu duman, begonvillerin kokusuyla karışarak gecenin içinde savrulup gitti.

"Kendimi sarhoş gibi hissediyorum," dedi yüzbaşı bir süre sonra. "İnşallah bu puro dokunmaz bana."

"Nereye dokunacak, böyle güzel bir gecede kimse dokunamaz sana," Bir an susup düşündükten sonra devam etti. "Yanında bir çadır getirmiş miydin, *Capitan*?"

"Getirdim, tabii."

"Tanrıya şükür. Çok önemli bir şey unuttuğumu biliyordum. Gerçi yağmur mevsiminde değiliz, şansımız yaver giderse çadıra falan ihtiyacımız olmaz."

O gece, gece yarısından biraz sonra, General Ramirez'in komutası altındaki Jandarma İstihbarat Servisi'nin gayri resmi bölümünden Binbaşı Domingo Hugo Galdos, nöbetçinin yolun diğer kısmına geçmesini bekliyordu. Nöbetçi epeyce sıkılmış ve yorulmuştu, nöbet subayının apansız ortaya çıkması ihtimaline karşı sağını solunu kontrol ederek avucunun içinde bir sigara yaktı.

Görev dolayısıyla sivil giyinmiş olan Binbaşı Galdos trenle gelmişti, iş adamı gibi görünmek için yanında bir çanta ta-

şıyordu; ancak kara gözlükleri sayesinde tam bir gizli servis elemanına benzemişti, tam bir zevksizlik abidesi olan takım elbisesi ve sivri uçlu ayakkabısı da cabası. Çantasının içinde General Fuerte'nin dairesine giden yolun haritası, evin planı, nöbetçilerin bulunduğu noktalar hakkında detaylar ve ucuna susturucu takılmış dokuz kalibrelik bir tabanca vardı. Çalıların arasına sinmiş, hayli rahatsız bir pozisyonda bekliyordu, yeni ayakkabıları ayağını vurmuş, kalçası sızlamaya başlamış, doğru anı beklediği iki saat boyunca sivrisinekler neredeyse son damlasına kadar kanını içmişti.

Doğru an gelince çalıların arasından fırlayıp yolu geçti ve General'in evine giden merdivenleri çıktı. Kapıyı açık bulunca hem şaşırdı hem de sevindi; sessizce içeri süzülüyordu ki, General'in bastonluğuna çarpıp devirdi. Yaptığı gürültü yüzünden dehşet içinde kalan kalbi gümbür gümbür atmaya ve midesi kasılmaya başlayan Binbaşı Galdos olduğu yerde donup kaldı ve ürkütücü sessizliği endişeyle dinlemeye başladı.

Nihayet nefes alıp vermesi biraz düzene girdiğinde cebinden küçük bir fener çıkarıp yaktı. Yatak odasına açılan kapı kolunu buldu ve ağır ağır çevirdi. Kapı umulmadık derecede yüksek bir "trik" sesiyle açılınca bir kez daha paniğe kapıldı ve kaçmaya niyetlendi. Cesaretini toplayıp kapıyı açmaya başladığında menteşelerin gıcırtısı yüzünden neredeyse aklı başından gidiyordu. Bir kez daha olduğu yerde kalıp etrafı dinledi. Yepyeni deri ayakkabılarının çıkardığı gıcırtılara lanetler okuyarak odadan içeri girdi ve fenerini yatağa doğrulttu. Çok çabuk ve korkudan kan ter içinde kalarak, çarşafın altında uzanmış yatan El Gandul'un sırtına dört el ateş etti. Binbaşı Galdos içinde uyanan korkunç işeme isteğine katlanmaya çalışarak hızla koridora çıktı ve bir kez daha bastonluğa çarptı. Küfürler ederek aklını yeniden başına topladı ve başını çıkarıp kapıdan dışarı baktı. Çevrede kimseyi göremeyince tekrar yolu geçip çalıların içine daldı ve kaçarken bu kez de bir sulama kanalına yuvarlandı. Taşlara sürtünen elleri kanlar içinde kaldı, bir süre kanalın içinde terleyip titredikten sonra soğukkanlılığını bir nebze olsun topladı. Tekrar yola çıktı

ve doğruca bir bardan içeri dalarak, peş peşe dört *aguardiente* ve on sigara içti. Bir fahişe ona yanaştı, kan içindeki ellerini ve kıvılcımlar saçan gözlerini görünce çekip gitti.

Teodoro Mena Machicado, Devrimci Sosyalistler'in (Turcos Lima Cephesi) en deneyimli suikastçisiydi ve iş üstündeyken daima yanında bir bıçak bulundurduğu için El Amolador diye bilinirdi. Binbaşı Galdos'un olay yerinden ayrılmasından çok kısa bir süre sonra geldi. Isabel'den bu yana kamyonlara otostop yaparak gelmişti ve bu yüzden yolculuğu iki gün sürmüştü. Çok yorgun ve kirliydi ama devrimcilik görevini kesin bir katılık ve fedakârlıkla yapmak için ruhu istekle doluydu. Daha önce halk adına yedi subay infaz etmişti ve General Fuerte sekizinci olacaktı. İnfaz ettiklerinden üç tanesinin ABD karşıtı sol görüşlü yurtsever subay olduğunu, üçünün ortayolcu, sadece birinin hakikaten sağ görüşlü olduğunu bilmiyordu. Yine de, ona sorarsanız subayların hepsi birbirinin aynısıydı ve kendisi sınıf düşmanlarını ortadan kaldırırken ihtarlarla ve şartlarla sınırlandırılacak türden bir adam değildi. Kana susamışlıkla arasında kıldan ince bir fark olan devrimci adalet duygusunun verdiği heyecanla çalıların arasına sinip nöbetçinin geçmesini bekledi.

Fırsat bulur bulmaz çalıların arasından çıktı, heyecanını bastırmaya çalışarak yolu çabucak geçti ve General'in dairesine çıkan merdivenleri tırmanıp kapı kolunu yokladı. Hemen içeri daldı ve ilk işi bastonluğa bindirmek oldu, incinmiş ayağını ovuşturmak için zaman kaybetmeksizin General'in yatak odasına girdi. Sevgiyle bilediği kasap bıçağını belinden çıkardı ve yatakta yatan cesedin üstüne atladı, bıçağı dört kere bütün gücüyle sapladı ve doğrudan kaburgalarının arasından girip kalbini deşti. Ardından bıçağı çıkardı, üstündeki kanı çarşafa sildi.

İçgüdüsel bir hareketle cesedi omzundan tutup yüzüstü çevirdiğinde, El Gandul'un ezilmiş, kanlarla kaplı yüzünü gördü, üstünde sinekler geziniyor, açık ağzında kurtçuklar oynaşıyordu. Mide bulandırıcı bir leş kokusu burnuna çarptı ve parmaklarıyla burnunu kapatmak zorunda kaldı.

El Amolador, bu iğrenç manzara karşısında şaşkınlık içinde kendini geriye attı ve hemen toparlanıp kaçmaya başladı, bir kez daha bastonluğa çarptı ve dizini tutarak kapıya kadar topallaya topallaya gitti. Nöbetçi uzaklaşıncaya kadar bekledikten sonra yolu geçip kendini çalıların içine attı. Birkaç metre iki büklüm koştuktan sonra tekrar yola döndü.

Sağ salim kurtulmanın verdiği sevinçle en yakın bara girdi ve çoktan gözleri kaymış, zihni bulanmış Binbaşı Galdos'un yanındaki iskemleye çöktü. El Amolador bir şişe *ron cana* söyledi ve bardak kullanmadan, içine İnka-Cola karıştırmadan kafasına dikerken bir yandan da Galdos'un sigarasının yavaş yavaş kül olmasını, nihayet izmarite geldiğinde adamın parmaklarını yakmasını izledi.

Binbaşı Galdos elini ovuşturarak ayağa fırlayıp bağırdı: "*Mierda! Que maricon de puta!* İsa adına!" El Amolador adamı kolundan tutup tekrar iskemlesine oturttu. "Gel bir kadeh daha iç, *cabron*."

İki karşıt siyasi görüşün suikastçileri sünger gibi içerken sonsuza dek dost kalma yeminleri ettiler, kucaklaştılar, şu kadın denen yaratıklara âşık olmakla ne büyük sefaletlere düştüklerinden konuştular, neredeyse şairane bir dille abarta abarta cinsel başarılarından söz ettiler; ikisi de kafalarını bara dayayıp sızdıkları sırada General Fuerte'nin yatağın altına koyduğu bomba patladı ve gecenin sessizliğini korkunç bir gümbürtüyle yırttı.

İkisi de uyanamadı. Binbaşı Galdos uykusu arasında "*O, que chucha*!" diye homurdandı ve El Amador "Ne? Nerede?" diye hırıltılı bir sesle sayıkladıktan sonra uyumaya devam etti.

Zoolog General, kolunu mırlayan kedisine dolamış, yıldızların altında huzurla uyuyordu; biri kendisi tarafından olmak üzere, gıyabında üç kez suikaste kurban giden ve hayatta kalıp ordudan kaçarak keşif gezisine çıkan tek adam.

41

COCHADEBAJO DE LOS GATOS'UN TUFAN SONRASI TARİHİNE GİRİŞ

Yeryüzünün şekillendiği zamandan beri, *Sierra*'nın katlandıkça katlanması ve suların bitmek bilmez aşındırmaları sonucu oluşmuş uzun bir vadi vardı orada. Doğu kısmının iki yanından iki yüce dağ, sıradağlara bakan göğe dimdik yükseliyordu. İnsanlar oraya ayak basmadan çok önce güçlü bir deprem sonucu yeryüzü öyle bir katlandı ve güneydeki tepeyi vadinin ağzına doğru öyle bir eğdi ki, tepenin bir yüzü vadinin üstünde kaldı ve nehir oradan akmaya devam etti.

İnkalar asılı dağın vadisinde yüzlerce yıl yaşadılar; tapınakları, ziguratları, kaybeden takımların kimi zaman kurban edildiği *pok a tok* oyunu için sahaları, basık evler ve süslemeli taş sütunlarla çevrili dümdüz taştan yolları olan bir şehir inşa ettiler. Şehrin batı yakasına yolcuların girmesi için iki yanında jaguar heykelleriyle süslü sütunlar olan bir giriş yolu, kuzeydeki yamacın orta yerine hükümdarları için bir saray yaptılar.

Sonra bir gün korkunç bir gümbürtü duyuldu ve tarlada çalışan bir kadın doğu tarafını işaret ederek haykırmaya başladı. İnsanlar sokaklara, avlulara çıktılar ve dünyalarının bir kenarını örten devasa kaya parçasının eklem yerinden çatır çatır çatlamasını, büyük bir gürlemeyle dağılıp parçalanarak yamaçtan kaymasını ve nehrin çıkışını tıkayan devasa bir bent oluşturmasını hayretler içinde izlediler. Korkunç bir çatırtıyla dağın son kısmı da yerinden koptu ve toprağa çarparak koca bir toz bulutu meydana getirdi; keskin rüzgâr bu toz bulutunu önüne katıp götürdü.

İnsanlar çılgınca çalışmalarına rağmen suların yükselme-

sinden önce bendi kaldırmayı başaramadılar. Tek yapabildikleri kayaları kaldırıp vadinin sonundaki yamaca taşımaya çalışmaktı, ama kayaların büyük bir çoğunluğu yirmi kişinin bile kaldıramayacağı kadar ağırdı. Geri dönüş yollarının kesilmiş olduğundan endişe duymaya başlayınca bu eşit olmayan mücadeleden vazgeçtiler; uzun bir yürüyüş sonunda Cuzco'ya ulaşmayı umuyorlardı, ama *portachuelo*'ların amansız enginliğinde yollarını ve canlarını yitirdiler. Onlar öldükten çok sonra nehir dev bir göle dönüşüp şehirlerini sular altında bıraktı ve bütün gücüyle bende baskı yapmaya başladı. Gün gelecek dağlar yine sarsılacak, bent yıkılacak, serbest kalan su coşkuyla koyaklara saldıracak, cangılı ezip geçecek, Mula havzasına yayılacaktı, ama orada dayanamayıp buharlaşarak doğduğu yer olan göğün kucağına geri dönecekti.

İşte bu yüzden bizim yolcular tepeden baktıkları zaman alüvyonlu bir çamura yarıya kadar gömülmüş, çukurlarında kalan sular hâlâ güneşi yansıtan harap olmamış antik bir şehir gördüler. Ziguratları ve tapınakları, hükümdarın sarayı, taş kulübelerin çatıları ve giriş yolunu iki yandan çevreleyen jaguarlı sütunlarıyla dört dörtlük bir şehirdi bu.

Remedios ön tarafa gelip Pedro'yla konuştu. "Sence buraya ne isim vermeliyiz? La Libertad desek nasıl olur?"

"Nueva Chiriguana," diye başka bir şey ortaya attı Misael.

"Hayır," diye söze karıştı Aurelio. "Burası gölün altında kalmış bir kedi şehri. Bu yüzden adı 'Cochadebajo de los Gatos' olacak.

Bunu öyle bir kararlılıkla söylemişti ki, alternatif öneriler anında kesildi ve bu sözcük yeni evlerinin adı olarak ağızlarda dolaşmaya başladı. İnsanlar şöyle bir söylemeyi deniyorlar ve güzel bir ad olduğuna karar veriyorlardı.

"*Vamos*," dedi Hectoro. "Epeyce bir kazma kürek sallayacağız."

"Ben şimdi gidiyorum, ama sonra geri geleceğim," dedi Aurelio. "Yapmam gereken önemli şeyler var."

Don Emmanuel biraz ileriden, "Gelirken yüklenebildiğin

kadar kürek getir," diye seslenirken Aurelio katırını döndürdü ve yularından tutup geldikleri yoldan yukarı doğru yürümeye başladı.

Aurelio cangıla döndü ve Carmen'le birlikte torbalar dolusu kök ve bitki topladı. Ardından dağlara gidip iki hafta oruç tuttu ve ruhların gücünü yardıma çağırdı. Bu dünyayla öteki dünya arasındaki perdenin iyice şeffaflaştığını ve artık diğer tarafı görebildiğini hissettiğinde cangıla döndü ve yaptığı ilaçları dört tane katıra yükleyip yola koyuldu. Buzulun dibine ulaşması üç gün sürdü, orada Federico ve Parlanchina'nın yardımlarıyla bir hafta uğraşıp işini halletti.

Cochadebajo de los Gatos şehri sakinlerinin işi başından aşkındı, önlerinde yapılması gereken o kadar çok iş vardı ki bazıları denemenin bile anlamsız olduğu kuruntusuna kapılmıştı. Don Emmanuel vadiyi boylu boyunca gezip dolaştığı zaman suyun büyük bir kısmının bendin kalıntılarını aşamamış olduğunu gördü. Bir hafta boyunca çalışıp didinerek kocaman kayaları yerlerinden oynattılar ve vadiden aşağı hoplaya zıplaya yuvarlanmalarını, selden önce bir ormanın bulunduğu yerde duran parçalanmış ağaç gövdelerine çarpıp durmalarını izlediler.

Sular akıp gidince alüvyonlu çamurun dış kenarları kurumaya başladı; işte o zaman Sergio'nun aklına bir fikir geldi.

İnsanların büyük çoğunluğunun yerleştiği saray avlusunda bir akşam, "*Escuchame*!" diye bağırdı. "Belimiz ve küreğimiz çok az, varsa varsa iki yüz tane vardır hepsi, yiyecek bir şeyler ekecek yerimiz olmaması da cabası. Bana kalırsa çamurun kurumuş kısımlarını tuğla biçiminde keselim, elden ele geçirerek yukarılara dizelim ve diğerleri de yamaçlara *andene*'ler yapsın! Kazıp çıkardığımız evlere taşınırız ve yamaca yaptığımız setlerden dünyanın en bereketli mahsullerini alırız.

Şehrin liderleri bu fikirden çok etkilenmişlerdi. "Bu kadar çamuru ne edeceğimizi dert edinmemiz de gerekmez," dedi Hectoro. "Hay aklınla bin yaşa, Sergio!"

"Ama tartışma çıkmasını engellemeliyiz," dedi Remedios.

"Bence herkes için yer açılıncaya kadar kimsenin evlere taşınmaması uygun olur."

"Bu iyi bir fikir ama kimse sözümüzü dinlemez," dedi Josef. "En iyisi kendine ait ev isteyenler arasında çekilişler yapalım, piyango gibi yani."

"Ama hiç piyango biletimiz yok ki," diye araya girdi Sergio.

Ertesi gün yeni sisteme göre çalıştılar, eteklerini toplayıp sıraya giren ve kendisine verilen tuğlaları yanındakine aktaran sefahat düşkünü Felicidad dahil kimse çalışmamazlık etmedi.

Haftalar geçtikçe insanlar zayıflamaya ve bitkin düşmeye başladılar, arta kalan azıklarıyla, kedilerin getirdikleriyle, Misael ve katırları tarafından civardaki vadilerden gelenlerle hayatta kalmaya çalıştılar. Misael, yolculuklarından birinde küçük bir Kızılderili köyüne rastladı ve bir katır verip karşılığında ekilmek üzere bir miktar patates, yuka, mısır tohumu, üç koyun ve bir koç aldı. Bu naçizane başlangıç ve daha sonra değiş tokuşla alınan keçiler, muz ve lamalar sayesinde büyük bir tarımsal girişim doğdu; gel zaman git zaman Cochadebajo de los Gatos şehrinin bereketli ekonomisinin temellerini oluşturdu; artan ürünlerini Ipasueno kasabasına ve yaylalardaki köylere satarak ihtiyaçlarını hayli hayli karşıladılar.

Çamurun en berbat kısmını kaldırmak aylar aldı; her yağmur yağdığında işleri durdurmaları gerekti, yamaca yeni setler yapıldıkça tuğlaları daha yukarılara taşımak zorunda kaldılar. Bütün şehrin çamurdan kurtarılması yıllar sürdü, çünkü yaşamak için yeterince ev kazıldıktan sonra işler yavaşladı, haftanın iki günü amme hizmeti olsun diye, canları daha ferah bir eve taşınmak isterse, komşularıyla anlaşmazlığa düştüklerinde ya da bir aileye yeni katılımlar olduğunda yeni evler kazıp çıkartıyorlardı. Yüzyıllar boyu çamur içinde durmanın sebep olduğu koyu lekeler duvarlardan hiç çıkmadı, evlerdeki rutubetin kaybolmasıysa aylar sürdü. Çevrelerindeki her şeyde su altında kalmışlığın izleri olduğundan insan-

lar bir nevi su altı zihniyeti geliştirdiler. Mesela biri diğerinin evinin önünden geçerken, "bugün benim oraya kadar yüzsene, birkaç kadeh bir şeyler içeriz," diye sesleniyordu ya da kendi kendine oynayan bir kediyi göstererek gülüyor ve "Bak şu kedi balığına!" diye söyleniyordu.

Kazı işinin başlarında işgücü ciddi oranda yükseldi. Batı yamacında bir şeyin parladığını gören Consuelo elini gözlerine siper edip baktı. "Ay! Ay! Şuraya bakın!" diye bağırınca herkes başını onun baktığı yere çevirdi ve Aurelio'nun kadınlı erkekli dört yüz Kızılderili ve tepeden tırnağa zırhlı elli İspanyol askerinin başında gelmekte olduğunu gördü.

Hepsi birden tuğlaları ve aletleri yere bırakıp buzları çözülmüş zaman dışı insan kafilesine yaklaştılar. "*Hola*!" diye seslendi Aurelio, peşine taktığı kafileyi şehir sakinlerine doğru yöneltti. Pedro kalabalıktan ayrılıp Aurelio'yu karşılamak için bayırdan yukarı tırmandı. Arkasındaki kafileye şöyle bir göz gezdirdikten sonra, "sen büyük bir *brujo*'sun," dedi.

"Yok canım," dedi Aurelio. "İşin sırrı onları incitmeden ve çabucak nasıl yapacağını bilmekte."

İnsanlar yeni gelenlerin çevresini sardıklarında onların ölü gibi yürüdüklerini, ne gözlerinde bir ışık, ne de yüzlerinde bir ifade olduğunu gördüler. "Yoksa bunlar hâlâ ölü mü?" diye sordu Peder Garcia.

"Hayır, şu an uyurgezer durumdalar. Uyanmaları haftalar sürer. Uyandıkları zaman..." zırhlar içindeki İspanyolları gösterdi, "bunlar başınıza epeyce dert açacak. Siz onlara boyun eğdiremezseniz onlar size boyun eğdirebilirler."

"Bu kadar boğazı nasıl doyuracağız?" dedi Remedios. "Biz bile zar zor yiyecek bulabiliyoruz."

"Uyanıncaya dek çok az yiyeceklerdir. *Cholo*'lara göz kulak olmak için ben de burada kalacağım. Şunları da..." tükürdü, "neredeyse canlandırmaktan vazgeçecektim. Artık onlarla siz ilgilenirsiniz."

İmparatorluklar döneminin uyurgezer yurttaşları, uyanmalarından önceki haftalar boyunca robotlar gibi insanlar-

la birlikte çalıştılar. Geceleri uyumuyorlar, ellerini dizlerine koyup kıpırtısızca duruyor, gözlerini bile kırpmıyorlardı. İnsanlar onlarla bebeklerle konuşur gibi konuşuyorlar, ezilmiş muz ve çorbayla besliyorlardı; tıpkı bebeklerde olduğu gibi yedikleri şeyler ağızlarının bir kenarından sızıyordu. Kocaman kediler yüzlerini yalıyor ve yavrularıymış gibi temizliyorlardı onları; geceleri onları tüylü postlarıyla sararak uyuyorlardı.

"Neden yaptın bunu?" diye sordu Garcia bir gün. "Neden onları ölümün kollarından koparıp aldın?"

"*Cholo*'lara taşın sırrını sormak istedim," dedi Aurelio. "İspanyolları ise intikam almak için canlandırdım."

"İntikam mı?" dedi Garcia. "Onları ikinci bir kez öldürmek mi istiyorsun?"

"Hayır, Garcia. Ne yapacağımı göreceksin."

Kızılderililer uyandıklarında, çevrelerini saran tuhaf insanları görüp dehşete kapılınca Aurelio'nun bütün keyfi kaçtı, üstelik konuştukları dil ne Aymara, ne Quechua, ne de Guarani'ydi, tek bir kelimesi bile anlaşılmıyordu. Onlarla dostluk kurma çabaları başarısız oldu, uyandıkları günün gecesi, kölelikten kurtuldukları inancıyla Cochadebajo de los Gatos'tan hep birlikte sessizce kaçıp dağlara gittiler.

Oysa İspanyollar dünyanın efendileri oldukları duygusuyla uyandılar. İlk başta hatırlamadıkları bir şehir ve tanımadıkları insanlar karşısında şaşkınlık ve karmaşa içindeydiler. Ama uyandıktan sonraki yarım saat içinde, zorba Conde Pompeyo Xavier de Estremadura yoluna çıkan Felicidad'ı reverans yapmadığı için tokatladı, askerlerden bir tanesi herkesin ortasında Francesca'ya sarkıntılık etti ve kendisini tutup çeken Josef'i kırbaçlamaya kalktı.

Böyle birkaç tane daha dayanılmaz derecede rahatsızlık verici ve arsızca davranıştan sonra Hectoro atına bindi ve Remedios'a yiyecek bir şeyler getirmesini buyuran Conde'yi kementle yakaladı. Küstah *conquistador* tuhaf Kastilya aksanıyla küfürler savururken jaguarlı sıra sütunlara kadar sürüklendi ve dikilitaşlardan birine bağlandı. Diğer soysuz İber-

liler de sırtlarına namlu dayanmış olarak aynı yere getirilip dikilitaşlara bağlandılar.

"Derhal beni serbest bırakmanızı emrediyorum!" diye o tuhaf aksanıyla gürledi kont. "Aksi taktirde hepiniz Majesteleri'nin kılıcının tadına bakarsınız! Şehrinizi yerle bir ederim, hepinizi lokma lokma doğrayıp köpeklere atarım! İspanya'nın kudretine karşı bu saygısızca düşmanlığı daha ne kadar sürdürebilirsiniz?"

"Kes sesini," diye homurdandı Hectoro, dişlerini sıkarak, "yoksa hayalarını kopartır ve tek tek yuttururum sana." Bıçağını çıkarıp asilzadenin suratına yaklaştırdı.

Hectoro herkesin sesini duyabileceği bir yere atını sürerek bağırdı: "Sizler dört yüzyıldır ölüydünüz, bir iyilik yapıp sizi tekrar canlandırdık. Burada İspanya kralı falan yok! Burada ne krallar, ne kontlar, ne markiler, ne de prensler var! Alçakgönüllülük gösterin ve halinize şükredin, burada yaşayanlara nazik davranın, yoksa sizi geri dağlara süreriz ve orada geberip gidersiniz." Sözlerinin etkisini artırmak için bir an sustuktan sonra devam etti: "Bize göre siz köpeklerden bile aşağısınız, burada unvanlar ya da ayrıcalıklar yok, hak etmediğiniz sürece kimse size saygı göstermez! Kaba davranışlarınız için hepinizi bir haftalık aşağılanma cezasına çarptırıyorum!"

Hectoro atından atlayıp kontun karşısına dikildi. Kont asaletinden zerre kadar ödün vermeden, tepeden bakan bir sesle, "Kralımız bunu duyduğu anda gebereceksin, köpek!" dedi.

Hectoro yere tükürdü, fermuarını indirdi ve kontun ayaklarına doğru coşkuyla işedi. Adam öfkeden mosmor kesildi, lanetler okuyarak iplerinden kurtulmaya çalıştı. İnsanlar bağrışarak alkışladılar; Hectoro tekrar atının yanına gidip eğere tırmandı. Bir süre kalabalığın alkışlarını dinledikten sonra sessiz olmalarını işaret ederek konuştu: "Onlara zarar vermeyin, onları utandırın."

Aurelio Pedro'ya dönerek, "İntikam" dedi ve gülümseyerek uzaklaştı.

Bir hafta boyunca çocuklar Hectoro'nun yaptıklarını taklit ederek, mahkûmların kakmalı göğüs zırhlarına, miğferlerine yapışıp kalan, kızıl poturlarını pislik içinde bırakan çamur topakları atarak eğlendiler. Felicidad, gözlerinde sessiz bir öfkeyle kendisine bakan kontun sakalını çekti ve burnunu sıkıştırdı. Francesca ona sarkıntılık eden askerin poturunu sıyırdı ve edep yerine *pimiento* sosu döktü, Consuelo onu itip yere düşüren adamın *chapelle-de-fer*'ini at pisliğiyle doldurup tekrar başına geçirdi.

Askerler bir daha hiç kimseye zarar vermeyeceklerine ve çamurun temizlenmesinde bütün güçleriyle çalışacaklarına tek tek yemin etmeden serbest bırakılmadılar. Kovulma korkusu içindeki çözünmüş askerlere birkaç ay boyunca köle muamelesi yapıldı; üstlerine silah doğrultularak iplerle birbirlerine bağlanmış bir halde çalıştırıldılar. Tövbe etmemekte direnen kont, bir ay boyunca dikilitaşa bağlı kaldıktan sonra teslim oldu ve alelade insanlar gibi çalışmayı kabul etti; fakat alaylara ve aşağılanmaya alışık olmadığından, o yaman gururunun yerini zamanla hüzünlü bir melankoli aldı; adamcağız yıkıldı gitti. Bir süre sonra Hectoro bile bu kalbi kırılmış savaşçıya acıdı; onun daimi ıstırabına, süzme kibarlığına, acayip konuşma şekline, derin melankolisine hayran kalan Remedios'un yüreğinde bir şeyler uyandı ve sık sık konta güzel yiyecekler götürmeye başladı.

Bu olaylar sırasında ve daha öncesinde, Peder Garcia yeni teoloji fikrinin ayrıntılarını kafasında evirip çevirmeye devam ediyordu. Dünyada kötülüğün anlaşılmaz varlığı üzerinde derin derin düşündükten sonra, Tanrı'nın kötülüğü değil, yalnızca ruhları yarattığı kanaatine vardı. Asıl gerçek, Tanrı'nın evrensel bir hata yaparak şeytanı yarattığıydı; şeytan dünyayı yaratmış ve ruhları bedenlerin içine sokmakla ilk kötülüğü getirmişti. Tekrar Tanrı'nın yoluna girmenin tek yolu şeytanın yarattıklarını tümden reddetmek, ruhun bir bedenden diğerine geçişini önlemek için et yemekten kaçınmak, çocuk doğurmaktan vazgeçerek şeytanın krallığını ortadan kaldırmaktı.

Yeni akidelerini meydanlarda vaaz etmeye başladı, ancak kimseyi eski dininden döndüremedi ve onlardan istediği şeyin pek nahoş olduğunu kendisi de bir süre sonra kabul etmek zorunda kaldı. Birkaç hafta düşünüp taşındıktan sonra aynı akideleri tekrarladı ve bu kez Cochadebajo de los Gatos'un Yeni Yaradılış'ın, Tanrı'nın evrene etkin olarak müdahale ettiği Yeni Dönem'in merkezi olduğunu ekledi; bu yüzden istedikleri kadar et yiyebilirlerdi ve şeytanın krallığıyla nüfus bakımından boy ölçüşebilmek için bütün güçleriyle çiftleşmeleri gerekiyordu. Peder Garcia'nın revize edilmiş Albigensialist sapkınlığı bir anda yayıldı ve o günden sonra Peder Garcia, etrafına ışık ve güzellik saçan, kıvançlı, ulvi bir şahsiyet olup çıkıverdi. Her geçen gün vaazları daha çarpıcı, daha anlaşılmaz oldu ve günün birinde mistik saadetle ayakları yerden kesildi, bir dikilitaşın üstünden aşağıya toplanmış mırlayan bir grup kediye vaaz vermeyi başardı.

42

GENERAL CARLO MARIA FUERTE'NİN CENAZE MERASİMLERİ

El Gandul'un parçaları birleştirildi ve bir askeri tabutun içine kondu. Tabut bir kamyona yüklenip kışlaya götürüldü ve orada üstüne ülkenin bayrağı örtüldü. Başkente doğru yola çıkmadan önce Tuğbay özel bir geçit töreni düzenledi.

Üstüne General'in kılıcı ve şapkası konan tabut bir top arabasına yerleştirildi; bütün garnizon, cenaze marşı eşliğinde, silahları ve tören üniformalarıyla önünden geçti. Şehirdeki hemen hemen herkes, Cesar'da o güne dek düzenlenen en büyük askeri gövde gösterisi olan bu töreni izlemek için alanı doldurmuştu. General'in tabutunun önünden geçerken askerlerden çoğu göz yaşlarını tutamadı, bürosunda çalışanlar ve General Fuerte'yi tanıyanlar öyle ağlayıp sızladılar ki, çok geçmeden alandaki herkes hıçkırıklara boğuldu. General Fuerte o güne dek sahip oldukları tek dürüst ve şerefli valiydi, bu yüzden yerli halk tabutu çiçeklere boğdu, kimileri akıllarına daha münasip bir söz gelmediğinden, "*Viva El General!*" diye bağırdılar.

Askerler meydana kadar ilerleyip sıra oldular. Rüzgârda sallanan sorguçlarıyla dört küçük siyah at, top arabasını ortaya getirdi ve Tuğbay geleneklere uygun, tumturaklı bir nutuk çekti. Simon Bolivar heykelinin dibine geçti ve ertesi gün Valledupar'ın yerel gazetesi *Prensa*'da tam metni verilen şu sözleri söyledi:

> Aziz Valledupar Halkı ve Değerli Ordu Mensupları!
> Hepimizi derinden yaralayan bir olay nedeniyle,
> yurdumuzun en büyük kahramanı Simon Bolivar'ın

suretinin önünde toplanmış bulunuyoruz! Vaktinden çok önce açılmış olan bu tabutun içinde çok sevdiğimiz talihsiz valimiz yatıyor; vaktinden evvel aramızdan ayrılmış olmasına rağmen, göz kamaştıran parlaklığıyla bizleri aydınlattı, arkasında şanlı ve ışıklı bir ad bıraktı. Bir güneş tayfının bol çeşitli ve bakmaya kıyılamayacak renkleri bir merceğin içinden geçirildiğinde nasıl beyaz bir ışığa dönüşürse, gözleri yakıp kavururşa, onun başardığı işler öyle uyum içinde, öyle bütünseldi; keza halkın barış ve uyum içinde yaşamasını mümkün kılan o şahane kararları bu sayede verebildi. Bütün görevlerini keskin zekâsının yardımıyla en iyi şekilde yerine getirmesi, lahitinin ölümsüzlük tapınağının en yüce yerine konulması için yeter de artar bile!

İnsan bedenini oluşturan maddelerin çürüyüp dağılması kişiliğin de onlarla birlikte yok olmasına yol açmıyorsa; insanın ölümsüz ruhu yaşamaya devam ediyor, bir diyardan başka bir diyara göçüyorsa, ya da sonsuzluğa uzanıp her şeye kadir olan yaratıcının şefkatli kollarına doğru yükseliyorsa; yıkıcı bir patlamayla gelen zalim ve nedensiz bir ölüm, yok oluş ve unutuluş değil, bir dönüşümdür, bir var oluş biçiminden başka bir var oluş biçimine geçiştir! Krizalit kozasını kırıp özgür kalmış ve o muhteşem kelebek, yani ruhani özün ışığı, daha güzel âlemlere doğru kanat çırparak varlığımızın asıl sebebinin içinde eriyip gitmiştir. Onun soylu ve yüce ruhu, okyanusta ilerleyen dev dalgalar misali yayılmış, göksel mekânın kutsal sakinlerinden en yücelerinin rayihalı nefesleriyle söyledikleri en güzel ilahiler eşliğinde, çok sevdiği arıkuşları gibi Cennet'te süzülmektedir.

Aziz Valledupar Halkı ve Değerli Ordu Mensupları! Kusursuz General Carlo Maria Fuerte'ye veda ediyoruz! Hep beraber dua edelim ki,

onun görkemli kişiliği bizlere daima yol göstersin, kusursuz sureti hüzünlü ve boynu bükük ruhlarımızdan, yaşlı gözlerimizden hiç silinmesin! Bu lekesiz ve vicdan sahibi hizmet adamının hatırasının göz yaşlarımıza karışıp yitmesine izin vermeyelim! Onu daima sonsuz bir hürmet ve şükranla analım, yerine geçenlerin onun gösterdiği yoldan gitmesini sağlayalım.

Eldiveninin tersiyle gözündeki yaşları silen Tuğbay, kılıcını çekip havaya kaldırdı. Askerler silahlarını önde tutarak selam vaziyeti aldılar, bir adım öne çıktılar ve silahlarını omuzlarına dayadılar. Tuğbay kılıcını aşağı indirdiğinde askerler havaya üç salvo ateş açtı, hemen ardından kışladaki sahra topları üç kez ateşlendi.

Valledupar halkı, cenazeyi tren istasyonuna kadar uğurladı, orada altı askerin omzunda tabut bir vagona kondu.

O akşam Tuğbay bir röportaj sırasında General'e düzenlenen suikastten ordunun içindeki aşırı sağcı unsurların sorumlu olduğunu düşündüğünü açıklayarak bütün ulusu şaşkınlığa uğrattı. Herkes bu olayın, doğru olsa da olmasa da, sol görüşlü teröristlerin üstüne atılacağını sanıyordu. General Ramirez derhal bir basın açıklaması yaparak çok sert bir üslupla Tuğbay'ın söylediklerini yalanlayınca, farkında olmadan bu olaydan kendisinin sorumlu olduğu yolunda söylentilerin çıkmasına yol açtı. Süreç içinde söylentilerin yayılmasıyla gücünü iyice yitirdi ve kendini savunma kabiliyeti azaldı; öyle ki, ulusal basın bile *New York Herald*'da çıkan makaleleri çevirip yayınlamak gibi deli cesareti gerektiren işlere girişti. Bu fırsattan yararlanan Başkan Enciso Veracruz, Tuğbay'ı Cesar'ın askeri valiliğine atadı ve General Ramirez'e danışmadan onu generalliğe yükseltti. Devrimci Sosyalistler (Turcos Lima Cephesi) bu alçakça cinayeti üstlenmek istediklerinde kimse onlara inanmadı; General Ramirez onlara inandığını iddia ettiğinde halkın gözünde gülünç duruma düştü. Artık generalliğe yükselmiş olan Tuğbay, görevi hemen devralmayıp Ce-

sar'da halkoylamasına gittiğinde bir kez daha bütün ulusu şaşkınlığa uğrattı. Bir tek komünistler ona karşı muhalefet örgütlediğinden, hile yapmamasına rağmen büyük farkla kazandı ve koltuğuna gönül rahatlığıyla oturdu. Komünistler bir aday seçmek için birbirlerini yemişler, sonuçta sol oylar dokuz umutlu aday arasında bölünmüştü. Hepsi de bütün seçim kampanyası boyunca diğer solcu adayları burjuva uşağı, revizyonist, aşamacı, Troçkist, büyük sermayenin yardakçısı olmakla suçlamışlardı. Valledupar halkının büyük çoğunluğu solcuların teknik terimlerine hayli yabancı olduğundan, oylarını söylevlerini anlaşılır buldukları tek adaya vermişlerdi; işte eski tuğbay yeni general Hernando Montes Sosa'nın oyları rahatça toplamasının asıl nedeni buydu.

El Gandul'un birleştirilmiş parçaları bir muhafız birliği tarafından Başkanlık Sarayı'na götürüldü ve insanlar saygılarını sunmak için ziyaret edebilsinler diye bir katafalka yerleştirildi. Başkan Hazretleri dört günlük bir bekleme süresinden sonra gösterişli Meryem Ana Katedrali'nde resmi cenaze töreni düzenleneceğini açıkladı ve ilk gece tabutu bekleme işini bizzat üstüne aldı.

Bunu takip eden trajik, düzenbazca, alçakça olaylar, kötü niyetli insanların kendi kazdıkları kuyuya düşeceklerine sonuna kadar inanmamızı sağlamakla kalmayıp bizzat şahit olmamıza neden olacak muazzam bir maskaralığa dönüştü.

Başkan Veracruz yatağını salona getirtti ve tabutun yanında nöbetini tutmaya başladı. Sabah saat üçte uyandı ve mutfak kapısından içeriye dört adam aldı. Adamlar içeridekine tıpatıp benzeyen ve çivi torbalarıyla aynı ağırlığa getirilmiş bir tabut taşıyorlardı. Devlet Enformasyon Enstitüsü'nden gelen adamlar Başkan Hazretleri'nin yeni icat ettiği simyevi patlayıcıyla dolu olan tabutu eskisinin yerine koydular, çok uzaklardan mekanizmayı harekete geçirebilen kumandayı ona teslim ettiler. Başkan kumandayı bürosundaki kasaya koyarken, dört adam gerçek tabutun içinde bulunan El Gandul'un kalıntılarını alıp çıktılar. Kamyonu kimsesizler mezarlığına götürdüler ve yan yana dizilmiş gömülmeyi bekleyen tabutların

en sonuna bıraktılar. Sabah olduğunda zangoç tabutları iki kere saydıktan sonra bir tanesinin fazla olduğundan emin oldu ve işleri boş yere karıştırmamak için en sondakini "*Nonnombre*" olarak kaydedip gömerek en azından bir kereliğine doğru bir iş yapmış oldu.

O akşam tabutun başında bekleme sırası Amiral Fleta'daydı. Saat iki buçuğa kadar bir koltukta uyukladıktan sonra VİP kapısını açtı ve içeridekine tıpatıp benzeyen bir tabut taşıyan beş adamı içeri aldı. Tabutun içinde torbalarla çelik bilye ve iki tane saatli tekne bombası vardı. Deniz Kuvvetleri İç İstihbarat Teşkilatı'ndan gelen adamlar diğer tabutu alıp götürdüler ve Amiral Fleta'nın şehrin dışındaki malikânesinin arka kapısından içeri soktular; Amiral, böyle önemli bir cesetten kurtulmak konusunda kimseye güvenmiyordu.

Sonraki akşam sıra Hava Kuvvetleri Komutanı Mareşal Sanchis'teydi. Açılıp yatak haline getirilmiş bir kanepede gece saat bire kadar uzandıktan sonra servis kapısını açtı ve kıkırdayıp duran iki tane geçkin telekızı içeri aldı. Saat üç buçuğa kadar onlarla zaman geçirdikten sonra kadınları çıkarıp yerlerine içeridekinin tıpatıp aynısı bir tabut taşıyan beş adamı aldı. Tabutun içinde demir parçalarıyla dolu torbalar ve iki tane zaman ayarlı fléchette anti personel patlayıcısı vardı. Hava Kuvvetleri İç İstihbarat Teşkilatı'ndan gelen adamlar diğer tabutu alıp çıktılar ve Hava Kuvvetleri Komutanı Mareşal Sanchis'in şehrin dışındaki evine götürdüler. Tabut mahzene indirilerek daha uygun bir zamanda yok edilmek üzere bir yere kondu.

Nöbet gecelerinin sonuncusunda, General Ramirez salonda bir aşağı bir yukarı yürüyor, birbiri ardına sigaralar yakıyor, tırnaklarını kemiriyor ve on dakikada bir tuvalete gidiyordu. Sabah saat üçte servis kapısını açtı ve içeridekinin tıpatıp aynısı bir tabut taşıyan Jandarma İç İstihbarat Teşkilatı'ndan dört adamı içeri aldı. Tabutun içinde parça tesirli el bombaları ve iki zaman ayarlı elektronik mayın vardı. Dört adam diğer tabutu yüklendiler ve kamyona taşıdılar, General Ramirez'in malikânesine kadar gidip tabutu garajına bıraktılar.

Tüm bu olaylarda, dalga dalga yayılan bir rastlantısallık ya da anlaşılmaz bir tezgâh senkronizasyonu aramak pek akıllıca olmayacaktır; onun yerine, gayri resmi politik manevralar yapmak söz konusu olduğunda askeri komploların hep basmakalıp ve yakınsak olduklarını varsaymak gerek.

Resmi cenaze töreninin yapılacağı sabah, General Ramirez Başkan Hazretleri'nin bürosuna telefon ederek ağır sırt ağrılarının nüksetmesi nedeniyle tabutu taşıma görevini yerine getiremeyeceğini, bu şerefli görevi içi kan ağlayarak yaverlerinden birine bırakmak zorunda kalacağını bildirdi. Amiral Fleta telefon edip sevgili annesinin ölüm döşeğinde olduğunu, ne yazık ki tabutu taşıma görevini yapamayacağını, bu şanlı görevi astlarından birine bırakmak zorunda olduğunu bildirdi. Söz konusu astın belalı bir sol görüşlü yurtsever subay olduğunu, Maracay Deniz Üssü'nde isyan başlattığını, ancak Başkan Veracruz tarafından affedildiğini belirtmedi tabii. Hava Kuvvetleri Komutanı Mareşal Sanchis telefon edip Peru Hava Kuvvetleri'ne yardım amaçlı Montana'ya yaptığı ziyarette "*paludismo*" kaptığı için yorgan döşek yattığını, yüreği parçalanarak görevi (emri altında çalışan, ama General Ramirez tarafından maaşa bağlandığından şüphelendiği bir subay olan) Pilot Yüzbaşı Rosario Uceda'ya devrettiğini bildirdi.

Başkan Hazretleri, kuvvet komutanlarından kurtulma planlarının suya düşmesine fena halde öfkelenmişti; radyodan kuvvet komutanlarından hiçbirinin tabut taşıma görevini yapmayacağı açıklanınca kuvvet komutanları da birbirlerinden kurtulma planlarının suya düşmesine en az Başkan kadar bozuldular.

Bununla beraber, hepsi patlamanın nelere yol açacağını düşünerek heyecanla bekliyorlardı. Cenazeye gelmeyen kuvvet komutanlarının patlamadan sorumlu tutulacağını tek düşünebilen Başkan Veracruz oldu. Hepsinin sözleşmiş gibi cenazeye gelmemesi açıklamak için tesadüf kavramını epeyce genişletmek, hatta evrensel boyutlara çekmek gerekiyordu. Siyasi konumunu düşünerek masum katılımcıları hava-

ya uçurma fikrinden caydı. Tabut katedralin merdivenlerinden yukarı çıkarılırken çevresinde tabutu taşıyanlardan başka kimse olmayacağından, bombayı o sırada patlatmaya karar verdi.

Şans hemen hemen herkesin yüzüne güldü ve hiçbir şey plana uygun gitmedi. Sabahleyin yaşanan organizasyon kaosu yüzünden her şey ertelendi. Şeref Taburu zamanında toplanamadı, çünkü Ekvator'dan ve Kolombiya'dan gelecek askerler havaalanının üstünü saran sis bulutu yüzünden inemeyip geç kaldılar. Bu yüzden törenin yapılması ve Ramirez'in bombasının patlaması gereken saatte kortej henüz Başkanlık Sarayı'ndan çıkmayı başaramamıştı. Kolombiya Hafif Süvarileri ve Ekvator Zırhlı Süvarileri nihayet yerlerini aldıklarında, bu sefer antika top arabasının aksı kırıldı. Başka bir top arabası bulunup alelacele tören için hazırlanırken tabut tekrar içerideki bir odaya taşındı.

Boş odada General Ramirez'in elektronik mayınlar büyük bir gürültüyle patladı. Odanın zayıf dış duvarı, ağır çekimde, nezaketle eğildi ve bir toz bulutu çıkararak dışarıdaki avluya devrildi. Toz içinde kalmış Şeref Taburu karmakarışık bir şekilde çevreye koşuşturdu; otomobilinde radyodan haberi duyan Ramirez, gözlerini göğe kaldırarak başını iki yana salladı.

Başkan Hazretleri yanlışlıkla uzaktan kumanda cihazının düğmesine basmadığından emin olmak için elini cebine soktu ve emniyet mandalının kapalı olup olmadığını kontrol etti.

Amiral Fleta evinin oturma odasında radyosunu simyevi patlayıcıyla dolu tabutun üstüne koymuş spikerin hararetli açıklamalarını dinliyordu. Başkan Hazretleri uzaktan kumanda cihazının kendi kendine çalışmasının nedenini anlamak için düğmelerle oynamaya başlayınca, bizim samimiyetsiz Amiral bir anda koltuğuyla birlikte silinip gitti ama onu yok eden alevler iki metre çapında bir yer dışında aniden etkisini kaybetti ve odanın geri kalanına hiçbir şey olmadı.

Hava Kuvvetleri Komutanı Mareşal Sanchis yıpranmış bir Dakota'nın kargo kısmında Fleta'nın tekne bombalarını ta-

şıyan tabutu iterken havaya uçtu. Uçağın gövdesinde bir delik açıldı, Mareşal Sanchis ve tabutun parçaları bin metreden aşağıdaki cangıla düştü. Cusicuari'ler onun parçalanmış bedenini buldukları zaman özel yöntemlerle küçülttüler, bir kazığa geçirdiler ve anlaşılmaz bir şekilde kanatları koptuğu için düşen bu meleğe daima saygı gösterdiler. Dakota, gövdesinde koca bir delik olmasına rağmen üsse kadar uçmayı başardı. Sanchis'in alçakça komplosuna kendi adını karıştırmadan durumu nasıl rapor edeceğini bilemeyen pilot, rutin bir uçuş sırasında yerden atılan bir füzeyle vurulduğunu bildirdi. Hava Kuvvetleri Komutanı Mareşal Sanchis'in uçakta olduğundan ya da patlayan tabutlardan kimseye bahsetmedi.

Tam o sırada General Ramirez, Askeri Elektrik Elektronik Mühendisliği Akademisi'nin boşaltılmış olan Subay Kanadı'ndaydı. Tabutu kamyondan alıp bir çekçeğe yerleştirdi ve krematoryuma götürdü. Hava Kuvvetleri Komutanı Mareşal Sanchis'in fléchette bombalarını taşıyan tabutu fırının içine koymak için çekçeği yükseltirken birdenbire bombalar korkunç bir güçle patladı ve çelik parçaları krematoryumun duvarlarına çarpıp sekerek içeriyi tam bir cehenneme çevirdi. General Ramirez bir anda paramparça oldu ve hemen yukarıdaki devasa yakıt tankları delindi. Tanklar dehşetli bir gürlemeyle havaya uçtu, çatı havalandı, duvarlar göçtü ve bütün okul ayağa kalktı.

Tüm bunlar olurken, cenaze alayının geçişini bekleyen kalabalıklar ağır ağır eridi ve insanlar bir haftalık milli yas tatilinden faydalanmak için eğlence yerlerini doldurdu. Katedraldeki rütbeliler iki saat daha bekledikten sonra çeşitli mazeretler uydurarak savuştular. Askerler komutanlarının ardına düşüp kışlalarına döndüler; Ekvatorlu Zırhlı Süvariler ve Kolombiyalı Hafif Süvariler utangaç bir yaver tarafından özür niyetine şehirde gezdirildiler ve sabah saat üç sularında Calle de San Isidro'da kötü ünlü bir *puteria*'ya bırakıldılar.

Sonraki hafta gazeteler hemen hemen her gün koca puntolu manşetlerle doluydu: "General'in Bedeni Havaya Uçtu", "Askeri Akademi Kül Oldu", "Yabancı Askerler Kerhanede

Olay Çıkardı", "Amiral Fleta Kendiliğinden Eridi", "Başkan Ulusa Sesleniyor".

Bu dramatik olaylar silsilesinin başlangıç nedeni ise, yol arkadaşı Papagato ve beş kediyle birlikte Chiriguana'ya varmış; yarım metre yüksekliğindeki kurumuş çamura batmış köyde *margay*'lar, pumalar ve *ocelot*'lardan başka hiçbir canlı bulamamıştı. İki ay boyunca çamurla kaplı Mula havzasında gezdikten sonra, nereye gideceklerini çok iyi biliyormuş gibi görünen kedilerin peşine takılmaya karar verdiler. Uzun bir yolculuktan sonra Cochadebajo de los Gatos'a vardıklarında, Peder Garcia'nın kedilere verdiği vaazın sonuna yetiştiler ve onun havada süzülerek dikilitaştan aşağıya inmesine tanık oldular. Sonraları Fuerte o dikilitaşın altına ünlü "*Et in Arcadia Ego*" sözünü kazıdı.

43

HAYATIN GÜZELLİKLERİ

Carmen hamağından atladığı gibi gelip Aurelio'yu omuzlarından sarsarak uyandırdı. "Gerçek adımı öğrendim, querido; rüyamda duydum! Gerçek adım Matarau."

Aurelio gözlerini açtı. "Gerçek adını bana söylememeliydin, yoksa senin üzerinde güç sahibi olurum."

Carmen bir kahkaha attı. "Kocam benim, zaten üzerimde gücün var ya!" Eğilip yanağından öptü. Aurelio ağırbaşlılıkla gülümsedi. "Senin de bir o kadar gücün var benim üzerimde." Hamağından indi ve kuru otlarla ateşi tutuşturdu. Onun hareketlerini izleyen Carmen, "*Querido*, adımın anlamı nedir?" diye sordu.

Aurelio başını kaldırdı. "Quechua dilinde, şakaklarına ak düşmüş, demektir."

"Ama bu çok saçma," dedi Carmen. "Baksana bana saçlarım simsiyah, tek bir beyaz tel bile yok."

"Benim adımın da pek bir anlamı yok," diye cevap verdi Aurelio. "Ama yine de o benim adım. Tanrılardan bazılarının maymun kadar aklı olmadığını ve böyle oyunlar oynamayı marifet saydıklarını bilmelisin."

Manyok ve *cancha*'yla kahvaltısını eden Aurelio, kendine bir *quebracha* dalı kesmeye gitti. Taş gibi sert olan dalı sivriltmek için epeyce uğraştı ama yaptığı çubuk çok uzun zaman dayanacağı için yorulduğuna değerdi. Ardından *mochila*'sını mısır tohumlarıyla doldurdu ve palasıyla ağaçları keserek yaptığı açıklığa gitti. Daha önce yaktığı bitkilerden kalan külü parmakları arasında ufaladı ve durumun iyi olduğunu, yakında yağmur yağacağını görünce memnun oldu. Elin-

deki çubukla yere küçük delikler açtı ve her deliğe bir tohum attı, kuşlardan ve farelerden korumak için üstünü toprakla örttü. Carmen *arepa* yapmayı ve tavukları yemlemeyi bitirdikten sonra gelip ona katıldı, ekim işlemi bitene kadar ustalıkla, tam bir düzenle yan yana çalıştılar. Ardından küçük koka bahçesine gittiler ve bir *tambo*, yani yirmi kiloluk basılmış yaprak topladılar; bunu ya geldikleri zaman *cocalero*'lara satacaklar ya da Aurelio alıp Cochadebajo de los Gatos sakinlerine hediye olarak götürecekti. Aurelio zaman zaman göz ucuyla Carmen'i izliyordu, onun bakır renkli buklelerine, dişlerinin arasına sıkıştırdığı purosuna bakıyor, bu kadar uzun zaman birisiyle birlikte olup ondan hiç sıkılmamanın nasıl bir şey olduğunu düşünüyordu, bir de insanın vücudunun yaşlanmasına rağmen ruhunun genç kalmasını.

Öğle olduğunda *panela*'yla tatlandırılmış limonata içip *arepa* yemek için mola verdiler, bir *balsa* ağacının gölgesine oturdular, tek kelime konuşmadan gölgenin dışındaki parlak ışıkla yıkanan doğayı seyrettiler. İkisi de tatlı tatlı uyurlarken, mayınlı patikanın oradan gelen iki patlama ve çığlıklarla yerlerinden fırladılar. Aurelio ve Carmen ağaçların arasından sürüne sürüne patikaya yaklaşıp neler olduğunu görmeye çalıştılar.

Teğmen Figueras bu işe pek gönüllü değildi, ama politikacılar ABD'den gelen baskı yüzünden birkaç kokain üretim alanını yok etmeye karar vermişlerdi. Talimatları alan yeni komutan bunun kesinlikle zaman kaybı olduğunu düşünüyordu. Böyle tatsız bir görevi vermek için yokluğuna en çok memnun olacağı ve askeri anlamda başka hiçbir işe yaramayan bir subayı seçmesinden daha doğal bir şey olamazdı.

Figueras ve müfrezesi terk edilmiş Mula havzasından geçmişler, cangılın içine doğru ilerlerken bir patikaya rastlamışlardı. Figueras nereye gittiği ya da ne yapacağı konusunda hiçbir fikri olmadan, yer yer yeşillikler tarafından işgal edilmiş patikaya girdi. İstisnasız hepsi kan ter içinde kalmıştı; başlarının ve kollarının çevresinde küçük bulutlar oluşturan sinekler tarafından o kadar çok sokulmuşlardı ki, çıldırma nok-

tasına gelmişlerdi. Cangılın alacakaranlık dünyasında dikenlere takıldılar, dizlerine kadar çamura battılar, dallardan sere serpe sarkan sarı kamçı yılanlarını görüp dehşete kapıldılar. Otların üzerinde gezinen dev örümcekler üniformalarından yukarı tırmandı; Parlanchina'nın hırıltıları ve ötüşleri ikide bir yerlerinden zıplamalarına neden oldu.

Figueras bir yıldız gibi yükselip yine bir yıldız gibi kaymadan önce komuta ettiği müfrezenin başındaydı yine; hepsi de en az onun onlardan nefret ettiği kadar ondan nefret ediyordu. Figueras, her zamanki palavracılığı ve yersiz maçoluğu yüzünden, subayların tek sıra halinde yürüyen müfrezenin ortasına yakın bir yerlerde bulunması kuralına uymayıp en öne geçmişti. Gözden düşmesinin acısını küp gibi içerek dindirmeyi tercih ettiğinden şimdi göbeği daha da iriydi, doymak bilmez şehvetini ucuz fahişelerle doyurmak zorunda kaldığından küçük gözlerinin altında torbalar oluşmuştu; ama artık her yattığı kadın için cipinin kapısına bir küçük beyaz nokta koyamıyordu, çünkü Tuğbay geçerli bir mazereti olmadan ordu malını kullanmasını kesinlikle yasaklamıştı.

Figueras ilk iki mayına basmadı, hatta üçüncüye de basmadı. Onun yerine, Aurelio'nun aylar önce kurmuş olduğu bir tuzağa takıldı. Ateşte tutularak sertleştirilmiş kazıklardan oluşan tertibat cangılın tabanındaki yaprakların arasından fırlayıp bir yay çizerek göğsüne saplandı. Olduğu yere mıhlanmış, gözleri dışarı uğramış bir halde tuzağı tuttu, kalbini ve ciğerlerini delip geçmiş olan kazıkları çıkarmak istedi. Dudağının kenarından köpüklü kanlar sızarken nedense aklına eski güzel günler geldi; biraz neşesini bulmasına engel olan köylülere nasıl da fırlatmıştı o el bombasını. Eli ayağı boşaldığında ve kazıkların üstüne yığılıp kaldığında aklına gelen son şey, "Şu küçük fahişeyi okula götürüp hazırlayın," sözüydü. Gözlerinin ardında donup kalan son görüntü bir zamanlar üniformasını süsleyen iki madalyasıydı: "Gümüş Andean Condor Cesaret Madalyası, hemen yanında aynısının altın olanı." O madalyaların hâlâ göğsünü süslediği-

ni, hayatının hep özlediği gibi şeref, yiğitlik ve güzelliklerle dolu olduğunu hayal ederek, huzur içinde öldü.

Figueras can çekişirken diğer adamlar dehşet içinde seyrettiler. Ona yardım etmek için atıldıklarında iki tanesi mayına basıp parçalandı, bir onbaşı kafası üstü Aurelio'nun çukurlarından birine düştü ve zehirli kazıklara geçti. Adam ağlayıp sızlayarak ve onu başka bir herif için terk eden Tolima'daki karısını düşünerek can verdi.

Aurelio ve Carmen patikanın kıyısına geldiklerinde diğer askerler çoktan kaçıp gitmişlerdi. Aurelio cesetlere üzüntüyle baktı ve yüksek sesle kendini suçladı: "Bu patikadan uzak durmaya o kadar alışmıştım ki, burada tuzaklar olduğunu tamamen unutmuşum."

"Onlar askerdi," dedi Carmen, onu avutmaya çalışarak. "Onların işi hayat vermek değil can almaktı. Başkalarının meyvelerini yemesi için diktikleri ağacın meyvelerini kendileri tattılar."

"Ama savaş bitmişti," dedi Aurelio.

"Bitmiş savaşlar yüzünden daima insanlar ölür."

Cesetleri oldukları yerde bırakıp gittiler; o gece Aurelio'nun köpekleri kendilerine ziyafet çekti ancak büyük siyah jaguarın ürkütücü hırıltısını duyunca sızlanarak kaçıştılar. Zarafetle daldan aşağı atlayan kadife kürklü kedi homurdanarak cesetleri yemeye başladı; onun mantığına göre daimi bir şimdi olan geçmişten bu tadı hayal meyal hatırlıyordu. Karnını iyice doyurduktan sonra bir bacak koparıp yavrularına götürdü. Yavrulardan sadece bir tanesi siyahtı ve o da bir gün en az annesi kadar korkunç ve heybetli olacaktı.

Sabah olduğunda Aurelio, Carmen'i uyandırmadan teneke *tejilina*'larını aldı ve kauçuk toplamak üzere evden ayrıldı. Fazladan birkaç pezo kazanmak ve ihtiyacı olduğunda kullanmak için yeterince kauçuk topladığı otuz ağaçlık bir *estrada*'sı vardı. Fakat neden hâlâ kauçuk toplamakla kendini yorduğunu zaman zaman kendisine sormadan edemiyordu; pek kârlı bir iş sayılmazdı ve hatırladığı kadarıyla geçmişte de ona iyi bir kazanç getirmemişti.

Bir zamanlar cangıl kazanç peşinde koşan *bandeirante*'lerle kaynardı, Kızılderilileri köle olarak kullanmışlar, onları avlamışlar, bir de onlara uygarlığın güzelliklerini getirmişlerdi: *Cushma*'larının yerine giymeleri için gömlek, nüfus artışı sorununu çözmek için çiçek hastalığı, grip ve frengi. O dönemde nehirler küçük motorlu kayıklarla doluydu; çıkardıkları sesten yola çıkarak "*peke-peke*" derlerdi onlara. Nehirlerin birbirine çok yaklaştığı, arada yalnızca ince bir toprak seti olan yerlerde, yani *varadero*'larda bunlar karadan geçirilirdi. Kimi zaman buharlı tekneler bile sökülür ve yük hayvanı muamelesi gören Kızılderililer tarafından diğer nehre taşınırdı; bu sırada Kızılderililer nehirde hâlâ Eski Mısır'ı hatırlatan *balsa* ağacından sandallarla yolculuk ederdi. O günlerde insanlar kayıklarla gezen ve "*canoeiras*" diye bilinen fahişelere giderdi; *llevo-llevo* diye bilinen muhabbet tellalları ağır ağır kürek çekerek nehirde bir aşağı bir yukarı dolaşır dururdu. Bu acayip kerhanelerin varlık nedeni, cangılın insanın şehvetini İspanyol sineğinden bile daha çok artırmasıydı ve orada yaşayan herkes, rahibeler bile, içlerinde uyanan bitmek bilmez cinsel arzularla mücadele etmek zorunda kalırdı.

O günlerde dillerinin bütün dağarcığı, farklı yüz ifadeleri, farklı tonlar ve hareketlerle tekrarlanan "*inge inge*" sözünden oluşan, daha gelişmiş dillerde verilmesi mümkün olmayan nüansları bile ender bulunur bir kesinlikle veren İnge İnge Kızılderilileri hayattaydı. Tepeden tırnağa çıngıraklı yılan kuyruklarıyla donanmış Cascabeleler vardı, kafaları bir kazığın üstünde bir hafta bırakarak dörtte birine kadar küçültebilen kabileler vardı. Kafa biraz çürüyünce kafatasını dikey olarak kesip kafadaki bütün kemikleri çıkarırlardı. Kafanın içini kızgın taşlarla dağladıktan sonra uygun boyutlara gelinceye kadar palmiye kökleriyle yakılmış bir ateşin dumanıyla tütsülerlerdi; o aşamada dahi kafanın bir beyaza mı yoksa Kızılderili'ye mi ait olduğu anlaşılabiliyordu çünkü beyaz adamların kaşları daha uzundu. Cusicuari kabilesinin usta küçültücüleri bütün vücudu küçültebiliyorlardı ama bu zanaatte hep amatör kalan Putamayo ve Yapura'lar sadece elleri

küçültürlerdi, pek maceraperest olmayan Cashibo'lar ise sadece diş koleksiyonu yaparlardı.

O günlerde insanlar "kara elmas" sayesinde büyük paralar kazandılar, giysilerini Paris'deki kuru temizlemecilere gönderdiler, cangılın içine çelikten yapılma binalar diktiler; bu binalar halen oradadır ve halen içine girilemeyecek kadar sıcaktır.

Ama bunlar çok uzun zaman önceydi, birileri Malezya'ya kauçuk ağacı fidanları kaçırmadan ve sentetik kauçuk icat olmadan da önce. Sonraları cangıl bir kez daha ıssızlaştı ve çelik binalar sarmaşıkların istilasına uğrayıp cangılın içinde kayboldu.

Ancak Aurelio hâlâ kauçuk toplamayı sürdürüyordu, ateşe tutarak katılaştırıyor ve kocaman kara topaklar yapıyordu. Ağaçlardan sızıp kaplara dolmasını sağlamanın yolunu hiç unutmamıştı ve kayıkları kalafatlamak gibi birkaç faydalı işte kauçuk kullanıyordu. O gün gidip biraz kauçuk akıtarak cangılın bu işin yapıldığını unutmamasını, çok uzun zaman önce *cauchero*'ları ve *shiringuero*'ları terk etmiş olanların hayatlarını boşa harcamadıkları ve mesleklerinin unutulmadığını bilerek huzur içinde uyumasını sağlayacaktı. Aurelio bunu, bir yaşam tarzının yok olmasından nefret ettiği için yapıyordu, çünkü kendisinin *Sierra*'daki yaşam tarzı daha o çocukken yok olmuş, Navante'ler de eninde sonunda uygarlığa yenilmişlerdi.

İlk ağacın üstüne bir çizik atıp sıvının teneke kaba doğru ağır ağır sızmasını izlerken, Parlanchina arkasından muzipçe sürünerek yaklaştı ve çocukken hep yaptığı gibi elleriyle gözlerini kapadı.

"Orada olduğunu biliyordum," dedi Aurelio. "Kedinin ağaçların içinden çıktığını gördüm."

Parlanchina ellerini babasının gözlerinden çekti ve kollarını onun boynuna doladı. "Babacık," dedi gönül çelici bir sesle, "hadi oturalım da bana dünyanın nasıl oluştuğunu anlat."

"Bunu sana sayısız kez anlattım, Gwubba. Yakında hiçbir şey hatırlayamayacağım."

"Ne olur bir kez daha. Hadi gel otur yanıma."

Sırtlarını ağacın gövdesine dayayıp oturdular, Parlanchina dizlerini kıvırıp kollarıyla sardı ve dinlemeye hazır bir şekilde babasına yan yan bakarak söze başlamasını bekledi. Aurelio kabağının içinde biraz koka ezdikten sonra tokmağı emmeye başladı.

"Başlıyorum," dedi. "Göklerden bir tane bakır yumurta düşmüş, içinden Kızılderililer çıkmış. Sonra bir gümüş yumurta düşmüş, içinden soylular çıkmış. Çok uzun bir zaman geçtikten sonra altın bir yumurta düşmüş ve içinden bizzat İnka çıkmış."

"Peki bu yumurtaları kim yapmış? Anlatsana, Babacık."

"*Viracocha*, yani Güneş yapmış."

"*Viracocha*'yı kim yapmış?"

"*Pachacamac* yapmış."

"*Pachacamac*'ı kim yapmış, Babacık?"

"Kimse yapmamış, Gwubba. *Pachacamac* her şeyi kapsayan tek ruhtur."

Parlanchina düşündü, başını dizlerinin üstüne koyunca saçları toprağa doğru döküldü. "*Pachacamac* tek ruhsa, neden bir sürü tanrı, insan ve bitki var, neden çeşit çeşit hayvan var?"

"Çünkü bütün ruhlar tek ruhun parçasıdır. Bir ruh *Pachacamac*'ın tırnağı, başka bir ruh saçının tek bir teli olabilir."

"İnsanların neden farklı olduğunu bir daha anlatsana, Babacık."

"Derler ki, *Pachacamac* insanların doğduğunu gördüğünde onları yıkamak için büyük bir çanak yapmış. İlk yıkadığı insanlar tertemiz olmuşlar, çünkü su temizmiş, bunlar beyaz insanlardır. Sonra yıkadığı insanlar o kadar temiz olmamış çünkü su biraz kirliymiş, bunlar Kızılderililerdir. En son yıkadığı insanlar neredeyse hiç temizlenememişler, çünkü su artık iyice kirlenmiş, bunlar siyah insanlardır."

"Yani ben şimdi senden daha mı pisim, Papacito?" diye kızgınca karşı çıktı Parlanchina.

"Hayır," dedi Aurelio. "Hayır, Gwubba. Bu, cahillerin an-

lattığı ve inandığı hikâyedir. İnsanların farklı olmasının nedeni *Pachacamac*'ın sıkılmamak için her bir yaratığı farklı yapmasıdır, bu yüzden dünya üzerinde birbirine tıpatıp benzeyen hiçbir şey yoktur. İşte asıl neden budur."

"Hadi şimdi de *Manco-Capac*'ın nasıl İnka olduğunu anlat bana, Babacık."

"Bu kadar hikâye yeter," dedi Aurelio, tokmağından biraz emdi. "Şimdi söyle bakalım, neden bebeğin olacağını bana söylemedin?"

Parlanchina güldü. "Çünkü karnımın şiştiğini ve göğüslerimin büyüdüğünü senin de gördüğünü biliyordum."

"Bebeğiniz de bir hayalet olacak," dedi Aurelio. "Yaşayanlardan çok ölülerin diyarına ait olacak."

"O senin torunun olacak, Babacık. Benim göğsümden emecek ve büyüyecek, içinde yaşayacak bir beden bulunursa bir bedende büyüyecek. Eğer bir beden bulunamazsa bizimle birlikte ağaçların arasında yaşayacak."

"Federico yanında mı?" diye sordu Aurelio. "Onu göremiyorum."

Parlanchina anlayışla gülümsedi. "O senin oğlun değil, Babacık. Üstelik nasıl ben patikayı gözlüyorsam, o da dağlara gidip canlılara göz kulak oluyor."

"Bir torunumuz olacağını annene söylemeliyim," dedi Aurelio, ayağa kalkıp koka kabağını *mochila*'sına koyarken.

"Dur, gitmeden önce sana bir şey vereceğim," dedi Parlanchina.

Diğer köpeklerle birlikte kaçamayan yaşlı dişi köpek, tıpkı kediler gibi yavrusunu ensesinden tutmuş getiriyordu. Aurelio eğilip köpek yavrusunu kucağına aldı ve kulaklarını okşadı. Minik yavru ağzını açtı ve emmek için Aurelio'nun kıyafetine yapıştı.

"Bu köpek hiç havlamayacak," dedi Parlanchina.

"Ama bunun bir faydası yok," dedi Aurelio üzüntüyle. "Bir ruh tarafından yetiştirildi. Ben havlamayan köpeği kendim yetiştirmek istiyordum."

"Sen yetiştirdin," diye karşı çıktı Parlanchina. "Babası senin köpeklerinden biriydi."

Parlanchina sevgiyle gülümseyerek babasının yavruyu göğsüne bastırıp emmesi için parmağını uzatmasını seyretti.

"Hikâyeler için sağ ol," diye seslendi, omzunun üstünden o baştan çıkarıcı gülümsemesiyle bir bakış attı ve yürüyüp gitti. *Ocelot*'u hemen peşinden koştu; Aurelio onun yürüyüşünü, upuzun boyunu, inceliğini, hiç susmadan kedisiyle gevezelik etmesini, kedinin başını okşamak için eğilmesini izledi. Kızı neşeyle hoplayıp zıplayarak uzaklaşırken, beline kadar uzanan simsiyah saçları ne de güzel dalgalanıyordu. Aurelio onun büyüleyici güzelliğiyle neşe saçarak yürüyüşünü ne zaman görse boğazına bir şeyler düğümlenir, kızının tazeliğine acıyarak içten içe ağlardı.

Açıklığa geri dönüp Carmen'in saçlarının bembeyaz kesilmiş olduğunu gördükten sonra, nihayet bütün dünyanın değiştiğine ve her şeyin yeniden başladığına kanaat getirdi.

İlerleyen yıllar Aurelio'yu haklı çıkaracaktı, her ne kadar tüm ilerleme ve gelişme dönemlerinde geriye dönüşler ve felaketler yaşansa da.

Don Emmanuel'in Alt Tarafları'nın tarihi burada bitiyor ve Cochadebajo de los Gatos şehrinin tarihi başlıyor; yani Remedios ve Conde Pompeyo Xavier de Estremadura'nın önüne geçilmez aşkı, Francesca ve Yüzbaşı Papagato'nun tanışması, Parlanchina'nın bebeği, Farides'in çocukları, Annicca, Dionisio ve Koka Mektupları. Tüm bunlar, aynı zamanda Yeni Albigensian Seferi'nin ve Yeni Engizisyon'un işlediği korkunç suçların tarihidir.